Kirjavaliot

UNOHDA MINUT

EPÄONNEN TAIVAL

ILON KAUPUNKI

POIKA ASEMALTA

Valitut Palat

Kirjavaliot

Neljä lyhennettyä menestysteosta

KUSTANNUS OY VALITUT KIRJAVALIOT
HELSINKI

TÄSSÄ KIRJASSA

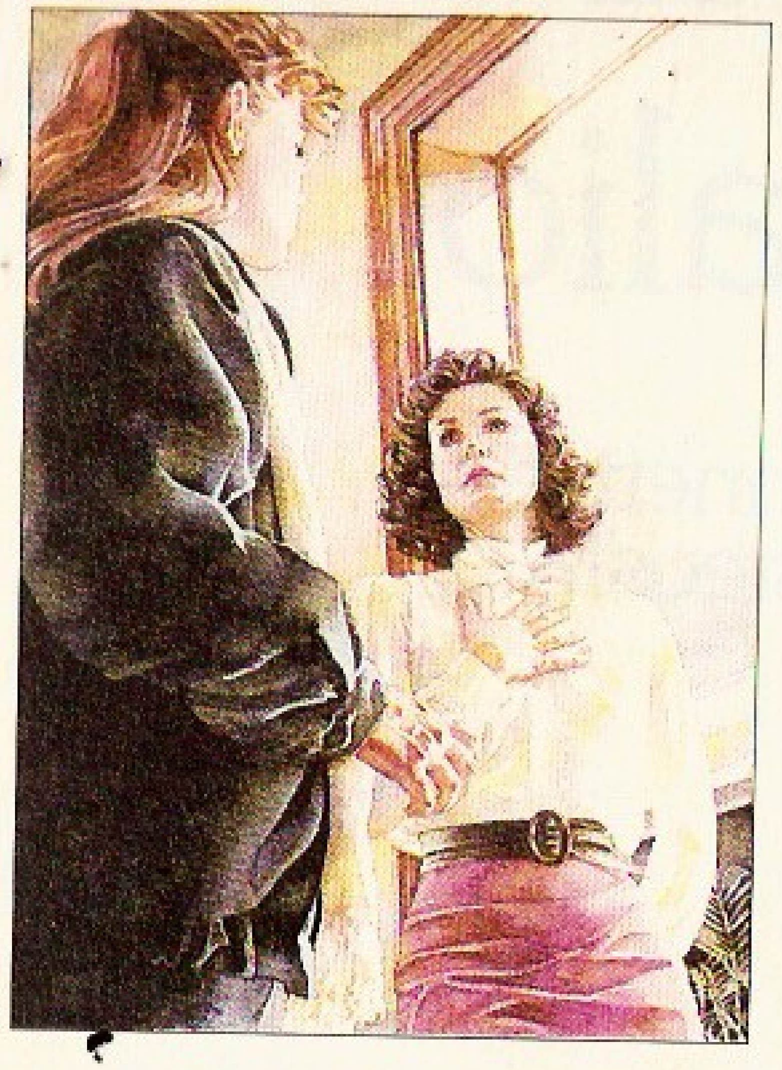

Belva Plain:
UNOHDA MINUT 7

Elämä hymyilee newyorkilaiselle Jennie Rakowskylle. Kolmekymmentäkuusivuotiaana hän on menestyvä asianajaja, ja hän on juuri kihlautunut unelmiensa miehen kanssa. Kaikki minkä eteen Jennie on uurastanut, kaikki mitä hän on elämässään tavoitellut, tuntuu olevan hänen ulottuvillaan. Yllättäen Jenny joutuu kasvotusten menneisyytensä kanssa. Asia, jonka hän olisi halunnut unohtaa, uhkaa luhistaa hänen tulevaisuudensuunnitelmansa.

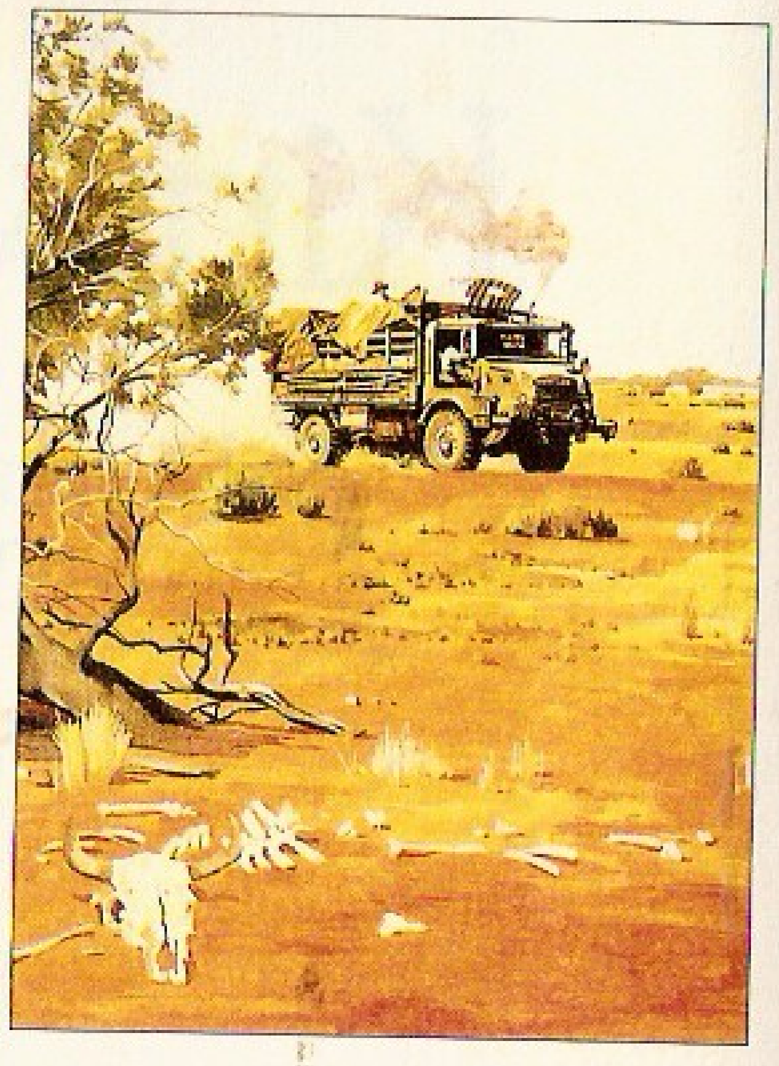

Evan Green:
EPÄONNEN TAIVAL 135

Nainen murhataan Alice Springsissä Australiassa... Kaksi aseistautunutta rikollista pääsee pakoon... Satojen kilometrien päässä tapahtumapaikalta on Fred Crawford lähdössä kuorma-autollaan postinajoon aavikon halki matkustajanaan sairaanhoitaja Barbara Dean. Edessä on kolmen päivän taival paahtavassa helteessä, karussa maastossa...mutta koettelemukset alkavat vasta, kun Fred ja Barbara joutuvat epätoivoisten rikollisten pakoreitille.

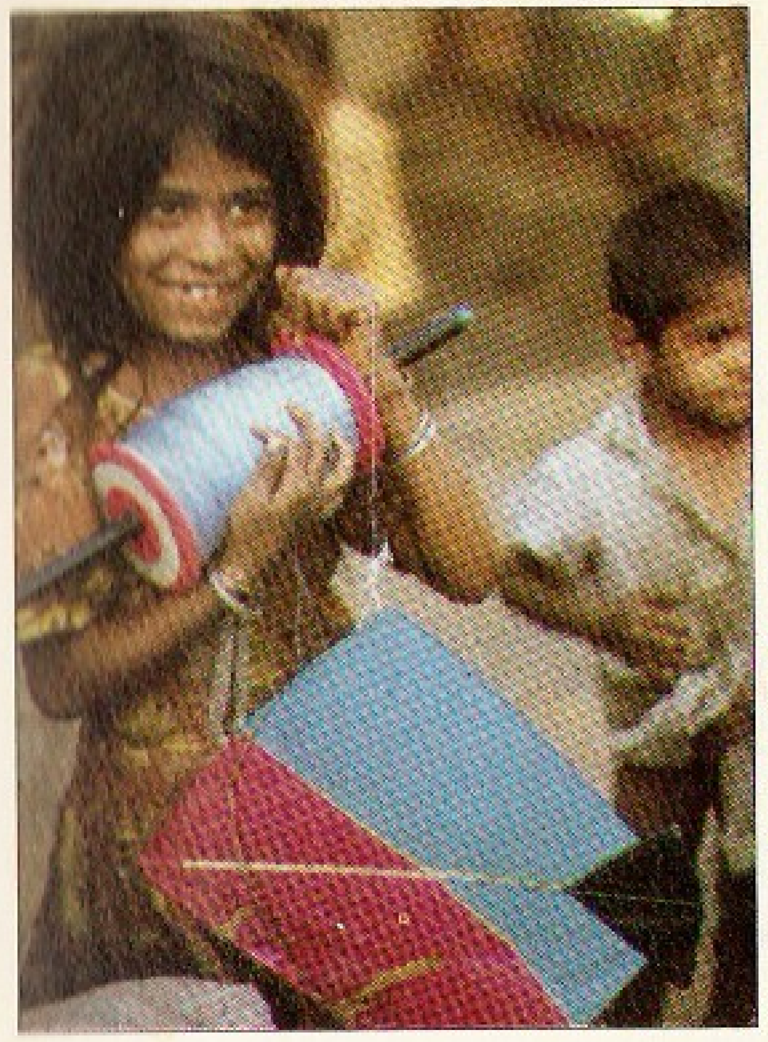

Dominique Lapierre:
ILON KAUPUNKI 287

Ihmisiä kuhisevassa Kalkutassa on slummi, joka tunnetaan nimellä Ilon kaupunki. Tuossa slummissa kymmenettuhannet ihmiset elävät uskomattoman kurjissa oloissa. Sinne päätyy myös kaksi hyvin erilaista miestä: toinen on ranskalainen katolinen pappi, joka haluaa jakaa elämänsä kaikkein köyhimpien kanssa, toinen on intialainen talonpoika, joka joutuu raatamaan riksakuskina elättääkseen perheensä. Kotiuduttuaan slummiin he alkavat ymmärtää, miksi sitä kutsutaan Ilon kaupungiksi.

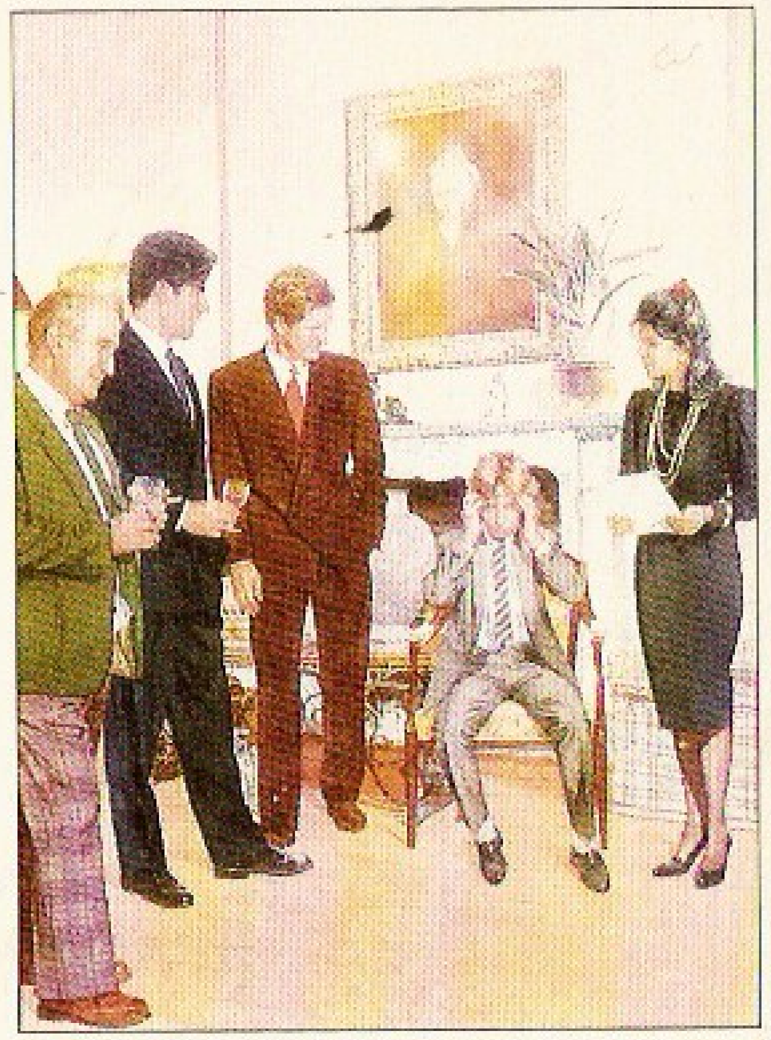

Victor Canning:
POIKA ASEMALTA 407

Kaksitoistavuotias Peter Courtney ällistyttää aikuisia toistamalla kuulemansa runot myöhemmin sanatarkasti. Harvinaisen kykynsä vuoksi poika joutuu tietämättään sotketuksi vakoilun vaarallisiin ympyröihin. Hänen muistiinsa tallentuu joukko salaisen palvelun tavoittelemia nimiä, joiden paljastumisen vastapuoli haluaa estää. Poikaansa suojellakseen isä vie hänet Lontoosta kauas maaseudulle, mutta verkko heidän ympärillään alkaa kiristyä.

SISÄLLYS

7

Belva Plain
UNOHDA MINUT

135

Evan Green
EPÄONNEN TAIVAL

287

Dominique Lapierre
ILON KAUPUNKI

407

Victor Canning
POIKA ASEMALTA

Tämän teoksen lyhennelmät
on julkaistu asianomaisten oikeudenomistajien luvalla.
Osittainenkin lainaaminen kielletty.

© 1991 Kustannus Oy Valitut Kirjavaliot

ISBN 951-9059-56-3

Printed in Finland

Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset
Keuruu 1991

Belva Plain

Unohda minut

Lyhennelmä teoksesta "Blessings"
Suomennos: Pirkko Biström

Jennie Rakowsky on suunnitellut elämänsä hyvin. Hän menestyy asianajajana New Yorkissa ja on menossa naimisiin juuri sellaisen miehen kanssa, josta hän on aina haaveillut. Nyt on unelmien toteutumisen aika. Mutta eräänä päivänä ovelle koputetaan, ja unelmat uhkaavat sortua. Ovella seisoo tuntematon nuori nainen, ja hän kuuluu osana salaisuuteen, jonka Jennie haluaa kiihkeästi unohtaa.

Jennie joutuu kuitenkin oppimaan, että elämällä on toisinaan omat suunnitelmansa meitä varten. Ja jos kaikki käy parhain päin, katkerimmistakin muistoista voi versoa suurenmoinen onni.

ENSIMMÄINEN LUKU

PÄIVÄ, jolloin taivas kaatui Jennien niskaan, alkoi yhtä iloisesti kuin jokainen muukin sinä ihanana vuotena. Vuosi oli ollut hänen elämänsä siihenastisista paras.

Puolenpäivän aikaan hän seisoi yhdessä Jayn kanssa kukkulan töyräällä katsellen maisemaa, luonnontilaista aluetta, jota sen omistajakaupungissa sanottiin Vihersuoksi. Oli tullut intiaanikesä, juuri sellainen jakso, jolloin parin viikon sateiden ja ennenaikaisen harmaan koleuden jälkeen kaikki alkaa yhtäkkiä taas hehkua – kaukaisuudessa ilma väreilee sinisenä ja lähellä hehkuvat tammet punaisina, suolla kimaltelevat osmankäämit ja laakakatajat tummina yön sateesta. Järvelle laskeutuu kanadanhanhia ja sorsia, niin että vesi vain läiskyy siipien viuhtoessa.

”Kuten näet, ei se kokonaan suota ole”, selitti Jay. ”Toisessa päässä on niittyä ja metsää. Kuudettasataa hehtaaria, aivan luonnontilassa. Se on ollut tässä koskemattomana tuhansia vuosia. Yritämme saada osavaltion lunastamaan sen suojelualueeksi. Mutta täytyy pitää kiirettä, jotteivät newyorkilaiset rakennusliikkeet ehdi lyödä omia kauppojaan lukkoon.”

”Luuletko että ne pystyvät siihen?”

”Pahus, toivottavasti eivät. Kuvittele jos tämä kaikki pilattaisiin!”

He seisoivat hiljaisuutta kuunnellen. Äkillinen pikku tuulenpuuska pyräytti lentoon ryöpyn kuivia lehtiä, ja mäen alla juoksivat näkyviin Jayn kolme lasta. Tytöt kierittivät pikkuveljeään pudonneissa lehdissä. He huutelivat kimakasti, koira haukkui, ja sunnun-

taipäivän rauha katosi kun tuuli kantoi äänet ylös mäkeä.

"Rakas", sanoi Jay.

Kääntyessään Jayhin päin Jennie huomasi, että mies oli tarkastellut häntä hänen katsellessaan miehen lapsia.

"Minä olen onnellisempi kuin kenelläkään on oikeus olla", Jennie sanoi hiljaa.

Mies silmäili Jennien kasvoja niin kiihkeästi, niin hellästi, että tämän kurkkua kuristi.

"Voi, Jennie, en osaa sanoakaan... Sinulta minä saan..." Jay levitti käsivartensa tyypillisen auliilla eleellä syleilläkseen koko valoisaa näkymää. "En ikinä arvannut..." Mies jätti lauseen kesken, kietoi kätensä Jennien harteille ja veti hänet lähelleen.

Jennie painautui miehen syliin ja tunsi itsensä täydellisen onnelliseksi. Hänen ajatuksensa palasivat aikaan, jolloin tämä ihme oli alkanut. Kaksi vuotta aiemmin, heidän tavatessaan ensi kerran, Jay oli ollut kaksi vuotta leskenä, sillä hänen nuori vaimonsa oli hirvittävällä tavalla kuollut syöpään. Jaylle oli jäänyt kaksi pikkutyttöä ja poikavauva, jokseenkin ylellinen huoneisto New Yorkin Upper East Sidessa ja ankaralla työllä hankittu osakkuus maineikkaassa newyorkilaisessa asianajotoimistossa. Jennie oli melkeinpä alkajaisiksi pannut merkille Jayn kireän ilmeen, joka ilmaisi levottomuutta, liikarasitusta, yksinäisyyttä tai niitä kaikkia. Heidän tutustuttuaan paremmin Jennie oli ymmärtänyt, että mies oli lastensa vuoksi myös äärimmäisen tarkka siitä, millaisiin suhteisiin naisten kanssa antautui.

Jennie kohotti päätään nähdäkseen Jayn kasvot. Niin, kireä ilme oli selvästi kadonnut. Nyt Jay hymyili usein, tämä pitkä nuori mies, jolla oli leuassaan hurmaava kuoppa. Tai ainakin hän näytti paljon nuoremmalta kuin kolmenkymmenenkahdeksan ikäiseltä.

"Kuule", Jay sanoi, "oletko jo päättänyt missä haluat pitää häät? Isä ja äiti antaisivat mielellään käyttöön kaupunkiasuntonsa."

Tapanahan oli, että häät pidettiin morsiamen kotona. Mutta yksinkertaisinkin seremonia kävi hankalaksi, kun asuntona oli vain kaksio peruskorjatussa vuokratalossa, josta puuttui hissi.

"Kiltisti tehty heiltä." Mutta Jayn huoneisto tuntuisi vähän niin kuin omalta kodilta, ajatteli Jennie. "Minusta sinun asuntosi olisi hyvä. Kävisikö se? Koska siellähän minä sitten asun."

"Mielihyvin. Toivoinkin että haluaisit sitä. Niin että nyt asia on sovittu. Entä toimistosi? Haluatko jäädä entiseen paikkaan? Minun toimistoni talossa on tilaa vapaana."

"Minun asiakkaani pelästyisivät kuoliaaksi Madison Avenuella – kaikki ne naisparat joilla on surkeita ongelmia ja nuhruiset vaatteet. Eikä minulla sitä paitsi olisi varaa muuttaa sinne."

Jay pörrötti Jennien hiuksia. "Oletpa hiton itsenäinen."

"Niin olen, kun puhutaan minun asianajotoimistostani", Jennie vastasi vakavana.

He huomasivat, että lapset kukkulan juurella kyyhöttivät selkä kumarassa.

"Mitä ihmettä tuolla tehdään?" Jay kysyi.

"Kerätään lehtiä. Ostin Suelle ja Emilylle keräilykansiot biologian tunteja varten."

"Jennie, sinä sitten osaat ajatella kaikkea! Lapset rakastuvat sinuun varmasti. Ja rakastavat sinua jo nyt." Jay katsoi kelloaan. "Kuule, paras huutaa heidät tänne. Äiti tarjoaa lounaan aikaisin."

Paluumatkalla kaksikaistainen asfalttitie ohitti maitotiloja ja laajoja, tasaisina levittäytyviä omenatarhoja. Peltojen ja niittyjen väistyessä kaupungin tieltä he tulivat pääkadulle. Siellä oli kolme neljä uutta matalaa toimistorakennusta nykyaikaa kuvastamassa, satulapuoti ja rehukauppa puolestaan kertoivat entisajan elämästä.

"Silloin kun isä osti meidän talomme, kaupunki oli puolta pienempi", huomautti Jay.

"Tuntuuko sinusta, että tämä on sinun todellinen kotisi?"

"Ehkä jonakin päivänä. Tiedätkö, en yllättyisi yhtään, jos isä ja äiti luopuisivat New Yorkin -asunnostaan ja asuisivat täällä koko vuoden nyt kun isä on jäämässä eläkkeelle."

Auton pysähtyessä pihaan rouva Wolfe oli talon vierustalla levittämässä kompostia ruusupenkkiin. Hän riisui puutarhakäsineensä ja avasi sylinsä pikkupojalle, joka juoksi halaamaan häntä.

Isoäiti hymyili Jennielle. "Toivottavasti lapset eivät ole väsyttäneet sinua näännyksiin asti tänä viikonloppuna."

"Eivät toki, rouva Wolfe. Näillä kukkuloilla minä kävelisin vaikka viisitoista kilometriä päivässä."

"Tuosta Jay varmasti muistuttaa ennen pitkää. Menisimmekö sisään?"

Jennie astahti sivuun päästääkseen vanhemman naisen ovesta ensimmäisenä. Tämä oli hänen ensimmäinen käyntinsä täällä, paras siis muistaa tarkkaan käytöstapojen kaikki pikku hienoudet. Vaikka Enid Wolfe käyttäytyi vieraanvaraisesti, hänessä oli tyylikkyyttä joka saattoi tuntua kerrassaan lannistavalta. Jopa puuvillapuserossa ja farmarihameessa hän näytti yrittämättäkin tyylikkäältä.

Samoin koko talo. Jo silkalla vaatimattomuudellaan se paljasti, että nämä ihmiset eivät alentuneet koreilemaan näön vuoksi. Puuvaarnoin naulatuilla lattioilla lojui kuluneita itämaisia mattoja. Olohuoneessa oli sintsipäällysteiset sohvat molemmin puolin takkaa, jonka eteen koira oli juuri lysähtänyt makuulle. Kaapit näyttivät antiikkiesineiltä, ja huoneen toisessa päässä oli komea pieni flyygeli. Kaikki täällä ilmensi virheetöntä ja epäilemättä kallista makua. Silti koko talo julisti: Minä en teeskentele. Olen mikä olen.

Jayn isä nousi laiskanlinnasta juomalasi kädessään. Hän oli kulmikaspiirteinen mies, jolla oli ylimyksellinen kyömynenä, ja hän oli pitempi kuin pitkä vaimonsa. Jay näyttäisi aikanaan samanlaiselta.

"Missäs sitä on piileskelty näin kauan?" hän kysyi heidän mennessään ruokasaliin.

"Siellä sun täällä", sanoi Jay. "Halusin näyttää Jennielle Vihersuon. Mitä uutta tilanteesta on kuulunut sen jälkeen kun viimeksi puhuimme?"

Arthur Wolfe jysäytti pöytää hätkähdyttävän kovaa. "Täällä on käynyt väkeä New Yorkista, yhtä juonittelua joka puolella kaupunkia nämä viime viikot. Tekivät ison tarjouksen, neljä ja puoli miljoonaa dollaria. Minä ennustan että se repii kaupungin kahtia, ennen kuin jutusta on päästy."

"Missä vaiheessa ovat neuvottelut luonnonpuistosta?"

"Kyllähän poliitikot tiedetään! Yhtä byrokratiaa! Ei aavistustakaan milloin lainsäätäjät ehtivät siihen asti. Sillä välin ovat vauhdissa nämä rakennusfirmat, lupailevat työpaikkoja ja liike-elämän vilkastumista. Olemme koonneet komitean ja minä olen keskustellut niiden ihmisten kanssa, jotka varmasti näkevät asian oikealta kannalta, etenkin kaavoituslautakunnassa."

"Hmm", pohti Jay, "suohan on pohjavesialuetta. Jos siihen puututaan, niin pohjaveden pinta laskee. Se vaikuttaa kaikkeen tällä alueella ja kaikkiin viljelytiloihin. Eivätkö ne sitä tiedä?"

"Rakennusliikkeetkö? Mitä ne siitä välittävät? Tulevat tänne New Yorkista, saastuttavat seudun, hankkivat isot rahat ja lähtevät tiehensä."

"Arthur, syö nyt ruokasi", sanoi hänen vaimonsa lempeästi. "Keitto on kohta kylmää. Meidän perheessämme kaikki kannattavat vahvasti luonnonsuojelua", hän selitti kääntyen Jennieen päin. "Mutta se kai on jo käynyt selväksi."

"Olen samaa mieltä teidän kaikkien kanssa", Jennie vastasi. "On jo aikakin tehdä päätöksiä. Muuten ei jää mitään sellaisille ihmisille kuin Emily ja Sue ja Donny."

"Jennie on ulkoilmaihminen", sanoi Jay. "Viime kesänä me teimme Mainessa viidenkymmenen kilometrin kanoottiretken. Hän pärjäsi yhtä hyvin kuin minä."

Arthurin kiinnostus heräsi. "Jennie, missä sinä vietit lapsuutesi?"

"Muualla kuin voisi luulla. Keskellä Baltimorea."

Aterian edetessä keskustelu kääntyi muille urille. Donnylle piti liha leikata suupaloiksi. Sue moitti pianonsoiton opettajaansa. Emilyn maitolasi kaatui. Enid kyseli eräästä uudesta näytelmästä. He söivät parhaillaan jälkiruokaa, kun Arthur otti uudestaan esiin Vihersuon ja selitti asioita, jotta Jennie ymmärtäisi.

"Järvi mukaan lukien alue on melkein viisisataaseitsemänkymmentä hehtaaria. Kaupunki omistaa sen. Sai sen testamentilla melkein kahdeksankymmentä vuotta sitten. Se vilisee majavia ja kettuja. Ja tietenkin se on lintuparatiisi. Jotkin tammista ovat kaksisataa vuotta vanhoja. Kaikki tämän puolen lapset käyvät järvellä uimassa. Lisäksi siellä on kalapaikkoja ja luontopolkuja. Se on kaikkien yhteinen aarre, emmekä me päästä sitä käsistämme. Meidän ryhmämme – huolestuneita kansalaisia, niin kai meitä voi nimittää – aikoo palkata asianajajan yhteisin varoin."

"Onko teillä mielessä ketään?" kysyi Jay.

"No, sinähän olet erikoistunut säätiöihin ja perikuntiin, mutta toimistosi kai on laajentanut muillekin aloille? Ottaisiko joku siellä asian hoitaakseen?"

"Itse asiassa ajattelin Jennietä."

"Minuako?" Jennie huudahti.

"Miksikäs en?" Ja Jay sanoi vanhemmilleen: "En ole kertonutkaan, että kun tapasin Jennien ensi kerran, hän oli juuri voittanut ympäristöasioita koskevan jutun. Olin lukenut siitä *Timesista*, niin että kun joku niissä juhlissa näytti hänet minulle, pyysin että meidät esiteltäisiin."

"Jennie, miten sinä siihen jouduit?" kysyi Arthur Wolfe. "Ei kai se ole tavallista alaasi?"

"Ei totisesti. Minä otan melkein aina hoitaakseni naisten juttuja, perheongelmia. Sattui niin, että puolustin yhtä neljän lapsen äitiä vuokranantajaa vastaan, joka halusi häätää perheen. Nainen oli kovasti kiitollinen, ja myöhemmin hän pyysi minua auttamaan Long Islandilla asuvia sukulaisiaan, joilla oli maankäyttöön liittyvä pulma. Juttu vetosi minuun – tarkoitan oikeudenmukaisuuteen liit-

tyviä asioita siinä." Jennie vaikeni hetkeksi. "En viitsi ikävystyttää teitä yksityiskohdilla."

"Et sinä ikävystytä meitä. Haluan kuulla yksityiskohdat."

"No tuota, se oli tavallisten ihmisten kaupunginosaa, työväen. Sieltä osti liiketontiksi kaavoitetun alueen yhtiö, joka halusi rakentaa kemian tehtaan. Tehtaasta olisi levinnyt hajuja ja luultavasti syöpää aiheuttavia päästöjä. Taistelu kävi aika kovaksi, koska asiaan liittyi poliittisia yhteyksiä."

"Mutta sinä voitit", sanoi Jay ylpeänä. "Ja loit ennakkotapauksen."

Jayn isä katseli Jennietä. "Luuletko, että sinua kiinnostaisi meidän juttumme?"

"Tarvitsen enemmän tietoja siitä. Mitä ne ihmiset haluavat maalle tehdä?"

"He haluavat rakentaa alueen, jota sanovat vapaa-ajan kyläksi. Vapaa-ajan asuntoja. Yritysten loma-asuntoja. Paikka tulisi täyteen osaketaloja, vieri viereen. Uuden valtatien ansiosta sinne on helppo päästä, vain puolen tunnin matkan päässä on laskettelumahdollisuus, ja järven ruopattuaan he laajentavat sen kaksinkertaiseksi ja –"

Enid keskeytti: "Ja nostattavat tulvan kaikille kaupungin eteläpuolisille pelloille, jos sattuu satamaan pitkään. Ajatuskin tuntuu jo pahalta! Jos näin kauniista seudusta tulee ahneuden uhri, niin silloin ei säästy mikään muukaan."

"Niin, ahneuden", sanoi Jennie ääni kohoten. "Minä joudun joka päivä tekemisiin sen kanssa. Se on kaikista myrkyistä pahin, oli sitten kysymys rottia vilisevistä slummeista tai valtamerten saastumisesta –" Hän jätti lauseen kesken, sillä hänestä tuntui yhä hiukan epämukavalta olla tarkkailun kohteena. "Lopulta se tuhoaa meidät kaikki", hän lopetti hiljaisella äänellä.

Jay hymyili. "Ei niin kauan kuin taistelemassa on sinunlaisiasi ihmisiä."

"Käsittääkseni siis suostut", sanoi Arthur Wolfe.

"Niin, suostun", Jennie sanoi, ja hänet valtasi lämmin innostuksen hyöky.

"Hienoa!" Arthur nousi pöydästä ja tuli seisomaan Jennien viereen. "Suunnitelma on jo kerran ollut esillä kaupunginvaltuustossa. Sitä käsitellään kaavoituslautakunnassa parin kolmen viikon kuluttua, joten tulet pian takaisin tänne. Meidän kaupunginvaltuustomme on sitä tavallista lajia – yhdeksän vaaleilla valittua jäsentä,

joista yksi on pormestari." Hän puristi Jennien kättä, suorastaan ravisteli sitä. "Ennen kuin lähdet, minulla on kasa papereita jotka voit ottaa mukaan – lausuntoja insinööreiltä ja vesiasiantuntijoilta, alueen kartta ja se rakennusliikkeiden kelvoton ehdotus. Eiköhän nyt ole päästy alkuun."

"Tämä on minulle haaste", sanoi Jennie. "Teen parhaani."

Jay katsoi kelloaan. "Jennie, haetaanpa laukut."

Jennie oli vierashuoneessa noutamassa takkiaan ja viikonloppulaukkuaan, kun rouva Wolfe koputti ovelle.

"Saanko tulla sisään? Haluaisin jutella hetken kahden kesken." Naisella oli kädessään litteä punaruskea nahkakotelo. "Haluaisin antaa tämän sinulle. Avaapa se."

Kotelossa oli samettityynyllä pitkä helminauha – isoja, tasakokoisia, aivan hivenen vaaleanpunertavia helmiä. Jennie jäi hetkeksi aivan ymmälleen. Hän ei tiennyt mitään helmistä.

"Olen säilyttänyt niitä suvun seuraavaa morsianta varten", sanoi Enid Wolfe.

Jennien katse siirtyi helmistä naisen kasvoihin, joiden ilme oli lientynyt ikään kuin hartaan kunnioittavaksi. "Voi. . .ihania", hän sopersi.

"Niin, eivätkö olekin? Tässä. Sovita niitä." Rouva Wolfe pudotti helminauhan Jennien pään yli. "Katsohan miltä näytät."

Peilistä lipaston yläpuolelta katsoivat paljon kolmeakymmentäkuutta ikävuottaan nuoremmat kasvot vihrein silmin, joiden ilme oli poikkeuksellisen terävä. Tällä kertaa silmät näyttivät aika hämmästyneiltä. Posket punoittivat. "Rouva Wolfe, minä – minä olen sanaton."

"Jospa sanoisit Enid. Rouva Wolfe kuulostaa liian muodolliselta näin perheen kesken." Enidin ankarat kasvot kirkastuivat yhtäkkiä. "Usko pois, kun oma poika luovuttaa itsensä ja lapsensa toisen naisen haltuun, silloin miettii hyvin tarkkaan millainen tämä on. Mutta sinä olet tehnyt Jaylle todella hyvää. Olemme huomanneet sen ja haluamme sanoa" – Enid laski kätensä Jennien olalle – "että olemme hyvin iloisia sinusta. Jay on kertonut meille sinusta niin paljon, että olet jo nyt kuin vanha tuttu."

"Joskus minusta tuntuu, että tämä kaikki on unta", sanoi Jennie. "Jay ja lapset, ja nyt sinä. Te kaikki olette minulle niin ihmeellisen kilttejä."

"Miksi emme olisi? Ja mitä Jayhin tulee, minun ei varmasti tarvitse kertoa miten lämmin ihminen hän on." Enid oli nyt istahtanut

vuoteelle ja puhui läheisen luottamukselliseen sävyyn. "Jay on kunnon mies. Muun muassa täydellisen rehellinen. Hän sanoo mitä tarkoittaa ja tarkoittaa mitä sanoo. Ja sen saman minä näen sinussa." Enid nousi. "Tulehan nyt, sinua odotetaan. Ja teillä on edessä kolmen tunnin ajomatka."

Kotimatkalla Jay ja Jennie keskustelivat hiljaa lasten torkkuessa takaistuimella.

"Toivottavasti osaan hoitaa isäsi jutun."

"Älä anna isän työntää sitä väkisin sinun niskoillesi. Hermostuttaako se sinua?"

"Ei. Sitä minä vain, että... Nyt on kyse sinun isästäsi, sinun perheestäsi. Haluan kovasti, että he ajattelisivat minusta hyvää."

"Hitto vieköön, hehän ajattelevat jo. Äiti luopuisi mieluummin hampaistaan kuin näkisi ne helmet väärissä käsissä. Mutta vakavasti puhuen: kun olet noin ärhäkkä nainen, turha sinun on olla niin epävarma itsestäsi minun perheeni parissa."

"Niinkö? Sellaiseltako minä vaikutan?"

"Hiukkasen. Ota vain ihan rennosti."

Oli pimeää, kun auto pysähtyi Park Avenuen asuintalon edustalle. Etuoven vihreän markiisin alla hohti kaksi komeaa, vanhanaikaista messinkilamppua. Ennen Jayta Jennie ei ollut juuri käynyt tässä kaupunginosassa.

Yläkerrassa Jay riisui pikku poikansa ja peitteli hänet sänkyyn kokonaisen nallevuoren keskelle, Jennie puolestaan valvoi tyttöjen makuulle menoa. Lastenhoitaja palaisi vasta aikaisin maanantaiaamuna.

"Kello on paljon, niin että minusta jätetään kylpy tänä iltana väliin", sanoi Jennie.

Sue vaati: "Iltasatu! Saadaanko iltasatu?"

"Nyt on liian myöhäistä saduille. Luetaanko sen sijaan runoja?" Jennie tunsi osaavansa käsitellä lapsia, hänellä oli hoivaamisen taitoa. "Sopiiko Risto Reipas? Hyvä on. Pesulle siitä nyt."

Tytöt harjasivat hampaansa, pesivät kädet ja kasvot ja pukeutuivat vaaleanpunaisiin yöpaitoihinsa. Sitten Jennie avasi heidän palmikkonsa ja harjasi kummankin suoran vaaleanruskean tukan. Jay ja hänen vanhempansa olivat tummatukkaisia. Tytöt olivat varmaan tulleet äitiinsä.

Emily kosketti Jennien hiuksia. "Voi kun minullakin olisi tuollaiset mustat kiharat kuin sinulla."

"Niin, ne on kauniit", sanoi Sue. "Isistäkin ne on kauniit."

Jennie halasi tyttöä. Nämä lapset olivat kerta kaikkiaan suloisia tuoksuvine ihoineen ja huolettoman märkine suukkoineen.

Heidän palattuaan makuuhuoneeseen Jennie otti esiin rakkaan kirjan ja luki siitä. Sitten hän veti kirjaillut verhot kiinni ja sammutti valon.

"Hyvää yötä, kultaset. Kauniita unia."

Hän tapasi Jayn suurimman makuuhuoneen ovella. "Minä tiedän, ettet halua muuttaa tässä asunnossa mitään", Jay aloitti.

"Se olisi kauhean tuhlaavaista, kun kaikki on sentään loistokunnossa." Jennie katsoi käytävästä pitkään olohuoneeseen: sammalenvihreä kokolattiamatto oli kuin meri, ja siitä kohosi saarina huonekaluryhmiä – hyvällä hillityllä maulla valittua mahonkia ja sintsiä.

"Mutta makuuhuone ainakin täytyy uusia", sanoi Jay.

Niin, siihen Jennie suostui. Hän ei halunnut samaan katosvuoteeseen, jossa Jay oli maannut toisen naisen kanssa. Hän varaisi asiaan aikaa seuraavalla viikolla.

Korkealla lipastolla oli hopeakehyksinen valokuva nuoresta tanssiaispukuisesta naisesta. Jennie pysähtyi katselemaan naisen kasvoja.

Jay sanoi hiukan levottomana: "Tuo ei tietenkään jää siihen."

"Miksei?" Ihmisparka, joutui sillä tavalla jättämään kaiken tämän.

"Jennie, kukaan ei ole sellainen kuin sinä." Jayn ääni oli tunteesta karhea.

Oli kummallista, että kahden kesken Jayn kanssa Jennie oli vuorenvarma omasta arvostaan. Vain Jayn vanhemmat, heidän ympäristönsä toivat hänen mieleensä pelon, ettei hän kuulunut sinne. Mutta hän pääsisi sen yli.

Jay puristi hänet syliinsä. "Minulla on ihan hitonmoinen kiire saada se hääjuttu hoidetuksi. Mutta nyt sinä tarvitset unta. Minä tilaan taksin. Soita kun olet päässyt kotiin."

"Jay, kyllä minä pystyn itsekin löytämään taksin. Minua ei ole ikinä hemmoteltu tällä lailla. Kuvitteletko sinä, että taksinkuljettaja sieppaa minut?"

"En, mutta soita joka tapauksessa kun olet päässyt kotiin."

Jennien asunto peruskorjatussa hissittömässä talossa lähellä East Riveria oli aivan toista maata. Täällä asui nuoria teatterilaisia, taiteilijoita ja liike-elämän aloittelijoita, joilla kaikilla ura oli joko läh-

tenyt nousuun tai oli vielä lähtökuopissaan.

Heti kun Jennie käänsi avainta lukossa, käytävän vastakkaisella puolella avautui ovi.

"Hei. Miten meni?" kysyi Shirley Weinberg, joka oli asunut Jennien naapurina jo viisi vuotta. "Saanko tulla sisään?"

"Totta kai, tule vain."

Shirley istahti Jennien sohvalle. "Oliko niillä upea koti?" Shirley oli teatterituottajan sihteeri ja arvioi varmaan asuntojen komeutta Broadwayn mittapuiden mukaan: marmorilattioita ja kullattua puuta.

"Ei oikeastaan. Se on vanha maalaistalo. Minä pidin siitä, mutta sinä et varmaan pitäisi."

"Hirveän rikasta väkeä silti, eikö niin?"

Shirley oli suorasukainen ja kiltti. Mutta miksi ihmeessä piti udella tuollaisia? Jennien mielessä liikahti jokin muisto, ääni joka kysyi: Kuka? Milloin? Muisto haihtui.

"Eivät hirveän rikkaita. Mutta eivät köyhiäkään", hän vastasi kärsivällisesti. "Jostain syystä heitä ei ajattele siinä mielessä."

"Et ehkä sinä, mutta sinä oletkin omituinen otus", sanoi Shirley lämpimästi. "Mitä tuossa rasiassa on?"

"Helminauha. Minäpä näytän." Jennie avasi samettikotelon.

"Herra varjele, onpa hieno! Tuossa on helmiä kymmenentuhannen dollarin edestä."

"Eihän se ole mahdollista", sanoi Jennie.

"Minä tiedän mistä puhun. Nuo ovat yhdeksän millin helmiä."

"Jos ne tosiaan ovat sen arvoisia, minä tunnen itseni hölmöksi. Siis että minkä takia joku haluaisi ripustaa kaulaansa niin paljon rahaa?"

"Eivätkö ne tosiaan merkitse sinulle yhtään mitään?"

"No tuota, minulle on tärkeää se mitä ne edustavat, se että minut halutaan perheeseen."

"Onnentyttö. Tajuatko sinä miten hemmetin hyvä tuuri sinulla on?"

"Tajuan kyllä."

"Olet rakastunut mieheen, joka haluaa että se jatkuu ikuisesti. Minä olen kyllästynyt heppuihin, jotka lupaavat etteivät ikinä rajoita tytön vapautta. No, olenpahan iloinen sinun puolestasi." Shirley nousi ja suukotti Jennietä poskelle. "Mukavammalle tytölle tämä ei olisi voinut sattua."

Shirleyn lähdettyä Jennie jäi hetkeksi seisomaan mieli ajatuksia tulvillaan. Hän katseli ympärilleen sievässä viihtyisässä pikku huo-

neessa, jonka hän oli somistanut painojäljennöksillä Picasson kyyhkysistä ja Mondrianin voimakkaista geometrisista kuvioista. Joskus hän ajatteli, miten hauskaa olisi jos Jay voisi vain muuttaa tänne hänen luokseen. Hän oli itse maalannut seinät keltaisiksi ja kasvattanut ikkunalle korkean palmun. Kirjat, huippuluokan stereot, tilavat nojatuolit – kaikki se oli tulosta hänen omasta työstään. Parempaa tyytyväisyyden aihetta ei varmaan voinut ollakaan. Mutta nyt, todistettuaan että pystyi selviytymään maailmassa omin neuvoin, hän oli valmis luovuttamaan osan vapaudestaan Jaylle.

He olivat tavanneet sen lajin hienoilla kutsuilla, joilla iso joukko keskenään hyvin erilaisia ihmisiä kokoontuu muodikkaaksi asunnoksi uudistetulle ullakolle: vaikeatajuisia veistoksia, japanilaistyyppistä raakaa kalaa, valkoviiniä ja puheensorinaa. Joku oli maininnut Jennien Long Islandilla hoitaman luonnonsuojelujutun ja esitellyt hätäisesti Jayn. Melkein heti jokin naksahti kohdalleen. He istuivat puoli iltaa kertomassa toisilleen kaiken itsestään – poliittiset mielipiteensä, perhesuhteensa, mieltymyksensä. He pitivät Zubin Mehtasta, Woody Allenista, Updikesta ja Dickensistä. He inhosivat golfia, rasvaisia kastikkeita ja lomaristeilyjä.

Seuraavana päivänä Jay lähetti kukkia. Se oli vanhanaikainen ele, joka liikutti Jennietä, ja hänen mielialansa muuttui odottavaksi toisella tavoin kuin koskaan ennen. Yhtäkkiä hänelle valkeni, ettei hän ollut koskaan käsittänyt rakastamisen mahdollisuuksia. Hän oli vain luullut käsittävänsä.

Niin se oli alkanut.

Jennie oli kulkenut hyvin pitkän matkan Baltimoren rivitalon ja isän herkkukaupan ajoista lähtien. Pitkän matkan Pennsylvanian yliopistosta, jossa hän oli vaivalloisesti opiskella kituuttanut säästämillään rahoilla. Juuri niihin aikoihin, jolloin Jennie oli suorittanut alemman tutkinnon, isä oli sairastunut munuaistautiin ja Jennie oli jäänyt kotiin auttamaan. Isän kuollessa hän oli jo kahdenkymmenenviiden. Äiti myi kaupan ja muutti sisarensa luokse Miamiin, jossa ilmasto oli suotuisa ja eläminen tuli halvemmaksi. Siinä vaiheessa Jennie oli säästänyt tarpeeksi opiskellakseen oikeustieteellisessä; hän palasi Philadelphiaan ja kirjoittautui uudestaan yliopistoon.

Aikaa ei riittänyt tuhlattavaksi, sillä Jennie oli jo menettänyt neljä vuotta. Hän valmistui kaksikymmentäyhdeksänvuotiaana loistavin arvosanoin, niin hyvin, että sai arvostetusta philadelphialaisesta asianajotoimistosta tavoitellun harjoittelijan paikan, josta hän

olisi päässyt vakituiseksi. Mutta näinä ankarina vuosina hänen luonteensa oli muovautunut yksilölliseksi ja hän oli omaksunut tietynlaisen näkökannan. Aika oli kypsä sille, mitä hän halusi tehdä, ja hänen mielestään järkevin paikka siihen oli New York.

Hän perusti oman yrityksen vaatimattomaan kortteliin keskikaupungille lähelle Toista avenueta – kaksi huonetta alivuokralaisena menestyvässä asianajotoimistossa, jonka kolme nuorta miesosakasta yrittivät innokkaasti saada jalansijaa rikosjuttujen alalla. Perheoikeus ei heitä kiinnostanut, joten he lähettivät mielihyvin kaikki sellaiset tapaukset Jennielle. Jennie onnistui vähitellen hankkimaan mainetta asialleen omistautuneena, huolehtivaisena, sinnikkäänä naisten oikeuksien puolustajana, varsinkin köyhien naisten.

Vuosien kuluessa hänellä oli jokunen miesystävä, älykkäitä ja hauskoja ihmisiä, jotka eivät kuitenkaan halunneet pysyvää kumppanuutta. Häntä kosiskeli parikin kunnon miestä, joiden kanssa hän olisi mennyt naimisiin, jos olisi omasta puolestaan pystynyt rakastamaan. Syystä tai toisesta kaikki nämä suhteet kariutuivat.

Hänen elämänsä oli ollut työntäyteistä ja hyödyllistä, mutta tarkemmin ajatellen se oli pohjimmaltaan ollut jollakin lailla tunteetonta.

Kunnes Jay oli tullut. Siitä oli nyt kulunut kaksi vuotta, ja tässä sitä oltiin.

Jennie laski helmet varovasti samettityynylle ja piilotti kotelon yöpaitojensa alle. Riisuuduttuaan hän katseli itseään kylpyhuoneen oven kokovartalopeilistä. Ei hassumpaa. Tenniksen ja juoksulenkkien ansiosta vartalo oli säilynyt veltostumatta. Hän kiepahti peilin edessä itsekseen hyräillen. Onnellinen, onnellinen . . .

Puhelin soi.

”Onko Janine Rakowsky?” Janine. Häntä ei enää puhutellut sillä nimellä kukaan muu kuin äiti.

”Olen”, hän vastasi varovasti.

”Nimeni on James Riley.” Ääni oli kohtelias ja hienostunut. ”Tiedän että se, mitä aion sanoa, hätkähdyttää teitä, mutta –”

Äiti. Onnettomuus Floridassa. ”Mistä te puhutte? Mitä on tapahtunut?”

”Ei, ei”, mies sanoi kiireesti. ”Ei mitään pahaa. Edustan adoptiolasten avuksi perustettua yhdistystä. Sen nimi on Vanhempien etsintä.”

”Tarvitsetteko asianajajan?”

”Emme toki. Antakaapa kun selitän. Tiedätte varmasti, miten

monet adoptiolapset etsivät biologisia vanhempiaan. Heidän avukseen on perustettu montakin järjestöä, ja me olemme vain yksi niistä. Me –”

Jennie huokaisi. ”Annan hyväntekeväisyyteen niin paljon rahaa kuin minulla on varaa. Jos lähetätte työstänne kertovan esitteen, luen sen kyllä.”

”Neiti Rakowsky, tämä ei ole vetoomus hyväntekeväisyyden puolesta.” Tuli pitkä tauko. Kun mies alkoi taas puhua, hänen äänensä oli hiljentynyt melkein kuiskaukseksi. ”Yhdeksäntoista vuotta sitten synnytitte tyttölapsen.”

Kului monta sekuntia. Linjalta kuului hiljaista rahinaa, tai ehkä se oli vain valtimoissa syöksyvän veren kohinaa.

”Hän on etsinyt teitä. Hän haluaa tavata teidät.”

Nyt minä oksennan, ajatteli Jennie. Nyt minä pyörryn.

”Tietysti tämä on teille järkytys. Juuri siksi tyttärenne halusi meidän soittavan ensin.” Uusi tauko. ”Hänen nimensä on Victoria Miller. Kutsumanimi on Jill. Hän on tässä kaupungissa, opiskelee toista vuotta Barnard Collegessa.”

Jennien hurjasti takova sydän kiihdytti vauhtiaan. ”Se on mahdotonta. Herran tähden, ettekö te sitä käsitä? Emme me tunne toisiamme.”

”Eikö juuri siinä ole tämän asian ydin? Teidän pitäisi tuntea toisenne.”

”Mutta minä jätin hänet hyviin käsiin. Onko hänellä jotakin hätää?”

”Ei minkäänlaista. Hän on aivan onnellinen ja hyvin sopeutunut.”

”No niin, minähän sanoin. Hänellä on perhe. Mitä hän minusta haluaa? En ole edes koskaan nähnyt hänen kasvojaan. Minä –” Jennie lysähti kuuloke kourassaan lattialle ja nojautui tukea saadakseen kirjoituspöytään.

”Niin, hänellä on hyvä perhe. Mutta eikö ole luonnollista, että hän haluaa tietää kuka te olette?” Ääni oli hiljainen ja järkevä.

”Ei, ei! Se on ollutta ja mennyttä. Kaikkihan järjestettiin. Minä en olisi siinä vaiheessa pystynyt pitämään hänestä huolta. Minun täytyi antaa hänet pois. Minä –”

”Neiti Rakowsky, siitä asiasta ei kukaan sano yhtään mitään. Me täällä olemme kaikki psykologeja ja sosiaalityöntekijöitä, niin että tosiaan ymmärrämme.”

Jennien kämmenistä ja kaikkialta vartalosta valui hikeä. Hänen täytyi hillitä itsensä, ei hän voinut luhistua täällä ypöyksin.

"Jill on ihastuttava nuori nainen", ääni suostutteli. "Te voisitte –

"En, johan minä sanoin! Ei alkamisesta tule mitään yhdeksäntoista vuoden jälkeen." Nyt Jennie itki. "Sanokaa hänelle, että se on mahdotonta. Sanokaa, että hänen pitää olla onnellinen ja jättää minut rauhaan. Hänelle on parempi näin kuin on."

"Neiti Rakowsky, en kiusaa teitä enempää. Miettikää asiaa muutama päivä. Minusta tuntuu, että jos yritätte, tajuatte ettei asia sentään ole kovin paha. Keskustellaan myöhemmin uudestaan."

"Eipäs, minä en halua keskustella teidän kanssanne uudestaan. Minä –"

Puhelu katkesi.

Jennie laski päänsä kirjoituspöytää vasten äänetön kuuloke sylissään.

Kaikki nämä vuodet. En halunnut muistaa häntä. Minunhan täytyi unohtaa hänet, eikö niin? Ja joskus unohdinkin. Mutta entä muina aikoina? En uskalla ajatella niitä muita aikoja.

"Ettekö te käsitä?" hän huudahti äänettömään huoneeseen. "Ettekö te käsitä?" Hän keinahteli nyyhkyttäen, kädet kasvoilla.

Pitkän ajan kuluttua ajatukset alkoivat taas juosta: Jennie, ajattele. Sinulla ei ole varaa paniikkiin. Jokaisen asian hoitamiseen on olemassa järkevä keino, eikö niin?

Puhelin soi uudestaan. Siellä oli Jay.

"Et soittanutkaan minulle", hän sanoi.

Jennie meni ymmälleen. "Soittanut?"

"Linjasi oli varattu."

"Niin. Siellä oli asiakas."

"Täytyykö heidän vaivata sinua sunnuntainakin?"

"No, joskus." Jennie alkoi lörpötellä umpimähkään. "Ja Shirley oli täällä. En päässyt hänestä eroon. Hän lähti vasta äsken."

Jay naurahti. "Se tyttö jää kaipaamaan sinua. Kuule, eikö ollutkin mahtava päivä? Minä istun täällä ajattelemassa sitä."

"Mahtava viikonloppu. Niin oli."

"Me emme ole vieläkään ostaneet sinulle sormusta. Saisinko varatuksi sinut jonain iltapäivänä aika pian?"

Miten minä voin yhtäkkiä kerta kaikkiaan vain paljastaa, että minulla on lapsi? Jos olisin kertonut heti ensimmäisenä päivänä. . .

Jay keskeytti hänen ajatuksensa. "Käydään Cartierilla. Se ei kestä kauan."

"En minä halua kallista sormusta. Ihan totta."

"Älä viitsi ruveta hankalaksi, Jennie. Turha väitellä minun kanssani. Menepä nyt nukkumaan. Minä olen jo puoliksi unessa. Hyvää yötä, rakas."

Jennie sulki puhelimen ja huudahti huoneessa ääneen: "Herra varjele, mitä minä nyt teen?"

Tuon yhtäkkiä perheeseen yhdeksäntoistavuotiaan tyttären, joka on tipahtanut ties mistä. Ja häihin on vain pari kuukautta. Wolfet, se luottavainen kunniallinen pariskunta. Vapaamielisiä. Rehellisiä. Mutta älä petä itseäsi: viehättävän ulkokuoren alla piilee ankara moraali. Ja Jay. . .minä valehtelin. Tällaisen asian salaaminen, kun se on salattu näin kauan, on silkkaa valhetta eikä mitään muuta.

Mies sanoi tytön nimeksi Jill. Mitä tyttö minusta haluaa? Juuri minähän annoin hänet pois. Lapsiparan. Kuulin yhden avuttoman parkaisun, ja sitten hänet vietiin pois huoneesta, pois minun elämästäni. Mutta tein oikein. Tiedän että tein. Eikä hän nyt enää voi palata minun elämääni.

Jonkin ajan kuluttua Jennie nousi lattialta, sammutti valot ja laskeutui vuoteelle. Hän makasi kauan vapisten untuvapeite pään suojana. Ypöyksin.

Aivan yhtä yksin kuin hän oli ollut siinä bussissa paluumatkalla Nebraskasta. Tuntui samalta. Hän tunsi taas mielessään pakokaasun hajun, kun bussi kääntyi mutkissa, jyristeli liian nopeasti läpi yksitoikkoisten pienten kaupunkien, ohitti valintamyymälät, käytettyjen autojen varastot ja ostoskeskukset, palasi jotta muuan elämä jatkuisi. Palasi. . .

TOINEN LUKU

Se alkaa Baltimoresta vaatimattoman rivitalon keittiöstä, jossa istutaan teekupillisen ääressä sitten kun illallisastiat on pesty ja pantu kaappiin. Joskus harvoin, ehkä sapattina, tee juodaan ahtaassa paraatipuolen salissa, jossa sohva ja tuolit ovat muovisuojusten peitossa silloin kun ei käy vieraita.

Itse asiassa tarina alkaa vieläkin kauempaa kuin Baltimoresta, sillä eikö jokainen meistä ole vain uusin rengas sukupolvien pitkässä ketjussa? Se alkaa Liettuasta läheltä Vilnaa, suurten oppineiden kaupunkia. Äidin vanhemmat, jotka eivät olleet oppineita, elivät kaupustelemalla piparjuurta. Äidin kertoma tarina on yksinkertainen, mutta joka kertomalla hän koristelee sitä lisää. Se osa, jossa perhe lähtee Ranskaan, on dramaattinen. Siellä on uudet maise-

mat, toinen kieli, ja pikkutyttö, Maša, saa uuden nimen: Marlene. Hän käy koulua esiliina yllään niin kuin jokainen muukin pieni ranskalaistyttö. Vähän ajan kuluttua hänellä ei ole Vilnasta kuin aivan hämäriä muistikuvia. Sitten tulevat saksalaiset, ja tyttö saa kuulla ettei hän loppujen lopuksi olekaan ranskalainen. Hänen vanhempansa viedään pois, he palavat suurtuhon liekeissä. Ja jollakin ihmeellisellä tavalla tyttö sisarensa kanssa joutuu mukaan pakolaisjoukkoon ja päätyy Yhdysvaltoihin.

"Me tulimme Pyreneiden yli. Janine, et uskoisi – minä en jaksa uskoa sitä itsekään – miten me suoriuduimme siitä."

Janine, nimi jonka hän on tyttärelleen antanut, on viimeinen kaihoisa muisto hänen lyhytaikaisesta ranskalaisuudestaan.

"Siellä oli saksalaisia partioita ja tiedustelukoneita. Meidän täytyi piiloutua metsiköihin, täytyi kiivetä kallioiden lomasta hirveässä pakkasessa. Mutta joka tapauksessa minä pääsin tänne. Olin kuudentoista. Minulla ei ollut penniäkään rahaa, ja koulua olin käynyt hyvin vähän. Mutta sitten tapasin Samin."

Samillakin on kertomisen arvoinen tarina. Toisin kuin vaimonsa hän kuitenkin kieltäytyy kertomasta. Jennie kuulee äidiltään, kuinka isä pysyi elossa keskitysleirissä. Isä oli taitava räätäli, ja hänet pantiin ompelemaan univormuja saksalaisille. Nyt hän ei suostu edes koskemaan neulaan. Hän viihtyy kohtalaisen hyvin herkkukaupassaan, jossa hän laittaa voileipiä ja äiti istuu kassassa.

Jennie on ainoa lapsi. Vanhemmat tekevät työtä pelkästään hänen hyväkseen. He säästävät, jättävät tavaroita ostamatta ja lomia pitämättä yksinomaan hänen vuokseen. He eivät koskaan puhu siitä, mutta hän tietää sen. Tyttären täytyy saada koulutus, jota vaille he itse ovat jääneet.

Isä on ortodoksijuutalainen ja pitää liikkeen kiinni lauantaisin, vaikka se voisi olla viikon vilkkain päivä. Jennie muistaa hänet parhaiten perjantai-iltojen ruokapöydästä, jolloin hän pesi käsiään ennen rukoushetkeä äidin pidellessä vatia ja kynttilöiden palaessa lepattaen messinkijaloissaan. Jennie ei usko kaikkeen samaan kuin he, mutta kunnioittaa heitä ja heidän uskomuksiaan. He ovat lempeät vanhemmat, jotka joskus tuntuvat etäisiltä, kaiken kokemansa muistoihin eksyneiltä.

"Vai että asuu hän Atlantassa," sanoo äiti. Hänen hiuksensa ovat papiljoteilla. Hän rypistää otsaansa hiukan, yrittää saada selvää kirjeen tyylikkään näköisestä vasenviistosta kirjoituksesta. "Kilttiä että hänen äitinsä kirjoittaa ja kutsuu. Taitavat olla rikasta väkeä."

"Äiti, en minä sitä ole kysynyt."

"Et tietenkään. Mutta sen huomaa."

"Samantekevää. Ei se minua kiinnosta."

"Tyttö väittää ettei häntä kiinnosta!" Äiti nojautuu kyynärpäihinsä ja pitelee teekuppia kämmenissään. Hänen silmänsä välkkyvät vihreänruskeina kupin reunan yli ja näyttävät huvittuneilta. "Kaikkea sitä saa kuullakin! Sinultahan ei rahaa ole koskaan puuttunut, Luojan kiitos. Niin että se ei kiinnosta sinua. Kerropa minkälaiset vaatteet otat mukaan." Ja hän jatkaa vastausta odottamatta: "Usko pois, harmaita niiden pitää olla. Harmaa sopii kaikkeen. Sievä kävelypuku, niin että teet vaikutuksen kun tulet ulos lentokoneesta. Peter on mukava poika. Miksi häntä sanotaan Nysäksi?"

"Siksi että hän on satayhdeksänkymmentä senttiä pitkä."

"Peter on mukava poika", sanoo äiti lämmin pikku hymynsä huulillaan.

Se oli alkanut pian Jennien aloitettua ensimmäisen opiskeluvuotensa. Hän oli piipahtanut voileivälle ruokalaan yliopistoalueen ulkopuolelle.

"Panetko pahaksesi jos istun seuraan?"

Jennien katse kohosi pisimpään poikaan, minkä hän oli ikinä nähnyt, ja pojalla oli punaisin tukka minkä hän oli ikinä nähnyt.

"En tietenkään." Uudessa oppilaitoksessa ja uudessa kaupungissa oli tarpeen tutustua jatkuvasti ihmisiin. Ja hän siirsi kirjansa syrjään.

"Minun on tehnyt mieli jutella kanssasi. Viime viikolla näin sinut joka päivä syömässä täällä."

Hyvä suustaan. Silmissä ystävällinen katse, mutta Jennie ei aikonut auttaa ennen kuin tietäisi pojasta enemmän. Hän pani merkille, että poika äänsi kaikki vokaalit pehmeästi.

"Oletko etelävaltioista?"

"Atlantasta. Nimeni on Peter Mendes."

"Jennie Rakowsky. Baltimoresta."

Poika ojensi kätensä. "Jennie, olisi hauska tutustua sinuun paremmin."

Sen Jennie oli kuullut ennenkin.

"Lähtisitkö illalla syömään kanssani? Pidätkö italialaisesta ruoasta?"

"Jokainen kai italialaisesta ruoasta pitää."

"Hyvä, siinä tapauksessa tiedän mainion paikan. Se ei ole erityi-

sen hieno, mutta kaikki ruoka on itse tehtyä. Mihin aikaan ja mistä voin käydä hakemassa sinut?"

"En minä sanonut että lähtisin. Sanoin että pidän italialaisesta ruuasta."

"Ai."

Jennie näki, kuinka pojan poskille kohosi puna melkein yhtä heleänä kuin hiukset, ja hän katui heti sanojaan. Tämä tyyppi ei ollut viisastelija.

"Anteeksi. Kiusoittelin vain. Kyllä minä lähden, ilomielin. Asun uudessa asuntolassa, ja kello kuusi sopisi hyvin."

Pojan suun ilmeessä oli jonkinlaista hellyyttä kun se levisi hymyyn. Sillä hetkellä Jennie käsitti pitävänsä Peteristä, ja koko matkan takaisin kirjastoon hän hyräili itsekseen.

Mistä he juttelivat ruutuliinaisen tomaattitahraisen pöydän ääressä? Vuonna 1968 ei yliopistokampuksella voinut keskustella edes kymmentä minuuttia päätymättä puhumaan Vietnamin sodasta. Jennie kertoi, että hän olisi edellisenä kesänä halunnut lähteä Chicagoon demokraattien puoluekokoukseen, mutta hänen vanhempansa olivat kieltäneet sen ehdottomasti. Peterille oli käynyt samoin.

"Ei sen puoleen, kyllä heistäkin se kaikki on kauheaa, se mitä Vietnamissa tapahtuu", Jennie sanoi. "Mutta, tuota, heistä nuorten ei pitäisi lähteä mellakoimaan kaduille. Sillä ei saada aikaan mitään. Heidän mielestään Chicagossa vain räyhättiin. Tiedäthän sinä."

Peter nyökkäsi. "Minä olen joskus niin vimmatun vihainen, että uskon tosiaan pystyväni muuttamaan asioita sitten kun pääsen ulos täältä." Yhtäkkiä hän rauhoittui ja naurahti. "Hassua vain, että tässä minä saarnaan tulevaisuuden parantamisesta, ja arvaapa mitä minä opiskelen. Arkeologiaa! Eikö olekin hullua?"

"Ei, jos kerran pidät siitä. Minkä takia arkeologiaa?"

"Se alkoi yhtenä kesänä New Mexicossa, kun näin intiaanireservaatit ja luin anasazi-kulttuurista eli 'ikivanhoista'. Heillä on upea filosofia omasta asemastaan luonnossa, siitä miten kaikki on yhteydessä kaikkeen."

Kuinka Jennie pitikään pojan kasvoista, jalomielisistä ajatuksista, kesakkoisesta kaulasta ja puhtaasta valkoisesta paidasta. Hän piti siitä, että pojan toinen etunimi oli Algernon ja että tämä osasi laskea siitä leikkiä.

"He sanovat: 'Äitini maa, isäni taivas.' "

"Se on kaunis ajatus", myönsi Jennie, mutta näki vain tuuhean

ruosteenpunaisen tukan, harmaat silmät kuin opaalit.

"Joten siitä minä sain kimmokkeen. No niin, entäs sinä?"

"Haluan mennä oikeustieteelliseen, jos vain on varaa."

Sitten keskustelu poukkoili aiheesta toiseen – musiikkiin, diskoteekkeihin, tenniksen. Peterin kodin pihalla oli tenniskenttä, hän kertoi. Jennie ei ollut koskaan tuntenut ketään, jolla olisi ollut oma tenniskenttä.

Oliko Jennie koskaan käynyt amishien asuinseudulla, Peter kysyi. Ei ollut, vaikka oli kyllä lukenut siitä. Haluaisiko hän lähteä sunnuntaina sinne? He voisivat vuokrata auton ja ajaa vuorotellen.

"Minulla ei ole ajokorttia. Olen vasta seitsemäntoista", Jennie sanoi.

"Minä olen kahdeksantoista. Olet aika nuori tänne."

"Hyppäsin yläasteella yhden luokan yli."

"Melkoinen saavutus."

Nyt Jennie keimaili: hän käänsi katseensa alas, sivulle, sitten ylös, niin että ele toi esiin hänen tuuheat mustat silmäripsensä ja ohimolle kaartuvan mustan kiharan.

"Sinulla on hämmästyttävät silmäripset", sanoi Peter.

"Ihanko totta? En ole huomannutkaan."

"Pahus, mukavaa että näin sinut iltapäivällä. Olin ajatellut että tällaisessa isossa paikassa en ehkä tapaisi sinua ikinä enää."

"Minustakin on mukavaa että näit minut."

"Niin että mitäs sanot, jospa vuokrattaisiin ensi sunnuntaina auto?"

"Mielihyvin."

He kävelivät takaisin poikki yliopistoalueen, joka oli pimeänä ja alkusyksyn viileydessä melkein tyhjillään. Peter jätti Jennien ovelle.

"Oli hieno ilta, Jennie. Lähdetään sunnuntaina aikaisin ja käytetään koko päivä. Hyvää yötä."

"Hyvää yötä."

Peter ei edes yrittänyt suudella. Yleensä Jennie olisi sen vuoksi tuntenut itsensä torjutuksi. Nyt hänestä tuntui vain, että hiljainen hyvänyön toivotus kuulosti jollakin lailla vakavalta.

Retki Lancasterin piirikuntaan toteutui, ensimmäinen monista yhteisistä retkistä. He söivät majatalossa siirappipiirakkaa siiderin kera. He ohittivat syysruispeltoja ja lypsykarjalaumoja.

Syksyn kääntyessä talveksi he alkoivat tavata joka päivä. He kävivät eläintarhassa ja laivarannassa. He matkustivat junalla New

Yorkiin ja kävivät katsomassa ranskalaista elokuvaa Greenwich Villagessa, ja siellä Peter osti Jennielle hopeisen rannerenkaan.

"Se on liian kallis. Tuhlaat liikaa rahaa."

Peter naurahti. "Arvaapa mitä. Mennään takaisin kauppaan ja ostetaan se tähän sopiva kaulakoru. Älä näytä noin järkyttyneeltä. Ei mitään hätää." Hymystä näkyi, että hän oli onnellinen.

Jennie piti kovasti hänen hyväntuulisuudestaan. Se oli tarttuvaa samalla tavoin kuin äidin huolestuneisuus oli tarttuvaa. Kotona Jennie vaistosi piilevää levottomuutta silloinkin, kun keskusteltiin aivan mukavista asioista. Tuntui hyvältä olla onnellisen ihmisen seurassa.

Kun he olivat seurustelleet puolisentoista kuukautta, Peter suuteli häntä. Jälkeenpäin Jennie muisti ensimmäisen ajatuksensa: Tällä suudelmalla on merkitystä. Se tapahtui iltapäivän lopulla, ja silloin satoi. Hän piteli sateenvarjoa, kun Peter otti hänet syliinsä. Hän päästi varjon putoamaan, kietoi kätensä Peterin kaulaan, ja he seisoivat sillä tavoin pitkän aikaa vienossa sateessa.

Sellaisia kiihkeitä viattomia syleilyjä tuli lisää, ja kerta kerralta ne alkoivat kuohuttaa Jennien tunteita yhä enemmän. Kun Peter päästi hänet irti, tuntui kuin osa hänestä olisi revitty pois. Se ei riitä, hän ajatteli.

"Näin ei ole hyvä", sanoi Peter eräänä päivänä. "Jennie, me tarvitsemme toisiamme. Tarvitsemme todella. Ymmärrätkö?"

"Tiedän. Ymmärrän."

"Annatko siinä tapauksessa minun suunnitella kaiken?"

"Annan sinun suunnitella kaiken. Aina vastakin."

Koko sinä viikkona, ennen kuin suuren muutoksen oli määrä tapahtua, Jennie ei pystynyt ajattelemaan mitään muuta. Toisinaan häntä itketti. Sitten nauratti. Viikonlopun lähestyessä hänen ajatustensa kudelmaan pujahti ohut pelon säie.

Mutta kun motellihuoneen ovi sulkeutui, Peter kääntyi häntä kohti kasvoillaan niin hellä ilme, että kaikki pelko katosi.

"Minä en ikinä tee sinulle pahaa", Peter kuiskasi. "En ikinä millään lailla."

Ja Jennie ymmärsi, että se oli totta. Peter ei koskaan vahingoittaisi tahallaan ketään. Niinpä Jennie tuli hänen luokseen ilomielin.

Aamulla he katselivat nukkavierua huonetta nauraen vielä viimeisen kerran. Siellä oli ollut lämmintä ja siistiä, ja se riitti.

Miten ihastuttava maailma olikaan! Varpusen pikkuruiset jalanjäljet hangessa. Pyramidiksi kasatut omenat, siloiset kuin punainen

silkki. Jennielle ovea pitelevän muukalaisen hymy. Se kaikki oli kaunista.

Joskus ennen nukahtamistaan Jennie kuitenkin mietti, jaksaisivatko nämä ihanat tunteet säilyä vielä neljä vuotta. Neljä vuotta! Se oli iäisyys. Ja aina silloin hän värähti vilusta.

"Älä jätä minua, Peter", hän sanoi yksinään pimeässä.

Eräänä päivänä Peter sanoi hänelle vakavana: "Käsität kai, että tämä on ikuista."

"Me olemme aika nuoria tietämään mitä tahdomme", vastasi Jennie kokeeksi, vastalausetta odottaen.

Ja se tulikin. "Joissakin paikoissa mennään naimisiin kuusitoistavuotiaina. Me vain lykkäämme häitä, siinä kaikki. Pidämme ne valmistumisen jälkeen."

"Se on totta." Paras olla ajattelematta asiaa liian tarkkaan.

"Minun täytyy ensi viikonloppuna käydä vierailulla Owings Millsissa", sanoi Peter eräänä päivänä. "Eikö se ole sinun kotisi lähellä?"

"Ei kaukanakaan. Me emme koskaan käy siellä."

"Nämä Frankit ovat isäni ja äitini vanhoja ystäviä. Mies on ollut sairaana, ja he ovat kutsuneet minut lauantai-illaksi."

"Jos kerran et ole täällä, niin minä lähden viikonlopuksi kotiin. Haluaisitko syödä päivällistä meillä ennen kuin menet ystäviesi luo?"

"Totta kai. Tulen Baltimoreen junalla."

"Sinun täytyy ottaa taksi meille. Isä ei aja autoa lauantaisin."

Koska oli lauantai, äiti kattoi pöydän ruokasaliin. Talon parhaalla liinalla komeilivat parhaat lautaset, ja tuoleista oli riisuttu muovisuojukset.

"Janine, taidat olla vakavissasi. Et ole koskaan ennen kutsunut tänne poikaa illalliselle."

Jennie toivoi, että äiti lakkaisi sanomasta "poika". Peter oli mies. Mutta hän vastasi tyynesti: "Äiti, älä viitsi tehdä hätäisiä johtopäätöksiä. Nolostutat vielä minut."

"Älä huolehdi, kyllä minä ymmärrän. Jäitä hattuun, niin kai teillä nuorilla on tapana sanoa?"

Isä tuli sisään. "Minkä takia poika sanoo sinua Jennieksi?"

"Niin yliopistossa kaikki sanovat."

"Mendes. Mikä nimi se sellainen on?" isä ihmetteli.

"Se on espanjalainen tai portugalilainen."

”Espanjalainen! No jaa, onhan juutalaisia joka paikassa. Luin jostain että Kiinassakin. Niin, Kiinassakin.”

Kaikki sujui hyvin: Peter toi narsisseja, täytetty kaali maistui herkulliselta. Ja äidin kieli pysyi hyvin kurissa. Vain tuodessaan ketsuppipulloa pöytään hän tokaisi, että kohta Sam varmaan panisi ketsuppia jäätelöönkin.

Isä oli puheliaampi kuin tavallisesti. Jennie huomasi, että hän piti Peteristä. ”Nysä. Jos olisit yhtään pitempi, et mahtuisi ulkovesta sisään.” Hän jatkoi jiddišinkielisellä kaskulla.

Kun Peter selvästikään ei ymmärtänyt, isä hämmästyi. ”Etkö sinä osaa jiddišiä? Eikö sukusi ole kotoisin Euroopasta?”

”On, mutta se tuli Savannahiin 1700-luvulla.”

”Ettäkö kaksisataa vuotta sitten?” Isä pudisti ihmeissään päätään.

Kun kaskut – tällä kertaa englanniksi – ehtyivät, päädyttiin väistämättä politiikkaan ja Yhdysvaltain rooliin Vietnamissa, mitä roolia he kaikki paheksuivat. Äiti täytti Peterin lautasen toistamiseen, sitten saatiin omenapiirakkaa. Peter söi ja väitteli ja oli kuin kotonaan, kuten Jennie huomasi.

Heidän jäätyään hetkeksi kahden Peter sanoi: ”Minä pidän sinun vanhemmistasi. He ovat kunnon ihmisiä.”

”Hauska kuulla. He pitävät sinusta myös.”

”Toivottavasti sinäkin pidät minun perheestäni. Tulisitko kevätlomalla muutamaksi päiväksi meille? Pyydän ensi viikolla äitiä lähettämään kutsun.”

Peter ei ollut puhunut perheestään juuri mitään, paitsi että hänellä oli yksi sisar, nelitoistavuotias. Hänen isällään oli jotakin tekemistä sijoittamisen kanssa. Jennie kuvitteli heidän asuvan kohtalaisen suuressa talossa, jonka pihalla oli tenniskenttä, sellaisessa talossa joita näki sunnuntai-ajeluilla esikaupungeissa.

Yhdeksältä Peteriä tultiin hakemaan Owings Millsiin. Isä ja äiti katselivat kuinka farmariauto ajoi tiehensä.

”Siinäpä oli mukava kaveri”, sanoi isä. ”Vaikka sanookin sinua Jennieksi.” Jos he olisivat vähänkään tienneet Peterin ja Jennien suhteesta, asia olisi tietysti ollut aivan toinen.

KOLMAS LUKU

Kun heitä tuli noutamaan Atlantan lentokentältä univormuasuisen miehen ajama tummansininen loistoauto, Jennie oletti sen vuokratuksi.

Sitten mies sanoi: ”Mukava saada teidät takaisin kotiin, Peterherra.”

Auto ja kuljettaja olivat perheen omat! Jennie siveli kädellä hamettaan. Hän silitti hyvää harmaata villakangasta kerran toisensa jälkeen.

Peter laski kätensä hänen kädelleen. ”Sinua hermostuttaa.”

”Niin. Näytänkö minä siistiltä?”

”Näytät kauniilta.”

Jennie ei voinut sanoa: Tämä johtuu tästä autosta. Minua pelottaa.

He kääntyivät valtatieltä kaupungin kaduille ja sitten leveälle tielle, jota reunustavat vanhat puut olivat täydessä lehdessä. Sitten tuli aitoja ja pensasaitoja ja taloja pitkien ajoteiden päässä. Ikkunasta tulvi lauhaa ilmaa, joka viilensi Jennien kuumoittavia poskia.

”Jennie, eivät minun vanhempani sinua syö. Eivät he mitään hirviöitä ole.”

Auto hidasti, kääntyi pitkälle ajotielle ja nousi loivaa rinnettä vaaleanpunaisen kukkakatoksen alla.

”Pensaskanukkaa. Atlanta on kuuluisa pensaskanukoistaan”, sanoi Peter.

Mäen harjalla auto kiersi valtavan pyöreän kukkapenkin, jossa kasvoi heleänpunaisia tulppaaneja, ja pysähtyi sitten. Jennien mieleen välähti, että he olivat pysähtyneet jonkin hienostokerhon eteen. Kuistin kaksikerroksinen pylväikkö hohti valkoisena punaista tiiliseinää vasten. Jennie näki hetken silmissään elokuvan *Tuulen viemää*. Kun hän huomasi, että valkokehyksisessä oviaukossa seisoi ihmisiä, hän tajusi että tämä oli Peterin koti.

Peter oli jo noussut autosta ja juoksi portaita ylös. Kuljettaja auttoi Jennien ulos ja otti hänen matkalaukkunsa.

”Äiti, isä, tässä on ystäväni Jennie Rakowsky.”

Jennie ojensi kätensä epämääräistä vaaleaa läiskää kohti; se oli nainen, jolla oli vanhentunut iho ja terävä, valpas katse.

”Hauska tavata, Jennie. Olemme aina iloisia, kun Peter tuo tänne jonkun uusista ystävistään”, Peterin äiti sanoi.

Isä oli kookas mies, valkotukkainen ja vaikuttavan näköinen kuin

joku niistä miehistä, joita näkee televisiouutisissa, senaattori tai kenraali. Näiden pitkien ihmisten rinnalla, tämän korkean pylväikön alla Jennie tunsi itsensä pieneksi.

Sisällä oli kahden kerroksen korkuinen eteisaula, jossa oli kultaisessa köydessä riippuva kristallikruunu ja kaareva kaksihaarainen portaikko.

”Tässä on Sally June”, sanoi Peter.

Portaita laskeutui tennisasuinen nuori tyttö, joka heilutteli kädessään mailaa. Hänellä oli veljensä tavoin punainen tukka ja pisamia.

”Hei”, hän sanoi hymyilemättä ja jatkoi matkaansa ulos ovesta.

”Minäpä näytän huoneesi”, sanoi rouva Mendes.

Jennie seurasi naista ylös portaita. Suora kapea selkä hänen edessään näytti jollakin lailla tylyltä.

He menivät huoneeseen joka oli leveän käytävän päässä. ”Päivällinen on puolen tunnin kuluttua”, rouva Mendes sanoi. ”Turha vaihtaa vaatteita. Tulet vain kirjastoon ottamaan meidän kanssamme lasillisen sitten kun olet valmis.”

”Kiitos. Suurkiitokset, rouva Mendes.”

Rouva Mendes sulki oven. Jennien katse kiersi pitkin huonetta. Mahonkinen katossänky oli verhoiltu painokankaalla, jossa oli kyyhkysenharmaalla pohjalla pikkuruisia sitruunoita ja vihreitä lehtiä. Ikkunoissa oli väljälaskoksiset, sivuun silmukaksi vedetyt verhot samaa kangasta.

Turha vaihtaa vaatteita, nainen oli sanonut. Vaihtaa mihin? Olisin sentään luullut, että tämä kävelypuku kelpaa päivälliselle. No jaa, paras pestä kädet ja mennä muiden luo.

Huoneeseen kuului oma kylpyhuone, joka puolelta vaaleankeltaisella laatoitettu. Paksuissa valkoisissa pyyhkeissä oli taiteelliset keltaiset nimikirjaimet. Uskomatonta! Äiti ostaa pyyhkeensä postimyynnistä. Voi Peter, minä en osannut kuvitella, että asuisit tällaisessa paikassa. Et kertonut. Vaikka miksipä sinun olisi pitänyt kertoa?

Jennie lähti alakertaan etsimään kirjastoa. Hän käveli monen huoneen läpi plyysistä kokolattiamattoa ja itämaisia mattoja pitkin. Talon perimmäisessä päässä oli koolla joukko ihmisiä komeassa puulla paneloidussa huoneessa, jonka seiniä reunustivat kirjahyllyt. Takan yläpuolella riippui muotokuva miehestä, jolla oli etelävaltioiden asepuku.

Seurueen miehet nousivat seisomaan, ja seurasi esittelykierros. Miehet olivat Peter, hänen isänsä, isoisänsä ja setänsä. Rouva Men-

des ja Peterin täti tekivät Jennielle tilaa sohvalla, jonka edessä oli hopeatarjottimella pulloja ja laseja. Peter ojensi Jennielle lasin.

”Et kysynyt mitä hän haluaa”, rouva Mendes sanoi.

”Minä tiedän aina mitä Jennie haluaa. Hän juo inkiväärilimonadia.”

Jennie siemaili juomaansa samalla kun keskustelu jatkui.

”Miten hauskaa, että talo on täynnä nuorta väkeä”, huomautti täti. ”Kuulin että Sally Junellakin on vieras.”

”Kyllä on, Annie Ruth Marsh Savannahista.”

”Ahaa, Marsheja! Sepä hauskaa. Tytöt ovat siis ystävyksiä?”

”Niin ovat, tutustutimme heidät rannalla viime kesänä.”

”Sepä viehättävää. Ystävyyttä niin monessa polvessa.”

Jennie tarkasteli sillä välin ympäristöään. Nämä juutalaiset olivat yhtä ”vanhaa sukua” kuin kuka tahansa englantilaisista polveutuvakin.

”Huomaan että katselet muotokuvaa”, sanoi rouva Mendes yhtäkkiä Jennielle. ”Siinä on Peterin isänpuoleinen isoisän isoisä. Hän oli majuri ja haavoittui Antietamissa.”

Isoisä heilautti juomalasiaan. ”Hän oli siis minun isoisäni. Minä olen ainoa, jolla enää on muistoja hänestä. Ahaa, siinä tulee Sally June.”

Sally Junen kanssa tuli sisään toinenkin tyttö valkoinen tennispuku yllään.

”Annie Ruth Marsh, Jennie Rakowsky. Annie-kulta, kiitos hedelmäkakusta”, sanoi rouva Mendes. ”Ihana tuliainen.”

Tuliainen. Kuuluiko siis asiaan tuoda lahja? Miksei Peter ollut kertonut? Hänen olisi pitänyt kertoa.

Täällä oli koleaa, vierasta ja koleaa. Jennie tunsi helpotusta, kun päivällisen ilmoitettiin olevan valmis. Syöminen kuluttaisi aikaa.

Pöytä kiilsi kuin musta lasi. Jokaisella pellavaisella alusliinalla kimalteli sinistä posliinia, hopeaa ja kristallia. Jennie muisti hetken äitinsä tuomassa ketsuppipulloa pöytään. Keskustelua pitivät yllä pääasiassa miehet, jotka puhuivat paikallisvaaleista. Ruoka oli hienosti maustettua, ja ateriaan kuului muun muassa keittoa – ohimennen lausutusta huomautuksesta Jennie sai tietää, että se oli kilpikonnanlientä – rosmariinilta tuoksuvaa lampaanpaistia ja ruusunnupun näköisiksi leikeltyjä punajuuria.

Yhtäkkiä tuli esiin väistämätön puheenaihe, Vietnam.

Isoisä korotti äänensä. ”Meidän täytyy lopettaa arkailu ja käydä pommittamassa Hanoilta luulot pois.”

Peterin isä lisäsi: "Koko maailmahan meille nauraa. Ja nuoriso vain protestoi! Jos minun poikani rupeaisi sellaiseen. . . Uskokaa pois, jos tätä sotaa käydään vielä kun Peter valmistuu, minä odotan että hän panee asepuvun ylleen ja suorittaa velvollisuutensa. Eikö niin, Peter?"

Peter nielaisi suullisen ruokaa. "Niin", hän vastasi kuin kaiku.

Jennie tajusi hämmästyksensä näkyvän kasvoilta ja koetti peittää sen.

"Entä useimmat ystäväsi, Peter, millainen heidän asenteensa on?" kysyi isoisä.

"No, ei siitä usein tule puhetta."

Vai ei tule usein puhetta! Emmehän me muusta puhukaan!

Isoisä ei antanut periksi. "Täytyyhän heillä jokin kanta olla."

Peterin kasvot alkoivat punoittaa. "Tietysti jotkut ajattelevat yhtä ja toiset toista."

"No, toivottavasti korotat äänesi kuin mies ja puolustat presidenttiä. Et kerta kaikkiaan saa sietää heiltä sellaista tappion lietsontaa."

"Niin, isoisä", sanoi Peter.

Rouva Mendes keskeytti. "Politiikka saa nyt riittää. Puhutaanpa Cindyn huomisista syntymäpäiväjuhlista." Hän selitti Jennielle: "Cindy on Peterin serkku, joka täyttää kaksikymmentäyksi, ja hänelle pidetään kotona pikku gaalatanssiaiset. Niistä tulee varmasti ihanat."

Pikku gaalatanssiaiset. Mutta eihän minulla ole sopivaa pukua, ajatteli Jennie. Hänestä ei ollut koskaan ennen tuntunut näin orvolta.

Keskustelu jatkui.

"Kuulin että Ralph saattaa ehkä lähteä diplomaattiuralle", sanoi Peter.

"Ja saa sitten surmansa mellakassa niin kuin veljensä Pakistanissa", sanoi täti.

"Siitä on varmaan jo viisitoista vuotta", sanoi rouva Mendes. "Ja hänen äitinsä suree aina vain. Naurettavaa. Hänen pitäisi ryhdistäytyä."

"Se oli kauhea kuolema", muistutti Peter lempeästi.

Rouva Mendes kääntyi yllättäen Jennieen päin. "Peter kertoi, että isäsi oli Euroopassa keskitysleirissä."

Peter oli siis puhunut Jenniestä täällä kotonaan. "Niin", Jennie vastasi. "Hän oli hyvin nuori, yksi niistä harvoista, jotka jäivät eloon."

"Mitä hän nykyään tekee?"

Sitä Peter ei ollut kertonut. "Pitää herkkukauppaa."

Naisen silmät laajenivat hetkeksi ja välähtivät. "Ai. No, hän sentään selviytyi. Hän toipui ja jäi henkiin."

"Niin", sanoi Jennie miettien surullisena: Jäi henkiin. Isän painajaiset. Isän puhumattomat kaudet. Hän vilkaisi uudestaan rouva Mendesiin, joka oli vaihtanut puheenaihetta. Sinulla ei ole sydäntä, hän ajatteli.

Päivällisen jälkeen Peter näytti hänelle talon ympäristöä. Tenniskentän takana oli iso uima-allas. Sitä vastapäätä oli sievä, maalaistyylinen pukusuoja ja virheettömällä nurmikolla ryhmä takorautaisia puutarhakalusteita. Peter sytytti altaan valot. Vesi loisti hämärän keskeltä turkoosinsinisenä.

"Minä en tiennyt, että asut tällaisessa paikassa", sanoi Jennie vihdoin. "En tiedä miltä minusta pitäisi tuntua, mitä pitäisi ajatella."

"Älä ajattele mitään. Onko sillä väliä, millaisessa paikassa minä asun? Onko?"

"Ei kai."

Peter seisoi niin lähellä, että Jennie tunsi hänen rakkaan vartalonsa lämmön. Tietenkin vain Peterillä oli väliä, ei sillä mitä hän omisti. Silti oli vielä yksi asia.

"Myönnyit siihen, mitä he sanoivat Vietnamista."

"En tosissani. En vain vastustanut. Mitä olisi kannattanut aloittaa pitkä väittely, joka olisi päättynyt samaan mistä alkoi? Näithän sinä millaista siinä tilanteessa oli."

Jennie mietti asiaa. Niin, se oli totta. Kotonakin oli puheenaiheita, jotka oli paras jättää rauhaan.

"Kunpa me voisimme nukkua yhdessä", Peter sanoi. "Pukusuoja sopisi hienosti. Siellä on sohva."

"Peter, ei se käy! Minä en uskaltaisi."

"Tiedän. No, pianhan lähdetään taas kotiin."

Jennie oli hyvillään, että Peter sanoi kodiksi yliopistoa, paikkaa jossa he olivat yhdessä. Sitten hänen mieleensä muistui toinen asia.

"Et kertonut, että tulisi tanssiaiset. Olisin ottanut mukaan leningin."

"Kun en tiennyt. Se minun naurettava serkkutyttöni . . . Herran tähden, kuka nykyään gaalatanssiaisia pitää? Minä inhoan niitä."

"Mutta mitä minä teen? Minulla ei ole mitään päällepantavaa."

Peter katsoi Jennieen epäuskoisena. "Eikö mitään?"

"Vain tämä kävelypuku, tummansininen silkkipukuni ja muutama hame ja paitapusero. Täytyykö meidän lähteä sinne? Kyllä kai. . ." Jennien ääni petti.

HE ISTUUTUIVAT pieneen pitsiliinaiseen pöytään lähelle ranskalaista ovea, joka avautui terassille. Sisään kantautui musiikkia. Tarjoilija toi juomia.

"Ei tästä sentään kovin kauhea ilta tullut", sanoi Peter.

"Sanoit ettet voi sietää gaalatanssiaisia."

"En voikaan. Mutta täytyy sopeutua. Voi raukka, sinua vaivaa tuo leninki."

Jennie katsoi pukua, jonka rouva Mendes oli lainannut Sallyn vaatevarastosta. Se oli pikkutytön juhlaleninki: röyhelöitä ja lyhyet puhvihihat. Jennien yllä se näytti naurettavalta.

Häntä kadutti saman tien. "Anteeksi. Ei pitäisi pilata iltaa. Ei leningillä oikeastaan ole kovin paljon väliä."

Peter tarttui Jennietä kädestä pöydän alitse. "Huomenna saadaan olla aivan kahdestaan", hän sanoi. "Kaikki lähtevät päivällisen jälkeen teatteriin, mutta minä käskin äitiä palauttamaan meidän lippumme, koska olemme jo nähneet sen näytelmän ja se oli kauhea."

"Minkä näytelmän?"

"En tiedä. En ole ikinä kuullutkaan siitä."

He purskahtivat nauruun, ja Jennien mieliala kohosi yhtä nopeasti kuin oli laskenut.

SEURAAVANA iltana tuntui aivan kesäiseltä. Linnut syöksähtelivät nurmikentän poikki pyydystäen ilmasta hyttysiä, kirkuivat ja visersivät, kiitivät ja leijuivat pimeän tuloon asti. Lopulta ne vaikenivat.

"Miten kaunista", kuiskasi Jennie. Pimeän talon alakerran huoneista hohti muutama himmeä lamppu, jotka oli jätetty palamaan perheen tuloon asti. Valoton uima-allas oli silkinmusta, mutta päilyi hopeisena siellä minne kuunsäteet osuivat. Ja kaksi ihmistä, jotka olivat ääneti katselleet sen hopeaa, ymmärsivät hetken koittaneen, nousivat, menivät pukusuojaan ja sulkivat oven.

ERÄÄNÄ iltapäivänä pian yliopistoon paluunsa jälkeen Jennie valmisteli seminaariesitelmää ja sattui silloin kohottamaan katseensa pöydästä kalenteriin. Päivämäärä suorastaan hyppäsi silmiin. Hän laski päiviä taaksepäin, rypisti otsaansa ja laski uudestaan. Hänen kuukautisensa tulivat kylläkin usein epäsäännöllisesti.

Odotan viikon, hän ajatteli. Pikkujuttu.

Hän ei puhunut siitä Peterille, ja hän odotti kauemmin kuin viikon yrittäen torjua asian mielestään. Mutta eräänä päivänä toisen viikon lopulla hän lähti ostamaan kumitossuja, huomasi matkalla lääkärin vastaanoton ja meni mielijohteesta sisään.

Lääkäri oli keski-ikäinen väsyneen näköinen mies, joka ei udellut henkilökohtaisia asioita. Jennie jätti virtsanäytteen ja maksoi vastaanottotiskin naiselle.

Hän ei jaksanut mennä ostoksille vaan palasi kirjojen ääreen, mutta ei ymmärtänyt lukemastaan sanaakaan. Kokoa voimasi, käytä järkeä äläkä tunteile. Rauhoitu, rauhoitu. Sinä yönä hän nukkui vain lyhyitä toveja ja näki levottomia unia.

Muutaman päivän kuluttua hänelle soitettiin, että koetulos oli positiivinen. Hän istui hetken kuin horteessa. Avoimesta ikkunasta kantautui tuttuja elämisen ääniä, elämisen joka jatkui riippumatta siitä, mitä Jennie Rakowskylle oli tapahtumassa. Joku huudahti. Portaikkoon putosi kirjoja. Yläkerrasta kuului huuliharpun väräjäviä sointuja.

Jennie hypähti pystyyn. Peter olisi tänä iltapäivänä kirjastossa. Pelon taakka hänen sisimmässään liikahti. Taivaan vallat, ei hän sentään yksin ollut! Peter tietäisi mitä piti tehdä.

Peter istui tavallisella paikallaan luonnontieteelliseen kirjaan syventyneenä.

Jennie ryhdistäytyi. "Hei. Pääsetkö kohta loppuun?"

Peter kohotti ihmeissään katseensa.

"Voin lopettaakin. Mikä hätänä?"

"Täytyykö olla jokin hätä silloin kun minä pistäydyn tänne?"

"Et sinä minua petä. Se näkyy silmistä. On tapahtunut jotain." Peter keräsi kirjansa ja paperinsa. "Mennään ulos."

He menivät ulos myöhäiseen iltapäivään ja istahtivat portaille.

Peter kohotti kädellään Jennien leukaa. "No niin? Kerro."

Pelko tulvahti takaisin. "Etkö arvaa?"

"Enpä varmaan."

"Kävin muutama päivä sitten lääkärissä. Nyt voit arvata."

"Ohoh. Jospa se ei silti ole totta."

Jennie huokaisi. "Peter, kyllä se on totta." Kyyneltulva samensi puut, ruohon ja laattakäytävän. Hänen kätensä lojuivat sylissä yhteen kietoutuneina. Peter ojensi kätensä erottamaan ne ja puristi toisen omien kämmentensä väliin.

"No niin, meidän täytyy vain tehdä asialle jotain, vai mitä?"

Ja hän hymyili. Hymyä joka osui suoraan Jennien sydämeen.

"Esimerkiksi mitä?" Jennie kysyi.

"Anna minulle aikaa ajatella."

Kumpikaan ei puhunut vähään aikaan. Lehvistöä värisytti tuulenviri, ja Jennie otti kiinni viluisista käsivarsistaan. Hän mietti, mitä Peter mahtoi ajatella. Sitten Peter katsoi kelloaan.

"Kello on jo kuusi. Tulepa niin mennään sinne spagettipaikkaan. Vatsa täynnä on helpompi ajatella."

He saivat loosin perältä, jossa heitä ei nähtäisi.

"Ei minulla ole nälkä", sanoi Jennie tuttu ruokalista kädessään.

"Tarvitset ruokaa. Vaikka vain keittoa. Minä otan samaa."

He istuivat taas muutaman minuutin ääneti. Keitto tuotiin. Onnistuttuaan nielemään muutaman lusikallisen Jennie laski lusikan kädestään.

"Jennie, minä olen pahoillani. Tunnen itseni typeräksi. Luulin olevani hyvinkin varovainen."

"Oh se minunkin syytäni. Tarkoitan että olisi täytynyt pitää kirjaa. Olin huolimaton."

Peter kohotti äkkiä katseensa. "Onko se niin pitkällä, ettei sille voi enää mitään?"

"Tarkoitatko sinä aborttia?"

"Tuota, tarkoitan. Tietysti etsisin sinulle mahdollisimman turvallisen paikan."

"En minä pystyisi. Vaikka aikaakin olisi, en minä pystyisi kuitenkaan."

Peter kysyi hyvin lempeästi: "Mikset? Minkä takia et pystyisi?"

"En oikein tiedä." Jenniellä ei ollut mitään tunteita sisällään kasvavaa olentoa kohtaan. Se oli tunkeilija. Mutta se oli elävä olento, tiukasti kiinni tarrautunut. "Ehkä se johtuu kotikasvatuksesta. Isä ja äiti ovat ortodoksijuutalaisia."

Hänen kätensä laskeutuivat tahattomasti yhä kiinteälle litteälle vatsalle. "Peter, sinun täytyy uskoa tämä. Joillekin se sopii – minä en tuomitse ketään – mutta kerta kaikkiaan tiedän, että itse en pysty."

Uusi hiljaisuus Peterin lusikoidessa keittoa. Sitten hän kopautti pöytää nyrkillään ja pakotti huulilleen päättäväisen hymyn.

"Mitä turhia tässä hätäillään? Siinä tapauksessa mennään naimisiin. Sen pituinen se!"

Jennien kurkkua kuristi valtava riemu. Hetkeä myöhemmin se väistyi epäilyksen tieltä. "En minä haluaisi sellaista aviomiestä, joka joutuu pakosta naimisiin minun kanssani ja kantaa siitä sitten minulle kaunaa."

"Jennie-kulta, miten sinä voit edes ajatella tuollaista? Totta kai nyt on huono aika, mutta mehän aioimme mennä naimisiin sitten joskus. Niin että keksitään keino, jolla se onnistuu nyt."

Ja Jennie kuunteli, antoi sanojen virrata ylleen lohdullisina kuin lämmin suihku Peterin jatkaessa puhettaan. "Suo anteeksi että puhun suoraan, mutta sinähän näit, niin että turha kainostella. Minun vanhempani ovat todella varakkaita. He auttavat. Tietenkään ei ole hauskaa joutua selittämään tätä heille, mutta kyllä he tekevät mitä tarvitaan. Pää pystyyn, Jennie. Älä pelkää."

Jennien mielessä muotoutui kuva tulevaisuudesta. He asuisivat pienessä huoneistossa yliopistoalueen ulkopuolella; he voisivat käydä luennoilla ja hoitaa vauvaa vuorotellen. He jatkaisivat ylempään tutkintoon asti; valmistuttuaan juristiksi hän maksaisi omasta puolestaan velkansa Peterin vanhemmille ja ansaitsisi heidän kunnioituksensa.

"Minä otan osapäivätyön laboratoriosta, niin ettei tarvitse kaikessa olla riippuvaisia minun vanhemmistani", sanoi Peter.

Hänenkin päässään hahmottui siis jo tulevaisuudenkuvia. Hän lisäsi: "Sinä käyt tänä viikonloppuna kotona kertomassa vanhemmillesi, ja minä lennän kotiin." Se oli puoliksi toteamus, puoliksi kysymys.

Jennie pudisti päätään. "Luultavasti menen kotiin, mutta en ole varma pystynkö kertomaan ennen kuin olemme naimisissa."

Miten vanhempia saattoi loukata, kun muisti heidän menneisyytensä? Lapsen tunteet heitä kohtaan olivat toisenlaisia kuin muilla, kun hän näki kuvia Euroopan kauhunajasta ja tiesi että isä ja äiti, jotka istuivat pöydässä häntä vastapäätä ja puhuivat laskuista ja kotiläksyistä, olivat kokeneet sellaista. Miten heidän voimiaan tohti enää koetella, voimia jotka varmasti olivat kovin heiveröiset?

Hän muisti yhä ajan, jolloin Gloria Dieterille samasta korttelista oli käynyt hullusti.

"Käy sääliksi vanhempia", äiti oli sanonut. "Ihminen raataa kaikin voimin, jotta lapsille tulisi hyvä elämä, ja tämänkö siitä saa? Minä mieluummin vaikka kuolisin." Äiti pudisti päätään syvään huokaisten. "Luojalle kiitos, Janine, että sinä olet kunnon tyttö. Et ole syntymäsi jälkeen tuottanut meille hetkenkään huolta."

Aivan selvää siis mitä tuleman pitäisi, ajatteli Jennie.

Peter ei kysynyt enempää. "No, minä puhun omalle kotiväelleni.

Tiedän että he tuntuvat sinusta pelottavilta, mutta he kunnioittavat vilpittömyyttä ja rohkeutta. Minä aion olla vilpitön, ja he ovat varmasti reiluja." Hän ojensi kätensä pöydän yli ja suukotti Jennien sormia. "Tässä ei ole pienintäkään syytä huoleen. Luota minuun, Jennie."

NELJÄS LUKU

MAANANTAINA palattuaan yliopistoon Peterin tuloa odottamaan Jennie ajatteli rauhoittavia ajatuksia. Kaikki muuttuu kun olemme naimisissa. Äiti ja isä tulevat iloisiksi minun puolestani. Eivätkö kaikki vanhemmat olisi mielissään, jos tytär menisi naimisiin Peterin kaltaisen miehen kanssa?

Peter ei tullut maanantain luennoille, ei myöskään tiistain. Hyvä merkki. Hänellä oli tietenkin yhtä ja toista järjesteltävää.

Keskiviikkona myöhään iltapäivällä käytävän pään puhelin soi, ja Jennie haettiin vastaamaan.

"Olen palannut", sanoi Peter.

Jennien sydän hypähti korkealle. "Entä miten kävi?"

"Kerron kunhan tavataan." Peterin ääni oli ilmeetön. "Vuokrasin auton. Tulen hakemaan sinut kymmenen minuutin päästä."

"Vuokrasit auton! Minne nyt ollaan menossa?"

"Vain sitä varten, että olisi yksityinen paikka puhua."

"Sehän on hölmöä –" Jennie aloitti. Mutta Peter oli katkaissut puhelun.

Tuuli ja satoi kaatamalla. Jennie haki sadetakkinsa ja seisoi Peterin tullessa ovella odottamassa. Mentyään autoon hän näki Peterin haudanvakavan ilmeen. "Kerro huonot uutiset", hän sanoi.

"Annapa kun etsin rauhallisen kadun ja pysäköin, sitten voidaan puhua."

Peter pysäytti auton sivukadulle hiljaisen talorivin eteen. Sateen ropina katossa kuulosti lohduttomalta.

"No niin, Peter?"

"He eivät halua, että menemme naimisiin nyt."

Jennien suuta alkoi kuivata. "Eivätkö? Mitä he sitten haluavat?"

"Heistä sinun pitäisi. . .hankkiutua siitä eroon. Minä selitin mielipiteesi siitä, mutta tiedätkö. . . Tiedätkö, siinä on tosiaan järkeä. He saivat minut vakuuttuneeksi. Siinä tosiaan on järkeä."

"He saivat sinut vakuuttuneeksi", Jennie toisti. "Heistä siinä on

järkeä. Mitä heillä tai sinullakaan on tekemistä minun ruumiini kanssa, minun kanssani?"

"Jennie, kuuntele. Minulta kului kaksi päivää ennen kuin sain meidät kaikki lopettamaan rähjäämisen. Äiti itki. Et osaa kuvitellakaan mitä –"

"Kylläpäs, osaan kuvitella. Mutta mitä väliä sillä on? Minähän sanoin etten pysty siihen."

"Mutta ajattele! Muutaman vuoden kuluttua hankitaan niin monta lasta kuin haluat. Sinähän haluat valmistua ja jatkaa sitten oikeustieteellisessä. Mistä siihen saadaan rahat, jos mennään naimisiin nyt?"

"Sanoit että he ovat rikkaita ja auttavat. Niin sinä sanoit."

"Niin minä luulin. Mutta eivät auta."

Peter laski hetkeksi päänsä ohjauspyörälle ja voihkaisi. Hän kääntyi takaisin Jennieen päin. "Isä suostuu antamaan sinulle kaiken mitä tarvitset ja enemmänkin. Käy vaikka Euroopassa, hän sanoi. Osta mitä mielesi tekee."

Jennie vapisi raivosta, jollaista hän ei ollut tuntenut koskaan ennen. Hän jyskytti kojelautaa nyrkeillään. "Keneksi isäsi minua luulee? Olenko minä lutka, joka lahjotaan rahalla?"

"Älä käytä tuota sanaa. Se on inhottava. Likainen."

"Sinä et määrää mitä sanoja minä käytän! Mokoma suuri sankari, joka aikoi pitää kaikesta huolta."

Jennie tuijotti ulos märälle mustalle kadulle. Talot sen molemmin puolin muodostivat tunnelin, pitkän pimeän tunnelin, jonka päässä ei näkynyt valoa.

"Peter, eikö mentäisi naimisiin? Kyllä me jotenkin pärjäisimme. Ei isäsi antaisi meidän kuolla nälkään."

"Isä käskisi minun lopettaa opinnot ja mennä töihin. Isä sanoisi, että jos mies on tarpeeksi vanha siittämään lapsen, hän on tarpeeksi vanha elättämään sen."

"Niin hän itse asiassa sanoikin, vai mitä? Ja sinä uskoit."

"Myönnä pois, että siinä on järkeä."

"Järkeä kyllä, mutta ei sydäntä. Äitisi, mokoma jääkalikka. . . Luuletko etten minä tiedä, mitä hän haluaa? Sellaisen tytön kuin se Annie Ruth. Silloin ei olisi puhettakaan abortista, kiireesti vain puutarhahäät. Niin, jos minun isäni ei pitäisi herkkukauppaa. . . Sinut on aivopesty! Kai he ovat saaneet sinut tuntemaan itsesi hylkiöksi, mutta minä en tunne itseäni hylkiöksi, ja he eivät siihen pysty vaikuttamaan. Etkä sinä."

"Turha jatkaa tällä lailla, jos aiot vain huutaa. Tämä on typerää." Peter käynnisti moottorin.

"Typerä on oikea sana.. Vie minut takaisin asuntolaan."

Jennien teki mieli lyödä. Oliko tämä tosiaan Peter? Mihin olivat kadonneet voima ja iloinen itseluottamus? Jennie oli luottanut häneen, mutta hän olikin vain pelokas pikkupoika. Ja Jennie oli hukassa.

Kumpikaan ei puhunut ennen kuin he pysähtyivät asuntolan eteen. Sitten Peter laski kätensä Jennien olalle. "Rauhoitu. Minä soitan tänä iltana isälle ja puhun uudestaan hänen kanssaan."

Jennie vetäytyi irti ja avasi oven. "Onnea matkaan."

"Kyllä tässä jotakin keksitään. Luota minuun."

Jennie sai aikaan vaisun hymyn. "Hyvä on, minä yritän."

Ehkä en sittenkään ole oikeudenmukainen, hän ajatteli laahustaessaan yläkertaan. Kauheaa tämä on Peterillekin. Minua vain väsyttää niin kovasti.

Koko seuraavan viikon Jennie itki ääneti öisin, heräsi pää raskaana ja pakottautui väkisin luennoille ja kirjojen ääreen. Peter neuvotteli joka päivä isänsä kanssa, jonka täytyi neuvotella lakimiehensä kanssa.

Toisen viikon lopussa Peterillä oli kerrottavaa. Hänen isänsä oli järjestänyt paikan hyvämaineisesta naimattomien äitien suojakodista, joka oli kirkon ylläpitämä ja sijaitsi Nebraskassa. Tytöt asuivat siellä tuntemattomina ja heistä pidettiin huolta synnytykseen asti, minkä jälkeen lapsi annettiin adoptoitavaksi, jos he niin halusivat.

"Miltä kuulostaa?" kysyi Peter.

He istuivat taas autossa, joka oli tällä kertaa pysäköity eläintarhan ulkopuolelle. Ohi kulki nainen, joka yritti tyynnyttää vaunuissa parkuvaa lastaan. Tämä kuva piirtyi Jennien mieleen pysyvästi – pitkähiuksinen äiti vauvan ylle kumartuneena. Se oli kuva ykseydestä.

Peter kysyi uudestaan: "Miltä kuulostaa?"

Jennie purskahti itkuun.

Peter painoi Jennien pään olkaansa vasten. "Rakas, rakas", hän kuiskasi hiuksia suukottaen, "anna anteeksi, että joudut kestämään tämän kaiken. Jennie, vielä me saamme lapsia. Saamme kaiken mitä haluamme. Rakas, lapselle on parempi näin. Etkö sinä käsitä, että me emme kerta kaikkiaan ole vielä valmiita siihen?"

Jennien itku vaimeni ja päättyi pitkään, syvään huokaukseen. "Kai siihen on pakko suostua. Niin. Adoptioon", hän kuiskasi.

"Hoidetaan asia tällä lailla", sanoi Peter heti. "Sanoit että laskettu aika on suunnilleen ensimmäisenä marraskuuta. Voit lähteä sinne silloin kun itse parhaaksi näet. En tiedä, miten selittäisit sen kotonasi."

"Kyllä minä jotain keksin", Jennie sanoi vaisusti.

"Ehkä voisit sanoa, että lähdet sinne erikoiskurssille. Ja Jennie, sinähän tulet loppulukuvuodeksi takaisin. Silloin ollaan taas yhdessä."

Ja niin he pääsivät olosuhteiden pakosta taas sopuun. Keskellä lopputenttien kiirettä he tarrautuivat yhtenään toisiinsa, vakuuttivat toisilleen, että kaikki oli hyvin.

Sitten tuli eron hetki. Peter lähti kotiinsa Georgiaan ja Jennie kotiinsa Baltimoreen. Peterin oli määrä palata ennen uuden lukukauden alkua saattamaan Jennie Nebraskan-matkalle. Jennien vartalossa ei näkynyt pienintäkään muutosta. Raskaus alkaisi luultavasti näkyä vasta aivan loppuvaiheessa.

Kun Jennien lähtöaika loppukesällä tuli, hän oli äitinsä iloksi lihonut hiukan.

"Katsopa miten kauniilta näytät! Et kai sitten rupea taas laihdutuskuurille?" Ja äiti lisäsi: "Toivottavasti teet nyt oikein, kun vaihdat opiskelupaikkaa."

Jennie sanoi lempeästi: "Kyllä minä pärjään. Älä huolehdi."

Äiti kohotti katseensa. "Huolehdinpas. Miten lapsesta voi olla huolehtimatta? Näetpähän sitten kun saat oman lapsen."

Peter ja Jennie tapasivat Philadelphiassa päivää ennen koneen lähtöä Nebraskaan. Peter vuokrasi taas auton, ja he ajoivat iltapäivän lopulla kaupungista samaan motelliin, jossa he olivat rakastelleet ensimmäisen kerran. Ankeassa pikaruokalassa vastapäätä motellia he söivät iltapalaa puhumatta juuri mitään.

"Jennie, oletko varmasti kunnossa?"

"Minä voin hyvin. Oikein hyvin."

"Ehkä minun on paras antaa liput ja paperit nyt. Tässä, pistä ne laukkuun. Siinä on kaikki – pankkikirja ja käteinen. Suojakoti on maksettu, niin että tämä on vain sinua varten."

Jennie vilkaisi pankkikirjaa. Tilille oli talletettu viisituhatta dollaria. "Tämähän on naurettavaa", hän sanoi. "Paljon enemmän kuin minä tarvitsen. Haluan vain pari äitiyshametta. Voin käyttää omia puseroitani, jos jätän alimman napin auki."

Peterin pää painui ja hän näytti onnettomalta. "Sinusta ei huomaa vielä mitään."

”Lääkäri sanoi, että sikiö on pieni.”

Hän oli saanut Peterin nolostumaan. Miten nuori Peter onkaan, hän ajatteli tuntien itsensä kypsäksi ja ylpeäksi.

”Tulee myrsky”, Peter sanoi. ”Paras juosta huoneeseen ennen kuin alkaa salamoida.”

Siinä vuode seisoi kammottavalla herneenvihreällä päällisellä peitettynä. Television tyhjä silmä tuijotti nukkavieruun huoneeseen. Näin nukkavierua oli ensimmäiselläkin kerralla, Jennie tajusi, mutta silloin emme nähneet muuta kuin toisemme, emme tunteneet muuta kuin kiihkoa ja kiirettä. Paikalla ei ollut meille väliä.

”Avaanko television?” Peter kysyi nyt.

”Jos haluat.”

”Liian aikaista mennä nukkumaan.”

Jennie kyyhötti vuoteella kylpytakki yllään ja katseli yleistelevision kanavalta näytelmää, joka oli englantilaista tuotantoa. Puolet hänen huomiostaan oli kiintynyt siihen, puolet Peteriin. Ruudun kirkas valo välähteli Peterin kasvoilla. Jennie ajatteli uudestaan: Hän on kovin nuori. Niin nuori, ettei jaksanut uhmata perhettään.

”Englantilaiset osaavat nuo asiat”, sanoi Peter. ”Jonakin päivänä matkustetaan Englantiin. Ihastut siihen maahan varmasti.”

Hän kietoi kätensä Jennien ympärille, ja Jennie käsitti hänen odottavan jonkinlaista reaktiota. Hän laski päänsä Peterin rintaa vasten. Mutta ruumiillinen halu oli hänessä sammunut ja jäljellä oli vain turtumusta.

Peter silitti hänen hiuksiaan. ”Jennie, Jennie, kyllä tämä hyväksi muuttuu. Sinä tulet takaisin ja kaikki on niin kuin ennenkin.”

Hän oli sanonut niin jo ties miten monta kertaa. Nyt Jennie tajusi yhtäkkiä, ettei enää ikinä olisi samanlaista kuin ennen. Uskoiko Peter tosissaan, että he näkisivät yhdessä Englannin tai mitään muutakaan?

Aamulla Peter saattoi Jennien lentokoneelle. Laskeutuessaan ramppia viimeisen syleilyn jälkeen Jennie kääntyi katsomaan. Peterin huulet liikkuivat muodostaen sanoja: Minä kirjoitan. Hänen kätensä kohosi pikku huiskautukseen, jonka oli tarkoitus rohkaista ja piristää.

Jennie ymmärsi, ettei näkisi häntä koskaan enää.

HIENO Yrjöjen ajan tyylinen talo oli entinen rikkaan miehen koti, tilava ja laajasiipinen. Jennien huone kuului sen parhaisiin, ja ikkunoista näkyi kokonainen syksyisten puiden meri. Yksi ikkuna oli

talon sivun ajotielle päin, joten hän pystyi katselemaan muiden tyttöjen tuloa. Hän pani merkille kalliit autot ja matkatavarat. Oleskelu täällä maksoi varmaan omaisuuksia. Voi, kuinka anteliaita Peterin vanhemmat olivatkaan. . .

Ensimmäisenä iltana hän oli niin suunniltaan yksinäisyydestä, että hänen täytyi väkisin vetää kätensä irti puhelimesta. Hän kuuli voihkivansa: Äiti, isä, auttakaa! Minä haluan kertoa totuuden. Sitten hän ajatteli isän verenpainetta, huolta toimeentulosta jos isä sairastuisi niin pahasti, ettei pystyisi työhön, ja hän tajusi että tästä täytyisi suoriutua yksin.

Mutta vakaa päätös ei riittänyt. Herätessään ensimmäisenä aamuna hän tunsi ympärillään kuin sakean tukahduttavan pilven, ja hänen täytyi pakottautua nousemaan. Mihin hänen rohkeutensa oli kadonnut?

Jennien verhosi itsepintainen synkkyys, jonka vallassa hän suoritti haluttomasti sen mitä häneltä odotettiin. Paikka oli kunnollinen ja ihmiset ystävällisiä. Kukaan ei udellut asioita. Katsellessaan ympärilleen ruokasalissa hän ajatteli: Jokaisella täällä on pohjimmaltaan sama tarina.

Peter kirjoitti kirjeitä täynnä vakuutteluja, lähetti suukkoja. Samantekevää vaikka kirjeissä ei olisi lukenut yhtään mitään. Jennie kertoi vastaukseksi arkisia asioita – ruoka on hyvää, voin hyvin. Neljännen tai viidennen kirjeen tultua tuntui liian rasittavalta vastata siihen.

Jennie lähetettiin psykologille, rouva Burtille. Ensimmäinen tapaaminen kului käytännön kysymyksiin – lääkäri, synnytys ja adoptiosuunnitelmat – mutta seuraavalla kerralla Jennie uskaltautui purkamaan sydäntään. ”Onko kauheaa, etten minä vastaa hänen kirjeisiinsä? Minä en käsitä mitä on tapahtunut. Halusin viettää loppuelämäni hänen kanssaan. Mutta nyt. . .” Hän painoi kasvonsa käsiin.

”Itke aivan rauhassa”, sanoi rouva Burt.

Mutta Jennien silmät olivat kuivat. ”En minä itke enää. Se on ollutta ja mennyttä. Tämä on pahempaa. Minusta tuntuu, ettei millään ole enää mitään väliä. Olen jopa lakannut ajattelemasta vauvaa. En edes yritä syödä.”

”Ehkä millään ei juuri nyt ole sinulle mitään väliä, mutta sinulla on väliä.” Ääni kuulosti sekä lempeältä että asiastaan varmalta. ”Sinulla ei tosiasiassa ole muuta kuin oma itsesi. Jos se hajoaa, jäljelle ei jää mitään, minkä voisit antaa jollekulle muulle. Ellet

halua kirjoittaa, se on oma päätöksesi ja sinulla on oikeus siihen ilman tunnontuskia."

Jennie kohotti katseensa. Jos äiti olisi ollut tällainen, ehkä hänelle olisi voinut kertoa totuuden. Mutta Jennie sanoi vain: "Kiitos."

"Ellei masennuksesi ala hellittää hyvin pian, hankimme sinulle apua. Mutta minusta tuntuu, että se hellittää. Sinä olet sisukas. Pärjäät kyllä."

Aikaa myöten masennus hälvenikin. Eräänä syysaamuna Jennien herätessä synkkä pilvi oli poissa. Hänen teki mieli aamiaista ja kävelyä piristävän kylmässä ilmassa. Talon lähellä oli ostoskeskus, ja siellä hän nosti ensimmäisen kerran rahaa tililtä, jonka Mendesit olivat avanneet paikkakunnan pankissa. Hän meni rahat mukanaan katselemaan mitä kirjakaupassa oli tarjolla, ja palatessaan hän oli ostanut Sandburgin *Lincolnin* ja suklaarasian.

Peter kirjoitti uudestaan kertoakseen, että siirtyisi Emoryn yliopistoon Atlantaan. Hän ei käsittänyt, miksi Jennie ei ollut kirjoittanut pitkään aikaan. Jennien pitäisi kertoa, jos jokin asia oli vialla.

Siirtyisi. Jotta perhe voisi pitää häntä silmällä. Jennie yritti kuvitella heitä ruokasalin kiiltävän pöydän ääressä puhumassa pojalleen jäykeä. Hän halveksi heitä kaikkia.

Nyt alkoi Jennien synnytyksen aika lähestyä. Hän ajatteli yhä vähemmän lapsen isää ja yhä enemmän lasta, joka odotti syntymäänsä ja luovutustaan vieraille ihmisille. Eräänä aamuna rouva Burt kutsui hänet luokseen ja tervehti häntä epätavallisen tyytyväisesti hymyillen.

"Jennie, meillä on pariskunta, joka haluaa vauvasi. Meidän mielestämme he ovat ihania ihmisiä, kerta kaikkiaan ihanteellisia. Haluatko kuulla heistä?"

Jennie risti käsivartensa suipolle pikku vatsalleen. Kämmenten alla tuntui heiveröinen potkaisu, ja sitten värähtely lakkasi. Oliko se varoitus, hän mietti, oliko se pyyntö? Hänen huulensa voihkaisivat äänettömästi: Ei, en minä voi erota sinusta.

Rouva Burtin katse oli terävä. "Oletko varma, että haluat puhua tästä juuri nyt?"

Jennie kohensi ryhtiään. "Jatkakaa vain. Kertokaa."

"Mies on lääkäri. Vaimo kirjastonhoitaja. He eivät ole vielä kolmeakymmentäkään, mutta ovat olleet naimisissa seitsemän vuotta ilman että vaimo olisi tullut raskaaksi. Heillä on lämmin suhde. He matkailevat ja käyvät hiihtämässä ja patikkaretkillä. Kuten tie-

dät, me yritämme hankkia lapsille syntyperää vastaavan kodin. Tällä pariskunnalla on tummat hiukset niin kuin sinulla. He ovat juutalaisia. Haluatko kuulla lisää?"

"Jatkakaa vain."

"He asuvat kaukana lännessä. Koti ei ole rikas, mutta lapselta ei tule puuttumaan mitään. Siellä on iso piha, hyvä koulu ja laaja suku, jolla on läheiset välit. Olemme tutkineet kaiken tarkkaan."

"Varmaan hekin halusivat kuulla minusta ja lapsen isästä."

"Totta kai. Ja he haluaisivat lapsesi hyvin mielellään."

Kummallista. He vievät pojan. . .tai tytön. . .pois, ja yhdeksän kuukauttamme yhdessä katoavat kuin niitä ei olisi ollutkaan.

"Jos haluat, saat synnytyksen jälkeen runsaasti aikaa muuttaa mielesi."

"Ei. Niin on pakko. Kyllä te sen tiedätte."

"Koskaan ei ole pakko. Mutta näköjään olemme yhtä mieltä siitä, että tämä on kaikin puolin hyvä ratkaisu."

"Minusta" – Jennie nielaisi kurkkuunsa nousseen palan – "minusta. . . Kertokaa lääkärille, etten halua nähdä lasta ollenkaan."

Rouva Burtin katse oli hyvin ystävällinen. "Hyvä on, Jennie, minä kerron."

Ostoskeskuksessa Jennie huomasi monesti pysähtyvänsä puhuttelemaan nuoria äitejä saadakseen tilaisuuden katsella vauvoja. Eräänä päivänä mennessään kirjakauppaan hän poikkesi matkalla ostamaan käsin kirjotun myssyn.

Sinä iltana huoneessaan hän katseli kasvojaan peilistä. Näkyisikö lapsen kasvoissa mitään hänestä?

Hetken kuluttua hän nousi ja alkoi kirjoittaa kirjettä.

Rakas lapsi,

toivon että kasvatusvanhempasi antavat tämän sinulle sitten, kun olet tarpeeksi vanha ymmärtämään. Sinut synnyttänyt äiti ja nuori isäsi ovat kunnon ihmisiä, mutta he tekivät tyhmyyksiä, toisin kuin toivoakseni sinä. . .

Saatuaan kirjeen valmiiksi hän jätti sen allekirjoittamatta ja laski sen sitten korukuvioiselle myssylle, sulki rasian ja sitoi taftinauhan taas rusetiksi.

Häntä tultiin hakemaan keskellä yötä. Hiukan ennen auringonnousua, neljän toistaan tuskallisemman tunnin jälkeen, hän tunsi viimeisen kauhean ponnistuksen, sitten helpotusta ja rauhaa. Siinä maatessaan hän kuuli parkaisun ja etäisen ihmisäänen, joka sanoi: "Jennie, se on tyttö. Kolme kiloa kaksisataa grammaa."

Hän kohottautui toisen kyynärpäänsä varaan ja uupuneena, lopen uupuneena, hän näki hämärän epämääräisen läiskän. Hoitaja kantoi huopakääröä ja vei sen pois.

"Onko hänellä kaikki mitä pitääkin?" kuiskasi Jennie.

"Kaikki. Kymmenen sormea, kymmenen varvasta ja hyvät keuhkot. Kuulithan miten hän huusi. Hän on virheetön. Jennie, olet tehnyt kunnon työtä."

Hän palasi kotiin Baltimoreen. Ennen lähtöään hän nosti pankista Mendesien rahat, yli neljätuhatta dollaria, sillä hän oli käyttänyt vain viisisataa. Hän mietti hetken, palauttaisiko loput, ja tuli sitten järkiinsä. Ajattele käytännöllisesti! Raha auttaisi osaltaan oikeustieteen luvuissa.

Hän matkusti kotiin bussilla, koska se tuli halvimmaksi. Hän paleli kaksi päivää yhtä mittaa auton ajaessa läpi rähjäisten kaupunkien ja palatessa taas välillä valtatielle.

Kotona kaikki oli entisellään. Hän oli harjoitellut peitetarinansa hyvin, ja se kävi täydestä.

"Mukava että olet taas lähempänä kotia", sanoi isä.

"Eihän sinua paljon näy, mutta hauska tietää että olet vain parin tunnin matkan päässä", lisäsi äiti.

Isä huomautti Jennien laihtuneen, ja äiti sanoi että ikäväähän se oli, mutta minkäs sille voi. Nykyajan tytöt halusivat kaikki olla latuskaisia kuin lauta.

"Meidän opiskelijatyttömme, Jumala siunatkoon. Minua vaivaa vain yksi asia. Olet tainnut katkaista välit Peterin kanssa? Oletko löytänyt uuden?"

"Ensimmäiseen kysymykseen kyllä ja toiseen ei. Äiti, minulla on aikaa yllin kyllin. Älä painosta." Jennie pakottautui hymyilemään huolettomasti.

"Kuka tässä muka painostaa? Kunpahan vain nuuskin."

Peter kirjoitti uudestaan ja kysyi, miksei Jennie ollut vastannut hänen edelliseen kirjeeseensä. Oliko Jennie hylännyt hänet, hän kysyi. Hän oli huolissaan Jennien terveydestä. Hän rakasti Jennietä. Ja hän oli pahoillaan ettei palaisi Pennsylvanian yliopistoon,

joskin toivoi pääsevänsä jouluviikolla käymään pohjoisessa. Mutta sen etäisemmästä tulevaisuudesta hän ei puhunut.

Se sitten kaikista kullanhohtoisista lupauksista. Jennie tunsi, kuinka tuskan tilalle hiipi hyvin verkalleen vaimea suuttumus. Peter ei ollut edes kysynyt mitään vauvasta.

Eräänä päivänä hän repi kaikki Peterin kirjeet pala palalta riekaleiksi ja istuutui työpöydän ääreen. Kirjoittaessaan viimeistä kirjettään Peterille hän pystyi ihmeekseen katkaisemaan välit moittimatta Peteriä sanallakaan. Lapsesta hän ei puhunut mitään.

Kun kuori oli suljettu ja varustettu postimerkillä, hän tunsi itsensä ylpeäksi, päättäväiseksi ja kypsäksi. Menneet olivat menneitä. Nyt täytyi lähteä eteenpäin. Peteriä ei enää ollut, lasta ei enää ollut. Koko asiaa ei ollut tapahtunutkaan.

Se oli tapahtunut.

Mitä minä voin tehdä? Olen menossa naimisiin, ja elämälläni on suunta. Miksi näin täytyy käydä juuri nyt? Miksi näin täytyy ylipäänsä käydä?

Jennie painoi kasvonsa käsiin ja nyyhkytti ääneen.

Pitkän ajan kuluttua hän tuli järkiinsä. Victoria Jill Miller oli elänyt yhdeksäntoista vuotta ilman häntä ja tulisi varmaan vastedeskin toimeen ilman häntä.

Minulla on niin paljon tekemistä, Jennie ajatteli. Tämä oikeusjuttu on niin tärkeä. Jay kertoi kaikille, miten pätevä minä olen, ja nyt minun täytyy osoittaa kykyni. Siitä ei tule helppoa. Rakennusliike vastustaa varmaan ankarasti. En voi tuhlata hetkeäkään. Minun täytyy soittaa asiantuntijoille, tutkia juttua. Liikkeelle nyt. En saa antaa minkään muun häiritä ajatuksiani. En saa.

Nyt kun olen kieltäytynyt tapaamasta tyttöä, he eivät luultavasti enää soita. Varmastikaan he eivät soita enää.

Vai soittavatko?

VIIDES LUKU

Kaksi viikkoa myöhemmin Jennien oli määrä lähteä taas New Yorkin osavaltion pohjoisosaan kaavoituslautakunnan kokoukseen. Vaikka hän oli jättänyt kaikki muut asiat syrjään ja oli nyt mielestään tarpeeksi hyvin valmistautunut, hän takertui Jayhin.

"Kunpa sinäkin voisit tulla mukaan. Oletko varma ettet voi?"

”Minun täytyy esiintyä oikeudessa, mutta pärjäät hienosti ilman minua. Isä kutsuu ryhmän iltapalalle ennen kokousta, niin että voit tutustua kaikkiin. Tyrmäät porukan kertaheitolla.”

New York Timesin säätiedotus ennusti osavaltion pohjoisosaan kymmenkuntaa pakkasastetta. Jennien lämpimin takki oli kaksi vuotta vanha. Hän tunsi tarvetta hemmotella itseään, lähti ostoksille Viidennelle avenuelle ja löysi lyhyessä ajassa ylellisen punaruskean takin, joka oli villaa ja turkiksilla somistettu, samanvärisen hameen ja kermanvaalean silkkipuseron.

Minä jos kuka tarvitsen lohtua, hän ajatteli. Hän oli kaksi viikkoa kulkenut ympäriinsä ajatukset yhtenä mylläkkänä. Soittavatko he uudestaan? Vai eivätkö?

Jayn isä tuli rautatieasemalle Jennietä vastaan ja vei hänet autolla loppumatkan. Peltoja ja mäenharjoja kattoi valkoinen harso.

”Lumi on tänä vuonna aikaisessa”, vanha mies sanoi. ”Aika äkillinen muutos viime käynnistäsi.” Ja vilkaisten Jennieen hän lisäsi: ”Näytät tänään hyvin kauniilta.”

”Kiitos.” Kohteliaisuudessa oli ollut hyväksyvä vivahde.

Mutta minä en ole sitä miltä näytän, Jennie ajatteli. Olen ulkopuolinen. Samalla tavoin kuin Georgiassa yhdeksäntoista vuotta sitten.

”Enidille on tulossa iso joukko vieraita”, sanoi Arthur Wolfe parhaillaan. ”Komitea on paisunut niin että minäkin yllätyin siitä, miten tämä juttu on innostuttanut ihmiset.”

Heidän tullessaan perille oli ilta. Ajotielle ja kauas pitkin maantien laitaa oli pysäköity autoja. Talon jokaisesta ikkunasta virtasi valoa, niin että se hohti kotoisen näköisenä tummien puiden keskellä.

Oikea rauhan satama, tällainen talo – jos kuuluu sinne, ajatteli Jennie. Ulos kantautui viihtyisää puheensorinaa jo ennen kuin Enid avasi oven ja huudahti tervehdykseksi: ”Jennie, siinähän sinä olet! Kaikki haluavat kiihkeästi tutustua sinuun. Tule sisään.”

Huoneissa liikuskeli viisi–kuusikymmentä ihmistä. Lääkäreitä, opettajia, maanviljelijöitä – sekalainen joukko väkeä, jota yhdisti yksi asia: vakaumus, että oli tärkeää säilyttää tulevaisuudelle jokin määrä luonnontilaista maata.

Jennie esiteltiin ja vietiin ruokasaliin. Sinne oli katettu seisova pöytä ja takassa räiskyi tuli.

”Jay kertoi, että olet hankkinut asiantuntijatodistajia”, sanoi Arthur Wolfe heidän täyttäessään lautasiaan kalkkunalla ja salaatilla.

”Se ei ollut kovin vaikeaa. Onneksi sain samat insinöörit, jotka hoitivat Long Islandin -juttuni tutkimukset, ja he ovat toimineet ripeästi ja mielellään. He tulevat tänä iltana tänne.”

Vanha mies hymyili ihailevasti. ”Poikani onkin aina ollut hyvä ihmistuntija. Tulehan, sinun pitää tavata paras ystävämme kaupunginvaltuustossa, George Cromwell. Hän on hammaslääkäri.”

Kaikkien muiden tavoin Cromwell oli pukeutunut maaseudun tyyliin: villakankainen puku, villapusero ja tukevat kengät. Paksun valkoisen tukan vastakohtana hänellä oli nuorekkaan pyöreäposkiset, rypyttömät kasvot.

”Minusta teidän pitäisi neuvotella kahdestaan strategiasta”, sanoi Arthur Wolfe. ”Jospa ottaisitte lautasenne ja menisitte tuonne lasiverannalle?” Hän näytti tien ja lähti.

”Saanko sanoa sinua Jennieksi? Minä olen George”, aloitti Cromwell.

”Totta kai.”

”Kuulemma on aihetta onnitella. Olen vanha ystävä, joten he paljastivat salaisuuden minulle. Wolfet ovat hienoja ihmisiä. He eivät tunnu pelkästään kesäasukkailta. He ovat olleet hyvin anteliaita poliisille ja palolaitokselle ja –” George huomasi Jennien vilkaisevan kelloa. ”No niin, asiaan. Onko sinulla jotain kysyttävää minulta?”

”Vain että keitä ihmisiä joudun ehkä erityisesti suostuttelemaan.”

”No tuota, haluaisimme pormestarin puolellemme. Hänellä on valtaa aika moneen muuhun. Mutta sinun on paras kuulla, että meidän pormestarimme – kaikkea muuta kuin mieluinen mies minulle, usko pois. Nimeltään Chuck Anderson. Ulkonäöltään roteva ja kovapintainen.”

”Kerropa keitä kaavoituslautakunnassa on.”

”Tapasit heidät kaikki täällä. Sekalainen joukko väkeä – jotkut mainioita tyyppejä ja jotkut Chuckin kannattajia. Suoraan sanoen kaikki riippuu siitä, pystytkö taivuttamaan heidät, innostamaan heidät. Kuulemma olet onnistunut siinä ennenkin. Mutta vaikka voittaisit tänä iltana, joudut vielä suoriutumaan kaupunginvaltuutetuista. Hekin ovat kaikki tänään täällä.”

Arthur Wolfe avasi oven ja kurkisti sisään. ”Aika aloittaa. Väkeä on kuulemma jo enemmän kuin talon täydeltä, joten kokous täytyi siirtää koulun juhlasaliin.”

Pysäköintialue oli melkein täynnä, ja punatiilisen koulutalon por-

taita ylös virtasi iso väkijoukko. Rakennuksen edustalla seisoi kuhmuinen vanha auto yltä päältä julisteiden peitossa. Yhdessä luki: HITOT SORSISTA, toisessa: ÄÄNESTÄ IHMISTEN PUOLESTA, PESUKARHUT HIITEEN.

Enidiä huolestutti. "Katsokaa nyt tuota. Tämä alkaa käydä ilkeäksi."

Ja Arthur pudisti päätään. "Jennie, tässä on sinulle työtä kädet täyteen."

RAKENNUSLIIKKEEN ehdotus esiteltiin suuren kartan avulla: viisisataa osakeasuntoa, seitsemänkymmentäviisi omakotitaloa, pato, järvi, golfkenttä, tenniskenttiä, uima-altaita ja laskettelurinne.

Kaavoituslautakunta istui rivinä korokkeella. Kun insinöörit olivat antaneet tekniset raporttinsa ja Jennie ja Barkerin rakennusliikkeen lakimies olivat kuulustelleet heitä tiukasti ja itsepintaisesti, yleisö kävi levottomaksi. Ihmiset halusivat toimintaa.

"Käsittääkseni meillä on nyt kirjeitä luettavana tiedoksi", sanoi puheenjohtaja lautakuntaan päin kääntyen. "Olkaa hyvä, herra McVee."

"Vain yksi. David ja Roberta Pylelta, päivätty neljäntenä syyskuuta:

"Kaavoituslautakunnalle

Haluamme tuoda tällä kirjeellä esiin huolemme suunnitelmista, joita on tekeillä Vihersuon rakentamiseksi. Tilamme sijaitsee kyseisen alueen naapurina, sen pohjoispäätä alempana, ja pelkäämme, että suon ojittaminen ehdyttää ja saastuttaa ne vesivarat, joista maitokarjamme on riippuvainen. Mielestämme rakennusliikkeeltä pitäisi vaatia kirjallinen takuu, että niin ei tapahdu, ja jos niin käy, sen pitäisi korvata vahingot rahallisesti. Luotamme siihen, että tämä lautakunta puolustaa etujamme.

Kunnioittavasti
David ja Roberta Pyle"

Korokkeelta kuului kysymys. "Herra Schultz, haluatteko kommentoida asiaa?"

Barkerin lakimies seisoi jo ennen kysymyksen puoliväliä. Hän oli nuori, suunnilleen Jennien ikäinen, ja oli pukeutunut taitavasti valittuihin maaseutuvaatteisiin. "Herra puheenjohtaja, kirjallista takuutako?"

"Niin, sikäli kuin haluatte."

Schultz hymyili. "Herra puheenjohtaja, kuten kaikki tiedämme, se on ennen kuulumatonta. Me vetoamme aikaisempiin näyttöihimme. Barker-yhtiö on rakentanut omistustaloja Pennsylvaniaan, New Jerseyyn ja kaikkialle Uuteen-Englantiin. Sen maine perustuu laatuun."

Jennie reagoi. "Herra puheenjohtaja, saanko puheenvuoron? Tuo ei ole vastaus kirjeen pyyntöön, joka on hyvin kohtuullinen. Jos alue rakennetaan ehdotuksen mukaisesti, tarvitsemme erityistä tietoa sellaisista asioista kuin patoamisen aiheuttamat tulvat ja veden korkeus. Olen pannut merkille, ettei asianajaja Schultz ole tuonut todistajaksi vesikysymysten erikoistuntijaa."

Schultz kohautti olkapäitään hiukan. "Emme arvanneet, että saisimme vastaamme tällaista. . .hiusten halkomista. Odotimme innokasta vastaanottoa, ja olen varma että tulevaisuudessa sen saammekin, koska kohennamme kaupungin oloja."

Jennie pudisti päätään. "Mutta jotkut asukkaat eivät näe asiaa sillä tavoin. On ilmennyt epäilyksiä ja vastalauseita –"

Hänet keskeytti äkäinen ääni niin kovaa, että kaikki läsnäolijat hätkähtivät. "Meikäläisen puolesta ne tyypit ei puhu ettekä tekään!"

Kaikki päät kääntyivät. Kolmannessa rivissä seisoi rehvakkaasti suunnilleen neljäkymmentäviisivuotias mies. Hänellä oli voimakkaat kasvonpiirteet, tuuhea musta tukka ja monen päivän parransänki. Yllään hänellä oli musta nahkajakku. Se paljasti avautuessaan likaisen paidan ja rotevan rinnan.

Puheenjohtaja nuhteli miestä ihmeissään. "Osoittakaa sananne puheenjohtajalle älkääkä kenellekään muulle."

"Hyvä on. Kerrotaanpa mitä mieltä meikäläinen on. Ne heput sen suojelukomiteansa kanssa! Ne ei halua että kukaan tienaisi yhtä ainutta dollaria!"

Ääniä puhkesi puhumaan joka puolella salia.

"Hiljaa siellä! Älkää loukatko ihmisiä."

"Mies tietää mistä puhuu."

"Tuollainen typerys pitäisi paiskata ulos!"

"Hyvä, Bruce."

"Herra Fisher, järjestykseen. Hillitkää kielenkäyttöänne tai istuutukaa." Vasara paukkui tuimasti ja järjestys palasi.

Joku kysyi alueen virkistysmahdollisuuksista. Schultz vastasi, että sinne tulisi kerhotalo, pallokenttä ja laajennetulle järvelle vesiurheilua.

"Nämä kaikkiko ostajien käyttöön?" kysyi Jennie.

”Niin. Siitä tulee kerhomuotoinen yhteisö.”

”Mutta tällä hetkellä alue on avoin kaikille”, huomautti Jennie.

Fisher nousi taas ivaamaan. ”Kaikille muka! Kouralliselle suurkaupunkilaisia luontohulluja, niin se asia on. Kommunisteja joka sorkka. Kaikkea edistystä vastaan, yksityisomistusta vastaan.”

Puheenjohtaja nousi tuolistaan. ”Herra Fisher, ellette istuudu ja pysy hiljaa, meidän täytyy poistaa teidät salista.”

Fisher istuutui. Jennie katseli miestä sivusilmällä. Hän näki patoutunutta vihaa. Mutta minkä takia?

”Kello on paljon”, sanoi puheenjohtaja istuutuessaan. ”Aika riittää vielä lyhyeen yhteenvetoon. Sen jälkeen tämä lautakunta tutkii asiaa ja antaa lausuntonsa kuukauden loppuun mennessä. Herra Schultz?”

”Minulla ei itse asiassa ole mitään lisättävää. Barkerin yhtiö jättää punnittavaksi maineensa ja halukkuutensa sijoittaa huomattavia rahasummia tämän kaupungin tulevaisuuteen. Toivomme, ettei luonnonsuojelunäkökohtien liiallisesta korostamisesta tule estettä ihmisten hyvinvoinnille. Kiitän lautakuntaa saamastani huomiosta”, Schultz sanoi leppoisasti, ”ja poistun luottaen siihen, että äänestätte edistyksen puolesta.”

Jennie oli aikonut puhua lyhyesti ja asiallisesti. Mutta vastustajan lipevä omahyväisyys järkytti häntä.

”Herra puheenjohtaja, tämä on kaupungillenne historiallinen hetki. Uskon että jokainen täällä tulee muistamaan, kuinka ratkaisette kysymyksen, joka tänä iltana on eteenne tuotu.

”Tiedän hyvin, millaisia ristiriitaisia ajatuksia joillakuilla teistä varmasti on. Haluatte työpaikkoja, ja nämä ihmiset tarjoutuvat luomaan niitä. Mutta muistakaa, että työpaikoista tulee lyhytaikaisia. Rakentajat tulvivat tänne laumana ja ovat parin vuoden kuluttua poissa.

”Tiedän myös, että jos Vihersuo tuhotaan, ei se maailmanloppua merkitse. Mutta se merkitsee loppua osalle teidän omasta maailmastanne. Vaikka projekti ei vaikuttaisikaan pohjavesikerrokseen, on muita asioita, jotka täytyy ottaa huomioon. Ajatelkaapa! Koko se alue menetettäisiin ikuisiksi ajoiksi. Kaikki se tila ja luonnonrauha, josta on ollut iloa teille ja lapsillenne.”

Hän tunsi olevansa kiihdyksissään. Mielessään hän näki itsensä seisomassa Jayn kanssa töyräällä suon ja järven yllä. Valtava vehreys oli ulottunut silmänkantamattomiin. ”Ei ole oikeudenmukaista äänestää, että sen kaiken pitää kadota ohimenevien rahojen vuoksi.

Antakaamme edes osavaltiolle mahdollisuus liittää tämä alue luonnonpuisto- ja maisemansuojeluohjelmaan, niin että muutkin saavat vielä vuosien kuluttua tästä kuljeskella siellä ja kalastaa ja uida. Hyvät valtuuston jäsenet, pyydän teiltä, rukoilen teitä, että hylkäätte anomuksen rakennusluvasta.”

Jennien vaiettua tuli moneksi sekunniksi huomattavan syvä hiljaisuus. Kaikki kasvot korokkeella olivat kääntyneet häneen päin, ja hänen mielessään välähti ajatus: Kaikkihan näyttävät hämmästyneiltä!

Puheenjohtaja nousi sanoen: ”Suurkiitokset. Kiitos kaikille. Julistan kokouksen päättyneeksi.”

Jennie eteni hitaasti läpi ovelle tungeksivan väkijoukon. Matkalla jotkut onnittelivat häntä. Mutta jotkut toiset tuijottivat paheksuvasti.

Kaukana edessäpäin, ulompaan aulaan johtavan lyhyen portaikon juurella, näkyivät Wolfet odottamassa häntä. Juuri hänen lähtiessään portaita alas joku tyrkkäsi häntä ilkeästi ristiselkään. Hän horjahti ja välttyi kaatumasta törmäämällä edessä kulkevaan mieheen. Kääntyessään raivoissaan hän näki vain muutaman sentin päässä kasvoistaan nauravan suun – kosteat punaiset huulet, reikäiset ruskeat hampaat – jotka kuuluivat äskeiselle nahkatakkimiehelle.

”Senkin. . . Mitä te oikein luulette tekevänne?”

Yhä nauraen mies survaisi häntä kyynärpäällä kylkeen, pujahti tungoksen läpi ja juoksi etuovesta ulos.

Jennien ehtiessä Wolfen pariskunnan luo hänen sydämensä jyskytti yhä. Wolfet punoittivat innostuksesta, ja jostakin syystä, jota ei itsekään käsittänyt, Jennie salasi harminsa.

”Jennie, olit loistava!” huudahti Enid. ”Aivan todella. Odotapa kunhan kerromme Jaylle.”

Oli alkanut sataa lunta. Tuulettomassa ilmassa putoili verkalleen vetisiä nuoskalumen hiutaleita. Auto oli niiden peitossa. Arthurin raaputtaessa ikkunoita Jennie ja Enid menivät sisään.

”Minusta tuntuu, että sait ihmiset todella liikuttumaan”, sanoi Enid. ”Ainakin puheenjohtajan.”

”Luultavasti hän oli muutenkin minun puolellani jo ennen kuin sanoin sanaakaan”, muistutti Jennie.

”Niin kai sitten, mutta siellä oli muita, jotka eivät aikaisemmin osanneet päättää. Sands nyökytteli joillekin niistä asioista, joita sanoit.”

Arthur käynnisti auton, ja he liittyivät pysäköintialueelta poistu-

vaan hitaaseen jonoon. Jennie oli lumisateen läpi tunnistavinaan kolhiintuneen auton julisteineen ja vihamiehensä sitä ajamassa.

”Kuka se metelöijä oli?” hän kysyi.

Arthur Wolfe huokaisi. ”Roistomainen mies. Nimeltään Bruce Fisher. Hän on pormestarimme serkku. Hän asuu hökkelissä suunnilleen hehtaarin tontilla aivan Vihersuon tällä puolen. Veikkaisin että koska hänen tonttinsa on siinä päässä ainoa tasainen alue josta pääsee järvelle, hän on saanut hyvän tarjouksen eikä halua minkään estävän sitä.”

Minkään tai kenenkään, ajatteli Jennie.

”Hän on joutunut tekemisiin lain kanssa viisi kuusi kertaa”, Arthur jatkoi. ”Istunut muutaman vuoden vankilassakin. Luullakseni Chuck sai tuomion lievennetyksi. Kerran Bruce tähtäsi haulikolla lapsia, jotka oikaisivat hänen tonttinsa poikki. Chuck sai senkin mitätöidyksi. Lyhyesti sanottuna: Bruce ei ole kunnon mies.”

”Tunteilinko minä yhteenvedossani liikaa?” kysyi Jennie nyt, koska tunsi tarvetta vaihtaa puheenaihetta.

”Et ihmeessä”, sanoi Enid. ”Se oli täsmälleen oikeanlainen.”

”Mutta älä rohkaistu liikaa”, varoitti Arthur. ”Vaikka voittaisitkin kaavoituslautakunnan puolellesi, viimeinen sana on kaupunginvaltuutetuilla. He tässä hankaliksi käyvät. Älä aliarvioi pormestaria. Chuck on rahan perään. Hän ei häpeä myydä ääntään eivätkä tietyt hänen ystävänsä myöskään.”

Jennie ajatteli ääneen: ”Barkerilla on hyvä maine. Vaikea uskoa, että yhtiö vaarantaisi sen lahjoakseen yhden pormestarin.”

”Ei siinä lahjusta tarvittaisi. Vain hyvä hintatarjous pormestarin serkulle. Esimerkiksi kymmenen kertaa tontin arvo. Täysin laillinen tarjous.” Arthur pysäytti auton talon etuovelle. ”Panen auton talliin, ja Enid, laittaisitko sinä meille rommitotin? Nyt on oikeanlainen ilta sille.”

Heidän istuessaan keittiössä tinatuopit käsiä lämmittäen Arthur sanoi: ”Jennie, ehkä sinun pitäisi jatkaa juristina tällä alalla. Sinulla on tajua siihen.”

”Älä valvota Jennietä, Arthur”, sanoi Enid. ”Hänellähän eivät silmät enää pysy auki. Mene toki nukkumaan, Jennie.”

Silmät eivät kuitenkaan olleet aivan valmiit sulkeutumaan. Maatessaan vuoteessa Jennie kuunteli myöhäisillan ääniä: koira päästettiin sisään, portaista kuuluivat viimeiset askelet. Perheen ääniä. Hän oli nyt ensimmäistä kertaa Jayn vanhempien luona ilman Jayta. Ja helminauhan saaminen lahjaksi ei vetänyt vertoja sille yksin-

kertaiselle tosiasialle, että hän ei ollut täällä vieraana vaan vietti yön kodissa perheenjäsenenä, koska tämä merkitsi, että hänet hyväksyttiin täydellisesti.

Mutta juuri kun se ihana ajatus lämmitti hänen mieltään, hänen ylleen laskeutui taustalla leijunut pelon pilvi.

Tyttö on New Yorkissa. *Hän haluaa tavata sinut.*

KUUDES LUKU

AINA kun puhelin oli iltaisin kotona soinut, Jennie oli juossut vastaamaan toivoen että siellä olisi Jay, ja yleensä olikin. Nyttemmin asia oli kuitenkin muuttunut, koska hän ymmärsi typeräksi toivoa aina vain, ettei James Riley soittaisi uudestaan.

Sinä iltana soittaja oli kuitenkin Jay.

”Puhuin juuri puhelimessa isän ja George Cromwellin kanssa. Kaikki ovat ihastuksissaan tavasta, jolla hoidit asian, ja minä olen sinusta ylpeä.”

”Hauska kuulla.”

”Kuule, olen päättänyt että huomenna käydään ostamassa se sormus. Tavataan kolmelta minun toimistotaloni alakerran aulassa. Ja vastaväitteitä minä en hyväksy. Me voimme kävellä Cartierille.”

Suljettuaan puhelimen Jennie istui hetken arvioimassa tunteitaan. Sormus julkistaisi heidän liittonsa. Hänenhän pitäisi tuntea olonsa rikkeettömän autuaaksi. Hän oli kerrassaan onnentyttö!

Puhelin soi uudestaan.

”Onko neiti Rakowsky? Nimeni on Emma Dunn. James Riley keskusteli kanssanne jokin aika sitten. Hän on siirtänyt tapauksen minulle.”

”Ei tässä mitään tapausta ole”, sanoi Jennie. Käyttäydy itsevarmasti. Älä anna hänen aavistaa, että epäröit.

”Niin, eihän sitä sellaiseksi tarvitse sanoa. Mutta se on ongelmallinen. Oletteko miettinyt asiaa lisää?”

”Kyllä olen. En ole muuttanut mieltäni. Tämä asia hoidettiin loppuun vuosia sitten. Järjestelyn oli tarkoitus olla luottamuksellinen ja vakituinen. Haluan että se pysyy sellaisena.”

”Tyttö on kerta kaikkiaan viehättävä. Jos näkisitte hänet –”

”Kuulkaa nyt, ettekö te tajua, että avaatte vanhan haavan ja että se on teiltä julmaa?” Jennien ääni vapisi. ”Minä olin kahdeksantoista. Olin ypöyksin. Minun täytyi suoriutua kamppailusta ilman to-

dellista apua keneltäkään. Ja kamppailen nytkin, jos on pakko."

"Neiti Rakowsky, ei tässä kamppailua tarvita. Aivan päinvastoin. Tyttärenne haluaa tulla luoksenne rakkauden hengessä. Hänellä on tarve siihen."

Jennie halusi vain päästä eroon koko jutusta, mutta jokin pakotti hänet kysymään: "Eikö hän ole onnellinen omassa perheessään?"

"Siitä ei ole kysymys ollenkaan. Itse asiassa perhe suhtautuu oikein ymmärtäväisesti hänen haluunsa nähdä vanhempansa."

"Ymmärtäväisesti! Entä minun toiveeni, minun tarpeeni? Tämä oli elämässäni päättynyt luku –" Jennien ääni takertui kurkkuun.

Nainen varmaan kuuli kakistelun. "Jospa tulisitte juttelemaan tänne toimistoon? Me haluamme auttaa teitä."

"En minä apua tarvitse! Tulin toimeen hienosti kunnes avasitte tämän oven, jonka oli lain mukaan määrä pysyä suljettuna."

"Laki on muuttumassa. Ihmisillä on oikeus tietää –"

"Minullakin on oikeuteni! Puhutte nyt minun yksityiselämästäni." Jennietä uuvutti. Hän ei jaksanut pidellä kuuloketta. "Kuulkaa nyt, minä en halua puhua enempää. Aion sulkea puhelimen. Haluan vain, että jätätte minut rauhaan."

"Ikävä kyllä se ei ole mahdollista", ääni vastasi lempeästi.

Jennie katkaisi puhelun. Hän ei itkenyt surusta, vaan kiukusta ja pelosta. Katkera kauna pilveili suljettujen silmäluomien takana kuin savu. Miten ne ihmiset kehtasivat ajaa häntä takaa kuin rikollista?

Ja silti. . . Tyttöparka. Ehkä hän on epätoivoinen. Eipäs ole. He sanoivat, että hän voi hyvin. Paitsi että uskoo tarvitsevansa minua. Ovatko he siis ehkä löytäneet Peterinkin? Asiasta on tietysti mustaa valkoisella. Mutta jos tyttö löytää hänet Mendesien luota . . . Paras pysyä erossa niistä ihmisistä, Victoria Jill.

Ja nyt tuli tuska. Se iski kuin kylkipistos ylämäkeen juoksun jälkeen. Jennie ei hetkeen saanut kivulta hengitetyksi. Victoria Jill. *Kutsumanimi on Jill.* Kenenkähän näköinen hän on? Hän on varmasti tullut vähän minuun.

Jennien silmät olivat nyt kuivat, ja hän laski päänsä kirjoituspöydälle puhelimen viereen. Kunpa olisi joku, jolle voisi puhua. Mutta ketään ei ollut. Kului monta pitkää minuuttia, ennen kuin hän jaksoi nostaa päänsä ja mennä vuoteeseen.

JENNIE meni Jayn toimistotalon aulaan odottamaan. Mies kiiruhti hänen luokseen, antoi suukon ja vetäytyi kauemmaksi otsa huolesta rypyssä.

"Näytät kovasti väsyneeltä. Lopen uupuneelta. Onko sinulla harmeja?"

"Ei. Nukuin vain huonosti, ei muuta."

He kävelivät kylmässä tuulessa länteen kohti Viidettä avenueta. Kadun toisella puolen oli rivi lentoyhtiöiden toimistoja ja niiden ikkunoissa värikkäitä julisteita. Jay sanoi siihen suuntaan vilkaisten: "Olen tässä ajatellut, ettei kaksi viikkoa Caneel Bayssa riitä kuherruskuukaudeksi. Ensi kesänä lähdetään kuukaudeksi Eurooppaan." Heidän ylittäessään sivukadun hänen otteensa Jennien käsivarresta tiukkeni.

Jennie ei vastannut. Nyt kun asiat olivat muuttuneet hämäriksi ja epävarmoiksi, tuntui vastenmieliseltä pakata laukut Länsi-Intian lomalle ja jättää jälkeensä ratkaisematon uhka, johon täytyisi kotiin tullessa ottaa kantaa.

"Perillä ollaan", sanoi Jay.

Jopa ulkokuoreltaan Cartier oli helmi, kivestä hiottu renessanssipalatsi. Jenniestä tuntui, että ihmiset varmasti huomaisivat hänen olevan sisällä ensimmäistä kertaa. Hänestä oli tuntunut soveliaalta pukea ylleen uusi takkinsa ja Enidin helmet. Mutta jokin asia kiusasi – tieto, että hän oli täällä valheellisin perustein, ja tunne, ettei hän ansainnut helmiä kaulaansa.

Jay meni suoraan liikkeen perälle, ja siellä nousi kirjoituspöydän äärestä seisomaan melkoisen tyylikäs mies.

"Herra Wolfe, hauska tavata taas. Panin teitä varten syrjään muutaman mielestäni oikein kauniin sormuksen."

Jay esitteli myyjän ja Jennien toisilleen ja lisäsi: "Minä käyn aina tapaamassa teitä onnellisissa merkeissä."

"Niin, viimeksi oli kyse isänne kultahäälahjasta äidillenne. Siitä on kai suunnilleen vuosi?"

Tarjottimen samettipinnalla sädehti ja värisi kattokruunun valossa puolenkymmentä timanttia. Yhtä loistetta ja samettia.

Tuli hetken hiljaisuus, jonka aikana Jennien oli määrä tarkastella sormuksia. Sen sijaan hän ajatteli: Kunpa olisin kertonut heti alussa. Mutta nyt, kun hän luulee tuntevansa minut, luulee että olen kertonut hänelle kaiken elämästäni. . . Ja kun hän ei ole salannut mitään. . .

"Katso tarkkaan, Jen", sanoi Jay. "Minä haluan, että rakastut johonkin niistä ennen kuin hyväksyt."

"Jokainen on niin kaunis. En kerta kaikkiaan osaa sanoa."

"Teillä on pitkät sormet", huomautti myyjä. "Teille sopisi hyvin

smaragdihiontainen kivi. Sellainen ei käy joka naiselle."

Jay tarkasteli yhtä smaragdihiotuista sormuksista.

Myyjä nyökytteli hyväksyvästi. "Erittäin hieno, herra Wolfe."

Jay tunsi timantit. Hän oli varmaan ostanut niitä ensimmäiselle vaimolleen Phyllisille. Tytölle jolla ei ollut salaista menneisyyttä.

"Sovitapa tätä." Jay työnsi sormuksen Jennien sormeen.

Siinä kohtasivat kaikki sateenkaaren värit, ja silti kädessä hehkuva tuli oli valkoista kuin sinisessä vedessä kimaltava auringonvalo.

"No, mitäs sanot?" Jay kysyi.

Sormus oli ilmiselvästi kallis. "Se on kerta kaikkiaan upea, mutta eikö sinusta pienempi olisi parempi?" kysyi Jennie.

"Tiedät etten minä haluaisi sinun käyttävän mitään pröystäilevän näköistä. Koko on oikea. Sovitapa nyt toisenmuotoisia."

Jennie valikoi, kunnes jäljellä oli enää kaksi, markiisihiontainen ja alkuperäinen smaragdihiottu. Kaksi silmäparia katsoi häneen kysyvästi.

Hän pakotti kasvoilleen leppoisan hymyn. "Jay, päätä sinä. Itsehän sitä sitten katselet pöydän yli."

Niinpä valinta päätyi smaragdihiontaiseen sormukseen. Jay kirjoitti sekin ja he menivät ulos kadulle.

"Eikö loppujen lopuksi käynytkin kivuttomasti? Oletko onnellinen?"

"Tiedät että olen."

"En kertonutkaan, että lapset ovat tämän yön Phyllisin vanhempien luona. Toivottavasti et pahastu, että saat yövieraan."

He eivät ikinä päässeet viettämään tarpeeksi monta yötä yhdessä. Jennie ei vastannut. Hänen ilmeensä kertoi tarpeeksi.

"Minun oma Jennieni", mies sanoi.

Hämärän tullessa pakkanen kiristyi. He kävelivät nopeasti keskustaan, sitten itään vakituiseen paikkaansa, ravintolaan joka sijaitsi kahden korttelin päässä Jennien asunnosta. Se oli pieni ja vaatimaton, mutta tarjosi ensiluokkaista italialaista ruokaa.

Monta vuotta aiemmin oli Philadelphiassa ollut toinen pieni italialaisravintola, halpa paikka jossa oli punaruutuiset pöytäliinat.

Nyt on vuosi 1988, muistutti Jennie ääneti itselleen. Olen New Yorkissa. Täällä. Nyt.

"Kaavoituslautakunnan pitäisi pian antaa tietoa siitä sinun jutustasi", sanoi Jay.

Harmaa kostea pilvi ei suostunut hälvenemään. Jennie halusi karkottaa sen, hän tarvitsi lohtua kuin onneton lapsi. Ja koska hän

ei pystynyt kertomaan miehelle todellisesta tuskastaan, hän etsi korvikkeen.

"Jay, minulle sattui inhottava juttu. Tosiaan inhottava." Ja hän kertoi miehestä, joka oli tyrkännyt häntä portaikossa.

"Vai se roisto!" huudahti Jay. "Sitten kun tulet puhumaan kaupunginvaltuustoon, minä lähden mukaan. En kyllakään odota avointa hyökkäystä tai muuta sellaista", hän lisäsi kiireesti. "Se mies on luihu tyyppi, psykopaatti."

"Isäsi veikkasi, että hän on saanut tontistaan ison tarjouksen ja aikoo jakaa rahat pormestarin kanssa. Mikä määrä kieroilua niin pienessä kaupungissa."

"Et ikinä arvaisikaan." Jay hymyili. "Chuck Anderson valittiin virkaansa muka puhtaana miehenä. Rehti-Chuck. Ei enää lehmänkauppoja teiden korjauksista, ei pimeitä rahoja rakennusluvista, ne tavalliset lupaukset. Mutta joskus kuusi seitsemän vuotta sitten pengottiin esiin ruma juttu, se liittyi Bruce Fisheriin – juuri tähän mieheen – ja joukkoraiskaukseen järven lähellä. Ja Chuck oli tiennyt kaiken aikaa, että Fisher oli sekaantunut asiaan, ja oli valehdellut suojellakseen häntä. Joten kun oli tulossa seuraavat vaalit, mitäpä Chuck muutakaan kuin esitti julkisesti täyden tunnustuksen: 'Tein väärin. Minun olisi pitänyt kertoa teille kaikki jo kauan sitten. En voi muuta kuin pyytää anteeksi.' Ja siinä sitten kaikki ihailivat hänen rohkeuttaan ja valitsivat hänet uudestaan."

"No jaa", sanoi Jennie, "kai siihen tosiaan tarvittiin rohkeutta. Eihän hänen pakko ollut tunnustaa."

"Ei, mutta kun ihminen on odottanut niin kauan ennen kuin paljastaa totuuden, sitä rupeaa ihmettelemään, mitähän muuta hän on jättänyt kertomatta itsestään. Aina kun joku toimii sillä lailla, minun tunteeni häntä kohtaan muuttuvat väkisinkin. Minulta kerta kaikkiaan katoaa luottamus."

Jennie pisti suuhunsa haarukallisen vasikanlihaa. Se tuntui kumilta.

"Niin", Jay jatkoi mietteliäästi, "joskus on liian myöhäistä puhua asiat selviksi. Liian myöhäistä, koska kukaan ei enää luota toiseensa."

"Niin." Jennie nyökkäsi.

"Sinä et syö. Kulta, voitko huonosti?"

"Väsyttää vain."

"Ehkä minun ei pitäisi jäädä yöksi."

"Voi, tule! Sitähän minä haluan." Jay, Jay, älä jätä minua. En kestä jos menetän sinut.

"Onko äiti soittanut ensi viikosta?" Jay kysyi.

"Ei. Miten niin?"

"No tuota, he jäävät vähäksi aikaa kaupunkiin, ja äiti ajatteli, että haluaisit ehkä lähteä lauantaina ostoksille hänen ja tyttöjen kanssa."

"Totta kai. Totta kai haluaisin."

He kävelivät takaisin läpi tuulen, joka nyt oli yltynyt viimaksi, niin että heidän täytyi puskea sitä vasten pää kumarassa. Jennien asunnossa he hieroivat jääkylmiä käsiään vastatusten.

"Haluatko kuuman suihkun?" kysyi Jennie.

"Sängyssä meillä on tarpeeksi lämmintä."

Jayn osalta se oli pelkkää antamista, täydellistä antamista. Silti Jennie tiesi, että Jaykin tarvitsi häntä. Hän näki sen miehen silmistä, jotka nyt olivat laajenneet odotuksesta ja eräänlaisesta ilkikurisesta ilosta.

Mies nosti hänet ilmaan, kantoi hänet vuoteeseen ja sammutti lampun. Ja yö sulki heidät syleilyynsä.

Aamulla Jennie laittoi aamiaisen varhain – vastapuristettua appelsiinimehua, ohukaisia ja kahvia.

Pikku pöydän yli lankesi kapea kaista auringonvaloa. Puolen tunnin kuluttua aurinko olisi siirtynyt talon kulman taakse, mutta tällä hetkellä sen hohde oli yhtä juhlaa. Jennie piti siitä yli kaiken – paahdetun kahvin tuoksusta, hehkuvanvärisestä suppilokukasta ikkunalaudalla, tästä hiljaisesta kahdenkeskisestä läheisyydestä.

"No niin, hääpäivä lähestyy", sanoi Jay, "ja minä olen jopa ostanut uuden puvun."

"Niin minäkin. Hyvin morsiusmaisen. Hämmästyt kun näet."

"Jennie-rakas, mitä tahansa sinulla onkin ylläsi, se –"

Puhelin soi. Jennie meni olohuoneeseen ja nosti kuulokkeen.

"Hyvää huomenta", sanoi Emma Dunn.

Jennien kämmenet kostuivat hiestä. "En ehdi keskustelemaan. Olen lähdössä töihin", hän sanoi pysyttäen äänensävynsä rauhallisena.

"Ymmärrän. Tämä vie vain hetken. Kertokaa milloin voitte tulla tapaamaan minua. Kun teille sopii. Valitkaa aika itse."

"Aivan mahdotonta. Minun täytyy nyt lopettaa puhelu."

"Neiti Rakowsky, ei tämä asia itsestään katoa. Minun täytyy

varoittaa, ettei Jill suostu katoamaan. Niin että teidän olisi paras –"

Jennie sulki puhelimen ja pakotti kuumoittavat, kihelmöivät kasvonsa rauhallisiksi.

"Mikä hätänä?" kysyi Jay. "Näytät huolestuneelta."

"Tuo asiakas. . .hänellä on ollut niin onneton elämä. Se on kauheaa."

Jay sanoi lempeästi: "Lakiasioihin ei saa sekoittaa tunteita. Muuten ne imevät ihmisestä voimat."

Hän nousi ja otti salkkunsa. Hänen kumartuessaan antamaan suukon Jennietä alkoi vapisuttaa. Silmät kyyneltyivät.

Jay näytti hämmästyneeltä. "Mitä nyt? Sinähän itket."

"En, sitä vain että. . .ajattelen meitä ja olen niin onnellinen."

"Taivaan vallat! Naisten tapaista! Voiko mies ikinä ymmärtää naista?" Jay naurahti. "Hei, nyt minun on paras juosta. Soitan iltapäivällä."

Jill ei suostu katoamaan. Eikö olekin itsepintainen tyttö? Niin kuin sinä, Jennie.

Jennie pesi astiat ja lähti töihin yhä järkyttyneenä. Tuntui helpotukselta tietää, että päivä kuluisi toimistossa eikä oikeudessa. Dinah sanoo, etten ole paikalla.

Jill ei suostu katoamaan.

KUN JAY iltapäivän lopulla tavalliseen tapaansa soitti Jennielle, hänellä oli uutisia.

"Hyviä vai huonoja?"

"Molempia. Hyvää on se, että kaavoituslautakunta hylkäsi Barkerin suunnitelman. Ja kunnia kuuluu sinulle. Se oli tiukka äänestys, kaksi esitti eriävän mielipiteen."

Jennie ilahtui. "Entä huonot uutiset?"

"Isä ja muutamat muut uuden suojelukomitean jäsenet ovat saaneet nimettömiä kirjeitä, jotka on lähetetty kaupungin ulkopuolelta."

"Uhkauksiako?" Jennie muisti ilkeän tönäisyn portaikossa.

"Taitavaa työtä. Ei niin pahoja, että niihin pääsisi lain kannalta kiinni, mutta silti hyvin karkeita. Joissakin niistä mainittiin sinut."

"Niinkö tärkeä minä olen? Sepä imartelevaa."

"Se ihminen joka tämän takana on, kuka lieneekin, on selvästi huolissaan kaupunginvaltuuston äänestyksestä ensi kuussa. George Cromwell kertoi, että Barker on lähettänyt valtuustolle yksityiskoh-

taisemmat raportit vesitilanteesta – tällä kertaa joltain asiantuntijalta – ja paljon muutakin."

"Mutta eikö olisi mahdollista, että kirjejutun takana on valtuuston jäseniä?"

"Kyllä on, mutta jotenkin minä en usko sitä. Se tuntuu liian alkeelliselta. Vaikka mistä sen tietää? Kaupungissa on aika kovaotteista porukkaa. Fisher on edustava esimerkki, kuten huomasit, ja pormestari saattaa hyvinkin käyttää häntä omiin tarkoituksiinsa. Joka tapauksessa minä en halua, että kuljeskelet kaupungilla yksinäsi sitten kun joudut menemään takaisin."

Tavallisissa oloissa tämä Vihersuon juttu ei olisi tuntunut näin huolestuttavalta, ajatteli Jennie suljettuaan puhelimen. Hän olisi sanonut sitä myrskyksi vesilasissa. Mutta nyttemmin hänellä oli hermot pinnalla. Hän pelkäsi koko ajan Emma Dunnin soittavan uudestaan, joten puhelimen jokainen pärähdys kuulosti hälytyskellolta.

Tämä levoton odotus oli kuin putoamisen pelkoa. Hän oli kauan sitten nähnyt elokuvan, jossa juna irtosi veturista ja alkoi syöksyä alas vuoristosolaa. Se kiepahteli mutkissa, vauhti kiihtyi yhä hurjemmaksi, ja avuttomat matkustajat tuijottivat jähmettyneinä ohi kiitäviä mäntyjä, lumikenttiä ja kallistuneita välähdyksiä taivaankaaresta – tuijottivat alas, sinne missä tuho odotti.

LAUANTAIAAMU. Sädehtivällä taivaalla liikkuivat pilvet, talvinen tuulenhenki ravisteli lippuja pitkin koko Viidettä avenueta, ja Jennie käveli kohti Bergdorf Goodmanin tavarataloa, jossa hänen oli määrä tavata tytöt ja näiden isoäiti.

He odottivat häntä pohjakerroksessa – hillitysti harmaaseen pukeutunut vaikuttavan näköinen nainen ja vieressä kaksi pikkutyttöä. Sue ja Emily nousivat varpaisilleen suukotettaviksi.

"Hei, Jennie."

"Ai", sanoi Enid, "siksikö he sinua sanovat?"

"Niin tietysti", sanoi Jennie ihmeissään. "Miksi muuksikaan?"

"Minä olisin luullut että Jennie-tädiksi."

Miksi tämä vähäpätöinen huomautus pani alulle kerrassaan huolestuttavan ajatuskulun? Hississä, yläkerrassa lastenosastolla ja myöhemmin heidän mennessään kadun yli lounaalle Plaza-hotelliin Jennien mielessä välähteli taas kuin kipinöinä muistikuvia Atlantasta. Sitten hänet valtasi sama hyytävä reaktio: Ulkopuolinen! Et kuulu tänne. Minkä takia? Eiväthän ne ihmiset ja nämä, se nainen

ja tämä muistuttaneet toisiaan millään lailla. Nämä ihmiset olivat ottaneet hänet avosylin vastaan. Heillä oli kuitenkin periaatteita – tinkimättömiä periaatteita.

Ja niin ystävällisiä kuin Wolfet olivatkin, heille kävisi vaikeaksi antaa anteeksi, että Jennien elämä heidän poikansa kanssa alkoi valheella. Huijari!

Keskustelu pikku pöydän ääressä sujui kepeästi ja mukavasti. Eniten olivat äänessä lapset, joiden huviksi tämä päivä oli tarkoitettu. Lounaan jälkeen he menivät kadun yli leikkikalukauppaan, jossa Emily ja Sue valitsivat lelupesukarhun syntymäpäivälahjaksi Donnylle.

"Tytöt, minä sanoisin että teillä on ollut ihana päivä", sanoi Enid. "Ja sanoisin vielä, että on aika viedä teidät kotiin." Hän suukotti Jennietä poskelle. "No niin, jätämme sinut tähän. Tytöt, sanokaapa Jennie-tädille näkemiin."

Vastaus tuli kuuliaisesti. "Näkemiin, Jennie-täti."

Jennie katseli kuinka he kävelivät taksia kohti. Hassua, nainen sai tahtonsa läpi. Ei se minua kiusaa. Mitä väliä sillä on?

Jennie ei olisi osannut sanoa, mikä hänet pani liikkeelle, mutta yhtäkkiä hän lähti kävelemään länteen päin ja ajoi sitten maanalaisella pohjoiseen 116. kadun ja Broadwayn kulmaan. Barnard College oli vain lyhyen kävelymatkan päässä.

Hän istuutui penkille yliopistoalueelle ja tajusi, miten järjetöntä hänen oli olla täällä. Ehkä Jill on tuo tyttö, jolla on norjalaismallinen pipo. Jennie istui tunnin. Hänen editseen kulki tyttöjä – siroja, kömpelöitä, epäsiistejä, tyylikkäitä. Lyhyt talvinen iltapäivä muuttui kylmemmäksi. Oli ollut erehdys tulla tänne. Hyvä ettei hän ollut tunnistanut tyttöä. Hän nousi vilusta väristen ja käveli takaisin maanalaiseen. Aika riittäisi hädin tuskin suihkuun ja pukeutumiseen ennen kuin hän lähtisi ulos päivälliselle Jayn kanssa.

Miten surullista olikaan, että hän tunsi nyt olonsa vaivautuneeksi Jayn seurassa. Hän muisti katkerana, kuinka hän oli vielä vähän aikaa sitten pitänyt kelloa silmällä, laskenut minuutteja hetkeen, jolloin mies soittaisi ovikelloa.

Tänä iltapäivänä Jaylta tuli sen sijaan puhelinsoitto. "Jennie, minun on pakko peruuttaa. Minulle on tulossa flunssa. Olen kotona sängyssä."

"Voi rakas, ikävä kuulla. Kunpa minä voisin pitää sinusta huolta."

"No, pianhan sinä sen etuoikeuden saat. Kuulemma sinulla oli

hauskaa Suen ja Emilyn kanssa. Tytöt tosiaan rakastavat sinua. Olen siitä hyvin iloinen."

"Niin minäkin."

"Mihin aiot iltasi käyttää nyt kun minä petin?"

"Lukemiseen. Toin toimistosta muutaman kansion. Ja menen aikaisin nukkumaan."

"Hyvä. Kerää voimia Caneelia varten. Joko hankit sen uuden mallan?"

"Ensi viikolla. Olen tässä keräillyt tavaroita kokoon."

Tosiasiassa en ole keräillyt tavaroita kokoon, Jennie ajatteli sulkiessaan puhelimen. Mutta tänään olisi hyvä ilta aloittaa.

Hän otti kynän ja paperia ja rupesi kirjoittamaan luetteloa. Uimapukuja. Kolme: edellisvuoden hyvä sininen ja kaksi uutta. Valkoinen villatakki viileiden iltojen varalta. Kenkiä –

Ovikello soi. Sepä kummallista. Jenniellä ei koskaan käynyt yllätysvieraita. Ihmiset sopivat aina ensin puhelimitse.

Hän lähestyi ovea varovasti ja kurkisti ovisilmästä. Hahmo erottui pyöreässä pikku lasiaukossa hädin tuskin: nainen jolla oli pitkä tuuhea tukka.

"Niin? Kuka siellä?"

Sekunnin tauon jälkeen kuului hermostunut vastaus.

"Jill. Täällä on Jill. Päästätkö minut sisään?"

"Voi ei", Jennie kuiskasi. Hänen selkäpiitään karmi.

Kuitenkin hän oli vuoristojunan avuttomien matkustajien lailla tiennyt, mitä tuleman piti.

SEITSEMÄS LUKU

Koti oli Albuquerquessa, yli kolmentuhannen kilometrin päässä tästä hämmästyttävästä kaupungista, joka kohisi asuntolan ulkopuolella. Kuitenkin tuli yllättäen hetkiä, jolloin muisto kodista välähti mieleen niin eloisana, että Jill kuuli taas pihalta kantautuvat ihmisäänet tai tunsi paljaissa jalkapohjissaan yläkerran käytävän liukkaan viileän lattian. Kummallista kyllä hän ei muistanut selkeimmin omaa makuuhuonettaan, vaan ison huoneen jossa hänen vanhempansa nukkuivat.

Siellä seisoi ikkunasyvennyksessä kaksi pehmeää leveää tuolia. Vasemmanpuoleinen oli isän. Sunnuntaisin, ellei tarvinnut mennä sairaalaan potilaita katsomaan, hän istui lukemassa lehteä sirotellen

sivut jalkoihinsa. Vastapäätä oli satutuoli, niin leveä että Jill ja äiti mahtuivat istumaan yhdessä äidin lukiessa ääneen.

Aina kun perheeseen oli tullut uusi vauva, isän ja äidin valtavan sängyn jalkopäässä seisoi vauvankori, joka kerta uusilla nauhoilla ja harsoilla koristettuna.

"Hyvin pienet vauvat pitävät pienestä tilasta", äiti selitti, "koska ovat juuri tulleet ulos pienestä lämpimästä paikasta."

Se oli kai toisella kerralla, silloin kun Lucille syntyi ja Jill oli nelivuotias. Hän muisti, kuinka äiti oli lihonut ja yhtäkkiä taas muuttunut laihaksi. Jerryn syntyessä Jill oli itsekin ollut pikkulapsi eikä pystynyt muistamaan sitä aikaa. Mutta Lucillen tulo oli selkeänä hänen mielessään. Sitten syntyivät Sharon ja Mark.

Pienestä lämpimästä paikasta. "Olinko minäkin sinun sisälläsi?" Jill kysyi.

"Et. Sinä olit toisen tädin masussa."

Mitäpä se haittasi. Se ei ollut tärkeää. Jill ei pitkään aikaan ajatellut koko asiaa sen enempää. Hänen lapsuutensa oli täynnä ihmisiä, päivät puuhakkaita ja naapuristo vilisi lapsia. Sukulaisia tuli ja meni – Fay-täti, mummi ja ukki. Yllin kyllin sylejä pikkutytön istumapaikaksi ja käsivarsia häntä halaamaan.

Kukaan naapureista ei koskaan kysynyt Jilliltä, oliko hän adoptiolapsi, koska useimmat tiesivät sen jo muutenkin. Mutta ei hän olisi pahastunut, vaikka olisi kysyttykin. Se että hän oli adoptiolapsi oli vain yksi hänen ominaisuuksistaan muiden joukossa, niin kuin kesakot tai hyvä hiihtotaito.

Sitten eräänä päivänä kuudennen luokan opettaja antoi kotitehtävän. Heidän piti ottaa selville mahdollisimman paljon esivanhemmistaan ja piirtää sukupuu. "Se on todella hauskaa", opettaja sanoi. "Yllätytte siitä, mitä kaikkea saatte tietää omasta itsestänne."

Samana päivänä illallisen jälkeen Jill lähti käymään isovanhempiensa luona. Äidin molemmat vanhemmat olivat kuolleet muutamaa vuotta aiemmin, mutta isän olivat terveitä ja pirteitä.

"Olisit pitänyt minun isästäni", sanoi ukki. "Hän oli hyvä tanssimaan. Vielä vanhuksenakin hän muisti Unkarissa oppimansa maalaistanssit."

Mummi kirjoitti paperille vanhempiensa nimet ja muisti jopa isoäitiensä tyttönimet. Jill huomasi, että sekä ukilla että mummilla oli hauskaa.

Juuri sillä hetkellä hänet valtasi syvä vierauden tunne. *Kaikella tällä ei ole mitään tekemistä minun kanssani,* hän ajatteli.

Kotona kaikki olivat takapihan terassilla. Jill näki eteisestä heidän tummat päänsä sanomalehden ympärille kerääntyneinä. Hän meni yläkertaan omaan huoneeseensa ja jäi seisomaan kokovartalopeilin eteen. Hänellä oli pitkät kapeat kasvot, toisenlaiset kuin muulla perheellä. Jo nyt hän oli äitiä pitempi. Hän veti hiuksensa harteiden yli eteen. Mistä hän oli tämän kuparinpunaisen tukan saanut?

Kirjoituspöydällä oli malliksi annettu sukupuu. Hän istuutui ja alkoi piirtää kopiota siitä täyttäen tyhjät tilat nimillä. Isä: Jonas Miller; äiti: Irene Stone; isoisä: Otto J. Miller.

Hän laski kynän kädestään ja istui tuijottamassa ulos tyhjälle, harmaantuvalle taivaalle merkillisen uuden apeuden ahdistamana. *Tämä ei ole minun menneisyyttäni.*

Olisi perätöntä väittää, että murrosiän mittaan Jilliä ahdistivat huolet syntyperästä. Tietyissä tilanteissa asia kuitenkin syöksähti takaisin hänen tajuntaansa.

Viikonlopun telttaretkellä lähellä Taosia aurinko paistoi tuulisena päivänä niin petollisesti, että hän sai kipeitä rakkuloita.

"Kun ihmisellä on tuollainen iho, pitää varoa aurinkoa", torui vieras lääkäri lempeästi. "Se hinta punatukkaisten sukujen täytyy kauneudestaan maksaa."

Hiukset leimasivat hänet niin selvästi! Joskus hän melkein toivoi, ettei olisi punatukkainen. Sillä jos hänen tukkansa olisi ollut ruskea niin kuin muulla perheellä, olisiko hän pohtinut itseään näin paljon?

Kesällä ennen viimeistä lukiovuottaan Jill ja Lucille pääsivät käymään Ranskassa mumminsa kanssa, joka oli entinen ranskanopettaja. Matka oli yhtä riemua ja seikkailua. He kävelivät pitkin maaseudun teitä ja söivät lounaaksi eväitä. He kävivät museoissa ja tuomiokirkoissa.

Lopuksi he viettivät muutaman päivän merenrantahotellissa Èze-sur-Merissa. Eräänä iltana Lucillen ja mummin mentyä huoneisiinsa Jill tutustui ikäiseensä amerikkalaistyttöön. He tilasivat jäätelöä ja istuivat terassilla juttelemassa.

Jillin tullessa yläkertaan mummi istui lukemassa. "Näin ikkunasta, ettei sinulla ollut mitään hätää. Juttelit pitkään sen tytön kanssa. Onko hän mukava?"

"Oikein mukava. Hänetkin on adoptoitu. Juttelimme siitä."

Mummi ei vastannut mitään.

"Hän on tavannut äitinsä. Äitinsä joka on synnyttänyt hänet. Hän

on syntynyt sellaisessa osavaltiossa, jossa niitä tietoja ei pidetä salassa."

Mummi katsoi Jilliin lukulasiensa yli. "Minusta se ei ole ollenkaan hyvä asia", hän sanoi. "Sehän voisi tuhota toisen perheen. Entä jos nainen olisikin nyt naimisissa eikä olisi kertonut lapsesta aviomiehelle? Entä hänen muut lapsensa, jos heitä on? Tai sen puoleen naisen vanhemmat?"

"Sen asian voisi hoitaa hyvin varovasti."

Mummi riisui silmälasinsa. "Voisi käydä niinkin, että sinut – sikäli kuin puhumme sinusta, kuten oletan – että sinut torjuttaisiin täydellisesti."

"Minusta tuntuu, että haluaisin ottaa sen riskin", sanoi Jill hyvin hiljaa.

Mummi huokaisi. "Vielä yksi asia. Oletko ajatellut, että saattaisit ehkä tuottaa surua vanhemmillesi?"

"Minä kysyisin heiltä ensin. Selittäisin, ettei tällä ole mitään tekemistä sen kanssa miten minä heitä rakastan." Jill laski kätensä isoäidin olalle. "Mummi, oletko sinä vihainen minulle?"

"En. Mutta Jill, mietipä asiaa tarkkaan. Jos sitten vielä siltä tuntuu, puhu isäsi ja äitisi kanssa kunhan päästään kotiin."

Niinpä Jill ajatteli asiaa vielä lisää, mutta kotiin tultuaan hän kaihtoi yhä ottamasta sitä esille.

Eräänä sateisena lauantai-iltapäivänä Jill ja äiti olivat kotona kahdestaan leipomassa piirakoita sunnuntain päivällisvieraita varten. Se oli heillä tapana ja tuntui mukavalta. Tänään äiti kuitenkin oli hajamielinen. Jill katsoi häneen jauhotetun leivinpöydän yli ja sai vastaukseksi katseen.

"Sinun mieltäsi on tainnut painaa yksi asia jo jonkin aikaa?" äiti kysyi.

Jill väisti kysymyksen. "En minä ymmärrä mitä sinä tarkoitat."

"Mummi kertoi meille siitä keskustelustanne matkalla. Odotimme että sanoisit jotain, mutta et ole puhua pukahtanut. Kai me toivoimme että olisit unohtanut koko asian, mutta näköjään et ole."

"Kyllä minä yritin", mumisi Jill.

"Isälläsi ja minulla on paperi, jonka aioimme antaa sinulle sitten kun täytät kahdeksantoista. Mutta päätimme eilen illalla, että saat sen nyt. Minä käyn yläkerrassa hakemassa sen."

Äiti palasi hetken kuluttua ja ojensi Jillille kirjeen sanoen: "Mennäänpä istumaan isäsi työhuoneeseen."

Jill alkoi lukea uteliaana ja peloissaan.

Rakas lapsi,

toivon että kasvatusvanhempasi antavat tämän sinulle sitten, kun olet tarpeeksi vanha ymmärtämään. Sinut synnyttänyt äiti ja nuori isäsi ovat kunnon ihmisiä, mutta he tekivät tyhmyyksiä, toisin kuin toivoakseni sinä. Olimme niin nuoria, ettemme osanneet sovittaa sinua elämäämme. Ehkä olimme itsekkäitä myös, halusimme jatkaa suunnitelmiemme toteuttamista kenenkään häiritsemättä. Jotkut ihmiset halusivat, että hankkiutuisin sinusta eroon, mutta en minä siihen pystynyt. Sinä kasvoit jo täyttä päätä, ja minun täytyi suoda sinulle oma elämä. Toivon kaikesta sydämestäni, että siitä tulee ihana. Luovutan sinut vain ihanille ihmisille, jotka haluavat sinut ja tekevät hyväksesi enemmän kuin minä pystyn. Toivon sinun ymmärtävän, että teen tämän rakkaudesta sinua kohtaan, vaikka tämä ei ehkä suuresti rakkaudelta näytäkään. Mutta sitä se on, usko minua, tyttäreni tai poikani. Sitä se on.

"Voi luojan tähden!" Jill purskahti itkuun. "Näin kaunis kirje." Hän puristi kädet kasvoilleen ja itki edestakaisin huojahdellen.

"Tiedän, minä tiedän", äiti kuiskasi ja painoi Jillin pään olkaansa vasten. He istuivat lähekkäin ja syleilivät toisiaan.

Pitkän ajan kuluttua Jill suoristautui silmiään pyyhkien. "Kastelin olkasi ihan märäksi."

"Ei se mitään. Minäkin itkin, kun luin kirjeen ensimmäisen kerran."

"Jos hän vain olisi kirjoittanut nimensä alle."

"Kulta pieni, sinulta jäi asian ydin huomaamatta. Hän halusi ennen kaikkea, että asia pysyisi salassa. Hän tunsi itsensä uhatuksi."

"Mutta nythän on kulunut paljon aikaa", sanoi Jill, "niin että ehkä hän on muuttanut mielensä ja haluaisi tavata minut."

"Onhan se mahdollista. Mutta siinäkään tapauksessa minä en tiedä, mitä kumpikaan teistä voisi asialle tehdä. Laki on sellainen kuin on."

"Minä olen lukenut, että monet ihmiset yrittävät muuttaa sitä."

"En ole varma pitäisikö lakia muuttaa. Sitäkin näkökantaa voi hyvin puolustaa, että lapsi täytyisi pitää yhden perheen turvissa jotta hänen ei tarvitsisi jakaa luottamustaan, jotta hänelle ei tulisi ristiriitoja."

”Niin, lapsi kyllä”, intti Jill. ”Mutta ei aikuinen. Äiti, muutaman kuukauden kuluttua minä täytän kahdeksantoista.”

”Tiedän.” Äidin ääni kuulosti haikealta.

Jill kietaisi kätensä hänen ympärilleen. ”Äiti, sinähän olet aina minun äitini. Sinä olet tehnyt minun hyväkseni kaiken, olet ollut –”

”Voi kun ajattelenkin, mitä kaikkea me saimme kestää jotta saimme sinut!” Nyt haikeus suli nauruksi. ”Suosituksia ja tutkimuksia, tuhansia kysymyksiä. Ja sitten kun vihdoin viimein tulimme hakemaan sinua, satoi räntää ja me pakkautimme sinut paksuihin vaatteisiin kuin eskimon. . .”

Siinä he istuivat juttelemassa lopun iltapäivää, sillä välin kun räystäistä lotisi sade ja piirakat jäivät paistamatta.

Sinä keväänä isä lähti Jillin kanssa Nebraskaan ottamaan selville kaiken mahdollisen.

”Paikka näyttää entisenlaiselta”, hän sanoi heidän tullessaan sinne lentokentältä vuokraamallaan autolla. ”Mahtaakohan rouva Burt olla tuolla vielä?”

Jill kulki isän perässä pitkää käytävää kartanon kirjaston ja solariumin välissä. Äitini käveli täällä, hän ajatteli.

Kävi ilmi, että rouva Burt oli jäänyt eläkkeelle. Kirjoituspöydän takana istuva nuori nainen, neiti Karch, ei hymyillyt kun Jill ja isä esittivät pyyntönsä.

”Asiakirjat ovat salaisia”, hän sanoi kylmäkiskoisesti.

Jill tukahdutti kiukkunsa ja kysyi tyynesti: ”Paljastetaanko tietoja missään olosuhteissa?”

”Harvoin. On saatava oikeusistuimet vakuuttuneiksi, että siihen on pätevä syy – vakava sairaus, joka on vaikea diagnosoida tai saattaa olla perinnöllinen tai uhata mielenterveyttä. Mikään niistä ei päde sinuun.”

Jill ei vastannut.

Isä tarttui Jilliä kädestä. ”Turha sanoakaan, neiti Karch, että olemme hirvittävän pettyneitä.”

Nainen puoliksi nousi osoittaakseen, että heidän oli aika lähteä. ”Ymmärrän, tohtori Miller. Mutta en voi muuta kuin antaa neuvon, että oman etunne vuoksi jätätte asian mielestänne. Älkää antako tämän hyödyttömän kysymyksen pilata elämäänne.”

Jill suhtautui asiaan urheasti. Siinä vaiheessa hänet oli jo hyväksytty Barnardiin, ja hänellä oli toimintasuunnitelma valmiina. Päästyään New Yorkiin hän etsisi jonkin niistä adoptiolasten etuja aja-

vista yhdistyksistä, joista hän oli lukenut. Muutkin hänenlaisensa olivat onnistuneet, joten toivoa oli.

Yhdistyksen toimisto sijaitsi vaatimattoman yksityistalon sivurakennuksessa, pikkukaupungissa lähellä New Yorkia.

”Meitä on vain pieni ryhmä”, sanoi Emma Dunn. ”Minä olen entinen sosiaalityöntekijä, nykyisin eläkkeellä. James Riley on minun lisäkseni ainoa vakituinen, muut ovat vapaaehtoisia. Kerropa nyt itsestäsi.”

Kun Jill oli lopettanut lyhyen tarinansa, nainen nyökkäsi. ”Se tavallinen alku. Onko sinulla syntymätodistus, joka annettiin adoption jälkeen?”

”Se on kotona.”

”Tarvitsemme sen, ellet tiedä lääkärin nimeä.”

”Tiedän, mutta hän ei varmasti suostuisi kertomaan mitään.”

”Sanoit että isäsi on lääkäri. Voisiko hän ottaa yhteyttä tähän toiseen? Lääkärit tekevät joskus palveluksia toisilleen.”

Kun Jill sinä iltana soitti kotiin, isä suostui yrittämään. Muutaman päivän kuluttua hän soitti Jillille. Hänen äänensä kuulosti masentuneelta.

”Ei se onnistunut. Lääkäri on vanha mies, pitää vieläkin vastaanottoa ja oli hyvin myötätuntoinen. Mutta hän ei pysty rikkomaan lakia, ja ymmärsinhän minä sen.”

”Kiitos. Kiitos joka tapauksessa.”

”Onko kaikki muuten hyvin? Teetkö kovasti töitä? Pidätkö hauskaa?”

”Sekä että. New York on ihana paikka. Minä olen saanut ystäviä, ja se on mukavaa, mutta ajattelen jo joululomaa myös.”

”Niin mekin, kulta. Meillä on hirveän ikävä sinua.”

Joululoma toi Jillin mieleen uuden ajatuksen. Entä jos hän matkalla kävisi Nebraskassa tapaamassa lääkäriä itse?

Niinpä hän eräänä kirpeän kylmänä päivänä istui vastapäätä ystävällistä valkotukkaista vanhaa miestä. ”Kunpa minä voisinkin auttaa”, lääkäri sanoi. ”Mutta jos lausuisin nuo sanat sinulle, ne jäisivät kalvamaan mieltäni. Olen jo liian vanha laittomuuksiin.”

”Sanat? Mitkä sanat?”

”Tiedot syntymästäsi. Kun isäsi soitti ja kertoi syntymäpäiväsi, minä lähdin penkomaan pölyistä arkistoani. Autoin sinä päivänä maailmaan vain yhden lapsen, tytön.”

Jillin silmät kyyneltyivät. Noin lähellä. . .tuossa kansiossa kirjoituspöydällä.

Vanha mies yskäisi ja kumartui avaamaan laatikon. "Hiton tabletit. Minä en ikinä muista missä ne ovat."

Ja Jill kumartui lähemmäksi. Hän ehti lukea konekirjoitetusta arkista nurinpäin vain yhden nimen: Peter Alger-jotakin Mendes. Hän vetäytyi takaisin juuri kun miehen pää kohosi.

"Tyttökulta, olen todella pahoillani, etten voi auttaa."

Jillin täytyi lähteä vastaanotolta äkkiä kirjoittamaan nimi muistiin. Hänen sydämensä jyskytti. Oliko hän vain kuvitellut, että lääkärin silmissä pilkahti? Vanhus oli antanut hänelle mahdollisuuden rikkomatta lakia.

Kotona myöhään samana iltana hän kertoi vanhemmilleen.

"Alger", sanoi äiti.

"Ei Alger. Siinä oli enemmän kirjaimia."

Äiti mietti hetken. "Mitä muuta se voisi olla kuin Algernon?"

"Omituinen nimi", sanoi isä. "Minkähän takia se tuo mieleen jotain?"

"Oletko sinä kuullut sen?" huudahti Jill.

"Tuntuu kuin olisin nähnyt sen jossain aikakauslehdessä, ehkä lääketieteellisessä. Minäpä tarkastan maanantaina lääkäriluettelosta."

"Ei hän ole lääkäri", isä ilmoitti maanantai-iltana. "Silti tuo Algernon ei jotenkin lähde mielestä. Tuntuu kuin olisin lukenut sen vastaanotolla syödessäni voileipää ruokatunnilla. Odotushuoneessa on aikakauslehtiä – *National Geographic, Smithsonian* – ja sitten vielä ne minun lehtiseni intiaaniasioiden virastosta."

"Et löydä sitä ikinä", sanoi Jill. Turhaa touhua, hän ajatteli. Vaikka eihän koskaan voinut tietää.

Talvi kului loppuun, kesä tuli ja meni ja toinen opiskeluvuosi alkoi. Jill oli käynyt uudestaan Emma Dunnin luona ja kertonut nimen Mendes siltä varalta, että yhdistys voisi jotenkin käyttää sitä apuna. Ja sitten eräänä iltana isä soitti.

"Tätä et kyllä ikinä usko. Minä löysin Mendesin intiaaniseutujen arkeologiaa käsittelevästä artikkelista, joka tuli tänään. Hän on professorina Chicagossa. Tässä se tulee. Kirjoita muistiin. . . Mitä nyt aiot tehdä?

"Taidan soittaa nyt heti", sanoi Jill. "En saisi yöllä unta jos en soittaisi."

"Selvä on. Soita sitten meille. Kerro miten kävi."

Jill kysyi polvet vavisten numeron tiedustelusta ja pyöritti sen. Toisessa päässä vastasi reipas ääni. Kerrottuaan nimensä ja sanottuaan opiskelevansa Barnardissa Jill aloitti.

"Minulla on merkillinen pyyntö. Minut adoptoitiin vastasyntyneenä ja etsin vanhempiani. Jossakin yhteydessä, aivan sattumalta, näin teidän nimenne ja ajattelin, mahtaisitteko tietää jotain siitä. . .siitä kuka minä olen."

Kului hetki ennen kuin vastaus tuli. "Mistä löysit minun nimeni? Mistä osavaltiosta?"

"Nebraskasta. Siellä minä synnyin, aviottomien äitien hoitokodissa. Mutta soitan nyt New Yorkista."

"Kerropa" – ja nyt miehen ääni ei enää kuulostanut reippaalta – "kerropa minkä ikäinen olet."

"Yhdeksäntoista."

Tuli pitkän pitkä tauko.

"Herra Mendes, oletteko vielä siellä?"

"Olenhan minä."

"Tunnetteko minun äitini?"

"Tunsin hänet ennen vanhaan."

Jillistä kuulosti kuin mies itkisi. Häntä alkoi yhtäkkiä pelottaa. "Hänen nimensä?" hän kuiskasi. "Mikä hänen nimensä oli?"

Ja miehen ääni vastasi vapisten: "Janine. Häntä sanottiin Jennieksi. Hän oli silloin Jennie Rakowsky. Olimme opiskelutovereita, Jennie vuoden nuorempi kuin minä, ja me –" Ääni vaikeni.

"Silloinhan – sinun täytyy olla. . . Oletko?"

"Olen! Tämä on uskomatonta. Minä haluan tavata sinut. Saanko?"

"Totta kai, totta kai. Mutta missä minun äitini on?"

"En tiedä. En ole sen jälkeen tavannut häntä enkä kuullut mitään."

Jill purskahti itkuun. "Mutta minä olen etsinyt niin kauan. Miten minä voin löytää hänet?"

"Annan hänen entisen kotiosoitteensa Baltimoressa. Ja oman osoitteeni. Jill, minkänäköinen sinä olet?"

"Olen pitkä. Minulla on punainen tukka – pitkä punainen tukka."

"Minullakin on punainen tukka. Miten sinä minut löysit?"

"Kirjoitan ja kerron. Isäni huomasi sinun nimesi. Hän lukee intiaaneista, me asumme New Mexicossa –"

"Aivan tyhjästä. Hitto vie, tupsahdit aivan tyhjästä."

Jill sai hädin tuskin silmällisen unta. Hän soitti kotiin kertoak-

seen yllättävät uutisensa, ja lauantaina hän lähti junalla Baltimoreen. Köyhän kadun rivitalossa oven tuli avaamaan musta nainen. Ei, sitä nimeä hän ei ollut kuullut. Mutta nuo ihmiset tuolla takana, Danielit, ehkä he tiesivät. No mutta totta kai he muistivat Janinen, sievä tyttö ja kovasti älykäs. Ei aavistustakaan mistä Janinen voisi löytää.

Maanantaina myöhään iltapäivällä Peter soitti. "Jill, hän on New Yorkissa. Hän on asianajaja. Jennie halusikin aina juristiksi. Löysin hänet kansallisesta lakimiesluettelosta. Minulla on osoite."

Jennie New Yorkissa, ajatteli Jill. Olimme molemmat koko viime vuoden täällä, vaikka emme tienneet siitä.

"Jill, minusta sinun pitäisi varoa. Et saa soittaa hänelle niin kuin soitit minulle. Se on liian suuri järkytys."

"Minä olenkin varovainen. Olen pitänyt yhteyttä erääseen adoptiojärjestöön ja kysyn sieltä, mitä pitäisi tehdä."

Emma Dunn toi James Rileyn kuulemaan Jillin kertomusta, jonka tyttö ryöpsäytti suustaan kasvot punoittaen ja kädet huitoen.

"Minun on pakko tavata heidät! Lähden Chicagoon Peteriä tapaamaan, mutta Jennie ensin. Kuvitelkaa... minähän voisin varmaan kävellä sinne missä hän on!"

"Älä kuitenkaan kävele. Annapa meidän hoitaa asia", sanoi Emma Dunn. "Me olemme nähneet liiankin monen tällaisen tapaamisen päättyvän hyvin tuskallisesti. Tehdään tämä nyt oikein, jotta se ei päädy sillä lailla."

Mutta jännitys ja ilo tulvivat yli äyräidensä. Niinpä Jillin riemu muuttui liiankin synkäksi masennukseksi Rileyn kertoessa, että Jennie Rakowsky halusi vain päästä heiltä rauhaan.

"Sanoiko hän tosiaan niin?" kysyi Jill.

"Sanoi, mutta annetaanpa hänelle miettimisaikaa."

Kului päiviä, sitten viikkoja. Seuraavan kerran soitti Emma Dunn kertoakseen, että hän oli yrittänyt toisen kerran turhaan.

"Älä luovuta, Jill. Kertoja on vasta kaksi. Hänellä ei ole aviomiestä eikä lapsia. Minusta tuntuu, että kyllä hän lopulta suostuu."

Nyt Jilliä kuitenkin ahdisti tunne, että hänellä oli kiire. Nyt ei saanut menettää peliä. Viis varovaisuudesta. Toimeen vain.

Niinpä hän eräänä iltana tilasi taksin. Pysyn rauhallisena, hän vakuutti itselleen. Hän meni sisään pieneen kerrostaloon ja kiipesi portaita ja soitti kelloa.

Naisen ääni kysyi: "Kuka siellä?"

"Täällä on Jill", hän vastasi. "Päästätkö minut sisään?"

KAHDEKSAS LUKU

JENNIEN käsivarsia ja jalkoja heikotti, kun hän avasi oven salvan. Olohuoneen lamppujen valo levisi viuhkana ulos valaisten pitkää nuorta tyttöä. Tukkaa, Jennie näki ensimmäiseksi. Valtavat määrät upeasti lainehtivaa, kiiltävän ruskeanpunaista tukkaa. Hän lysähti ovenpieltä vasten. Tuijotti. Painoi kämmenellä rintaansa, jossa sydän jyskytti.

"Anteeksi", tyttö sanoi vaimealla äänellä. "Pyörrytkö sinä?"

Jennie suoristautui. "Tule sisään", hän kuiskasi.

He seisoivat vastatusten keskellä huonetta. Jennien mielessä ei ollut minkäänlaista tunnetta, paitsi että hän tajusi kammottavasti olevansa turta. Ajatusten sirpaleita sinkoili kuin pudonneita lehtiä tyhjällä tontilla: Mitä minun pitäisi tehdä, tuntea?

"Paras mennä istumaan", tyttö sanoi. "Sinä vapiset."

He siirtyivät tuoleihin sohvan molemmin puolin.

Hän tuijottaa minua, ajatteli Jennie. Hänen katseensa siirtyy kengättömistä jaloistani kasvoihin ja pysähtyy sinne. Hän haluaa katsoa minua silmiin, mutta olen huomannut, että hänen silmänsä ovat alkaneet kimaltaa, enkä ole valmis kyyneliin. Emme ole koskettaneet toisiamme, emme edes sipaisseet kädellä kättä.

Hänen kasvonsa ovat kapeat ja laihat, ja pienellä nenällä on hentoja kesakoita. Hänen silmänsä ovat tummat, tuuhearipsiset, ja valkuaiset niin kirkkaat että melkein sinertävät. Olen juuri tajunnut, että jos Jay ei olisi sairaana, hän olisi ollut täällä kun ovikello soi.

"Et kai sinä aio vain istua siinä katselemassa minua?" Tytön lievää moitetta vaimensi suostutteleva pikku hymy.

Jennien vastaus livahti suusta itsekseen. "Kiusaako sinua jos katselen?"

"Ei tietenkään. No niin, mitä mieltä olet minusta?"

Jennien silmiä kirveli. "Olet sievä."

"Sinäkin olet sievä. Voitko käsittää, että me olimme koko viime vuoden tässä samassa kaupungissa emmekä tienneet siitä? Minä luulin aina, että olet varmasti jossain Keskilännessä, koska minä synnyin Nebraskassa."

Kuinka rauhallisesti hän puhuukaan! Noin tasapainoinen. Sisimmässään hän varmasti vapisee, mutta hillitsee tunteensa paljon paremmin kuin minä.

"Minä synnyin ja kasvoin Baltimoressa", Jennie sanoi.

"Me asumme Albuquerquessa."

"Tiesin että olit jossain lännessä. Mietinkin missä."

"Siellä on kaunista, mutta New York on minusta upea. Olen käynyt oopperassa ja Modernin taiteen museossa, joka paikassa."

"Pääsit siis yliopiston ansiosta näkemään New Yorkin."

"Olen minä käynyt täällä kerran ennenkin. Sain isoäidiltäni lahjaksi matkan Ranskaan, ja me jäimme tänne muutamaksi päiväksi."

"Sehän oli ihana lahja."

Matka Ranskaan. Korvalehdissä pienet timanttikorut. Asioita, joita Jennie ei ollut koskaan suonut itselleen eikä olisi koskaan pystynyt antamaan lahjaksi.

Jill avasi suunsa ja sulki sen, avasi sitten uudestaan. "Minä olin viimeisellä luokalla lukiossa, kun äiti antoi sinun kirjeesi."

"Minun kirjeeni?"

"Sen jonka kirjoitit ennen kuin minä synnyin."

"Ai sen. Niin, tosiaan." Itse asiassa Jennie oli unohtanut. Oli siis totta, että ihminen pystyi torjumaan mielestään kaikki liian tuskalliset muistot. "En muista mitä kirjoitin."

"Haluatko kuulla? Minä osaan sen ulkoa."

"Voi ei! Älä kerro." Minä en halua repeytyä pirstaleiksi.

"Sinä päivänä tajusin, että minun täytyi löytää sinut. Kun ajatus oli syntynyt, se pysyi mielessä koko ajan."

"Entä vanhempasi?"

"He ymmärsivät. Minun punainen tukkani. . .erotuin niin selvästi muun perheen joukosta, jos käsität mitä minä tarkoitan."

Tuo upea tukka. Lapsiparka ihmetteli mistä se oli kotoisin.

"Sinulla on isäsi tukka", sanoi Jennie. "Se kulki suvussa. Saatat olla vähän heidän näköisensä. . .minä en tuntenut heitä hyvin." Hän sanoa töksäytti: "Minusta on tuskallista puhua heistä."

"Ei tarvitsekaan. Kerro vain itsestäsi."

Kerro itsestäsi? Nyt hän odottaa kuulevansa minun menneisyydestäni. Hän istuu nilkat ristissä, näköjään kainona, mutta jo nyt tiedän ettei tämä tyttö – Jill – ole kaino. Vaikka enpä ole minäkään.

"Sanoit että olet kotoisin Baltimoresta."

"Vanhempani olivat köyhiä Euroopan juutalaisia, toisen maailmansodan vainoissa henkiin jääneitä. Omaisuutta meillä oli vähän, mutta se oli hyvä koti. Isäni on kuollut, äitini asuu Floridassa –" Jennien ääni tukahtui. "Anteeksi", hän sanoi kyyneleitään pyyhkien. "En ole varma miten jatkaisin."

Vastaus tuli hiljaa mutta nopeasti. "Jospa kertoisit, minkä takia olet vastustanut minun tapaamistani kaikki nämä viikot. Ei minun tehnyt mieli pakottaa sinua tulemalla tänne tällä lailla, mutta muutakaan keinoa ei ollut."

Hän ahdistaa minut nurkkaan. Oikeussalissa pystyn hyökkäämään ja puolustautumaan. Mutta tämä tyttö ei aio päästää minua irti. Ja nyt hän on mielessäni pysyvästi, niin että näen ikuisesti hänen kasvonsa ja kuulen hänen äänensä.

Juuri sillä hetkellä Jill sanoi: "Minä halusin kovasti mahtua elämääsi, tulla osaksi sitä."

Jennie voihkaisi. "Miten se voisi olla mahdollista? Nyt on myöhäistä, liian myöhäistä meille. Emme me mahdu toistemme elämään."

"Sinä voisit mahtua minun elämääni. Et vain halua minua omaasi. Sanoit niin niille ihmisille, jotka soittivat sinulle."

"En minä sitä tuolla lailla sanonut."

Miten julmaa heiltä kertoa se sillä tavoin! Ja silti: enkö minä sanonutkin niin? Nyt tyttö murehtii, hänellä on paha mieli. Ja Jennie sanoi hyvin hiljaa: "Tarkoitin vain, että on vaikeaa – niin, sanoin että mahdotonta – luoda minkäänlaista suhdetta yhdeksäntoista vuoden jälkeen."

"Me voisimme yrittää. Voimme yrittää päästä yhteyteen nyt heti. Voisit parin seuraavan tunnin aikana kertoa minulle paljon – jos haluaisit."

Jennie huokaisi. "Minä panen paremmaksi. Piirrän sukupuun ja lähetän sen sinulle. Kirjoitan kaiken, minkä oman sukuni puolelta tiedän. Mitä toiseen puoleen – isäsi sukuun – tulee, en osaa kertoa juuri mitään. He olivat etelävaltiolaisia, juutalaista hienostoa. Muuta en tiedä."

"Ei se haittaa. Minä olen jo jutellut Peterin kanssa ja hän on kertonut."

Jennie jäi tuijottamaan. "Sinä – että mitä?"

"Minä löysin hänet ihan niin kuin sinutkin. Hän on Chicagossa ja on pyytänyt minua lentämään sinne ensi viikonlopuksi kiitospäivän viettoon. Hän innostui kovasti, kun soitin. Hän halusi tapaamista heti paikalla."

Jennie antoi ällistyneenä sanojen virrata ylleen jääveden lailla.

"Meillä on paljon yhteistä." Tytön ääni voimistui ja kuulosti voitonriemuiselta. "Hän on arkeologi, professori. Ja minä olen kerran

ollut mukana kaivauksissa Israelissa, niin että meillä oli paljon puheenaiheita."

Jennie sanoi varovasti: "Olen iloinen sinun puolestasi, Jill. Ja hänenkin puolestaan, jos tosiaan haluat tätä. Toivottavasti siitä koituu hyvää."

"Hän haluaa tavata sinut."

Jennie säpsähti. "Kuka? Peterkö? Haluaa tavata minut?"

"Niin. Hän sanoi että nyt kun minä olen tehnyt aloitteen, se olisi hyväksi meille kaikille. Hän aikoo tulla lukukausien välissä käymään New Yorkissa."

"Voi ei! Tätä ette kyllä kumpikaan minulle tee."

"En käsitä miten sinä pystyt estämään sen."

"Minä en suostu siihen, onko selvä?" Jälleen Peter, kuolleista heränneenä. Viereisessä huoneessa on vuoteelle levitetty häämatkan vaatteet. Huijarin häämatkan. . . Voi Jay, rakkaani, menetänkö minä sinut? "Mitä te yritätte minulle tehdä?" Jennie parahti.

Jill nousi. Hänen silmänsä olivat kyynelissä, mutta hän puhui kylmäkiskoisesti. "En ikinä arvannut että olisit tällainen."

Jenniekin nousi. "Millaiseksi sinä minua kuvittelit?"

"En tiedä, mutta en tällaiseksi", Jill sanoi katkerasti. "Luulin että edes antaisit suukon."

Ja Jennie purskahti itkuun. "Voi", hän sopersi, "tulet tänne tällä lailla. . .yhdeksäntoista vuoden kuluttua. Minä avaan oven. Minulla on ajatukset sekaisin. . . Totta kai annan suukon."

Jill vetäytyi kauemmaksi. "Ei. Ei jos sitä täytyy pyytää." Hän avasi oven ja juoksi käytävään.

"Odota!" huusi Jennie. "Et sinä noin saa lähteä! Ole kiltti. . ."

Mutta tyttö oli poissa. Hänen nopeat askelensa kopisivat portaikossa; ulko-ovi jysähti kiinni. Jennie seisoi pitkän hetken kaikua kuunnellen, palasi sitten asuntoonsa ja istahti kädet kasvoilla, epätoivon vallassa.

AAMULLA hänen ajatuksensa tuntuivat selkeämmiltä. "Aina on tärkeintä pysyä rauhallisena", hän muistutti itselleen ääneen istuessaan kahvilla pikku keittiössään.

Mutta Jill oli lähtenyt itkien pimeässä toiselle puolen kaupunkia. Täytyihän asia hyvittää hänelle jollakin lailla. Voisimme mennä jonnekin lounaalle, niin voisin selittää asioita.

Puhelin soi.

"Hyvää huomenta", sanoi Jay. Hän oli niitä ihmisiä, jotka herää-

vät hyvällä tuulella. "Kuume on laskenut, olo tuntuu hienolta, mitä sanoisit sunnuntailenkistä puistossa?"

Jennie vastasi kiireesti: "Voi, rakas, minä luulin että olet sairaana ja sovin jo muusta. Joku äitini ystävätär on käymässä kaupungissa, ja minun täytyy viedä hänet lounaalle tai jotain."

"Kyllä minä sen voisin kestää. Vien teidät molemmat lounaalle."

"Jay, hän on todella ikävystyttävä ihminen. Se olisi sinusta kamala, ihan totta."

"Itse asiassa minut torjutaan", valitti Jay muka murheissaan.

"Mene takaisin sanomalehden ääreen ja rentoudu. Minä soitan myöhemmin."

Jennie sulki puhelimen. Valheita ja verukkeita. Inhoan itseäni niiden vuoksi.

Siitä huolimatta hän etsi Barnardin asuntolan numeron ja sai Jillin puhelimeen.

"Jill", hän sanoi, "täällä Jennie."

"Niin?" Äänensävy oli viileä.

Sano asiasi rohkeasti. "Minua jäi huolettamaan eilisilta, siis että pääsitkö kunnolla kotiin."

"Pääsin kunnolla kotiin."

"Suo anteeksi, että jouduit kärsimään minun järkytyksestäni. Ajattelin että voisimme jutella kahdestaan vähän lisää. Suostuisitko siihen?"

"No tuota. . ." Nyt äänensävy oli varovainen. "Milloin?"

"Tänään. Ajattelin että lounaalla. Kello yhden maissa. Hiltonissa Kuudennen avenuen ja 53. kadun kulmassa. Tavataanko aulan tiskin luona?"

"Minä tulen."

"Ja Jill, tällä kertaa se tuntuu kummastakin helpommalta."

"Toivottavasti." Epäröintiä. "Mukavaa että soitit."

Puhumme asiat selviksi ja saamme ne järjestykseen, ajatteli Jennie itsekseen. Jill on tarpeeksi vanha ymmärtämään, että ihmisten elämänolot ovat erilaisia, että kaikkien täytyy suoda myönnytyksiä toisilleen.

JENNIE näki Jillin ennen kuin tyttö hänet. Hän ei ollut edellisenä iltana tajunnutkaan, kuinka pitkä Jill oli. Pituus, kuten tukkakin, oli miehen perintöä. Tytöllä oli hyvä ryhti, hän harppoi pitkin, rennoin askelin skottiruudullinen laskoshame ja vaaleanruskea jakku yllään. Kaksi salkkua kantavaa liikemiestä lakkasi hetkeksi väittele-

mästä ja kääntyi katsomaan häntä.

Jennien sisimmässä hytkähti. Mikä riemukas yllätys. Tämä minua kohti tuleva ihminen kuuluu minulle! Hän ojensi kätensä, ja tällä kertaa Jill tuli syliin.

Jennien läpi tulvahti toivon hyöky. Hän astahti kauemmaksi ja tarttui Jilliä käsistä.

"Enkö minä sanonut, että tänään sujuisi paremmin? Minä arvasin sen. Tulepa, mennään syömään, mennään juttelemaan."

Ruokasalissa he kuitenkin jäivät yhtäkkiä äänettömiksi.

"Hassua, minä en tiedä miten aloittaisin", sanoi Jill.

"Minäpä keksin. Kerro ensimmäisestä käynnistäsi New Yorkissa."

"No tuota, asuttiin Plaza-hotellissa. Ja käytiin kerran ranskalaisessa ravintolassa. Minä pidän kaikesta ranskalaisesta. Tietysti minusta on mukavaa olla amerikkalainen, mutta jos en voisi olla amerikkalainen, haluaisin olla ranskalainen."

"Niinkö? Minun äitini asui aikoinaan Ranskassa."

"Jospa kertoisit enemmän hänestä."

"Kerronhan minä. Mutta se on pitkä juttu."

"Meillä oli Ranskassa kerta kaikkiaan hauskaa. Meidän perheessä on aina hauskaa. Haluaisitko nähdä valokuvia? Toin kokonaisen kuoren." Jill kumartui pöydän yli. "Tässä on koko sakki isän syntymäpäivänä viime kesänä."

Portailla kukkivien pensaiden keskellä seisoi ja istui kymmenkunta ihmistä. Kuvan kulmassa näkyi grillipadan reuna. Nykyaikainen perhekuva. Jennie hätkähti huomatessaan, että oli hiukan kateellinen.

"Noin paljon lapsia. . ." hän aloitti.

"Eikö olekin merkillistä? Sitten kun minut oli saatu, äiti sai neljä omaa ihan helposti."

"Tämäkö on äitisi?"

"Ei, se on Fay-täti. Äiti on tässä isän edessä."

Siinä he olivat, hyvin tavanomaisen näköinen mies ja nainen t-paita ja sortsit yllään hymyilemässä kameralle.

"Jennie, oletko sinä ollut koskaan naimisissa?" Äänensävy ja katse olivat lapsellisen suorasukaiset.

"En", sanoi Jennie tuntien olonsa epämukavaksi ja salaten nolouden innostuksella. "Tiedätkö, minä kuvittelin yhteen aikaan, että olit Kaliforniassa. Näin mielessäni Tyynenmeren."

"New Mexicossakin on kaunista. Sinun pitäisi kyllä nähdä se.

Käytkö sinä koskaan laskettelemassa?"

Jennie pudisti päätään. "Se on kallis harrastus."

"Ai. Onko sinulla rahahuolia? Oletko köyhä?"

Kysymys huvitti Jennietä. "Saattaisihan joku minua köyhäksikin sanoa. Minulle riittää se mikä minulla on, joten en tunne itseäni köyhäksi."

"Varmaan olet sitten tyytyväinen työhösi."

"Niin olen. Puolustan naisia – enimmäkseen köyhiä naisia."

"Minä yllätyin siitä, ettet ole mennyt naimisiin. Etkö ole ikinä halunnut?"

Siihen Jennie saattoi vastata vain puolittain rehellisesti. "Yhden kerran."

"Minun isänikö kanssa?" Jill silmäili Jennietä kahvikuppinsa yli.

"Siitä ei tullut mitään."

"Etkö sinä rakastanut häntä?"

"Jos sitä voi rakkaudeksi sanoa. Joka tapauksessa minä luulin sitä rakkaudeksi."

Jill ei vastannut, vaan kääntyi poispäin. Päästyään nyt hetkeksi eroon tytön katseesta Jennie tarkasteli häntä. Mitenkähän paljon hän ehkä jo tiesi rakkaudesta? Miehet pitäisivät varmasti häntä viehättävänä. Yksistään nuo hiukset riittivät.

"Niin että olipa se rakkautta tai ei, sait minut."

Jennie sanoi tasaisella äänellä: "Niin. Lähdin pois yksinäni ja sain sinut. Vanhempani eivät tienneet siitä. Se olisi tuottanut heille liikaa murhetta."

"Minä en osaa kuvitella, millaista olisi saada vauva tässä iässä."

"Minä olin nuorempi kuin sinä nyt."

"Sinua varmaan pelotti kovasti", mumisi Jill. "Ja kauhean raskasta, että jouduit antamaan vauvasi pois."

Jennien mieltä ahdisti vaimea suru. "Jos olisin tuntenut sinut tai edes pitänyt sinua sylissäni, en minä siihen olisi pystynyt."

Hälventääkseen synkän tunnelman Jennie ehdotti iloisesti jälkiruokaa. Tarjoilija tuli ja suositti jälkiruokavaunun leivonnaisia.

"Ei minun oikeastaan tee mieli", sanoi Jill, "mutta otan leivoksen, niin että lounas kestää kauemmin."

Tunnustus liikutti Jennietä. "Mehän voimme mennä istumaan johonkin hotellin auloista. Ei nyt tarvitse pitää kiirettä", hän suostutteli iloisesti.

"Eikö voitaisi mennä sinun luoksesi?"

Jennie kavahti. He olivat syöneet tätä lounasta puolitoista tuntia,

eikä hän ollut vieläkään päässyt asiaan jonka oli aikonut tehdä selväksi. "Jill, suo anteeksi, mutta me emme voi mennä minun luokseni."

Kirkkaat silmät avautuivat levälleen, katse valpastui heti. "Miksei?"

Jennien kädet liikahtivat levottomasti pieneksi vastalauseeksi. "Yritin sanoa asian eilen, mutta onnistuin hyvin huonosti ja sait väärän käsityksen – etten minä muka välitä sinusta. Mutta sitä minä yritän sanoa, että sinun ei pidä ottaa yhteyttä minuun. Minä otan kyllä yhteyttä sinuun."

"Minä en käsitä", sanoi Jill. Hänen poskensa punoittivat. "Jennie, tästä minä en pidä. Ensin annat ja saman tien otat pois. Minkä takia?"

"Tiedän että se on vaikeaa ymmärtää. Jospa voisit luottaa minuun –"

"Näköjään sinä et luota minuun! Salaat jotain." Jillin silmät kiilsivät kosteina.

Kuinka ankara tyttö olikaan! Ja taistelijaluonne myös. Hän puolustaisi ihmisten oikeuksia, omiaan ja muiden. Siinä silmänräpäyksessä Jennie käsitti, millainen Jill oli.

"Minustako se johtuu?" Jill intti. "Häpeätkö sinä minua?"

En häpeä sinua ihmisenä, vaan sitä että olen itse kiistänyt totuuden. Kuitenkin tämä hyökkäys ihmiseltä, jonka hyväksi Jennie oli tehnyt parhaansa, sai kiukun heräämään uudestaan. Jennien oli pakko puolustautua, vaikka hän joutui sillä aiheuttamaan nämä kyynelet.

"Jill, sillä ei ole mitään tekemistä häpeän kanssa. Etkö sinä voi yrittää tyytyä siihen, mitä minä tarjoan?" Jennie tunsi vimmattua tarvetta puhua. Hän sanoi kiihkeästi: "Sinulla on oma itsenäinen elämäsi. Peterillä omansa. Eikö ole kohtuullista, että minäkin saan pitää omani?"

Nyt Jill itki täyttä päätä. "Tämä lounas oli petosta. Tulit tänne vain kertomaan mahdollisimman kiltillä tavalla, että minun täytyy pysyä poissa sinun tieltäsi." Hän työnsi tuoliaan kuin noustakseen.

"Jill, istu alas. Nyt et ole reilu. Minähän sanoin että soitan sinulle. Soitan aina kun voin. Sanoin vain, ettei sinun puolestasi pitäisi –"

"En soita, älä sinä siitä huolehdi. Sinun ei tarvitse pelätä minulta mitään." Jill nousi niin kiivaasti, että tuoli kaatui.

Jennie kurottautui hänen käsivarttaan kohti. "Älä lähde tällä tavalla", hän pyysi. "Älä taas juokse tiehesi. Kuuntele loppuun asti."

"Kuuntelin jo enkä halua kuunnella yhtään lisää."

Jennie katseli tytön menoa ja ymmärsi, ettei kannattaisi lähteä perään. Tuossa siis lakkasi olemasta tyttäreni, joka tuli ja meni yhdessä vuorokaudessa. Luulin löytäväni jonkinlaisen sopuratkaisun. Mutta ei kai minun puolinainen tarjoukseni todelliseen suhteeseen riittäisikään? Se oli selvää. Eikä asia muutenkaan onnistuisi. Ei. Naimisissa Jayn kanssa, hänen kodissaan, hänen lastensa kanssa olisin kuin kymmentä palloa viskelevä jonglööri. Lopulta jokin palloista jäisi varmasti saamatta kiinni, ja silloin ne putoaisivat kaikki.

YHDEKSÄS LUKU

SINÄ yönä Jennie nukkui levottomasti ja heräsi tuon tuostakin, kuuli liikenteen vähenevän yön edetessä ja kuuli sen alkavan uudestaan pimeyden vaaletessa harmaudeksi, valkeudeksi ja lopulta riviksi keltaisia raitoja ikkunakaihtimen säleiden välissä.

Meikillä ei saanut ihmeitä aikaan. Tarkimmankin ehostuksen jälkeen huolten surkeat jäljet jäivät näkyviin.

Kun Jennie tuli toimistoon, hänen sihteerinsä Dinah kysyi, voiko hän varmasti hyvin. Päivän ensimmäinen asiakas kehotti häntä hellittämään työtahtia, koska flunssaa oli liikkeellä melkoisesti. Iltapäivän puolessavälissä Jennie alkoi jo miettiä, mahtoiko hän tosiaan olla sairas.

Hänen silmäillessään hajamielisesti pöydällä lojuvia papereita Dinah tuli ovelle kertomaan, että joku tohtori Cromwell halusi tavata hänet.

Cromwell. Mitä ihmeen asiaa hänellä saattoi olla? Jennien ajatukset olivat miljoonan kilometrin päässä Vihersuosta.

Siistinä ja tyylikkäänä pilkullinen solmuke kaulassaan Cromwell näytti täsmälleen siltä mikä olikin: pikkukaupungin herrasmies vierailulla suurkaupungissa.

"Mitä kuuluu?" hän sanoi. "Pitääkö kiirettä häiden valmistelussa?"

"Niistä tulee hyvin vaatimattomat", sanoi Jennie.

"Siitä huolimatta minusta on ikävää vaivata sinua taas uudella ongelmalla. Asia koskee epäilyttävää puhelinsoittoa. Itse asiassa olen saanut kaksi. Ja Arthur Wolfe sanoi, että minun täytyy puhua niistä sinun kanssasi. Arthur on joskus aikamoinen murehtija."

"Kuka sinulle soitti? Luuletko että se oli Bruce Fisher?"

"Ääni ei vaikuttanut ollenkaan Fisheriltä. Sitä paitsi mies sanoi nimensä. John Jones. Eikö kuulostakin tekaistulta? Mutta hän oli hyvin kohtelias. Hän sanoi olevansa kiinnostunut Barkerin ehdotuksesta. Sain vaikutelman, että hän oli töissä Barkerilla."

"Mitä hän sinusta halusi?"

"No tuota, kuulemma hän tiesi, että olen kaupunginvaltuustossa, ja ymmärsi että haluan kaupungin parasta, ja hänestä olisi hyvä ajatus tavata ja jutella."

"Entä mitä sinä sanoit?"

"Sanoin että jos hänellä on jotakin uutta kerrottavaa, se kuuluisi esittää kaupunginvaltuuston seuraavassa kokouksessa."

"Täsmälleen oikea vastaus."

"Mutta hän sanoi että ei, että useimmat ideat kehitellään etukäteen johtajien välisissä keskusteluissa. Hän sanoi kunnioittavansa suuresti minun älykästä toimintaani valtuustossa. En käsitä, miten hän tiesi minusta niin paljon." Vanhus punastui.

"Mitä muuta hän sitten tiesi sinusta?" kysyi Jennie.

"Yllätyin todella, kun hän tiesi vaimostani. Marthan syöpä on tähän asti pysynyt kurissa, mutta nyt hänet täytyy leikata."

Jennie tunsi lempeää sääliä. "Mistähän mies sen mahtoi tietää? Teillä ei varmaan ole yhteisiä ystäviä."

"Ei toki. Hän on kotoisin täältä New Yorkista."

"Täsmälleen mitä hän sanoi vaimostasi?"

"Vain että hän oli kuullut Marthan sairaudesta ja että minulla on varmasti paljon huolia. Että kulut ovat varmasti suuret. Tietysti ne ovatkin kauhean suuret. Se on totta. Kuule, pohdin että voisiko tällä olla jotain tekemistä lahjonnan kanssa."

"Voit lakata pohtimasta. Juuri siihen hän pyrkii."

"Voi hyvänen aika." George mietti hetken. "Kai hän yrittää jokaista valtuuston jäsentä, yhtä kerrallaan."

"Ei. Tilanne on nyt sellainen, että äänet jakautuvat neljä neljää vastaan. Toisella puolen pormestari ja kolme hänen ystäväänsä. Ja toisella neljä valtuutettua, jotka luultavasti eivät anna periksi: kaksi kesäasukasta, jotka eivät halua rakennettua aluetta loma-asuntonsa lähelle, asianajaja Henry Pope, jolla on rikas vaimo, sekä presbyteerinen pappi. Jäljelle jäät siis sinä. Heidän mielestään juuri sinut on helpointa ostaa, ja ratkaisevan yhdeksännen äänen annat sinä."

"Osaat selittää koko jutun." Cromwellilta pääsi pitkä, uupunut huokaus. Sitten hänen ilmeensä kirkastui. "Joten minun tarvitsee vain kieltäytyä tapaamasta häntä."

"En sanoisi niinkään. Sanoin että valtuustossa on neljä, jotka luultavasti eivät anna periksi. Luultavasti. Mutta mistä sen tietää, mitä joku heistä voisi tehdä jos saisi tarpeeksi ison tarjouksen? Jos tämä Jones epäonnistuu sinun kanssasi ja yrittää sitten jotakuta muuta, hän voisi saada sen viidennen äänensä, eikö niin?"

George näytti tyrmistyneeltä. "Niin kai. Mitä sinulla on mielessä?"

"Minulla on mielessä se, ettei hän saa epäonnistua sinun kanssasi. Meidän täytyy saada lahjustarjouksesta todisteet. Suostuisitko sinä käyttämään kätkettyä mikrofonia? Menemään lounaalle Jonesin kanssa ja nauhoittamaan keskustelun?"

George vastasi ääni värähtäen: "Sehän. . .siis että eikö se ole kauhean vaarallista? Jos mies huomaisi. . ."

"Se mahdollisuus on aina olemassa. Muuta en voi väittää", vastasi Jennie vakavasti. "Mutta se on silti hyvin epätodennäköistä. Tällaistahan tehdään rikostutkimuksissa yhtenään."

Vanhan miehen jalka naputti levottomasti lattiaa. Hän näytti tutkistelevan Jennien ilmettä. Jennie katsoi häntä vilpittömästi suoraan silmiin.

"Hyvä on, Jennie, luotan sinuun. Minä suostun. Kysymys on periaatteesta, kansalaisvelvollisuudesta. Vaikka kai se nykyaikana kuulostaa naiivilta."

"Minusta ei kuulosta."

"No niin, ruvetaan toimeen. Mikä on seuraava askel?"

"Vain tämä. Kun mies soittaa uudestaan, ja varmasti soittaa, sovit tapaamisesta. Minä käyn sillä välin sikäläisen piirisyyttäjän puheilla. Jos hän antaa luvan, vaatteisiisi piilotetaan äänityslaite. Siinä kaikki."

Jennie huomasi, että George alkoi pelostaan huolimatta uhkua ylpeyttä.

"Piilotetaan äänityslaite", hän toisti. "Ihan kuin elokuvissa."

Varsinaista lahjustarjousta ei ollut tehty selvin sanoin, mietti Jennie. Ja seuraavana iltapäivänä tehdessään hänelle kysymyksiä nuori piirisyyttäjä Martin oli tarkkana ja varuillaan.

"Uskot siis tosissasi, että miehellä, joka huusi kokouksessa ja tyrkkäsi sinua portaissa, ja tällä Cromwellin soittajalla on jotain tekemistä keskenään?"

"Uskon. Mutta muitakin täytyy olla. Joku tai joitakuita Barkerin rakennusliikkeessä pitämässä huolta yhteyksistä."

"Ja olet siis sitä mieltä, että Cromwell suoriutuu asiasta?"

Keskusteluun puuttui Arthur Wolfe, joka oli tullut Jennien mukana piirisyyttäjän toimistoon. "Vanha ystäväni on kaikkea muuta kuin nopeaälyinen. Mutta hän on rohkea ja suostuu yrittämään."

"Te tosiaan välitätte asioista", sanoi Martin lempeästi. "Katsotaanpa nyt: voiko hän siirtää tapaamisen johonkin vilkkaampaan lounaspaikkaan? Tarkoitan että pikku kuppilassa maalaistien varressa minun lähettämäni mies ei millään pysty tekemään itseään näkymättömäksi."

Arthur pudisti päätään. "Paikasta on jo sovittu. George ei voi pyytää sen vaihtamista herättämättä epäluuloja."

"Siinä tapauksessa hänen täytyy ottaa riski ja mennä aivan yksin. Ilman turvamiestä."

"Tarvitseeko hän mielestäsi sellaisen?" Arthuria huolestutti.

"Tuskinpa. Olisimme olleet siellä lähinnä vain antamassa henkistä tukea."

"Kyllä George pärjää", sanoi Jennie. Hänen mielessään välähtivät miehen ylpeät sanat: *Kysymys on periaatteesta.*

Ulkona pysäköintialueella iltapäivä oli hiljainen ja kostea ilma enteili lumisadetta. Kukkulat kaupungin yllä häämöttivät valkoisina.

Ennen heidän menoaan autoon Arthur pysähtyi. "Minä rakastan tätä pohjoista seutua. Toivottavasti sinäkin opit rakastamaan sitä."

Jennie vain hymyili.

"Taidat jo oppia, päätellen siitä miten taistelet sen säilyttämiseksi. Mutta Jennie, sinä näytät väsyneeltä. Teetkö liikaa töitä?"

"Töillä on taipumus kasaantua."

"Ainakin nyt on edessä kiitospäivän viikonloppu", vanha mies jatkoi, "eikä sinun tarvitse muuta kuin nukkua ja syödä. Enid varaa ruokaa vaikka kokonaiselle armeijalle."

Jennien oli määrä palata New Yorkiin junalla, ja asemalle oli ajomatkaa viitisentoista kilometriä. Arthur rupatteli koko matkan, joten Jennien täytyi vastailla hänelle. Ja kaiken aikaa Jennien sisäinen ääni valitti: Jill... Entä Jill? Minua pelottaa.

Kun Jennie ja Jay ja lapset tulivat kiitospäivän pitkää viikonloppua viettämään, pakkasta oli viisitoista astetta ja räystäiden jääpuikot hohtivat huikaisevasti auringossa. Talo oli viihtyisän täynnä väkeä: tätejä, setiä ja serkkuja. Jennie tapasi nyt Jayn sukulaiset ensi kertaa, ja hän oli nähnyt suurta vaivaa näyttääkseen viehättävältä uudessa valkoisessa neulepuvussaan, jonka rintamuksella Enidin helmet hohtivat himmeästi. Tänä viikonloppuna hänen täytyi tietysti käyttää sormusta. Mutta hän ei ollut näyttänyt sitä kenellekään ystävistään ja piti sitä piilossa muropaketissa keittiön hyllyllä.

Juuri tällä hetkellä Jill ja Peter tapasivat Chicagossa. Missä? Kuinka? Jennien päässä pyöri kun hän ajatteli sitä.

"No niin, George suoriutui eilisestä jutusta turvallisesti", sanoi Arthur Wolfe hänen oikeaan korvaansa. "Olet tietysti saanut häneltä sanan."

"Vain että se oli aivan selvä rahatarjous. Menemme Jayn kanssa lauantaina hänen luokseen kuuntelemaan nauhan."

"Miesparka. Vaati rohkeutta istua siellä kuppilassa mikrofoni vaatteissa."

George Cromwell vei heidät nuhruiseen odotushuoneeseen vastaanottotiloissaan, jotka sijaitsivat hänen kotitalossaan. Hän asetti pikku nauhurinsa pöydälle ja nosti kasetin esiin ylpeä ilme kasvoillaan.

"Ette usko korvianne. Se on kaikki tässä."

"Miltä tämä John Jones näyttää?" kysyi Jay.

George hymyili. "Hän kertoi oikean nimensä. Kuulemma puhelimessa ei koskaan voi olla liian varovainen. Hänen nimensä on Harry Corrin. Suunnilleen neljänkymmenenviiden. Valtavan isot vinot keltaiset hampaat. Hammaslääkärinä minä panen aina ensiksi merkille hampaat."

Jennie huomasi Jayn huulten nytkähtävän huvittuneesti. "Hän oli varmaan hyvin ystävällinen?"

"Niin oli. Mutta antakaapa minun panna nauha käyntiin kohdasta, jossa hän pääsee asiaan."

Nauha hurisi. Astioiden kalinan lomasta alkoi kuulua keskustelua: Georgen värisevä vanhan miehen ääni ja toinen nuorempi, sävyltään suostutteleva.

"No niin, George, näetkö nyt asiat vähän eri valossa? Käsitätkö ettemme me aio pilata kaupunkianne?"

"Tuota, en ole varma. Täytyisi miettiä asiaa paljon tarkemmin."

"Totta kai. Totta kai. Olet älykäs mies."

Seurasi tauko.

Sitten Harryn ääni aloitti uudestaan. "Sinullahan on näinä aikoina muutenkin paljon miettimistä. Tarkoitan että kun vaimosi on pahasti sairas. Sairaalalaskut saattavat kuulemma nielaista ihmiseltä elinikäiset säästöt."

"Totta", sanoi George. "Aivan totta."

"Asiaa auttaisi kovasti, jos sinulla olisi varalla mukava pikku summa, esimerkiksi viisikymmentätuhatta. Voisit nukkua yösi rauhassa. Etkö vain?"

"No jaa, viisikymmentä kyllä auttaisi. Mutta ne laskut ovat uskomattomia."

"Hyvä on, seitsemänkymmentäviisi. Tai jopa sata. Jos sinulla olisi niin paljon, nukkuisit vieläkin paremmin, vai mitä?"

"Hah! Ja mistä minä sellaisia summia ikinä saisin?"

"Kuule George, mikään ei ole mahdotonta kun ihmisellä on ystäviä. Tiedätkö, minä pidän sinusta. Ja minä voin pelkästään sormia napsauttamalla hankkia satatuhatta kahisevaa heti kun haluan, tuosta vain. Heti kun."

"Heti kun mitä?"

"Heti kun Barker saa rakennusluvan. Niin yksinkertaista se on. Meidän laskujemme mukaan sinun äänesi ratkaisee asian."

"Satatuhatta! Minähän kylpisin rahassa."

"Totta se on, usko pois. Minä lähden tänä iltana New Yorkiin kysymään luvan tähän juttuun. Tulen takaisin sunnuntaiksi."

"Sama aika ja sama paikka?"

"Kyllä. Ja olen melko varma, että voit laskea saavasi kaksikymmentäviisitonnia nyt ja loput kun rakennuslupa myönnetään. Jos sitä ei myönnetä, palautat ne kaksikymmentäviisi." Kuului kirskahduksia kun tuolit siirtyivät taaksepäin. "Mutta kyllä se myönnetään. Onko selvä, George? Asia riippuu nyt sinusta."

"Niin. Selvä on. Kuulostaa minusta hyvältä."

George pysäytti nauhan. "Varmaan hän tuo ne kaksikymmentäviisituhatta huomenna. Mitä minä teen niille?"

"Et muuta kuin pidät tallessa."

George huokaisi, ja Jennie sanoi lempeästi: "Piristyhän, George. Kaikki sujuu aivan niin kuin pitääkin. Me lähdemme kotimatkalle huomenna kuudentoista maissa, niin että soita meille heti tapaamisen jälkeen." Hän suukotti vanhaa miestä poskelle. "Sinä olet ollut verraton. Kerta kaikkiaan verraton."

SUNNUNTAINA oli lauhaa. Aamulla lapset menivät kelkkamäkeen. Sitten seurasi keskipäivän ateria, sen jälkeen Donnyn päiväunet ja matkalaukkujen pakkaaminen.

Kello oli melkein kuusitoista, kun puhelin soi.

"Jennie, vastaa sinä. Se on sinun juttusi", sanoi Jay.

Georgen ääni pauhasi linjalta niin vimmatusti, että Jay ja hänen vanhempansa kohottivat ihmeissään katseensa.

"George, sinähän olet aivan hengästynyt!"

"Minulla on ollut kauhea kokemus. Kauhea! Harry tuli sisään – minä istuin loosissa odottamassa – ja heti kun hän tuli ovesta, huomasin että hän oli vihainen. Sellainen ilme ettet ikinä usko, minä vaikka vannon, ja –"

Jennie keskeytti. "George-kiltti. Kerro vain mitä tapahtui."

"Minun taloani on varmaan tarkkailtu. Hän tiesi että kävit siellä eilen Jayn kanssa. Hän sanoi, että minä olin pettänyt hänet ja ettei hän ikinä jättänyt sellaista kostamatta." George melkein nyyhkytti. "Ja sitten hän tarrasi minua solmiosta ja sanoi että mukiloisi minun naamani tohjoksi. Ja silloin minä menetin malttini ja sanoin että yrittäkööнpä vain, koska minulla on kaikki nauhalla ja hän on pahassa pulassa."

"Ei voi olla totta! Et sinä voinut niin sanoa!"

George vastasi surullisesti, katuvasti: "Sanoin minä."

Jennie kääntyi puhelimen ääressä. "Heille tuli riitaa, ja George kertoi hänelle nauhasta."

Arthur heilautti närkästyksestä kätensä ilmaan.

"Olen kauhean pahoillani", George sanoi. "Menetin kerta kaikkiaan malttini, kun hän tarrasi kiinni."

Jennie huokasi. "Mitä sitten tapahtui?"

"Hän uhkaili minua. Sanoi että minulle kävisi kalliiksi, jos en luovuttaisi nauhaa hänelle. Edellisen kerran nauhaa ja sitä, joka minulla nyt oli. Ja minä sanoin, ettei minulla nyt ollut nauhaa ja että se toinen oli turvallisissa käsissä, mistä hän ei voisi saada sitä. Sehän on tietysti minun kotonani."

Turvallisissa käsissä. Ei olisi vaikeaa arvata, kenellä se Georgen lisäksi voisi olla.

"Toivottavasti ette ole liian raivoissanne minulle."

"Ei tässä raivostuminen auta. Missä sinä nyt olet? Kotonako?"

"En. Olen tienvarren puhelinkopissa sen kuppilan ulkopuolella."

"No niin, mene kotiin lepäämään. Sinulla on ollut ikävä kokemus."

”Kai minä sitten lähden. Jätin Marthan yksin.”

Jennie sulki puhelimen. ”Tässä sitä ollaan.”

Jay harkitsi tilannetta. ”Nyt kun he tietävät nauhoituksesta, heidän olisi viisainta kadota näyttämöltä. Tai siinä tapauksessa, että joku päättäisi etsiä nauhan käsiinsä, tästä voisi tulla äärettömän paha juttu.”

Kaikki miettivät hetken ääneti inhottavia mahdollisuuksia.

Enid laski kätensä poikansa käsivarrelle. ”Kai olet varovainen? Tarkoitan että joku kauhea ihminen saattaisi rynnätä toimistoosi. Tai entä jos he luulevat, että nauha on Jenniellä?”

Jay hymyili. ”Kyllä me pärjäisimme. Jennie on sisukas tyttö. Et tunne häntä vielä. Hän pitää kyllä silmänsä auki.”

Jayn asunnossa pikkutytöt olivat harjaamassa hampaitaan, ja sillä aikaa Jennie veti sängyistä päiväpeitteet ja asetti aamuksi esille tyttöjen skottiruudulliset kiltit ja punaiset villapuserot. Komeroissa riippui tankokaupalla vaatteita – untuvatakit arkipäiviksi, samettikauluksiset englantilaiset päällystakit juhliin, kevääksi keltaiset liehukkein somistetut olkihatut. Jennie otti mielijohteesta esiin hatun ja mietti, olikohan Jill koskaan käyttänyt nauhakoristeista hattua. Se oli yhä hänen kädessään, kun tytöt palasivat makuuhuoneeseen. Sue näytti hämmästyneeltä.

”Ihailin vain tätä”, Jennie selitti. Häntä kylmäsi syyllisyyden tunne. Hänen ajatuksillaan ei ollut mitään oikeutta tunkeutua tähän paikkaan. Ja hän jaksoi suoda vain osan huomiostaan iltarituaalin loppuosalle – hiusten harjaukselle, lyhyelle sadulle ja hyvänyönsuukoille.

Hän oli juuri sammuttanut valon, kun Jay kutsui häntä.

”Kuulitko puhelimen soivan?”

”En. Miten niin?” Hän meni Jayn perässä olohuoneeseen.

”Istu ja valmistaudu järkytykseen.” Jay harppoi kiihkeästi edestakaisin. ”Isä soitti. George Cromwell on kuollut.”

”Herra varjelkoon!”

”Kotimatkalla hänen autonsa kaatui sivutiellä nurin. Poliisi epäilee rikosta. Silloin tuiskutti lunta, isä sanoi että lumikuurot alkoivat heti meidän lähtömme jälkeen, ja poliisi löysi auton jäljet aivan Georgen jälkien takaa, alle puolen metrin päästä. Vaikuttaa siltä, että hänen autonsa pakotettiin tahallisesti pois tieltä.”

”Luuletko että häntä seurattiin kuppilasta lähtien?”

”Olen melkein varma.” Jay epäröi. ”Tämä on niin kurjaa että

inhottaa kertoakin, mutta poliisi totesi, että Georgen taskut oli käännetty nurin vaikka mitään ei ollut viety – lompakko oli koskematon.”

”He siis etsivät nauhaa. Se on – se on epätodellista. Vain muutama tunti sitten minä puhuin Georgen kanssa.”

”Isä on aivan murheen murtama. George ja hän olivat olleet ystävykset melkein viisikymmentä vuotta.”

”Vanha kunnon George. . .olen pahoillani että sekoitimme hänet tähän.”

”Kulta, hän halusi mukaan. Ja miten me tällaista olisimme osanneet odottaa?”

”Nyt ajattelen Marthaa. Että kuolemansairaan naisen huoneeseen tullaan sellaista uutista tuomaan! Jay, maailma on niin kurja paikka, että joskus minä en kestä sitä.”

Jay istuutui Jennien viereen ja kietoi kätensä hänen ympärilleen. Huoneessa oli niin hiljaista, että Jennie kuuli miehen rannekellon tikityksen. Yhtäkkiä hänen silmänsä täyttyivät kyynelistä, ja hiljaisuuden katkaisi tukahtunut itku. Hän itki Georgen vuoksi, aivan vilpittömästi, mutta monesta muustakin syystä – Jillin vuoksi, oman itsensä vuoksi.

Jennie sulki silmänsä. ”Sitä on mahdoton käsittää. Kaikki tämä viha yhden maapalan takia. Niin kovasti ne ihmiset sitä haluavat.”

”Monen, monen dollarin takia, Jennie.”

Kumpikin vaikeni taas. Huoneen hiljaisuus humisi heidän korvissaan. Tämä suojaisa paikka, tämä turvallinen pesä kymmenen kerrosta Park Avenuen yläpuolella oli miljoonan kilometrin päässä yksinäisestä tiestä, jolla kukaan ei katsellut, miten eräs mies syöksyi suin päin kuolemaan.

KYMMENES LUKU

Tänä aamuna oli paljon tehtävää – laiminlyötyä kirjeenvaihtoa, puhelinsoittoja asiakkaille. Ja nyt heti kiireellinen soitto piirisyyttäjälle New Yorkin osavaltioon.

”Olen jo puhunut Arthur Wolfen kanssa”, Martin sanoi. ”Hän oli aika järkyttynyt, enkä saanut häneltä paljonkaan tietoja. Joka tapauksessa sinä olit viimeinen, joka puhui Cromwellin kanssa. Mitä osaat kertoa?”

Jennie veti syvään henkeä yrittäessään koota yhteen irralliset

katkelmat, jotka hän kohtalokkaasta keskustelusta muisti.

"Auta armias", sanoi Martin hänen lopetettuaan.

"Se on aivan kauheaa. Olen varma että syyllinen on Harry Corrin, eikö sinustakin?"

"Me täällä emme ole koskaan varmoja mistään ennen kuin olemme varmoja. Sivumennen sanoen, kenellä se nauha on? Sinullako?"

"Ei, ei. Sen täytyy olla Georgen kotona."

"Hyvä on, jätetään se sinne, kunnes hautajaiset on pidetty. Se on siellä turvassa, emmekä me voi häiritä naisparkaa tänään."

"Milloin hautajaiset ovat?"

"Ylihuomenna. Mutta rouva Cromwellin sairauden takia ne pidetään vain lähimpien kesken."

"Kauheata", Jennie toisti. "Jos voin jotenkin auttaa, tiedät numeroni."

"Pidän sinua ajan tasalla."

Ihmisiä kysymyksineen, valituksineen ja kyyneleineen tuli ja meni koko aamupäivän. Heille neiti R. oli nykyaikaisen ammattilaisen perikuva. Hän oli ongelmien ratkaisija, taitava ja terävä-älyinen. Hän kuunteli, teki muistiinpanoja ja antoi vastauksia koko aamupäivän, samalla kun hänen omat vaikeat kysymyksensä kiersivät kehää mielen perukoilla.

Hän ajatteli Jillin viikonloppua Chicagossa Peterin kanssa. Oli raivostuttavaa ajatella heitä yhdessä. Missä Peter oli Jillin syntyessä ollut? Hänellä ei enää ollut mitään oikeutta leikkiä isää. Niin, mutta missä päin Chicagoa he olivatkin kulkeneet, jopa tuntemattomat olivat varmasti huomanneet, että siinä meni isä tyttärineen. Jo yksistään pituus ja hiusten väri olivat ilmiselvä yhdysside. Ja Jennie vapisi suuttumuksesta ajatellessaan, miten epäoikeudenmukaista se oli.

Samaan aikaan toinen osa hänen ajatuksistaan liikkui yhä edellisen päivän murhenäytelmässä. Hän katsoi kirjoituspöydän kelloa. Oli Jayn jokapäiväisen soiton aika. Niinpä hän puhelimen soidessa nosti kuulokkeen odottamatta, että Dinah vastaisi ensin.

"Hei, Jennie? Täällä Peter."

Jennie oli vähällä pudottaa kuulokkeen. Hänen teki mieli riuhtaista johto seinästä irti. Hiton puhelin, minä inhoan sitä!

"Jennie, sinäkö siellä?" Ääni kohosi, se oli nuorekas ja eloisa.

"Jennie, aivan niin."

"Tietysti sinua järkyttää kuulla minun ääneni."

"Ei oikeastaan. Jill sanoi, että uhkasit soittaa."

"Ei kai hän todella sentään käyttänyt sanaa uhata?"

"Minulle se oli uhka."

Sitä Peter ei ollut kuulevinaankaan, vaan jatkoi. "Jennie, hän on suloinen. Kerta kaikkiaan suloinen. Tämä viikonloppu, koko juttu — minä en voi uskoa että se on totta."

"Se on aivan tarpeeksi totta." Merkillistä kyllä Jennie oli muuttunut viileän rauhalliseksi.

"Kuulostat niin vihaiselta. Tästähän saattaisi jossain mielessä koitua iloa. Juuri siksi minä tulin tänne."

"Että minne?"

"New Yorkiin. Lensin tänne eilen illalla Jillin kanssa. Pystyn järjestämään asiani melko vapaasti, joten päätin ottaa vähän lomaa ja katsoa, saisinko sinut ja Jillin yhteen."

"Sinusta on tainnut tulla aikamoinen ihmisystävä?"

"Vihaa sinä minua vain. Ei siinä mitään. Sinulla on siihen oikeus. Mutta älä kosta tytölle. Anna hänelle mahdollisuus."

Tämä syvälle haudatusta painajaisesta noussut mies kehtaa neuvoa minulle, mitä pitäisi tehdä, ajatteli Jennie vihaisesti.

"Asun Waldorf-hotellissa."

Waldorfissa. Niinpä niin, vain paras kelpaa.

"Tänä iltana mennään päivälliselle", mies sanoi. "Kolmistaan. Haluaisin tehdä sovinnon teidän kahden välille."

Jennie vastasi tyynesti: "Olen ajatellut tätä asiaa. Paljon muuta en ole kahteen viikkoon ajatellutkaan. Olisi ollut paljon parempi, jos hän ei olisi löytänyt minua. Sinusta en tiedä."

"Omasta puolestani minun täytyy sanoa, että olen hyvilläni. En ikinä kuvitellut että hän löytäisi minut, mutta nyt kun niin on käynyt, olen hyvilläni. Jennie, kaikkina näinä vuosina minua on hävettänyt aika lailla. Kielessä ei taida olla tarpeeksi sanoja kertomaan, miten pahoillani minä olen siitä mitä tein."

Jennie liikuttui vastoin tahtoaan. Ilmaus "kaikkina näinä vuosina" teki hänet kaihoisaksi. Hän näki mielessään Peterin seisovan lentokentän portilla: hämmentynyt, levoton, pelästynyt, avuton nuorukainen.

"Niin että suostutko?" Peter kysyi anovasti. "Tänä iltana seitsemältä. En minä itseni takia pyydä. Vaan tytön takia. Hän yritti niin vimmatusti löytää meidät. Tuletko illalla? Ole kiltti. Vaikka se tuntuisikin vaikealta."

"En minä halua", sanoi Jennie hyvin hiljaa, mutta hän ajatteli: Toisaalta minä silti haluan.

”En kuullut.”

Miten hän saattoi kieltäytyä? ”Kai minun on pakko.”

”Odotan sinua aulassa Park Avenuen puolella. Seitsemältä.”

”Seitsemältä, hyvä on.”

Kun Jennie sulki puhelimen, hänen mielessään liikkui sikin sokin epämääräisiä tunteita – vastahakoisuutta, tietynlainen pelko ja epätavallinen enteilevä aavistus. Tämä tapahtuma tuntui ennalta määrätyltä, aivan kuin kaikki menneisyydessä olisi johtanut sitä kohti.

Hänen oli tarkoitus mennä illalla päivälliselle Jayn kanssa. Minkä verukkeen hän nyt keksisi? Hän päätti sanoa, että kyse oli asiakkaasta – naisparasta, joka tekee töitä myöhään ja pääsee asioille vasta illalla. Se kelpaisi.

Hän nosti puhelimen kuulokkeen. Valheiden rakennelma alkoi kohota yhä korkeammaksi.

Peter harppoi hissirivistön luota upean kullanhohtoisen aulan läpi. Turistit parveilivat laumoina kamerat kaulassaan, ohitse kulki iltapukuisia naisia, mutta pitkä punatukkainen mies erottui joukosta. Hän tuli Jennietä kohti kädet ojossa.

”Hei, Jennie.”

”Hei, Peter.”

He kättelivät. Ele tuntui oudon muodolliselta.

”Pahus, Jennie”, mies sanoi, ”olet aivan samannäköinen kuin ennen.”

”Niin sinäkin.”

Sitten he muistivat yhtä aikaa Jillin, joka seisoi hiukan Peterin takana ja katseli heitä kumpaakin uteliaasti. Peter kietaisi käsivartensa Jillin ympärille ja veti hänet lähelleen.

”Hei, Jill”, sanoi Jennie. ”Näin sitä tavataan taas.”

”Hei.” Ääni oli väritön.

”No niin”, sanoi Peter, ”ollaan jo myöhässä ja pöytä odottaa.”

Jennie jättäytyi tahallaan muiden jälkeen. Nuo kaksi loistavat yhdessä, hän ajatteli. Heillä on samanlainen kävelytyyli, pitkät joustavat askelet. Jill oli tietämättään yksi Mendeseistä. Yhtäkkiä Jennie tunsi itsensä pieneksi ja inhosi itseään sen tunteen vuoksi.

Heidät vietiin pöytään, jolla oli varta vasten tehty asetelma vaaleanpunaisia ruusuja. Peter halusi näköjään välttämättä juhlia.

”Jospa tilattaisiin? Sitten voidaan jutella.” Peter hymyili yhtenään. Hän yritti kaikin voimin innostaa kumppaneitaan. ”Mitä sa-

noisitte alkuruuasta? Minä taidan itse kokeilla hummerikeittoa. Mutta miettikää te kaksi aivan rauhassa. Eikö *filet mignon* kuulostakin hyvältä?”

Jennie ärhenteli mielessään: Lakkaa jo yrittämästä noin vimmatusti! On typerää, mieletöntä olla täällä tällä lailla. Miksi minä tulin?

Jill ei selvästikään aikonut kiinnittää Jennieen mitään huomiota. Varmaan hänetkin oli suostuteltu tähän tapaamiseen vastoin tahtoaan. Siitä huolimatta hän söi hyvällä ruokahalulla ja jutteli samalla kahdestaan Peterin kanssa. Peter ei kerta kaikkiaan huomannut Jennien jäämistä syrjään eikä ilmapiirin sähköisyyttä.

Sitten kaadettiin samppanjaa, ja Peter kohotti lasinsa. ”Terveyttä ja onnea ja sopua meille kaikille.”

Jennien vatsaa väänsi, ja siemaus samppanjaa sai hänet voimaan pahoin. Kun hän laski lasin kädestään, Peter näytti huolestuneelta.

”Etkö pidä siitä? Se on Dom Pérignonia.”

”Se on erinomaista, mutta yleensä minä olen Perrier-tyypin nainen.”

”Muistan kun olit limonadityypin nainen.”

Jennie olisi voinut oikaista: En ollut nainen. Olin tyttö, lapsi joka muuttui naiseksi liian varhain. Mutta mitäpä sellainen muistutus olisi hyödyttänyt.

Hänen yrittäessään syödä keskustelu sinkoili hänen päänsä yli pallon lailla. En edes pysty tavoittamaan Jillin katsetta, vaikka tiedän, että hän tarkkailee minua sivusilmällä.

”Minusta tuntuu jotenkin surulliselta, kun olen tuhlannut päivän”, sanoi Jill parhaillaan, ”koska sitä ei saa takaisin. Yksi päivä vähemmän elämää elettävänä. En minä tarkoita, että olisi tarvinnut saada jotain erityistä aikaan. Pikemminkin sitä, että olen tiedostanut kaiken ja elänyt todella.”

Peter innostui taas. ”Minustakin tuntuu samalta. Varmaan me löydämme aikaa myöten aina vain enemmän asioita, joissa olemme samanlaisia.”

Jennien ruoka ei kerta kaikkiaan mennyt alas. Tämä oli sietämätöntä. Hänen kiukkunsa kurottui pöydän yli muita kahta kohden ja vetäytyi sitten takaisin inhon saattelemana. Kuinka äkkiä hän oli kaan muuttunut! Hänen kallisarvoinen itseluottamuksensa oli kadonnut muutamassa lyhyessä viikossa. Ja nuo kaksi vain puhuivat taukoamatta piittaamatta siitä, mitä heidän mielessään mahtoikin kuohua.

"Jennie, et ole sanonut sanaakaan. Puhu nyt meille jotain", kehotti Peter kuin moittisi lempeästi ujoa lasta. Mutta täytyihän hänen nähdä, ettei Jill suostunut puhumaan Jennielle.

"Eiköhän ole melko selvää, miksi minä en puhu", Jennie vastasi.

Peter laski haarukan kädestään. "Aika mennä asiaan. Teidän kahden on pakko päästä jonkinlaiseen sovintoon."

"Kenenkään ei ole pakko tehdä mitään", sanoi Jennie. "Tämä tilanne on jo alun perin valheellinen."

"En minä näe mitään valheellista siinä, että tyttö haluaa tuntea vanhempansa. Mikset sinä halua hyväksyä meidän tytärtämme ilman salailua? Miltä sinä piilottelet?"

Sanat "meidän tytärtämme" ja "piilottelet" raivostuttivat Jenniettä. "Mitä oikeutta muka sinulla – kaikista ihmisistä juuri sinulla – on kuulustella minua?"

Peter loukkaantui ja sanoi syyttävästi: "Jos kerran aiot ruveta vihamieliseksi –"

Sitten Jill keskeytti. "Ensimmäinen kerta kun minä näen teidät yhdessä – ensimmäinen kerta, käsitättekö, minä olen haaveillut siitä – ja te riitelette. Tämä on uskomatonta! Te tosiaan riitelette!"

Jennie ja Peter kauhistuivat Jillin tuskaa eivätkä voineet katsoa toisiaan silmiin.

Peter alkoi puhua varovasti, kuin ei erityisesti kenellekään. "Tämä on liikaa meille kaikille." Hänen sormensa naputtivat pöytäliinaa hermostuneesti. "Ravintola ei ole oikea paikka puhua sydämen pohjasta. Jennie, minä tiedän että sinun ja Jillin lounas jäi kesken, koska Jill halusi lähteä sinun asuntoosi etkä suostunut. Minusta se oli kummallinen riidan aihe. Ehkä meitä auttaisi, jos selittäisit asian tarkemmin."

Jill katsoi Jennieen haastavasti. "En minä välttämättä halunnut lähteä sinne, halusin vain tietää, miksi en saanut lähteä sinne. Miksi kielsit minua ottamasta yhteyttä."

Jennie yritti taas kerran tuoda esiin omat oikeutensa. "Joskus minusta tuntuu, että oma rauha alkaa olla kadonnutta ylellisyyttä. Eikö pitäisi riittää kun sanon, että minulla on omat syyni?"

"Näissä olosuhteissa se ei riitä alkuunkaan", sanoi Jill.

Jennien otsa painui käsiin. "Voi, sinä et halua ymmärtää. . . Onko sinun mahdotonta hyväksyä minut sellaisena kuin olen?"

Peter kysyi hyvin hiljaa: "Jennie, annapa minun kysyä aivan suoraan. Oletko sinä naimisissa? Onko sinulla lapsia? Siitäkö tämä johtuu?"

Jennie kohotti päänsä. "Ei. Kumpaankin on vastaus ei."

Salissa oli kuumaa, ja vaikka ihmisiä ei ollut paljon, Jenniestä tuntui kuin sisällä tungeksisi liikaa väkeä. Häntä huimasi. Ehkä sen sai aikaan äskeinen puoli lasillista viiniä tässä kiihtymyksen tilassa.

"Olet siis vapaa niin kuin minäkin?" Peter kysyi.

Jennie voi huonosti. Se varmaan näkyi kasvoista, sillä Peter lakkasi puhumasta ja alkoi tuijottaa. Minä en kestä tätä yhtään kauempaa. En pystyisi ikinä kertomaan totuutta näille ihmisille, ajatteli Jennie. He kiusaisivat ja ahdistaisivat minua niin kauan, että Jay saisi asian selville. Ja ahdistavat joka tapauksessa.

"Minä en voi jäädä tänne", hän kivahti. "Anteeksi vain, mutta en voi." Ja hän lähti melkein juoksujalkaa, aivan samoin kuin tytär oli juossut hänen luotaan.

Park Avenuella satoi lunta. Hän otti taksin ja avasi ikkunat hengittääkseen kirpeää tuulta. Kotitalonsa luona hän antoi kuljettajalle setelin ja ryntäsi yläkertaan vaihtorahaa odottamatta.

Makuuhuone oli epätavallisen sotkuinen. Hän oli pukeutunut kovalla kiireellä. Arkivaatteet lojuivat sen jäljiltä mikä missäkin – hame tuolilla, pusero toisella tuolilla, kengät salkusta pudonneiden papereiden joukossa. Hän kiskaisi päiväpeitteen pois, paiskasi päällysvaatteensa syrjään ja heittäytyi vuoteelle.

Huone oli vankila, mutta muuallekaan hän ei voinut mennä. Hän kääntyili patjalla. Siivekkäät mustat paholaiset näykkivät ja kynsivät häntä: vilpitön vanhus makasi kuolleena jäisellä tiellä, Peter ja Jill nalkuttivat ja tunkeilivat eivätkä päästäneet irti, Enid Wolfe arvosteli häntä itsepintaisella erittelevällä katseellaan.

Hän hypähti ylös vuoteesta. Ellei mikään muu ajaisi paholaisia pakoon, niin ehkä viski. Limonadityypin nainen pääsisi humalaan helpolla. Hän täytti lasin Jayn Chivas Regalilla, nielaisi juoman ja vavahti. Aine kihosi päähän tuossa tuokiossa.

Hän pystyi hädin tuskin kävelemään ja piteli kiinni seinistä koko matkan makuuhuoneeseen, jossa hän onnistui kytkemään puhelimen irti ennen kuin lysähti taas vuoteelle.

Kuului kilinää. Se tuntui kaukaiselta. "Hiljaa siellä", hän mumisi.

Yhtäkkiä hän tajusi, että kilinä kuului läheltä, asunnon sisältä: se oli hänen oma ovikellonsa.

"Minä olen saanut tarpeekseni", hän sanoi kovaan ääneen. Huone pyöri kun hän kompuroi ulko-ovea kohti.

"Kuka siellä? Mitä pirun asiaa teillä on?" hän kiljahti ja kiskaisi

ovea niin kovaa, että se jysähti seinään.

"Peter. Peter tässä."

Jennie räpytteli silmiään. "Mitä sinä täällä teet? Peter? Sinäkö?"

Mies astui sisään, sulki oven ja kiinnitti turvaketjun. "Pelästytit minut puolikuoliaaksi! En tiennyt mitä sinulle oli tapahtumassa. Niin että maksoin laskun, vein Jillin taksiin ja – ja tässä minä olen. Oletko sinä kunnossa?"

"Vai niin. . .näet kai missä kunnossa. Hienossa. Kerta kaikkiaan hienossa. Kerta kaikkiaan."

Mies tuli lähemmäksi ja tuijotti häntä ihmeissään. "Sinähän olet humalassa!" Hän ehti siepata kiinni juuri kun Jennien jalat pettivät.

Jennie tirskui ja itki. "Voi että minä olen surullinen, niin surullinen. Et tajuakaan miten surullinen minä olen. Kukaan ei tiedä."

Peter piteli häntä kiinni ja sanoi lempeästi: "Anna anteeksi. Et ole tainnut tottua alkoholiin? Viedäänpä sinut sänkyyn." Hän puoliksi kantoi, puoliksi työnsi Jennien vuodetta kohti.

"Omituinen sänky", Peter sanoi. "Täynnä papereita ja kenkiä. Miten sinä tällaisessa voit maata? Minä panen kaiken tuohon tuolille."

Päästyään nojaamaan sängyn päätyyn Jennie katsoi suoraan pukeutumispöydän peiliin. Hänen harittavat silmänsä katsoivat värelevää hahmoa, tuijottivat ihmeissään pöhöttyneitä poskia ja tahriintunutta ripsiväriä, läpinäkyvää puolialushametta ja pitsisiä rintaliivejä.

"Minä olen ihan räjähtäneen näköinen. Herra varjelkoon. Herra varjelkoon, minä olen ihan räjähtänyt."

"Et ole räjähtäneen näköinen aamulla, sitten kun olet nukkunut." Peter veti huovan hänen ylleen. "No niin, asetupa nyt aloillesi ja nuku. Minä menen pitkäkseni sohvalle."

"Etkä mene! Et sinä tänne voi jäädä. Lähde tiehesi!"

"Minä en missään tapauksessa aio jättää sinua yksin tuossa tilassa. Puhutaan asiasta aamulla, ja sitten minä lähden tieheni."

"En minä halua puhua sinun kanssasi. Haluan että menet pois."

"Niin menenkin, toistaiseksi tuohon naapurihuoneeseen. Selvä, nyt minä sammutan valot."

Huoneeseen valahti pimeys. Se oli äärettömän lämmintä pimeyttä, kuin tropiikin yö. Jennie, ethän sinä tiedä mitään tropiikin yöstä. Et halua tietää mitään. Peter on täällä, eikö olekin hassua? Niin hassua että naurattaa. Minua itkettää. Antakaa minun nukkua, te kaikki, jokainen. Kadotkaa minun elämästäni.

HÄN HERÄSI. Taaskaan hän ei tiennyt kuinka kauan oli nukkunut, mutta tällä kertaa, vaikka päässä jyskyttivät kuparisepät, hän ymmärsi mitä oli tapahtumassa. Peter oli viereisen huoneen sohvalla, ja kauempana oli joku oven takana soittamassa kelloa ja jyskyttämässä.

Jennie nousi istumaan. Olohuoneeseen syttyi valo. Jennie tunsi hienoista helpotusta siitä, ettei ollut yksin. Ne miehet. . .etsimässä ääninauhoja.

Hän kuuli Peterin huutavan: "Mitä asiaa teillä on?"

"Avatkaa tuo varmuusketju ja päästäkää minut sisään, tai kutsun poliisin tänne kolmessa minuutissa", karjui Jay.

Jennien sydän pysähtyi.

"Kuka te olette? Minäkin voin kutsua poliisin kolmessa minuutissa."

"Mitä te olette tehnyt Jennielle? Minähän sanoin että avatkaa tuo ketju!"

"En minä ole tehnyt Jennielle mitään. Hän on vuoteessa nukkumassa."

Ja Jennie voihki pimeässä. Hillitse itsesi, hän ajatteli. Nyt se hetki on tullut, ei edes sellaisena kuin pelkäsit, vaan pahempana. Hän sytytti lampun. Kiireissään, pää pyörällä hän ei löytänyt aamutakkia. Hän viskasi harteilleen tuolilla lojuneen kävelypuvun jakun ja juoksi olohuoneeseen pidellen hametta suojana edessään.

Peter seisoi yhä aluspaita ja pitkät housut yllään ulko-oven luona; ovi oli raollaan ja sisään näkyivät Jayn raivostuneet kasvot.

Jennien ääni murtui. "Peter, asia on kunnossa. Avaa ovi." Hän lysähti nojatuoliin.

Jay tuli sisään. Hän tuijotti ensin Jennietä, joka piteli hametta edessään kuin verhona, sitten pörrötukkaista miestä ja sitten taas Jennietä.

"Kuka tämä on? Mitä täällä tapahtuu? Onko tuo mies tehnyt sinulle pahaa?"

"Ei, ei. Hän on ystävä. En tiennyt että hän oli tulossa, joten. . ."

Jay tuli Jennien lähelle ja katsoi häntä tarkkaan.

"Sinä olet juonut tai joku on antanut sinulle muita aineita." Jay kiepahti Peteriä kohti. "Mitä täällä on tekeillä? Kuka te olette?"

Peter vastasi sekavasti, pää pyörällä ja hämillään. "Nimeni on Peter Mendes. Ja pitää paikkansa, että olen vain ystävä. Jennien ystävä Chicagosta."

Jennien valtasi hysteria. Peter näytti niin hassulta tukka aivan

pörrössä, kun taas Jay seisoi siinä tumma puku ja silkkisolmio yllään. Jenniellä pääsi ääni, joka muistutti tirskahdusta – kauhua ja kyyneleitä tirskahduksessa.

Jay ravisteli häntä lempeästi. ”Jennie, puhu minulle! Olen ollut huolesta suunniltani. Et vastannut puhelimeen. Ja kun Georgelle kävi niin –” Hän jätti lauseen kesken hämmästyneen näköisenä. ”Tiesit että meidän täytyi keskustella, mutta peruutit tapaamisen. Ja toisen kerran. Minusta tuntuu, että olen tullut täällä hulluksi. Sinähän olet puolialasti!”

Makuuhuoneen avoimesta ovesta näkyi sotkuinen vuode kuin sulttaanin makuusohvana haaremissa. Kaikkien kolmen huomio kiintyi nyt tähän vuoteeseen.

”Anna kun minä kerron –” aloitti Jennie.

”Niin, kerro mitä täällä oikein tapahtuu keskellä yötä. Toisaalta ehkä sinun on turha vaivautua.”

Jennie nousi ja säntäsi Jayn luokse. Hame putosi paljastaen alushameen.

”Sinutko minä tässä näen?” kysyi Jay tyrmistyneenä.

”Hän ei ole juonut koskaan ennen”, sanoi Peter. ”Hän ei ole oma itsensä, todellinen Jennie.”

”Oletettavasti siis tiedätte, millainen todellinen Jennie on.”

”Tunsin hänet kauan sitten. Meidän piti keskustella muutamista asioista.”

”Ahaa, niin. Näköjään piti. Monestakin asiasta.” Jayn kädet puristuivat nyrkkiin, höltyivät ja puristuivat uudestaan.

”Jay. . .” Jennie halusi puhua, mutta hänen kurkkuaan kuristi kauhu.

Jay meni ovelle ja katsoi taakseen huoneen poikki kuin painaakseen sen mieleensä viimeisen kerran.

”Minä en enää ikinä luota mihinkään enkä keneenkään”, hän sanoi.

Ja sitten hän käveli tiehensä. Ovi sulkeutui perässä omalla painollaan ja naksahti kiinni.

Peter haki makuuhuoneen kaapista aamutakin ja kietoi sen Jennien harteille. Jennie rukoili ääneti: Älä kysy mitään. Ole kiltti.

Eikä mies kysynytkään, sanoi vain: ”Sinua palelee. Menepä takaisin sänkyyn, niin minä keitän teetä.”

Tee oli kuumaa ja siinä oli reilusti maitoa. Peter piteli kuppia Jennien huulilla. Juotuaan Jennie laskeutui makuulle ja päästi itsensä vajoamaan yhä syvemmälle. Kuolemaan. . .

YHDESTOISTA LUKU

KUN JENNIE aamulla heräsi, yön sumuisilta tuntuneet tapahtumat rävähtivät hänen mieleensä selkeinä kuin *Timesin* otsikko. Hän painoi kasvonsa tyynyyn ja nyyhkytti niin tuskallisesti, että koko vartalo vapisi.

Itkun lakattua Peter tuli huoneeseen.

"Meidän piti mennä naimisiin", sanoi Jennie.

"Kuka hän on?"

"Lakimies. Nimeä en voi kertoa."

"Et luota minuun." Peter istahti kovalle tuolille sängyn viereen ja katsoi Jennieen vetoavasti. "Minun täällä oloni on näköjään saattanut sinut taas kauheaan pulaan. Etkö halunnut, että hän saisi tietää Jillistä?"

"Se ei ollut – sitä ei voinut ajatellakaan."

Jennie tunsi olonsa nuhruiseksi ja epäsiistiksi. Hän nousi istumaan ja pyysi miestä lähtemään huoneesta. Sitten hän kietoutui kylpytakkiin ja meni suihkuun.

Hän seisoi rauhoittavasti ropisevan lämpimän veden alla, saippuoi itseään konemaisesti, pakeni tähän lempeään lämpöön. Sitten hän lähti suihkusta ja harjasi hampaansa ja tukkansa.

"Näytät paremmalta", sanoi Peter. "Maistuisiko kahvi?"

"Minun täytyy lähteä töihin. Kello on kahdeksan."

"Et sinä tänään ole työkunnossa. Otapa kahvia. Mene takaisin sänkyyn. Minä soitan toimistoosi ja sanon, että olet sairaana."

Kaikki tarmo oli haihtunut. "Sano että tulen huomenna."

Ovikello soi niin yhtäkkiä, että Peter hätkähti.

"Se on Shirley käytävän toiselta puolen. Hänellä on tapana soittaa ovikelloa ja kysyä, käveltäisiinkö töihin yhdessä."

"Selvä. Minä sanon, että sinulla on flunssa."

Palatessaan Peter näytti huvittuneelta. "Olipa sen lajin ällistynyt ilme, että harvoin näkee! Kulmakarvat nousivat hiusrajaan asti."

Jennie sanoi katkerasti: "Voin kuvitella. Sinä et näytä ollenkaan siltä mieheltä, jonka hän on tottunut täällä näkemään."

"Hän halusi tulla sisään, mutta minä sanoin, että pidän sinusta huolta, että olen vanha ystävä ja lisäksi tohtori."

"Kiitos. Shirley on kunnon ihminen, mutta puhuu liikaa."

"Minusta sinun pitäisi tänään puhua jonkun ystäväsi kanssa. Tarvitset apua, kunnes saat asiasi järjestymään."

"Etkö sinä käsitä, etteivät ne ehkä järjesty ikinä?"

Siihen Jennie uskoi vain puolittain. Varmastikin Jay palaisi vaatimaan selitystä. Mutta silloin Jennie joutuisi takaisin sinne, mistä oli aloittanutkin.

Peter näytti epäilevältä, mutta ei kysellyt enempää. "Ei tunnu hyvältä jättää sinua tällä lailla", hän sanoi. "Kunpa ei tarvitsisi lähteä."

"Menetkö nyt takaisin Chicagoon?"

"En. Minulla on suunnitelmissa viikko täällä, käyn kokouksissa Columbia-yliopistossa. Sitten lennän Atlantaan viettämään vanhempieni neljättäkymmenettä hääpäivää."

Jennie ei voinut olla kysymättä: "Eivätkö he koskaan ole kysyneet, koskaan maininneet. . ."

"Eivät. Minä mietin usein, ajattelevatko he koko asiaa."

"Aiotko kertoa heille nyt kun tiedät?"

"En ole varma. En tiedä mikä olisi parasta. Tiedätkö sinä?"

"Minäkö? Minä en tiedä yhtään mitään", sanoi Jennie katkerasti.

"Inhottaa jättää sinut tänne", toisti Peter, "mutta minun täytyy lähteä. Minä soitan. Tai ehkä käväisen uudestaan."

"Ei sinun tarvitse."

"Tiedän ettei tarvitse, mutta käyn silti. Lukitse ovi sitten kun lähden."

Miehen mentyä Jennien valtasi uusi epätoivon hyöky. Nyt hän oli ypöyksin. Hän nukkui, välillä heräillen, koko päivän ja yön. Toisena aamuna hänen voimansa olivat palanneet siinä määrin, että hän jaksoi syödä jotain pientä ja miettiä asioitaan. Ehkä olisi viisasta pysyä kotona vielä yksi päivä. Jay saattaisi tulla käymään. Hän soittaisi toimistoon, kuulisi että Jennie oli sairaana, ja sitten –

Hänen miettiessään tätä ovikello soi. Siellä oli Shirley.

Shirley silmäili Jennietä kiireestä kantapäähän. "Taidat olla paremmassa kunnossa."

"Aika lailla. Sain varmaan sen vuorokauden mittaisen flunssan."

"Onneksi ystäväsi oli täällä. No niin, minä pidän iltapäivän vapaata. Tulen varmaan kotiin aikaisin, niin että jos tarvitset jotain, tiedät missä minä olen."

"Suurkiitokset. Mutta minä voin hyvin. Ihan todella."

Shirleyn lähdettyä Jennie keitti kahvia ja istuutui. Shirley oli halunnut auttaa. Ja Peter myös. Jennien täytyi olla kiitollinen. Niin kuin hän olikin. Mutta tähän hätään pystyi todella auttamaan vain Jay.

Päivä kului omia aikojaan, kunnes hän iltapäivän alussa tajusi

järkytyksekseen, ettei ollut omilta huoliltaan muistanut George Cromwellia lainkaan. Hänen poskiaan alkoi kuumoittaa huonosta omastatunnosta. Vilpitön vanhus makasi nyt routaisen maan alla vastakaivetussa haudassaan. Täytyisi ainakin lähettää kukkia leskelle.

Käyn tilaamassa kukat nyt, hän ajatteli. Siihen kuluu vain muutama minuutti, ja jos Jay tulee ja huomaa etten ole kotona, hän jää odottamaan. . . Vaikka ei hän tule.

Avatessaan katuoven hän näki kauhukseen, että Peter oli tulossa taloa kohti. Tämä oli liikaa.

"Vai olet menossa ulos!" Peter huudahti. "Miltä olo tuntuu?"

"Aivan hyvältä, kuten näet."

Peter katseli häntä silmiään siristäen. "Oletko menossa johonkin erityiseen paikkaan?"

"Vain kukkakauppaan vähän matkan päähän."

"Haittaako jos tulen mukaan?"

"Ei. Mutta suo anteeksi jos olen vähän vaitonainen."

Jennietä ahdisti merkillinen etäisyyden tunne, aivan kuin hän olisi ollut kauan poissa. Kemikaaliliikkeen kohdalla hän pysähtyi katselemaan, kuinka apupoika järjesti hajuvesipulloja pyramidiksi. Siinä oli hänen lempituoksuaan Shalimaria, suloisenmakeaa kuin ruusut, sokeri ja vanilja. Ihanaa kuin karamelli, sanoi Jay aina suudellessaan häntä kaulalle. Ja kääntyessään pois ikkunasta hän oli niin kyynelistä sokea, että olisi törmännyt ohikulkijaan ellei Peter olisi siepannut häntä käsivarresta.

Hän tilasi kukkakaupasta ruusuja ja palasi sitten ulos päivään, joka oli muuttunut sydämettömän myrskyiseksi.

Peter katkaisi äänettömyyden. "Oletko puhunut miehen kanssa?"

"En."

Peter irvisti. "Se on minun syytäni."

"Olisi se näissä olosuhteissa muutenkin päättynyt."

"Puhut nyt Jillistä. Tarkoitat että hänen takiaan."

"Minä en tarkoita yhtään mitään. Älä pakota minua enää ajattelemaan."

"Minä kerroin Jillille kaiken. Jennie, hän itki. Hän ei olisi vaatinut niin itsepintaisesti, jos olisi tiennyt miten asiat olivat sinun ja Jayn välillä."

"Kerro hänelle että minä ymmärrän sen. En halua, että hän kantaa huonoa omaatuntoa."

"Olisi parempi jos kertoisit hänelle itse."

Jennie kohotti käsiään. "Jauhaisimme vain samaa asiaa."

"En minä yritä pakottaa. Mutta eikö kannata yrittää? Tyttö on niin nuori. Hänelle lapsuus on vasta eilispäivää. Ajattelepa asiaa."

Peterin ääni kuulosti rauhoittavalta. Hän oli varmaan oikeassa. Tiedän miltä tuntuu, kun ihmiset eivät ymmärrä. Niin kuin Jay suhtautuu minuun, niin minä Jilliin.

Puolimatkassa kotiin Jennie pysähtyi ja ojensi kätensä.

"Peter, haluan hyvästellä tässä."

"Selvä on. Mutta jospa miettisit, voisitko keskustella Jillin kanssa?"

"Teen parhaani", sanoi Jennie ja lähti kotiaan kohti.

Kun hän käänsi avainta lukossa, Shirleyn ovi avautui.

"Hei, missä sinä olet ollut?"

"Miten niin?"

"Jay kävi täällä."

Jennien sydän hytkähti. "Niinkö? Puhuitko hänen kanssaan?"

"Hän soitti minun ovikelloani kun sinä et vastannut. Kerroin että olin nähnyt sinun menevän katua pitkin – olin juuri silloin tulossa kotiin – sen ystäväsi kanssa, sen chicagolaisen tohtorin."

"Kerroitko sinä niin? Mitä hän siihen sanoi?"

"Ei mitään. Kiitti vain ja lähti. Hän on oikea herrasmies."

Jennie katseli ystäväänsä toivottomana. Shirleyllä oli hyvä sydän, mutta hänen lörpöttelynsä oli juuri nyt sinetöinyt Jennien kohtalon lopullisesti.

"Taidan mennä vähäksi aikaa makuulle", Jennie sanoi voimattomasti.

"Ei olisi pitänyt käydä ulkona. Näytät ihan vitivalkoiselta –"

Mutta Jennie oli jo mennyt sisään ja sulkenut oven. Hän asteli yhtäkkiä puhelimen luo ja valitsi Jayn toimiston numeron. Sihteerin tuttu ääni kuulosti aivan hivenen kylmäkiskoiselta. . . Ei, herra Wolfe ei ollut tänään tullut käymään lainkaan. . . Ei, hän ei tosiaankaan tiennyt, milloin herra Wolfe tulisi takaisin.

Kello oli kolme. Lapset olivat palanneet koulusta. Heiltä saan kuulla, onko Jay kotona. Jennien sormet pyörittivät numeron.

"Emily, mitä kuuluu? Täällä Jennie."

"Kyllä minä tunsin", lapsi sanoi.

"Kerropa onko isäsi kotona."

"En minä tiedä."

"Kulta, miten niin et tiedä?"

Lapsi mumisi jotain käsittämätöntä ja korotti sitten äänensä uu-

destaan. "Hoitaja sanoi etten minä saa nyt puhua puhelimessa."

"Tietääkö hoitaja, että puhut minun kanssani?"

"Kyllä kai. Tietää."

Jay ei ikinä, missään tapauksessa kertoisi lapsilleen mitään ilkeää Jenniestä. Hän oli varmaan vain sanonut hoitajalle, ettei halunnut puhua Jennien kanssa, ja hoitaja oli puolestaan sanonut lapsille jotakin.

"Kulta, minulla on ollut sinua ikävä", Jennie sanoi nyt Emilylle.

"Niin minullakin sinua, mutta hoitaja kielsi puhumasta enempää."

"Hei sitten, Emily." Jennie sulki puhelimen hiljaa.

Yhtäkkiä hän kuuli parkaisevansa ahdistuksesta ja epätoivosta. Hän lyyhistyi kaksin kerroin ja puristi kädellä suutaan tukahduttaakseen nyyhkytykset.

Vasta pitkän ajan kuluttua nyyhkytys vaimeni. Hän nousi, meni kaapin luo ja veti esiin muropakkauksen, jossa hän säilytti Cartierin sormuskoteloa. Sitten hän haki yöpaitojensa alta helmien samettikotelon. Sormus ei ollut koskaan kuulunut hänen sormeensa, sen kylmä timanttisilmä katsoi kopeasti. Upeat helmet soljuivat käsien välistä: palatkoot ne sellaiseen kaulaan, johon olivat tottuneet. Jennie pakkasi kotelot pieneen pahvilaatikkoon ja sulki sen tukevasti teipillä.

Hän meni postitoimistoon, maksoi paketista vakuutuksen ja postimaksun ja ojensi sen virkailijalle. Tältä varmaan tuntui potilaasta leikkauksen jälkeen: kipua ja helpotusta että kaikki oli ohitse.

Päivä alkoi hämärtyä illaksi ja puhalsi vihlova tuuli. Kotitalonsa etuovella Jennie ohitti miehen, joka laskeutui kiireesti portaita. Hänestä tuntui, että miehen katse viipyi hänessä muutaman sekunnin liikaa. Hänestä tuntui, että mies oli sama, johon hän oli aiemmin päivällä ollut vähällä törmätä kemikaalikaupan ikkunan luona. Hölynpölyä. Tässä mielentilassa oli helppoa kuvitella mitä tahansa.

Palattuaan yläkertaan hän huomasi, että oli jättänyt ovensa lukitsematta. "Olet hermostunut", hän sanoi ankarasti ääneen. "Tuota ei ole tapahtunut koskaan ennen. Et kerta kaikkiaan muista ajatella."

Hän lämmitti käsiään kupillisella teetä ja istui tuijottamassa ulos kohti kalpeaa laskevaa aurinkoa. Hänen ajatuksensa askartelivat kuluneessa päivässä. Eikö ollutkin jokin tietty asia, jota pitäisi miettiä?

Niin. Hänen pitäisi miettiä Jilliä. Ei kai ole enää mitään syytä,

miksei hän voisi tulla tänne. Jennie alkoi hyvin hämärästi aavistaa, että tekeillä oli vaihtokauppa: hän menettäisi rakastajan, aviomiehen, ja löytäisi vastineeksi tyttären. Hän meni puhelimeen ja soitti Peterin hotelliin.

"Olen ajatellut niin kuin pyysit", hän sanoi. "Kerro Jillille, että hänen pitäisi lakata murehtimasta ja tulla huomenna päivälliselle. Me kolmistaan, kello kuusi. Täällä."

"Jennie, onko kaikki sitten lopussa Jayn ja sinun välillä?"

"On, enkä halua puhua siitä."

"Olen pahoillani sinun puolestasi. Usko pois. Mutta en voi olla iloitsematta hiukan Jillin puolesta."

Jennie laski kuulokkeen. Kirjoituspöydällä lojui laiminlyötynä pino kansioita. "Paras että pidät huolen noista", hän kehotti itseään ääneen. "Takaisin töihin. Sinulla ei ole valinnan varaa." Mutta tuska painoi hänen mieltään kuin kivi.

PETERIN ansiosta pikku illallisesta tuli loppujen lopuksi eloisa tapaaminen. Hän toi Jennien tarjoamien salaatin, kananpojan ja hedelmien lisukkeeksi pullon viiniä. Hän ojensi suurieleisesti kukkakimpun vaatimattoman pöydän koristeeksi.

Jill toi kalliin eurooppalaisen kakun, jossa oli pähkinöitä ja tummaa suklaata. Hän näytti vaisulta, levottomalta kuin ihminen joka tuo pikku lahjan surutaloon.

Keskustelua johti aluksi Peter, ja hän varoi tarkkaan puuttumasta henkilökohtaisiin asioihin. Ruoka oli turvallinen puheenaihe, ja hän hauskutti muita kertoilemalla Hongkongin käärmeenlihasta ja Wienin sacherkakusta. Jälkimmäistä kehuttiin hänen mielestään turhan päiten.

"Minusta aivan liian kuivaa."

Yhtäkkiä Jill avasi suunsa. "Minun leipomani ei ole ollenkaan kuivaa. Varmaan minulla on parempi resepti. Sitä paitsi otan aina kakun uunista vähän etuajassa."

"Osaatko sinä siis laittaa ruokaa?" kysyi Jennie uteliaana.

"Minä olen hyvä ruuanlaittaja. Olen käynyt äidin kanssa kursseilla."

"Sehän on hienoa. Ei minullekaan olisi pahitteeksi, jos osaisin jotain sellaista. Minusta ei oikein ole keittiötöihin", sanoi Jennie ajatellen: Tyttö avautuu. Aivan kuin kääntelisin esiin uusia sivuja kirjasta.

Jill vastasi kohteliaasti: "Mutta ethän sinä sentään voi olla oikeus-

salissa ja keittiössä samalla kertaa."

Nähdessään keskustelun vilkastuvan Peter lisäsi innokkaasti: "Huomasin kaikki nuo kansiot tuolla kirjoituspöydällä. Et ole kertonut mitään työstäsi. Oletko erikoistunut johonkin?"

"Jennie ajaa naisten asioita, etkö sinä sitä tiennyt?" Jillin ääni kuulosti ihailevalta.

"Se on ehdottomasti suurin osa minun työstäni", vastasi Jennie, "mutta juuri nyt olen keskellä kiivasta ympäristönsuojelujuttua."

Sitten häneen iski pelko, kauhun kirpaisu. Georgen kuolemasta oli kulunut neljä päivää. Martin oli varmasti jo saanut äänityksen. Miksei hänestä ollut kuulunut mitään? Jennien pitäisi keskustella Arthur Wolfen kanssa. Mutta miten hän nyt voisi? Hän tunsi tarvetta puhua Georgesta.

Niinpä Jennie alkoi ihmisten ja paikkojen nimiä paljastamatta kertoa Vihersuosta. Muut kaksi innostuivat. "Olen hyvin pahassa välikädessä. Minusta tämä luonnonsuojelutyö on yhtä tärkeää kuin työni naisten oikeuksien puolesta. Paikka on niin kaunis, että sydäntä särkee kun ajattelee, mitä sille halutaan tehdä."

"Minä tiedän mitä tarkoitat", sanoi Jill. "Meillä kotipuolessa lehdet ovat täynnä samantapaisia juttuja – kiihkeitä oikeustaisteluita kaavoitus- ja vesiasioista. Entä mitä mieltä olet siitä, että Kaliforniassa kaadetaan jättiläispunapuita? Puita jotka ovat kasvaneet tuhat vuotta! Sinun täytyy kyllä jatkaa tätä taistelua. Kerta kaikkiaan täytyy."

Jennien sisimmässä liikahti jotain, ylpeys ja itsetunto voimistuivat. "Minä haluankin jatkaa taistelua", hän sanoi, "vaikka ehkä ei ole mahdollista jatkaa nimenomaan tätä. Mutta varmasti tulee muita." Hän hymyili Jillille ajatellen: Muutama päivä sitten halusin kuolla. Nyt en halua.

Jill hymyili vastaan. Peterin ilme näytti rauhalliselta, tyytyväiseltä. Jennien mieleen juolahti hetkeksi, että he kolme näyttivät perheeltä, joka on asettunut viettämään hiljaista koti-iltaa.

Jill katsoi kelloaan. "Minulla on huomenna historian tentti enkä ole lukenut tarpeeksi. Pitäisi tosiaan tehdä vielä töitä tänä iltana."

"Totta kai." Jennie nousi. "Peter, hankipa sinä hänelle taksi."

"Minä panen paremmaksi. Saatan Jillin taksilla perille asti." Peter laski kätensä Jennien olkapäille. "Haluan kertoa, että tämä oli hieno ilta. Kukaan meistä ei ikinä unohda tätä."

"Ei", sanoi Jill. Hän epäröi hetken. "Voi kun ei olisi pakko lähteä, kun on vielä niin paljon sanottavaa."

"Ehkä te kaksi voisitte tavata pian", ehdotti Peter.

Jill sanoi kiireesti: "Minulle sopisi vaikka huomenna. Viimeinen luento on yhdeltä. Voitaisiin mennä minne vain. Museoon, Metropolitaniin. Voitaisiin katsella kaikkea vähän aikaa ja käydä sitten teellä."

Jennie oli aikonut palata töihin. Hän oli jo istunut kotona haavojaan nuolemassa aivan tarpeeksi kauan. Sitä paitsi hänen täytyisi soittaa piirisyyttäjälle. Mutta kun Jill vetosi noin, mitäpä yhdellä iltapäivällä oli väliä?

"Hyvä on, tavataan etuportailla, heti oven sisäpuolella jos on huono ilma."

Hän kuuli Peterin ja Jillin kävelevän alakertaan, juoksi mielijohteesta ikkunaan ja katseli kunnes he hävisivät näkyvistä. Hänet valtasi taas sama omituinen tunne: meidän välillämme on yhdysside – kuulumme toisillemme.

Jennie oli aikonut kiinnittää huomionsa Jilliin, mutta hänen ajatuksensa harhailivat yhtenään. He katselivat pientä egyptiläistä patsasta, joka oli neljätuhatta vuotta vanha; mies ja vaimo seisoivat siinä yhdessä, naisen käsi miehen vyötäisillä, miehen naisen harteilla. Ajatonta loputonta inhimillistä rakkautta. Ja Jennien mielessä roihahti kammottava kauna, niin että hänen täytyi pakottautua puhumaan tavalliseen sävyyn.

"No niin, joko olemme saaneet tarpeeksemme? Minulle maistuisi tee."

"Väsyttääkö sinua? Olenko minä pannut sinut kävelemään liikaa?"

"Et, et tietenkään."

Jennie tilasi teetä ja istui hetken silmäillen ympäristön pöytiä ja ihmisten päitä. Jos täällä olisi ikkuna, Jill katselisi ulos, hän ajatteli. Alan tosiaan päästä sisälle hänen tapoihinsa. Hän myös käyttää mielellään pitkiä kaulanauhoja, joita voi sormeilla. Tänään hänellä on kaksinkertainen keltaisenruskea emalihelminauha, luultavasti burmalainen.

Jill sanoi yhtäkkiä: "Minusta on mukavaa, että pidät taas Peteristä."

"Mikä saa sinut luulemaan että pidän?"

"Et ole enää vihainen hänelle. Minä huomasin eilen illalla."

"Se johtuu vain siitä, että meillä oli niin hauskaa."

"Enemmän kuin hauskaa. Se oli kaunista. Oltiin aivan kuin perhe!"

”Sinullahan on jo perhe”, sanoi Jennie tiukasti.
”Kyllä minä tiedän, että minulla on ollut oikein hyvä onni. Minulla oli ihana lapsuus, eikä minun tarvinnut muuttua aikuiseksi yhdessä yössä niin kuin sinun, ja olen hyvin kiitollinen siitä.”
Nyt Jennie epäröi: toisaalta häntä pakotti luontainen halu ilmaista itseään, toisaalta opittu itsehillintä. ”Minun tekee mieleni sanoa asioita, jotka olen pakottanut itseni unohtamaan”, hän sanoi. ”Olin niin huolissani sinusta! Mietin olitko vielä elossa. Että jospa jokin lastentauti tai onnettomuus –”
”Älä. Ei mitään sellaista sattunut ikinä.”
”Väitetään että kaikki unohtuu, kun lapsi on annettu pois”, Jennie mumisi. ”Mutta ei se ole totta. Ei sitä unohda.”
”Saanko minä ikinä tavata sinun äitiäsi?” kysyi Jill iloisemmin.
”En tiedä olisiko se hyvä hänen kannaltaan. Minun täytyy ajatella asiaa tarkkaan.”
Jill nyökkäsi. ”Ymmärrän. . .paljon paremmin kuin viime viikolla.”
Jennie kosketti tytön kättä. ”Ottaisitko palan kakkua?”
”Täytyy varoa lihomasta. Poikaystäväni pitävät laihoista tytöistä.”
”Kuulinko monikon vai yksikön?”
”Monikon. Oli minulla viime vuonna yksi vakituinenkin, mutta ajattelin että on typerää sitoa itseään yhteen ihmiseen, kun ei ole rakastunut.”
”Olen ehdottomasti samaa mieltä.”
”Jonakin päivänä minä haluan rakastaa jotakuta niin paljon, etten osaa kuvitella eläväni ilman häntä”, sanoi Jill vakavasti. ”Ja haluan että minuakin rakastetaan samalla lailla. Onko se epärealistista? Liian romanttista?”
”Ei.” Jennien ääni oli hiljainen. ”Minä sanoisin, ettei muuta tapaa olekaan.”
Jill jatkoi rupattelua miehistä, arvosanoista ja kirjoista. Jennie tajusi, että tämä iloisen reipas puhe oli osittain tarkoitettu piristämään häntä, mutta johtui toisaalta myös siitä, että Jill viihtyi hänen seurassaan. Ja Jennie ajatteli: Miten nuori hän onkaan, miten kerrassaan kultainen! Ei todellisia haavoja vielä, ei muuta kuin se jonka minä aiheutin. Ja sitä parannan juuri nyt Peterin ansiosta, Peterin joka pakotti minut tähän.
Erotessaan he suukottivat toisiaan.

”Joko sinä olit sängyssä?” kysyi Peter Jennien vastatessa puhelimeen.
”Jo. Ajattelin nousta aikaisin ja mennä töihin.”
”Oletko varmasti valmis palaamaan siihen oravanpyörään?”
”Niin valmis kuin ikinä.”
”Etkö ole saanut mitään sanaa? Siltä. . .mieheltäsi.”
”Se juttu on lopussa”, sanoi Jennie. ”Minähän kerroin.”
”Hyvä on, halusin vain muistuttaa, että sinulla on minut. Et ole yksin.”
Linjalta kuului naksahdus.
”Jennie? Oletko sinä siellä?”
”Täällähän minä.”
Kuului uusi naksahdus.
”Tuo ääni. Luulin että katkaisit puhelun.”
”Tiedät etten minä sellaista tekisi.”
”Soitin oikeastaan vain siksi, että halusin kuulla miten tänään sujui.”
”Aivan mainiosti. Hän on lukenut niin paljon ja hän on hyvin älykäs.”
”Me kaksi olemme saaneet aikaan kertakaikkisen aarteen. Joskus kun ajattelen tyttöä, minua oikein naurattaa. Hän on niin samanlainen kuin sinä.”
”Samanlainen kuin minä? Hyvänen aika, hänhän on ilmiselvä kopio sinusta.”
”Samannäköinen kuin minä, mutta tarkoitankin hänen asenteitaan, sitä suuttumusta kaikkea epäoikeudenmukaisuutta kohtaan. Ja mikä temperamentti! No niin, otapa asiat rauhallisesti. Älä tee liikaa töitä huomenna.”
Suljettuaan puhelimen Jennie työnsi syrjään asiakirjan, jota hän oli ollut tutkimassa toiseen kertaan. Vanhan talon uumenista kantautui musiikkia, joku naapureista oli säätänyt laitteensa liian kovalle. Mutta se kuulosti viehättävältä – pianokonsertto, melodinen, kaihoisa. Jennie laski päänsä selkänojalle ja sulki silmänsä.

KAHDESTOISTA LUKU

"SINULLA taisi olla oikein kunnon flunssa", huomautti Dinah toimistossa. "Olet laihtunut."

"Niin, kai jonkin verran. En arvannutkaan, että tulisit töihin lauantaina."

"Jään puoleksi päivää." Dinah tuli Jennien perässä sisempään huoneeseen. "Katsopa näitä. Ne tuotiin muutama minuutti sitten."

Jennien työpöydällä seisoi korkeassa, kapeassa maljakossa kimppu rubiininpunaisia ruusuja, joiden väkevä tuoksu sulostutti ilmaa. Hän luki kortin. "Onnea ensimmäiselle työpäivälle. Rakkain terveisin Peter ja Jill."

Peter siinä taas kukkineen! Jennie sormeili ruusuja mietteliäästi.

"Eivätkö ole upeita?" Kukat olivat tehneet Dinahiin suuren vaikutuksen. "Panin tärkeät kirjeet pöydällesi. Pikapostissa tuli yksi, jonka avasin."

"Mikä kirje?"

"Sieltä maalta. Siitä suojelujutusta."

Se oli lyhyt, koneella kirjoitettu tiedonanto, jonka Arthur Wolfe oli laatinut suojelukomitean puheenjohtajana. Jennielle ilmoitettiin, että komitean lainopilliseksi avustajaksi oli valittu toinen henkilö, ja häntä pyydettiin lähettämään lasku palveluksistaan.

Häpeä poltti Jennien sisintä. Kaikki hänen työnsä oli mennyt hukkaan. Hänen sydämensä murtui.

"Dinah, kirjoita vastaus", hän käski. "Sano, että olen saanut kirjeen enkä lähetä laskua. Tein mitä tein sen vuoksi, että uskoin asiaan. Sano niin. Haluan kirjeen postiin tänään iltapäivällä."

Yhtäkkiä hänen mieleensä juolahti, että hänellä oli sentään oikeus tietää ainakin miten Martha Cromwell voi. Hän nosti enempää ajattelematta kuulokkeen ja pyöritti Cromwellien numeron.

"Täällä Jennie Rakowsky, kysyisin rouva Cromwellista."

Puhelimeen vastasi nuoren naisen ääni, ja taustalta kuului puheensorinaa. "Ai, minä tiedänkin kuka te olette. Se asianajaja joka puhui niin kauniisti kokouksessa silloin kerran."

Sanat lämmittivät Jennien mieltä hiukan, ja hän kiitti naista. "Millainen Marthan vointi on? Sieltä kuuluu paljon ääniä. Hauska tietää, ettei hän ole kotona yksin."

"Hyvänen aika, ei toki ole. Naapurit käyvät vuorotellen katsomassa häntä. Voitte puhua hänelle suoraan. Sängyn vieressä on puhelin."

"Minä pärjään hyvin", sanoi Martha Jennielle heikolla äänellä. "Kestän paremmin kuin ikinä olisin luullut."

"Olet samanlainen kuin George. Sinulla on sisua. Kerropa, onko siellä käynyt joku etsimässä sitä nauhoitusta?"

"En tiedä miten osaisin sanoa tämän. Veljentyttäreni tuli hautajaispäivänä siivoamaan makuuhuonetta. George oli pannut nauhan paperipussissa sängyn alle, ja tyttö heitti sen roskiin. Se on nyt poltettu. Olen kauhean pahoillani. Siinä kai meni tärkein aseesi?"

"Ikävä kyllä taisi mennä. No jaa, ei siinä muuta kuin että suojelukomitea on joutunut takaisin aloituspisteeseen."

"Kuulin ettet sinä enää ole sen asianajaja. Mitä oikein on tapahtunut?"

"Se on pitkä juttu. Liian pitkä."

"Ilman sinua se jää tappiolle. Sinä olet oikea velho."

"Kiitos kauniista sanoista, mutta juttu ei enää kuulu minulle. Martha, pidä huolta itsestäsi. Minä soittelen taas."

Vajaassa viikossa Jennien työt olivat kasaantuneet taivaisiin asti. Aamupäivän täyttivät asiakirjat ja tapaamiset. Hän söi lounasta työpöytänsä ääressä. Posti tuli ja pöydälle kerääntyi uusi pino. Yhdeltä iltapäivällä Dinahin lähtiessä Jennie ahersi yhä täyttä päätä.

"Olet varmaan kauhean väsyksissä", sanoi Dinah huolestuneena. "Etkö lähtisi jo kotiin?"

"Ei minua mikään vaivaa. Jään vielä ehkä tunniksi."

ULKO-OVELLE koputettiin. Jennien teki aluksi mieli sulkea korvansa siltä, mutta koputus voimistui kiivaaksi. Hän nousi ja avasi oven.

Hänen edessään seisoi hyvin pukeutunut, äskettäin keski-ikään ehtinyt mies, jolla oli harmaa päällystakki. "Nimeni on Robinson. Tietysti nyt on lauantai, mutta ajattelin kuitenkin katsoa, olisitteko paikalla. Saanko tulla sisään?"

Mies seurasi Jennietä työhuoneeseen, jonka jokaisella vaakasuoralla pinnalla lojui papereita. Vieras nosti paperipinon tuolilta.

"Sopiiko että istahdan?"

Jennie otti paperinsa miehen kädestä ajatellen: Kuka tämä on?

"Kauniita ruusuja", mies sanoi. "Noilla pitkävartisilla on kova hinta."

"Miten voin auttaa?" kysyi Jennie. Hän oli nyt varuillaan. "Millaisesta asiasta on kyse?"

"No tuota, yhdestä ja toisesta." Kun mies hymyili, hänen ikenen-

sä kiristyivät kerrassaan tavattoman isojen keltaisten hampaiden yllä.

George oli maininnut kaikkien aikojen isoimmista hampaista. Nimi oli kuitenkin ollut jotain muuta kuin Robinson. Jennie yritti rauhoittua. "Onko teillä jokin lainopillinen ongelma? Minä olen juristi."

"Kai minä sen tiedän. Ja sen, että teillä on ollut kokemusta adoptiolaista. Senkin minä tiedän."

Jennie hätkähti ja katsoi miehen kapeisiin mustiin silmiin.

"Adoptiostako?" hän sanoi. "Ei erityisesti."

"Vai ettei? Minä kun kuulin että on." Mies hymyili uudestaan hampaat kiiltäen. "Sitä kuulee yhtä ja toista. Puhelinlinjat menevät ristiin. Keinoja on kaikenlaisia."

Naksahdus puhelimessa, mies portailla sinä päivänä, jolloin Jennie oli unohtanut lukita oven – kaikki kävi nyt selväksi. Nauhoitus haluttiin millä hinnalla hyvänsä.

"Niin, on eräs henkilö, jota kiinnostaisi teidän adoptiotuntemuksenne. Varmasti haluaisitte mieluummin salata asian. Muuten se hienostelu loppuu, ja ne ajelut siinä fiksussa Mercedeksessä."

Tämä siis oli se mies. Auto kuului Wolfen perheelle ja sitä pidettiin maalla. Jennie oli ajellut sillä Jayn kanssa.

"Mitä te haluatte?" hän kysyi pakottautuen puhumaan.

"Tiedät kyllä mitä minä haluan. Haluan sen nauhan." Mies kumartui lähemmäksi tuolissaan. "Nyt ei kannata leikkiä tyhmää."

Jennien kämmenet olivat märät kauhun hiestä. "Ei minulla ole mitään nauhaa. Aivan totta. Eikä ole koskaan ollutkaan."

Mies kiepautti tuoliaan ja katsoi ikkunaa kohti. Toimistotalo kadun toisella puolen oli pimeänä, paitsi niissä paikoissa, joissa siivousryhmät olivat aloittaneet kierroksensa. Jennie koetti muistella, mihin aikaan siivoojat tulivat viikonloppuisin töihin täällä.

"Sille ukolle kävi ikävästi, vai mitä?" mies sanoi yhä selin.

"Mille ukolle?" kysyi Jennie vastavedoksi.

Mies käännähti, ponkaisi ylös tuolista ja kumartui Jennien ylle, niin että Jennie vetäytyi kauemmaksi ja suojasi vaistomaisesti kasvonsa.

"Jennie, Jennie, tuhlaat meikäläisen aikaa. Ei oikein tee mieli kalauttaa sulta hampaita irti. Tässä on nyt sitten viimeinen tarjous – annat nauhan, niin minä pidän suuni kiinni lapsesta ja siitä toisesta hepusta."

"Mitä lapseen tulee", sanoi Jennie, "niin minun puolestani sen

kuin kerrot koko maailmalle. Ja mitä nauhaan tulee, siitä minä en tiedä mitään. Minulla ei ole enää mitään tekemistä koko jutun kanssa. Sain potkut."

"Tuota minä en usko."

"Haen kirjeen jos saan nousta ylös."

"En minä estä", sanoi mies petomaisesti irvistäen.

"Seisot liian lähellä. Minä haluan suojella hampaitani."

Mies naurahti hiukan ja vetäytyi taemmaksi. "Onpa tytöllä otsaa."

Jennie penkoi vapisevin käsin pöydällä lojuvia papereita miehen seisoessa niin lähellä, että hengitys kuului. Vimmatussa kiireessään hän kaatoi paperikasat.

"Taisit syöttää aika lailla pajunköyttä", mies sanoi.

"Enpäs. Täällä se on." Paitsi jos heitin sen menemään, Jennie ajatteli.

Hän kumartui. Roskakoreja ei vielä ollut tyhjennetty.

Mies tarrasi häntä käsivarresta, ja vahvat sormet puristivat kipeästi.

"Hei, mitäs sinä nyt muka yrität?"

Jennie riuhtaisi kätensä vapaaksi, kumosi roskakorin lattialle ja penkoi vimmatusti paperinpaloja ja ruttuisia kirjekuoria.

"Tässä se on! Niin kuin näet, minähän sanoin. Sain potkut."

Mies silmäili ensin kirjettä, sitten Jennietä.

"Vai niin", hän sanoi, "kai sulle on sitten hiton samantekevää mitä nyt tapahtuu?"

"Niin", sanoi Jennie, "aivan oikein. En välitä hittoakaan."

Mies sieppasi häntä käsistä kiinni. "Taisit luulla, että sait minut koukkuun? Narutit vanhaa typerystä." Hänen otteensa kiristyi. "Miltähän mahtaisit näyttää nenä murskana? Tai muutama haava tuossa sievässä naamassa?"

"Minä huudan."

"Sen kuin huudat vain. Kuka sen muka kuulee?"

Miehen nyrkki, jossa kimalteli kultasormus, heilahti Jennien kasvoja kohti vankkana ja jykevänä kuin kallio. Jennie väisti kiireesti, kaatui ja satutti päänsä pöydän reunaan. Mies kumartui alemmaksi ja valtavat, kiiltävät hampaat paljastuivat. Nyrkki kohosi uudestaan.

Sitten kuului käytävän peräpäästä hissin oven meluisa kalahdus, ihmisäänten sorinaa ja sankojen kolinaa. "Siivousryhmä – se on tulossa", huudahti Jennie nyyhkyttäen.

Mies hypähti hetkessä pystyyn ja säntäsi ulos ovesta ennen kuin Jennie pääsi ylös lattialta.

Jennie piteli puolipyörryksissä huojuen kiinni tuolin selustasta, kun sisään tuli poika raahaten sankoja, moppeja ja harjoja. Poika pysähtyi tuijottamaan häntä.

”Se mies”, Jennie voihkaisi. ”Menikö se mies pois?”

Poika pudisti päätään. ”Ei puhu englanti.”

Jennie istuutui täristen. Entä jos mies odottaisi häntä alakerrassa? Vai yrittäisikö hän uudestaan kotona?

Puhelin oli käden ulottuvilla, mutta Jennie tärisi niin, ettei pystynyt pitelemään kuuloketta. Hän sanoi ääneen: ”Täytyy ajatella. Soitanko minä poliisille? Ja pyydän etsimään New Yorkin kaduilta miestä, jolla on harmaa päällystakki. Järjetöntä! Soitanko Martinille osavaltion puolelle?” Kuinka yksin hän olikaan ilman Jayta! Sitten hänet valtasi kauhu. Entä jos se olio menisi Jayn kotiin? Hoitaja saattaisi olla siellä yksin lasten kanssa.

Jennien vapisevat kädet pyörittivät numeron. Tämä oli vain varoitussoitto, ei mitään muuta. Sen hän tekisi selväksi. Kukaan ei vastannut.

Seuraavaksi hän soitti Martinille kotiin ja kertoi nyyhkien tarinansa. ”Se oli varmasti se Georgen mies”, hän lopetti. ”George oli oikeassa – miehen tunnistaa hampaista.”

”Jos hän ei ole tappaja, niin ainakin tietää kuka tappaja on.”

”Melkein niin hän sanoikin. Mahtoikohan varsinaisen työn Georgen osalta tehdä Fisher?”

”En tiedä. Pidämme häntä silmällä hyvin tarkkaan. Ja kaupungin ulkopuolella on sattunut muutakin, mistä en voi puhua puhelimessa. Sivumennen sanoen: varo sanojasi puhelimessa, kunnes saamme kuuntelulaitteet poistetuiksi. Järjestämme asian maanantaina.” Tuli hetken tauko. ”Kuulemma et enää hoida tätä juttua.”

”Sain potkut.” Jennien mielessä kuohahti jonkinlainen puolustushaluinen ylpeys. ”En mistään ammatillisesta syystä. Se oli täysin henkilökohtaista.”

”Ikävä kuulla. Olet kunniaksi tälle ammattikunnalle.”

Jennie herkistyi ylistyksestä kyyneliin asti ja kiitti miestä.

”Niin, siinä tilanteessa piti läheltä. Neuvoisin sinua menemään nyt kotiin ja lepäämään.”

Kun puhelinyhteys oli katkennut, huoneeseen virtasi takaisin pelko. Tarvitsen jonkun, kenet tahansa, Jennie ajatteli. Jonkun joka tietää kaikista näistä pulmista. Peterin. Hän soitti Waldorfiin.

Mies kuulosti yllättyneeltä ja ilahtuneelta. ”Sait minut kiinni viime hetkessä. Olin juuri menossa tapaamaan muutamaa ihmistä Chicagosta.”

”Ai.” Ne sanat masensivat Jennien lopullisesti. ”Ai.”

”Mikä hätänä? Itketkö sinä?”

”En. Itken.” Ja Jennie nyyhki tarinansa uudestaan ilmoille.

”Minä tulen sinne nyt heti. Lukitse toimiston ovi äläkä avaa ennen kuin ehdin ylös. Jätän taksin odottamaan ja vien sinut kotiin.”

”Sinullahan on tapaaminen.”

”Hitot siitä! Odota minua siellä.”

”MINUN puhelintani kuunneltiin. Voitko käsittää? Se mies tiesi Jillistä.” Jennie kyyhötti vapisten paksu vanuvuorinen kotitakki yllään. ”Mies raivosi kauheasti. Luojan kiitos löysin sen kirjeen!” Peterin tuotua hänet kotiin hän oli puhunut yhtä mittaa. Sanat tulvivat ulos kimeällä, hermostuneella äänellä. ”Peter, maa on niin viaton”, hän huudahti. ”Ja sitten tulee kaksijalkaisia petoja tappelemaan siitä. Kuule, minä olen nähnyt niitä paljon. Eihän minun työssäni suloa ja valoa muutenkaan paljon näe, mutta jos ei itse saa kokea, ei pysty uskomaan mitä kaikkea ihmiset tekevät rahan vuoksi. Jos ne siivoojat eivät olisi tulleet –”

Ikkunaan ropisi tuulen tuoma saderyöppy, niin että kumpikin säpsähti ja katsoi ympärilleen.

”Ei mitään hätää”, sanoi Peter. ”Kurja talvi-ilta vain.” Hän näytti isolta ja rauhalliselta. ”Jennie, tänne ei pääse kukaan sisään. Ovi on lukossa. Minä suljin teljen.”

Jennie hymyili väkisinkin. ”Olet minulle hyvin kiltti”, hän sanoi.

Peterin kulmakarvat vetäytyivät murheellisesti yhteen. ”Minä kun en ikinä uskonut kuulevani, että sanoisit minua kiltiksi.”

”Puhunkin nykyisyydestä. Näistä viime päivistä ja tästä hetkestä. Autat minua pääsemään tämän hetken yli.”

”Minä jään koko yöksi. En jätä sinua yksin.”

Kohottaessaan katseensa Jennie näki tuskallisen, huolekkaan otsaanrypistyksen. Peter katsoi poispäin, sitten hän lopulta sanoi: ”En ole kertonut sinulle tarpeeksi siitä syyllisyydestä mitä olen tuntenut.”

”Oletpas, Peter. Lakkaa jo lyömästä rintaasi.”

Peter ei kuitenkaan antanut periksi. ”Minun olisi tytön synnyttyä pitänyt tulla sinun perääsi, halusit taikka et.”

Kun Jennie kohotti kätensä vastalauseeksi, Peter intti: ”Älä väitä

vastaan. Olisi pitänyt. Ja kyllä minä ajattelin lasta. Mutta teit niin selväksi, ettet halunnut olla enää tekemisissä minun kanssani."

"Totta. Minäkin satutin sinua. Mutta mitä nyt enää kannattaa –"

"Haluan vain huojentaa mieltäni. Ehkä tämä on minulta itsekästä, mutta olen torjunut nämä asiat, varastoinut ne piiloon, ja minulla on tarve saada kaikki ulos."

Jennie vaistosi, että oli vielä asioita jotka odottivat pääsyä ulos. Ehkä Peter tosiaan toivoi, että he kaksi voisivat päätyä siihen mistä olivat alkaneet.

"Paras kertoa sinulle", jatkoi Peter, "että näinä viime päivinä minulle on tullut mieleen yllättäviä ajatuksia. Olisi pitänyt tajuta ne epärealistisiksi. Saanko kertoa, millaisia ne olivat?"

"Totta kai."

"Niin no, enhän minä tietenkään odottanut, että heti tapahtuisi jonkinlainen ihme, mutta ajattelin kylläkin, että ehkä jonkinlainen kohtalo veisi meidät aikanaan taas yhteen." Peter huokaisi haikeasti. "Mutta sinä et halua."

"Peter, etkö sinä käsitä, että minä olen sisimmässäni jollakin lailla kuollut?"

"Etkä ole. Sinä olet elossa ja kärsit tuskia. Vaikka et ole niitä ansainnut." Sitten Peter kysyi hiljaa: "Etkö kertoisi siitä miehestä?"

"En. Loppu mikä loppu."

"Sinun pitäisi mennä naimisiin", Peter lisäsi yhtäkkiä.

Jennie hymyili moiselle kiivaudelle. "Niinkö sinusta? Entä sinä itse?"

"Olen ollut naimisissa. Kolme kertaa. Siitä ei synny erityisen vaikuttavaa kertomusta."

"Älä sitten kerro", sanoi Jennie.

"En koskaan kerrokaan. Mutta jostain syystä halusin, että sinä tietäisit." Peter vetäisi syvään henkeä. "Kahdella ensimmäisellä kerralla tuli avioero."

"Miten kävi kolmannella?"

Peterin ilme muuttui sulkeutuneeksi – kuin tuuli olisi paiskannut kiinni avoimen oven.

"Alice", hän sanoi. "Hän kuoli."

Jennie ei osannut sanoa muuta kuin: "Otan todella osaa."

"Hän oli ihmeellinen nainen, kerta kaikkiaan ihmeellinen." Peter katsoi Jennietä merkillinen ilme kasvoillaan. "Hän oli hyvin samanlainen kuin sinä. Jopa näytti vähän samanlaiselta."

"Kiitos." Tunnustus liikutti Jennietä.

"Eihän tunnu että siitä on yhdeksäntoista vuotta? Minä en koe sellaista vierautta kuin luulin. Entä sinä?"

Jennie torjui syvälle luotaavan kysymyksen vastaamalla: "En kai."

"Meillä meni hyvin niin kauan kuin sitä kesti, vai mitä sanot?" Ääni kuulosti jollakin lailla toiveikkaalta, kaipasi myöntymystä.

"Totta." Kuinka ihanasti se oli alkanutkaan! Koko vuoden kaikki oli ollut raikasta kuin kevät ja lämmintä kuin kevään valo. Niin paljon kesytöntä nuorta naurua heidän välillään oli ollut. Ja nyt Jennie mietti, että elleivät muut ihmiset olisi estäneet heidän avioliittoaan, olisivatko he kuitenkin jaksaneet pysyä yhdessä, jaksaneet kestää kaiken sen hellyyden ja naurun voimalla.

Siinä tapauksessa hän ei olisi kohdannut Jayta. Kummallinen ajatus. Hän ei olisi ikinä kokenut Jayn hellyyttä, Jayn tärkeintä erityisominaisuutta.

Yhtäkkiä Jennietä väsytti tavattomasti. Tämä uskomaton päivä – joka oli alkanut katkeralla pettymyksellä, jatkunut järkyttävällä väkivallalla ja päättynyt sekasortoisilla muistoilla ja haaveilla – oli uuvuttanut hänet perin pohjin. Nyt hän tiesi varmasti vain yhden asian: Peter oli kunnon mies, mutta ei se mies jonka hän halusi.

Hän nousi. "Minusta tuntuu, että voisin mennä nyt nukkumaan. Oletko varma että haluat jäädä tänne?"

"Aivan varma."

Ratkaisu tyydytti Jennietä. Pinnallisesti hän jaksoi kyllä pysyä urheana, mutta tuntui silti hyvältä, ettei tarvinnut jäädä yksin.

"Mene sinä tällä kertaa sänkyyn, niin minä nukun täällä. Sohva sopii minun mitoilleni." Hän suukotti Peteriä poskelle.

Kun Jennie aamulla myöhään heräsi, Peter oli lähtenyt. Hän oli jättänyt kirjelapun: "Pysy tästä lähtien varuillasi toimistossa. Tarkasta ovi kotonakin. Soitan ennen kuin palaan Chicagoon."

Jennie ryhtyi työhön ja suoritti aamun rutiinit, siivosi keittiön ja pesi hiuksensa. Sitten olivat vuorossa tutkittavat juttukansiot, joita riitti koko päiväksi. Hän käsitteli ne yksi kerrallaan ja teki muistiinpanoja. Hän piti lyhyen tauon syödäkseen paahtoleipää ja munaa ja teki yhä töitä, kun puhelin pian kello kahdeksantoista jälkeen soi.

"Mitä kuuluu?" kysyi Jill.

Jennien läpi kulki hienoinen mielihyvän värähdys. "Hyvää. Entä sinulle? Minkä ihmeen takia sinä sunnuntai-iltana minulle soitat?

Sinunhan pitäisi olla ulkona huvittelemassa."

"Peter soitti ja kertoi, mitä sinulle tapahtui eilen. Julmaa, hirveää! Sellaiset miehet pitäisi tappaa."

"Ikävä kyllä laki ei toimi sillä lailla."

"Tuntuuko olosi niin hyvältä, että jaksat puhua yhdestä asiasta?"

"Totta kai. Mistä sitten?"

"No tuota, tämän päivän lehdessä on artikkeli ympäristönsuojelusta, Vihersuo-nimisestä alueesta osavaltion puolella. Eikö se ole se sinun juttusi? Olin tunnistavinani sen."

Nyt ei ollut enää syytä monimutkaiseen salailuun. Jennie vastasi suoraan: "Tarkoitat että oli. Sain potkut."

"Peter kertoi. Se teki varmasti kauhean kipeää, kun olet uhrannut siihen niin paljon työtä."

"Kipeintä tekee se, että minä pelkään rakennusliikkeen voittavan."

"Etkö sinä voi tehdä mitään?"

"En mitään. En asu siellä enkä maksa sinne veroja."

"Minä en ole samaa mieltä. Olet Yhdysvaltain kansalainen. Ei ole mitään syytä, mikset voisi mennä huomenna kaupunginvaltuuston kokoukseen ja puhua suusi puhtaaksi."

"Minulta on mennyt tarmo", sanoi Jennie.

"Pelottaako sinua eilisen takia?"

"Ei. Minulla vain ei sisu riitä siihen."

"Olet päässyt näin pitkälle. Haluatko sinä nyt hävitä?"

"Ei se enää ole minun taisteluni."

"Se on sinun taistelusi, minähän sanoin! Ja jokaisen. Minun vanhempani matkustelevat ympäri maan lounaiskolkkaa. He käyvät jokaisessa kokouksessa, kirjoittavat senaattoreille, eivät ikinä anna periksi."

Jennie muisti Martha Cromwellin sanat: *Sinä olet oikea velho.*

Hänen jo luonnostelemansa vetoomus olisi tehnyt vaikutuksen. Se olisi osunut suoraan niiden ihmisten sydämeen ja omaantuntoon, joilla ylipäänsä oli sydän ja omatunto.

"Jos suostut lähtemään, minä tulen mukaan", sanoi Jill parhaillaan.

Kesti hetken, ennen kuin Jennie tajusi tämän ällistyttävän tosiasian.

"Tuletko sinä mukaan?"

"Haluaisin tulla. Minulla on varaa jäädä pois parilta luennolta."

Se oli hurjapäinen ajatus. Toisaalta se ei ehkä ollutkaan kovin hurjapäinen. Jennie pystyisi tavallisena kansalaisena puhumaan vie-

läkin suoremmat sanat kuin lainopillisena neuvonantajana.

Sitten tuli toinen nautinnollinen ajatus: Tässä hän saisi tilaisuuden näyttää tyttärelleen, miten lahjakas hän oli. Ensimmäistä kertaa sana tuli mieleen luonnostaan – tytär.

"Jennie, ajatteletko asiaa?"

"Sitä kannattaa harkita. Katsotaanpa, voisin vuokrata auton. Meidän täytyisi lähteä viimeistään kolmelta."

Yhtäkkiä Jennien sähköisti seikkailuhenki. Juuri jotain tällaista hän tarvitsi. Se sysäisi hänet liikkeelle, elävien ihmisten maailmaan.

Sitten välähti uhma kuin pieni tulenlieska: Oli elämää ennen Jaytakin, ja elämää täytyy olla myös hänen jälkeensä. Täytyy olla.

KOLMASTOISTA LUKU

SINÄ iltana Jennie hioi ja viimeisteli lyhyttä puheenvuoroaan. Koska hän ei enää toiminut lainopillisena neuvonantajana, hänen täytyisi esittää asiansa nopeasti ennen kuin joku keskeyttäisi. Hän työskenteli täyttä päätä, kun Peter soitti hyvästelläkseen.

"Ilahduin kun kuulin matkastasi Jillin kanssa."

"Se oli hänen keksintönsä. Hän rohkaisi minua."

"Te kaksi taidatte pysyä aika tiiviisti yhdessä."

"Toivottavasti. Emmeköhän."

"Jennie, toivottavasti se korvaa muun ainakin pieneltä osalta." Ja kun Jennie jäi vaiti tietämättä mitä vastaisi, Peter lisäsi iloisemmin: "Minä tulen vielä takaisin. Et sinä näin helposti pääse minusta eroon."

Jennie sanoi vilpittömästi: "En minä yritäkään päästä sinusta eroon."

JENNIE ja Jill kulkivat pitkin käytävää, jonka ovissa luki: TERVEYSVIRASTO, KOIRIEN VEROMERKIT, LIIKENNERIKKOMUKSET, VERONKANTO. He astuivat oikeussaliin, jossa kaupunginvaltuusto istui korokkeella Yhdysvaltain lippu vieressään.

Eräs takaseinään nojaileva mies kosketti Jennien käsivartta. Jennie tunnisti piirisyyttäjän apulaisen, joka oli asentanut Georgen äänityslaitteet.

Mies veti hänet syrjään ja kuiskasi: "Meillä on jo johtolanka. Barkerin rakennusliikkeellä on yhteyksiä mafiaan. Pääpomo teki rakennushommia Kaliforniassa toisella nimellä, joutui vaikeuksiin

ja tuli tänne itään saadakseen kunniallisen maineen."

Jennieltä pääsi hiljainen matala vihellys. "Millaisiin vaikeuksiin?"

"Autopommi. Sillä oli jotain tekemistä sen kanssa, että he halusivat tietyn tontin eikä omistaja suostunut myymään. Martin sanoi, ettei sitä pystytty todistamaan, mutta kaikki tiesivät asian kuitenkin."

"Pystytäänkö sitten todistamaan tämä? Georgen juttu?"

"Martinin mielestä pystytään. Minä en kylläkään ole perillä kaikesta. Olen täällä tänään vain pitämässä silmät auki, katsomassa keitä tänne tulee. Vaikka emme me sentään odota, että herra Isohammas näyttäytyisi." Nuorukainen hymyili. "Kuulemma pääsitte nuurilla hepun kynsistä."

"Niin pääsin. Entä se hyypiö Fisher? Miten hän tähän liittyy?"

"Ei mitenkään. Mies ei ole muuta kuin hyypiö. Pikkutekijä, jolla sattuu olemaan pala maata myytäväksi ja joka suuttuu kun kauppaa vastustetaan. Hei, sali alkaa täyttyä. Teidän on paras mennä istumaan."

Jennie tähyili salista kahta vapaata paikkaa. Siinä katsellessaan hän huomasi Enid ja Arthur Wolfen hopeanharmaat päät. Hän käveli Jill vieressään kaikkien nähden eteen kolmannelle riville, missä oli vapaana vierekkäiset paikat Wolfen pariskunnan takana. Jos he haluavat osoittaa huomanneensa minut, nyt on siihen tilaisuus, hän ajatteli uhmaavasti. Ja jos he sattuisivat ihmettelemään, kuka tämä kaunis nuori nainen on, minä sen kuin kerron.

Wolfet eivät kuitenkaan reagoineet millään lailla.

Jennien itseluottamus hälveni yhtä nopeasti kuin oli voimistunut. Järkevintä olisi lähteä kotiin nyt heti. Mutta Jillin läsnäollessa se olisi nöyryytys.

Niinpä Jennie istui odottamassa vuoroaan kokousrutiinien ja kaikkien teknisten raporttien ajan. Barkerin miellyttävä nuori lakimies toisti entiset väitteensä ja vakuutteli kuulijoille, millaista hyötyä Barkerin rakennusliike kaupungille tuottaisi.

Jennie oli korvattu uupuneella keski-ikäisellä juristilla, josta oli tullut vastusta toiselle miehelle. Hän lateli yksitoikkoisesti tilastotietoja, ja valtuuston huomio alkoi harhailla.

Lopulta keskustelu avattiin yleisölle. Jennie odotti, kunnes puolenkymmentä kansalaista oli ilmaissut mielipiteensä. Ne jakaantuivat melko tasaisesti. Äänestyksestä tulisi siis täpärä. Hän kohotti kätensä, sai puheenvuoron ja nousi.

"Nimeni on Jennie Rakowsky", hän aloitti lujalla äänellä. "Jotkut teistä ehkä muistavat, että olen puhunut täällä ennenkin. Tällä kertaa olen täällä vain tavallisena kansalaisena. Haluan kertoa teille Barkerin rakennusliikkeestä. Kaikkien rakennusliikkeiden tavoin se vetoaa kauniilla puheilla, houkuttelee teitä lupauksilla työpaikoista, verohelpotuksista ja kaikista niistä ihanista parannuksista, joita se muka saa kaupungissa aikaan. Älkää uskoko sanaakaan siitä", hän huudahti heristäen varoittavasti sormeaan. "Liike on tullut tänne tekemään rahaa, siinä kaikki. Se ei välitä mistään muusta kuin omista voitoistaan. Eikä sen lajin ihmisissä sitä paitsi ole mitään uutta. Samanlaisia oli liikkeellä jo vuonna 1890, ja he yrittivät pienentää Yosemiten kansallispuistoa puolella heti alkuun. Elleivät kunnon kansalaiset olisi silloin taistelleet heitä vastaan, meillä ei nykyään olisi Yosemitea eikä Grand Canyonia eikä mitään muutakaan luonnontilaista suojelualuetta."

Joku puhkesi taputuksiin, ja hänet hiljennettiin saman tien. Suosionosoitukset kannustivat Jennietä kuitenkin jatkamaan.

"Tiedämme kaikki, että kun metsät kaadetaan, sadevesi ei pysy maassa ja multa huuhtoutuu mereen. Osa maastanne täällä on suota, joka hidastaa veden kulkua kuin sieni, veden joka muuten voisi tulvia maillenne. Niillä soilla asuu villieläimiä, ne ovat kauniita paikkoja, joissa ihminen voi virkistäytyä. Ne ovat itsenäinen luonnon järjestelmä, kokonaisuus jonka syntymiseen kului tuhansia vuosia. Jos ne tuhoutuvat, vahinkoa ei voi enää korjata. Te tiedätte sen, ja rakennusliikkeen väki tietää sen myös."

Hän jatkoi puhumista. Puheenvuoroon varatut kuusi minuuttia olivat jo kuluneet, mutta kukaan korokkeella ei keskeyttänyt. Hän tajusi kohti kääntyneet kasvot, Jillin kiihkeän tarkkaavaisuuden ja omassa sisimmässään virtaavan voiman.

"Eihän siitä ole kyse, että nyt rakennettaisiin taloja täkäläisille asunnottomille. Tätä rakennettua aluetta osaketaloineen ja golfkenttineen ei todella tarvita lainkaan. Se on kevytmielisyyttä – sitä ja ahneutta." Jennie vaikeni toviksi. "Me kaikki tunnistamme ahneuden, kun näemme sitä. Maailma on täynnä sitä. Ihmiset jopa tappavat sen vuoksi."

Siitä sait, Robinson, hän ajatteli, ja juuri sillä hetkellä hän huomasi Fisherin, jolla oli yhä yllään sama musta jakku ja kasvoillaan sama virne. Saitpa minut huijatuksi, hän ajatteli. Olet pelkkä katujätkä.

Hän sai taas kiinni ajatuksen päästä ja lopetti puheensa nopeasti. "Meidän täytyy oppia näkemään maailmamme uudella tavalla. Toivon, että olette ruvenneet käsittämään sen ja olette kanssani

yhä mieltä, että tämä anomus täytyy hylätä."
Hänen sydämensä jyskytti yhä kun hän istuutui.
"Olit mahtava", kuiskasi Jill. Hänen silmänsä loistivat ihailusta. Jennien läpi tulvahti ilon hyöky.
Sitten pormestari kysyi, oliko yleisöllä lisättävää. Kenelläkään ei ollut.
Nyt oli valtuuston vuoro harkita asiaa ja äänestää. Keskustelusta tuli lyhyt eikä se tarjonnut yllätyksiä.
Sitten seurasi äänestys. Yksi puolesta. Yksi vastaan. Kaksi vastaan. Kolme puolesta. Jennie nojautui tuolissaan etukumaraan.
George Cromwellin tilalle nimitetty roteva mies nousi. "Illan alussa olin vielä epävarma. Mutta kuunneltuani viimeksi puhunutta nuorta naista tein päätökseni. Niin, meillä on tosiaan velvollisuuksia tulevia sukupolvia kohtaan. Ja siksi äänestän ehdotusta vastaan. Jättäkää Vihersuo rauhaan."
"Neljä neljää vastaan", Jennie mumisi. Jill puristi hänen kättään.
Kysyessään viimeisen jäsenen mielipidettä pormestari punoitti taivosta. "Herra Pope?"
Lakimies, Jennie muisti. Kuulemma hän oli taivuteltavissa.
Pope yskäisi. "Minäkin olin kahta mieltä", hän aloitti. "Luonnonsuojelua voi aina kannattaa. Mutta paljon kannatettavaa on myös siinä, että luodaan uusia työpaikkoja ja helpotetaan verotaakkaa. Täytyy vain punnita näitä kahta rinnatusten. Toisaalta. . ."
Jennie voihkaisi äänettömästi. Pahus soikoon, mene jo asiaan.
Kahden minuutin kuluttua mies menikin. "Joten äänestän ehdotuksen hylkäämisen puolesta. Ottakoon osavaltio maan haltuunsa luonnonpuistoksi."
Jennien silmät täyttyivät kyynelistä.
Jill suukotti häntä poskelle. "Sinä onnistuit! Sinä onnistuit!"
Väkijoukko liikkui hitaasti pysäköintipaikkaa kohti. Jennie kuuli tungoksessa takaansa ja ympäriltään huomautuksia.
"Ilman sitä nuorta naisjuristia äänestys olisi minun mielestäni päättynyt toisella Jailla."
"Hän sai mielet muuttumaan. Minä katselin valtuuston kasvoja."
"Sinusta tuntuu varmaan ihanalta", sanoi Jill auton lähtiessä liikkeelle.
Jennie vain hymyili. Panin siihen kaiken ylpeyteni ja koko sydämeni, hän ajatteli.
He ajoivat kaupungin läpi ja olivat pian valtatiellä. Jennie katsoi kojetaulun kelloa. "Puoli kymmenen eikä liikennettä lainkaan. Eh-

dimme takaisin New Yorkiin puolenyön aikaan."

Maa näytti mustan ja valkoisen kirjavalta tilkkutäkiltä, jonka keskellä tie jakoi routaiset pellot kuin nauha. Taivas oli valkoinen ja tyyni.

"Minä en ole ikinä tajunnutkaan, että täällä idässä on näin paljon tyhjää tilaa", huomautti Jill.

"Sinä oletkin käynyt vain New Yorkissa. Katsopa tuonne. Tuo on se pikku tie, joka vie suolle. Järvelle ei ole kilometriäkään, ja sievempää paikkaa voi harvoin toivoa näkevänsä."

"Hyvä on, näytäpä se."

"Nytkö? Keskellä yötä?" Jennie liikuttui tytön innosta. "Mikäs siinä, päästään vain sitten kotiin viittätoista minuuttia myöhemmin."

Pikku auto poukkoili ja liukasteli pyöränurissa ja pysähtyi kohtaan, jossa polku muuttui liian kapeaksi. Lyhyt kävely narisevassa hangessa vei heidät mäelle järven yläpuolelle. Hemlokkien peittämillä kukkuloilla vallitsi syvä rauha.

Täällä Jennie oli seisonut Jayn sylissä lempeän auringon alla, ja heidän elämänsä oli levittäytynyt edessäpäin lämpimän kultaisena.

"Voi Jennie, katso, pöllö!"

Se tuijotti matalalta oksalta pyöreillä meripihkankeltaisilla silmillään. Sitten se kohotti isot siipensä, liiteli järven poikki ja katosi varjoihin puiden lomaan.

"Miten kaunista täällä on! Minä käsitän, minkä takia taistelit tämän vuoksi", kuiskasi Jill. Hän seisoi kädet ristissä katselemassa uinuvaa erämaata, kun taas Jennie katseli vain häntä.

Sitten he menivät autoon ja jatkoivat matkaa kaupunkiin. He ajoivat hetken ääneti. Ensimmäisenä puhui Jill.

"Minä kerroin isälle ja äidille kaiken."

"Kaikenko?"

"Niin. Sinusta ja siitä syystä, jonka takia et halunnut tavata minua. Äiti sanoi, ettei minun olisi pitänyt vaatia."

"Sano vain äidillesi, että asia on kääntynyt parhain päin."

"Ihanko totta?"

"Niin, ihan totta." Kunpa se olisikin niin yksinkertaista.

"Minä haluan vain sanoa yhden asian. Sinun salaisuutesi – siis minusta – olisi ollut turvassa. En olisi kertonut ikinä."

Jennien kurkkua kuristi. "En minä olisi voinut elää valheen kanssa, nousta joka aamu ja katsoa miestä silmiin mielessäni asia, josta hän ei olisi tiennyt."

"On sitä moni ennenkin tehnyt."

"Mutta en minä."

Jill laski kätensä Jennien kädelle; ne lepäsivät kevyesti yhdessä ohjauspyörällä.

"Olet varmaan puolikuollut nälästä", sanoi Jennie. "Pysähdytään jonnekin syömään."

"Ei viitsitä. Minä en tajunnutkaan, että kotimatka kestäisi näin kauan."

"Olkoon, kellohan on aika paljon. Sinun on paras jäädä yöksi minun luokseni. Jospa ottaisit mukavan asennon ja torkahtaisit? Sinulla on ollut pitkä päivä." Kuulostan äidiltä, Jennie ajatteli.

Tyttö nukahti. Matkatessaan kohti New Yorkia auto ohitti maamerkkejä, joita Jennie ei näkisi enää koskaan – sillan, tienvieren kojun josta Jay oli ostanut omenoita. Ja tässä minä nyt olen, hän ajatteli, ja kaunis onnenlapseni nukkuu tuossa vieressä.

JENNIEN pysäyttäessä auton kello oli hiukan vaille yksi. Katu oli pimeänä, mutta hänen asuntonsa kaikista ikkunoista loisti valoa.

Mitä nyt? Kuka nyt? Hänen teki mieli paeta.

"Mikä hätänä?" kysyi Jill unisesti.

"Asunnossa on valot. Sen jälkeen, mitä toimistossa tapahtui, minusta on paras olla menemättä sisään."

"Annapa minulle ulko-oven avain. Mennään ylös, ja jos siellä on jotain vialla, kiljaistaan vain niin että koko talo herää."

"Kun noin sanot, minähän tunnen itseni pelkuriksi. Hyvä on, minä menen. Mutta sinä pysyt kyllä täällä alhaalla."

"Pysyn muutaman askelen sinun takanasi."

Jennie lähti portaita ylös. Tasanteella hän pysähtyi kuuntelemaan. Talossa oli hiirenhiljaista. No niin, hän järkeili, murtovarkaus taas kerran vain. Tässä kaupungissa niitä sattuu joka päivä.

Ovi oli raollaan, ja hän jäi epäröimään kerätäkseen rohkeutta. Jill ojensi kätensä hänen eteensä ja työnsi oven auki.

"Mene sisään, Jennie. Mene vain."

Olohuoneen perällä nousi jaloilleen kaksi miestä. Peter nauroi, ja Jay lähti kädet ojossa juoksemaan Jennietä kohti.

"Voi Jennie", hän huudahti.

Jennie ei jaksanut käsittää oliko näky totta, hän vain sopersi: "M-mitä nyt? Mitä täällä tapahtuu?"

"Voi Jennie", huudahti Jay uudestaan. Hän kietaisi kätensä Jennien harteille. "Sinun pitäisi paiskata minut portaita alas. Että keh-

tasinkin kohdella sinua niin! Että kehtasinkin!”

”Minä en käsitä”, sanoi Jennie silmät kyynelissä.

”Peter tuli tänään iltapäivällä minun toimistooni ja kertoi kaiken. Mikset kertonut itse?”

Jennie painautui miehen olkaa vasten kykenemättä vastaamaan. Peter ryhtyi nyt jollakin lailla johtajaksi. ”Olen selittänyt asian niin kuin minä sen käsitän, niin kuin se on. Jennietä pelotti liikaa.”

”Minuako sinä pelkäsit?” Jay oli ymmällään. ”Sitä minä en jaksa uskoa.”

”Ole kiltti”, Jennie kuiskasi.

”Hän pelkäsi, että menettäisi sinut. Ja niin kuin myös kerroin”, sanoi Peter karheaksi muuttuneella äänellä, ”jutun alku on minussa. Minussa ja perheessäni. Me leimasimme hänet. Sen jälkeen hän ei mielestään ollut koskaan tarpeeksi hyvä.”

”Siltäkö sinusta tuntui, Jennie?” kysyi Jay surullisesti.

”Niin kai. Vähän siltä”, Jennie kuiskasi.

”Olisimme menettäneet kaiken, jos Peter ei olisi tullut tapaamaan minua. Asia näytti siltä, että minä luulin. . .väkisinkin luulin. . .tulin vähän hulluksi –” Jay jätti lauseen kesken. ”Ja tämäkö on sinun tyttösi?”

Sillä Jill oli jäänyt odottamaan, katselemaan kohtausta uteliaan hellyyden vallassa.

Vihdoinkin Jennie sai järjelliset sanat suuhunsa. Hän sanoi ylpeästi: ”Niin, tämä on Jill. Victoria Jill.”

”Sinä siis olet syynä tähän kaikkeen!” Jay tarttui Jilliä olkapäistä ja suuteli häntä kummallekin poskelle.

Jennien päässä pyöri, ja hänen täytyi istuutua. ”Mikä viikko”, hän mumisi silmiään pyyhkien.

”Pahimmanlaatuinen”, sanoi Jay. ”Pahimmanlaatuinen. Mutta mitä minä nyt höpisen? Kuulin juuri, mitä sinulle tapahtui toimistossa. Tulin uudestaan hulluksi kun Peter kertoi.”

Jennie sulki silmänsä, jotta huimaus lakkaisi, ja Jay istuutui viereen ja silitti hänen hiuksiaan.

”Minusta tuntuu kuin olisin iltapäivästä lähtien elänyt kokonaisen elämän”, Jay aloitti verkalleen. ”Kun Peter käveli sisään toimistoon, en uskonut silmiäni.”

Peter naurahti. ”Hän tunnisti minut tukasta.”

”Hän tuli sisään ja rupesi pitämään nuhdesaarnaa. Hän sanoi, ettei minulla ollut mitään oikeutta kohdella sinua sillä lailla, että se oli raakalaismaista ja –”

”Näytin varmaan rohkeammalta kuin minusta tuntui. Mutta en olisi voinut lähteä takaisin Chicagoon ja jättää Jennietä sillä lailla, kun asia oli minun syytäni.”

”Ei todella sinun syytäsi”, vastusti Jennie.

”Niin no, miten sen haluaakin nähdä. Joka tapauksessa muistin naapurisi Shirleyn. Tulin tänne ja kysyin häneltä muutaman kysymyksen – tietysti ystävänäsi tohtorina. Sillä lailla sain Jayn nimen. Helppo homma.” Peter oli tyytyväinen itseensä.

Jay naurahti. ”Siunattu Shirley, sen naisen saa puhumaan helpolla. Temppu onkin siinä, että saa hänet lopettamaan.”

”Minä tiesin koko ajan, mitä Peter suunnitteli”, sanoi Jill. ”Ja kun me ajoimme tänne ja näin valot ikkunassa, tiesin että se oli onnistunut niin kuin piti. Istuin koko päivän kuin neuloilla, kun ajattelin sitä.”

”Ei ihmekään, että sinulla oli kiire päästä takaisin”, sanoi Jennie.

”Ohoh!” huudahti Jay. ”Unohdin kokonaan sen tämänpäiväisen. Olen ollut niin kiihdyksissä, etten välittänyt enää hiton vertaa Vihersuosta enkä mistään muustakaan. Mutta Jennie, sinä et unohtanut.”

”Jill minut sai lähtemään.”

”Niin, ja etkö olekin hyvilläsi? Jennie piti kerta kaikkiaan upean puheen”, Jill kertoi miehille. ”Hän taisteli ja voitti.”

”Minun Jennieni onkin taistelijaluonne.”

Sitten kuului Peterin ääni. ”Niin, kun on kyse jostain hyvästä asiasta. Muista ihmisistä.”

Kaikki jäivät hetkeksi vaiti. Sitten Jay kääntyi Jennieen päin. ”Kuule”, hän aloitti, ”heti aamulla me käymme hakemassa avioliittoluvan. Unohdetaan ne hienot hääjärjestelyt. Minä en halua odottaa yhtään kauempaa kuin kolme päivää.”

Hän tarttui Jillin käsiin. ”Sinun pitää tulla mukaan myös. Olet Jennien tytär, ja sinusta tulee minunkin tyttäreni.” Ja lopuksi hän sanoi niin hiljaa, että Jennie hädin tuskin kuuli: ”Jill, minä rakastan äitiäsi hyvin paljon. Ja olin vähällä menettää hänet. Omasta syystäni.”

”Minustahan se alkoi”, sanoi Jill. ”En kestä ajatellakaan, että melkein pilasin kaiken.”

”Minusta on aika lopettaa nuo puheet syyllisyydestä”, vastusti Peter. ”Suunnataanpa katse tulevaisuuteen.” Hän haukotteli. ”Lähden aikaisella aamukoneella, niin että sanon nyt hyvää yötä.” Hän otti päällystakkinsa. ”Jill, tavataanko joskus Chicagossa?”

”Totta kai. Voisin joululomalle lähtiessäni käväistä siellä ja syödä

lounasta sinun kanssasi. Vaikka minulla on kyllä kiire päästä ko-tiin."

Jay katseli tyttöä kiinteästi.

"Olet näköjään ihmeissäsi", huomautti Jill hymyillen.

"En oikeastaan. Minä vain en tiedä sinusta mitään."

"Kyllä se järjestyy. Tulen käymään aina kun kutsut."

"Käymäänkö vain?"

"Ai, luulitko sinä, että muuttaisin asumaan Jennien luo? En minä sitä ole halunnut missään vaiheessa. Minulla on oma ihana perhe. Halusin vain tietää kuka olen", Jill sanoi vakavana. "Ja nyt kun tiedän, olen saanut mielenrauhan."

"No, voihan ihmisellä olla kaksi perhettä", Jay sanoi.

Peter oikaisi: "Kolme. Minä olen yhden hengen perhe."

"Etkö voi jäädä häihin asti?" kysyi Jay Peterin pukiessa päällys-takkia ylleen. "Vain kolmeksi päiväksi?"

Peter pudisti päätään. "Kiitos, mutta täytyy lähteä. Minä olen oikea vierivä kivi." Hän kätteli Jayta, suukotti Jilliä ja aikoi juuri puristaa Jennien kättä, kun Jennie nousi ja suuteli häntä.

Jennie naurahti. "Jay, et kai pahastu?"

"En. Voisin itsekin antaa hänelle suukon."

"Älä nyt sentään", sanoi Peter, ja kaikki purskahtivat nauruun.

Hänen lähdettyään muut kolme menivät ikkunaan kuin yhteisestä päätöksestä. He katselivat, kuinka hän ylitti kadun lamppujen alla ja lähti valtakatua kohti pitkin poikamaisin harppauksin.

Jay sanoi yhtäkkiä: "Minä pidin hänestä."

"Minä luulin, että vihasin häntä", vastasi Jennie.

"Mutta et vihaa enää", sanoi Jill.

"Miten minä voisin? Hänhän antoi minulle takaisin teidät molem-mat." Jennie tarttui Jilliä kädestä ja piteli toisella kädellään Jayn kättä, joka oli lämmin ja luja.

"Tämä on ollut pitkä aika, pitkä tie", hän sanoi.

Hänen lävitseen virtasi lempeä tunne, suloinen lepo, samanlainen kuin silloin, kun matkalta palattuaan näkee taas kotinsa. Tämä vaatimaton pikku huone sisälsi kokonaisen maailman – täyden kirkkaan uuden maailman.

Sitten hänen mieleensä juolahti muuan asia. "Hei, Jill! Etkö juu-ri sinä väittänyt, että pitäisit salaisuuden, ettet ikinä kertoisi?"

"Minä valehtelin", sanoi Jill iloisesti.

Belva Plain

Aivan toisenlainen kirja oli Belva Plainilla mielessä, kun hän panikin sen syrjään ja aloitti romaanin *Unohda minut*. "Lehdissä oli viime vuosina kirjoitettu paljon adoptiolapsista, jotka halusivat löytää biologiset vanhempansa", hän kertoo, "ja rupesin miettimään, miten valtavia tunteiden ristiriitoja siitä voi syntyä – monta eri osapuolta, heidän kaikkien näkökantansa, kaikki ne tavat, joilla heidän elämänsä voi häiriintyä. Ajattelin, että siinäpä vasta romaanin aihe."

Toisella tasolla kirjasta ilmenee selvästi Belva Plainin huoli ympäristöstä. Se on perua nuoruuden kesistä Connecticutin nopeasti katoavalla maaseudulla. "Me kasvatimme lehmiä ja kanoja", hän muistelee. "Se ei ollut isäni elinkeino, vaan hän harrasti sitä, koska rakasti eläimiä ja luontoa. Jo ennen kuin ympäristönsuojelu tuli muotiin, minua askarrutti syvästi se, mitä ympäristölle oli tapahtumassa. Luonnonsuojelu on kerta kaikkiaan ollut osa elämääni niin kauan kuin muistan." Itse asiassa ympäristönsuojeluasiat vaikuttavat kirjailijan elämään suoranaisesti vielä nytkin. Hänen kotinsa eräässä New Jerseyn esikaupungissa sijaitsee lähellä suurta suota, jolle suunniteltiin lentokenttää. Suunnitelmat peruttiin katkeran taistelun jälkeen. Selvää yhtäläisyyttä Vihersuon kanssa.

Belva Plain kirjoittaa "melkein joka aamu": hän aloittaa heti aamiaisen jälkeen ja jatkaa suunnilleen kello kolmeentoista – hän saa mielestään aikaan parasta tekstiä näinä viitenä tuntina. Silloin kun hän ei istu kirjoituspöytänsä ääressä, tekemistä riittää yllin kyllin. Belva Plain jäi leskeksi vuonna 1982, mutta käyttää yhä täysin mitoin hyväkseen sitä, että asuu lähellä New Yorkia: hän seuraa balettia, oopperaa ja ulkomaisia elokuvia. Lapsenlapset asuvat lähellä ja ovat hyvin kiinteä osa hänen elämäänsä. Hän nauttii matkailusta ja käy joka vuosi yhdellä pitkällä matkalla, viimeksi Skotlannissa. Ja hän kertoo: "Minun täytyy lukea joka päivä", olipa sitten kyse Dickensin romaanista tai Richard Wagnerin elämäkerrasta.

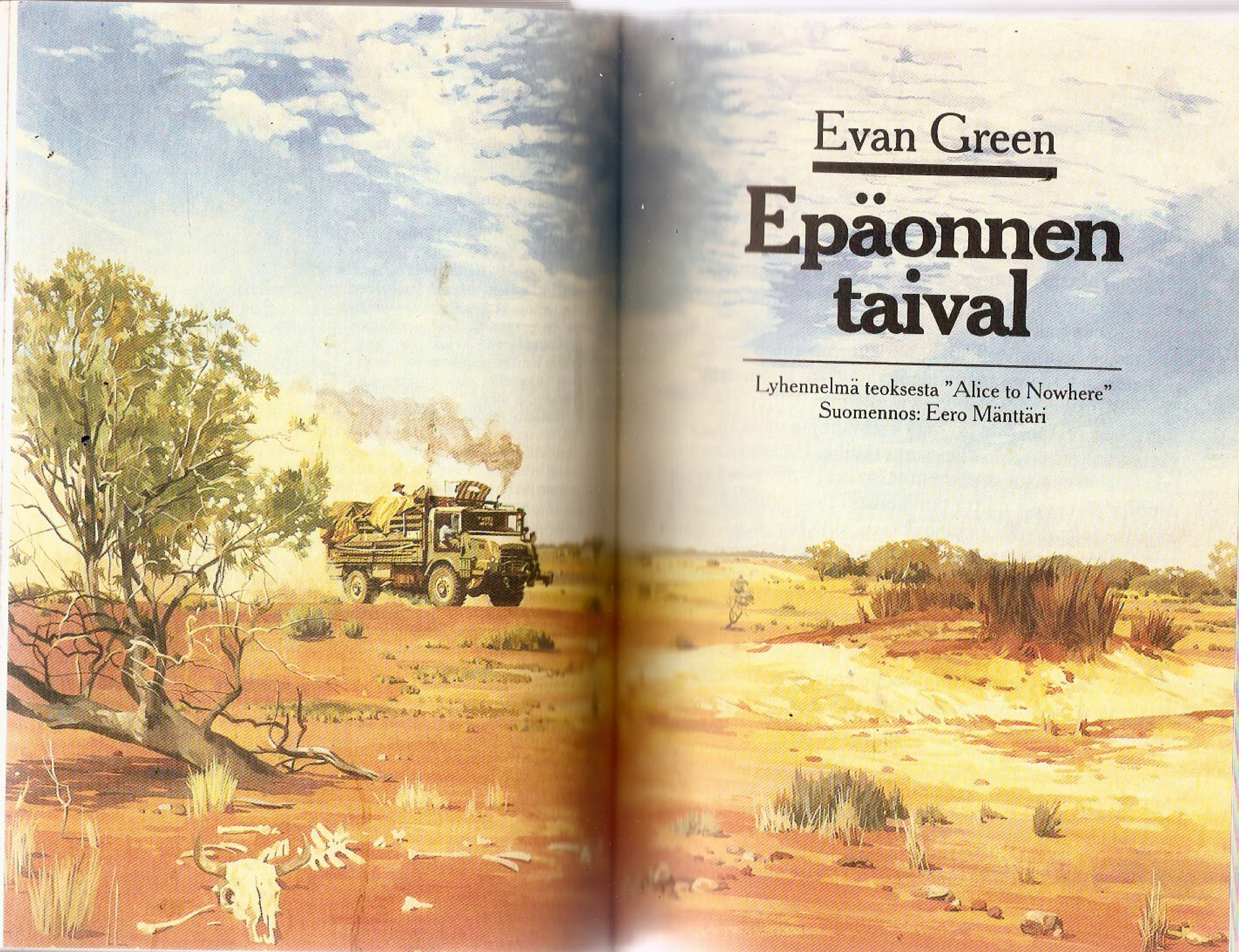

Evan Green

Epäonnen taival

Lyhennelmä teoksesta "Alice to Nowhere"
Suomennos: Eero Mänttäri

Alice Springsissä tapahtunut murha käynnistää takaa-ajon halki Keski-Australian. Häikäilemätön tappaja pakenee kumppaneineen etelään – mukanaan varastetut opaalit, joiden vuoksi he eivät kaihda mitään päästäkseen pakoon.

Marreessa valmistellaan huoltokuorma-autoa raskaaseen kuudensadanviidenkymmenen kilometrin ajoon Birdsvilleen. Fred Crawford, auton kuljettaja, merkitsee ratkaisevan tärkeää yhteyslinjaa matkan varrella oleville syrjäisille asuntotiloille. Hänen työnsä on usein yksinäistä, loputonta taistelua autioita ja karuja seutuja vastaan – mutta tätä matkaa Fred odottaa omalla ujolla tavallaan innokkaasti, sillä hän saa tehtäväkseen kuljettaa viehättävän sairaanhoitajan, Barbara Deanin, tämän uuteen asemapaikkaan pieneen syrjäiseen sairaalaan.

Paahtavan kuuman aavikkohietikon halki kulkeva Birdsvillen tie muuttuu kauhujen taipaleeksi, joka panee Fredin kestävyyden äärimmäiselle koetukselle – sillä Barbara ei ole kolhiintuneen vanhan autorämän ainoa matkustaja.

1. LUKU

MIES ASTUI esiin varjosta ja jäi seisomaan polulle. Ketään ei ollut näkyvissä. Hän käänsi takkinsa kauluksen pystyyn, sillä häntä paleli. Laaja pilvi, johon sen takana loistava täysikuu loi ryppyjen kaltaisia harmaita viiruja, leijui korkealla kaupungin yläpuolella. Kadunkulmassa oleva lamppu hohti kylmästi sitä ympäröivän udun keskellä. Mies odotti kuulostellen. Kaupunki oli hiljainen. Hän alkoi hengittää raskaasti; hän oli pidättänyt hengitystään. Asia tuntui uskomattomalta. Ja kuitenkin, vain muutamaa minuuttia aiemmin, hän oli piessyt naisen hengiltä.

Hän kääntyi ja viittasi kumppaniaan tulemaan luokseen. Toinen mies oli lyhyempi ja lihava. Hän laskeutui portaat vilkuillen hermostuneesti ympärilleen. Miehet kävelivät juuri yhdessä läpi katulampun alla hehkuvan udun kohti kadun toiselle puolelle pysäköityä avopakettiautoa, kun he kuulivat lähestyvän auton ääntä.

"Kävele vain eteenpäin", pitkä mies sanoi. "Käyttäydy normaalisti."

He kävelivät avopakettiauton ohi. Heidän takanaan autonvalot kääntyivät kulmasta ja heijastivat heidän varjonsa näyteikkunaan. Se oli taksi, jonka kattotunnus paloi. Kuljettaja ohjasi autonsa lähelle kadunreunaa valmiina pysäyttämään käskettäessä. Pitkä mies pudisti päätään ja taksi kiihdytti tiehensä. Sen kadottua näkyvistä miehet palasivat pakettiautoa kohti. Lihava mies avasi ohjaamon oven. Hänen kätensä vapisi. Toinen mies katsoi taakseen, hotellin suuntaan.

"Mene sisään ja odota", hän sanoi. "Tulin juuri ajatelleeksi jo-

tain." Hän asteli takaisin tien yli. Hän ajatteli nyt selkeästi. Kylmä ilma auttoi. Viimeksi kuluneet kolmekymmentä minuuttia kaksikko oli tuskin uskaltanut hengittää työskennellessään sisällä hotellin toimistossa, ja jokainen ääni oli raastanut heidän hermojaan. He olivat olleet erittäin varovaisia, mutta siitä huolimatta heidät oli keksitty. He olivat poistuneet paikalta liian kiireesti, ja nyt hänen oli hoidettava eräitä asioita.

Hotelli oli yhä pimeänä. Hän nousi portaat ja työnsi lukitsemattoman lasioven auki. Hän tunnusteli puseronsa taskua. Hän tiesi, että opaalit olivat yhä siellä, mutta se oli tahaton liike, varmistumisele. Hän otti esiin taskulampun. Kauhistuttavan hetken hän luuli että nainen oli poissa. Sitten valo osui naisen jalkoihin, ja hän ohjasi valokeilaa pitkin naisen ruumista. Hän kumartui. Ei ollut epäilystäkään siitä, että nainen oli kuollut.

Kun nainen oli tullut toimistoon, tämä oli melkein huutanut säikähdyksestä. Miehen lihava toveri oli juuri avannut kassakaapin ja ottanut sieltä opaalirasian. Nainen oli seissyt ovella heristäen hänelle keppiään, suu auki kuin huutaakseen, ja hän oli temmannut kepin itselleen ja lyönyt lyömistään, kunnes oli varma siitä, ettei nainen huutaisi.

Nyt hän nousi ja pyyhki taskulampun valokeilalla varovasti huonetta. Ohut valojuova leijui ohi arkistokaappien, heijastui välähtäen peilistä ja risteili isolla pöydällä, jolla oli kasapäin papereita, ennen kuin löysi etsimänsä. Se oli pieni kello kassakaapin lähellä olevalla kirjoituspöydällä. Sen vieressä oli kalenteri, joka juhlisti vuoden 1957 maaliskuuta kiiltopintaisella kuvalla. Hän otti kellon käteensä ja kiersi sen osoittimia, kunnes ne näyttivät puoli kuutta. Hän pani kellon alassuin lattialle ja painoi sitä polvellaan, kunnes kuuli lasin räsähdyksen. Hän pidätti hengitystään; muita ääniä ei kuulunut. Hän painoi kovemmin, kunnes kuului voimakkaampi räsähdys. Hän vei korvansa kellon lähelle varmistuakseen siitä että se oli pysähtynyt.

Hän kieräytti naisen kyljelleen, työnsi kellon ruumista vasten, pyyhki lasinsirut lähemmäksi ruumista ja kieräytti sen takaisin selälleen. Kello oli piilossa.

Johnny Parsons nousi taas jaloilleen. Hän taputti opaalirasiaa, tarkisti että pistooli oli paikallaan ja katsoi kelloaan. Melkein kaksi. Oli aika häipyä Alice Springsistä.

Barbara Dean luopui nukkumisyrityksistään ja katsoi ulos rautatievaunun ikkunasta. Harmaita hahmoja vilahteli ohi aamunkoittoa

edeltävässä kajossa, uhattuja hyönteisiä muistuttaviin asentoihin jähmettyneitä outoja mekaanisten kojeiden ääriviivoja. Hän katsoi tarkemmin. Ne olivat jättimäisiä maansiirtokoneita, jotka seisoivat terä koholla pitkien varsien päässä. Hän nousi istumaan ja venytteli levittääkseen jäsentensä jäykkyyttä. Hänen vieressään oleva mies urahti, mutta nukkui edelleen retkottaen istuimella poikittain pää ja hartiat takin peitossa, johon hän puhalsi pahanhajuisen hengityksensä syvin, säännöllisin välein. Ei ääni enempää kuin mieskään häirinnyt Barbaraa. Hän oli sairaanhoitaja. Ja päätettyään palvella seuraavan vuoden yhdessä Australian syrjäisimmistä lähetyssairaaloista hän oli valmis hyväksymään sellaiset asiat niitä satunnaisia polkuja myöten, jotka tämä muukalainen aika ajoin suuntasi häneen.

Juna oli hidastanut vauhtia. Juuri vauhdin muutos, yksitoikkoisen kolinan ja vaunun huojahtelun keskeytyminen, oli herättänyt hänet. Ei sillä että hän olisi nukkunut paljonkaan sen jälkeen kun oli lähtenyt Adelaidesta puoleltapäivin edellisenä päivänä.

Ulkopuolella oli lisää puskutraktoreita, sitten hökkeleitä. Taivas punertui auringon nousua enteillen. Laakea maa levisi loputtomassa varjossa. Barbara Dean ei ollut koskaan nähnyt sellaista maata. Hänen määränpäänsä oli Channel Countryssä sijaitseva Birdsville-niminen paikka, mutta hänelle oli kerrottu että tämä Etelä-Australian kolkka oli samanlaista. Hän hymyili lohduttavana eleenä ikkunasta heijastuvalle kuvajaiselleen. Kaikki olisi tästä lähtien hänelle uutta, ja hän tarvitsi tukea – vaikka vain omalta kuvajaiseltaan. Ystävät olivat varoittaneet häntä vaihtamasta suurkaupunkia ja kaikkea, mitä se tarjosi, pieneen, yli puolentoista tuhannen kilometrin päässä rannikolta sijaitsevaan asutuskeskukseen. Mutta toimittuaan sairaanhoitajana Sydneyssä melkein kymmenen vuotta hän oli urautunut työrutiiniin.

Maa näytti pehmeältä varjoissaan. Hän oli päättänyt pitää siitä, mutta hänestä oli hyvä, että nouseva aurinko paljastaisi sisämaan maisemat vähä vähältä, ikään kuin varovasti niitä esitellen.

Juna ohitti kiskot kolkkuen viimeisen hökkelirivin ja huterot vesitornit, joiden jälkeen alkoi harmaansininen, yksitoikkoinen tasanko. Hän arveli että se oli uuden Alice Springsiin vedettävän rautatielinjan rakentajien leiri. Koko matkan Port Piriestä saakka juna oli kulkenut lähellä tuota linjaa, joka vankempien siltojensa ja leveämpien penkereittensä ansiosta oli todiste mies- ja konearmeijan työstä. Heillä oli edessään vielä pitkä matka, sillä leiri ei ulottunut vie-

lä Marreehen asti, joka oli puolitiessä Alice Springsiin. Sen hän tiesi siksi, että hänen oli määrä nousta junasta Marreessa.

Hän torkahti taas, ja kun hän heräsi jälleen, maisema oli muuttunut ruskeaksi. Se vilisi ikkunan ohi tasaisena ja tylsänä kuin imupaperi. Hän oli nälkäinen ja väsynyt ja levoton. Nukkuvan miehen jalka kosketti hänen polveaan. Varovasti mutta päättävästi hän työnsi sen pois, mikä sai takin alla olevan pään kohoamaan ja sanomaan: "Viitsisitkö potkaista meitä Marreessa, kaveri?"

Kaveri. Hän otti omenan ja iski hampaansa siihen kiivaasti. "Miksi Barbara lähtee takamaille?" hänen äitinsä ystävät olivat kysyneet juoruillessaan tenniskentällä. "Hän ei pääse ikinä naimisiin, jos hän hautautuu sinne." Kukaan ei ymmärtänyt. Ei hän paennut eikä piiloutunut. Hän teki tämän omasta vapaasta tahdostaan. Tämä oli paljon parempaa kuin päiviensä viettäminen ikävystyen, juoruillen ja tennistä pelaten.

Hän oli junan länsipuolella, suojassa nousevan auringon porotukselta. Vaunun varjo kiiti junan rinnalla. Kaukana taivaanrannassa aamuvalo oli kohonnut matalan vuorijonon ylle valaen siihen violettia hohdetta. Vuorten ja tasangon vastakohtaisuus korosti hänen mielestään niiden kauneutta. Hänen silmänsä heijastuivat aavemaisina ja kalpeina ikkunan epäselvästä kuvajaisesta, ja hän mietti, miten häntä mahdettaisiin arvioida täällä kaukana sisämaassa, missä naisia oli vähän. Hän ei ollut mikään kaunotar, mutta ei rumakaan. Hyvännäköinen tyttö. Korjaus. Nainen, sillä hän oli kahdenkymmenenkuuden. Hyvännäköinen sairaanhoitaja, yksi sadoista Sydneyssä, missä oltiin sitä mieltä, että jos et ole naimisissa kaksikymmentäkuusivuotiaana, sinussa on jotain vikaa.

Kuului jarrujen kirskuntaa ja vauhti hidastui taas. Edessäpäin näkyi rakennuksia. Käytävää pitkin käveli vartija jalat rautatieläisten ja merimiesten tapaan leveästi harallaan.

"Onko tämä Marree?" Barbara kysyi.

Mies nyökkäsi antamatta askeltensa rytmin häiriintyä, koskettaen jokaisen istuimen selkää kuin olisi laskenut'ne varmistuakseen siitä, ettei yksikään puuttunut. Barbara nousi ottamaan laukkunsa hyllyltä. Ne olivat ihmeen kevyet kuuluakseen ihmiselle, joka muutti uuteen maailmaan.

Hänen vaununsa lipui rakennusten kohdalle, jotka reunustivat hujan hajan leveän kadun toista puolta. Yksi isompi rakennus, ankean ruskea, kulmatiilet valkoisiksi maalatut. Rauta-aitoja. Muutamia puita. Pölyä. Juna siirtyi vaunut keikkuen laajalle järjestely-

ratapihalle, ohitti katoksia ja laitureita, sivuraiteella seisovia säiliövaunuja, tyhjiä karjankuljetusautoja. Joitakin ihmisiä seisoi tuijottaen ohilipuvia ikkunoita. Punatukkainen mies piippu suussa tuijotti Barbaraa, käänsi katseensa pois ja katsoi taas. Hän pysähtyi kahden vilkkaaseen keskusteluun syventyneen miehen kohdalle. Toisella oli rautatieläisen virkapuku, toisella musta parta ja likaiset kasvot. Barbara oli ihmeissään; kuinka mies saattoi olla niin likainen niin varhain?

Mustaparta puhui kuuluvasti: "...valtavan isoja renkaita, puskutraktoria varten." Hän kohtasi Barbaran katseen ja hymyili.

Barbara kokosi tavaransa ja lähti ovea kohti. Punatukkainen mies otti piipun suustaan ja huikkasi: "Sisar Dean?"

"Kyllä." Barbara pysähtyi askelmalle.

"Minun nimeni on John Black. Herra Crawford pyysi minua tulemaan teitä vastaan. Hän on itse matkoilla." Mies ojensi kätensä ottaakseen Barbaran laukut. "Tervetuloa Marreehen."

"Kiitos."

Sitten Barbara muisti jotain. "Anteeksi, odottakaa vähän", hän sanoi ja palasi vaunuosastoonsa.

Mies nukkui yhä jalat Barbaran istuimella. Hän potkaisi ne alas. "Marree", hän sanoi.

Tuulilasinpyyhkimien hankaamien naarmujen, pölyn ja hyönteisten jäännösten läpi suodattuva aamuauringon valo loi lihavan miehen kasvoille hämähäkinseittimäisen kuvion. Tien jokaisella töyssyllä valo vihloi hänen silmiään. Hän sääli itseään enemmän kuin koskaan. Hän pohti tapahtumaketjua, joka oli johtanut siihen, että hän istui avopakettiauton ohjauspyörän takana pakomatkalla Alice Springsistä.

Francis Raymond Gardiner oli melkein koko elämänsä säälinyt itseään. Hän oli ollut lapsi Sydneyssä laman aikana, ja hänen äitinsä oli leski. Niin hän ainakin sanoi pojalle, toiset lapset koulussa väittivät muuta. He nimittelivät häntä sanoilla, joita hän ei ymmärtänyt. Se oli osa hänen ongelmaansa. Suuri osa siitä, mitä hänen ympärillään tapahtui, ylitti hänen ymmärryksensä.

Auto osui kuoppaan, ja hän sävähti.

Hän ajatteli koulua. Hänen siellä viettämänsä aika oli ollut yhtä painajaista, tuomio joka täytyi kestää. Nimikirjaintensa mukaan Francis Raymond Gardiner oli saanut pilkkanimen Frog, Sammakko. Koulunpihalla pilkkanimi oli väistämätön, jos olit lähtöisin al-

haisista yhteiskunnallisista oloista. Lihava ja hämmentynyt Gardiner oli läheltä pohjaa. Hän oli vihannut koulua, ja myöhemmin hän oli vihannut kohtaloa, joka oli antanut hänen varttua lihavaksi aikuiseksi, sillä sen ansiosta pilkkanimi oli säilynyt.

Sammakko oli hyvä käsistään, mutta ei päästään. Oli väistämätöntä, että hän joutui tekemisiin rikollisten kanssa. Aluksi kyseessä oli pelkkä poikajengi, entisten koulutoverien pohjasakka. Heillä oli tapana kokoontua Taidekoulun eteen perjantai-iltaisin ja antaa selkään jollekulle, joka tuli ulos tansseista. Kenelle hyvänsä. Samantekevää. Hän nautti noista päivistä, koska hän silloin tunsi kuuluvansa johonkin ja olevansa voittavalla puolella. Hän varasti joitakin autoja, joutui vankilaan ja solmi tuttavuuksia, jotka opettivat hänelle taloihin murtautumisen taidon. Hän eteni kassakaappeihin. Sammakko oli hyvä käsistään, mutta toisten käsissä hän oli kuin vahaa. Juuri tuo kätevyyden ja suostuteltavuuden yhdistelmä oli johtanut hänet niin usein vaikeuksiin.

Tällaisissa vaikeuksissa hän ei ollut ollut koskaan ennen. Hänet oli houkutellut tähän keikkaan lupaus helposta rahasta. Nyt tuon lupauksen antanut mies oli tappanut naisen, ja se muutti kaiken.

Sammakko oli ajanut Alice Springsistä asti, yli neljäsataa kilometriä; Stuart Highway, ainoa keskustasta etelään vievä tie, oli luita rutisuttava koettelemus. He eivät olleet ajaneet yhdenkään kaupungin läpi, koska niitä ei ollut. Pitempi mies, Johnny Parsons, oli pysynyt hereillä puhuen taukoamatta, kunnes he tulivat Etelä-Australian rajalle, jonka merkkinä oli ainoastaan luodinreikien puhkoma metallikilpi. Tuo osoitus hävitysvimmasta näytti saavan Johnnyn rentoutumaan, ja Pohjoisterritorion jäätyä taakse hän oli vaipunut uneen.

Sammakko vilkaisi vieressään nukkuvaa miestä. Hänen omat silmäluomensa tuntuivat kuumilta ja raskailta, ja hän olisi halunnut sulkea ne. Edellisenä päivänä hän oli ajanut lähes kuusi ja puolisataa kilometriä Alice Springsiin ja hänen päänsä oli väsymyksestä tokkurainen. Hän pisti sen ulos avoimesta ikkunasta ja ajoi useita satoja metrejä niin, että tuuli pusersi kyyneliä hänen silmistään. Se virkisti häntä hiukan, mutta mikään ei kyennyt ravistamaan hänen mielestään huolta, jota hän tunsi. Hän yritti nähdä kellonajan kumppaninsa ranteesta, mutta ei saanut siitä selvää. Aika oli erittäin tärkeä tekijä Johnnyn suunnitelmassa.

Kun Johnny oli ensimmäisen kerran selittänyt suunnitelmansa, ei tappamisesta ollut puhuttu mitään. Tavallinen kassakaappikeikka. Johnny tiesi kaiken opaaleista, mutta ei osannut avata kassakaappeja. Eikä varastaa autoja. Sitten hän oli luvannut Sammakolle puolet saaliista. Viidelletuhannelle ei sopinut nyrpistää nenäänsä, mutta nyt Sammakko katui päätöstään. Hän ei ollut koskaan ennen sekaantunut murhaan.

"Suunnitelmasi on parasta pitää paikkansa, kaveri", hän tuumasi ääneen.

Kuin vastaukseksi Parsons siirsi jalkojaan. Sammakko odotti, kunnes oli varma siitä, että toinen nukkui, ennen kuin jatkoi, nyt hiljaisemmalla äänellä. "Hyvähän sinun on. Mutta minä teen kaiken työn. Minä varastan auton, minä ajan paikalle, minä avaan kassakaapin ja nyt minä ajan koko halvatun matkan takaisin. Minä kai. . ." Hänen äänensä häipyi kun Johnny liikehti ja alkoi sitten kuorsata.

Kuinka hän saattoi nukkua? Sammakko ei ollut koskaan tavannut ketään, jonka itseluottamus olisi ollut niin suuri. Ja siihen asti kun nainen oli yllättänyt heidät, kaikki oli sujunut juuri niin kuin Johnny oli sanonut. He olivat lentäneet Adelaidesta Oodnadattaan ja löytäneet tämän auton, juuri niin kuin Johnny oli sanonut heidän löytävänkin, ja sen ottaminen oli ollut lastenleikkiä. Sen ajamisessa ei ollut mitään vaikeuksia, ja he olivat saapuneet Alice Springsiin pimeäntulon jälkeen. Heillä oli bensiiniastioita takana, niin ettei heidän tarvinnut poiketa huoltoasemilla. Sikäli kuin he tiesivät, kukaan ei ollut nähnyt heidän tuloaan hotelliin. Vieläpä kassakaappikin oli osoittautunut helpoksi hommaksi, ja he olivat löytäneet opaalit.

Ja sitten nainen oli tullut huoneeseen.

Taas Sammakko mietti mitä kello mahtoi olla. Heidän oli oltava Oodnadattassa neljältä ehtiäkseen lentokoneeseen. Tuo suunnitelman osa oli huolestuttanut häntä. Tuntui luonnottomalta palata Alice Springsiin, mutta Johnny oli suostutellut hänet siihen. Heidän täytyi päästä Darwiniin, missä Johnnyn yhdysmies ottaisi opaalit ja maksaisi heille. Nopein tapa oli lentää, ja tässä he nyt olivat, palaamassa koko pitkän matkan Oodnadattaan ehtiäkseen Alice Springsiin lähtevään lentokoneeseen ja lentääkseen sieltä edelleen Darwiniin. Johnny laski ettei poliisille tulisi mieleenkään tarkastaa kaupunkiin saapuvia ihmisiä. Sammakko toivoi hänen olevan oikeassa. Heillä ei kuitenkaan ollut varaa myöhästyä siitä koneesta.

Moottori yskähteli, kävi taas hetken, ja yskähti sammuksiin. Sammakko kirosi. Hän ei ollut huomannut polttoainemittarin näyttävän tyhjää. Jäykin jäsenin hän laskeutui autosta, otti takaa kah-

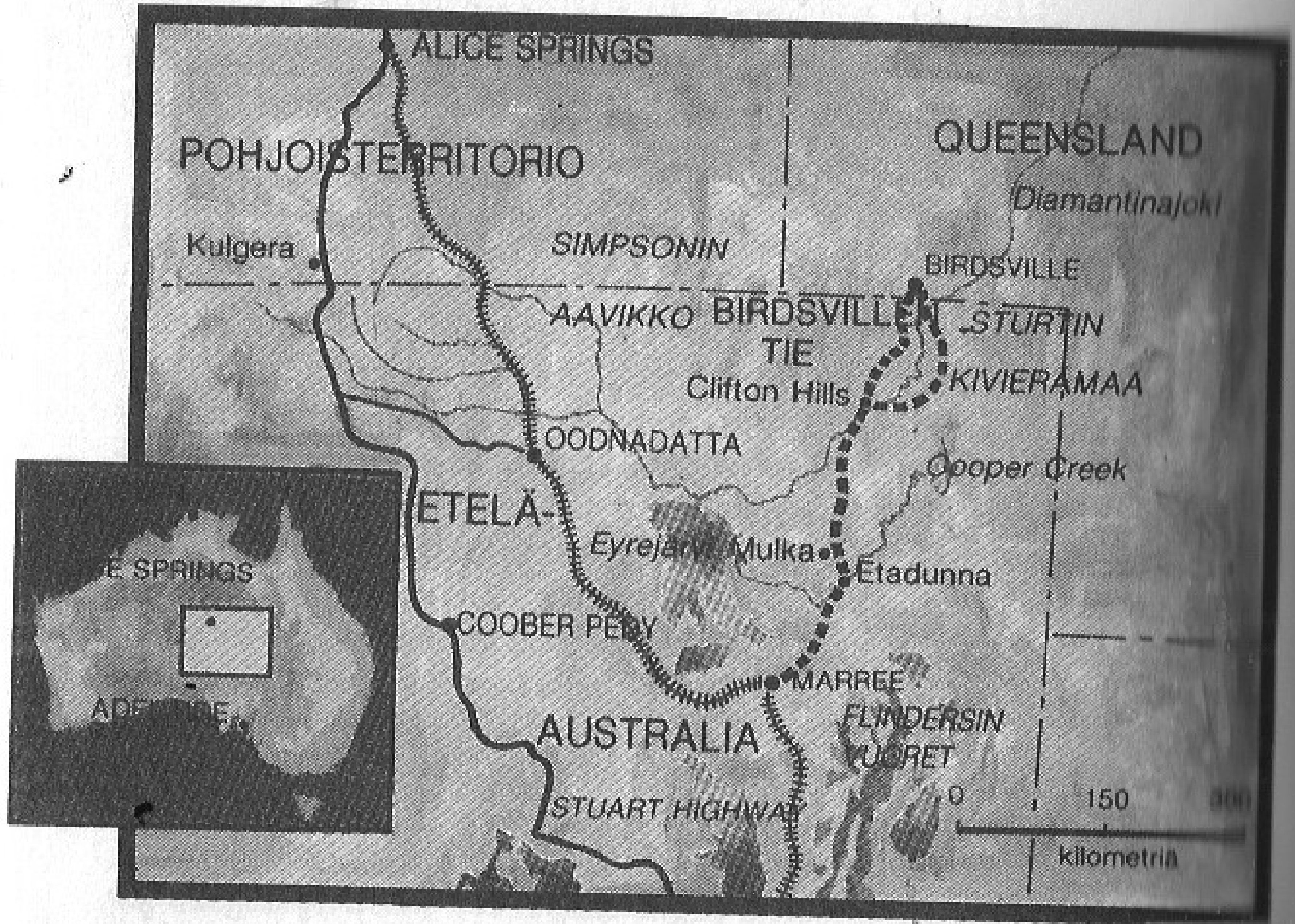

denkymmenen litran kanisterin ja suppilon ja alkoi täyttää säiliötä. Parvi pieniä mustia kärpäsiä laskeutui hänen huulilleen ja kasvoilleen, ja hänen oli pakko sulkea suunsa tiukasti. Säiliö veti kolmen kanisterin sisällön, sitten hän heitti tyhjät kanisterit pensaikkoon ja käveli takaisin ohjaamoon huitoen hurjasti käsillään pitääkseen kärpäset loitolla.

Johnny nukkui yhä.

"Kyllähän sinun kelpaa", Sammakko kuiskasi sujuttautuessaan ohjauspyörän taakse. Hän sai kiinni kärpäsen, näpsäytti raadon Johnnyn päälle ja painoi käynnistinnappulaa. Moottori yskähti käyntiin. Sammakko survaisi ykkösen silmään ja kiihdytti runnomalla. Hän ajoi raa'asti, kuin rangaistakseen autoa. Jalka raskaana kaasupolkimella hän vilkaisi nukkuvaa miestä. Johnny liikahti ja ojenteli sääriään.

Järisyttävä töyssy sai Sammakon kohottamaan katseensa. Suoraan edessä kohosi puurivi. Kuiva joenylityspaikka. Hän polkaisi jarrua, ja auto alkoi luisua irtohiekassa. Äkkiä häntä pelotti.

Ylityspaikka oli yhtä hiekka- ja kivisotkua. Hän yritti vaihtaa,

mutta kytkinpoljin ei hievahtanutkaan. Pakokauhun vallassa hän vilkaisi alas. Johnnyn suoraksi ojentunut jalka oli kiilautunut polkimen alle. Etupyörät osuivat ensimmäisiin kiviin, ja Sammakko polkaisi epätoivoisena kaikin voimin kytkinpoljinta. Johnny heräsi kipusta kiljahtaen. Auto luisui sivuttain ja renkaista sinkoilevat kivet rummuttivat alustaa kuin konekivääri tuli. Istuimellaan pomppiva Sammakko yritti saada auton hallintaansa, mutta yksi pyörä osui kiveen ja hänen otteensa ohjauspyörästä kirposi. He luisuivat poukkien kohti joenpenkkaa, joka oli vain muutaman metrin päässä, ja Johnny huusi.

He törmäsivät penkkaan keskellä hiekansekaista multaryöppyä.

Aivan Marreen pohjoispuolella Fred Crawford istui Land Roverinsa vieressä keskellä tietä. Hänellä ei ollut paitaa, ja tuulen lennättämä hiekka pisteli hänen selkäänsä. Kuumissaan ja vihaisena siksi, että rengas oli puhjennut näköetäisyydellä kodista, Fred vaihtoi pyörää myrskytuulessa vietettyään kolme rankkaa päivää poissa kaupungista. Hän pyyhki hiekkaa silmistään ja ponnisti kiristääkseen ruosteisen pyöränmutterin. Hiekkamyrsky piti onneksi kärpäset poissa.

Aluksi Crawford oli nauttinut tästä elämästä. Seitsemän vuotta sitten häntä olivat kiehtoneet avarat maisemat, aavikon lumoava majesteettisuus. Hän kuljetti postia halki maan, jota kukaan muu ei ollut halukas ylittämään, ja hän sai sopimuksia kaivonporauksesta ja patolammikoiden rakentamisesta paikkoihin, joissa ei ollut koskaan ollut vettä. Hän oli, hän pohti, laitamilla eläjä, eleli yhteiskunnan liepeillä tehden töitä, jotka olivat muista ihmisistä vastenmielisiä tai mahdottomia. Hän oli kuitenkin oma herransa. Hän vilkaisi olkansa yli silmät raollaan tuulta vasten ja näki kieppuvan hiekan läpi tutun taivaanrannan. Siinä ei ollut paljon katsomista. Hän virnisti. Miehen täytyi olla masokisti.

Masokisti: ihminen, joka nauttii ruumiillisesta tai henkisestä kidutuksesta. Hän mietti sanakirjamääritelmää. Se oli uusi sana, jonka hän oli oppinut. Sanat olivat hänen vapautuksensa. Hän kuljetti aina mukanaan sanakirjaa, koska hän luki paljon ja joutui usein turvautumaan siihen. Hän makusteli erikoisia sanoja ja tunsi senhetkisessä mielentilassaan tämän sopivan häneen. Hän oli oma herransa, mutta ei siitä huolimatta koskaan lakannut tekemästä työtä. Hän pakotti itsensä kärsimään. Hän sai viimeisen mutterin kiristetyksi. Ma-so-kis-ti. Hän oli sanonut sen itselleen sinä aamuna muis-

taessaan ettei ollut pitänyt päivääkään lomaa sen jälkeen kun oli saapunut Marreehen.

Yksi mies työskenteli hänen kanssaan postireitillä ja kaksi muuta oli Muloorinassa poraamassa kaivoa. Hän oli viettänyt viikonlopun auttaen heitä korjaamaan poraa pyörittävän voimalaitteen.

Hän pani pois nosturin ja mutteriavaimen. Myrsky laantui yhtä äkkiä kuin oli noussutkin.

Crawford oli pitkä mies ja laiha kuin paimenkoira. Hän liikkui hitaasti. "Jos aiot pärjätä täällä, ota liikkeissäsi mallia lampaista", oli ensimmäinen neuvo, jonka hän oli saanut saavuttuaan tälle seudulle. "Ihmiset, jotka pitävät kiirettä, eivät kestä hellettä." Ja niin Fred liikkui hitaasti, koska hän oli päättänyt pärjätä.

Palveltuaan laivastossa sodan aikana hän oli alkanut vihata suljettuja tiloja: laivoja kapeine käytävineen, ahtaine makuutiloineen, mataline laipioineen. Silti merellä vietetyt vuodet olivat opettaneet hänelle paljon koneista ja antaneet hänelle rakkauden yksinäisyyteen ja avaruuteen ja tunteeseen, että oli äärettömyyden ympäröimä. Vielä seitsemän vuoden jälkeen Fred piti aavikon öistä. Postiajossa hän usein käveli kauan sen jälkeen, kun hänen kumppaninsa oli vaipunut uneen ja katseli ääretöntä maisemaa. Jos oli kirkas kuutamo, hiekkakareet loivat aaltomaisia varjoja vahvistaen vaikutelmaa tyynestä merestä. Koskemattomasta. Rannattomasta. Puhtaasta.

Päivät olivat erilaisia, helle vaikeampaa kestää, hiekkamyrskyt harmillisia ja työ raskaampaa. Voi olla, että hän lähtisi täältä pian. Hän ansaitsi kylliksi rahaa aloittaakseen uudelleen muualla, missä oli ruohoa ja puita ja vettä, missä tiet olivat suljettuja pikemmin kuin olemattomia, missä eksyminen suunnasta merkitsi vähäistä harmia eikä mahdollista kuolemaa. Täällä matkamies, joka eksyi polulta tai uupui, oli yhä kuolemaan tuomittu. Fred rakasti yksinäisyyttä, mutta maan armoton kovuus kiusasi häntä.

Crawford oli yksineläjä, joka välitti toisista ihmisistä. Hän ei ehkä olisi yksin, jos Betty olisi mennyt hänen kanssaan naimisiin. Hänen pitäisi lähteä pois. Betty asui yhä reitin varrella, ja ajaessaan kahden viikon välein siihen suuntaan Fred tuli vieläkin levottomaksi. Betty oli nykyään naimisissa, joten Fredin pitäisi unohtaa hänet.

Läimäytellessään pölyjä sortseistaan hän näki ajoneuvon lähestyvän Marreen suunnasta perässään korkkiruuvina kiertyvä pölyvana. Hän odotti. Toinen Land Rover pysähtyi hänen autonsa viereen. Sen ovissa oli Etelä-Australian poliisin vaakuna.

"Miten työ sujui?" ohjauspyörän takana istuva poliisi kysyi.

"Hyvin", Fred vastasi. "Mitä muuta kuuluu?"

Poliisi teki eleen, joka saattoi merkitä mitä hyvänsä.

Fred katkaisi lyhyen hiljaisuuden. "Rengas puhkesi".

Ylikonstaapeli Eric Wallis nyökkäsi ja sanoi sitten: "Näin Birdsvilleen pyrkivän matkustajasi kaupungissa. Sisar Deanin. Mukavan näköinen. Lähdetkö matkaan ylihuomenna?"

Fred nyökkäsi.

"Ilkeä juttu Alice Springsissä tänä aamuna."

"Millainen?"

"Vanha nainen murhattu. Arvellaan ryöstöksi." Eric Wallis pani ykkösen silmään. "Nähdään taas."

Hän ajoi tiehensä ja Fred kapusi omaan autoonsa. Hän työnsi sivuun kirjan, jonka hän oli ottanut mukaansa poraustyömaalle ja jota hän ei ollut lukenut. Vanha moottori käynnistyi vastahakoisesti. Fred alkoi ajatella tuota sairaanhoitajaa ja sitä, millaista seuraa tämä mahtaisi olla kolmen päivän matkalla Birdsvilleen. Hän mietti myös, mahtaisiko hänellä olla aikaa aloittaa kirjaa *Walter Murdochin kootut esseet*. Sitten häntä nauratti. Tässä hän oli, aikeissa toimia autonkuljettajana kaupunkilaistytölle – maassa, joka poti kroonista naispulaa – ja mietti, mahtaisiko hän saada tilaisuuden lukea. Hän oli vain kolmekymmentäviisivuotias, mutta alkoi ajatella kuin vanha mies. Johtui yksitoikkoisuudesta. Hän tarvitsi vaihtelua. Kenties sairaanhoitajan vieminen Queenslandiin merkitsisi pientä piristysruisketta hänen elämäänsä.

Hän ohitti vanhan tienviitan, jonka siivet olivat epämääräisessä kulmassa. "Marree 1" luki viitassa joka osoitti hänen menosuuntaansa. Naurettavaa että viitta oli niin lähellä, kun rakennukset näkyivät jo selvästi. Toisen viitan maali hilseili, niin että sitä oli melkein mahdoton lukea. Siinä olevia kolmea numeroa ei enää tunnistanut luvuksi "279", ja sana Oodnadatta oli lähes täysin hävinnyt näkyvistä.

Oodnadattaa pohjoisempana oli Alice Springs. Fredin ajatukset hipaisivat aamulla tapahtunutta murhaa, ja hän ajoi kaupunkiin.

2. LUKU

OODNADATTA oli kuudensadanseitsemänkymmenen kilometrin päässä Alice Springsistä ja ainoa kaupunki koko tuolla matkalla. Hyvän

matkaa itään Stuart Highwaystä sijaitseva kaupunki sai kiittää olemassaolostaan tutkimusmatkailija John McDouall Stuartia, jonka oli ollut pakko kiertää melkein koko Eyrejärvi. Overlandin lennätinlinja seurasi Stuartin reittiä, ja rautatie seurasi lennätinlinjaa. Vain päätie kulki omaa reittiään väistääkseen jättimäisen suolajärven länsipuolella olevat lukuisat kuivuneet joenuomat. Alkeellisen maantien erotti sen sivuuttamasta kaupungista matala jono sorakukkuloita, ja niitä yhdisti pölyinen vuoristorataa muistuttava satakolmekymmentä kilometriä pitkä tientapainen.

Pakettiauto tärisi Oodnadattan tiellä kuin tuskainen eläin. Törmäys joenpenkkaan oli vaurioittanut ohjausta. Raidetanko oli vääntynyt, ja miehet olivat kuluttaneet monta kallista tuntia tangon irrottamiseen ja yrityksiin takoa se suoraksi kiveä vasten. He olivat osittain onnistuneet: auto pystyisi kulkemaan, mutta pyörät vetivät ulospäin.

Johnny Parsons, joka oli ajanut kolarista lähtien, oli alun perin varannut matkaan Alicesta neljätoista tuntia edellyttäen nopeudeksi vaivaiset neljäkymmentäseitsemän kilometriä tunnissa. Hän oli laskenut sen huolellisesti. Nyt hän oli vihainen. Koko suunnitelma oli vaarassa, koska hänen kumppaninsa ei osannut ohjata auton puronuoman poikki. Eteneminen oli hidasta. Etupyörät valittivat jokaisessa mutkassa ja ohjauspyörä tärisi hänen käsissään.

Oli ratkaisevan tärkeää ehtiä lentokentälle ajoissa, sitäkin suuremmalla syyllä, kun se nainen oli sotkenut asiat tulemalla toimistoon. Naisen kuolema huolestutti häntä, koska se saisi poliisin terästämään ponnistuksiaan. Hän kirosi naisen, koska tämä oli törmännyt heihin, ja unohti tämän sitten. Tie ja viallinen auto tärisyttivät hänen mielestään kaikki ajatukset lukuun ottamatta pakkoa päästä Oodnadattaan.

Hänen suunnitelmansa ydin, heidän Darwiniin pakonsa tae, oli ajoituksessa. Puoli kuutta näyttävän särkyneen kellon väärän vihjeen ansiosta heillä oli kolmen ja puolen tunnin etumatka, ennen kuin Alice Springsin poliisin mielikuvitus käynnistyisi.

Neljäntoista tunnin ajoaika Oodnadattaan teki tiukkaa, mutta kymmenen ja puoli tuntia oli lähes mahdotonta. Niinpä heitä ei epäiltäisi. Etenkin kun he palaisivat Alice Springsiin. Heidän tarvitsi vain ehtiä neljän koneeseen. Se olisi varmaankin myöhässä. Täällä kaikki oli aina myöhässä.

Johnny oli nyt ajanut viisi tuntia. Hänen ranteitaan ja käsivarsiaan särki hänen jouduttuaan kaikin voimin pitämään vastaan au-

ton pyrkiessä itsepäisesti tieltä vasemmalle.

Sammakko istui hänen vieressään kokoon lyyhistyneenä, mutta valveilla. Auto huojahteli kuin humalainen ja lattiasta kohosi pilvi hienoa valkoista pölyä. Sammakko yski. "Ehdimmekö ajoissa, Johnny?"

"Paras olisi ehtiä." Johnny kosketti otsassaan olevaa törmäyksen aiheuttamaa haavaa, ennen kuin jatkoi: "Enää muutama kilometri luultavasti. Jos et olisi ajanut pyöriä lyttyyn, olisimme jo perillä."

Auto työntyi märän kelin kiertotielle, kahteen tiilenkovaan saveen paistuneeseen syvään pyöränuraan. Johnny yritti ohjata oikealle, mutta auto seurasi uria kuin raitiovaunu raiteita. Hän käänsi kovemmin. Auto alkoi nousta urista, mutta luiskahti sitten takaisin ja pysähtyi kirskahtaen.

Hän kirosi raskaasti ja runnoi vaihteen peruutukselle. Auto tärisi jurratessaan työläästi takaisin pyöränuria myöten.

"Et voi jatkaa", Sammakko huusi hypättyään ulos tutkimaan tilannetta. "Pyörät ovat taas vinossa."

"Hiiteen pyörät. Hyppää kyytiin!"

Auto ampaisi eteenpäin renkaat ulvoen kimeää vastalausetta. Johnny kiihdytti, ja ujellus muuttui kiljunnaksi. He törmäsivät kohoumaan ja Sammakko paiskautui tuulilasiin. Hän ponnistautui takaisin istuimelle silmät suurina hädästä. Vielä kaksi minuuttia Johnny ajoi raivostuttavaa, mutkittelevaa tietä itään. Kaukana näkyvä hopeinen välkähdys siinsi heidän silmiinsä.

"Sammakko, katso! Oodnadatta. Tuo on peltikatoista heijastuva aurinko."

Hän yritti kiihdyttää vauhtia. Auto alkoi taas kaartaa vasemmalle. Hän alkoi hellittää kaasua, kun Sammakko hakkasi rajusti tuulilasia.

"Johnny. Tuo katto liikkuu."

Johnny tuijotti tiukasti kiiltävää esinettä ja seurasi sen kohoamista taivaalle. Sitten hän pysäytti auton.

"Tuo on meidän koneemme, Sammakko. Myöhästyimme siitä."

"OLITTEKO merimies? Mitä ihmeen tekemistä merimiehellä on täällä?" Barbara Dean ei kyennyt peittämään ällistystään. Fred Crawford siirteli jalkojaan hämmentyneenä. Jo se, että hänet esiteltiin uudelle sisarelle tällaisessa asussa, yllään ainoastaan sortsit ja varsikengät ja pölykerros, oli tarpeeksi suuri koettelemus ilman että mukaan vedettiin vielä hänen elämäntarinansakin. Mutta se oli niin

John Blackin tapaista. Marreen postimestari ei koskaan avannut suutaan pitämättä puhetta, ja hän oli esitellyt Fredin höystäen puhettaan kertomalla lyhyesti tämän elämäntarinan.

"Ymmärtäisin, jos merimies vetäytyisi eläkkeelle rannikolle", tyttö jatkoi, "mutta voisitte tuskin olla kauempana merestä."

"En minä oikeastaan ole vetäytynyt eläkkeelle", Fred sanoi. "Teen yhä töitä."

Tyttö nolostui, ja Fred katui heti tapaa, jolla hän oli kääntänyt keskustelun. Pahuksen John. Tämä lavasti mielellään tilanteita. Oli kai vahtinut Land Roverin paluuta Muloorinasta ja sitten raijannut tytön ulos kinttupolulle Frediä vastaan. Fred mietti, olisiko hänen pitänyt kätellä tyttöä. Tämä näytti valmiilta tarjoamaan kätensä, mutta Fred oli empinyt tarttua siihen vain, koska hänen omat kätensä olivat känsäiset ja likaiset.

"Olin laivastossa", hän sanoi ihmetellen, miksi hän jatkoi tätä keskustelua. "Se ei ole ihan samaa kuin olla merimies."

"Niin." Tyttö hymyili. Hän ei tiennyt, mitä sanoisi. Fred oli juuri sellainen millaiseksi hän oli kuvitellutkin takamaiden miehen. Pitkä, laiha, hyvin rento seistessään siinä luontevan oloisena.

"Täällä on niin kuivaa ja tyhjää", tyttö sanoi heilauttaen kättään kaaressa aivan kuin pyyhkäisten Marreen rakennukset pois tieltä.

"Niin on. Ei jälkeäkään merestä. Ymmärrän mitä tarkoitatte."

John Black sanoi Fredille: "Mainitsin sinun olleen laivastossa ja sanoneen minulle kerran, kuinka suuresti tämä maa muistuttaa merta."

Fred nyökkäsi. Tämä tyttö oli hyvin viehättävä. Paljon hauskemman näköinen kuin sisar Esme Jennings, jonka tilalle hän tuli lähetyssairaalaan. Sisar Dean herättäisi melkoisesti huomiota Birdsvillessä. Fred mietti, mitä hän mahtaisi pitää elämästä niin pienessä ja syrjäisessä yhdyskunnassa. Esme oli ollut alituisesti riidoissa kapakoitsijan kanssa, koska tämä ei suostunut korjaamaan pesukonetta, sekä poliisin vaimon kanssa, koska tämä ei hyväksynyt ketään, joka ei ollut syntynyt tienoolla, eikä pitänyt kenestäkään, joka taas oli.

"Osaatteko korjata pesukoneen?" hän kysyi Barbaralta.

Tyttö näytti hämmästyneeltä ja hymyili sitten. "Pitääkö minun?" Hymyile vain noin, Fred ajatteli, niin kapakoitsija korjaa mitä tahansa, vaikkei Esme saanut häntä liikkeelle millään ilveellä.

"Minulle sanottiin, että meidän olisi tultava toimeen omillamme", tyttö jatkoi. "En silti ole varma pesukoneiden korjaamisesta."

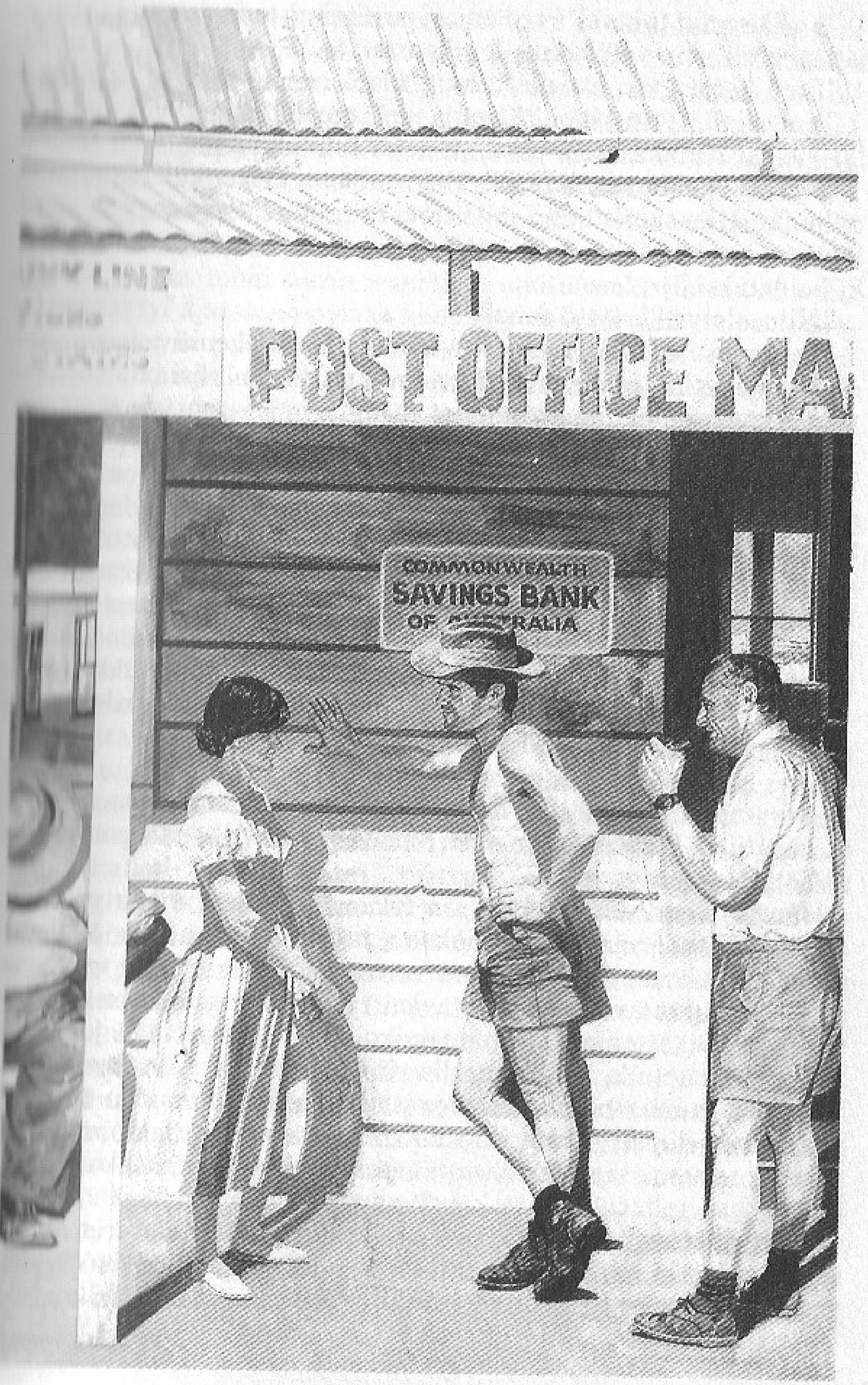

”Kyllä se nyt toimii.” Fred nojasi postitoimiston seinään. ”Edeltäjällänne oli vain vaikeuksia sen kanssa.”

”Fred korjasi sen hänelle”, John Black sanoi.

”Vai niin”, tyttö sanoi. ”Olette siinä tapauksessa hyvin tervetullut vieras. Kuinka usein näemme teitä sairaalassa?”

”Kerran kahdessa viikossa.” Fred vaikeni, mutta kukaan muu ei puhunut. Hän suoristautui ja loittoni seinästä. ”Minun täytyy tästä lähteä. On vielä töitä. Vain vähän yli vuorokausi aikaa saada kaikki hoidetuksi.”

”Niin, tietysti”, tyttö sanoi.

Fred nousi takaisin Land Roveriin ja ajoi tiehensä toivoen että olisi löytänyt oikeat sanat, joiden ansiosta hänen olisi ollut helppo viipyä kauemmin.

Kolmentoista kilometrin päässä Oodnadattasta luoteeseen kaarteli parvi haukkoja korkealla ilmassa puu- ja pensasryhmän yläpuolella. Sinne miehet olivat ajaneet pakettiauton, jota he nyt yrittivät naamioida. Haukat kaartelivat etsien alueelta poisheitettyä ruokaa tai hätääntyneitä liskoja. Miehet, joita huolestutti ainoastaan se, että heidät havaittaisiin maasta käsin, jatkoivat työtään katkoen oksia ja kasaten niitä autoa vasten. Sitten he ryömivät varjoon nukkumaan.

Linnut liitelivät kuin nuotion yläpuolella leijuvat nokihiutaleet auringon polttaessa tiensä kohti taivaanrantaa.

Aurinko oli matalalla. Fred Crawford sai pihallaan kuorma-autonsa lastatuksi Birdsvillen matkaa varten ja alkoi täyttää polttoainesäiliötä.

Hänen talonsa oli pieni, ja sen takana oli kuisti. Pihaa ympäröi aaltopeltiaita suojaamassa hiekalta tuulen puhaltaessa. Yhdessä nurkassa kohoava iso vaja toimi verstaana. Lähistöllä oli vanhojen renkaiden, puutavaran ja vuotavien tynnyrien ryteikkö sekä kasa tyhjiä pahvikartonkeja ja puulaatikoita. Kuistinpylvään ja aidan välille pingotetulla pyykkinarulla riippui paita. Talon vieressä kökötti galvanoitua peltiä oleva vesisäiliö, jonka rumuuden naamioi pippurinmarjapuu. Se oli iso säiliö: sadetta saatiin harvoin, mutta silloin kun satoi, satoi tavallisesti kaatamalla, ja jokainen kupillinen oli otettava talteen kuivien kausien varalle.

Pihalla seisoi joukko ajoneuvoja. Siellä oli Land Roverin lisäksi epäkuntoinen traktori ja pieni toimiva kauhakuormain. Birdsvillen postiajossa käytetty kuorma-auto oli Chevrolet, tai oli ollut: sen

mallitunnukset olivat kuluneet pois. Chevrolet oli aloittanut uransa Australian armeijan palveluksessa viimeisenä sotavuonna taivaltaen kuusitoistatuhatta kilometriä sotilassaattueissa. Sen jälkeen se oli kulkenut tuon matkan kuusinkertaisesti. Tuollainen kilometrimäärä ei ollut mitenkään yletön normaalioloissa, mutta postinkuljettajan Chev palveli karussa maastossa. Iso kuorma-auto, jolla ei ollut ikää täyttä kolmeatoista vuotta, näytti kolhuineen hyvin vanhalta.

Fredille tuotti merkillistä mielihyvää, että auto näytti huonokuntoiselta, mutta toimi hyvin – eräistä omituisuuksista huolimatta. Hänen täytyi ajaessaan painaa kädellään tai säärellään vipua, jotta neliveto pysyisi päällä. Hän korjaisi vian jonakin päivänä, kenties tämän matkan jälkeen. Hän oli ostanut auton Adelaidesta armeijan ylijäämävarastosta. Hän oli myös ostanut ylisuuret vanteet ja leveät renkaat, jotta pito hiekassa olisi parempi. Isot pyörät korostivat ajoneuvon kömpelöä ulkonäköä. Osittain lastattuna se näytti valtavan isolta lelulta. Mutta se toimi. Sana ”toimia” oli Fredin mieleen.

Jos jokin toimi, siitä oli hyötyä. No, tuosta vanhasta romusta oli totisesti ollut hyötyä, hän mietiskeli. Hän piti kunnossa vain ne osat, jotka olivat auton toimimiselle välttämättömiä. Sen vuoksi Kuninkaallinen Posti kulki Birdsvilleen ajoneuvolla, josta puuttui sellaisia mukavuuksia kuin toinen etulyhty, rekisterikilpi edestä ja pehmusteet istuimista.

Kurluttava ääni ilmaisi, että säiliö oli melkein täynnä, ja Fred vähensi pumppaustehoa. Säiliö oli tehty kahdensadan litran tynnyristä, joka oli kiinnitetty runkoon alkuperäisen säiliön irrottua. Fred katsoi autoa hellästi. Sillä oli ollut kova elämä.

Fred kuljetti paljon tavaraa matkan varrella asuville ihmisille, mutta valtion postisopimus toimi yrityksen taloudellisena selkärankana. Hänelle maksettiin matkan mukaan, ja niin hän laskutti postilaitoksen pääjohtajaa kuudensadanseitsemänkymmenenkuuden kilometrin matkasta. Niin luki Birdsvillen tienviitassa; Marreen tienviitassa luki viisisataakaksikymmentäviisi kilometriä. Itse asiassa matkalla ei ollut mitään määrättyä pituutta. Fred teki itse tiensä. Tiehöylä oli ajanut ensimmäiset puolitoistasataa kilometriä, ja siitä eteenpäin tien virkaa toimittivat pelkät rajattoman monimuotoiset pyöränurat, jotka olivat suurimmaksi osaksi hänen itsensä tekemiä. Sateen jälkeen hän joutui kiertämään suolajärvet. Ja joskus kuivaan aikaan dyynien hiekka kävi niin hienoksi, että hän joutui ylittämään ne teräslevyjen avulla. Oli ankara urakka asettaa teräslevyt kerran toisensa jälkeen kuorma-auton eteen, ajaa niiden yli, raahata levyt

auton takaa takaisin eteen, jotta auto pääsisi taas hiukan matkaa eteenpäin.

Goyder Lagoon pohjoisessa oli taas täynnä vettä, ja hän arveli tälle matkalle kertyvän idän kautta kiertäen mittaa yli kuusisataaviisikymmentä kilometriä. Hän kiersi säiliön korkin tiukasti kiinni ja kopautti sitten auton lavalle lastattuja tynnyreitä. Niissä oli polttoainetta ja vettä. Niiden soinniton kumahdus ilmaisi, että ne olivat täynnä. Hän tiesi sen muutenkin, mutta piti tuon äänen rauhoittavuudesta.

Sammakko Gardiner ajaa jyryytti vuorostaan niin vähin äänin kuin mahdollista pitkin Oodnadattan pölyistä ja autiota pääkatua. Miehet halusivat saapua Oodnadattaan kenenkään näkemättä ja olivat odottaneet pimeän tuloon saakka, ennen kuin olivat lähteneet piilopaikastaan.

He ajoivat tien oikealla puolella olevan kaupan, matalan, himmeästi valaistun rakennuksen kohdalle, hiukan sen ohi. Sammakko ohjasi auton pois tieltä, pysähtyi ja sammutti moottorin.

Johnny Parsons raapaisi tulen tikkuun sytyttääkseen savukkeen. Äkillinen leimahdus sai Sammakon hätkähtämään. Hän hämmästyi nähdessään kuinka väsyneeltä ja likaiselta Johnny näytti. Hiki oli liimannut paksun pölykerroksen tämän kasvoihin ja silmät olivat painuneet syvälle ja näyttivät aroilta.

Johnny tuijotti palavaa savukettaan. ”Meidän täytyy palata takaisin. Tietä pitkin.” Hän kääntyi toverinsa puoleen. ”Ei ole muuta keinoa. Korjataan ohjaus ja otetaan suunta takaisin Aliceen. Kukaan ei odottaisi meidän palaavan, vai mitä?” Hän kuulosti epävarmalta.

Hän vaikeni imeäkseen savukettaan. Sammakko pysyi vaiti.

”Oli miten oli”, Johnny jatkoi, ”ei ole muuta paikkaa minne mennä.” Hän nipisti nenänselkäänsä kuin puristaakseen pois väsymyksen.

”Entä se lentokone?” Sammakko pisti väliin. ”Meillä on yhä liput.”

”Se olisi helpompaa, mutta paljon vaarallisempaa.” Johnny katsoi taakseen kaupan suuntaan ja jatkoi sitten: ”Ei, koko lentokonejuttu perustui aikatekijään. Jos kaikki olisi sujunut suunnitelman mukaisesti, olisimme tavoittaneet sen niin aikaisin, ettei kukaan olisi yhdistänyt meitä keikkaan. Nyt se olisi liian vaarallista. Kaveri, joka myi minulle liput, tulisi uteliaaksi. Varsinkin kun me olemme näin likaisia.” Hän läpsäisi puseroaan kämmenellään ja pölypilvi pöllähti ikkunasta ulos.

”Entä auto?” Sammakko kysyi. ”Meidän piti jättää se sinne, mistä me sen löysimmekin, jotta omistaja ei epäilisi mitään.”

”Voimme hylätä sen jonnekin Alice Springsin ulkopuolelle, mistä sitä ei löydetä vähään aikaan. Paikka on täynnä autoromuja. Voimme pyytää päästä jonkun rekan kyytiin tai vaikka nousta Darwinin bussiin.”

”Tuo ei kuulosta minusta hyvältä.”

”No, emme me voi tännekään jäädä. Ensiksikin tämä auto on kuuma täälläpäin. Ainoa heppu, jonka haluan Oodnadattassa nähdä, on kauppias. Meidän täytyy saada jotain syötävää ja juotavaa.” Johnny hieroi pölyisiä huuliaan. Hän avasi oven ja liukui ulos. ”Pysy sinä täällä. Jos joku kulkee ohi, ole nukkuvinasi.”

Johnny lähti kävelemään kohti valaistua oviaukkoa. Hänen askelensa narskuivat oven edustan soralla ja kalju mies, jolla oli sininen aluspaita, kohotti katseensa. Hän oli lukenut lehteä tiskin takana. Hänen yllään hyönteisten täplittämä painelyhty loi valoa alaspäin. Hänen ihonsa oli kuin vanhaa nahkaa. Hän virnisti. ”Päivää.”

”Päivää”, Johnny vastasi. ”Haluaisin jotain syötävää.” Hän pyysi lihasäilyketölkkejä, ja kauppias kääntyi hyllyihin päin.

”Näyttää siltä että teillä on ollut rankka päivä. Minne olette matkalla?” Hän vilkaisi Johnnyä, joka tuijotti lattiaa.

”Alice Springsiin”, Johnny mutisi.

”Älkää vain sanoko, että olette ajanut Marreesta.”

Johnny kohotti nopeasti katseensa. Sitten hän nyökkäsi: ”Kyllä. Sieltä päin ei taida monikaan tulla.”

”Ei, ei totisesti. Mutta ei tie ole ihan niin huono kuin annetaan ymmärtää, vai mitä?” Hän otti tiskillä olevasta pölyisestä telineestä kartan ja heilutti sitä. ”Kuunnelkaa tätä: ’Autoilijoita kehotetaan matkustamaan Port Augustan ja Alice Springsin väli junalla’ ”, hän luki. ”Joutavaa puhetta. Marreen ja Birdsvillen väli on kuitenkin todella paha. Vaikka se ei haittaa, koska se ei vie minnekään.”

Johnny otti kartan ja etsi Marreeta. ”Millainen Alice Springsin tie on siihen verrattuna, jota pitkin juuri tulin?” hän kysyi.

”Saatte nähdä että se on paljon parempi. Jotkin joenylitykset ovat kyllä pahoja. Tuletteko Adelaidesta?”

Johnny nyökkäsi kohottamatta katsettaan. Hän oli löytänyt kartalta Oodnadattan ja Marreehen vievän rautatien vieressä kulkevan tien. Hän näki Marreesta lähtevän kaksi muuta reittiä. Toinen seurasi rautatietä etelään Port Augustaan ja Adelaideen; toinen, pelkkä katkoviiva, kulki pohjoiseen, Queenslandissa olevaan Birdsvil-

leen. Se oli siis se tie, joka ei vienyt minnekään.

"Tulitte varmaankin niin aikaisin ettette kohdannut tiesulkuja."

Johnny kohotti katseensa. "Mitä sanoitte?"

"Port Augustan luona olevia tiesulkuja. Pystytettiin tänään. Kohtaatte niitä tästä eteenpäin tuon tuostakin. Käynnissä on suuretsintä."

"Niinkö? Ketä sitten etsitään?"

"Murhamiestä. Joku tappoi vanhan rouva Charlesin Alice Springsissä varhain tänä aamuna. Tunsitteko rouva Charlesin?"

"En, en ole ennen käynyt täälläpäin."

"Hän piti yhtä sikäläistä majataloa. Nyt hän on kuollut. Sanottiin radiossa tänään. Ihmisiä kehotetaan tarkkailemaan Alicesta lähteviä autoja. Pitäkää silmänne auki. Riittääkö tämä?"

"Kyllä se riittää", Johnny vastasi. "Vielä kuusi pulloa jotakin virvoitusjuomaa. Millaista autoa se etsitty mies ajaa?"

"En osaa sanoa. Virvoitusjuomaa siis?" Hän odotti Johnnyn nyökkäystä, ennen kuin kumartui tiskin alle. "Mutta kateissa on iso kasa opaaleja – kuuluivat yhdelle jenkille, joka asui siinä majatalossa. Arvellaan että varas on tuomittu epäonnistumaan."

Hän suoristautui ja tömäytti viimeisen pullon tiskiin. "Se tekee kahdeksantoista shillinkiä. Tuleeko vielä muuta?"

Johnny oli alkanut rutistaa karttaa sormissaan. "Ei kiitos." Hän oli huomaavinaan kartan. "Jaa, minun taitaa olla parasta ottaa tämä", hän sanoi. "Siitä tulikin jo vähän käytetty."

"Se tekee neljä shillinkiä lisää."

Johnny kaiveli rahoja taskustaan. "Kuinka kauan teitä on tarkkailtu?"

"Njaa, tiesulkuja alettiin pystyttää puolenpäivän aikaan. Yksi on kohdassa, missä täältä lähtevä tie yhtyy pohjois-eteläsuuntaiseen päätiehen. Törmäätte siihen sadankolmenkymmenen kilometrin päässä. Hyvä levähdyspaikka."

"Jatkaisin kyllä suoraan. Minulla on vähän kiire. Ei kai minua pysäytettäisi, kun tulen tästä suunnasta?"

"Kaipa ne vilkaisevat teitä. Kaikki ovat hyvin kuohuksissaan. Todennäköisesti ampuvat tyypin, jos saavat hänet käsiinsä. Hyvä olisikin."

Johnny ilmaisi nyökkäämällä olevansa samaa mieltä. "Onko ketään nähty vielä?"

"Ei. Joitakin rekkakuskeja ja sellaisia kyllä, mutta kaikki tapaukset on selvitetty. Tahtoo sanoa kaikki yhtä lukuun ottamatta, ja

pahus soikoon, siinä te kenties voittekin auttaa. Muuan ratsumies yhdellä karjatilalla pohjoisessa näki tänä aamuna pari avopakettiautolla liikkuvaa tyyppiä, jotka olivat juuttuneet puronuomaan. Hän oli karjalauman kanssa melko kaukana eikä puhunut miesten kanssa, mutta hänestä näytti että heillä oli riitaa keskenään. Se oli päätiellä."

Johnny pani kartan tiskille ja oikoi sen ryppyjä. "Millainen auto se oli? Sanoiko se mies?"

Kauppias raapi päätään. "Hän arvelee, että se oli punainen. Mutta onhan näitä punaisia liikkeellä. Sekin palanut International lähellä viimeistä tasoristeystä. Se on veljeni. Saamarin vehje syttyi palamaan. Huomasitte sen varmaan tänne tullessanne?"

Ennen kuin Johnny ehti vastata, käheä törähdys puhkaisi hiljaisuuden. Hän pyörähti ympäri ovea kohti.

Hänen takanaan kauppias hymyili. "Juna vain. Sen sireeni pitää helkkarinmoista meteliä." Hän katsoi hyllyllä olevaa herätyskelloa. "Se on myöhässä. Sekin on varmaan tarkastettu."

Sireeni mylväisi taas, ja sitten sen ääni hukkui kiljuvaan, metalliseen kirskunaan. "Tuleeko se Alice Springsistä?" Johnny oli taas rauhallinen.

"Kyllä. Bert Morgan on odottanut sitä. Konstaapeli. Hänen pitää tarkastaa matkustajat, muuten hänkin olisi tievartiossa. No, joka tapauksessa teillä on nyt kaikkea mitä tarvitsette, eikö niin?"

"Kyllä." Tölkkiensä ja pullojensa kanssa tasapainoillen Johnny suuntasi ovelle. "Näkemiin", hän huikkasi olkansa yli.

"Hyvää matkaa", kauppias sanoi ja ryhtyi taas lukemaan lehteään.

Johnny kompuroi ulos pimeään. Kun ei ollut valoa tietä näyttämässä hän pysytteli lähellä kaupan seinää aurinkokatoksen alla. Hänen astuttuaan kolme askelta hänen jalkansa osui johonkin maassa olevaan. Hän kuuli alhaalta varjoista henkäyksen ja liikahduksen. Joku istui maassa. "Anteeksi kaveri", ääni sanoi.

Johnny ei kiinnittänyt siihen huomiota. Hän puristi lujemmin ostoksiaan ja lähestyi varovaisin askelin avopakettiautoa. Se erottui nousevan kuun ensimmäisessä heikossa kajastuksessa.

Sammakko kurkotti ohjaamon poikki avatakseen oven. "Kaikki hyvin?" hän kysyi.

"Meillä ei ole hätää. Ota nämä pullot ja laita ne sellaiseen paikkaan etteivät mene rikki. Ja puhu hiljaa. Tuolla varjossa istuu joku. Astuin juuri hänen päälleen."

"Milloin me syömme?" Sammakko kysyi kuiskaten.

"Samalla kun korjaamme raidetangon. Lähdetään täältä. Suunnitelma on muuttunut. Lähdemme etelään. Paikkaan nimeltä Marree."

KAUPPIAS luki yhä lehteään, kun askelet narskuivat ulkona soralla, ja kohottaessaan katseensa hän näki oviaukossa alkuasukaskarjanhoitajan. Hän jatkoi lukemistaan.

Karjamies laahusti sisälle, nosti joustavavartisen saappaan tiskiä vasten tuetulle säkille ja alkoi hieroa sääriluutaan. "Jessus", hän sanoi. "Se tyyppi astui juuri jalkani päälle."

"Mitä voit odottaa, jos istut keskellä polkua?" Kauppias käänsi monta lehteä peräkkäin.

"Tallasi suoraan luun päälle. Jessus, että se teki kipeää." Hän nousi varovasti ja käveli hitaasti ovelle. Pakettiauton perävalo oli häipynyt yöhön. "Mitä tekemistä sillä tyypillä oli täällä, tiedätkö sinä?"

"En." Kauppias nuolaisi sormeaan ja käänsi taas lehteä. "Oli juuri tullut Marreesta. On menossa Alice Springsiin."

"No, hän kääntyi juuri Marreen tielle. Ja näin hänen tulevan pohjoisesta." Karjamies pisti peukalonsa vyön alle ja nojasi ovenpieleen. "Olet käsittänyt jutun väärin päin."

Kauppias sulki lehden ja suoristautui hitaasti. "Sanohan tuo uudelleen", hän sanoi.

KOLMENKYMMENENVIIDEN kilometrin päässä lounaaseen Oodnadattasta punainen auto pysähtyi valot suunnattuina tienviittaan.

" 'Tasoylikäytävä. PAKOLLINEN PYSÄHTYMINEN' ", Sammakko luki vaivalloisesti. " 'Viidenkymmenen punnan sakon uhalla.' No, mehän emme halua rikkoa lakia, vai mitä?" Hän heitti viittaa tyhjällä virvoitusjuomapullolla.

"Me haluamme vain löytää sen autonhylyn, josta kauppias puhui, ja ottaa siitä raidetangon ja panna sen omaamme", Johnny kivahti. "Sitten meiltä ehkä alkaa taival taittua."

Auto jurrasi ylikäytävän yli ykkösellä ja kääntyi vasemmalle valot pyyhkien harvaa pensaikkoa.

He näkivät hylyn yhtä aikaa. Se oli mustunut kuori, pyörät viety, alusta kiinni paljaassa savikamarassa.

Johnny kapusi alas ja astui valoon. "No, raidetangon luulisi olevan kunnossa. Tule katsomaan."

Lihava mies polvistui työläästi kurkistamaan autonhylkyyn. "Se on poissa", hän ilmoitti. "Joku on riisunut tämän."

Johnny tuijotti Sammakkoa pitkään. "No niin", hän sanoi. "Näyttää siltä että sinä korjaat sen, joka meillä on, ja heti."

"Voi jessus, Johnny", Sammakko rukoili, "olen ihan kuitti. Emmekö söisi jotain ensin? Minulla on niin kova nälkä että näköä haittaa."

Johnny vei kieltään hampaitaan pitkin. "Kyllähän minullekin maistuisi. Mutta meidän on pidettävä kiirettä." Hän kurkotti ohjaamoon, otti kaksi tölkkiä ja antoi toisen Sammakolle. "Sen kyljessä on avain, jolla sen saa auki." Hän kiersi oman tölkkinsä kannen rullalle ja alkoi syödä lihasäilykettä kuin susi.

Äkkiä hän meni auton luokse, kurkotti kätensä ohjaamoon ja sammutti valot.

"Mitä varten sinä tuon teit?" Sammakko kysyi.

Johnny seisoi liikkumatta, kuulostellen. "Luulin kuulleeni jotain", hän vastasi hiljaa. Hän pani toisen kämmenensä korvansa taakse kuullakseen paremmin. "Siinä se on taas. Tuo jyrinä." Hän vaikeni ja läimäytti sitten polveaan. "Tietysti. Juna se vain on. Alan tulla säikyksi."

"Olisinpa siinä", mutisi Sammakko. "He ehtivät Marreehen paljon ennen meitä. Mikäli me yleensä pääsemme sinne, kun tämä romu on tällainen rämä."

Johnny katsoi heidän autorähjäänsä ja tuijotti sitten keskittyneesti rataa pitkin. Kaukana häämötti heikko valo.

"Ovatkohan sentään?" Hän kääntyi Sammakon puoleen. "Nouse ylös ja äkkiä." Hän läimäytti kyykköttävää miestä olalle. "Aja auto noiden puiden sekaan niin ettei se näy tieltä. Ja tule takaisin tänne heti. Minä aion pysäyttää tuon junan." Hän katsoi pitkin rataa. Valo vipatti tasaisesti kaukana.

"Liikettä, Sammakko", hän huusi. Moottorin käynnistyessä jyrähtäen hän juoksi auton perälle ja otti lavalta kahdenkymmenen litran bensiinikanisterin. "Hyvä on", hän huusi. Hän katsoi taas rataa pitkin. Valo oli nyt kirkas, ja jyrinä oli voimistunut selvästi kuultavaksi.

Hän kantoi kanisterin hidasta hoipertelevaa hölkkää tasoylikäytävälle. Valo oli yhä kaukana, mutta voimakas ja kirkas ja kohdistui suoraan häneen. Hän kuuli auton moottorin sammuvan. Hän kääntyi katsomaan, mutta näki vain puiden tummat ääriviivat. Hyvä.

Keskellä rataa hän kiersi kanisterin korkin auki ja alkoi hölkätä

takaperin rataa pitkin loiskuttaen bensiiniä ratapölkyille. Sitten hän kompuroi alas kuivaan piikkiruohikkoon roiskien lopun nesteen ympärilleen.

Hän otti tulitikut taskustaan. ”Sammakko”, hän huusi. ”Pidä kiirettä.” Hänelle vastasi heikko huuto, jonka vaimensi voimistuva dieselin syke.

Ruohikko näytti räjähtävän liekkien leimahtaessa korkealle. Toinen käsi vyötäisillä pitämässä opaalirasiaa paikallaan Johnny juoksi matalassa kyyryssä hyvän matkan päässä radasta, mutta junaa kohti. Kun hän arvioi veturin olevan kilometrin päässä, hän pysähtyi. Hän huusi Sammakolle, mutta veturin sireenin ääni hukutti mahdollisen vastauksen kuulumattomiin. Matalana pysytellen hän lähestyi viistosti rataa. Hän kuuli jarrujen äkillisen kirskunan ja heittäytyi maahan painaen poskensa pölyyn sireenin, jyrisevien moottorien ja kiljuvien jarrujen metelin sinkoutuessa häntä kohti ja mennessä ohi.

Hän nousi ylös junan pysähtyessä kirskuen vähän ennen liekehtivää ylikäytävää. Liekit löivät metrejä korkealle ja tuli rätisi raivokkaasti ruohikossa. Veturista laskeutui tulta vasten kuvastuva mies ja lähti juoksemaan paloa kohti. Sitten Johnny näki hänen kääntyvän ja viittovan toiselle miehelle.

Johnny ei nähnyt Sammakkoa. Hän katsoi ylöspäin. Pimennetty matkustajavaunu häämötti yläpuolella piirtyen terävänä kuutamon valaisemaa taivasta vasten. Junan peräpäässä, matkustajavaunujen jälkeen, erottui tummana ja matalana tavaravaunujen jono.

Yhden matkustajavaunun ikkunasta työntyi ulos pää. ”Mitä se oli? Alkuasukkaiden juhlako?” Matala ääni huusi kysymyksen ilmeisesti veturimiehille. Joku huusi jotain vastaukseksi.

”Mitä he sanoivat?” Yläpuolelta kuului toisen miehen ääni.

”En saanut selvää”, vastasi matala ääni, jonka omistaja veti päänsä takaisin vaunun sisään.

Johnny ryömi kohti ensimmäistä tavaravaunua. Sen peitti vankka, tiukasti kiinnitetty suojapeite. Hän nousi ja pinkaisi juoksuun kompastellen epätasaisella soralla. Myös toinen vaunu oli peitetty, samoin seuraava ja sitä seuraava. Hän juoksi kovemmin. Kymmenes oli lavavaunu, jossa oli henkilöauto. Hän löysi varjoisassa pimeydessä jalansijan, kapusi ylös ja kävi mahalleen makaamaan etsien varjoista Sammakkoa. Edessäpäin tulenloimotus oli himmentynyt.

Hän kuuli taas ääniä ja oven metallisen läimähdyksen. Diesel-

moottorien jyrinä voimistui väkeväksi sykkeeksi ja hänen lavansa tärisi, nytkähti ja lähti liikkeelle.

Hän kiemurteli eteenpäin kurkistaakseen vaunun reunan yli. Radanvarsi näytti tyhjältä. Junan vauhti kiihtyi. ”Johnny, Johnny, missä sinä olet?” huusi ääni hänen takanaan.

Johnny pyörähti ympäri ja näki pönäkän hahmon hölkkäävän seuraavan vaunun vieressä. ”Sammakko, täällä”, hän huusi heiluttaen käsivarsiaan.

Sammakko pisti juoksuksi, mutta kompastui ja vaipui toisen polvensa varaan. Hän nousi ja juoksi kovemmin. Johnny hivuttautui vaunun takaosaan ja kävi pitkäkseen ojentaen kätensä. Sammakko yritti kiriä, mutta hänen jalkansa lipsuivat koko ajan löysällä, epätasaisella soralla. Johnny kuuli hänen vaikeroivan sekä pelosta että hengästymisestä. He ohittivat palavan ruohikon ja Sammakko jäi yhä enemmän jälkeen. Seuraavakin vaunu oli lavavaunu ja siinä oli toinen auto. Johnny nousi ja loikkasi ja laskeutui vaunun sälöiselle lattialle. Sitten hän luisutteli eteenpäin, kunnes oli uupuvan Sammakon tasalla. Hän kurkotti ja tarttui ojentuneeseen käsivarteen. Sammakko menetti tasapainonsa ja kiepahti ympäri, niin että hänen kantapäänsä laahasivat sorassa.

Johnny koukkasi toisella kädellään alaspäin ja sai kiinni Sammakon kauluksesta. Vaunu huojui nyt kovasta vauhdista. Johnny levitti sääreńsä leveälle, koukkasi toisen säärensä auton pyörän taakse ja veti Sammakkoa käsivarresta ja kauluksesta. Tämän kasvot ilmestyivät varjoista silmät levällään ja suu auki. ”Laske irti hihastani ja tartu vaunun reunaan”, Johnny komensi. Sammakko tuijotti ja piti vain kiinni. ”Laske irti”, Johnny huusi tiukentaen otettaan kauluksesta. Sammakko totteli, ja hänen jalkansa olivat nyt irti alhaalla vilistävästä maankamarasta. Johnny kurkotti alemmaksi tavoittaen kiinni Sammakon vyöstä. Hän veti polvet alleen ja kiskoi hampaat yhteenpurtuina ponnistuksesta. Lihavan miehen kieppuvat lanteet raahautuivat hitaasti reunan yli ja Sammakko oli lavalla.

Selällään, raajat levällään ja huohottaen äänekkäästi Sammakko makasi siinä silmät kiinni. Johnny kumartui hänen puoleensa. ”Oletko kunnossa?” hän kysyi hengästyneenä.

Sammakko nyökkäsi. ”Laukkumme hidastivat minua”, hän sanoi henkeään haukkoen. ”Oli pakko heittää ne pois, muuten en olisi ikinä selviytynyt.”

Pitkä mies katsoi taakseen äskeisen palon kaukaista kajoa. ”Älä

välitä. Ei sille enää mitään mahda. Tule." Hän taputti auton oven. "Hyppää sisään, niin nukutaan."

"Se on varmaan lukossa."

"Älä sano että se on muka este sinunlaisellesi kassakaappimiehelle." Hän remputti oven kahvaa. "Nouse ylös. Uusi lukko murrettavana."

Sammakko kiertyi vaivalloisesti polvilleen ja kaiveli taskujaan etsien tiirikoitaan. Sitten hän tutki autoa ja pani tiirikat pois. "Näitä ei tarvita", hän sanoi. "Tämä malli on helppo nakki. . ."

Hän painoi lujasti kuljettajan puolen oven tuuletusikkunaa. Se murtui tyvestään, jolloin lasi irtosi ylätapistaan. Sammakko irrotti ikkunan, työnsi käsivartensa sisään ja avasi oven. "Ennätykseni tässä on viisitoista sekuntia", hän sanoi, "siitä kun kosketan autoa ensimmäisen kerran siihen kun moottori käynnistyy. Ilman avainta." Hänen äänestään kuultavaa ylpeyttä nakersi epävarmuus siitä, annettiinko suoritukselle arvoa.

Johnny odotti, kunnes hän avasi takaoven. "Hienoa", hän sanoi. Pitkä juna vyöryi kohti etelää.

3. LUKU

"Älkää koskeko. Se voi purra." Varoitus sanottiin hiljaisella äänellä, mutta äänen arvovaltainen sävy sai Barbara Deanin heti vetäisemään kätensä takaisin. Aidan takana kameli jauhoi leukojaan.

"Se puraisee kipeästi." Aaltopeltihökkelistä tuli ulos vanha mies ja lähti kävelemään Barbaraa kohti pölyisen pihan poikki. Mies näytti yhtä kuluneelta ja repsahtaneelta kuin rakennuskin. Hänen huopahattunsa oli kauan sitten kadottanut muotonsa. Ruudullisen paidan rispaantuneista kyynärpäistä roikkui lankoja, ja housuja kannatteli naruvyö. Silti mies käveli arvokkaasti, kumarassa kuin oppineiden ajatusten painosta.

"Katala otus", hän sanoi. "Päästää lähelle ja puree sitten." Kameli räpytti raskaita luomiaan kuin vahvistaen miehen sanat.

"Mikä sen nimi on?" Barbara kysyi herttaisesti.

"Abdullah", vanha mies sanoi. Kameli käänsi äkkiä päänsä Barbaraa kohti, ja tämä hypähti taaksepäin. Vanha mies väläytti hymyn.

"Minä olen Barbara Dean, Birdsvillen uusi sairaanhoitaja", Barbara sanoi.

"Ai niinkö", mies sanoi esittelemättä itseään. Hän oli vaiti jonkin aikaa. "Oletteko ennen ollut siellä?"

"En." Barbara halusi vastauksen kuulostavan huolettoman asialliselta.

"Ette", mies toisti hiljaa kuin sulatellen suurta tietomäärää. "No, en tiedä, pidättekö te siitä vai ette. Siellä on joskus hyvin kuuma. Ja joskus hyvin kylmä. Se ei tietenkään ole yhtä iso kuin Marree."

"Tunnetteko Birdsvillen hyvin? Kaikki täällä tuntuvat pitävän sitä maailman äärenä."

"Edes Jumalan selkä ei häämötä sinne", mies tuumi. Sitten hän vaikeni taas. Kameli katkaisi piikikkään oksan ja mutusteli hitaasti lehviä.

"Tuo pitää sen hiljaa muutaman minuutin", vanha mies sanoi. "Kyllä, minä tunnen Birdsvillen. Vein sinne ennen kameleita."

Barbara odotti että vanhus jatkaisi. Miehellä ei ollut kiirettä. Hän kuivasi kasvojaan ryppyisellä nenäliinalla.

Oli Barbaran toinen aamu Marreessa. Hän oli noussut varhain ja lähtenyt kävelylle puikkelehtien kaupungin laitamien roinan ja autonhylkyjen seassa. Kaupunki oli merkillinen ja kaksijakoinen. Koillisessa, kirkkaina aamun valossa, olivat karja-aitaukset, yhdyskunnan olemassaolon pääsyy. Sitten tuli joitakin taloja, kaksikerroksinen hotelli, postitoimisto, julkisivultaan avoin kauppa ja rautatieasema katoksineen ja vesitorneineen. Se oli Marreen pääosa.

Barbara oli tullut afgaanien asuma-alueelle. Sen rakennukset alkoivat näyttävästi lähellä rautatietä, mutta muuttuivat vähitellen sekavaksi rykelmäksi aaltopellistä, puusta ja säkkikankaasta kyhättyjä hökkeleitä, jotka melkein hukkuivat hylättyjen koneiden, mätänevien satuloiden, öljytynnyreiden ja loppuun kuluneiden renkaiden sekaan. Lapset leikkivät roskakasojen ympärillä omatekoisilla leluilla. Viisi nuorta, jotka yrittivät mahtua yhtä aikaa ruosteisen kolmipyöräisen kyytiin, olivat seuranneet häntä kikatellen ja pyöräiltä putoillen.

Afgaaniasutuksen takana oli alkuasukasleiri, jonka erotti muista rakennuksista laaja paljas maa-alue. Muutama varjomainen nainen liikkui majojen edessä, ja Barbara mietti, sopisiko hänen lainkaan mennä sinne: leiri näytti vieraalta maailmalta. Hän oli juuri kävelemässä alueen läpi, kun hän huomasi kamelin varjoisien puiden ympäröimän hökkelin luona.

"Veimme sinne ennen kamelikaravaaneja", vanha mies sanoi, kun hän oli valmis jatkamaan puhettaan. "Seitsemänkymmentä kamelia

ja kuusi miestä." Hänen silmänsä kävivät lasittuneen näköisiksi, ja Barbara arveli hänen vaipuneen syvälle muistoihin. Mies otti hatun päästään ja kuivasi otsansa. "Meillä oli mennessä lastina oluttа ja tullessa villaa. Paalikaupalla." Hän vilkaisi kamelia. "Rankkoja aikoja. Matka kesti aina kaksi kuukautta."

"Kuinka kauan siitä on?" Barbara kysyi. Kolmipyörällä ajavat lapset tulivat kulman takaa ja kaatuivat yhtenä säärien ja kieppuvien pyörien vilskeenä. Vanha mies pyyhkäisi peukalolla silmiään.

"Sitä kesti vuodesta 1926 vuoteen 1934. Sinä vuonna kuorma-autot astuivat remmiin."

"Minä matkustan sinne huomenna postiautolla", Barbara sanoi.

"Niin. Kameleita ei tarvita enää. Ajat ovat muuttuneet." Syötyään kaiken kasvillisuuden, mihin ylettyi, kameli päästi käheän kiljahduksen. Vanhus alkoi avata köyttä, jolla se oli kytketty.

"Se tahtoo siirtyä toiseen paikkaan", hän sanoi ja alkoi taluttaa eläintä pihan poikki. Hän ei hyvästellyt.

Marree alkoi väräjöidä helleauteressa Barbaran kääntyessä paluumatkalle kohti rautatietä. Lähellä ylikäytävää Land Rover kääntyi ja pysähtyi, ja hän tunnisti ohjauspyörän takana istuvan Fred Crawfordin.

Tämä kurkotti ohjaamon poikki avatakseen oven. "Olette aikaisin liikkeellä."

"Minulla on ollut hyvin mielenkiintoinen keskustelu erään kamelin omistajan kanssa."

"Sen vanhan hepun?" Fred virnisti. "Afgaani-Jimmyn."

"Hän ei näyttänyt afgaanilta."

Land Rover töyssähteli kiskojen yli. "Itse asiassa hän ei ole syntyperäinen afgaani. Täkäläiset ihmiset, tarkemmin sanottuna heidän esi-isänsä, tulivat Pešawarista, joka kuuluu nykyään Pakistaniin. Mutta heitä sanottiin afgaaneiksi kun he tulivat, ja nimitys on pysynyt. Useimmat täällä nykyään asuvat ovat syntyneet Marreessa. Mukavaa väkeä. Jimmy on asunut täällä yli viisikymmentä vuotta."

"Hän puhuu. . .niin, hän on aika hiljainen", Barbara sanoi.

"Häntä ei oikein voi sanoa järin puheliaaksi", Fred sanoi.

"Ei tosiaan", Barbara myönsi.

Fred pysäytti auton postitoimiston eteen. Hän oli järjestänyt Barbaralle majoituksen John Blackin perheeseen meluisan hotellin sijasta.

"Ivan lopettelee paraikaa auton lastausta", hän sanoi. "Meidän

pitäisi päästä lähtemään aivan aikataulussa huomisaamuna."

Kaupunkiin kiiri sireenin raikuva mylväys.

"Aah", sanoi Fred. "Juna Alice Springsistä."

"KAIKKI ulos, olkaa hyvät." Johnny Parsons ojentelі sääriään sireenin mylvähdyksen kuuluessa uudelleen. Hän avasi silmänsä ja katsoi ylös: vaunu oli vakaa. Se ei keikkunut eikä kolissut. Juna oli pysähtynyt. Hän kohotti hitaasti päänsä ikkunan tasalle. Aurinko porotti hänen silmiinsä laakean, vaaleanpunervan, kivien täplittämän tasangon poikki.

Etuistuimelle käpertynyt Sammakko kuorsasi vaimeasti. Hänen mustat hiuksensa olivat tahmeat rasvasta ja pölystä ja hänen vaatteensa olivat likaiset. Johnny siveli leukaansa peittävää parransänkeä ja tarkisti että litteä opaalirasia oli tallella povitaskussa.

"Valitan", kuului miehen ääni junan etupäästä, "mutta kaikkien täytyy nousta junasta. Poliisin määräys."

Poski ikkunaan painettuna Johnny yritti nähdä puhujan. Useita ihmisiä seisoi varjossa junan ja matalan, kapean asemarakennuksen välissä. Hän tähyili tien poikki etsien kaupungin nimeä kourallisesta taloja. Yksi kaksikerroksinen rakennus, jossa koristeelliset rautapylväät kannattivat yläkerran kuistia, näytti hotellilta, mutta hän ei pystynyt lukemaan nimikilpeä.

Tie oli leveä ja auringon korventama. Se haarautui vähän matkan päässä, ja Johnny huomasi tienviitan. Yksi kapea lauta osoitti Oodnadattaan. Toinen, vinoon retkahtanut, osoitti kohti tasoylikäytävää. Aikansa tutkailtuaan hän erotti, mitä siinä luki: "Birdsville 523". Hän otti kartan taskustaan ja kumartui tutkimaan sitä.

Pian hän suoristautui ja tuki leukansa kuljettajan istuimen selkänojaan. "Hei, Sammakko", hän sanoi hiljaa ravistaen istuinta. Punareunainen silmä räpsähti auki ja tuijotti Johnnya kasvoihin.

"Pysy aloillasi", Johnny varoitti ja laskeutui lattialle. "On käynnissä etsintä. Ne komentavat kaikki matkustajat ulos. Seuraavaksi ne varmaan tarkastavat lastin. Me häivymme vasemmalta puolelta, missä aurinko on. Toinen puoli on varjossa, mutta koko kaupunki on siellä ja joku saattaisi nähdä meidät."

Sammakko urahti yrittäessään liikahtaa. "Pysy matalana", Johnny kuiskasi. "Minä katson onko reitti selvä." Hän kohotti päänsä hitaasti ikkunan yläpuolelle. Kivinen tasanko oli autio. Sitten hän näki takaikkunasta kahden hatun poukkoilevan häntä kohti. Hän pudottautui nopeasti alas, pidätti hengitystään ja kuunteli.

”. . .niin, me teemme sen uudelleen”, ääni sanoi.

”Mutta tämä on jo kolmas hemmetin kerta sen jälkeen kun lähdimme. Ei tavaravaunuissa ketään ole.” Äänet olivat nyt vaunun vieressä.

”Meidän täytyy siitä huolimatta tarkistaa. Joka paikka.”

Äänet häipyivät. Johnny odotti, kunnes ei kuulunut mitään, ja kurkisti sitten ulos. Tie oli selvä. Hän kuiskasi Sammakolle: ”Minä menen ulos ovesta. Pysy matalana, kunnes minä kopautan autoa.”

Hän painoi kahvaa ja työnsi oven hitaasti auki. Se kitisi kuuluvasti. Hän puri huultaan ja odotti. Yhä hiljaista. Hän ujutti jalkojaan eteenpäin, kiemurteli läpi kapeasta aukosta ja sulki oven hiljaa. Näkyvissä ei ollut ketään. Hän hivuttautui mahallaan auton ympäri toiselle puolelle ja näki väkijoukon tungeksivan ruskean asemakatoksen ympärillä. Mies, jolla oli päässään leveälierinen khakihattu, alkoi irrottaa ensimmäisen tavaravaunun suojapeitettä. Hänen takanaan seisoi mies kivääri kädessään.

Johnny ryömi takaisin aurinkoiselle puolelle. Junan etupäässä veturi ja vaunut peittyivät kaartuvan vaunujonon taakse. Siellä ei näkynyt ketään. Hän kopautti auton kylkeä ja kuuli kohta melkein äänetöntä kahinaa ja naksahduksen.

”Mitä nyt?” Sammakko kuiskasi hänen olkansa takana.

”Kävelemme junanviertä pitkin tällä puolella”, Johnny sanoi hiljaa. ”Juna on pysähtynyt kaarteeseen, joten jos siis kuljemme kohti junan peräpäätä, joudumme yhä kauemmaksi heidän näköpiiristään. Ole valmiina sukeltamaan vaunun alle, jos joku tulee. Menemme vain niin pitkälle kuin pääsemme ja koukkaamme sitten kaupunkiin takakautta.”

Juna jyskytti pois Marreesta kun pitkä laiha tarjoilijatar tuli ulos keittiöstä ja antoi keittiön verkko-oven läimähtää kiinni takanaan. Hotellissa oli vain yksi vieras, jonka aamiaisen tähteitä hän kantoi. Vapaalla kädellään hän alkoi huitoa pois kärpäsiä, jotka tervehtivät hänen tuloaan. Käsi heilahteli edestakaisin harjaantuneen rennosti. Sitä kutsuttiin ”Marreen vakiovilkutukseksi”.

Hän kumartui nostamaan roskatynnyrin kannen. Tynnyristä pöllähti uusi kärpäspilvi. Hän läimäytti kannen kiinni ja seuratessaan polkua takaisin ovelle hän kohotti ensimmäisen kerran katseensa.

Kaksi miestä tuijotti häntä. Säikähtäen hän peräytyi askelen. Miehet seisoivat vain viidentoista metrin päässä, missä hotellin pitkä varjo teki tilaa tasangon häikäisevälle valolle. Nainen kuivasi

kostean kämmenensä lantioonsa ja käveli edelleen. Silmänurkastaan hän näki miesten seuraavan häntä katseellaan. He ovat likaisia, hän ajatteli. Mutta mielenkiintoisia. Varsinkin pitkä mies. Uusi kaupungissa. Varmaankin rautatieleiristä. Hän kääntyi keittiön portaalla, kohotti toista kulmakarvaansa ja katosi sisälle.

”No, hän ei ainakaan pelästynyt meitä”, Johnny sanoi. ”Se on hyvä. Käyttäydy vain normaalisti, niin kukaan ei kiinnitä meihin huomiota. Mennään talon etupuolelle. Ja minä hoidan puhumisen.”

He ravistelivat vaatteitaan yrittäen turhaan poistaa niistä pölyt ja kävelivät hotellin pääovelle.

Johnny johdatti Sammakon eteisaulan varjoon. Vasemmalla, avoimen oven toisella puolella, oli pienikokoinen mies kumartuneena tiskin ylle. Hän huomasi heidät ja suoristautui. Hänen nuoret kasvonsa olivat pisamaiset ja ystävälliset. ”Etsittekö jotakuta?” hän kysyi.

”Haluaisimme huoneen”, Johnny vastasi.

Pieni mies astui aulaan. ”Haluaisitteko myös peseytyä?” hän kysyi.

”Kyllä vain, se olisi varmaan paikallaan. Olimme yötä taivasalla. Olimme kaverini kanssa tulossa moottoripyörällä Port Augustasta ja pyörä teki lakon. Tulimme jalan tänne.”

”Olipa huono tuuri. Mitä sille tapahtui?”

”Bensa loppui.” Johnny jatkoi. ”Emme vähään aikaan tajunneet, mistä oli kyse. Ryvetyimme yrittäessämme korjata sen.”

Miehen pisamat rypistyivät virnistykseen. ”Kuinka pitkän matkan te kävelitte?”

”Aika pitkän. Lähdimme liikkeelle aamunkoitteessa.”

”Rautatieleiristä tulee myöhemmin päivällä kuorma-auto. Päässette sillä takaisin. Leiri on noin kolmenkymmenen kilometrin päässä täältä, joten se ajaa varmaan pyöränne ohi. Onko teillä matkatavaroita?”

Johnny pudisti päätään.

”Jätittekö ne pyörän luokse?” Pieni mies lähti kiipeämään portaita ylös ja he seurasivat perässä. ”Huoneessanne on pyyhkeitä ja saippuaa.” Hän osoitti yhtä ovea. ”Jos olette olleet ylhäällä koko yön, haluatte varmaan ensin vähän levätä. Mistä päin te olette?”

”Sydneystä. Ajattelimme vähän katsella maata. Olemme näet tavallaan työlomalla.” Johnny toivoi että tien varrella olisi todella moottoripyörä odottamassa häntä.

Mies seisoi portaiden yläpäässä. ”Lounas on puoli yhdeltä. Levät-

kää, ja olette taas valmiit jatkamaan matkaa. Mikä teidät tänne toi? Tämä on aika syrjässä valtatiestä."

Johnny tutki mielessään karttaa. "Ajattelimme että voisimme ajaa Alice Springsiin tai Birdsvilleen."

"Birdsvilleen!" Pisamainen mies puhkesi nauruun. "En usko että selviytyisitte sinne moottoripyörällä. Kukaan ei lähde Birdsvilletielle, jollei hänen ole pakko. Ja ainoa, jonka on pakko, on Fred Crawford, eikä hän käytä moottoripyörää. Näkemiin."

Johnny tuijotti mietteissään portaita miehen mentyä. "Kukahan se Crawford on?" hän mutisi itsekseen.

Sammakko pudisti päätään. "Mennään peseytymään", hän sanoi. Hän tuijotti sormiaan ja kämmeniään. Hän inhosi likaisia käsiä.

He peseytyivät suihkussa, ravistivat pölyt vaatteistaan ja pukeutuivat. Kun he tulivat huoneeseensa Johnny kosketti otsassaan olevaa haavaa. Rysähdyksessä syntynyt haava oli parantunut nopeasti, mutta rupi oli irronnut suihkussa ja veri tahrasi hänen sormensa. "Olemme täällä varmaan niin hyvässä turvassa kuin suinkin voimme olla", hän sanoi. "Nukutaan nyt vähän."

Se oli Sammakon mieleen ja hän vaipui tuota pikaa uneen. Johnny otti kartan esiin ja tutki sitä useita minuutteja. Hän makasi vuoteessa kauan ajatellen, ja sitten hänkin nukahti.

SAMMAKKO heräsi ensin. Huone oli pimeä. Hän kuuli ikkunaan törmäilevän lihakärpäsen surinaa. Johnny nukkui hänen vieressään pusakka tungettuna tyynyn alle. Opaalit, Sammakko ajatteli. Millaiseen pinteeseen ne ovatkaan saattaneet meidät. Hän nousi ylös ja kiersi vuoteen katsoakseen Johnnyn rannekelloa, mutta Johnnyn toinen käsivarsi peitti sen. Hän tarttui varovasti peittävään käsivarteen nostaakseen sen pois tieltä.

Käsivarsi nytkähti hänen otteestaan. Johnnyn silmät avautuivat ja hän nousi istumaan. Toinen käsi tunnusteli opaalirasiaa. "Mitä sinä puuhailet?"

"Halusin vain tietää, mitä kello on."

Johnny kostutti huuliaan ja räpytti silmiään. Hän kohotti rannettaan ja katsoi kelloa. Puoli kuusi. Helkkari, he olivat nukkuneet koko päivän. Hän meni ikkunaan ja veti pimennysverhon ylös. Parvekkeen kaiteen läpi hän näki kadun toiselle puolelle pysäköidyn kuorma-auton. Sen takana oleva rautatieasema näytti autiolta.

Johnny painoi poskensa ikkunaan tutkiakseen autoa tarkemmin. Se oli lastattu bensiinitynnyreillä, renkailla, laatikoilla, kartongeil-

la – ne näyttivät olutkartongeilta – ja suojapeitteellä, joka kätki alleen epämääräisiä pullistumia. Se oli iso kuorma.

Pitkä mies, alaston lukuun ottamatta khakisortseja sekä vanhaa armeijan hattua ja varsikenkiä, seisoi toinen käsi autoa vasten ja toinen jalka ristissä toisen nilkan kohdalta tyypillisessä australialaisessa nojausasennossa. Hänen vieressään seisoi laiha mies, jonka kasvot melkein peittyivät mustaan karvakuontaloon. Partamiehen paita ja housut olivat öljyn tahrimat.

Pitkä mies suoristautui, kun auton takaa tuli esiin nainen. Johnnyssa virisi uudenlainen kiinnostus. Naisen hiukset olivat lyhyet ja tummat, ja ne korostivat hänen vaaleaa ihoaan.

Johnnyn vieressä seisova Sammakko vihelsi hiljaa. "Kenen kanssa nainen on?"

"Mistä minä sen tietäisin? Parasta tulla pois ikkunasta. Tule, haluan puhua." Hän vilkaisi peiliin ja kosketti varovasti otsassaan olevaa haavaa.

Sammakko istuutui vuoteelleen. Johnny otti esiin pistoolinsa ja alkoi puhdistaa sitä. Hän puhui katsomatta kumppaniinsa.

"Jokainen tästä paikasta pois johtava tie on nyt suljettu. Meillä ei ole ajoneuvoa, ja meillä olisi helkkarinmoinen työ päästä junaan joutumatta kuulusteltavaksi." Johnny käänteli asetta kädessään. "Siitä huolimatta meidän täytyy päästä pois täältä tänä iltana."

"Johnny", Sammakko keskeytti, "sinä sanoit että tämä olisi helppo kassakaappikeikka. Meidän pitäisi jo olla Darwinissa rikkaina miehinä, mutta sen sijaan me olemmekin jumissa tässä kolossa. Minä en edes tiedä, missä tämä paikka on."

Johnny tutki asetta antaen sen piipun osoittaa Sammakkoa. "Ei aihetta paniikkiin", hän sanoi viimein. "Minulla on suunnitelma." Hän antoi aseen vaipua ja hänen huulensa kaartuivat hienoiseen hymyyn.

"Alakerran kaveri sanoi, että tänne tulisi tänään kuorma-auto rautatieleiristä. Se saattaa olla se sama, jonka juuri näimme. Mennään alas ja tarkistetaan asia. Jos se on, me lähdemme kaupungista kuljettajan mukana. Parin kolmen kilometrin päästä me otamme ohjat." Johnny nousi istumaan, pani aseen taskuunsa ja napitti taskun läpän. "Ajetaan takaisin kaupungin ympäri ja jatketaan Birdsvilleen, suoraan Isavuorelle, ja sitten Darwiniin. Siitä päätellen, mitä tuo alakerran kaveri sanoi, vain yksi mies käy yleensä koskaan Birdsvillessä, niin ettei meidän tarvitse kantaa huolta muusta liikenteestä." Hän nousi seisomaan. "Tule, mennään."

"Emme. Osa on tarkoitettu matkan varrella oleville karjatiloille. Me kuljetamme jokseenkin kaiken heidän ruokansa lihaa lukuun ottamatta. Siellä ei näet kasva mikään." Hän nojasi kuorma-autoon ja antoi äänensä laulaa.

"Viemme sinne joka matkalla hedelmiä ja muuta sellaista. Sekä bensiiniä ja öljyä ja koneenosia – ja tietysti viinaa." Mies hymyili. "Se menee suurimmaksi osaksi Birdsvillen kapakkaan. Kerran jouduimme jättämään oluen pois. Oli liikaa muuta tavaraa, joka oli tärkeämpää." Hän tarkisti yhden köyden ja teki sen solmun uudelleen. "Arvatkaa oltiinko kapakassa raivoissaan. Joukko karjanajajia oli ratsastanut kaupunkiin ja litkinyt kaiken oluen mitä kaupungista löytyi. He odottivat meitä kieli pitkällään. Olisittepa nähneet heidän naamansa." Mies käveli kuorma-auton toiselle puolelle ja kiristi toista köyttä.

"Jessus, että jaksaa puhua", Sammakko valitti.

"Minä haluan kuulla hänen puhuvan lisää", Johnny sanoi ja seurasi partamiestä. "Millainen paikka se Birdsville on?" hän kysyi.

"Noo, se on pienempi kuin tämä." Mies urahti kiristäessään köyttä. "Sinne ei monikaan mene, mutta karjanajajat tuovat tänne paljon eläimiä Birdsvillen lähellä olevilta tiloilta. Täältä se lähetetään sitten eteenpäin junalla."

Johnny keskeytti hänet. "Ketä Birdsvillessä asuu? Postimestari ja poliisi?" Hän painotti viimeistä sanaa. "Ja muita viranomaisia?"

Partakarvojen peittämä suu vääntyi taas hymyyn. "Siellä on poliisi ja postimestari ja kuolinsyyn tutkija ja ties minkä kaiken tarkastaja, ja ne ovat kaikki yksi ja sama mies. Carl Davis. Birdsvillessä hän on viranomainen."

"Vain yksi ainoa mies? Ketä muita siellä asuu?"

"Njaa, on Bob Jackson majatalossa ja hänen vaimonsa sekä nuori opettaja ja lähetyssairaalan kaksi sisarta. Ja sitten siellä on Betootan postinkuljettaja – hän hoitaa Queenslandin puolen – ja siinä ne kaikki taitavat ollakin."

"Mahtaa siellä olla yksinäistä. On kai siellä sentään puhelin?"

"Puhelin!" Partamies läimäytti kuorma-autoa. "Kaikkea sitä kuulee. Yhdelläkään karjatilalla reitin varrella ei ole puhelinta."

Johnnyn kulmat kaartuivat kiinnostuneena. "Entä radio?"

"Se on, niillä kaikilla on radio. Kytketty lentävä lääkäri -palveluun, tiedättehän."

"Missä pääpaikka on? Täällä Marreessako?"

"Ei. Reitinvarren tilat ovat pääasiassa yhteydessä Broken Hilliin.

Birdsville ja tämän puolen tilat ovat yhteydessä Charlevilleen."

"Ne ovat siis kovin eristyksissä?"

"Totta vie. Luulisi olevansa toisessa maailmassa. Saamme sanomat ja aikakauslehdet Adelaidesta. Mutta kun he saavat lehdet, ne ovat pari viikkoa vanhoja. Me kerromme heille, mitä täällä on tapahtunut. Sikäli kuin on. Ja he saavat ABC:n uutiset Adelaidesta tai Brisbanesta välitettyinä."

"Tiedätte paljon tästä seudusta. Mistä päin te itse olette?" kysyi Johnny. "Olette varmaan siirtolainen?"

Vastaus tuli hitaasti, melkein vastahakoisesti. "Olin venäläinen. En kuitenkaan kommunisti." Hän piti tauon varmistuakseen siitä, että he ymmärsivät. "Taistelin saksalaisia vastaan, mutta minut saatiin kiinni. Olin pelkkä poika. Minä viihdyn täällä. Ei ole aitoja. Piikkilankaan kyllästyy, kun on viettänyt pari vuotta sen takana." Hänen kielensä kiersi partakarvaista rataa huulien ympäri. "Minua janottaa. Tuletteko ryypylle?"

"Ei kiitos", Johnny vastasi. "Menemme syömään jotain. Mahaa kurnii." Hän taputti mahaansa, mutta osui opaalirasiaan. Hän puri huultaan kuullessaan äänen.

"Kuulostaa totisesti tyhjältä", partamies sanoi virnistäen. "No, nähdään taas." Hänen kävellessään poispäin puulusikan lyönnit metallitarjotinta vasten ilmoittivat, että hotellissa oli päivällisaika.

Ruokasali oli suorakaiteen muotoinen. Pöydät olivat rivissä, ja istuimina olivat penkit niiden molemmin puolin. Toisessa päässä huonetta oli toinen ovi. Johnny ohjasi Sammakon sitä lähinnä olevaan pöytään. Paikaltaan hän näki molemmat ovet ja väliseinän takana olevan keittiön oven.

Keittiöstä häntä tuijotti hänen jo kahdesti kohtaamansa pitkä nainen. Tämä katosi hetkeksi ja ilmestyi sitten näkyviin kantaen kahta keittolautasta. Hän laski ne pöydälle niin raskaasti, että keitto läikkyi muoviselle pöytäliinalle. Hänen ehdittyään puoliväliin takaisin keittiöön miehet kuulivat hänen hihittävän.

Miesten syötyä keiton nainen pyrähti takaisin, otti lautaset ja toi palatessaan heille annokset paahtopaistia. Johnny ehti lopettaa ensimmäisenä, ja nainen lennähti taas keittiöstä. Hän odotteli Sammakon vieressä hymyillen Johnnylle. Tämä keskittyi pöydällä olevaan isoon metalliseen suolasirottimeen. Kun Sammakko pani viimeisen lihapalan suuhunsa, naisen käsi oli jo kiinni lautasessa. "Onpa nopea palvelu", Sammakko sanoi.

Nainen häipyi keittiöön. ”Kiitos vain”, hän heitti olkansa yli.

Aterian jälkeen miehet menivät aulaan. Vasemmalla olevasta huoneesta kuului äänten sorinaa. Hotellinpitäjä ilmestyi näkyviin kantaen tarjotinta, jolla oli laseja. ”Haluaisitteko kumota ryypyt oleskeluhuoneessa?” hän huikkasi.

”Ei kiitos”, Johnny vastasi. ”Mutta voisinko puhua kanssanne hetkisen?”

”Totta kai, tulkaa baariin.” Hän työnsi oven auki lantiollaan.

”Haluaisin laskun huoneesta. Paljonko olemme velkaa?”

”Voitte maksaa palattuanne. Viivytte täällä varmaan päivän pari kunhan saatte pyöränne kuntoon?”

”Kyllä kai”, Johnny sanoi. ”Mutta voin selvittää laskun nyt heti.”

”Annetaan olla. Tunnen rehelliset kasvot kun näen sellaiset.” Isäntä väläytti Johnnylle hymyn ja kumartui täyttämään laseja.

”Vielä yksi juttu. Oletteko nähnyt sitä kuorma-auton kuljettajaa?”

”Rautatieleiristäkö? Kyllä, hän on oleskeluhuoneessa. Tulkaa sinne, niin esittelen teidät.” Hän kiiruhti heidän ohitseen täyteen lastattuine tarjottimineen.

Huone oli tupaten täynnä pöytiä ja niiden ääressä istuskelevia miehiä. Pallonmuotoisen kattolampun valo vipatti generaattorin pyörähdysten tahdissa. Yhdessä nurkassa vanhanaikainen gramofoni soitti loppuun kulunutta levyä, jonka sanoista ei saanut selvää.

Isäntä pujotteli huoneen läpi Johnny ja Sammakko perässään. Hän jakoi lasit sen ympärillä istuville kuudelle miehelle. Sitten hän kääntyi Johnnyn ja Sammakon puoleen.

”Tässä on mies, joka voi auttaa teitä”, hän sanoi, ”vaikka jos hän sen tekee, te olette ensimmäiset joita hän on milloinkaan auttanut.” Hän osoitti lyhyttä lihavaa miestä, joka oli pukeutunut aluspaitaan ja sortseihin. ”Hänen äitinsä antoi hänelle nimen, mutta me kutsumme häntä Engelsmanniksi, koska hän on vain sitä.”

Pöydän ympärillä istuvat miehet nauroivat. Lihava mies, rautatieleirin kokki, nyökkäsi aivan kuin ilmaistakseen että lisäsi tuon letkauksen pitkään listaan loukkauksia. ”Mikä teidän ongelmanne on?” hän kysyi.

Johnny kertoi hänelle jutun moottoripyörästä. Hänen lopetettuaan kokki sanoi: ”Emme me nähneet mitään moottoripyörää matkan varrella, vai mitä, Clarrie?” Vastapäätä istuva pölyinen nuori mies pudisti päätään.

”Piilotimme sen pensaan taakse”, Johnny sanoi. Sammakko nyökkäsi vahvistaakseen asian. Kokki imi sikaria.

”Kuinka kaukana sanoittekaan sen tapahtuneen?”

”Njaa, ehkä viidentoista kilometrin päässä.”

Englantilainen piteli sikariaan kevyesti peukalon ja etusormen välissä. ”Mahdoitte kävellä pitkään löytääksenne pensaan sieltä, vai mitä, Clarrie?”

Johnny ei pitänyt keskustelun saamasta käänteestä. ”No, jos saamme teiltä kyydin, me näytämme teille sen pensaan. Milloin lähdette?”

Englantilainen siemaisi olutta. ”Ei ole kiirettä. En voi lähteä, ennen kuin etelän juna tulee. Siinä on jotakin tavaraa leiriin. Se on myöhässä. Se tarkastetaan tietysti kuten kaikki muutkin.”

Sammakko kostutti huuliaan.

”Minne te kaverit olette matkalla?” kokki kysyi.

”Kiertelemme vain katselemassa paikkoja. Meillä on tavallaan työloma.”

Kokki tuijotti Sammakkoa. ”Käsistänne päätellen ette ole tähän mennessä tehneet paljonkaan maatöitä.”

Sammakko vei toisen kätensä selkänsä taakse ja yritti hymyillä.

”Teidän olisi pitänyt nähdä heidät, kun he törmäsivät tänne tänä aamuna”, isäntä pisti väliin. ”En ole koskaan nähnyt edes sinua niin likaisena!” Hän nauroi ja läimäytti Engelsmannin pölyistä ystävää selkään. Sitten hän ryhtyi keräämään pöydistä tyhjiä laseja.

”Tulitte siis moottoripyörällä”, englantilainen sanoi. ”Mitä merkkiä te sanoittekaan sen olleen?”

Johnny empi. ”BSA”, sanoi Sammakko.

”Ja bensa loppui. Missä täytitte tankin viimeksi?” Hän tarkasteli miehiä pitkin sikarinsa vartta.

Sammakko katsoi Johnnyä. ”Port Augustassa”, Johnny vastasi.

”Se on pitkä matka. Teillä olisi pitänyt olla varakanisteri.”

”Kunpa olisikin ollut!” Johnny naurahti. Miehet olivat vaiti.

Sammakko katsoi tutkivasti englantilaisen kasvoja. Mies oli joko humalassa ja riidanhaluinen tai sitten epäluuloinen. Tai molempia.

”Johnny, lähdetään vähän kävelemään ja katsomaan kaupunkia.”

”Ette kyllä näe paljonkaan pimeässä”, sanoi pitkä italialainen. Hän puhui englantia täsmällisesti, vaikka hänen puheessaan olikin vieras korostus. ”Siellä on hyvin mustaa. Ei ole katuvaloja.”

”Professori on oikeassa”, sanoi kokki. ”Ja tehän tulette takaisin huomenna. Silloin näette Marreen kaikessa komeudessaan.”

”Taidamme joka tapauksessa käydä haukkaamassa raitista ilmaa”, Johnny sanoi.

Tuolit rahisivat lattiaa vasten heidän suunnatessaan ovelle.

Englantilainen tutki sikarinsa hehkuvaa päätä. ”Kummallinen parivaljakko”, hän sanoi ja puhalsi savua valossa kieppuvien hyönteisten päälle.

Kuten italialainen oli sanonut, ulkona oli niin pimeä, että kaupungista saattoi erottaa vain hyvin vähän. Miehet seisoivat pihatiellä aulasta lankeavassa pehmeässä valossa. Ainoat muut valot tulivat heidän vasemmalla puolellaan olevasta oleskeluhuoneen ikkunasta ja vastapäätä olevan rautatieaseman lyhdystä. Edempänä kadulla joku sytytti auton valot, ja he näkivät tienreunassa yhä seisovan Birdsvillen postiauton resuiset ääriviivat. Kaukaa tulevat autonvalot lähestyivät hotellia.

Johnny tarttui Sammakkoa kyynärpäästä. ”Pois tästä valosta. Äkkiä.”

He kiersivät hotellin kulman taakse. Valot tulivat lähemmäksi ja kaartuivat tien yli. Miehet kuulivat autonoven läimähdyksen. Askelet narskuivat soralla. ”Oletko siellä, Roy?” miehen ääni huusi.

Hotellin pitäjän ääni kuului vaimeana. ”Terve, Eric, miten voin auttaa? Joisitko jotain?”

”Ei kiitos, minulla on vähän kiire. Etsintä jatkuu yhä.”

Johnny siirtyi nurkalle ja kurkisti sen takaa. Valoisassa oviaukossa seisoi poliisi.

”Sitä Alicen miestäkö te etsitte?” Roy kuului sanovan. ”Ettekö ole vielä napanneet häntä?”

”Emme. Olen ollut koko päivän liikkeellä. Kun tulin takaisin tänä iltana, minua oli odottamassa viesti. Miehiä onkin ehkä kaksi, ja näyttää siltä että he ovat jossain näillä main.”

Johnny hypisteli taskussaan olevaa asetta.

”Kaksi miestä? Luulin että oli kyse yhdestä.”

”Niin, eräs oodnadattalainen mies ilmoitti eilen illalla kahdesta avopakettiautolla liikkuneesta tyypistä. Käyttäytyivät epäilyttävästi. Hän löysi auton hylättynä kaupungin lähellä olevan tasoylikäytävän luota. On paljon mahdollista, että miehet ovat hypänneet junaan. Aamujunan kuljettaja kertoi junan joutuneen pysähtymään radalla olleen palon vuoksi suunnilleen samassa paikassa.” Hän siirteli jalkojaan soralla. ”Oletko kuullut, onko kaupunkiin tullut ketään tuntemattomia?”

”En.” Sana tuli hieman epäröiden. ”Noo, tulihan tänne tänä aamuna kaksi miestä, hyvän tovin aamiaisajan jälkeen. Mutta he tulivat Port Augustasta moottoripyörällä.”

”Missä heidän pyöränsä on?”

”Kuulemma muutaman kilometrin päässä kaupungista. Heiltä loppui bensa ja he joutuivat kävelemään perille. Näyttivät siltä kuin olisivat kävelleet kilometrikaupalla.”

”Näkikö kukaan heidän kävelevän kaupunkiin?”

”Ei minun tietääkseni.”

”Missä he ovat nyt?”

”Ehkä huoneessaan. Haluatko vilkaista?”

”Haluan toki. Näytä tietä.”

Äänet häipyivät. Sammakko puhui. ”Me olemme pulassa.”

”Ei niin kovaa”, Johnny sihahti. ”Tule, häivytään täältä.” Hän kääntyi ja hätkähti yllättyneenä. Parin metrin päässä hänen takanaan seisoi pitkä tarjoilijatar. Nainen peräytyi askelen, kääntyi sitten ja lähti juoksemaan kohti talon takaosaa. Johnny sai muutaman askelen päästä kiinni naisen käsivarresta ja pysäytti hänet. Nainen seisoi pelosta hervottomana ja tuijotti miestä.

Johnny puristi oikean kätensä nyrkkiin ja löi naista kasvoihin. Tämä alkoi kallistua taaksepäin, ja Johnny heilautti nyrkkiään uudestaan sihahtaen ponnistuksesta. Iskun läjähdys kuvotti Sammakkoa. ”Johnny”, hän sanoi vetoavasti, ”älä tapa häntäkin.” Hän tarttui kumppaniaan käsivarresta.

Johnny seisoi naisen yläpuolella tarkkaillen liikkuisiko tämä. Sitten hän puhkesi puhumaan. ”Nopeasti. Toimitetaan hänet pois tieltä.”

He kantoivat naisen kauemmaksi hotellista, kompuroiden pimeässä, kunnes osuivat pieneen pensaikkoon. He työnsivät naisen sinne ja seisoivat liikkumatta kymmenen sekuntia kuin odottaen hänen kirkaisevan apua. Sammakko katkaisi hiljaisuuden. ”Onko hän kuollut?”

”Mitä väliä sillä on, kunhan hän pysyy hiljaa niin kauan että ehdimme häipyä täältä?” Pimeässä Johnny näki Sammakon tuijottavan häntä silmät suurina. ”Miksi katsot minua tuolla tavalla?”

”Mitä varten sinun piti lyödä häntä niin kovaa?” Sammakko alkoi vapista. ”Et puhunut mitään tappamisesta. Sinä näytät pitävän siitä.”

Johnny tarttui Sammakkoa käsivarresta ja tyrkkäsi tätä niin kovaa, että tämä kompastui ja putosi istualleen. Johnny polvistui hä-

nen viereensä ja sanoi hiljaa: "Ajattele vain Darwinia ja rahaa. Minulla on siellä ystäviä, muistathan, rikkaita ystäviä. Ja he tekevät meistäkin rikkaita."

Hän vaikeni hetkeksi. "Ryhdistäydy nyt. Meidän täytyy suunnitella seuraava siirtomme." Katsoessaan taakseen kaupungin ääriviivoja hän erotti muutamia rakennuksia ja ison postiauton.

"Muistatko, mitä se parrakas kaveri, se Ivan, sanoi Birdsvillestä? Se on eristyksissä muusta maailmasta. Eivät todennäköisesti ole vielä kuulleet meistä. Se on kuin eri maailma. Se sopii meille, vai mitä, Sammakko?"

Sammakko ei vastannut. Johnny pukkasi häntä käsivarteen. "Me olemme tässä yhdessä, niinhän? Tiedän ettet pitänyt siitä että löin naista. Mutta en voinut antaa hänen kiljua kurkku suorana. Oli miten oli, meidän täytyy liikkua vikkelästi. Jos se jepari tulee tänne, me olemme helppo nakki."

Hän kosketti jälleen lihavan miehen käsivartta. "Olen ajatellut. Vaikka tuo jepari ei olisikaan törmännyt tänne, se engelsmanni alkoi haistaa palaneen käryä. Se suunnitelma siis raukesi. Mutta jonkun täytyy auttaa meidät Birdsvillen tielle ilman että kukaan Marreessa saa siitä vihiä." Hän vaikeni hetkeksi varmistuakseen siitä, että toinen mies ymmärsi. "Yksi ainoa ihminen ajaa Birdsvillen tietä – postimies. Me siirrymme vain tuonne nyt heti ja piiloudumme hänen autossaan olevan roinan sekaan. Ja aamulla postimies lähtee viemään meitä Birdsvilleen. Tule, ennen kuin se jepari alkaa etsiä koko kaupungista."

Ylikonstaapeli Eric Wallis käytti viisitoista minuuttia hotellin tutkimiseen: makuuhuoneet, suihkut, käymälät, keittiön ja varastot. Hän tutki talon takana olevan alueen valaisten taskulampullaan palotikkaita ja penkoen jäteastiat. Hän tunsi itsensä hölmöksi. Oli erittäin mahdollista, että miehet olivat pelkkiä kulkumiehiä, joiden moottoripyörä oli särkynyt. Siitä huolimatta hän etsi, sillä Wallis oli sinnikäs mies.

Vaihdettuaan sitten muutaman sanan hotellin isännän kanssa hän viimein palasi Land Roveriinsa ja ajoi hitaasti etelään. Hänen oikealla puolellaan häämötti vaja, kaupungin viimeinen rakennus. Wallis pysäytti auton, laskeutui maahan ja tarkisti että vajan ovi oli lukossa, palasi Land Roveriin ja kiersi rakennuksen antaen etulyhtyjen valokeilojen pyyhkiä kaupungin ympärillä leviävää laajaa tasankoa. Hän kääntyi pohjoiseen ja ajoi takaisin hotellin suuntaan.

Hän kääntyi hitaasti, niin että etulyhdyt valaisivat ratapihaa ja rakennuksia. Alue näytti autiolta lukuun ottamatta kahta rautatieläistä, jotka odottivat etelästä tulevaa junaa.

Hetkeä myöhemmin Wallis ajoi postimiehen raskaasti kuormatun Chevin viereen. Taskulamppu kädessä hän kurkotti tarkistamaan että ohjaamo oli tyhjä. Hän istui kokonaisen minuutin pohtien tilannetta, otti sitten taskustaan muistikirjan ja kirjoitti taskulampun valossa useita rivejä tekstaten sähkeen tapaan. Luotuaan vielä viimeisen katseen korma-autoon hän suuntasi jälleen pohjoiseen mutkitellen mennessään, niin että etulyhtyjen valokeilat hipoivat leveän tien kumpaakin puolta.

Hänen mentyään kuorma-auto keinahteli kevyesti Johnnyn ja Sammakon jatkaessa kaivautumistaan syvälle autonrengastunneliin. Kaukaa kuului veturin sireenin ulvahdus.

Fred Crawford laski juuri kuppiaan teevadille, kun hän kuuli junan. Hän katsoi kelloaan. "Se on myöhässä enemmän kuin koskaan."

Hänen vieressään istuva Barbara Dean nojautui taaksepäin tuolillaan. "Minun junani eilen oli kai muuten vain myöhässä, vai mitä?"

He olivat aterioineet postimestarin virka-asunnossa. Heidän emäntänsä, Eve Black, hymähti. "Se on myöhässä ja epäluotettava koko ajan", hän sanoi. "Tuo tavaroita, jotka ovat pilaantuneet tai joita emme ole tilanneet."

"Enpä tiedä", pisti väliin John Black. "Aika ajoin se tuo meille mukavia asioita kuten teidät, sisar."

Rouva Black vilkaisi mieheensä syrjäsilmällä. "Niin, minä tarkoitan juuri sitä, Eve", postimestari jatkoi. "Sisar Dean on sievin täällä päin näkemistämme ihmisistä. Lähes ainoat vieraat, joita meillä käy, ovat tämä Fred ja hänen parrakas kaverinsa, enkä usko, että heitä voi ulkonäöltään verrata sisareen." Hän pani piipun suuhunsa ja puri sen vartta.

"Minusta on ollut hyvin hauskaa pitää teitä vieraanamme", Eve Black sanoi Barbaralle. "John kyllä tietää sen. Olen pahoillani vain sen vuoksi, että joudutte jatkamaan matkaa Birdsvilleen. Taivas tietää, että teitä tarvittaisiin täälläkin."

"Häntä tarvitaan myös Birdsvillessä, rouva Black", Fred sanoi.

"Toki minä sen tiedän. Mutta täällä ei ole minkäänlaisia terveyspalveluja, ja Leigh Creekiin on toistasataa kilometriä." Hän tuijotti teekuppiaan. Musertava eristyneisyyden tunne kalvoi Eve

Blackia. Miksi hän oli antanut miehensä tuoda hänet tänne Adelaiden esikaupungista? Ylennys, mies oli sanonut, astinlauta parempiin asemiin. Ja siitä hyvästä he saivat kestää hellettä ja kärpäsiä ja yksinäisyyttä. Hän alkoi kerätä kuppeja pöydästä, ja Barbara nousi auttamaan häntä.

"Istukaa te vain", rouva Black sanoi. "Teillä on edessänne pitkä matka, joten levätkää nyt kun voitte. Teillä riittää kyllä Birdsvilleen päästyänne yllin kyllin tekemistä."

Hänen lähdettyään huoneesta John Black sanoi hiljaa Barbaralle: "Eve ei viihdy kovin hyvin täällä. Elämä on kovaa naiselle." Hän viittasi kädellään. "Katsokaa, mitä hän joutuu kestämään – painelyhty sähkövalon sijasta, joka paikka täynnä pölyä, kärpäsiä päivällä ja itikoita yöllä. Te olette kai kaupunkilaistyttö?"

Barbara nyökkäsi. "Sydneystä."

"Mahdattekohan pärjätä? Birdsvillessä on vielä pahempaa kuin täällä."

Fred sävähti. John ja hänen vaimonsa halusivat toimittaa tytön seuraavaan etelään lähtevään junaan. Barbara näki hänen ilmeensä.

"Kyllä minä pärjään", Barbara hymyili. "Minä pidän työstäni, ja olen kuullut että sairaalan toinen sisar on oikein mukava. Sitä paitsi minulla on vain vuoden sopimus. Jos en viihdy, vuosi ei ole pitkä aika."

"Eipä niin", postimestari myönsi. "Oli miten oli, en halua masentaa teitä ennen kuin edes olette perillä." Hänen ilmeensä kirkastui. "Valitsitte tosi rankan reitin perille päästäksenne. Miksi ette lentänyt nyt? Charlevillen kautta tulee vuoro joka toinen viikko."

"Haluan tutustua maahan. Birdsvillen tie on aika kuuluisa, se tunnetaan Sydneyssä saakka. Siksi päätin nähdä sen ensin."

"No niin", John Black sanoi, "Fred pitää teistä hyvää huolta. Tiedättekö", hän sanoi kumartuen eteenpäin, "olette tehnyt Frediin aikamoisen vaikutuksen. Hänhän on jopa pukenut paidan ylleen päivälliselle." Black nojautui taaksepäin tuolissaan ja nautti postimiehen hämmennyksestä.

Ovelta kuului koputus. Black nousi avaamaan ja sisään astui Eric Wallis.

"Terve, John", poliisi sanoi ja työntyi hänen ohitseen. "Fred, haluan että Ivan vartioi autoasi koko yön. Hae kiväärisi ja tule mukaan." Hän huomasi tytön. "Hyvää iltaa."

"Hetkinen", Black pisti väliin, "mistä oikein on kysymys?"

"Käske rouva Blackin lukita ovet ja ikkunat. Ei ole syytä pelästyä, se on vain varotoimi. Muistatko viestin, joka oli odottamassa minua iltapäivällä? Niistä kahdesta miehestä?"

Postimestari nyökkäsi.

"Roy sanoi kahden miehen ottaneen huoneen hotellista tänään. Heidän tuntomerkit vastaavat Oodnadattasta saamaani kuvausta. Jos he ovat yhä kaupungissa, haluamme estää heitä pääsemästä pois."

"Mitä tämä puhe Ivanista on?" kysyi Fred ymmällään.

"Autosi seisoo tienvarressa ja suorastaan kerjää tulla varastetuksi. Ehdotan että haet viivana Ivanin kapakasta ja panet hänet vartioimaan sitä. Jos nämä miehet ovat ne keneksi me heitä luulemme, he ovat häikäilemättömiä. Varoita siis kaveriasi ottamasta riskejä. John, toisitko Ivanille lyhdyn? Ja Fred, onko sinulla taskulamppua?"

"On."

"No niin, kun olet järjestänyt Ivanin vartioon, ota mukaan aseesi ja taskulamppusi ja tule kanssani asemalle. Juna on juuri tullut ja ne miehet saattavat yrittää hypätä siihen. Toimi niin nopeasti kuin suinkin."

Black palasi vaimonsa ja lyhdyn kanssa. Wallis antoi hänelle paperilapun. "Lähetä tämä viesti heti. Siihen tulee ehkä vastaus. Käyn tarkistamassa yön mittaan. Onko sinulla asetta?"

"Minulla on pistooli. En ole kylläkään koskaan käyttänyt sitä."

"Toivottavasti sinun ei tarvitsekaan. Älä unohda lukita ovia." Hän siirtyi ovea kohti. "Älkää olko huolissanne, hyvät naiset", hän lisäsi. "Hyvää yötä." Hän lähti ja läimäytti oven kiinni perässään.

"Hyvää yötä!" Eve Black vastasi kaikuna. "Voi tuota miestä!"

"Mistä oikein on kysymys?" Barbara sanoi.

"Hän sai iltapäivällä Adelaidesta viestin, jossa kerrottiin Alice Springsissä tapahtuneesta murhasta", Black sanoi. "Näyttää siltä että kaksi miestä kulki Oodnadattan läpi eilen illalla, ja juuri he saattavat olla syyllistyneet murhaan. Eric arveli että he ovat nyt täällä." Hän piti paperia lyhdyn lähellä. "Hän pyytää Adelaiden poliisia lähettämään apua."

"Minä lähden nyt", Fred sanoi huoneen toiselta puolelta. "Haen taskulamppuni ja kiväärini autosta. Tavataan taas, John. Näkemiin, rouva Black. Hyvää yötä, sisar." Hän otti lyhdyn, avasi oven ja astui pimeään.

Black lukitsi oven ja kääntyi Barbaran puoleen. "Vahinko, ettette viivy kauemmin. Vihdoinkin täällä tapahtuu jotakin."

4. LUKU

HERÄÄVÄN taivaan violetinsävyinen hohde herätti Eric Wallisin. Hän katsoi Fred Crawfordia, joka nukkui Land Roverin toisella puolella ovea vasten painautuneena, kadehtien toisen unta. Ei sillä että Fred olisi nukkunut kauan, vain pari tuntia.

Hän hieroi silmiään ja tuijotti katseen tarkentumatta taivaanrannassa hohtavaa valoreunusta. Mikä yö. Jos hän olisi tullut hotelliin kymmenen minuuttia aikaisemmin, hän olisi saanut kiinni ne miehet. Hän oli nyt varma siitä, että he olivat juuri ne miehet, joita koko osavaltio etsi, ja näytti siltä että hän oli päästänyt heidät karkuun.

Hän työnsi oven auki ja nousi autosta haukotellen ja venytellen. Ei hyödyttänyt herättää Frediä. Valoa ei vielä ollut tarpeeksi etsintöjen jatkamiseen.

Nauttien ilmasta, joka oli viileää, ja siitä, ettei tähän aikaan päivästä ollut vielä kärpäsiäkään, Wallis tarkasteli kaupunkia. Se oli merkillinen paikka, hän mietti. Ei naisille sopiva. Eipä siellä monia naista ollutkaan. Hyvännäköinen tyttö, kuten Spencerin tyttö, veti miehiä puoleensa tavalla, jota etelässä ei ymmärretty. Ja jos tytössä oli vähän flirttailijan vikaa, kuten Betty Spencerissä, hän saattoi saada aikaan paljon pahaa.

Fred-parka. Wallis arveli ystävänsä olleen pihkassa Bettyyn. Mutta kosijoita oli ollut paljon ja Fred oli menettänyt mahdollisuutensa. Hän oli hiljainen ja Betty oli taipunut komeamman Spencerin puoleen. Mikä pahinta, Fred joutui poikkeamaan tilalla kahden viikon välein postireitillään ja tapaamaan tytön. Jotkut sanoivat Fredin olevan yhä pihkassa Bettyyn ja että siitä syystä hän ei ollut jättänyt työtään ja lähtenyt muualle. Ehkä niin olikin. Se oli joka tapauksessa Fredin oma asia. Wallis haukotteli.

Postitoimistorakennuksen yhdessä ikkunassa hohti heikko valo. Hän arveli, että John Black oli nukkumassa. John oli tuonut hänelle viestin, että Adelaidesta oli tulossa etsiviä autolla. Mutta oikea hetki miesten nappaamiseen oli ollut eilen illalla. Hän oli tarkastanut junan ja kaikki kaupungin asunnot. Hän oli ajanut rautatieleiriin saakka siltä varalta että miehet olisivat käyneet kokin ja tämän toverin kimppuun kotimatkalla kapakasta. Sitten hän oli pannut John Blackin sähköttämään, että pohjoiseen menevä juna oli tarkastettava jokaisella pysäkillä siltä varalta että miesten olisi jotenkin onnistunut päästä kyytiin. Hän oli vieläpä ajanut jonkin matkaa

Birdsvillen tietä valaisten autonsa lyhdyillä tasankoa, mutta ei ollut löytänyt ainoatakaan tuoretta pyörän- tai jalanjälkeä.

Yhä piilossa olevan auringon säde osui matalalla leijuvaan pilveen. Väri alkoi palautua kadulle. Hän erotti jo postiauton, joka seisoi hotellia vastapäätä. Hän ajatteli ohjaamossa nukkuvaa Ivania. Onnellinen Ivan. Hänellä ei ollut huolia.

Kivääri kainalossa Wallis käveli kuorma-autoa kohti ja vilkaisi ohjaamoon. Ivan oli käpertynyt istuimille. Wallis käveli eteenpäin ja kuuli hotellista ääniä.

"Oletko hereillä, Roy?" hän huikkasi hiljaa. Hän kuuli paljaiden jalkojen tassutusta, ja näkyviin ilmestyi isännän puoliverinen apumies, joka tunki paitaa housuihin.

"Ai, se olet sinä, Joe. Onko pomo jo noussut?"

"Ei vielä, mutta olen juuri menossa herättämään hänet." Joe näytti murheelliselta. "Ethel sanoo ettei Gloriaa ole näkynyt. Sanoo Glorian olleen poissa koko yön, ja on hänen vuoronsa tehdä tuli."

"No, kun näet pomosi, sano hänelle että emme ole vieläkään löytäneet niitä kahta miestä."

Wallis jätti huolestuneen näköisen Joen ja palasi kuorma-auton luokse. Hän kurkotti ohjaamoon ja nykäisi Ivania parrasta. "Herää, kaveri. On melkein keskipäivä."

"Mitä nyt?" venäläinen mutisi kohottautuen toisen kyynärpäänsä varaan.

"Mihin aikaan aiotte lähteä?"

"Aika pian kai." Ivan haukotteli. "Fred sanoi että me lähdemme heti kun Blackie saa lajitelluksi eilen illalla tulleen postin ja sisar on syönyt aamiaista." Hän hymyili. "Mukava tyttö, eikö vain?"

Wallis ei vastannut. Hän katsoi kuorma-autoa tutkivasti. "Melkoinen kuorma. Tarkistitko sen eilen illalla?"

"Kyllä." Ivan hieroi silmiään, ja toisen kulmakarvan yläpuolelle jäi rasvaviiru. "Tarkistan sen aina lähtöä edeltävänä iltana."

"Tarkoitan, tarkistitko kuorman sen jälkeen kun Fred käski sinun vartioida sitä?"

Ivan oli kiinnittänyt suojapeitteen, mutta hän ei ollut tarkistanut yksittäisiä tavaroita. "En", hän sanoi yksikantaan.

"No, vilkaistaanpa sitten. Kiipeä sinä ylös ja avaa suojapeite."

Ivan avasi köydet ja kiipesi kevyesti kuorman korkeimmalle kohdalle, lavan etureunassa olevalle pinolle autonrenkaita. Kahdesta valtavasta maansiirtokoneen renkaasta se kohosi kapenevana tunnelina pinoksi pienempiä renkaita. Seisten jalat harallaan ylimmällä

renkaalla Ivan kuori suojapeitteen kuorman päältä ja heitti sen perään. Hän katsoi alas poliisiin, joka käveli hitaasti kuorma-auton ympäri.

"Onko kaikki samassa kunnossa mihin jätit sen?" Wallis huusi.

Ivan katsoi ympärilleen. "On."

Wallis auttoi häntä kiinnittämään suojapeitteen uudelleen ja käveli sitten Land Roverinsa luokse.

Fred oli herännyt. "Eikö vieläkään jälkeä miehistä?" hän kysyi äänellä, joka rahisi hänen kuivassa kurkussaan.

"Ei. Sinun ja Ivanin on parasta mennä syömään aamiaista, jos haluatte lähteä pian matkaan. Minä kierrän kaupungin vielä kerran. Ei sitä koskaan tiedä." Hän nousi ohjauspyörän taakse ja käynnisti autonsa. "Kiitos avusta."

"Ei kestä." Fred otti kiväärinsä ja lähti Ivanin kanssa kohti postitoimistoa. Land Rover katosi näkyvistä. Taivaanrannan yläpuolelle kohonnut aurinko pilkkoi tupruavan pölypilven säteillään keltaisiksi ja punaruskeiksi pirstaleiksi.

Unisen näköinen John Black tervehti heitä, ja rouva Black tuli toisesta huoneesta.

"Hyvää huomenta", hän sanoi väsyneellä äänellä. "Haluatte varmaan peseytyä?" Hän katsoi merkitsevästi Ivania, joka pyyhki suutaan pölykuoren peittämällä kämmenselällä.

"Hyvä ajatus", sanoi Fred. "Tulehan mukaan." Hän johdatti toisen ulos talosta vajaan, jossa pesutila oli.

Barbara Dean oli keittiössä pöytää kattamassa, kun he palasivat. "Te ressukat olette varmasti kuolemanväsyneitä."

"Ei meillä ole hätää", Fred sanoi. "Minä voin aina nukkua ratissa ajaessani. Tuolla maastossa ei ole ketään kehen törmäisi." Hän esitti vitsinsä arkaillen ja oli hyvillään kun Barbara hymyili.

"Näytätte hyvin raikkaalta", hän sanoi. "Sievä mekko." Hän ajatteli, kuinka viileältä ja pehmeältä ja naiselliselta Barbara näytti.

"Kiitos." Barbara hymyili taas. "Ei kai se eilinen juttu vaikuta matkaan? Tarkoitan, että kai me lähdemme kaikesta huolimatta?"

"Tietysti. Jätämme ne miehet muiden huoleksi."

Kolme neljännestuntia myöhemmin he nousivat postiautoon ja ajoivat Marreesta Birdsvillen tielle.

Eric Wallis jatkoi tuloksetonta etsintäänsä. Hän oli kilometrin päässä kaupungista sen lounaispuolella, kun hän näki miehen loikkivan kivien yli heiluttaen hänelle käsiään. Se oli Joe, hotellin apu-

mies. Wallis ajaa töyssytti kivien yli hänen luokseen. Joe seisoi yhdellä jalalla hieroen toisen pohjaa.

"Pomo sanoi pitää tulla takaisin kaupunkiin", hän huohotti. "Se on Gloria. Kapakasta. Tiedättehän, se pitkä."

"Mitä hänestä?"

Joe vaikeni vetääkseen henkeä. "Löysin hänet yhdestä pensaikosta. Naama lyöty lyttyyn."

"Hyppää kyytiin. Äkkiä."

Wallis ajoi kivien yli sellaista vauhtia, että he tuskin pysyivät istuimillaan. Hänen ajaessaan hotellin pihalle isäntä irtautui pienestä väkijoukosta ja johdatti hänet löytöpaikalle.

"Pidin toiset loitolla", isäntä sanoi. "En näet halunnut tärvellä jalanjälkiä." Hän väistyi ja antoi Wallisin jatkaa yksin eteenpäin.

Poliisi työntyi varovasti pensaikkoon, missä pitkä tarjoilijatar makasi. Naisen toinen ojentunut käsivarsi oli lähellä Wallisia. Hän pyyhkäisi siltä muurahaisen ja koetti naisen valtimoa. "Hän on hengissä", hän sanoi.

"Niin. Pyysin paria miestä hakemaan paarit."

Wallis tutki tarkasti maata pensaikon ympärillä. "Näyttää ystävienne työltä", hän totesi. "Täällä on kahden miehen jalanjäljet." Hän osoitti maata. "Niitä näkyy kaikkialla tällä puolella." Hän hieroi mietteissään leukaansa. "No, sieltä ne paarit tulevat. Toimitetaan hänet lääkäriin. Ja kun adelaidelaisetsivät myöhemmin tulevat, he voivat verrata näitä jälkiä Alicesta löydettyihin." Hän kehotti elein paareja tuovia miehiä menemään pensaikkoon varoen tallomasta jälkiä.

"Sillä välin", hän lisäsi palatessaan autonsa luokse hotellin pitäjän kanssa, "taivas auttakoon uhria, joka törmää heihin seuraavaksi."

Postiauton jyrinä herätti Johnny Parsonsin. Kerran aikaisemmin, tunteja sitten, hän oli kuullut ääniä, ja ohut valokeila oli täyttänyt hänen yläpuolellaan olevan kumitunnelin. Mutta valo oli kadonnut nopeasti, ja hän oli vaipunut takaisin tuskaiseen uneen. Hän kuunteli moottorin yksitoikkoista jyrinää. Kyllä, nyt he olivat kuivilla. He olivat matkalla Birdsvilleen.

Miehet olivat käpertyneet isoimpien renkaiden sisälle. Johnny muutti asentoa särkevän selkänsä takia. "Sammakko. Oletko hereillä?"

Sammakko äännähti.

”On varmaan jo päivä”, Johnny sanoi. Hän tunsi auton hiljentävän vauhtia. ”Pysy aloillasi ja ole vaiti.”

Kuorma-auto rullasi pysähdyksiin. Hänen yläpuoleltaan kuului jysähtelyä ja sitten jalkojen töminää maassa, ja hän tajusi yllätyksekseen jonkun istuneen kuorman päällä.

Kuului kummallista natisevaa ääntä. Kuorma-auto ajoi vähän matkaa ja pysähtyi. Taas kuului sama natina, sitten kettingin kalahdus. Tietysti. He olivat ajaneet portista. Hän kuuli jonkun kiipeävän kuorman päälle, ja sitten oltiin taas liikkeessä.

”Ole varovainen, Sammakko”, sanoi Johnny äänellä, joka hädin tuskin kuului yli kiihdyttävän moottorin jyrinän. ”Kuorman päällä on joku.”

”Voitko siirtyä pois päältäni, Johnny?” Sammakon ääni tärisi. ”On helvetillistä kun pompit siellä tällä tavalla.”

He eivät olleet vaihtaneet paikkaa sen jälkeen kun olivat sujuttautuneet isojen renkaiden sisään. Sammakko oli omalla puolellaan polvet koukussa melkein kiinni vartalossa. Johnny, joka oli hänen yläpuolellaan, kurkotti ylöspäin ja kiskoi itsensä pois Sammakon päältä yrittäen verrytellä jäykistyneitä lihaksiaan.

Useiden minuuttien kuluttua hän pystyi seisomaan renkaiden sisällä. Sammakko nousi kankeasti istumaan ja venytteli käsivarsiaan. Sitten hänkin nousi seisomaan. Heidän päänsä olivat lähekkäin, ja kuorma-auto töyssähteli ja paiskeli heitä renkaita vasten.

”Koska me pääsemme tästä loukusta?” Sammakko kuiskasi. Hänen kurkkunsa oli niin kuiva, että hän pystyi töin tuskin puhumaan ymmärrettävästi.

”Meidän ei kannata ryömiä esiin nyt, kun kuorman päällä istuu joku. Heidän täytyy kuitenkin purkaa osa kuormaa jossain matkan varrella. Odotamme siihen saakka ja astumme sitten esiin ja otamme komennon.”

Barbara Dean pettyi nähdessään ensi kerran Birdsvillen tien. He olivat ylittäneet rautatien Marreessa, ohittaneet muutaman hökkelin ja ajaneet portin läpi, ennen kuin matka jatkui matalien puiden seassa pujotellen. Nyt he olivat aukeammassa maastossa. Tie kohosi.

”Missä ne hiekkakukkulat ovat?” hän kysyi innokkaasti.

Fred Crawford näytti täysin rennolta. Hänellä oli leveälierinen hattu, napittamaton khakipaita, sortsit, varsikengät ja sukat. Barbara epäili että Fred oli pannut paidan hänen vuokseen.

”Näette yllin kyllin hiekkakukkuloita, ennen kuin tämä matka on lopussa”, Fred sanoi. ”Ensimmäisen ylitämme vähän ennen Cooperia.”

”Mikä se Cooper on?”

”Cooper Creek, iso joki. Laskee Eyrejärveen – milloin siinä on vettä. Tavallisesti se tulvii tielle rankkasateiden jälkeen. Nyt se on ollut kuivillaan jo jonkin aikaa.”

”Mitä teette kun se tulvii? Odotatteko kunnes tulva laskee?”

”Emme suinkaan. Puramme kuorman ja viemme tavarat yli veneellä. Ylityspaikalla on ruuhi. Tavarat siis kuljetetaan veneellä joen yli ja lastataan toisella puolella toiseen kuorma-autoon.”

”Kuulostaa aikamoiselta urakalta. Onko se ainoa joki?”

”Ei”, Fred vastasi. ”Puolitoista kilometriä ennen Birdsvilleä on vielä Diamantina. Se on tällä hetkellä korkealla. Epätavallista tähän aikaan vuodesta.”

”Pääsemmekö me yli?”

Fred nyökkäsi. ”Siellä on kahlaamo, joka on vain puolisen metriä syvä. Virtaus on aika voimakas, mutta vesi ei ulotu penkkojen yli.”

”Täällä on näköjään oltava monitaitoinen. Vastassa on kaikkea mahdollista hiekkakukkuloista tulviviin jokiin.”

”Emme pysty tarjoamaan teille koko ohjelmistoa tällä kertaa. Tästä tulee todennäköisesti hyvin kesy matka. Näette sentään hiekkakukkulat.”

Barbara hymyili. ”Oletteko asunut täällä aina?”

”En, olen kotoisin Perthistä. Kävin täällä ensimmäisen kerran vähän ennen sotaa. Sitten sodan jälkeen ostin joitakin tavaroita armeijan ylijäämävarastosta ja palasin tänne. Sain postiurakan. Teen hiukan muutakin siinä sivussa. Poraan kaivoja, teen patolampia. Vesi on täällä vähissä. Porakaivot pitävät tämän maan hengissä.”

Barbara katsoi tuulilasin läpi laajaa, kivikkoista tasankoa. ”Näyttää karulta”, hän sanoi. ”Isolta ja tyhjältä ja julmalta.”

”Siihen tottuu ajan mittaan”, Fred sanoi. ”Siinä olette kuitenkin oikeassa että se on julma. Täällä saa kamppailla ansaitakseen elantonsa.”

He ajoivat useita kilometrejä mitään puhumatta. Barbara otti käsilaukustaan aurinkolasit ja pani ne silmilleen. Ilma alkoi kuumeta ja auringon häikäisy voimistui. Kaukana edessäpäin hän näki utuisen, tummanvihreän viivan. Se oli harva, matala puurivi. Ja puiden alla erottui pieniä tummia varjoja. Karjaa. Täällä siis todel-

la on joitakin eläviä olentoja, hän ajatteli.

Fred kumartui eteenpäin ja katsoi taivasta, joka haalistui sitä värittömämmäksi mitä pitemmälle päivä edistyi. ”Tulee helteinen päivä”, hän sanoi. ”Yli kolmekymmentäviisi astetta, arvelen.”

Äkkiä Barbara ajatteli Sydneytä ja lehteviä puiden varjostamia viileitä katuja sekä sairaalan rinteillä olevia taloja. Tämä oli eri maailma.

Sitten hän ajatteli Ivania, joka istui kuorman päällä. ”Oletteko varma ettei Ivanilla ole hätää?” hän kysyi. ”Tunnen itseni syylliseksi. Tarkoitan, jos minua ei olisi, hän voisi istua suojassa auringolta.”

”Älkää olko huolissanne; hän kiipeää usein sinne ylös. Siellä käy mukava viima. Ohjaamoon mahtuu kyllä kolme, jos hänen olonsa käy hankalaksi.” Fred taputti voimansiirtotunnelin muhkuraa. ”Hän on kyllä hattuineen ja partoineen varsin hyvin suojattu.”

”Hyvin käytännöllinen asu. Kuinka kauan hän on ollut teillä töissä?”

”Pari vuotta. Hän on venäläinen ja koki kovia sodan aikana. Hän on sopeutunut tällaiseen maahan varsin hyvin. Se on aika yllättävää. Tänne ei tule juurikaan uutta väkeä, mutta useimmat tulijat ovat uusia australialaisia. Enimmäkseen saksalaisia.”

”Ajaako Ivan paljon?” Barbara kysyi.

”Ei. Auto on vähän erikoinen. Ei pidä kenestäkään muusta ratissa. Minä ja tämä auto olemme vähän kuin Aleksanteri ja Bukefalos.” Fred vilkaisi nopeasti Barbaraa odottaen hänen vastaustaan.

Barbaran ilme ei kuitenkaan muuttunut. ”Anteeksi, mitä sanoitte?” hän kysyi.

”Bukefalos.” Fred nolostui äkkiä ajatuksesta, että hän oli ehkä ääntänyt sanan väärin, koska ei ollut ikinä kuullut sitä lausuttuna. ”Se oli Aleksanteri Suuren hevonen. Vain hän pystyi ratsastamaan sillä.”

Barbaran ilmeessä oli nyt sekä ihailua että ihmetystä. ”Mitä antiikin Kreikan tuntija tekee Birdsvillen tiellä?”

”En minä ole mikään antiikin Kreikan tuntija”, Fred sanoi. ”Näin sen nimen vain eräässä kirjassa.” Hän hiljensi vauhtia tien poikki kulkevan veden syövyttämän vaon vuoksi.

”Teillä on hyvä muisti”, Barbara sanoi, ”kun muistatte Aleksanteri Suuren hevosen nimen.”

Fred taputti kulunutta vaihdetankoa. ”Aleksanterin hevonen oli liian hyvä kenenkään muun ratsastettavaksi”, hän sanoi. ”Tämä kuorma-auto on liian huono kenenkään muun ajettavaksi.”

”Minusta tuntuu että te olette hyvin kiintynyt siihen. Pidättekö te tällaisesta työstä?” Barbara kysyi. ”Ajamisesta täällä oman henne varassa.”

”Sillä tienaa leipänsä”, Fred sanoi, ”ja on se parempaa kuin moni muu. Kenguru vasemmalla.”

Äänensävyn äkillinen muutos sai Barbaran katsomaan vasemmalle. Fred osoitti kengurun solakkaa hahmoa. Eläimen yläruumis kohosi harmaiden pensaiden seasta hyvän matkan päässä tiestä.

Barbara silmäili aluetta hetken ajan. ”Onko täällä paljonkin kenguruja?”

”Riippuu asianhaaroista. Jos on satanut, niitä näkee sadoittain. Ne pitävät sateen jälkeen kasvavasta tuoreesta ruohosta. Muulloin voi ajella edestakaisin puolikin vuotta näkemättä ainoatakaan.”

Kenguru kääntyi kömpelösti takajalkojensa ja paksun häntänsä varassa ja lähti loikkimaan tien suuntaisesti. Sen olemukseen tuli sulavaa siroutta sen kiitäessä yli kivisen hiekkakentän ja halki matalan pensaikon aukealle tasangolle. Jalat liikkuivat rytmikkäästi ja häntä toimi vastapainona eteenpäin kallistuneelle vartalolle kengurun edetessä uskomattoman sulavasti ja vauhdikkaasti. Sitten se pysähtyi ja muuttui taas kömpelön näköiseksi kummajaiseksi nojatessaan häntäänsä ja kurkottaessaan korkealle nähdäkseen ajoiko kuorma-auto sitä takaa.

”Ei sinua kukaan hätistele, tyttöseni”, Fred sanoi hiljaa.

”Onko se naaras?” Barbara kysyi. ”Pystyttekö erottamaan sen täältä saakka?”

Fred katsoi Barbaraa ja hymyili hitaasti. ”Sen näkee väristä. Punainen on poikien ja sininen tyttöjen väri.”

”Nyt te laskette leikkiä.”

”Oletteko kuullut sinisistä kiitäjistä? Ne ovat täällä kengurunaaraita. Ne ovat siniharmaita ja pienempiä kuin urokset. Isot punaiset kasvavat lähes kaksimetrisiksi. Tuo oli naaras. Näittehän sen värin.”

Barbara kääntyi istuimellaan nähdäkseen vielä viimeisen vilahduksen kengurusta, mutta pöly peitti sen näkyvistä. ”Tunnen itseni oikeaksi kaupunkilaispöllöksi”, hän sanoi, ja Fred vaihtoi pienemmälle, jotta auto selviytyisi paremmin edessä olevasta epätasaisesta maastosta.

”Sanoitte että pidätte tästä työstä”, Barbara jatkoi, koska halusi kovasti Fredin puhuvan. ”Enemmän kuin muusta mitä teette?”

”Tarkoitatteko patolampien tekemistä? Ei, totuus on, että pidän siitä enemmän.”

Kuorma-auto ylitti täristen joukon kuivuneita pyöränuria. Barbara otti tukea kojelaudasta, kunnes tärinä loppui. ”Miksi?” hän kysyi nojautuen taaksepäin. ”Luulisi sen olevan hikistä ja likaista työtä.”

”Sitä se voi ollakin”, Fred sanoi, ”mutta siinä ainakin tekee jotain kestävää. Tämä maa ei kuitenkaan ole omiaan patolampien tekemiseen, eivätkä monetkaan sen vuoksi tilaa minua rakentamaan niitä.”

”Luulisi veden varastoinnin olevan tärkeää näillä main.”

”Juuri varastointi on ongelmallista. Haihtumisen vuoksi. Täällä on niin kuumaa, että matalasta patolammesta haihtuu kaikki vesi parissa päivässä.”

”Mitä te sitten teette?”

”Rakennan vain vähän patolampia.” Fred nauroi. ”On ihmisiä, jotka haluavat patolampia – asuntotiloilla ja niin edelleen – missä lammet voidaan pitää täynnä porakaivojen vedellä. Syvällä jalkojemme alla oleva maanalainen vesi – johon aurinko ei pääse vaikuttamaan – ei haihdu.”

Tie mutkitteli kohti laajaa tasalakista ylätasankoa, joka oli keskellä tasaista maastoa kuin pöydälle viskattu olkihattu. Sen pystysuorat seinät kohosivat kuin jonkin muinaisen linnakkeen suojavarustukset.

Sen takana oli ensimmäinen asuntotila. ”Tuo on Harryjärvi”, Fred sanoi osoittaen kaukana olevaa puuryhmää.

Heidän tullessaan lähemmäksi Barbara erotti järven, jonka hohtavan valkoinen pinta levisi kohti matalaa kukkulajonoa. ”Onko tuo suolainen?” Barbara kysyi. ”Kuten Eyrejärvi?”

Fred nyökkäsi. ”Melkein kaikki täällä ovat.”

He olivat Harryjärven asuntotilan kohdalla. ”Ettekö aio pysähtyä?” Barbara kysyi.

”En. Täällä ei asu ketään. Se on nykyään erään toisen asuntotilan ulkotila. Sitä käytetään vain karjan kokoonajossa. Ensimmäinen pysähdyspaikkamme on Dulkaninna. Sinne on viisikymmentäviisi kilometriä. Meidän pitäisi ehtiä sinne aamuteelle. Ei kannata pitää kiirettä.”

”Ei toki”, Barbara sanoi. ”Ei kaikilla kaupunkilaisilla ole aina kiire. Minä haluan katsella ympärilleni ja tavata ihmisiä.”

”Tuskinpa tutustutte kovinkaan moniin ihmisiin. Matkan varrella

on vain puolenkymmentä asuntotilaa. Ja hyvin suuri osa miesväestä on ulkona ajamassa karjaa kokoon. Mutta ne, jotka ovat paikalla, toivottavat teidät lämpimästi tervetulleeksi. Vähäeleisesti, mutta hyvin vilpittömästi.”

”Olen varma, että pidän heistä.”

”Hekin pitävät teistä.” Fred virnisti. Hämillinen hymy muuttui äkkiä vastustamattomaksi haukotukseksi. ”Anteeksi”, hän sanoi. ”En ole tottunut valvomaan myöhään. Mitenkähän Eric mahtaa pärjätä.”

”Eric?”

”Poliisi. Onkohan hän jo löytänyt ne miehet.”

”Voi, olin melkein unohtanut heidät. Millainen se tarina oikein on? Herra Black kertoi minulle vähän siitä eilen illalla. Ilmeisesti miehet murhasivat jonkun naisen Alice Springsissä ja yrittävät nyt paeta Marreen kautta. Niinkö se on?”

”Suunnilleen. Eric sanoi heidän varastaneen hyvin arvokkaita opaaleja erään hotellin kassakaapista. Poliisi otaksuu naisen yllättäneen miehet murtamassa kassakaappia ja he tappoivat hänet.”

”Sehän on kauheaa. Luuletteko että he saattaisivat tulla näille main?”

”En usko”, Fred sanoi rauhoitellen. ”Eric on melko varma siitä, että miehet pyrkivät etelään. Leigh Creekin suunnalla tulee olemaan vipinää.”

Ja niin he ajoivat edelleen kohti kimmeltävää taivaanrantaa.

Pitkä, laiha mies seisoi Dulkaninnan asuntotilan kuistilla seuraten katseellaan tupruavaa pölyvanaa. Pian hän erotti Fred Crawfordin kuorma-auton tutun hahmon. Se lähestyi eukalyptuspuiden riviä, töyssähteli puronuoman poikki ja kääntyi tieltä kohti pientä auringon korventamaa tilaa.

Mies astui alas varjoiselta kuistilta ja kuorma-auto pysähtyi nytkähtäen. Sitä seuraava pölyvana jatkoi matkaansa ja kietoi auton kellanruskeaan utuun. Ivan kapusi alas Fredin auttaessa Barbaran maahan. Pölypilven ympäröimänä tämä alkoi yskiä.

Fred seisoi vaivautuneena vieressä odottaen että tytön hengitys tasaantuisi. Hänen esitellessään tytön mies ojensi muhkuraisen kätensä ja kehotti heitä käymään sisään. Barbara piti miehestä. Hänen äänensä oli hiljainen ja ystävällinen, ja hänessä oli samanlaista synnynnäistä luontevuutta kuin joen rannassa olevissa eukalyptuspuissa.

He menivät verkko-ovesta keittiöön ja joivat teetä rauhallisessa hämärässä valossa. Myös miehen vaimo oli vähäpuheinen. Hänellä oli auringon punaisiksi päivettämät kasvot ja hiuksissa harmaata. Hän selitti että tämä oli kiireistä aikaa miehille, jotka ratsastivat juomapaikoilla kokoamassa karjaa. Hän ja Barbara joivat lisää teetä miesten purkaessa kuormasta petroli- ja öljyastioita sekä vihanneksia, lehtiä ja postia.

Puoli tuntia myöhemmin Fred palasi. Barbara hyvästeli isäntäväen ja kiipesi takaisin ohjaamoon. Helle iski häntä vastaan kuin avatusta sulatusuunin luukusta. Samoin kärpäset. Hän pyysi Frediä käynnistämään auton, jotta puhallusilma karkottaisi ne.

Ivan köytti suojapeitettä uudelleen kiinni. "Tee se loppuun kun olemme liikkeellä", huusi Fred, joka halusi päästä heti lähtemään.

Pitkä mies kosketti hattunsa lieriä ja hänen vaimonsa vilkutti verkko-oven takaa. Kuorma-auto lähti matkaan polkua pitkin. Ivan istui useita minuutteja hiljaa nauttien viiman viilentävästä vaikutuksesta. Dulkaninnan tila katosi näkyvistä.

Suojapeitteen yksi kulma lepatti ja läpsähteli perälautaa vasten. Ivan hivuttautui varovasti perää kohti ottaakseen liehuvan köyden kiinni. Hän yritti juuri tarttua siihen, kun hän näki yhden renkaan pyörivän pomppien auton vieressä. Se oli sama, jonka päällä hän oli istunut. Hän kirosi. Frediä inhotti pysähtyä tällaisten asioiden vuoksi.

Kääntyessään ryömimään eteenpäin koputtaakseen merkin ohjaamon kattoon Ivan pysähtyi ällistyneenä. Siihen, missä rengas oli ollut, oli ilmestynyt miehen pää ja hartiat. Ja mies tähtäsi häntä aseella.

5. LUKU

Huojuvan kuorman päällä kyyköttelevä Ivan seurasi ääneti kun rengastunnelista tuli esiin mies. Johnny yritti nousta seisovilleen, mutta äkillinen töyssäys lennätti hänet raajat levällään Ivania kohti. Hän vilkaisi nopeasti ylös odottaen että häntä uhattaisiin. Mutta Ivan ei ollut liikahtanutkaan.

Hengittäen syvään Johnny työntyi takaisin renkaita vasten tähdäten aseellaan häntä tuijottavaa Ivania. Hän käski Sammakon tulemaan esiin.

Sammakko kiipesi vaivalloisesti ylös mustasta reiästä, joka oli

viimeksi kuluneet kolme tuntia ollut tärisevä, jyskyttävä, haiseva vankila.

Johnny heilautti pistoolia. "Sinä, Ivan", hän huusi, ja tuuli melkein vei hänen äänensä mennessään. "Jos et tee juuri niin kuin käsken, minä tapan sinut. Tajuatko?"

Ivanin katse häilähti aseesta Johnnyn kasvoihin ja takaisin aseeseen. Hän nuolaisi huuliaan ja nyökkäsi.

"Hyvä. Muista se." Johnny kääntyi ympäri ja tutki ohi kiitävää laakeaa, punertavaa maata. Auringon valo oli sokaiseva ja hän hieroi silmiään.

"Onko tämä tarpeeksi yksinäistä sinulle?" hän kysyi Sammakolta, joka toinen silmä kiinni ja toinen sirrillään häikäisevän valon vuoksi oli myös tarkkaillut ensi kertaa Birdsvillen tietä.

Johnny kääntyi Ivanin puoleen. "Onko sinulla asetta mukanasi?" hän kysyi. Ivan ei vastannut. "Kysyin, onko sinulla. . ."

"Ei." Ivan pudisti päätään tarmokkaasti, ja se näytti herättävän hänet lamaannuksesta. "Tiedän kaiken teistä. Teitä etsitään Marreessa. Mitä tekemistä teillä on täällä?"

"Piileskelimme auton lavalla."

"Mutta minähän vartioin sitä koko viime yön."

"Me olimme täällä ensin. . ." Johnny matki venäläisen puhetapaa. Hän hymyili omalle äänelleen. "Meillä oli hyvä piilopaikka." Hän kääntyi Sammakon puoleen. "Taivaan kiitos olemme päässeet pois sieltä, vai mitä?"

Sammakon kuiva kurkku kieltäytyi päästämästä äännähdystäkään. Hän yskäisi. "Kyllä", hän urahti käheästi. "Olen kuolla janoon."

Johnny pyyhki kuivia huuliaan. "Missä vesi on?" hän kysyi.

Ivan ajatteli perässä olevia tynnyreitä, mutta ei maininnut niistä. "Alhaalla edessä. Vesileilissä."

"Pysäytetään kuljettaja", Sammakko sanoi.

Johnny silmäili autiota maata. "Voimme yhtä hyvin ottaa ohjat täällä." Hän tähtäsi Ivania aseella. "Ketä edessä on?"

"Fred."

"Ketä muita? Anna kuulua. Kuulimme ääniä, kun pysähdyitte."

"Yksi tyttö vain. Sairaanhoitaja."

Johnnyn silmät kapenivat. "Sairaanhoitaja? Mitä tekemistä hänellä on täällä?"

"Hän on matkalla Birdsvilleen. Töihin sairaalaan."

"Onko muita? Kuulin useampia ääniä."

"Poikkesimme yhdellä asuntotilalla. Meitä on vain Fred ja minä ja tyttö."

"Onko Fredillä ase?"

Ivan pohti, mitä hänen pitäisi sanoa. Häntä ei miellyttänyt ajatus Fredin .303-kaliiperisesta näiden miesten käsissä. "Tuota, en tiedä."

Johnny rypisti epäluuloisena otsaansa.

"Tarkoitan, tiedättehän, kyllä hänellä on ase, mutta en usko hänen ottaneen sitä mukaan tällä kertaa, kun tyttö on matkassa. Tyttö saattaisi hermostua. . ."

"Taidat valehdella. Jos valehtelet minulle, minä tapan sinut."

Ivan kostutti huuliaan. "En tiedä, onko Fredillä ase mukana vai ei."

"No, toimimme niin kuin hänellä olisi ase. Käske hänen pysäyttää auto."

Venäläinen lähti ryömimään miehiä kohti. "Hetkinen", Johnny varoitti. "Minne sinä luulet meneväsi?"

"Pysäyttämään Fredin. Minun pitää potkaista kattoon."

"Sinä pysyt siinä, missä olet. Sammakko, potkaise kattoon."

Sammakko kapusi ohjaamon katolle, otti lujasti tukea ja polkaisi kovaa useita kertoja. Auton vauhti alkoi hidastua.

Fredin ääni huusi: "Mitä nyt?" Johnny heilautti asettaan venäläistä kohti, joka käsitti sen vaikenemiskäskyksi.

Auto pysähtyi ja moottori jäi tyhjäkäynnille kuljettajan laskeutuessa alas. "Mikä hätänä?" hän huusi ja katsoi silmiään siristäen ylöspäin.

Aluksi hän näki vain Sammakon, joka seisoi ohjaamon katolla. "Kuka helkkari te olette?" Fred sanoi peräytyen kauemmaksi auton luota.

"Mitä siellä on?" Barbara kysyi.

"Joku tyyppi vain katolla", Fred sanoi. Hän katsoi ylöspäin ja näki Johnny Parsonsin, joka tähtäsi häntä aseella. Kaksi miestä. Hän tiesi heti, keitä he olivat. Hän katsoi asetta ja sanoi: "Missä Ivan on?"

Johnny kääntyi venäläisen puoleen. "Hyppää alas ja näytä hänelle että olet kunnossa." Hän osoitti aseella postimiestä Ivanin liittyessä tämän seuraan.

Ohjaamosta kuului Barbaran pelokas, kireä ääni. "Mitä oikein on tekeillä? Kuka siellä on?"

"Ne kaksi miestä, joita etsimme eilen illalla", Fred sanoi.

"Juuri niin", sanoi Johnny. "Kävelkää nyt pois auton luota. Naisystävänne myös. Käsitätte kai että olen tosissani."

Postimies seisoi hievahtamatta paikallaan. "Ettekö te tiedä, että. . ."

"Tehkää niin kuin minä sanon", Johnny keskeytti kovalla äänellä. "Voin aivan yhtä hyvin ampua teidät. Hei siellä", hän huusi huomatessaan Barbaran laskeutuvan ohjaamosta, "kävelkää auton ympäri poikaystävienne luokse."

Barbara peräytyi tuijottaen tuntemattomia miehiä ja käveli sitten laajasti kaartaen Fredin ja Ivanin luokse.

"Noin", Johnny huusi, "nyt te kaikki kolme kävelette kauas auton luota."

"Ette kai te aio jättää meitä tänne?" Barbara kysyi kauhistuneella äänellä.

"En, jos olette kunnolla. Menkää vain kauemmaksi, jotta voimme tulla alas täältä."

Kolmikko peräytyi hitaasti. Barbara tarrautui Fredin paitaan kuin vanhempaansa takertuva pelokas lapsi.

"Kävellään aivan normaalisti", Fred sanoi kääntäen selkänsä miehille. Hänen aivonsa kävivät täysillä kierroksilla hänen yrittäessään tajuta tilanteen. He jatkoivat edelleen.

Viidentoista metrin päässä Fred pysähtyi. "Tämä riittää", hän sanoi hiljaa ja kääntyi kuorma-autoon päin. Hän tunsi nyt itsensä rauhallisemmaksi.

Lihava mies oli maassa ja joi vesileilistä. Toinen meni hänen luokseen.

"Mitä tapahtui?" Fred kuiskasi Ivanille.

"Kuormasta putosi rengas, ja kun käännyin ympäri, tuo pitkä tähtäsi minua aseella. He olivat piileksineet renkaiden sisällä."

"Hei." Huuto sai heidät katsomaan kuorma-auton suuntaan. Pitkä mies oli juuri laskenut vesileilin käsistään ja hengitti syvään janonsa sammutettuaan. "Lakatkaa puhumasta. Sinä, partaniekka, menet tuonne." Hän viittoi aseellaan oikealle. "Hoituri menee vastakkaiseen suuntaan."

"Tehkää niin kuin hän sanoo", Fred neuvoi. "Kyllä me selviydymme."

Heidän hajaantuessaan Johnny yritti rentoutua. Hän meni Sammakon luokse, joka oli kyyryssä kuorma-auton varjossa, ja tutki noita kolmea hahmoa, jotka katsoivat häntä kukin paikallaan.

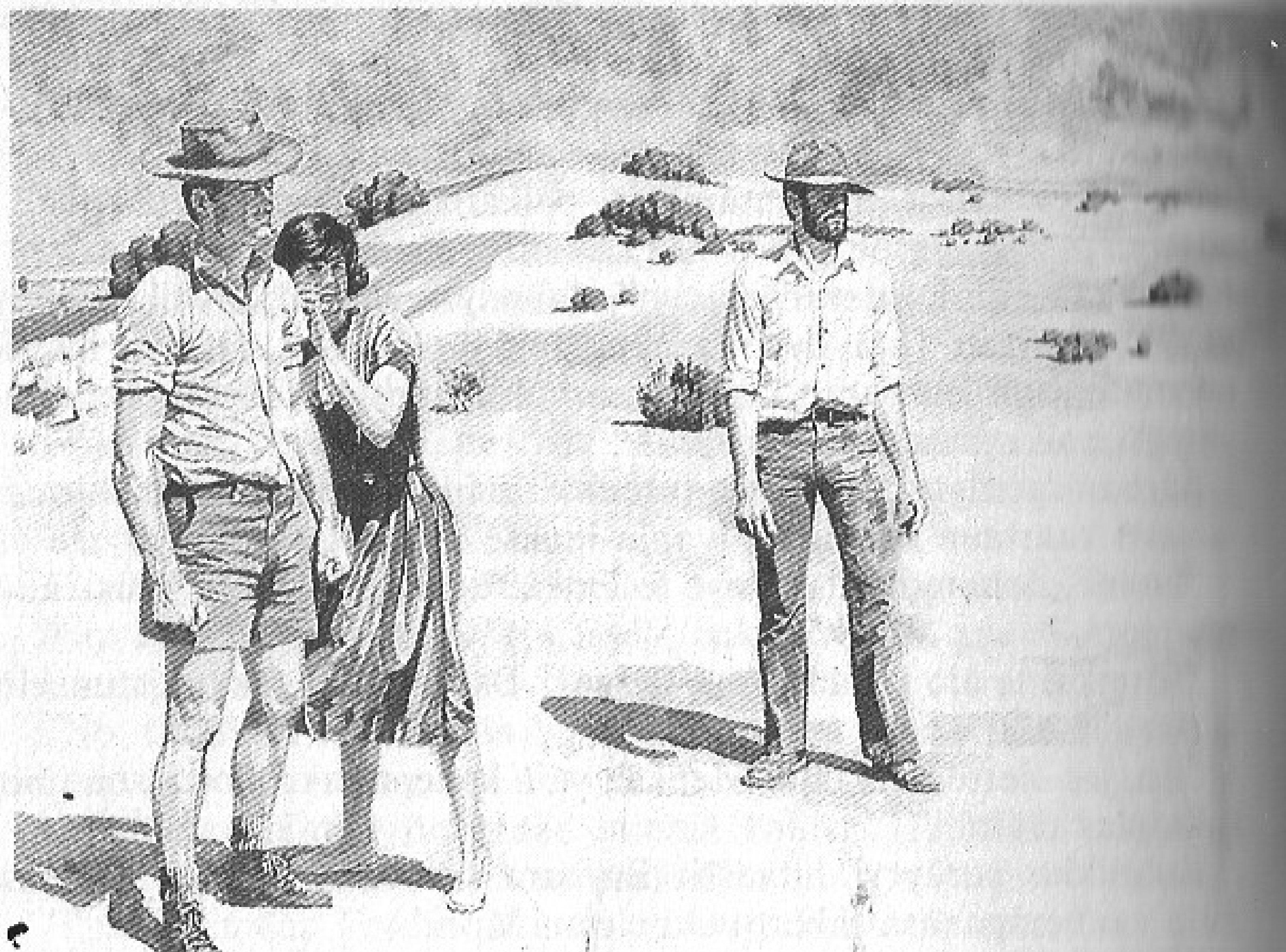

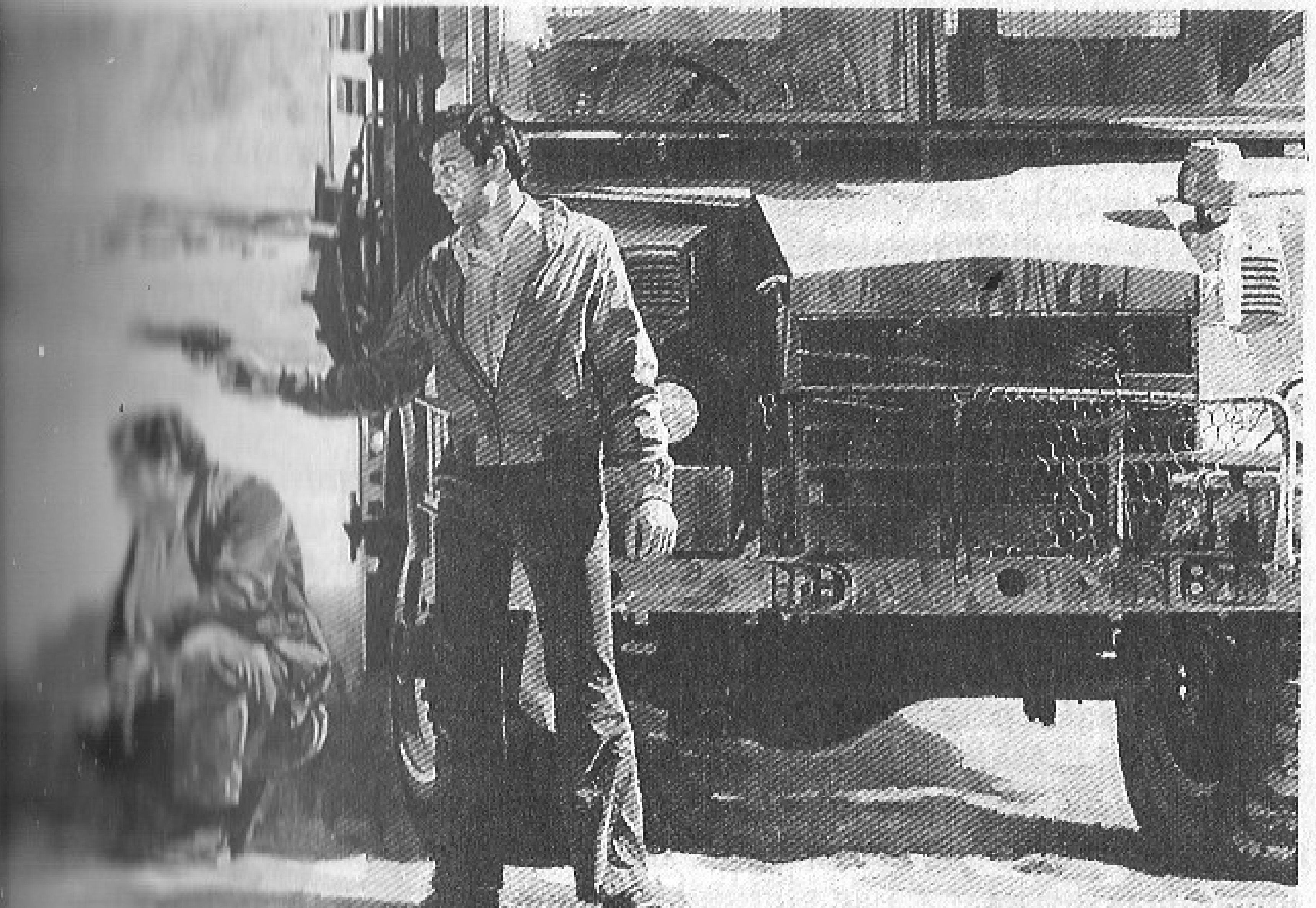

Ivan seisoi vaivautuneena siirrellen painoaan jalalta toiselle. Leveälierisen hatun ja parran vuoksi Johnny ei erottanut hänen kasvojaan. Hän arveli, että ne näyttivät pelokkailta. Hän murahti mielihyvästä. Venäläinen hieroskeli hermostuneesti kasvojaan ja asettui sotilaalliseen "lepo"-asentoon. Samassa Johnny muisti, että tämä mies oli ollut sotavankina ja tottunut noudattamaan käskyjä. Hän olisi helppo tapaus.

Hän tarkasteli Fred Crawfordia. Tämä mies ei näyttänyt erityisen voimakkaalta, mutta hän oli epäilemättä sitkeä. Hän näytti laihalta ja sinnikkäältä. Johnnyn katsoessa postimies laskeutui kyykkyyn. Hän alkoi piirrellä kuvioita hiekkaan, mutta Johnny näki, että mies katsoi yhä häntä.

Tyttö seisoi kädet ristissä edessään. Hän irrotti ne toisistaan vain huitoakseen kärpäsiä. Hän vilkuili postimiestä ja oli sillä hetkellä peloissaan, mutta muuten hän näytti siltä kuin hänellä riittäisi runsaasti rohkeutta. Hyvän näköinenkin hän oli.

Johnny nousi ja poistui kuorma-auton varjosta. "Posteljooni", hän huusi, "näetkö mikä minulla on tässä?" Hän piti asettaan korkealla. "Näettekö sen kaikki?" Hän piti tauon varmistuakseen siitä, että kaikki katsoivat asetta. Käsi yhä korkealla hän käveli eteenpäin, kunnes oli lähellä heitä.

"Tämä", hän sanoi, "takaa sen, että minä olen täällä pomo. Jos teette niin kuin käsketään, minä en käytä sitä."

"Mitä aiotte tehdä meille?" Barbara huusi.

"Riippuu tilanteesta. Tehkää niin kuin minä sanon, niin teille ei käy kuinkaan."

Fred nousi. "Oletteko te se mies, joka tappoi vanhan naisen Alice Springsissä? Luuletteko meidän uskovan, mitä te sanotte meille?"

"Varo sanojasi. Tulisin mainiosti toimeen ilman sinua."

"Birdsvilleen on pitkä matka kävellä", Fred sanoi pyörittäen pientä kiveä jalkansa alla. Hän leikitteli sillä tovin. "Tai ehkä te aiotte palata takaisin sinne, missä kaikki etsintäpartiot ovat?"

"Me emme kävele emmekä me mene takaisin. Pystymme ajamaan tuota kuorma-autoa ilman sinun apuasikin."

"Pystyisittekö tosiaan?" Fred risti käsivarret rinnalleen ja potkaisi kiven menemään. "Tiedättekö, kuinka pitkälle te pääsisitte, jos yrittäisitte eteenpäin yksin?"

"Pystyn seuraamaan tätä tietä yhtä hyvin kuin sinäkin."

"Takuulla pystytte. Kuka tahansa pystyy – Cooperiin saakka. Tämä on valtatie toiseen puoleen verrattuna. Sieltä on matkaa viisisataa kilometriä. Ja enemmän pyöränuria kuin pystytte laskemaan. Päätyisitte todennäköisesti dingonruuaksi Simpsonin autiomaahan. Kukaan ei ole koskaan ylittänyt sitä tältä suunnalta. Ehkä te haluaisitte yrittää."

Johnny katsoi pohjoiseen, aivan kuin vaarat olisivat silmin nähtäviä.

"Tietysti", postimies jatkoi, "teillä saattaisi käydä tuuri, niin että pysyisitte tiellä parisataa kilometriä. Sitten valitsisitte ehkä kuivan sään reitin märän sään reitin sijasta." Hän piti tauon. "Päätyisitte Goyder Lagooniin. Juoksuhiekkaan. Tai ehkä te löytäisitte oikean reitin ja päätyisitte Kuolleen Miehen Hiekkavuorelle." Hän kallisti hattuaan taaksepäin.

"Kuule –" Johnny aloitti, mutta postimies jatkoi.

"Ehkä te osaatte ajaa tällaista kuorma-autoa. Siinä on kuitenkin eräitä yksilöllisiä erikoisuuksia. Hiekka on esimerkiksi syönyt jarrut suurimmaksi osaksi. Ja se ylittää hietikon vain jos . . ."

"Turpa kiinni", Johnny sanoi kuuluvasti. "Olet sanonut sanottavasi. Tiedätkö", hän hymyili äkkiä, "olet hyvä myyntimies. Olet saanut minut vakuuttuneeksi siitä, että tarvitsen sinua päästäkseni Birdsvilleen. Mutta jos teet yhdenkin väärän liikkeen, yhden ainoankin, minä ammun kaverisi ja sitten minä ammun tytön. Sinähän tiedät, ettei meillä ole mitään naisten tappamista vastaan?"

Fred nyökkäsi hitaasti. Ivan ja Barbara katsoivat häntä. "On yksi asia, joka on jäänyt teiltä huomaamatta", Fred sanoi. "Me emme ole täällä yksin." Johnny vilkaisi nopeasti ympärilleen.

"Ei, en tarkoita tällä hetkellä, mutta meidän on ajettava vielä neljän karjatilan kautta, ja ne kaikki odottavat Ivania ja sisar Deania ja minua. Jos jotakuta meistä ei näy, he ryhtyvät kyselemään."

"Sinä hämäät. He eivät edes tiedä teidän olevan tulossa."

"Olette väärässä. Joimme juuri aamuteetä Dulkaninnassa. Nämä ihmiset ovat kovia juoruamaan radion välityksellä. Paraikaa Dulkaninna kertoo toisille kaiken sisaresta. Se on täällä suuri uutinen. Ja he kaikki seuraavat meitä karjatilalta toiselle."

Johnny lähti kävelemään takaisin Sammakkoa kohti. Hänen mennessään Fred huusi: "Tekisitte viisaimmin, jos painuisitte vain pensaikkoon. Saisitte päivän etumatkan kaikkiin. Voin antaa teille ruokaa."

Johnny pyörähti ympäri. "Ei käy", hän kiljaisi. "Me matkustamme tuolla autolla. Ja kuunnelkaa kaikki. Minä olen jo nyt vaikeuksissa. Vielä vähän lisää ei suuria merkitse. Minä menen Birdsvilleen tuletteepa te kaikki mukaan tai ette. Ja joka kerran kun te teette jotain väärin, joku teistä kärsii. Minulle on samantekevää, onko se tyttö vai partaniekka vai joku pelle täällä jossain. Minä aion päästä perille, ja minä en välitä vaikka tällä surkealla reitillä ei olisi sen jälkeen jäljellä ainoatakaan elävää sielua."

Johnny käveli kuorma-auton luokse. Sammakko tuli sen varjosta häntä vastaan kasvot huolesta kurtussa.

"Katso löytyisikö ohjaamosta asetta", Johnny käski. Sammakko penkoi istuinten takaa ja löysi melkein heti .303-kaliiperisen kiväärin. "Pidä sinä se", Johnny sanoi. "Mutta käytä sitä vain silloin kun minä käsken, ymmärrätkö? Etsi patruunat."

Sammakko löysi kiväärin puhdistuslaukusta patruunarasian. Hän pani rasian taskuunsa, puristi lujasti kivääriä ja tunsi olonsa paremmaksi.

"Nouse nyt takaisin kuorman päälle", Johnny sanoi.

"Mutta. . .miksi? Olen siellä täysin auringon armoilla."

"Niin on Ivankin. Sinun täytyy pitää häntä silmällä."

"Miksi minun?"

"Sinulla on kivääri."

"Niin, mutta. . ." Sammakko katsoi tyrmistyneenä uutta omaisuuttaan. "Johnny, minä en kestä tätä aurinkoa. Minulla ei ole hattua."

"Ota sitten venäläisen hattu. Kiipeä nyt ylös."

Sammakko alkoi kiivetä. Johnny huusi toisille. "Me lähdemme liikkeelle. Hoituri, tulkaa tänne ensin."

Barbara empi ja lähti sitten hitaasti astelemaan ruohikon poikki. Johnny katsoi häntä tutkien, mutta hän vältti katsomasta miestä.

Johnny nyökkäsi ohjaamoa kohti. "Menkää keskelle." Sitten hän viittasi venäläiselle. "Sinä seuraavaksi. Kiipeä lavalle."

"Entä hänen hattunsa, Johnny?" Sammakko kysyi kuorman päältä.

Johnny ei viitsinyt vilkaista ylös. "Jos haluat sen, pyydä sitä."

Johnny odotti, kunnes partamies oli kiivennyt Sammakon seuraan, ennen kuin käski Fredin lähteä liikkeelle. Postimiehen astellessa häntä kohti hän sanoi: "Sinä ajat meidät Birdsvilleen. Käyttäydy aivan kuin olisit tavallisella keikalla. Minä istun tytön toisella puolella, joten minun on helppo osua häneen aseellani. Tajuatko?"

"Kuinka selitän teidän läsnäolonne, kun poikkeamme asuntoloille?"

"Se on sinun ongelmasi. Sano niille että me olemme peukalokyytiläisiä tai dingonpyytäjiä. Kyllä sinä tiedät, millaisen jutun ne uskovat."

"Mitään sellaisia kuin peukalokyytiläisiä ei näillä main ole, ettekä te ole dingonpyytäjiä, se on varmaa."

"Keksi sitten jotain."

"Sanokaa että te tunsitte minut Perthissä. Jos ihmiset luulevat teitä minun ystävikseni, he eivät todennäköisesti utele liikoja eivätkä joudu kärsimään."

"Alat päästä jyvälle. Sammakko ja minä olemme ystäviä lännestä."

"Mikä teidän nimenne on? Jos minun pitää esitellä teidät, minun täytyy antaa teille jokin nimi."

"Voit kutsua minua Johnny Smithiksi ja sano että Sammakko on veljeni."

"Te ette juurikaan muistuta toisianne."

Johnnyn kasvoilla häivähti hienoinen hymy. "Tee hänestä sitten velipuoleni. Annetaan ihmisten ajatella, että isälläni oli ensimmäisellä kerralla huono maku."

"Hyvä on. Johnny ja Sammakko Smith. Hetkinen. Sammakko." Fred toisti nimen kuin se olisi ollut vastenmielinen. "Mikä hänen oikea nimensä on?"

Johnny kohautti hartioitaan. "Ei aavistustakaan. Kutsu häntä miksi haluat. Nyt liikettä, aikaa kuluu hukkaan. Odota kunnes olen päässyt sisään toiselta puolelta, sitten sinä nouset sisään ja ryhdyt ajamaan. Äläkä yritä mitään."

Fred vilkaisi ylös Sammakkoa, joka istui puristaen toisessa kädessään köyttä ja toisessa kivääriä. "Onko kaikki hyvin, Ivan?" hän huusi.

"On." Huuto kuului kuorma-auton perältä. Johnny antoi merkin ja Fred kiipesi ohjaamoon. Hän kysyi Johnnyltä: "Miksi menette Birdsvilleen? Aiotteko jäädä sinne vai jatkatteko eteenpäin?"

Johnny heilautti asetta hänen suuntaansa. "Oletpa sinä utelias. Vie meidät vain sinne. Kuinka kauan tämä matka kestää?"

"Kolme päivää."

"Kolme päivää? Marreen tienviitassa sanottiin viisisataakaksikymmentäviisi kilometriä. Eihän siihen mene kolmea päivää."

"Kyllä siihen vain menee", Fred sanoi. "Minun on poikettava

paikoissa ja purettava tavaroita. Sitä paitsi tie huononee pian tuntuvasti. Ja Birdsvillen viitassa sanotaan Marreehen olevan kuusisataaseitsemänkymmentäviisi kilometriä."

"Hyvä on. Lähdetään nyt ennen kuin paistumme tänne."

Fred työnsi vaihteen silmään, kiihdytti tyhjällä käyvää moottoria ja kuorma-auto lähti liikkeelle. Barbara istui lähellä häntä välttääkseen koskettamasta Johnnyä. Fred ojensi kätensä ja taputti Barbaran ristissä olevia käsiä. "Oletko kunnossa?" hän kysyi huolestuneella äänellä. Barbara hymyili ja nyökkäsi.

Johnny kääntyi niin, että katsoi puoliksi heihin päin. "Suokaa anteeksi, neiti. . ."

"Dean", Barbara vastasi kylmästi. "Sisar Dean."

"Niinpä niin tietysti. Suokaa anteeksi, sisar Dean, etten tarjoa teille paikkaani. Näin on vain paljon helpompi pitää silmällä teitä molempia. Sitä paitsi olen varma siitä, että istutte paljon mieluummin posteljoonin vieressä."

"Kyllä vain."

Johnny nojautui taaksepäin ja alkoi hipelöidä povitaskussaan olevaa rasiaa. Hetken kuluttua hän kysyi Frediltä: "Missä pysähdymme seuraavaksi?"

"Etadunnassa. Noin tunnin ajomatkan päässä."

Johnny katsoi kelloaan. "Missä te syötte lounasta?"

"Siellä. Toisinaan."

"No, ette tänään. Me syömme ulkona luonnossa. Jos sinulla ei ole ruokaa meille kaikille, hanki sitä jostain lisää."

"Kyllä me pärjäämme."

"Hyvä. Aina valmis, vai? Odotatko aina ikävyyksiä?"

"Täällä saa aina odottaa ikävyyksiä. Jos hiekkatilanne on paha, saattaa joutua käyttämään kaksi päivää hiekkakukkulan ylittämiseen levyjen avulla."

"Millainen hiekkatilanne on nyt? Hyväkö?"

"Se oli viime reissulla ihan tavallinen. Mutta hiekka kuivuu nopeasti. Kuivassa hiekassa pyörät pyörivät tyhjää. Joutuu kaivamaan tien hiekan läpi. Oletko hyvä lapiohommissa?"

"Minä en aio tehdä mitään lapiohommia."

"Jos sinulla on kiire, sinä teet."

"Kuulehan, Freddie poikaseni, älä yritä saada minua kiihtymään. Pidä suusi kiinni ja aja tätä kotteroa vähän lujempaa." Johnny risti käsivartensa rinnalleen haudaten pistoolin kainaloonsa.

HE TIESIVÄT lähestyvänsä Etadunnaa paljon ennen kuin näkivät rautakattojen kiiltelevän puiden seassa. Maasto muuttui: ruoho kävi tiheämmäksi, pensaat runsaammiksi. He näkivät karjaa ja aitoja. Oli yhä kuivaa, mutta maa näytti siltä, että elämä saattoi siellä säilyä.

Kuorma-auton rullatessa pysähdyksiin kookas mies ratsasti sitä kohti karjatarhan suunnasta. Talosta tuli ulos nainen ja kaksi poikaa. Ratsastava mies hymyili leveästi ja laskeutui satulasta.

"Hei, Denzil", Fred huikkasi.

"Terve, Fred", mies sanoi. "Oletko pannut pystyyn linjuripalvelun?"

Fred sai aikaan naurahduksen. "Siltä se taitaa näyttää. Haluaisin esitellä sinulle pari ihmistä." Hän kosketti hattunsa lieriä naisen saapuessa heidän luokseen ja nyökkäsi pojille.

"Herra ja rouva Leary", hän sanoi, "tämä on sisar Dean, Birdsvillen uusi sairaanhoitaja." He nyökkäsivät ja pudistivat kumpikin Barbaran kättä.

Fred osoitti Johnnyä, joka seisoi vähän hänen takanaan käsi taskussa. "Tämä on herra Smith, vanha ystäväni Perthistä, ja tuo tuolla ylhäällä Ivanin kanssa on hänen velipuolensa."

Denzil Leary pudisti Johnnyn kättä ja kosketti hattuaan tervehdyksenä Sammakolle. "Aiotteko vähän ammuskella?" hän huusi.

Johnny pyörähti ympäri ja näki Sammakon yhä puristavan kivääriä.

"No", Leary jatkoi, "voitte te saada jokusen dingon. Onko teillä ollut tuuria tähän mennessä?"

"Ei", Johnny vastasi Sammakon puolesta. "Täällä ei ole dingoja kovinkaan runsaasti, vai mitä?"

"Ei, eipä niin", sanoi Leary. "Jäättekö lounaalle, Fred?"

"En usko, kiitos kuitenkin. Lupasin näyttää näille vähän Cooperia ja ajattelin että voisimme syödä siellä."

"Kuinka haluat. Ruvetaan sitten purkamaan lastia."

Fred kutsui Ivanin alas ja Leary käski poikia auttamaan. Rouva Leary kutsui Barbaran sisään, mutta Johnny seisoi hänen vieressään ja hän kieltäytyi. Rouva Leary oli ylpeä kodistaan, ja sattui ensimmäisen kerran, että joku vieras torjui hänen kutsunsa. Sisar oli kuitenkin juonut teetä Dulkaninnassa. Rouva Leary poistui anteeksi pyytäen ja meni sisään odottamaan iltapäiväistuntoa radion ääressä. Hänellä olisi kerrottavanaan erinäisiä huomioita sisar Deanista.

Johnny auttoi purkamisessa pysytellen postimiehen lähellä. Sammakko oli laskeutunut maahan ja juonut lisää vettä leilistä ja lepäili nyt puun siimeksessä kivääri poikittain sylissään.

Kun työ oli tehty, he asettuivat paikoilleen autoon ja ajoivat pois karjatarhan ohi.

"Se meni hyvin", Johnny sanoi rautakattojen kadottua heidän taakseen. "Jatka vain samaan malliin, niin tästä tulee mukava matka. Mikä on seuraava karjatila?"

"Mulka. Vajaat viisikymmentä kilometriä. Meidän täytyy ensin ylittää Cooper ja pari hiekkakukkulaa." Tie oli nyt lentohiekkaa saven päällä, ja kuluneet renkaat humisivat sileällä kamaralla.

"Cooper. Siellä sanoit meidän syövän. Kuinka kaukana se on?"

"Parinkymmenen kilometrin päässä."

Johnny oli vaiti hetken ja sanoi sitten: "Entä hiekkakukkulat. Missä ne ovat?"

"Toinen on heti ennen ylitystä ja toinen, paljon pitempi, sen jälkeen. Emme tiedä, missä kunnossa ne ovat, ennen kuin näemme ne."

He ajoivat eteenpäin mitään puhumatta, kunnes Fred sanoi: "Näette nyt edessäpäin Kopperamannan. Se on ensimmäinen hiekkakukkula."

Hiekkakukkula kulki taivaanrannan poikki kuin pitkä täplikäs lisko; täplät olivat matalia pensaita. Kaukana vasemmalla se katosi sulttuisina näkyvien puiden sekaan.

Tien lähellä kohosi savuista utua. "Onko tuo nuotio?" Johnny kysyi säikähtäen. "Leirituli tai jotain?"

"Ei ole syytä pelästyä", sanoi Fred. "Se on höyryä. Siellä on porakaivo. Vesi nousee maan sisästä melkein kiehuvana."

Ilmassa tuntui voimakas rikin haju heidän tullessaan lähemmäksi. Poranpylkkä oli toiselle puolelle kallistuvan T-kirjaimen muotoon järjestettyjen putkien ja hanojen sokkelo. Putken pitemmästä päästä lähti sihisevä vesisuihku, joka lotisi altaaseen. Laskuoja kulki länteen, ja sen uomaa merkitsivät tuppaat piikkistä vihreää ruohoa. Laskuojan ja altaan ja itse putken reunat olivat suolakarstan peitossa.

"En kuvitellut porakaivoa tällaiseksi", sanoi Barbara.

Fred alkoi hiljentää vauhtia. "Haluatteko vilkaista sitä lähemmin?" Hän pysäytti auton.

"Hetkinen", Johnny puuttui puheeseen. "Tuollako me ylitämme kukkulan?" Hän osoitti eteenpäin, missä tie kaartui oikealle ja häi-

pyi tasaiseen hiekkapeitteeseen vain ilmestyäkseen uudelleen näkyviin kahtena vakona, jotka uursivat syvän uoman valkoiseen rinteeseen.

"Kyllä, siellä juuri", sanoi Fred. "Se on vain kuusi metriä korkea."

"Mutta se on kovin jyrkkä."

"Me käymme silti sen kimppuun. No niin", hän kääntyi, "kuten sanoin, Barbara, haluaisitko vilkaista porakaivoa?"

"Hiiteen vilkaisut", sanoi Johnny. "Ei tämä ole mikään turistibussi. Jatketaan matkaa."

"Ei se kestä kuin hetken. Kuule, Johnny, älä viitsi pilata tätä matkaa tytöltä ihan kokonaan. Ole reilu kaveri, edes kerran elämässäsi."

Fredin muuttunut äänensävy näytti hämmästyttävän Johnnyä. Hän kohautti hartioitaan. "Olkoon sitten. Jos haluatte seistä auringossa katsomassa jotain kuumaa vettä, niin sen kun. Mutta muistakaa, vain minuutti."

Fred hyppäsi maahan ja kohotti käsivartensa auttaakseen tytön alas. Hän näki tämän ihmettelevän ilmeen. "Se kyllä kiinnostaa sinua", hän sanoi. "Tämä porakaivo suihkuttaa yli kolme ja puoli miljoonaa litraa vettä vuorokaudessa. Vesi tulee yhdeksänsadan metrin syvyydestä. Matkan varrella on monia porakaivoja noin päivän kävelymatkan päässä toisistaan karjan vuoksi." Hän johdatti Barbaran kohti höyryävää allasta. "Maan alla on varmaan paljon vettä, vai mitä?"

He tulivat altaan reunalle ja Fred viittasi laskuojan suuntaan. Sitten hän sanoi kuiskaten: "Yritän päästä pakoon noilta." Hän näki Barbaran jäykistyvän. "Älä katso taaksesi." Hän korotti taas ääntään. "Niin, se jatkuu kilometrikaupalla. Karja juo sitä virran alajuoksulla, missä se on kylmempää."

"Mitä aiot tehdä?" Barbara kuiskasi.

"Olen juuttuvinani hiekkaan. Kun saan heidät ulos autosta, ajan tieheni. Jos hän pakottaa sinut ulos, pysyttele oven lähellä. Luuletko että pystyt hyppäämään liikkuvaan autoon?"

Barbara veti syvään henkeä ja nyökkäsi.

"Hei." Johnny huusi. "Koulu on päättynyt. Lähdetään liikkeelle."

He lähtivät kävelemään takaisin. "Fred", Barbara kuiskasi niin kiihkeästi, että hänen äänensä melkein tukahtui. "Entä Ivan?"

Fred kosketti hänen käsivarttaan rauhoitellen. "No, mitä pidit

siitä?" hän kysyi kovalla äänellä.

"Mahtavaa", Barbara sanoi. Hänen äänensä vapisi.

Heidän noustuaan autoon Fred kytki nelivedon ja koukkasi säärensä vivun ympärille. "Jos vauhti alkaa hidastua ja minä huudan, hypätkää nopeasti ulos työntämään. Käske kuorman päällä oleva kaverisi myös apuun. Pienikin voimanlisä auttaa. Valmiina? Nyt mentiin."

Auto nytkähti eteenpäin ja sen vauhti kiihtyi. Se saavutti ensimmäisen kerroksen tuulen lennättämää hiekkaa, ja renkaiden jyrinä hukkui tukahduttavaan pehmeyteen. Sitten se alkoi jurrata rinnettä ylös. Fred piti kaasupolkimen pohjassa. Vasemmanpuoleiset pyörät putosivat peräkkäisiin kuoppiin ja auto keikkui. Puolivälissä rinnettä Fred käänsi ohjauspyörän oikealle, niin että pyörät yrittivät nousta urien jyrkille reunoille. Hän tiesi että se oli hyödytöntä, mutta se sai aikaan vaikutelman, että auto ponnisteli täydellä teholla.

"Vauhti hidastuu", hän huusi yli vaihteiden jurinan. Hän vilkaisi nopeasti Johnnyyn ja käänsi ohjauspyörän ensin oikealle, sitten vasemmalle ja hellitti kaasua. He olivat nyt kukkulan laella kyntäen pitkin laakeaa harjannetta savikkakujanteen halki.

"Pidä se liikkeessä", Johnny huusi.

"En pysty", Fred huusi takaisin. "Hiekka on liian pehmeää." Hän pisti päänsä ulos ovesta ja huusi: "Hypätkää alas työntämään. Nopeasti!" Hän kääntyi Johnnyn puoleen, jonka toinen käsivarsi tukeutui jäykkänä kojelautaan. "Herran tähden, painu ulos siitä!"

Kattoon jyskytettiin, ja sitten Ivan hyppäsi maahan. Hän juoksi kuljettajan vieressä yrittäen saada äänensä kuulumaan jyrinän yli. Fred erotti sanat "putosi". Hän vilkaisi nopeasti ohjaamon poikki: Johnny ei aikonut hypätä ulos, se oli varmaa. Fred kirosi ja antoi auton nytkähtää pysähdyksiin.

"Missä Sammakko on?" Johnnyn ääni kuului kovana äkkiä syntyneessä hiljaisuudessa.

"Hän putosi", Ivan sanoi huohottaen ja osoitti taakseen. "Hänen otteensa irtosi ja hän putosi selälleen hiekkaan."

"Kaikki ulos", Johnny komensi. Hän painoi aseen tylysti Barbaran kylkiluiden väliin, niin että tämä haukkoi henkeään kivusta. "Ulos." Hän odotti, kunnes he seisoivat auton vieressä ja kömpi sitten alas.

Hän katsoi taakse ja näki hengästyneen Sammakon kapuavan horjahdellen hiekkakukkulan laelle yhä puristaen kivääriä kädessään. Kun hän näki heidät, hän pysähtyi ja nojasi kivääriin toinen

käsi taivutettuna vyötärön poikki.

Johnny juoksi toverinsa luokse. ”Kuinka hiidessä sinä putosit?”

Sammakko vaipui polvilleen. ”Luulin ettette pysähtyisi”, hän huohotti. ”Siellä kuorman päällä on vaikeaa pitää kiinni, voi, että se on vaikeaa.”

”Tule”, Johnny sanoi. ”Nouse ylös.”

Kuorma-auton vieressä Fred puhui nopeasti Ivanille. ”He tulevat takaisin”, Barbara sanoi hiljaa.

He odottivat vaitonaisina kunnes Johnny ja Sammakko ehtivät heidän luokseen. ”Ei ole tapahtunut mitään vahinkoa”, Johnny ilmoitti. ”Mitä me nyt teemme?”

”Kaivamme”, Fred sanoi. ”Lapioimme hiekkaa pois takapyörien edestä. Mutta ennen muuta moottori on sammunut. Ivan, pyöräytä kampea. Te kaksi, alkakaa lapioida siellä takana.”

”Kuka täällä käskee?” Johnny vaati saada tietää.

”Yritän vain saada meidät jälleen liikkeelle.”

”No, siltä varalta ettet yrittäisi mitään metkuja, tyttö pysyy minun vieressäni. Ymmärrätkö? Ivan, tee nyt niin kuin pomosi käskee.”

Ivan loi Frediin nopean, toivottomuutta kuvastavan katseen ja käveli auton etupuolelle. Yhdellä harjaantuneella kiepautuksella hän pyöräytti moottorin käyntiin.

Fred oli asettunut paikalleen ohjauspyörän taakse. ”Selvä”, hän huusi. ”Jos haluatte päästä pois täältä, alkakaa kaivaa.”

Sammakko katsoi kysyvästi Johnnyä. ”Selvä”, Johnny sanoi pitkän miettimisen jälkeen. ”Anna minulle aseesi ja auta partaniekkaa.”

Sammakko puristi kivääriä molemmin käsin. ”Johnny, sain siinä pudotessani aikamoisen tällin. Enkä minä kestä tätä kuumuutta. Voin pahoin.”

Johnny katsoi häntä halveksivasti. ”Sinä alat käydä taakaksi.” Hän tunki pistoolin housunsa taskuun. ”Hyvä on, huilaa sinä. Luuletko että sinulla on kylliksi voimia tähdätä kiväärillä partaniekkaa ja tyttöä?”

Lihava mies lysähti lähelle kuorma-auton perää matkustajan puolelle.

”Partaniekka, sinä otat tämän pyörän.” Johnny osoitti sitä puolta jolla Sammakko oli. ”Minä otan toisen puolen. Hoituri, pysytelkää lähellä Sammakkoa.”

Voidakseen puhdistaa pyörien edustan miesten täytyi maata mahallaan ja kauhoa hiekkaa toisella kädellä kurkottaen. Ivan tunnusteli renkaan ympäriltä ja tiesi että Fred saisi auton liikkeelle milloin haluaisi. Hän katsoi vapaan käsivartensa alta Barbaraa. Tämän takana Sammakko oli pannut kiväärin poikittain syliinsä ja pudisteli hiekkaa vaatteistaan. Ivan nyökkäsi tytölle, ja tämä kumartui ja koukkasi kourantäyden hiekkaa. Hiekka kämmenellään hän hivuttautui Sammakkoa kohti. Ivan alkoi kiemurrella pois pyörän edestä. Hän erotti vaivoin toisella puolella olevan Johnnyn ja nousi hitaasti seisomaan.

Liike sai Sammakon kohottamaan katseensa. Barbara astui lähemmäksi miestä ja heitti hiekan hänen silmilleen. Sammakon ulvoessa kivusta Barbara kääntyi ja lähti juoksemaan. Ivan otti kaksi epäröivää askelta kivääriä kohti, mutta kuuli Johnnyn huutavan ja juoksi Barbaran perään.

”Nyt, Fred, nyt”, Barbara huusi. Hän yritti hypätä ohjaamoon, mutta hänen otteensa lipesi. Auto lähti liikkeelle. Ivan tarttui Barbaran lanteista ja työnsi. Auto kiihdytti kävelyvauhtiin Ivanin kavutessa kyytiin Barbaran sätkyttelevien säärien takana.

Johnny oli kierähtänyt pois pyörän alta kuullessaan Sammakon huudon. Hän tuijotti Sammakkoa, joka hieroi villisti silmiään, ja sitten poispäin töyssähtelevää kuorma-autoa. Hän pinkaisi juoksuun, mutta kaatui pöyhiintyneessä hiekassa. Kuumeisesti hän raahautui tien reunaan, missä matala savikka antoi tukea hänen jaloilleen. Kuorma-auto luisui irtohiekassa ja melkein pysähtyi. Johnny ehti sen luokse, huutaen. Fred kääntyi juuri kun Johnny loikkasi hänen kimppuunsa. Auto oli nyökällään aivan kukkulan harjalla. Johnny tarrautui toisella kädellään Fredin paitaan ja tarttui toisella häntä hiuksista tempaisten hänen päänsä taaksepäin.

Barbara huusi. Hän näki Fredin alkavan liukua istuimeltaan auton sukeltaessa alamäkeen. Hän yritti tarttua Fredin sääreen, mutta tämän polvi jysähti turruttavasti hänen olkapäähänsä. Sitten he olivat poissa, ja Ivan kurkotti ohjaamon poikki ja tarttui ohjauspyörään.

Miehet mätkähtivät maahan. Tärähdys sai Johnnyn irrottamaan otteensa. He lähtivät kierimään rinnettä alas litistäen tielleen osuvat savikat ja huitoen hiekkaa käsivarsillaan ja säärillään.

Sekapäisenä ja henkeään haukkoen Fred luisui pysähdyksiin. Pensaat olivat raapineet hänen kasvojaan ja melkein repineet paidan hänen yltään. Hän nousi kontalleen ja näki Johnnyn makaavan kolmen metrin päässä selällään ja tavoittelevan kuumeisesti taskuaan.

Fred näki Johnnyn taskusta ilmestyvän aseen ja heittäytyi miehen kimppuun. Sitten hän oli hajareisin Johnnyn päällä puristaen asetta pitävää kättä ja lyöden kerran toisensa jälkeen, kunnes miehen kasvot muuttuivat punaisiksi ja silmät muurautuivat umpeen ja hän näki aseen putoavan hiekkaan.

Samassa hän kuuli juoksuaskelia. Hän alkoi kääntyä, mutta jokin iski häntä vasemman korvan taakse. Valkohehkuinen kipu viilsi hänen silmiään ja raastoi hänen hampaitaan. Hän alkoi kaatua, ja hiekka muuttui mustaksi.

6. LUKU

Fred tunsi kuorma-auton hajun ja kuuman öljyn lemahduksen, mutta melu oli lakannut, samoin tärinä. Hän koetti saada selville, mitä oli tapahtunut, mutta hänen päätään särki liian kovasti. Toinen silmäluomi rävähti auki, ja hän tuijotti ylös moottorin öljypohjaa. Hän voihkaisi.

"Hän on herännyt." Se oli Barbaran ääni. Hän tunsi käden olkapäällään, ja sitten Barbaran kasvot olivat lähellä hänen kasvojaan. Barbara oli kalpea ja pelokkaan näköinen, ja hän makasi mahallaan Fredin vieressä. Ja sitten Fred muisti hiekkakukkulan ja tappelun.

"Miltä olosi tuntuu?" Barbaran ääni oli hiljainen ja huolestunut.

"Hyvältä." Fred hieroi takaraivoaan. "Mikä minua iski?"

"Se lihava", Barbara kuiskasi. "Kiväärillä."

Fred veti syvään henkeä ja sävähti. "Au. Kylkiluuni. Löikö hän minua sinnekin?" Hän kierähti kyljelleen ja katsoi Barbaraa.

"Ei", tämä sanoi. "Se toinen potkaisi sinua. Sinä tyrmäsit hänet, ja kun hän heräsi, hän potkaisi sinua. Se oli kauheaa."

Fred katsoi ympärilleen. Ivan oli kyyryssä etupyörän luona tarkkaillen häntä huolestuneena. Johnny ja Sammakko istuivat auton varjossa edessään rouva Blackin pakkaamien eväiden tähteet. Heidän välissään oli vesileili, joka oli lytyssä ja muodoton, sekä avoin kartonki, jossa oli kolme tyhjää olutpulloa. Johnny oli sivuttain häneen nähden ja katsoi alas. Hänen kasvonsa olivat turvonneet ja paakkuuntuneessa veressä.

Johnny käänsi päätään. "No niin, posteljooni", hän huikkasi, "olet vihdoin herännyt. Olet ollut tajuttomana tunnin. Olet varmaan vielä vähän sekaisin."

"Sekaisin!" huusi Barbara ryömien pois kuorma-auton alta. "Hän ei potkaissut teitä kun te olitte tajuton. Te olette. . ."

"Antaa olla, suu tukkoon", Johnny karjaisi. Hän nousi seisomaan ase kädessä ja potkaisi kiven auton alle. "No niin", hän sanoi, "tule esiin sieltä. Olet levännyt tarpeeksi varjossa. Haluan sanoa sinulle jotain, ja haluan nähdä naamasi kun kuulet asiani."

Fred raahautui työläästi ulos aurinkoon. Johnny asettui leveään haara-asentoon ja työnsi peukalonsa vyön alle. "Sanoin sinulle että tappaisin partaniekan, jos yrittäisit jotain", hän sanoi. "Sinä yritit siitä huolimatta", hän hieroi asetta housujaan vasten nauttien liikkeen hypnoottisesta vaikutuksesta, "ja karvanaamainen kaverisi on yhä elossa. Tiedätkö miksi?"

Fred nuoli huuliaan ja odotti.

"Se mitä sinä teit ansaitsee palkakseen jotain hyvin henkilökohtaista", Johnny jatkoi kohottaen aseen. "Minä tapankin sinut hänen sijastaan."

Fred veti ilmaa keuhkoihinsa hitaasti ja kuuluvasti.

"Oletko hukannut äänesi?" Johnny härnäsi.

Kun Fred puhui, hänen äänensä oli hiljainen. "Miten aiot päästä Birdsvilleen?"

"En minä sinua heti tapa. Tarvitsen sinua Birdsvilleen saakka. Mutta kun pääsemme sinne, se tietää sinulle menoa." Johnnyn nenästä oli alkanut valua ohut verinoro. Hän pyyhki sen pois. "Yritä vielä jotain, ja toiset saavat maksaa siitä, mutta sinä saat kuulan nahkaasi joka tapauksessa. Allekirjoitit juuri oman kuolemantuomiosi."

Hitaasti Fred nousi seisomaan. Hän huojui hiukan.

Johnny virnisti. "Siinä sinulla on ajattelemista kahdeksi päiväksi, vai mitä? Lyön vetoa että rukoilet minulta armoa, kun hetki koittaa."

"Olette hullu", Barbara sanoi.

Johnny heilautti asetta hänen suuntaansa kuin heristäen moittivasti sormeaan. "Kuulkaa", hän sanoi. "Olen saanut tarpeekseni teidän jäkätyksestänne. Annoin teidän vieläpä saada tahtonne läpi ja panin ystävänne auton alle varjoon. Mutta nyt riittää. Kuuletteko? Jos vielä ärsytätte minua, saatte pitää varanne. Minulle on yhdentekevää, vaikka tappaisin vielä yhden ihmisen. Nyt sinä", hän osoitti Frediä, "kiipeä autoon."

Fred tunnusteli kasvojaan. Pensaiden raapimista naarmuista vuotanut veri oli valunut toiseen silmään. "Anna minun ensin peseytyä. Jos menen Mulkaan tämän näköisenä, mitä luulet ihmisten

sellä sanovan? Varsinkin kun itsekin olet tuon näköinen."

"Me emme poikkea Mulkassa. Ajat vain eteenpäin, kunnes minä käsken pysähtyä."

"Meidän täytyy poiketa Mulkassa ottamassa vettä."

"Entä porakaivot? Sanoit niitä olevan pitkin matkaa tien varrella. Ota vettä niistä."

Fred pudisti päätään tuskastuneesti ja pyysi Ivania hakemaan tyhjän vesileilin. Hän riisui resuisen paitansa ja taitteli sen huolellisesti kokoon. Hänen päätään ja koko ruumistaan särki, mutta hän tiesi että hänen täytyi ajatella. Hänestä tuntui että hän oli herännyt kesken jonkin mielettömän, sekavan unen.

Johnny tarkkaili häntä. Miehen silmät olivat oudot: ne näyttivät leimuavan kuumaa tai kylmää. Johnnyn uhatessa hänen henkeään ne olivat olleet liekehtivän kuumat. Fred meni kuljettajan istuimen takana olevalle laukulleen, otti siitä puhtaan paidan ja pani riekaleisen paidan pois. Tappaisiko tämä mies hänet todella? Ehkä hän vain hämäsi?

Hän kääntyi Johnnyyn päin. "Eikö sinua huolestuta mitä tapahtuu, jos emme toimita tavaroita Mulkaan?" hän sanoi.

Johnny kohautti hartioitaan. "Antaa seuraavan posteljoonin kantaa huolta niistä."

Fred puki uuden paidan ylleen. "Tarkoitatko sitä mitä sanoit minun tappamisestani?"

"Totta kai." Ääni oli ilmeetön ja asiallinen.

"Luuletko todella selviytyväsi tästä kaikesta?" Fred antoi huulensa raottua, kuten hän toivoi, härnäävään hymyyn. "Sinulla on edessäsi vielä pitkä matka."

"Kyllä minä selviydyn."

"Entä kaverisi?" Fred nyökkäsi Sammakkoa kohti.

Sammakko seurasi kiinnostuneena kun Johnny vilkaisi ensin häntä ja sitten jälleen postimiestä.

"En ymmärrä mitä tarkoitat", Johnny sanoi.

"No, sinä sanot aina minä etkä me. Ajattelin ettei hän ehkä tulekaan mukaasi."

"Älä rupea nokkelaksi. Me olemme tässä yhdessä. Eikö totta, Sammakko?"

Lihava mies ei vastannut.

"Ikävä juttu hänelle", Fred sanoi. "Se merkitsee kaksia hirttäjäisiä yksien sijasta. Tässä osavaltiossa hirtetään yhä, tiedäthän." Hän nyökkäsi Sammakolle. Tämä liikahti vaivautuneena.

"Ei ketään voi hirttää kuin kerran", Johnny sanoi. "Meillä ei ole mitään menetettävää, vaikka tappaisimme teidät kaikki."

Fred katsoi miehestä toiseen. "Sanohan", hän kääntyi Sammakon puoleen, "oliko se sinun ensimmäinen murhasi, se siellä Alicessa?"

Lihava mies pudisti kiivaasti päätään. "Minulla ei ollut mitään tekemistä . . ."

Johnny keskeytti: "Äänesi kuvottaa minua. Nyt aletaan painua." Hänen silmiinsä syttyi hitaasti taas valo.

Fred huitaisi kärpästä. "En tajunnut että olet noin kärttyinen. Luulin ettei tappaminen merkinnyt sinulle yhtään mitään. Mutta ehkä kaverisi tekee työt puolestasi, ja sinä hoidat puhumisen?"

Barbara liikahti hermostuneena. "Fred, ole kiltti", hän sanoi hiljaa.

"Kumpi teistä muuten tappoi sen vanhan naisen?" Fred jatkoi.

"Mitä se sinulle kuuluu, kumpi hänet tappoi", Johnny ärähti. "Pidä suusi kiinni."

Fred kohautti hartioitaan. "Ei sinun tarvitse huutaa. Vaikka pelkäätkin, ei sinun silti tarvitse karjua kurkku suorana."

"Pelkään muka! Kuka sanoi että minä pelkään?" Johnny tähtäsi aseellaan postimiestä rintaan. "Tekisi mieli katsoa, kuka tässä pelkää."

Fred hieroi veristä silmäluomeaan. "Sanohan, kumpi teistä pelkäsi enemmän Alice Springsissä? Sinä vai se vanha nainen? Tai ehkei hän nähnyt sinua. Ehkä sinä ammuit häntä selkään."

"Ole hiljaa", Johnny sähähti. "Sinä kerjäät kuulaa."

"Voi että sinä olet rohkea tuo ase kädessä. Uskallatko panna sen pois, jotta nähtäisiin, kuinka hyvä sinä olet?" Fred sanoi haastavasti. "Tuolla hiekkakukkulalla sinä tappelit parhaiten sen jälkeen kun kaverisi oli kolkannut minut. Olet hyvä potkimaan. Haluaisitko jatkaa siitä, mihin me jäimme?"

"Pysy aloillasi", Johnny sanoi osoittaen häntä aseellaan. "Sammakko, pidä se kiväärisi tähdättynä häneen."

"En pidä siitä, että minua potkitaan." Fred kohotti kätensä ja alkoi kiertää Johnnyä kuin nyrkkeilijä kehässä.

Johnny seurasi häntä aseella. "Älä vain yritä mitään."

Barbara ryntäsi eteenpäin. "Fred, anna olla", hän pyysi.

Kuullessaan Barbaran äänen Johnny kääntyi, tarttui tyttöön ja veti hänet eteensä. Hän väänsi Barbaran käsivarren tämän selän taakse ja runnoi sitä niin rajusti ylöspäin, että tyttö huusi kivusta.

"No niin", Johnny huusi voitonriemuisena, "mitä sinä aiot nyt tehdä?"

"Anna tytön olla", Fred sanoi.

Johnny nykäisi taas Barbaraa ranteesta hymyillen Fredille tytön olan yli. "En, ennen kuin sinä olet palannut autoon."

"Sinä senkin hullu, barbaarinen saasta." Fred lausui sanat hitaasti ja selvästi.

Johnny naurahti lyhyesti, kimeästi ja ilottomasti. "Tee niin kuin minä sanon. Vai katkaisenko hänen käsivartensa?"

Kasvot valkoisina Fred kiersi heidät ja meni Ivanin ja auton luokse. Johnny kääntyi seuraten Frediä tarkasti ja kääntäen tyttöä, niin että tämä suojasi häntä äkillisiä hyökkäyksiä vastaan.

"Päästä Herran tähden irti hänestä", Fred huusi.

"Hyvä on", Johnny huusi vastaan. "Mutta muista" – hän väänsi Barbaran käsivartta – "minä tarkoitan mitä sanon." Hän tyrkkäsi Barbaraa selästä, niin että tämä lennähti itkien maahan Fredin jalkoihin.

"Muistakaa se, te kaikki", Johnny jatkoi. "Ja minä sanon että me lähdemme liikkeelle. Partaniekka, käynnistä moottori."

"Paras tehdä niin kuin hän sanoo", Fred neuvoi katsoen ystäväänsä.

"Kuulkaas tuota", Johnny sanoi. "Posteljooni on vihdoinkin oppinut jotain." Hän hymyili ilkeästi. "Se on hyvä."

"Niin taatusti olen", Fred sanoi pidellen nyyhkyttävää Barbaraa.

AUSTRALIAN sisämaan joet ovat maantieteellisiä arvoituksia. Toisin kuin useimmat maailman joet, ne alkavat luoksepäästävillä alueilla ja päättyvät syrjäisiin, epätodennäköisiin paikkoihin. Mitä kauemmaksi ne virtaavat lähteiltään, sitä heikommiksi ne käyvät, sen sijaan että voimistuisivat, sillä ne ovat tuomittuja harhailemaan aavikoilla ja kohtaamaan kuivia uomia ja haihduttamaan vetensä kulottuneissa erämaissa.

Arvoituksista suurin on Cooper Creek. Tutkimusretkeilijä Charles Sturt löysi sen vuonna 1845 ja nimesi sen erään ystävänsä mukaan. Hän liitti siihen yleisnimen "puro", koska ei nähnyt merkkiäkään virtauksesta, joka olisi oikeuttanut kutsumaan sitä joeksi.

Cooper on kuitenkin joki, yksi sisämaan mahtavimmista. Se aloittaa elämänsä Queenslandissa ja päättää juoksunsa Eyrejärven autioille rannoille. Vain lähteillään sattuneiden rankkasateiden jälkeen Cooper virtaa koko uomansa mittaisena. Kun se virtaa, tulva tulee hitaana, leveänä hyökynä. Kun Cooperilla ei ole syvää uomaa, se tihkuu läpi matalien kanavien täyttäen siellä täällä olevat järvet

ja leviten janoiselle aavikolle. Se on pikemmin jokea etsivä tulva kuin tulviva joki.

Tulvan jälkeen syvemmät kuopat säilyvät lammikkoina. Muutamat ovat pysyviä syvyytensä tai sen ansiosta, että niitä suojelee haihtumiselta ympäröivien puiden varjo. Toiset, matalammat, säilyvät vain muutaman vuoden. Sitten muta kuivuu ja kupruilee. Rikkaruohot kasvavat ja kuihtuvat. Ja järvi odottaa seuraavaa tulvaa.

Yksi tuollainen lammikko, Kopperamannajärvi, oli muutaman kilometrin päässä vasemmalla. Fred Crawford tunsi paikan hyvin. Hän kävi siellä usein kalassa, viritti rysän ja hiillosti sitten maukasta kalaa, joka oli jäänyt pyydykseen. Hän oli kalastellut siellä yhtenä vuotena ja ajanut sen halki seuraavana, mikä oli kuvaavaa Cooperin seudulle. Järvessä oli nyt vettä, ja siksi hän kääntyi pois tieltä ja ajoi kunnes tuli sen rannalle.

"Mitä sinä teet?" Johnny sanoi auton vauhdin hidastuessa.

"Menen pesulle", Fred sanoi. "Sinunkin pitäisi. Olet veressä."

Niin he molemmat kahlasivat mutaiseen veteen hyvän matkan päässä toisistaan. Fredin kylkeä särki, hänen päänsä tuntui siltä kuin se olisi tulessa, ja hänen kasvojensa haavoja kirveli hänen pestessään niitä. Ja hänen mieltään vaivasi hirvittävä pelko, tunne siitä, ettei hän lainkaan hallinnut kohtaloaan.

Palattuaan autoon hän ajoi epätoivoisesti kuin mies, joka ylittää pitkin pitkää siltaa tietäen sen väistämättä romahtavan. Hän ei nähnyt ongelmaansa mitään ratkaisua. Pitkä mies oli selvästi vaarallinen: hän aikoi tosiaan tappaa, kun taas hänen toverinsa näytti pelkäävän ajatusta tappamisesta. Mutta yhdessä ja aseistettuina miehet olivat heille liian voimakkaita.

Barbara Dean huolestutti Frediä. Hän oli muukalainen täällä, ja nyt Fred oli vastuussa hänen hengestään. Jos he olisivat kahdestaan Ivanin kanssa, hän yrittäisi käydä uudelleen miesten kimppuun. Tyttö mutkisti asioita. Fred piti kuitenkin hänestä ja halusi lohduttaa, mutta hän ei tiennyt, mitä sanoa.

Hän antoi kätensä levätä vaihdetangolla. Hän tunsi vaihdelaatikon surinan ja moottorin tärinän; ne olivat tuttuja tuntemuksia. Mekaanisen ystävän rauhoittava kosketus sai hänet tuntemaan olonsa paremmaksi.

He käyttivät Cooperin ylitykseen kymmenen minuuttia pujotellen valkorunkoisten puiden välissä ja nyökähdellen pyörien vajotessa löysään hiekkaan.

Fred katsoi ympärilleen. Cooper, vieläpä sen kuiva uomakin, oli vihreä lanka aavikon kudoksessa. Hän oli ylittänyt tämän kohdan sauvomalla uoman ollessa metrien syvyydeltä ja satojen metrien leveydeltä pyörteilevän ruskean veden peitossa. Nyt se oli hiljainen, ja puut ja ruoho lepäsivät ja odottivat. Vesi saattaisi tulla taas ensi vuonna tai sitä seuraavana tai sitä seuraavana vuonna, mutta ennen pitkää se tulisi. Se oli aina tullut. Joet olivat väistämättömiä. Hän tunsi itsensä suojattomaksi. Hauraaksi. Hän katsoi ympärilleen ja mietti, mahtaisiko hän nähdä Cooperia enää koskaan.

Fred aloitti pitkän ajon pohjoista vartioivien hiekkakukkuloiden yli. He kaartoivat mutkista vaihdelaatikko huutaen tuskissaan ja renkaat pureutuen syvään pitoa hakiessaan.

"Natarannien hiekkakukkulat", Fred huusi Barbaralle. Tämä nyökkäsi iloisena hänen äänestään. "Minulta meni kerran kokonainen viikko niiden ylitykseen", hän jatkoi Johnnyn luodessa häneen uhkaavan katseen. "Jouduimme käyttämään koko matkan levyjä." He vyöryivät nyt alamäkeä hiekan läpi, ja äkkiä tie putosi soiselle tasangolle. "Oldfieldin Loikka", hän huusi heidän luisuessaan alas jyrkkää rinnettä. He tömähtivät tasangolle, ja auto vavahti iskusta.

Johnny Parsons pomppasi korkealle istuimellaan. "Kuinka pitkä matka on seuraavaan pysähdyspaikkaan?" hän huusi.

"Mulkaanko? Se on kukkulan päässä. Noin puolen tunnin ajomatka."

Tie mutkitteli rämeen halki kaarrellen suomättäiden ja happamanhajuisten, haihtuvien lammikoiden välissä. Parvi pitkäkoipisia lintuja pyrähti piilostaan, lensi sata metriä ja laskeutui uudelleen suojaan.

Räme loppui ja myös idässä kohosi lisää hiekkakukkuloita. Kuorma-auto oli liikkuva hiukkanen liikkumattomassa hiekkameressä. "Luoja, millainen maasto", Johnny sanoi. "Hyvä. Poiketaan seuraavassa paikassa. Sen on pakko olla parempi kuin tämä. Mutta ei sitten mitään temppuja."

Korkealla kuorman perällä Sammakko tarkasteli huolestuneena ympäröiviä kukkuloita. Matkanteko auringossa ja tuulessa tasapainoillen kuin rekkamiehen koira oli jo tarpeeksi hankalaa, mutta kun he ylittivät hietikkoa, tasainen huojunta muuttui rajuksi keikkumiseksi ja tärinäksi. Tuossa viimeisessä jyrkässä putouksessa hän oli ollut vähällä taas pudota kyydistä. Hän kirosi kuorma-auton ja hän kirosi tien, ja kaiken kukkuraksi hän kirosi opaalit. Ilman niitä Johnny ei olisi raahannut häntä mukaan tähän sotkuun. Hän katsoi

hiekkaharjanteita ja häntä puistatti. Tämä näytti oikotieltä helvettiin.

Sammakko oli ajatellut paljon sitä naista Alice Springsissä ja tarjoilijatarta Marreessa. Sitten hän ajatteli sitä, kuinka Johnny oli katsonut häntä hänen pudottuaan kyydistä, ja häntä pelotti yhä enemmän. Hän tunsi myös itsensä yksinäiseksi. Hän matkusti miehen kanssa, jota hän oli alkanut pelätä, ja kolmen muun kanssa, jotka vihasivat häntä. Ja kaiken lisäksi täällä, kaukana asutuskeskuksista. Hän oli toisesta maailmasta, päällystettyjen katujen ja rakennusten ja ihmisten maailmasta, paikasta jossa oli varjoa ja joka oli viileä. Viileä. Pelkkä ajatus siitä oli utuinen kuin sekava muistikuva.

Hän laski kiväärin alas ja kuivasi otsaansa. "Anna lisää olutta", hän huusi Ivanille, joka kyhjötti kuorman päällä runsaan metrin päässä.

Ivan hivuttautui lähemmäksi, kunnes istui melkein Sammakon vieressä. "Se aine ei auta sinua yhtään. Tekee sinut kipeäksi kuin koiran."

Sammakko nuoli halkeilleita huuliaan. "En käsitä, kuinka sinä kestät tätä. Kuumuutta ja maata ja kaikkea."

"Siihen tottuu." Kuorma-auto töyssähti, ja Ivan otti Sammakkoa käsivarresta tukeakseen häntä. Sammakko nyökkäsi kiitokseksi.

"Sinäkö sen naisen tapoit?" Kysymys järkytti Sammakkoa.

"En", hän sanoi. "Minä en tappanut häntä. Minä en tehnyt muuta kuin varastin auton ja avasin kassakaapin. Johnny lupasi minulle puolet rahoista. Hän tappoi sen naisen. Minä en sitä tehnyt. Uskothan mitä sanon?"

Ivan nyökkäsi vakavana. Auto osui syviin uriin, ja miehet pitelivät lujasti kiinni. Sitten venäläinen kysyi: "Tiesitkö että hän oli murhaaja, kun lähdit hänen matkaansa?"

"En!" Sammakko huusi. "Tiesin hänestä vain sen, mitä hän kertoi minulle. Hän oli ollut Coober Pedyssä. Joku jenkki kuului vievän omaisuuden arvosta opaaleja pohjoiseen. Johnny tarvitsi jonkun, joka pystyi avaamaan kassakaapin, ja yksi kaveri Adelaidessa mainitsi hänelle minut. Sanoi että keikka tuottaisi minulle viisituhatta. Eikä meillä olisi hätää ollutkaan. Mutta hän tuli hulluksi, kun se nainen tuli sisään. Hän vain löi naista yhä uudelleen. . ."

"Miksi et jättänyt häntä?"

"Mitä?" Sammakko kysyi vaisusti. "Hän oli suunnitellut pakom-

me. Minun oli pakko olla hänen kanssaan." Hän katsoi Ivania tutkivasti, etsien myötätuntoa, jota toiset miehet harvoin soivat hänelle. "Sitä paitsi hän piti opaalit."

"Et kai usko että hän jakaa ne sinun kanssasi?"

Sammakko siristi silmiään. "Mitä tarkoitat?"

"Noo, sanoit että saisit viisituhatta, mutta kuulin että opaalien arvo on viisikymmentätuhatta tai jotain sinne päin. Minusta näyttää siltä että kaverisi sahaa sinua silmään. Viisi ei ole puolet viidestäkymmenestä, eihän?"

Sammakko ei vastannut. Hän käänsi kasvonsa tuuleen, poispäin venäläisestä. Ivan siirtyi entiselle paikalleen.

HELLE oli ankaraa, ja taivaanrannassa tanssi väräjäviä kuvajaisia. Heidän edessään tie katosi sananmukaisesti ilmaan.

Viitta tuli näkyviin vähitellen väräjävien kangastusten seasta. Heidän ajaessaan lähemmäksi se kasvoi kiviröykkiön tukemaksi matalaksi pylvääksi, jonka huipulla oli kömpelö nuoli.

MULKA 3 KM. Vinollaan oleva viitta osoitti vasemmalle tieltä kohti lehmän luurangon ohi kulkevia pyöränuria. Vaalenneet luut ja vino pylväs olivat ainoat muukalaiset tässä aavikkokivien suunnattomassa siirtokunnassa. Nuo rautapitoiset kivet – pään- ja nyrkinkokoiset tuulen sileiksi hiomat murikat – levisivät kiiltävänä punaisena päällysteenä taivaanrantaan saakka.

"Helvetin mukulakivet", Fred sanoi ja kääntyi vasemmalle.

Johnny Parsons oli alkanut turtua helteen vaikutuksesta, ja hän hätkähti sanat kuullessaan. "Mitä?"

Fred ohjasi autoa kaksoisuria pitkin kivikon halki. "Sturt kutsui kivierämaan tätä osaa Helvetin mukulakiviksi. Häneltä ja hänen miehiltään kesti toista vuotta kävellä ja ratsastaa sen poikki. Hän tuli sokeaksi, varmaan häikäisystä..."

"Anna entisten aikojen olla." Johnny kääntyi istuimellaan. Hänen päässään oleva haava oli taas alkanut vuotaa. "Missä seuraava pysähdyspaikka on?"

"Edessäpäin on harjanne. Tila näkyy sen alapuolella."

Harjanne kupli näkyviin väräjävän helleauteren reunalta, ja tie kaartui oikealle, sen harjan yli. Sitten tuli näkyviin korkea radiomasto. Sen jälkeen, kuin näkyvyyden peittävistä huuruista esiin kiskottuna, maston viereltä erottui näkyviin asuinrakennus.

"Mulka", Fred sanoi. "Se on karja-asema, jota hoitaa Tim Sanderson perheineen. Asunut täällä koko ikänsä."

Johnny tarkkaili rakennusta. "Kuinka suuri perhe on?"

"Tim, hänen vaimonsa ja kolme lasta."

"Kuinka vanhoja ne ovat? Lapset, tarkoitan."

"Vanhin poika on kaksissakymmenissä. Toinen on seitsemän- tai kahdeksantoista, tyttö on huomattavasti nuorempi."

"Isoja poikia?"

"Kuule, jos aiot aiheuttaa heille ikävyyksiä, jatketaan matkaa. Sinulla ei ole mitään syytä vahingoittaa näitä ihmisiä."

"Kuka on puhunut vahingoittamisesta? Käyttäydy vain kuten tiedunnassa, niin ei synny hankaluuksia."

He pysähtyivät rakennuksen rauta-aidan ulkopuolelle pysäköidyn avopakettiauton viereen. Kaksi laihaa koiraa juoksi haukkuen heitä vastaan.

Johnny naputti aseensa piipulla Barbaran polvea. "Muistutukseksi vain", hän sanoi hymyillen tytön vihamielisiin silmiin. "Tee jotain väärin, niin minä käytän tätä." Hän pani aseen taskuunsa.

Kuljettajan puolelle ilmestyi lyhyt, tanakka mies. "Päivää, Fred", mies sanoi hiljaisella äänellä. Hän huomasi Barbaran ja kohotti leveälieristä hattuaan. Liike paljasti kaljun pään, joka oli yhtä punainen ja kiiltävä kuin aavikkokivi.

"Tämä on Tim Sanderson", Fred sanoi alkaessaan laskeutua ohjaamosta. "Tim, tämä on Barbara Dean, Birdsvillen uusi sisar, sekä ystäväni Johnny Smith."

Sanderson nyökkäsi tervehdykseksi ja katsoi sitten molempien miesten kasvoja kysyvästi. "Ette kaikesta päätellen ole olleet ystäviä kovin kauan", hän sanoi. "Mitä teille on tapahtunut?"

"Noo, se oli pelkkä vahinko."

"Niin oli", sanoi Johnny tyrkäten Barbaraa, niin että tämä poistui Fredin puolelta. Hän seurasi tyttöä. "Meillä kävi tuuri, vai mitä, Fred? Muutama laatikko putosi päällemme edellisessä paikassa."

"Saisimmeko vähän peseytyä", Fred sanoi.

"Totta kai. Oli teillä totta vie tuuria. Jos koko lasti olisi pudonnut, olisitte hautautuneet sen alle." Tim katsoi ylös ja nyökkäsi Ivanille. Sitten hän huomasi Sammakon. "Kuka tuo kiväärimies on?"

"Hän on Johnnyn velipuoli. Vanhoja tuttuja vuosien takaa. He matkustavat mukanani ihan huvikseen."

Miehen silmät kirkastuivat. "Mistä te olette?" hän kysyi Johnnylta.

”Olemme vähän kierrelleet. Viimeksi olimme Adelaidessa.”
”Täällä on vähän erilaista kuin Adelaidessa, vai mitä?”
Johnny nyökkäsi. Hän ei sanonut mitään, ja tuli piinallinen hiljaisuus.
”No niin”, sanoi Sanderson kääntyen. ”Maistuisiko tee?”
”Se olisi ihanaa”, Barbara sanoi, ja he lähtivät kohti varjoisaa kuistia. ”Olette varmaan asunut täällä koko ikänne.”
Sanderson hymyili tytölle. ”Rakastan tätä paikkaa”, hän sanoi. ”Tuntuu teistä varmaan kummalliselta.” Hän odotti kohteliasta vastaväitettä ja jatkoi sitten. ”Näyttää viimeiseltä paikalta maailmassa, missä kukaan haluaisi asua, mutta jonkin ajan päästä tämä maa menee veriin. Olen käynyt suurissa kaupungeissa, mutta olen aina iloinen palattuani tänne. Oli miten oli”, hän sanoi virnistäen, ”teille maistuu tee. Äiti”, hän huusi. ”Vieraita.”
Hän avasi verkko-oven. Pitkäsäärinen kymmenvuotias tyttö, joka katseli heitä keittiön varjoista, peräytyi ujosti.
”Tuo on tyttäreni Margaret.” Hän säteili mielihyvästä. ”Hänestä on kovasti apua kotitöissä. Mutta käykää toki istumaan. Fred, sinä hän tiedät, missä kylpyhuone on. Mene ystäviesi kanssa ensin siistiytymään.”
Johnny kääntyi Sammakon puoleen, joka oli aivan oven sisäpuolella. ”Istu sisaren viereen siksi aikaa kun minä tulen takaisin”, hän ehdotti ja seurasi Frediä huoneesta.
Heidän palatessaan rouva Sanderson oli alkanut kaataa teetä kuppeihin. Hän oli pitkä nainen, jolla oli tavattoman viehättävät kasvot. ”Ihmiset matkan varrella juoruavat jo teistä, sisar”, hän kuului puhuvan. ”Uusi sisar on suuri tapaus, varsinkin kun hän matkustaa herra Crawfordin kaltaisen komean nuoren miehen kanssa.”
”Minun lienee syytä varoittaa teitä, sisar Dean”, sanoi Fred puolustellen, ”että rouva Sanderson on yrittänyt naittaa minut ensimmäisestä matkastani lähtien. Hän ei ymmärrä, että minä olen misogaami.”
”Taas hän aloittaa”, rouva Sanderson sanoi silmät tuikkien. ”Joka matkalla tämä meidän puhuva sanakirjamme antaa minulle uuden sanan, jota en ole koskaan kuullut.” Sitten hänen silmänsä kapenivat. ”Mitä teidän kasvoillenne on tapahtunut? Oletteko raapinut itseänne?”
”Hänellä ja hänen ystävällään kävi tosi hyvä tuuri”, Sanderson puuttui puheeseen. ”Osa kuormaa putosi heidän päälleen Etadunnassa.”

”Etadunnassa?” sanoi rouva Sanderson, ja hänen äänensä oli niin täynnä epäilyä, että Fred puuttui nopeasti puheeseen.
”Heti Etadunnan jälkeen. Osa kuormaa oli irti. Pysähdyimme kiristämään köysiä, ja pam, saimme laatikot niskaamme.”
”Hyvänen aika”, rouva Sanderson sanoi kasvot huolesta kurtussa. ”Olisitte voineet päästä hengestänne.” Hän kääntyi Johnnyn puoleen ja tutki tätä tarkkaan. ”Voinko hakea teille jotain? Kasvonne näyttävät kipeiltä.”
”Ei. Kiitos. Teetä joisin kyllä mielelläni kupillisen.”
”Totta kai”, rouva Sanderson sanoi ja ojensi hänelle kupin ja teevadin. ”Entä te, sisar, pidättekö te teestä?”
”Juon sitä mielelläni.”
”Ajattelin että te ette ehkä erityisemmin pidä siitä.”
”Eihän toki, tämä maistuu minulle kovasti.”
”Ei, tarkoitin yleensä. Rouva Leary sanoi, että te ette huolinut teetä Etadunnassa. Tiedättehän, miten joidenkin ihmisten laita on. Te joitte teetä Dulkaninnassa, ja se seikka saattoi rouva Learyn pois tolaltaan. Katsokaas, vieraita käy täällä niin vähän ja hän juttelee mielellään. Varsinkin kun tulee joku, josta on puhuttu niin paljon kuin teistä ja. . .”
”Riittää jo, Kath”, sanoi hänen miehensä. ”En tiedä, sisar, mutta kun naisväki pääsee käyttämään radiota, he ovat kuin papukaijalauma.”
”Voi, Tim, luulin vain ettei hän pidä teestä, koska hän ei halunnut sitä Etadunnassa. Tiedättehän toki mitä minä tarkoitan, sisar?”
”Totta kai, rouva Sanderson. Fredillä oli kiire enkä halunnut viivyttää häntä.”
”Näetkö nyt, Tim?”
Sanderson joi kuppinsa tyhjäksi. ”No jaa”, hän sanoi, ”vähemmän puhetta ja enemmän työtä. Mennään purkamaan tavaroita.”
Fred nousi. ”Kiitos teestä. Tuletteko mukaan, Ivan ja Johnny?”
Johnny nyökkäsi. ”Tim”, hän sanoi, ”sinulla on kai pari poikaa. Ovatko he kotosalla?”
Sanderson pysähtyi ovella. ”Ei, he lähtivät aamulla hakemaan karjaa. Viipyvät poissa pari päivää.”
Fred sanoi: ”Jos pojat eivät kerran ole kotona, veljesi voisi ehkä auttaa meitä, vai mitä, Johnny?”
Sammakko siirteli jalkojaan vaivautuneena, mutta Johnny ei ollut kysymystä kuulevinaankaan. ”Entä te, sisar?” hän kysyi. ”Aiotteko te tulla katsomaan?”

"Mitä ihmettä varten hän haluaisi tulla katsomaan?" rouva Sanderson sanoi. "Jättäkää te miehet meidät kahden kesken. Sisar on varmaan saanut tarpeekseen auringosta."

"Hyvä ajatus", sanoi Fred.

"Voisi olla hyvä jos veljenikin jäisi", Johnny sanoi. "Hän ei näytä voivan oikein hyvin."

"Se on totta", sanoi Sammakko hyvillään tilaisuudesta saada jäädä sisälle. "Olen tosiaan ollut vähän huonovointinen. Johtuu varmaan auringosta."

"Siinä tapauksessa on parasta pysytellä sisällä, kun kerran voitte", sanoi rouva Sanderson. "Sisällä oli puolen päivän aikaan kolmekymmentäkuusi astetta, mutta tuntuu vieläkin viileämmältä kuin ulkona."

Toiset miehet lähtivät ulos jättäen Sammakon naisten kanssa sisälle. Rouva Sanderson katsoi häntä hetken huolestuneena, kääntyi sitten Barbaran puoleen ja aloitti keskustelun. "Teitä odotetaan kovasti Birdsvillessä. Rouva Thomasin vauvan pitäisi syntyä minä päivänä hyvänsä. Hänellä on joka kerran vaikeuksia. Tämä on kahdeksas. Olette kai ensimmäistä kertaa tällaisessa paikassa – lähetyssairaalassa, tarkoitan."

Barbara nyökkäsi rouva Sandersonin jatkaessa. "Saatte totisesti huomata, että kaikki on toista kuin Crown Streetillä. Tiedän teistä näet kaiken", rouva Sanderson selitti nähdessään Barbaran hämmästyneen ilmeen. "Beth toisti meille sanasta sanaan, mitä kerroitte Dulkaninnassa. Olitte työssä Crown Streetillä ja teillä oli Elizabeth Bayssä huoneisto, josta avautui näköala Sydneyn satamaan, ja te olette kaksikymmentäkuusivuotias, ja – Beth ei kertonut, olitteko te kihloissa tai jotain. . ."

"Taivaan vallat, en." Barbara nauroi.

"En uskonutkaan. Ei kukaan jonkun komean lääkärin kanssa kihloissa oleva tyttö lähde Birdsvilleen. Toivottavasti ette pane pahaksenne jos kysyn, mutta mistä johtuu, että te ette ole löytänyt ketään mukavaa nuorta miestä?"

Barbara näytti hämmentyneeltä. "Noo", hän sanoi, "minulla on kai ollut liikaa kiireitä. Toden sanoakseni en ole ollut siitä kovin huolissani."

"Herranen aika, jos olisitte asunut täällä koko ikänne, olisitte mennyt naimisiin aikoja sitten." Hän kumartui luottamuksellisesti eteenpäin. "Täällä päin ei ole kovin monta naimakelpoista miestä."

"No", sanoi Barbara, "en ole ajatellut hakea täältä aviomiestä."

Rouva Sanderson nauroi hämillään. "Fred on mukava mies", hän sanoi. "Hänellä olisi pitänyt olla vaimo huolehtimassa hänestä jo vuosia sitten. Fredin tarina on aika surullinen, kai te sen tiedätte."

"Niinkö? En tiedä."

"Niin, hän oli hyvin ihastunut tyttöön, joka asuu tuonnempana tien varrella." Hän nyökkäsi tytön asuinpaikan suuntaan. "Betty Spencer. Tapaatte hänet huomenna. Oikein mukava tyttö, mutta ei ihan Fredin tyyppiä, minun mielestäni. Oli miten oli, hän on sievä pikku nainen, ja Fred oli iskenyt häneen silmänsä, mutta hän yllätti ja meni naimisiin sen Clifton Hillsistä kotoisin olevan kaverin kanssa. Nyt heillä on vauva. Kova paikka Fredille. Arvelen että hän on yhä vähän pihkassa Bettyyn."

Barbara kumartui eteenpäin. "Saisinko vielä vähän lisää teetä?"

Rouva Sanderson kaatoi teetä puhuessaan. "Fred on häntä aika paljon vanhempi, siinä kolmekymmentäviisi tai jotain sinne päin. Betty olisi joka tapauksessa ollut hänelle liian nuori, ei vielä kahtakymmentäkolmeakaan." Kath Sanderson hymyili iloisesti odottaen vieraansa vastausta.

"Kuinka kauan sitten tämä tapahtui?" Barbara kysyi.

"Häätkö? Betty meni naimisiin puolitoista vuotta sitten."

"Tokihan herra Crawford on jo selviytynyt siitä."

"Kuinka niin? Hän joutuu poikkeamaan Clifton Hillsissä joka matkalla ja tapaamaan Bettyn. Ja hänen työnsä on liian yksinäistä. Ainoa ihminen, jonka kanssa hän on tekemisissä pitempään, on Ivan, ja hän tuskin saa kenenkään ajatuksia pois sievästä tytöstä. Fred on pykälän parempi kuin monet ihmiset, joita tapaatte. Hänen hartioillaan on terävä pää, uskokaa vain."

He juttelivat vielä parikymmentä minuuttia, ja sitten Sammakko liittyi heidän seuraansa kuistille.

Miehet olivat purkaneet postin, öljy- ja polttoainetynnyrit sekä elintarvikkeet. Rouva Sanderson alkoi selata postia hänen miehensä kantaessa hedelmälaatikoita sisälle.

"Voinko minä nyt mennä vessaan?" Sammakko kysyi Johnnyltä. Rouva Sanderson kohotti katseensa sen kuullessaan.

"Mene vain, minä näytän, missä se on", Johnny sanoi. Hän avasi verkko-oven ja johdatti Sammakon huoneen poikki. Sanderson, joka oli kantanut hedelmät varastoon, käveli heidän ohitseen nyökäten mennessään. Johnny odotti, kunnes kuistin ovi oli läimähtänyt. "Kuule, Sammakko", hän kuiskasi kiireesti. "Se on tämän käytä-

vän päässä. Matkalla ohitat radion. Tee se toimintakyvyttömäksi."

Sammakko hämmästeli. "Miksi ihmeessä?"

"Emme halua heidän kertovan meistä maailmalle. Ja päästyäsi ulos, tee jotain heidän autolleen, niin ettei se lähde liikkeelle. Pidä nyt kiirettä." Johnny tyrkkäsi Sammakkoa ja palasi kuistille. Viisi minuuttia myöhemmin Sammakko tuli takaisin. Hän nyökkäsi Johnnylle.

Barbara puhui rouva Sandersonille. "Saisinko piipahtaa kylpyhuoneessanne puuteroimassa nenäni?"

"Totta kai", sanoi rouva Sanderson ja laski postin rottinkipöydälle. "Olen vain pahoillani sen vuoksi, että joudutte lähtemään niin pian."

Kylpyhuoneeseen tultuaan Barbara sulki huolellisesti oven, otti huulipuikon laukustaan ja kirjoitti peiliin suurin punaisin kirjaimin: AUTTAKAA. MIEHET OVAT MURHAAJIA. ILMOITTAKAA MARREEN POLIISILLE. HE TAPPAVAT MEIDÄT.

Hän peräytyi askelen ja luki viestin, sipaisi sitten kiireesti punaa huuliinsa ennen kuin lähti.

Hänen tullessaan ulos Fred seisoi kuorma-auton vieressä. Sanderson oli täyttänyt vesileilin ja kiinnitti sitä eteen. Hänen lähellään Sammakko näytti tutkivan tilan avolavapakettiautoa, ja rouva Sanderson seisoi Johnnyn kanssa aidan luona.

"Olette olleet kovin ystävällisiä", Barbara sanoi Johnnyn katsoessa häntä kärsimättömästi. "Olen pahoillani, että sotkimme kylpyhuoneenne niin pahasti."

"Voi, ei se mitään, kultaseni. On hauskaa tavata niin monta ihmistä yhdellä kertaa." Hän katsoi kun Barbara käveli kuorma-auton luokse.

"Sanokaa Margaretille terveisiä minulta", Fred huikkasi.

"Taivaan vallat, unohdin aivan tytön", Barbara sanoi. "Minne hän joutui?"

"Hän on hiljainen pikku hiirulainen", Fred sanoi. "Hän menee piiloon, kun tulee vieraita." Auto rullasi eteenpäin koirien haukun saattamana.

Tim Sanderson ja hänen vaimonsa vilkuttivat ja katsoivat kun auto loittoni pohjoista kohti. Rouva Sanderson tunsi pienen käden tarttuvan omaansa ja hymyili tyttärelleen. "Olet siis vihdoinkin tullut piilostasi, vai?" hän sanoi.

"Isi", tyttö kysyi katsoen ylös vaaleansinisin silmin. "Mitä se mies otti radiosta?"

"Mitä sinä tarkoitat?" Sanderson kysyi. "Mikä mies?"

"Se lyhyt ja lihava. Olin piilossa ja näin hänet. Hän ei varmaan halunnut kenenkään näkevän, koska hän vilkuili koko ajan ympärilleen."

Sanderson tuijotti kaukaista pölyvanaa. "Ei kukaan menisi tekemään sellaista", hän mutisi. "Olet varmasti kuvitellut koko jutun."

"Enkä ole", tyttö väitti. "Hän otti jotain."

"Mennään katsomaan", rouva Sanderson ehdotti.

Radiohuoneessa Sanderson kytki virran isoon laitteeseen. Hän odotti useita sekunteja ja kääntyi sitten vaimonsa puoleen kasvot valkoisina. "Se ei toimi. Miksi ihmeessä. . ." Hän katsoi tyttöä. "Mitä hän otti? Mistä hän otti sen?"

"Tuolta ylhäältä." Margaret näytti. "Takaa."

Sanderson nousi polvilleen pöydälle ja kurkisti laitteen taakse. "Hän otti totisesti jotain", hän jyrähti. "Tämähän on aivan tyhjä. Mitä ihmettä hän tekee radion sisuskaluilla?" Hän katsoi tyttöä vihaisesti. "Miksi et sanonut meille? Se mies on nyt poissa." Hän levitti käsivartensa. "Ja me olemme täysin eristyksissä muusta maailmasta."

Rouva Sanderson pudisti päätään. "En pitänyt hänen ulkonäöstään. Tim, niissä miehissä on jotain outoa. Fred ei ole koskaan ennen maininnut heitä. Ja se lihava jopa kysyi siltä toiselta, saako hän mennä kylpyhuoneeseen." Hän vaikeni. "Kylpyhuoneeseen! Sisar kävi siellä hänen jälkeensä ja sanoi että se on likainen." Hän lähti menemään kylpyhuonetta kohti. "Jos se mies on liannut tämän paikan. . ."

Hän vetäisi oven auki.

Mulkan pohjoispuolella kivikkoisella tasangolla kohosi hiekkaharjanteita ja pieniä kukkuloita. Aurinko oli matalalla taivaalla ja purppuraiset varjot täplittivät maata. Fred Crawford kääntyi pois tieltä kohti kukkulaa, jolla olivat erään asuntotilan jäännökset. Täällä he yöpyisivät. Rakennus oli savitiilistä tehty suorakaide, jossa oli ammottavat aukot siinä, missä ovi ja ikkunat olivat olleet. Muutaman kuolleen puun vänkkyräinen runko jakoi sen yksinäisyyden.

Fred auttoi Barbaran alas. Barbarasta tuntui kuin hän olisi tunkeutunut kauan unohduksissa olleelle hautausmaalle. "Onko täällä toisaan asunut ihmisiä?" hän kysyi epäuskoisena. "Kuinka se on voinut olla mahdollista?"

"Ei se ollutkaan. Juuri siitä syystä he lähtivät pois. Hei", Fred huikkasi Ivanille, "auttaisitko vähän." Yhdessä he kantoivat ruuat ja makuupussit rakennukseen, missä Johnny odotti.

Barbara pysyi paikallaan tarkastellen maisemaa. Sammakko nojasi kuorma-autoon kivääri hihnasta käsivarsillaan. Hän hymyili Barbaralle. Tämä kääntyi ja lähti seuraamaan Frediä.

"Voisitte te edes puhua minulle", Sammakko sanoi hiljaa Barbaran ohittaessa hänet. Tämä tihensi askeliaan. "Senkin leuhka lehmä", Sammakko mutisi.

Hän odotti, kunnes Barbara oli kadonnut näkyvistä, ja meni sitten ovelle. Sisällä hiekka peitti lattian. Barbara tasoitti käsillään hiekkaa yhdessä nurkassa. Hän oli varannut sen yöpymispaikakseen. Hän suoristautui, näki Sammakon ja meni ulos, missä Fred täytti kenttäpakkia vedellä.

Varjot olivat levinneet ja sulautuivat yhteen. Fred pani pakin pienelle spriikeittimelle ja alkoi keittää nakkeja Barbaran viipaloidessa leipää. Sitten Barbara jäi tuijottamaan tuleen. Hänen ajatuksensa kulkeutuivat takaisin Mulkaan, ja hän mietti, oliko Sanderson jo mahtanut nähdä hänen viestinsä. Apua saattoi jo olla matkalla. Aamulla koko tämä painajainen olisi kenties ohi.

Ensimmäisen kerran miesten ilmestymisen jälkeen hän tunsi ruumiissaan luottavaisen mielialan aiheuttamaa lämpöä. Vieläpä keitin tuntui hilpeältä. Ja Fredissä, joka oli kumartuneena pakin ylle, oli jotain rauhoittavaa. Melkein koomista. Fred, joka ansaitsi elantonsa työllä, joka olisi useimmista miehistä liian rankkaa, hääräili keittimensä ääressä kuin mikäkin hermostunut perheenemäntä. Barbara katseli häntä hymyillen itsekseen.

Minkähänlainen se Clifton Hillsin Betty mahtoi olla? Barbara huomasi yrittävänsä muodostaa mielikuvaa nuoresta tytöstä, joka oli särkenyt Fredin sydämen. Hän taputti hiuksiaan nopealla tiedostamattomalla eleellä ja siirtyi lähemmäksi Frediä.

"Kuinka sujuu, kokki?" hän kysyi.

Fred kallisti hattuaan taaksepäin ja hymyili hänelle. "Onko nälkä?"

"Meillä kaikilla on nälkä", Johnny sanoi. Hän makasi kyljellään toisen kyynärpäänsä varassa toinen käsi pitäen veltosti asetta sylissä. "Mitä sinä yrität tehdä niistä makkaroista? Keittoa vai?"

"Otahan rauhallisesti", Fred sanoi ja virnisti Barbaralle.

He söivät nakit, ja maan peittyessä yöhön Fred keitti teetä, jonka kanssa he söivät aprikoosihillolla siveltyä leipää. Sitten Fred sam-

mutti keittimen ja äkkiä pimeys erotti heidät toisistaan.

"Ei liikettäkään", Johnnyn ääni tiuskaisi. Hän nousi istumaan ja kaiveli taskuaan etsien taskulamppua. Sen valo, jo heikko ja keltainen, osui postimieheen. "Miksi sammutit sen vehkeen?"

"Ei sen voi antaa palaa koko yötä. Voithan sinä kerätä puita ja tehdä kunnon nuotion, jos pelkäät pimeää."

"Älä sinä puhu että minä pelkään, posteljooni. Haluan valoa vain jotta näemme toisemme." Hän valaisi lampullaan Ivania. "Mene hakemaan puita. Sammakko, mene sinä mukaan."

Ivan nousi seisomaan ja katosi varmoin askelin pimeään, ja Sammakko otti taskulamppunsa pystyäkseen seuraamaan venäläistä.

"Kaunis yö", Sammakko sanoi tavoitettuaan Ivanin.

"En käsitä, mitä varten sinä siedät kaveriasi", Ivan sanoi. "Hän komentelee sinua kuin mitäkin käskyläistä."

"No, jonkunhan on joka tapauksessa haettava puita."

"Mutta miksi sinun? Miksei hänen? Hän ei ole pannut tikkua ristiin. Ja hän on pannut sinut istumaan auringossa koko ajan." Ivan pysähtyi ja pudisti päätään. "Hän väitti teidän olevan yhtiökumppaneita, vai mitä? Aika omituisia yhtiökumppaneita siinä tapauksessa. Sinä teet kaiken työn ja hän pitää opaalit. Minä en kyllä luottaisi häneen." Hän lähti taas kävelemään.

"Mitä tarkoitat?"

"Tarkoitan kaikkia niitä juttuja ihmisten tappamisesta. Olen nähnyt hänen katsovan sinua mielipuolen tavoin. Sinulla on ase. Jos minä olisin sinä, minä käyttäisin sitä häneen, ennen kuin hän ampuu sinut. Sen hän joka tapauksessa vielä tekee. Näyttäisitkö valoa?"

Sammakon otsa kurtistui mietteliäisiin ryppyihin hänen näyttäessään Ivanille valoa. "Ei Johnny tee minulle mitään", hän sanoi. "Hän tarvitsee minua."

"Siitä päätellen, mitä hän puhui tänään, hän ei tarvitse sinua."

"Mitä hän sanoi?"

"No, kuulin vain jotain, kun sinä et ollut paikalla. En sano enempää. Yritän vain varoittaa sinua kaikessa ystävyydessä."

Sammakko istuutui kivikkoiseen maahan. "Mitä hän sanoi?"

Ivan, joka oli selin Sammakkoon, hymyili. "On parempi etten sano. Mutta minä en antaisi hänen tehdä sitä, mitä hän yrittää tehdä sinulle."

"Tehdä mitä? Mistä sinä puhut?"

"Syyttää sinua sen naisen tappamisesta."

"Mitä?" Sammakko hyppäsi pystyyn. "Syyttää minua siitä?"
"Shh, ei niin kovaa. Ääni kantaa täällä kauas."
Sammakko tunsi kylmän pelon kohoavan sisällään. "Hän sen naisen tappoi enkä minä. Ei hän voi siitä minua syyttää."
"No, hän laskee, että jos teidät saadaan kiinni, sinä olet se joka killuu hirressä eikä hän."
Sammakko sammutti taskulampun ja tuijotti ympärillä leviävää varjoista autiutta. Hänen teki mieli paeta jonnekin.
"Me kaikki uskomme sinua", Ivan sanoi. "Mutta jos meille tapahtuu jotain, on vain sinun sanasi hänen sanaansa vastaan. Henkesi ei ole puupenninkään arvoinen. Vaikka selviytyisittekin, hän ei jaa saalista kanssasi. Hän tappaa sinut. Ja jos joudutte kiinni, hän toimittaa sinut hirteen."
Sammakko puristi lujasti kivääriä. "En usko sinua. Tämä on jonkinlainen juoni." Hän sylki sanat suustaan.
"No, minä en ainakaan irrottaisi silmiäni hänestä, jos olisin sinä. Mutta lähdetään jo, ennen kuin hän häipyy ja jättää meidät tänne."
Silloin Sammakko juoksi rinteen laelle ja tuijotti alas. Siellä ei näkynyt valoa. "Johnny", hän huusi. "Oletko siellä?"
"Mikä hätänä?" kuului Johnnyn ääni. "Missä venäläinen on?"
"Täällä hän on." Sammakon äänessä soinnahti helpotuksen huokaus.
"Tulkaa tänne että saadaan nuotio palamaan. Taskulamppuni paristo on lopussa."
Ivan oli tullut Sammakon luokse. "Hän määräilee sinua yhä, huomaathan", hän sanoi vaisusti, ja he kävelivät alas puutaakkaa kantaen.
Ivan viritti pienen nuotion ovensuuhun. Fred nousi seisomaan. "Taidanpa lähteä pienelle kävelylle ja käyn sitten nukkumaan", hän sanoi haukotellen.
"Mitä sinä selität?" Johnny sanoi. "Et sinä millekään kävelylle lähde."
Fred loi Johnnyyn säälivän katseen. "Joko minä kävelen jonnekin muualle tai tyhjennän rakkoni sinun kintuillesi. Kumpi käy?"
"Onpa vitsikästä. Hyvä on sitten. Sammakko." Johnny viittasi peukalollaan. "Mene hänen mukaansa. Tähtää häntä koko ajan kiväärillä." Ivan vilkaisi Sammakkoa kuin sanoakseen, mitä minä sanoin.
Johnny katsoi heidän peräänsä kunnes he katosivat ja asteli sitten Barbaran luo. "Ei hullumpaa, vai mitä?" hän sanoi tyynnytellen ja

kumartuen Barbaran ylle. Tämä käänsi päänsä poispäin miehestä.
"Minä puhun sinulle", Johnny sanoi korottaen ääntään. Hän ojensi kätensä, tarttui tyttöä hiuksista ja käänsi tämän kasvot itseensä päin. Barbara puri hampaansa tiukasti yhteen. "Kun minä puhun sinulle", Johnny sanoi hampaat narskuen, "sinä kuuntelet." Barbaran silmät olivat kyynelissä, mutta hän ei päästänyt ääntäkään.
"Hei", Ivan huudahti, "lopeta tuo."
Johnny irrotti otteensa tytöstä ja kääntyi venäläiseen päin. "Onko sinulla jotain asiaa?" Hänen silmänsä olivat äkkiä innokkaat. "Minusta olisi näet nautinto ampua sinut." Hän heilutti asetta hitaasti puolelta toiselle.
"Ei mitään", Ivan sanoi avuttomasti. "Kunhan et satuta tyttöä."
"Olen ihan kunnossa, kiitos vain, Ivan", Barbara sanoi. Hän vilkaisi Johnnyä ja käänsi päätään, kunnes mies vetäytyi pois.
Hetkistä myöhemmin Fred ja Sammakko palasivat. "Minä käyn nukkumaan", Fred ilmoitti. "Voisi olla hyvä ajatus, jos kävisimme kaikki." Barbara nousi seisomaan, ja Fred laski kätensä hänen olalleen. "Kunnon yöunet saavat olosi tuntumaan paremmalta. Yritä olla murehtimatta. Tiedätkö", hän lisäsi virnistäen, "valitsit huonon ajankohdan matkallesi."
Barbara vastasi hymyyn. Hän odotti kunnes Fred oli kadonnut sisälle rakennukseen, ennen kuin hän kääntyi Johnnyyn päin. "Sallitte kai minun lähteä kävelylle – yksin."
"Tuonne", Johnny osoitti autosta poispäin. "Eikä sitten viivytä kauan."
Hän asteli Sammakon luokse. "Pidämme vahtia tämän yön", hän sanoi. "Minä teen ensimmäisen vuoron ja sinä nukut. Anna kivääri minulle."
Sammakko empi. "No, anna se tänne. Et kai aio ottaa sitä mukaan petiin, vai mitä?" Johnny ojensi kätensä ja otti kiväärin. Hän pani sen kainaloonsa, astui muutaman askelen ja katsoi pimeään.
Ivan käveli Sammakon ohi. "Nyt sinulla ei ole asetta", hän mutisi. Hän jatkoi matkaa sisälle taloon ja kävi pitkälleen Fredin lähelle.
"Oletko kunnossa?" Ivan kysyi.
"Paikat vähän hellänä. Entä itse?"
"Minä olen kunnossa." Ivan alensi ääntään. "Olen saanut lihavan vähän pelkäämään", hän sanoi luottamuksellisesti. "Hän uskoo että hänen kaverinsa aikoo kääntyä häntä vastaan. Saattaa olla meille hyödyksi, vai mitä arvelet?"
"Voi olla. Mitä he tekevät tuolla ulkona parhaillaan?"

"Vahtivat meitä vuorotellen. Lihava nukkuu ensin."

"Missä Barbara on?"

"Lähti kävelylle. Johnny lääppi häntä sinun poissa ollessasi. Veti häntä hiuksista."

Fred nousi istumaan. "Mitä? Miksi?"

"Hän ei suostunut puhumaan Johnnyn kanssa tai jotain. Minusta tuntuu että mies on tärähtänyt."

"Siitä ei ole epäilystäkään." Fred kumartui Ivanin puoleen. "Ivan, meidän täytyy tehdä jotain, mutta vaikka mietin pääni puhki, en keksi mitä." Hän laskeutui takaisin makuulle ja tuijotti nuotiosta heijastuvan valon leikkiä seinällä. Pian hän sulki silmänsä.

Ivan tutki ystävänsä kasvoja. Fred oli tuomittu kuolemaan. Ehkä he kaikki kuolisivat. Jonkun olisi tehtävä jotakin. Fred ei voinut, sillä jos hän epäonnistuisi, joku toinen kuolisi. Tyttö ei voinut. Jäljelle jäi hän. Hän oli yrittänyt kääntää Sammakon Johnnyä vastaan, mutta yritys ei ehkä onnistuisi. Hän kierähti kyljelleen ja ajatteli asiaa.

Barbara tuli sisään ja meni makuupaikalleen nurkkaan. Ivan kuuli hänen huokaavan laskeutuessaan lattialle. Sammakko toi autosta kokoon taitellun suojapeitteen, laittoi sen seinän viereen ja kävi sille makaamaan. Sitten Johnny tuli ovelle ja kävi istumaan tiiliin nojaten.

Johnny oli kaksikon vaarallinen jäsen. Niinpä Ivan odottaisi kunnes tulisi Sammakon vuoro. Sitten hän yrittäisi jotain. Hän sulki silmänsä ja odotti.

IVAN tärisi ja heräsi. Häntä paleli, mistä päätellen hän oli nukkunut jonkin aikaa. Hän kohottautui toisen kyynärpäänsä varaan. Fred hengitti syvään, ja hänen hengityksessään kuului heikko, rahiseva kuorsauksen aavistus.

Nuotio oli varmaankin sammunut, koska oviaukosta ei kajastanut valoa. Hän erotti ovensuussa varjomaisen hahmon, joka oli kyyryssä ikään kuin nukkuisi. Hitaasti, niin hiljaa kuin pystyi, Ivan nousi seisomaan. Hän pidätti hengitystään ja odotti tiuskaisua, mutta mitään ei kuulunut.

Hän hiipi eteenpäin kunnes näki ulos. Kuu oli noussut, ja maa hohti kuin paljas iho. Oviaukossa kyyhöttävän vartijan piirteistä ei voinut erehtyä: siinä oli Sammakko. Kivääri nojasi hänen kumaraiseen olkapäähänsä.

Ivan pohti, pitäisikö hänen pyytää Fred apuun. Mutta Fred saat-

taisi aiheuttaa ääntä herätessään. Ei, hän pystyisi tekemään sen yksin. Hän halusi tehdä sen yksin. Hänen ruumistaan alkoi kihelmöidä jännityksestä.

Sitten hän lähestyi varovasti nukkuvaa Sammakkoa. Hän tuki oikean kätensä seinään. Toisella kädellään hän hapuili kivääriä. Hitaasti hän tarttui sen piippuun, siirtyi pois seinän luota ja otti siitä kiinni toisestakin kohdasta. Hän kiskaisi molemmin käsin kovaa.

Sammakko äännähti hämmästyksestä. Kohoava kiväärinperä mäjähti hänen leukaansa, ja hän lysähti raajat levällään maahan henkeään haukkoen. Ivan sujautti sormensa liipaisimelle ja loikkasi ulos kuutamoon Sammakon yli. Takaansa hän kuuli purjekankaan rahinaa. Hän kääntyi ja tähtäsi kiväärillä oviaukkoa.

"Mikä hätänä?" Se oli Johnnyn ääni, unesta sekava. "Mitä on tekeillä?" Hän törmäsi ovesta ulos ja astui Sammakon yli, joka kääntyi kontalleen. Sitten hän näki venäläisen. Hän astui askelen eteenpäin, näki kiväärin ja epäröi.

Ivan näki hänen kaivavan puseronsa taskua tavoitellen asettaan. Hän kohotti kivääriä. Hän tunsi polttavaa riemua. Hän veti liipaisimesta.

Onton naksahduksen kaiku tuntui kiirivän kivääriä pitkin tukin perälevyyn asti. Hän teki latausliikkeen ja veti taas. Klik.

Se oli tyhjä. Senkin typerys, Sammakko, senkin kirottu typerys. Hän huusi sitä äänettömästi maassa konttaavalle miehelle. Olet kanniskellut tätä asetta koko saakelin päivän etkä ole jumaliste ladannut sitä.

Hyvin hitaasti Johnny veti aseensa esiin. Hurjistuneena Ivan heitti kiväärin häntä päin ja kääntyi ja pinkaisi juoksuun. Hän kuuli luodin surahduksen. Hyvä Jumala. Kunpa ei olisi kuutamoa. Hän vilkaisi taakseen. Johnny seisoi leveässä haara-asennossa ja tähtäsi taas.

Ivan kompuroi eteenpäin poukkoillen puolelta toiselle. Hän ajatteli sotaa, Venäjää, sitä kun häntä oli viimeksi ammuttu. . .

Hän ei kuullut aseen pamahdusta. Tuntui vain turruttava potku korkealla hänen ruumiissaan. Iskun voima kiepautti hänet ympäri ja nurin. Hän oli selällään tuijottaen kuuta. Sitten kuu katosi ja hän oli jaloillaan ja juoksi. Häneen oli osunut. Ajatus huolestutti häntä enemmän kuin kipu. Oli kuin jonkin oudon käden sormet olisivat kynsineet hänen rintaansa. Hän kaatui taas.

Hän kuuli askelien ääntä. Epätoivoisena hän katsoi ympärilleen.

Maasto vyöryi loivasti kumpuilevana kohti pitkää hiekkaharjannetta. Hän juoksi viisikymmentä metriä, ennen kuin kyyristyi pensaan taakse.

”Minä näen sinut, partaniekka”, Johnny huusi. Hänen äänensä oli voitonriemuinen. ”Kuinka pitkälle luulet jaksavasi juosta?”

Toinen olkapää alhaalla, hengitys kurkussa rahisten Ivan juoksi edelleen. Hän yritti lisätä vauhtia. Kunpa Fred auttaisi. Fred. Hän pysähtyi ja veti keuhkonsa täyteen. ”Fred”, hän huusi.

Hän kuuli naurua. ”Fred ei pysty auttamaan sinua. Häntä tähdätään aseella.”

”Se ei ole ladattu”, hän yritti huutaa, mutta toinen laukaus viuhui hänen ohitseen. Hän juoksi. Taas kuului naurua. Hän katsoi taakseen ja näki miehen harmaan hahmon kävelevän perässään. Ei juoksevan, vaan kävelevän. Seuraten kuin metsästäjä joka on varma saaliistaan.

Ivan kompuroi eteenpäin. Jos hän pääsisi hiekkaharjanteelle, hän saattaisi pelastua. Hän tunsi nyt rinnassaan selvää kipua. Hän hieroi kädellään mahaansa. Se oli kostea. Ja tahmea. Verta. Hän kompastui ja oli kaatua. Hän jaksoi enää kävellä. Hiekkaharjanne. Tuosta kylmästi kiiltelevästä kohoumasta oli tullut hänelle itse elämän symboli.

Tuntui pimenevän. Oliko kuu mennyt pilveen? Hän katsoi ylös ja kaatui taas. Maa oli täällä pehmeämpää ja viileämpää. Hiekkaa. Siinä se. Hänen teki mieli hymyillä, mutta hän ei saanut silmiään auki.

Hän oli hiekkakukkulalla. Täytyy päästä sen laelle. . . Hän kuuli jonkun tulevan. Mutta häntä nukutti niin kovasti, ettei hän enää välittänyt.

Hän kuuli aseen jyrähdyksen, ja se kaikui ja kaikui ja kaikui.

FRED jähmettyi kuullessaan laukauksen. Hän odotti naurua, huutoa, jotain merkkiä siitä, että Ivan yhä pakeni Johnnyä. Oli kammottavan hiljaista. Hän lähti ovea kohti katsoakseen ulos.

”Pysy siellä”, Sammakko varoitti säikähtäneellä äänellä ja työnsi kiväärin Barbaran mahaan painaen tytön kovasti tiiliä vasten.

Fred peräytyi seinän viereen. ”Taivaan tähden, käännä se ase pois tytöstä”, hän sanoi. ”Sinä olet niin hermona, että se laukeaa pian.” Sammakko peräytyi, ja taas Fred katsoi hiekkakukkulan suuntaan. Hän ei ollut vieläkään varma siitä, mitä oli tapahtunut. Hän oli herännyt laukaukseen. Kun hän ehti ovelle, ei Ivanista

näkynyt jälkeäkään. Lihavalla oli kivääri ja Johnny ontui rinnettä ylös. Ivanin oli täytynyt käydä hänen kimppuunsa. Hän oli kuullut Ivanin äänen huutavan hänen nimeään. Sitten oli kuulunut lisää laukauksia. Hänen päänahkaansa alkoi kihelmöidä.

Hän kuuli askelten rahinaa, sitten Johnny ilmestyi harjanteen laen yli kalmankarvaisena kuutamossa ja lähti ontumaan rinnettä alas majalle. Kolmen metrin päässä Fredistä hän pysähtyi ja alkoi verkkaisesti ladata pistoolia ottaen patruunoita puseronsa taskusta. Hän kohotti katseensa ja hymyili. ”Tahdotko tietää, mitä tapahtui?” hän kysyi.

Fred oli alkanut vapista, ei kylmästä, vaan paisuvasta pelosta ja suuttumuksesta. ”Missä hän on?”

”Venäläinenkö?” Johnny sanoi hajamielisesti. ”Tuolla ulkona.”

Fred peitti silmänsä käsillään. Barbara sanoi innokkaasti: ”Siinä tapauksessa hän pääsi pakoon.”

Johnny pudisti päätään. ”Ette ehkä uskoneet että olin tosissani puhuessani partaniekan tappamisesta. No, nyt tiedätte että olin.” Hän meni Barbaran luokse ja tarttui tätä ranteesta. Barbaran silmät laajenivat kauhusta. ”Kaunis tyttö, eikö olekin? Et haluaisi hänen kuolevan, ethän?”

Fred katsoi miestä äänettä ja hiukan kyyryssä kuin pieni eläin, joka vaanii tilaisuutta iskeä voimakkaamman vihollisen kimppuun. Barbara käänsi päätään vihaisesti ja Johnny tyrkkäsi hänet luotaan. Hän kompastui, ja Fred astui eteenpäin vetääkseen hänet takaisin seinän luokse.

”Mitä siellä ulkona oikein tapahtui?” Fred kysyi ääni särähtäen.

”Hän luuli saavansa yliotteen”, Johnny sanoi. ”Nyt hän on kuollut.”

”Missä hän on? Näytä hänet minulle.”

”Olkoon siellä missä on. Et voi tehdä mitään hänen hyväkseen.”

Fred vapisi, niin että hän sai Barbarankin tärisemään. ”Et voi noin vain jättää häntä sinne. Jos et ole koskaan ennen tehnyt mitään säädyllistä. . .”

”Voit haudata hänet aamulla”, Johnny sanoi. ”Tiedätkö, Sammakko ja minä teimme sinulle jekkua.” Lihava mies kohotti katseensa ilmeettömänä Johnnyn astellessa hänen luokseen ja ottaessa kiväärin. Johnny kohotti sen, tähtäsi Frediä ja veti liipaisimesta. Hän näki Fredin heittäytyvän maahan ja vetävän tytön mukaansa ja nauroi. ”Se oli koko ajan tyhjä.”

Hän ojensi kiväärin takaisin Sammakolle. ”Lataa se”, hän käski.

"Tästä lähtien, Fred, se on ladattu. Tänä iltana sinua ei pidättänyt mikään muu kuin tyhjä ase. Kiitos siitä, että olit niin auttavainen."

Fred tuijotti Johnnyä epäuskoisena pitkän tovin. Jostain harjanteen takaa kuului dingon ulvontaa.

Kuun valo tunki raunioiden läpi. Fred keskittyi seuraamaan aavemaisia säteitä yrittäen pysytellä hereillä. Hänen ei pitäisi nukkua hänen ystävänsä maatessa ulkona kuolleena, mutta hänen päätään särki ja jäseniään kivisti ja hän oli toivottoman väsynyt. Puoliunessa hän alkoi ajatella ampumista. Mutta hän ei pystynyt hallitsemaan ajatuksiaan, vaan järkytys ja väsymys ajoivat ne päämäärättömille harhapoluille.

Fred piti öisestä aavikosta, tai oli pitänyt. Hänellä ja Ivanilla oli ollut tapana jutella öisin. Hän ajatteli leiriä Kopperamannajärven rannalla yhtenä talvena, kun he molemmat palelivat niin etteivät saaneet unta ja polttivat valtavaa nuotiota aamuun asti. He olivat puhuneet paljon ja juoneet teetä. Ja aamulla usva oli leijunut veden yllä pehmeänä ja epätodellisena, samanlaisena kuin nyt oviaukosta tuleva valo.

Ivan-parka. Fred ei ollut tarjonnut hänelle muuta kuin rankkaa työtä ja joskus tilaisuuden muutamaan olueen kapakassa. Ahkera, yksinäinen, kuollut Ivan. Fred niiskahti, jotta hänen nenänsä lakkaisi vuotamasta. Hänen silmänsä olivat kosteat.

Hän hivuttautui lähemmäksi Barbaraa. "Nukutko?" hän kuiskasi.

Barbara kääntyi, ja heikossa valossa Fred kuvitteli näkevänsä hänen silmänsä. "Haluan sinun tietävän että pidän sinusta ja välitän sinusta", hän sanoi. "Halusin sanoa sen sinulle siltä varalta että jotain tapahtuu."

On tärkeää että tiedät, hän sanoi itsekseen. Hän ojensi kätensä ja tavoitti Barbaran käden, joka jo odotti sitä.

Barbara piteli hänen kättään, kunnes tunsi hänen sormiensa raukeavan unessa, ja sitten hän itsekin torkahti. Kun hän jälleen heräsi, oli yhä pimeä. Hänen lonkkaansa koski ja hän vaihtoi asentoa. Ajatukset kiitivät huimaa vauhtia hänen mielessään. Yhtenä hetkenä hänen mielensä oli kuolemaan tottuneen ammattisairaanhoitajan, joka hyväksyi sen, että sellaista tapahtui, seuraavassa nuoren naisen, joka oli vieraalla maalla ja peloissaan.

Miehet olivat ampuneet Ivanin, aivan kuten he olivat uhanneetkin. Millaista se mahtaisi olla? Nopeaa? Ei mitään? Kenties polttavaa, hirvittävää kipua? Miten kammottava paikka, kuutamossa aavemainen, ja ovensuussa kivääri kädessä seisova mies. Pyövelit. . . Hän ajatteli Frediä, jonka kädet olivat niin karkeat ja kosketus kuitenkin niin hellä. Hän oli kuvitellut, että Birdsvillen postiauton kuljettaja olisi hiomaton timantti, joka selviytyisi millaisesta onnettomuudesta hyvänsä, mutta ei ehkä pystyisi nivomaan yhteen kolmeakaan sanaa. Sen sijaan hän löysi miehen, joka tiesi Aleksanteri Suuren hevosen nimen. . .

Barbara ojensi kätensä koskettaakseen jälleen Fredin kättä. Nyt, tämän järkyttävän päivän jälkeen, hän tunsi tarvetta olla hänen lähellään. Koskettaa ja tulla kosketetuksi. Lohduttaa ja saada lohdutusta. Hän vaikuttaa kunnolliselta mieheltä, hän ajatteli. Kunnolliselta. Hyvä sana. Vanhanaikainen, mutta hyvä.

Hän avasi silmänsä. Ovensuussa oleva mies liikahti kuun valossa, joka hohti pehmeänä ja utuisena, kuin vedenpinnasta kuvastuen. . .

Mulkassa Tim Sanderson ja hänen vaimonsa viettivät levottoman yön. Yritettyään korjata radion Sanderson oli päättänyt odottaa aamuun, ennen kuin lähtisi matkalle Etadunnaan. Hän ei uskaltanut jättää vaimoaan yksin pimeään, koska pelkäsi miesten palaavan.

Kylmä harmaa valo kosketti taivasta Sandersonin ojentaessa vaimolleen ladatun kiväärin, suudellessa häntä hyvästiksi ja heittäessä vanhaan avolavapakettiautoon paketin voileipiä ja vesileilin. Etadunnaan oli hiekkakukkuloiden yli vajaat viisikymmentä kilometriä, mutta vain hullu liikkui tässä maassa ilman varamuonaa ja vettä. Hän tarkisti polttoaine- ja öljykanisterit, tarttui käynnistyskampeen ja pyöräytti moottorin käyntiin. Sen äänen kuullessaan koirat hyppäsivät riemuissaan lavalle. Sanderson komensi toisen niistä jäämään kotiin.

"Sinun on parasta pitää Bluey seuranasi", hän huusi vaimolleen. "Kukaan ei pääse lähellekään taloa tietämättäsi. Yritän tulla takaisin iltaan mennessä." Hän peruutti tielle ja kääntyi etelään kohti matalia varjoja, jotka olivat Natarannien hiekkakukkulat. Kylmää ilmaa virtasi ohjaamoon. Väristen Sanderson tähyili vaalenevalle taivaalle ja tiesi, että pian olisi lämmin, aivan liian lämmin.

Sanderson ei ollut mikään nopea ajaja, ja auto oli aikoja sitten tuhonnut terveytensä pöly- ja hiekkaruokavaliolla. Sen puurtaessa alas ensimmäistä hiekkakukkulaa aurinko oli jo noussut taivaanrannan yläpuolelle. Edessäpäin parvi valkoisia kakaduita lehahti len-

toon tieltä kuin jättimäinen tuulessa pullistuva teltta. Sanderson hymyili hulmuavan pilven kääntyessä siivet auringossa välkähdellen.

Hän kuuli moottorin yskähtävän ja unohti linnut. Moottori yskäisi taas, kävi epätasaisesti vielä parikymmentä metriä, ennen kuin sammui vielä kerran yskäistyään. Sanderson tunsi oireet – tukos polttoainejärjestelmässä.

Hän otti esiin työkaluja ja irrotti bensiiniputken kaasuttimesta. Koira hyppäsi alas ja lähti ajamaan takaa etäällä olevia kakaduja. Neljäkymmentäviisi minuuttia myöhemmin Sanderson oli puhdistanut suotimesta ja polttoaineputkesta mustan, rakeisen kerroksen. Hän pyyhki kätensä, söi voileivän, joi vähän vettä ja vihelsi koiran luokseen.

Hän ajoi eteenpäin kolmisen kilometriä ja taas moottori yskäisi ja sammui. Hän puhdisti polttoaineputken uudelleen. Vielä kaksi kertaa tukokset pysäyttivät hänet. Viimeisellä kerralla hän tyhjensi polttoainesäiliön ja täytti sen uudelleen kanisterista. Sitten hän purki kaasuttimen ja puhdisti sen perusteellisesti.

Puoleenpäivään mennessä hän oli tullut Natarannien rämeikölle. Hän oli vasta matkansa puolivälissä. Edessä oli jyrkkä nousu Oldfieldin Loikalle. Hän kiihdytti, ja auto jyrräsi kolme metriä ylös, vavahti ja pysähtyi, ja takaa kuului pahaenteinen metallinen rahahdus.

Sanderson sammutti moottorin ja kirosi ääneen autoa. Akseli murtunut. Eikä hänellä ollut vara-akselia. Hän nousi autosta ja mulkoili kiukkuisena takapyöriä. Kädet lanteilla hän tarkasteli Oldfieldin Loikkaa. Hän tiesi, että hiekalla lämpötila oli lähes viisikymmentä astetta tai enemmänkin. Silti ainoa keino päästä Etadunnaan nyt oli kävellä.

Helle nuoli häntä kuin tulenlieskat. Hän veti hatun syvälle otsalleen, otti vesileilin ja aloitti pitkän patikan hiekkakukkuloiden yli naapurinsa tilalle. Koira luikahti hänen viereensä yrittäen pysytellä hänen varjossaan.

7. LUKU

Aamunkoitteessa Fred oli ottanut autosta suojapeitteen ja lapion ja lähtenyt hautaamaan Ivanin. Johnny näytti olevan hyvällä tuulella ja pysytteli harjanteella majan yläpuolella kivääri huolettomasti

poikittain polvillaan. Hän alkoi ajaa partaansa Fredin välineillä.

Haukkaparvi lehahti lentoon Fredin lähestyessä Ivanin ruumista. Hän kietoi ruumiin suojapeitteeseen pitäen vain Ivanin hatun. Muutaman askelen päässä hiekkakukkulasta hän alkoi kaivaa kivikovaa punaista maata ja sai aikaan matalan haudan. Sinne hän laski purjekangaskäärön ja loi maan varovasti takaisin. Sen tehtyään hän lapioi kiviä pehmeälle kummulle kovaksi kuoreksi. Hän tiesi että lähistöllä liikkui dingoja.

Hän otti hatun päästään ja pyyhki hien kasvoiltaan. "Lepää rauhassa, kaveri", hän sanoi hitaasti. "Lupaan, että saat myöhemmin säädyllisen hautauksen." Kääntyessään palaamaan hän naulitsi katseensa Johnnyyn. "Ja minä lupaan, että hän maksaa siitä", hän lisäsi.

Leuka ajeltuna ja hiukset siististi kammattuna Johnny tutki jotain, mikä oli maassa hänen edessään. Hän kohotti katseensa ikään kuin olisi ollut hyvillään nähdessään Fredin. "Ahaa, olet palannut", hän sanoi. "Onko kaikki kunnossa?"

Fred ei vastannut.

Johnny osoitti kiväärillä maassa olevalle kankaalle levitettyjä opaaleja. "Kauniita, vai mitä?"

"Ovatko ne sinusta tappamisen arvoisia?" Fred sanoi.

Johnny kohautti hartioitaan ja kumartui poimimaan kivet ylös. "Kun on aloittanut jotain, ei voi lopettaa." Hellävaroen hän kääri opaalit kankaan sisään, pani ne rasiaan ja rasian povitaskuunsa. "Ne ovat hyvin arvokkaita. Niiden takia kannattaa ottaa riskejä."

"Riskejä!" Fred lähti kävelemään majaa kohti. "Mitä riskiä on aseettoman miehen ampumisessa? Tämä oli toinen kerta kun olet tappanut noiden vuoksi, eikö totta?"

Johnny seurasi hänen perässään. "Ensimmäisen jälkeen sillä ei ole suurtakaan väliä."

Vai niin, Fred ajatteli, Ivanilla ei ollut väliä. Pudottaen Ivanin hatun hän tarttui lapioon molemmin käsin ja kääntyi toista miestä päin.

Johnny pysähtyi ja kohotti kivääriä. "Rauhoituhan nyt", hän sanoi. "Ei sen takia kannata hiiltyä."

Fred seisoi hetken kahden vaiheilla. Hän huomasi että Johnnyn kasvoille oli kohonnut outo, innokkaan odottava ilme. Hän irrotti otteensa lapionvarresta ja nosti Ivanin hatun maasta. Hän pudisti siitä pölyt pois säärtään vasten, kääntyi ja käveli hitaasti majaan.

"Niin sitä pitää", Johnny nauroi. "Hei, kaveri", hän huikkasi Sammakolle, joka maleksi ovensuussa, "nyt saat partaniekan hatun."

Sammakko pudisti päätään. "Ei sillä ole väliä."

"Tietysti on", Johnny sanoi. "Emmehän me halua Sammakon saavan auringonpistosta. Fred, anna se hänelle." Johnny tähtäsi kiväärillä Barbaraa.

Fred heitti hatun Sammakon jalkojen juureen. Tämä katsoi sitä kuin jotain iljettävää oliota.

"No ota se." Johnny otti hatun maasta ja läimäytti sen Sammakon päähän. "Kun venäläinen kerran oli niin ystävällinen että jätti sen sinulle." Hän hymyili vuoroon kaikille kolmelle, jotka katsoivat häntä. Hän kysyi postimieheltä: "Mitä olet suunnitellut täksi päiväksi? Kuinka pitkälle ajamme?"

Fred kohautti hartioitaan. "Jonnekin Clifton Hillsin seutuville."

"Se on asuntotila, vai mitä? Kuinka monta muuta niitä vielä on matkan varrella?"

"Vain yksi. Mungeranie. Tunnin matkan päässä."

"Tarkoitatko että toit meidät näille raunioille", Johnny sanoi osoittaen majaa, "vaikka olisimme voineet viettää viime yön jonkun vieraina?"

Fred tuijotti miestä pitkään, ennen kuin vastasi. "Kuule, yritä saada tämä päähäsi. Minä vien sinut Birdsvilleen vain siksi, että minulla ei ole muuta vaihtoehtoa. Haluan kuitenkin pysytellä mahdollisimman kaukana muista ihmisistä. En halua sinun tekevän pahaa kenellekään muulle."

"Miten jaloa", Johnny irvaili. Sitten hän rypisti otsaansa. "Joka tapauksessa me jatkamme matkaa. Onko sinulla jotain tavaraa tähän seuraavaan paikkaan?"

"Ei", Fred valehteli.

"Eikö mitään?" Johnny katsoi häntä epäluuloisena. "Luulin että sinä tuot heille kaikki heidän tarvitsemansa ruokatavarat."

"He ottivat viime kerralla runsaat varastot. He eivät tilanneet lisää."

"Selvä. Jätämme Munga-minkä-lie väliin. Mutta älä yritä väittää minulle ettei Clifton Hillsiin ole mitään vietävää. Kuormassa olevat renkaat on raapusteltu täyteen sitä nimeä. Vietin jonkin aikaa niiden keskellä, jos muistat. Kuinka pitkä matka seuraavasta paikasta on Clifton Hillsiin?"

"Puolisentoistasataa kilometriä. Ja päivästä tulee helteisempi

kuin eilinen. Meidän täytyy aika ajoin pysähtyä jäähdyttämään renkaita."

"No, nyt ne ovat viileät, niin että lähdetään. Sinä ja tyttö pakkaatte."

Pakkaaminen tapahtui hiljaisuuden vallitessa. Kolme haukkaa kaarteli korkealla harjanteen yläpuolella heidän lähtiessään paikalta.

MATALA kukkularyhmä jäi taakse ja heidän edessään levisi uusi laaja kivitasanko. Taivaanrannan väräjävästä helleauteresta ilmestyi suoraan heidän eteensä musta hahmo, laajeneva ja supistuva hyvin iso kangastus. Heidän tullessaan lähemmäksi se osoittautui mutalammikossa seisovaksi kookkaaksi mustaksi sonniksi.

Fred pysähtyi viidenkymmenen metrin päähän sonnista. Hän alkoi kääriä savuketta. "Miksi pysähdyit?" Johnny kysyi. "Voisit helposti työntää tuon otuksen pois tieltä."

"Renkaiden vuoksi. Ne ovat jälleen kuumat, ja tämä on yhtä hyvä taukopaikka kuin mikä muu paikka hyvänsä. Harvemmin täällä asumattomilla alueilla saa seuraa."

Sonni seisoi jalat leveästi harallaan ja tuijotti heitä silmiensä rävähtämättä. "Mitä se täällä tekee?" Barbara kysyi. "Ja mistä tuo vesi on tullut?"

Fred sytytti savukkeensa. "Täällä satoi viikko sitten. Sonni varmaan eksyi porakaivolta ja kulki lammikolta toiselle. Sitten lammikot alkoivat kuivua, ja nyt se on jumissa täällä. Se ei uskalla poistua veden luota."

"Mutta lammikko on melkein kuiva. Mitä tapahtuu, kun se kuivuu kokonaan?"

Fred imi pitkään savukettaan. "Se menehtyy."

"Emmekö me voi tehdä mitään?" Barbara kysyi.

Fred alkoi laskeutua autosta. "Ilmoitan siitä Mungeraniessa. He hakevat sen pois." Hän kiersi auton tutkien renkaita ja kiipesi takaisin ohjaamoon. Hän kiersi laajassa puolikaaressa eläimen ja liejuisen alueen. Sonnin pää kääntyi sen seuratessa heidän menoaan, mutta se ei hievahtanutkaan vedestä.

Harva pensaikko ja lisää matalia kukkuloita olivat merkkinä kivitasangon päättymisestä. He ajoivat kahden hiekkaisen puronuoman yli ja tulivat Mungeranien karjatilalle. Alkuasukaskarjapaimen oli menossa taloa kohti. Kuullessaan kuorma-auton äänen hän pysähtyi ja kääntyi nojaamaan verkkoaitaan.

Fred pysähtyi hänen viereensä. "Päivää, Charlie. Sano pomolle että iso sonni on menehtymäisillään kahdenkymmenen kilometrin päässä."

"Kahdenkymmenen kilometrin", alkuasukas toisti ja odotti että Fred nousisi autosta.

Fred näki valkoisen miehen tulevan ulos talosta. Hän kaasutti moottoria äänekkäästi hukuttaakseen mahdollisen tervehdyshuudon, nyökkäsi Charlielle hyvästiksi ja lähti liikkeelle valkoisen miehen huitoessa hurjasti käsillään. Johnny ei ollut nähnyt häntä.

"Voitte asettautua mukavasti", Fred sanoi. "Meillä on edessämme pitkä, hidas päivä." Hän vilkaisi taakseen vielä kerran. Valkoinen mies seisoi aitaan nojaavan alkuasukkaan vieressä. Fred pyysi heiltä mielessään anteeksi ja toivoi että saisi jonakin päivänä tilaisuuden selittää asian.

Kolme tuntia he ajoivat pohjoiseen pysähtyen tunnin välein jäähdyttämään renkaita. Tie erottui enää heikosti, se oli vain kaksi pölyistä pyöränuraa, joiden välissä oli kiviharjanne. Yhdellä pysähdyspaikalla Barbara käveli viidenkymmenen metrin päähän tiestä ja huomasi kauhistuen, ettei hän lainkaan erottanut sitä. Vain tietä pitkin ajettaessa pyöränjäljet näkyivät selvästi.

Hän kertoi asiasta Fredille. "Tiedän", tämä sanoi. "Se voi olla todellinen ansa. Tapasin täällä joitakin vuosia sitten pari kaveria Port Piriestä. He olivat nähneet kengurun ja ajaneet sitä takaa jeepillä puolen kilometrin verran. Heiltä meni koko loppupäivä, ennen kuin he löysivät tien uudelleen."

He söivät eväitä rämeikön reunalla ja jatkoivat sitten matkaa. Eteneminen oli hidasta koko iltapäivän.

Aurinko oli pitkällä lännessä ja porotti sisään Johnnyn avoimesta oviaukosta, kun Barbara huomasi vasemmalla kangastuksen, rivin puita taivaanrannan yläpuolella. Hän nyhjäisi Frediä ja osoitti niitä.

"Se on Warburton", Fred sanoi. "Joki. Se on tavallaan Diamantinan, Birdsvillen eteläpuolella Goyder Lagooniin päättyvän joen, jatke. Kun Diamantina virtaa, kuten nyt, se leviää laguuniin ja painuu sitten maan alle. Jos siitä on vielä jotakin jäljellä, se tulee esiin Warburtonina. Niin ei tapahdu kovinkaan usein."

Johnny liikahti istuimellaan. Hän oli vetänyt pusakkansa päänsä suojaksi aurinkoa vastaan. "Lopeta suunsoitto", hän sanoi, "ja aja meidät seuraavaan pysähdyspaikkaan."

"Jos ottaisit pussin päästäsi, näkisit paikan."

Johnny veti pusakan alas. Oikealla edessään hän näki auringonvalon heijastuvan katosta. Hän tutki laakeaa, ruohotonta aluetta, jolla tila sijaitsi. "Missä kukkulat ovat?" hän kysyi ymmällään. "Sitähän Clifton Hills tarkoittaa?"

"Niinpä niin. Asuntotila sijaitsi ennen pohjoisempana, missä on kukkuloita, mutta siellä ei ole vettä", Fred selvitti. "Tämä tila on kooltaan Australian kolmanneksi suurin. Yli kaksikymmentäkahdeksantuhatta neliökilometriä."

"Kaksikymmentäkahdeksantuhatta neliökilometriä", Barbara henkäisi.

"Naapurit ovat kaukana", Fred sanoi. "Seuraava paikka pohjoiseen mentäessä olisi Pandie Pandie, josta on kaksikymmentäseitsemän kilometriä Birdsvilleen. Ja tätä tietä, jota me käytämme, Birdsvilleen on noin kaksisataaneljäkymmentä kilometriä."

"Miten niin 'tätä tietä jota me käytämme'?" Johnny kysyi. "Sinä viet meidät Birdsvilleen nopeinta tietä, onko selvä?"

"Me menemme sinne ainoaa mahdollista tietä", Fred sanoi. "Nopeimman reitin peittää tällä hetkellä Goyder Lagoon." Hän vaikeni ohjatessaan kivikkoisen kohdan yli. "On kaksi kiertotietä. Ulkopuolinen märän kelin reitti ja äärimmäinen ulkopuolinen märän kelin reitti. Me käytämme viimeksi mainittua, itäisintä. Se on kuivempi."

Johnny sulatteli tätä tietoa lähestyttäessä Clifton Hillsiä. Hän näki kaksi isoa, maalaamatonta peltirakennusta ja muutaman puun. Päärakennuksen takana kohosivat tuulimyllyn siivet, ja kairanreiästä nousi höyryhaituvia.

Auto pysähtyi verkolla aidatun kuistin eteen. Lyhyt, pullea, valkohapsinen nainen avasi verkko-oven ja astui alas. Hänellä oli vanhanaikaiset ohutsankaiset silmälasit, ja hän suojasi toisella kädellä silmiään auringolta. Hän odotti, kunnes Fred tuli hänen luokseen.

"Hyvää päivää, rouva Spencer", Fred sanoi. "Minulla on teille vieraita."

"Hei, Fred." Naisen leveä, ohuthuulinen suu hymyili. "Minä tiedän. Kuulin heistä eilen."

"Mitä?" Fred kysyi pahaa aavistaen.

"Sisaresta ja ystävistäsi. Tiedäthän kuinka mukavaa meistä on, kun on joku uusi, josta voimme puhua." Hän hymyili Barbaralle, pyyhki sitten kätensä esiliinaansa ja tervehti heitä jokaista kädestä. Hänen äänensä oli hiljainen, mutta siinä oli huumorin pilkettä. Hänen hiuksensa oli kiinnitetty neuloilla tiukasti taakse.

"Oletteko täällä yksin?" Johnny kysäisi leppoisasti.

"En", rouva Spencer sanoi katsoen silmiään siristäen lasiensa läpi. "Miniäni on sisällä vauvansa kanssa. Kaikki miehet ovat ajamassa karjaa."

"Niinkö? Tulevatko he pian takaisin?"

Rouva Spencerin huulilla väikkyi hymy. "Riippuu siitä, mitä sillä tarkoitatte, herra Smith. Noin kuukauden kuluttua. Heillä on laaja alue katettavana."

"Emme siis tapaa heitä. Vahinko." Nyt Johnnykin hymyili.

Rouva Spencer kääntyi Barbaran puoleen. "Näytätte siltä kuin teille maistuisi kupillinen teetä. Te muutkin joisitte varmaan mielellänne? Sinulta on turha kysyäkään, Fred. Sinut ja Ivanin minä tunnen vanhastaan."

He kaikki menivät sisään, ja rouva Spencer katsoi ulos. "Missä Ivan on?" hän kysyi.

"Hän ei ole mukana", Fred sanoi ja lisäsi nopeasti: "Miten olisi sen teen kanssa?"

"Mikä häntä vaivaa?" rouva Spencer tokaisi ihmeissään muistellessaan edellisten paikkojen naisten kanssa käymiään keskusteluja.

"Hän ei lähtenyt mukaan tällä kertaa." Johnny ei antanut Fredille aikaa vastata. "Häntä ei tarvittu, kun minä ja veljeni olemme mukana."

Rouva Spencer vilkaisi Johnnyä, sitten Frediä ja toisia, mutta ei sanonut mitään.

"On ollut hyvin kuumaa, eikö vain?" Fred sanoi.

Barbara tarttui keskusteluun. "Olen puolikuollut helteestä. Toivottavasti Birdsvillessä ei ole koko ajan tällaista."

"Kesällä on vielä kuumempi", rouva Spencer sanoi kohottamatta katsettaan.

Keittiössä hän tarjoili teetä ja itse paistamiaan pikkuleipiä. He istuutuivat lukuun ottamatta Frediä, joka nojasi ovenpieleen.

"Mitä Mungeraniessa tapahtui?" rouva Spencer kysyi.

Johnnyn ja Sammakon takana seisova Fred heilautti hänelle kättään merkiksi, että hänen sopisi vaihtaa puheenaihetta.

Johnny kääntyi kuullakseen vastauksen.

"Siellä oli vain yksi sonni tiellä", Fred sanoi. "Sade oli houkutellut sen pois pysyvän veden luota. Satoiko täällä paljonkin?"

"Ei", rouva Spencer sanoi silmäillen Frediä kummallisesti. "Birdsvillessä ja siitä pohjoiseen satoi rankasti viime viikonloppuna. Lauantain lento piti peruuttaa, ja kenttä on vieläkin suljettu."

"Birdsvillen kenttä?" Fred kysyi hämmästyneenä.

Rouva Spencer nyökkäsi. "Saamme normaalisti vain satakaksikymmentäviisi – sataviisikymmentä millimetriä vuodessa", hän selitti Barbaralle, "ja Birdsville sai sen kahdessa päivässä." Hän kääntyi taas Frediin päin. "Myrsky on varmaan rikkonut heidän radionsa, sillä emme ole kuulleet sieltä mitään sen jälkeen."

"Pääsemmeköhän me sinne?" Johnny kysyi huolissaan.

"Kyllä teidän pitäisi Fredin kyydissä päästä", rouva Spencer sanoi. "Kuka haluaa lisää teetä?"

Barbara nyökkäsi. "Uudessa kotikaupungissani on näköjään tapahtunut kaikenlaista", hän sanoi. Hän yritti puhua kepeään sävyyn, mutta hänen kätensä vapisi, ja kuppi jota hän ojensi kalisi teevadilla.

"Niin on", rouva Spencer myönsi. "Radio tulee olemaan teidänkin murheenne. Se on lähetyssairaalassa, tiedättehän. Siitä tulikin mieleeni", hän sanoi heilauttaen kuppiaan Fredin suuntaan, "oliko Mulkassa hankaluuksia radion kanssa?"

"Enpä tiedä." Hän vaihtoi katseita Barbaran kanssa. "Miten niin?"

"En ole kuullut heistä sitten eilisaamun."

Barbara näytti kauhistuneelta. "Eivätkö he ole lähettäneet mitään viestejä?"

"Eivät."

Fred huomasi Johnnyn hymyilevän. "He eivät maininneet meille mitään radiosta", hän sanoi. Hän siemaisi pitkän kulauksen kupistaan.

Kuistilta kuului askelia ja näkyviin ilmestyi nuori nainen vauva sylissään. "Tämä on miniäni", rouva Spencer sanoi. Hän esitteli vieraat ja kaatoi teetä vielä yhteen kuppiin.

Betty Spencer oli pitkä ja hoikka ja hänellä oli leveät, kulmikkaat poskipäät ja isot ruskeat silmät. Yllään hänellä oli yksinkertainen valkoinen pusero ja kukkakuvioinen hame. Johnny silmäili häntä kiinnostuneena.

"Onpa kaunis vauva", Barbara sanoi ja ojensi käsivartensa. "Saanko ottaa hänet – onko hän tyttö vai poika?"

Betty ojensi lapsen varovasti Barbaralle. "Poika", hän sanoi. "Glenn."

"Betty lukee elokuvalehtiä", rouva Spencer selitti. "Minä en ole koskaan kuullut tuota nimeä."

"Minusta se on mukava", Barbara sanoi poika sylissään. Hän hieroi lapsen poskea nenällään, ja poika alkoi itkeä.

"Näin paljon väkeä yhdellä kerralla hermostuttaa pikkumiestä", rouva Spencer sanoi. "Hän ei ole koko ikänään nähnyt näin paljon vieraita ihmisiä."

Betty istuutui ja ryhtyi juomaan teetä. "Kerro meille niiden kahden miehen etsinnöistä Marreessa, Fred", hän sanoi viattoman innokkaana. "Kaikki asemat ovat puhuneet siitä. Ja mitä Mungeranniessa tapahtui tänä aamuna? Miksi et pysähtynyt?"

Fred yskähti ja yritti epätoivoisesti väistää kysymyksen. Hän näki Johnnyn nousevan, menevän muina miehinä kuistille ja kaatavan kupillisen vettä pitkästä, lieriönmuotoisesta vesileilistä.

"Ei ollut mitään vietävää heille", Fred sanoi. Hän meni pöydän luokse ja laski kupin ja teevadin kädestään. "Kiitos, rouva Spencer. Nyt meidän pitää purkaa teidän tavaranne. Jatkamme matkaa tuota pikaa."

Rouva Spencer katsoi häntä tiukasti. "Mitä tämä kaikki oikein on, Fred? Ethän sinä voi viedä näitä ihmisiä ulos hietikolle yöksi."

"Minä jään mielelläni tänne", Sammakko sanoi leyhyttäen itseään Ivanin hatulla.

Fred kääntyi häneen päin. "Kuules nyt, rouva Spencer on vieraanvarainen, mutta hänellä ja Bettyllä on tarpeeksi työtä ilman meitäkin vaivoinaan."

Johnny seisoi oviaukossa toinen käsi taskussa. Rouva Spencer katsoi häntä pitkän tovin, kääntyi sitten Frediin päin ja kohautti hartioitaan. "Miten vain parhaaksi näet."

"Voi, äiti", Betty pisti väliin. "Me varauduimme siihen, että he jäävät, ja sinä tiedät sen. Mitä oikein on tekeillä? Fred on sen näköinen kuin olisi nähnyt aaveen, eikä kukaan puhu mitään. Mikä on hullusti?"

"Ole hiljaa", rouva Spencer sanoi. "Anna Fredin tehdä työnsä. Sinä ja minä ja sisar Dean voimme mennä olohuoneeseen, missä on vähän viileämpää, siksi aikaa kun miesväki alkaa purkaa tavaroita."

Johnny astui eteenpäin. "Ei, rouva Spencer, sitä te ette voi tehdä. Kiitos vain yöpymiskutsusta, neiti." Hän veti aseensa esiin hitaasti ja harkitusti. "Me otamme kutsun vastaan."

Betty pudotti teekuppinsa.

"Ei ole aihetta pelästyä", Johnny sanoi. "Sammakko, mene hakemaan kivääri ulkoa."

"Keitä te olette?" Bettyn ääni vapisi kun hän nousi ja ojensi kätensä ottaakseen lapsen.

"Anopillanne lienee siitä aika hyvä käsitys", Johnny sanoi. "Hän on luonut meihin kummallisia katseita, eikö totta, rouva Spencer?"

Rouva Spencer katsoi Frediin. "Nämä ovat ne miehet, joita on etsitty. Eikö niin?"

Fred nyökkäsi käsi hänen olkapäällään. "He piiloutuivat kuorma-autoon Marreessa ja tulivat esiin heti Dulkaninnan jälkeen."

Kuistin ovi pamahti ja Sammakko palasi kivääri kädessään.

"Siitä syystä siis Dulkaninna ja Etaninna kiistelivät kuorma-autossa olevien ihmisten lukumäärästä", tuumi rouva Spencer. Hän katsoi Sammakkoa. "Tuo on Ivanin hattu. Missä hän on? Mitä on tapahtunut?"

"Ikävä kyllä Ivan on kuollut", Fred sanoi. "He ampuivat hänet."

"Älä sano he", Sammakko intti vastaan. "Johnny ampui hänet, en minä."

Johnny katsahti terävästi Sammakkoa. "Mitä väliä sillä on, kuka hänet ampui?" hän tiuskaisi. Hän oli hetken vaiti ja jatkoi sitten lauhkeammalla äänellä. "Nyt teillä naisilla ei ole mitään syytä huoleen. Me haluamme vain viettää yön mukavasti, ja aamulla me kaikki jatkamme matkaa."

"Minä en anna murhamiesten jäädä talooni", rouva Spencer sanoi.

"Teillä ei ole muuta vaihtoehtoa", Johnny sanoi. Rouva Spencer yritti nousta seisomaan, mutta Fred painoi häntä olkapäästä.

"Minä en ole mikään murhamies", Sammakko sanoi hyvin selkeästi. "Minä en ole tappanut ketään. Lakatkaa sanomasta niin."

Johnny katsoi arvioiden lihavaa miestä. "Sinä puhut liikaa, Sammakko. Olet saanut auringonpistoksen."

"Olen pannut merkille että sinä et vuorottele kuorman päällä. Hyvähän sinun on kun istut koko ajan edessä."

"Ole vaiti, senkin läski. Ilman minua sinut olisi napattu kauan sitten. Mene nyt ja tee niin kuin minä käsken ja pidä suusi kiinni."

Sammakon ote kivääristä tiukkeni ja höltyi sarjana nopeita liikkeitä. Hetken Fred ajatteli että hän suuntaisi aseen Johnnyyn, mutta hän antoi piipun vaipua lattiaan. "Kunhan et sano minun tappaneen ketään", hän nurisi. "Minä en ole ikinä tappanut ketään."

"Hyvä on, me kuulimme sinut. Unohdetaan asia ja ruvetaan viettämään rauhallista iltaa. No niin, isoäiti, ensi töiksemme katsomme että Fred purkaa kuormasta teidän tavaranne. Olen teille syvästi kiitollinen sen vuoksi, että tilasitte niin monta isoa rengasta. Ne

ovat erinomainen piilopaikka. Mitä jos mentäisiin kaikki ulos?"

"Miksi kaikki?" rouva Spencer kysyi. "Ette kai odota meidän", hän osoitti Bettyä ja Barbaraa, "osallistuvan renkaiden purkamiseen?"

"En tietenkään. Minä en vain uskalla jättää teitä tänne sisälle radion kanssa. Älkää pakottako minua tekemään samaa, mitä me teimme Mulkassa."

"Särjitkö sinä heidän radionsa?" Fred kysyi.

"En itse."

Fred kääntyi Sammakkoon päin, joka sanoi puolustellen: "Hän käski."

"Mitä teit sille?" Fred kysyi.

"Otin vain siitä joitakin osia. En tehnyt pahaa kenellekään."

"Et tehnyt pahaa kenellekään?" Fred toisti kaikuna. "Tajuatko sinä, mitä radio merkitsee täkäläisille? Entä jos joku loukkaantuu tai sairastuu? Radio on ainoa keino jolla he voivat pyytää apua. Ja joka tapauksessa, kun Tim Sanderson huomaa teidän näpelöineen sitä, hän hyppää ensi töikseen autoonsa ja ajaa lähimmälle karjatilalle ja ilmoittaa siitä. Ihmiset laskevat pian yhteen kaksi ynnä kaksi."

"Hän ei pääse kovin pitkälle sillä härvelillä", Sammakko sanoi hiljaa. "Minä panin hiekkaa tankkiin."

"Hiekkaa tankkiin!" rouva Spencer huudahti. "Se on rikollinen teko täällä. Te olette ihan yhtä paha kuin kumppaninnekin."

Sammakko punastui. "No, hän käski minun tehdä niin. Älkää minua syyttäkö."

"Voi että", Johnny kivahti. "Sinun puheesi alkavat yököttää minua, Sammakko. Sinä pysyt minun kanssani tai pelisi on pelattu." Hän puhui kovaa ja uhkaavalla äänellä. "Käsitätkö?"

Lyhyen hetken Sammakko tuijotti häntä uhmakkaasti ja painoi sitten silmänsä alas. Johnny mulkoili vihaisesti toisia. "No, mitä te siinä tuijotatte? Tulkaa. Liikettä, isoäiti. Vai olisiko teistä parempi että me jatkaisimme huomenna matkaa teidän tavaroidenne kanssa?"

Rouva Spencer nousi. "Antakaa miniäni jäädä sisälle", hän sanoi. "Ette kai vaadi että vauvan on mentävä ulos tässä helteessä."

"Hän voi olla lapsen kanssa kuistilla, missä näen hänet, mutta jos hän yrittää livahtaa sisälle, minä näytän hänelle." Hän osoitti Bettyä sormellaan. "Tuliko selväksi?"

Betty Spencer nyökkäsi silmät pelosta suurina ja seurasi toisia kuistille.

Fred työskenteli hämärän tuloon saakka. Välistä Sammakko tai Johnny – ei kertaakaan molemmat yhtä aikaa – auttoi häntä laskemaan jonkin painavan tavaran maahan. Kun tuli renkaiden vuoro, Johnny meni rouva Spencerin luokse ja kysyi: "Kuinka monta ajoneuvoa teillä on täällä?"

"Ei yhtään tällä hetkellä", rouva Spencer vastasi. "Niitä on tilalla vain kaksi, ja ne ovat miesten matkassa."

"Älkää yrittäkö. Vain kaksi, vaikka noita isoja renkaita on tuollainen määrä? Yritätte estää meitä panemasta hiekkaa tankkiin, niinhän?"

"Meillä on Land Rover ja kuorma-auto. Nuo renkaat on tarkoitettu eräälle geologiryhmälle. He ovat koillisessa etsimässä öljyä. Heillä on kaikenlaisia isoja maansiirtokoneita."

"Joten pian joku tulee hakemaan niitä?"

"En usko. Porukan pomo tilasi ne monta kuukautta sitten. Hän hakee ne kun ehtii."

Johnny näytti tutkivan pitkään hänen esiliinansa kuviointia. "Tiedättehän", hän sanoi kohottaen hitaasti katseensa, "toivon teidän vuoksenne ettei se tyyppi törmää tänne, koska jos hän törmää ja rupeaa hankalaksi, te tai sisar tai tuo tyttö saa ensimmäiseksi luodin nahkaansa. Tarvitsen Fredin viemään minut Birdsvilleen. Mutta teitä, hyvät naiset, minä en tarvitse. Muistakaa se." Hän käveli poispäin ja seisoi yksin loitommalla, kunnes työ oli tehty.

Kun tavarat oli siirretty varastoon, hän komensi kaikki takaisin sisälle. Betty oli pannut vauvan nukkumaan kuistilla olevaan pinnasänkyyn, ja Johnny komensi hänet sisälle auttamaan rouva Spenceriä ruuanlaitossa. Hän jätti Sammakon vartioimaan heitä ja kulki ympäri talon tutkien paikat. Kuistin toisesta päästä hän löysi makuuhuoneet ja ison kylpyhuoneen. Hän peseytyi ja palasi sitten talon toisella puolella kulkevaa käytävää pitkin takaisin olohuoneeseen, jonka yhtä nurkkaa hallitsi iso radiolähetin-vastaanotinyhdistelmä. Hän tutki sitä ja meni sitten ruokasaliin.

Betty oli kattamassa pöytää. Hän peräytyi pelästyneenä askelen tasapainoillen lautasia toisella käsivarrellaan.

"Pane ne lautaset pois ennen kuin rikot ne", Johnny sanoi. "No, pane ne pöydälle minne ne kuuluvat. En minä pure."

"Sinulla on varmasti yksinäistä täällä", Johnny jatkoi leppoisasti Bettyn jatkaessa pöydän kattamista. "Onko miehesi usein poissa?"

Betty kostutti huuliaan ennen kuin vastasi. "Aika usein."

”Minä en olisi, jos olisin hän. Sinä olet liian sievä jätettäväksi yksin kotiin.”

”En minä välitä”, Betty sanoi. ”Hänellä on työnsä.”

Johnny käveli pöydän ympäri ja otti käteensä haarukan, jonka Betty oli juuri pannut pöydälle. Hän tutki sitä puhuessaan. ”Mitä varten noin hyvän näköinen tyttö on hautautunut tänne? Mistä sinä olet kotoisin?”

”Marreesta.”

”Marreesta? Ihan kaupungista, vai?”

Betty nyökkäsi ja puhkesi hymyyn, mutta lopetti heti. ”Minun pitää mennä keittiöön.”

”Ei, älä mene.” Johnny ojensi kätensä ja kosketti lempeästi hänen käsivarttaan. ”Haluan puhua kanssasi.”

Betty katsoi häntä ujosti luomiensa alta.

”Et kai sinä pelkää minua?”

Betty tuijotti lattiaa. ”En kai.”

”Se on hyvä, Betty. Olet siis Marreesta.” Johnny silmäili hänen nuorta hoikkaa vartaloaan. ”Oletko matkustellut paljonkin? Oletko käynyt missään suuressa kaupungissa?”

”Olen käynyt Port Augustassa”, Betty sanoi. Hän seurasi Johnnyn katseen suuntaa ja risti käsivarret rinnalleen puolustautumiseleenä. Hän oli tottunut siihen, että miehet katsoivat häntä – karjatilojen työmiehet ja karjanajajat, jotka eivät useinkaan nähneet naista puoleen vuoteen. Tämän miehen silmissä oli samanlainen nälkäinen ilme. ”Sinä olet kai käynyt monissa suurkaupungeissa,” hän sanoi.

”Kyllä vain”, Johnny vastasi. ”Sydneyssä, Melbournessa, Brisbanessa, Adelaidessa, kaikissa isoissa paikoissa. Sellaisesta elämästä minä pidän. Sellaista elämää sinunlaisesi sievän tytön kuuluisi viettää.”

Betty laski käsivartensa alas. ”Rouva Spencer on käynyt Adelaidessa. Hän sanoi etteivät ihmiset siellä ole yhtä ystävällisiä kuin täällä päin.”

Johnny siirtyi lähemmäksi, niin lähelle, että hänen hengityksensä sai Bettyn puseron väreilemään. ”Huomaan että sinä olet ystävällinen. Paljon ystävällisempi kuin useimmat adelaidelaiset tytöt.”

Betty jähmettyi ja siirtyi kauemmaksi miehestä. ”Minun on mentävä.”

”Älä, viivy vielä vähän”, Johnny sanoi ja kosketti hänen olkapäätään.

Betty empi. Kiihtymys kihelmöi hänen koko ruumistaan.

”Mitä teet iltaisin?” Johnny kysyi.

Betty käänsi katseensa häneen. ”En paljon mitään”, hän sanoi hiljaa. ”Kuuntelen radiota. Joskus pelaan korttia.”

”Ei kuulosta kovinkaan hauskalta.” Johnny kumartui lähemmäksi. ”Mitä teet tänä iltana?”

Bettyn ruumis hehkui lämpöä. Hämmentyneenä hän käänsi päätään ja näki Fredin seisovan ovella ja katsovan heitä. Hän pujahti pois Johnnyn luota ja meni nopein askelin huoneen poikki keittiöön.

Mennessään Fredin ohi Betty vilkaisi tätä. Hänen silmänsä hymyilivät. Oliko ilmeessä voitonriemua? Yhä entisensä, Fred ajatteli. Niin, pystyt valloittamaan miehen kuin miehen tässä maailmankolkassa.

Toisessa huoneessa Johnny Parsons katseli itseään peilistä, kohensi hiuksiaan ja astui keittiöön. Kypsyvän lihan tuoksu täytti huoneen. ”Tuoksuu hyvältä”, hän sanoi. ”Missä se tyttö on?”

”Katsomassa vauvaa”, Barbara vastasi. ”Ja sanokaa tuolle vahtikoirallenne että laskee minut kylpyhuoneeseen siistiytymään.”

Johnny meni kuistin ovelle. Tyttö oli kumartuneena pinnasängyn yllä. Johnny veti syvään henkeä ja kääntyi. ”Totta kai”, hän sanoi. ”Menkää tätä tietä”, hän osoitti pitkin kuistia, ”ja tulkaa takaisin samaa tietä. Älkää viipykö liian kauan tai minä tulen etsimään teitä.”

Kymmenen minuuttia myöhemmin Barbara palasi ruokasaliin juuri kun Betty laski pöydälle viimeisen lautasen, jolla oli lihaa ja säilykevihanneksia.

”Melkein ainoa asia, mitä voimme tuottaa täällä, on liha”, rouva Spencer selitti Barbaralle. Hän puhui kuin kahta tunkeilijaa ei olisi ollutkaan läsnä. ”Lihaan kyllästyy, kun sitä joutuu syömään joka aterialla.”

He päättivät aterian teellä, jossa oli maitojauhetta, ja istuivat sitten pöydän ääressä mitään puhumatta. Fred leikitteli hienosokeriastiassa olevalla lusikalla. Barbara katsoi ympäri niukasti kalustettua huonetta. Sammakko näytti keskittyneen johonkin, mikä oli pöydän alla, ja Johnny poltti savuketta ja tuijotti Bettyä.

Johnny katsoi kelloaan. Se oli melkein seitsemän. Hän tarttui rouva Spenceriä ranteesta tämän kurkottaessa ottamaan hänen lautasensa. ”Isoäiti”, hän sanoi, ”voiko tuolla radiolla kuunnella uutisia?”

Rouva Spencer riuhtaisi kätensä vapaaksi. ”ABC kuuluu sillä.”

”Etsikää se asema meille”, Johnny sanoi. ”Haluan kuulla, olemmeko me uutisissa.”

Kaikki seurasivat rouva Spenceriä olohuoneeseen. Hän kytki viran laitteeseen, ja siitä tulvi musiikkia. Puoli minuuttia vailla seitsemältä tuli tauko. Annettiin aikamerkki, jota seurasi uutisten tunnussävel. Johnny istui pienellä pöydällä liikehtien hermostuneesti.

Uutistenlukija luki neljä ulkomaanuutista. Sitten kaikki jähmettyivät, kun hän sanoi:

”Etelä-Australiassa jatkui tänään osavaltion historian suurin takaa-ajo satojen poliisien ja vapaaehtoisten etsiessä kahta miestä, jotka on etsintäkuulutettu erään naisen murhasta Alice Springsissä viime sunnuntai-iltana. Osavaltion kaikille pääteille on pystytetty tiesulkuja, ja poliisi tarkkailee jatkuvasti rautatieasemia ja lentokenttiä. Etsinnät tehostuivat tiistai-iltana kun Marreessa, joka sijaitsee kuudensadankuudenkymmenenviiden kilometrin päässä Adelaidesta pohjoiseen, havaittiin kaksi miestä, joiden uskotaan liittyvän murhaan.

”Murhattu nainen oli kuusikymmentäkahdeksanvuotias Agnes Ruby Charles, hotelli Centralian omistaja. Poliisi uskoo että hänet hakattiin hengiltä hänen yllätettyään miehet varastamassa hotellin kassakaapista opaaleja, joiden arvo on yli neljäkymmentätuhatta puntaa.”

Sammakko vaihtoi otetta kivääristä.

”Tänään poliisipäällikkö Fortescue antoi etsityistä miehistä seuraavanlaisen kuvauksen. Toinen on noin kolmekymmentävuotias, noin satakahdeksankymmentä senttiä pitkä, vahvarakenteinen ja tummatukkainen, ja hänellä on otsassa pitkä arpi.”

Johnny kosketti otsaansa. ”Arpi? Mikä arpi?” Sammakko sihahti häntä olemaan hiljaa.

”. . .on noin neljäkymmentäviisivuotias, lyhyt ja lihava, tummaihoinen, ja hänellä on pitkä tumma tukka.”

”En minä ole niin vanha”, Sammakko sanoi. Johnny vaiensi hänet kädenliikkeellä.

”Miesten väitetään hyökänneen erään hotellin tarjoilijattaren kimppuun Marreessa ja aiheuttaneen tälle kallonmurtuman. Heitä ei ole nähty tuon välikohtauksen jälkeen.”

Uutistenlukija piti tauon ja jatkoi sitten. ”Pyörremyrsky riehuu sadankuudenkymmenen kilometrin pituisella rannikkokaistalla Queenslandissa. . .”

Johnny sulki radion. ”Mitä ihmettä se puhe arvesta oli?” hän

sanoi ja meni tutkimaan otsaansa peilistä.

”Mitä se puhe tarjoilijattaresta oli?” Fred sanoi.

”Johnny löi häntä”, Sammakko sanoi. ”Ei taivaan kiitos tappanut häntä.”

Johnny kääntyi hymyillen. ”Arpi tuli siitä kun löin pääni kojelautaan, kun sinä ajoit siihen puronuomaan ennen Oodnadattaa”, hän sanoi Sammakolle. ”Siitä ei näy enää juuri jälkeäkään. Se on hieno. Kaikki etsivät miestä, jonka otsassa on arpi, ja tämä –” hän sipaisi otsaansa – ”häipyy parissa päivässä. Mitä piditte Sammakon tuntomerkeistä?” hän kysyi. ”Lihava ja ihrainen.”

”Ei hän niin sanonut”, Sammakko kiisti.

”Sitä hän tarkoitti.” Johnny nauroi. ”No niin, olemme totisesti panneet ne juoksemaan kehää, vai mitä?”

Sammakko näytti huolestuneelta. ”Mitä se puhe neljästäkymmenestätuhannesta punnasta on? Et sinä minulle sanonut opaalien olevan niin arvokkaita.”

”Joo, kuulin sen. Amerikkalainen yrittää hyötyä vakuutuksesta. Hän saa tästä enemmän kuin me.”

Sammakko tarvitsi aikaa tämän tiedon sulattamiseen, minkä vuoksi hän vaihtoi puheenaihetta. ”Meitä etsitään kaikkialta. Varmaan Birdsvillenkin jepari hälytetään.”

”Ei onnistu. Hänen radionsa ei toimi. Sinne ei voi edes laittaa lentokonetta viemään sanaa, koska kenttä on suljettu. Lakkaa murehtimasta, Sammakko. Kukaan ei tiedä, missä me olemme. Kukaan Birdsvillessä ei edes tiedä siitä Alice Springsin jupakasta.”

”Kuinka me pääsemme kaikkien jeparien ohi matkalla. . .”

”Sinä puhut liikaa”, Johnny keskeytti. Hän katsoi merkitsevästi ympärilleen ja meni keittiöön.

AUTETTUAAN rouva Spenceriä tiskaamisessa Barbara kävi suihkussa ja vaihtoi vaatteet. Suihku oli vähän matkan päässä talosta pienessä nelikulmaisessa rakennuksessa, jonka katolla oli porakaivovettä sisältävä säiliö. Barbarasta se tuntui taivaalliselta kahden pölyisen matkapäivän jälkeen.

Lyhdyn valon opastamana hän palasi taloon. Jossain lähellä haukkui koira ja hän hätkähti. Hän löysi kuistin portaat ja huomasi niiden yläpäässä istuvan varjomaisen hahmon.

”Minä täällä vain olen.” Se oli Sammakon ääni. ”Varmistan, että tulette takaisin.”

Barbara astui kuistille. ”Ette kai kuvittele että lähtisin harhaile-

maan tuonne?" Hän osoitti sysimustaa pimeyttä.

"Johnnyn mielestä oli viisainta että minä olen täällä", Sammakko sanoi. Hän laski kiväärin kädestään ja kaatoi itselleen kupillisen vettä vesileilistä.

"Teettekö te aina hänen mielensä mukaan?" Barbara kysyi. "Hän on saattanut teidät sillä tavalla erittäin pahaan pulaan."

"Mitä minä voin tehdä?" Sammakko pyyhki huulensa kuivaksi ja otti aseen käteensä. "Opaalit ovat yhä hänellä, ja olen ansainnut osani niistä."

"Mutta ettekö te käsitä", Barbara kuiskasi kiihkeästi, "ettei hän jaa niitä teidän kanssanne. Ja jos pysytte hänen matkassaan, teitä syytetään kaikesta, mitä hän on tehnyt. Teillä on ase. Olisi niin helppo. . ."

"Kuulkaa", Sammakko sanoi, "venäläinen sanoi samaa kuin tekin. Ja hän oli tappaa minut saadakseen kiväärin. Minä tiedän kyllä, ketä te ajattelette, ettekä te ajattele minua. Mennään nyt sisälle."

"Olette typerä."

"No, no, myöntäkää nyt sentään että on minulla edes vähän järkeä. Minä tiedän, mitä te tekisitte minulle päästyänne eroon Johnnystä. Tulkaa nyt sisälle."

Toiset istuivat äänettöminä Barbaran ja Sammakon palatessa. Johnny joi olutta pullosta, jonka hän oli löytänyt jääkaapista. Hän katsoi Barbaraa ihaillen.

"Tuskin tunnen teitä", hän sanoi. "Sievä mekko." Hän ojensi kätensä ja kohotti helmaa, hieroi kangasta peukalonsa ja etusormensa välissä. Barbara kiskaisi sen pois, ja Johnny nauroi.

"Tulkaa tänne istumaan", rouva Spencer sanoi. Hän osoitti vieressään olevaa tuolia. "Miltä olo nyt tuntuu?"

Barbara kiersi Johnnyn varovasti. "Paljon paremmalta, kiitos. Oli ihanaa päästä suihkuun."

"Minäkin taidan käydä suihkussa", Betty sanoi ja nousi ylös. "Pidätkö silmällä vauvaa?" Rouva Spencer nyökkäsi, ja Betty poistui huoneesta.

"Siinä vasta mukava tyttö." Johnny joi olutpullon tyhjäksi ja nousi. "Taidan mennä haukkaamaan vähän raitista ilmaa. Sammakko, pidä näitä ihmisiä silmällä."

Hän poistui huoneesta kädet taskussa ja istuutui kuistin portaille. Jossain vasemmalla, pimeässä, ärisi koira. Suihkurakennuksen katonrajassa näkyi valoviiru. Sekuntien kuluessa hän tuli tietoiseksi

äänistä. Verkkoa vasten törmäilevien hyönteisten surinasta. Raapivasta äänestä, jonka luultavasti aiheutti maahan lepokuoppaa kaivava koira. Tuulimyllyn natinasta. Talon toiselta puolelta kuuluvasta syvästä ruminasta ja sihinästä. Se tuli varmaankin porakaivosta, jonka rikinkatku tuntui väkevänä yöilmassa.

Suihkurakennuksesta kuului veden lotinaa. Johnny tuijotti raosta tihkuvaa valoa, ja kuten ihminen joka tuijottaa tuleen ja uneksii, hän taikoi mieleensä kuvia. Hän muisti erään sydneyläisen tytön ja ajatteli kesäöitä, jotka hän oli viettänyt tämän ja toisten tyttöjen kanssa rannoilla meren mustuessa ja kadotessa yhtä täydellisesti kuin tämä maa oli nyt sulautunut varjoihin. Hän laskeutui portaat alas ja lähestyi varovaisin askelin suihkurakennusta.

Tyttö alkoi hyräillä ja hän pysähtyi yllättyneenä. Ehkä tyttö ajatteli häntä. Hän ei vähääkään epäillyt, että tyttö oli ihastunut häneen. Hän tunsi merkit. Tai luuli tuntevansa, sellaisen miehen ehdottomalla varmuudella, joka ei ollut koskaan välittänyt kenestäkään naisesta. Häntä kiinnosti vain ajojahti ja saaliin saaminen ansaan. Hän pärjäsi hyvin, hän sanoi itselleen, vaikka siitä olikin kauan. . .

Neljä valoviirua rajasi pikku rakennuksen oven ääriviivat. Valon kirkkaudesta päätellen tytöllä oli siellä painelyhty. Hän hiipi varpaisillaan ovea kohti kunnes oli niin lähellä, että saattoi kuvitella tytön seisovan vieressään.

Vedentulo lakkasi niin äkkiä että hän hätkähti. Hän pidätti hengitystään valon liikkuessa, sitten ovi tärähti ja avautui.

Betty seisoi siinä aamutakkisillaan lyhty toisessa kädessä. Hän huomasi Johnnyn ja peräytyi hämmästyneenä askelen suu auki, mutta sanattomana. Johnny oli tuntenut toisen tällaisen tytön. Hullun. Kosketus vain, ja tyttö oli avuton. Hän ojensi kätensä ja kosketti Bettyä.

Kirkaisu kiiri kirkkaana kauas.

Olohuoneessa Fred ponnahti pystyyn. Kuului uusi kirkaisu ja koira haukkui raivokkaasti. "Betty", rouva Spencer huusi, ja Fred lähti juoksemaan ovea kohti.

Sammakko käänsi kiväärin Frediä kohti. "Takaisin", hän käski. Hän tökkäsi Frediä kiväärinperällä, kääntyi sitten ja juoksi kuistille. "Mikä hätänä?" hän huusi työntäessään verkko-oven auki.

Hänen takanaan Fred ehti oviaukkoon. "Pysy siellä", Sammakko huusi ja painautui ovea vasten pitääkseen Fredin sisäpuolella.

Heidän vasemmalla puolellaan erottui kaksi pitkää varjoa suihku-

rakennuksen takaa. Mies ja tyttö kamppailivat. Sitten kuului hurjaa murinaa ja miehen tuskan kiljaisu. Lyhty ilmestyi rakennuksen nurkan takaa, ja tyttö juoksi aamutakkiaan kiinni pitäen heitä kohti. Hän tuli portaille ja näki siellä kivääriä pitelevän Sammakon. Hän pysähtyi pelon lamauttamana. Hänen takaansa tuli näkyviin Johnny, jonka toiseen sääreen koira oli iskenyt hampaansa. Mies kumartui alas ja laukaus kajahti. Koira ulvaisi ja kaatui vääntelehtien maahan. Kuistilla oleva lapsi parahti itkuun.

Betty katsoi Sammakkoa, joka tukki portaat, kääntyi ja juoksi talon seinänviertä pitkin kohti porakaivoa. Johnny kompuroi hänen perässään.

Fred ryntäsi ovea vasten lennättäen lihavan miehen kaaressa portaita alas. Hän loikkasi Sammakon yli ja tuli maahan nelin kontin. Kun hän nousi jaloilleen, hän ehti nähdä Johnnyn pääsevän talon nurkalle ja kuvastuvan siluettina Bettyn lyhdyn valoa vasten. Fred juoksi hänen peräänsä. Hän kuuli Sammakon huutavan, mutta ei pysähtynyt.

Talon päädyn kohdalla näkymätön aavemainen epätodellisuus pysäytti hänet. Porakaivosta kohoavan höyryn seasta erottui kaksi haamumaista hahmoa. Betty oli vedenrajassa liikkumattomana kuin alistumisesta jähmettyneenä. Hän oli pudottanut lyhdyn ja peittänyt kasvonsa käsillään. Hänen takanaan putki syyti kiehuvan kuumaa vettä lammikkoon.

Johnny riuhtaisi aamutakin Bettyn hartioilta. Hän kuuli Fredin tulevan ja alkoi kääntyä, mutta Fred iski hänen kimppuunsa kylki edellä. Johnny kaatui ja ase sinkosi hänen kädestään. Toisiinsa takertuneina he vääntelehtivät maassa.

Ase oli pudonnut lähelle lammikon reunaa. Johnnyn kurkottaessa tavoittamaan sitä Fred kietaisi käsivartensa hänen kaulansa ympärille ja kuristi. Hän näki Bettyn juoksevan taloa kohti. Hän nousi jaloilleen ja syöksähti tavoittamaan asetta, mutta Johnny heittäytyi hänen päälleen kaikin voimin samassa tarkoituksessa. Epätoivoisena Fred huitaisi asetta vapaalla kädellään ja näki sen kieppuvan poispäin ja loiskahtavan lammikkoon.

Johnny heittäytyi lammikon reunalle ja pisti käsivartensa veteen. Tuskasta karjaisten hän kiskaisi kätensä takaisin ja heilutti sitä hurjasti ilmassa. Sitten hän ryntäsi silmät leimuten vastustajansa kimppuun ja kietoi käsivartensa Fredin ympärille. Fred huusi ääneen Johnnyn rutistaessa hänen murtuneita kylkiluitaan, ja hän kaatui selälleen lähelle lammikon reunaa. Hän kuuli Johnnyn ään-

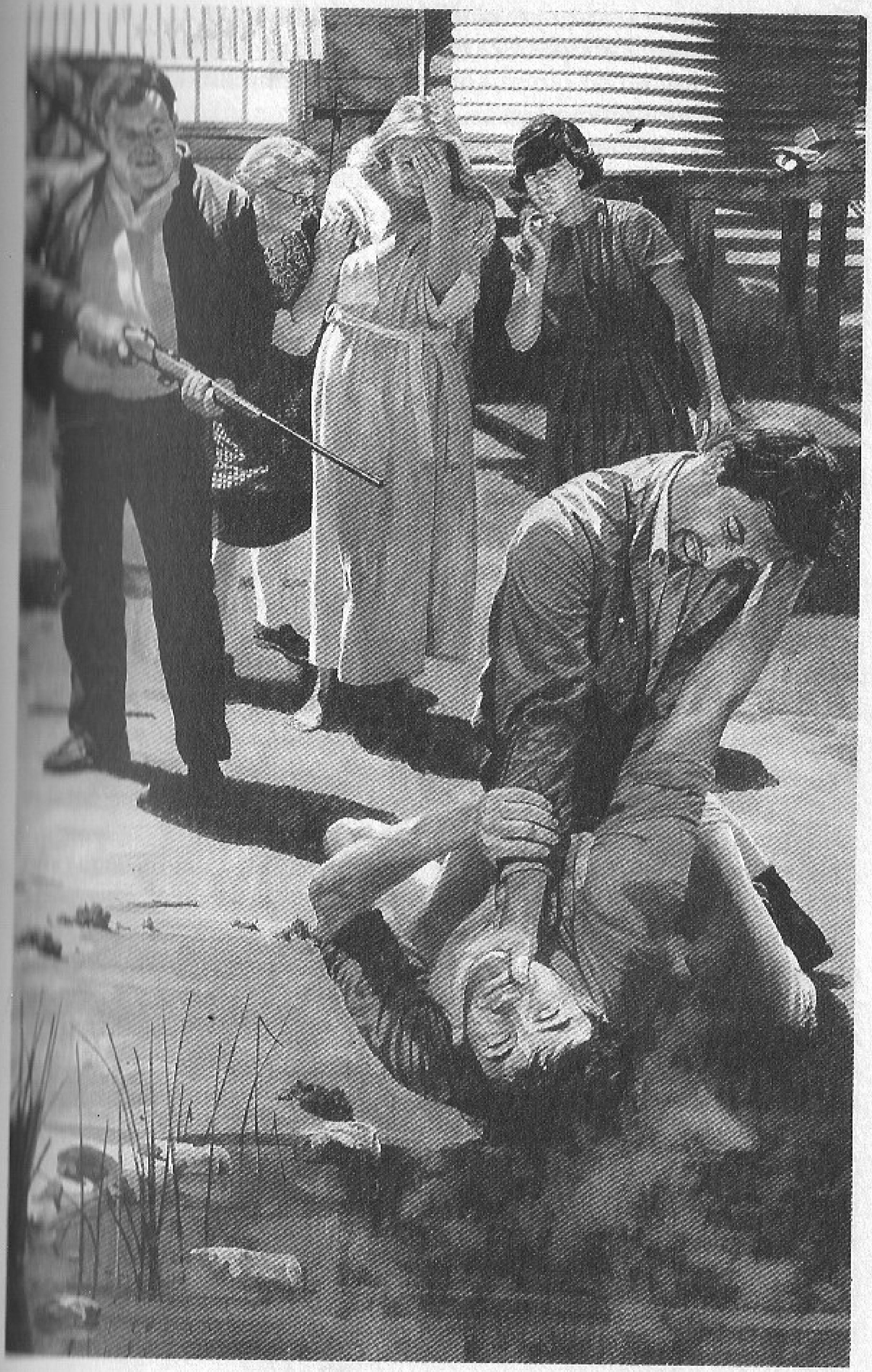

nähtelevän kuin raivostunut eläin ja tunsi tämän työntävän häntä lammikkoa kohti. Rikkipitoiset huurut pistelivät hänen keuhkojaan. Hänen hartiansa olivat lammikon lieju- ja ruohoreunuksella, ja hän tunsi kuumuuden niskassaan.

Hän hakkasi Johnnyä selkään, mutta ei pystynyt murtamaan tämän otetta. Epätoivoisena hän tarttui kourallaan Johnnyn hiuksiin ja veti niin kovaa kuin pystyi, kunnes hänestä tuntui että ne pian irtoaisivat Johnnyn päänahasta.

Johnny huusi, ja äkkiä hänen karhunotteensa höltyi. Kieriessään poispäin lammikon luota Fred näki Sammakon kivääreineen ja naiset. Rouva Spencer yritti kietoa revittyä aamutakkia Bettyn ympärille.

Sitten Fred pääsi jaloilleen ja Johnny syöksähti häntä kohti. Fred väisti ja huitaisi silmittömästi. Isku meni ohi ja hän tunsi viiltävää kipua sääriluissaan. Hän vaipui polvilleen, ja Johnny potki häntä. Fred tarttui potkivaan jalkaan ja väänsi. Hetken Johnny oli ilmassa, ennen kuin rysähti raskaasti kyljelleen. Fred kaatui hänen päälleen, mutta sai leukaansa polven ja kellahti selälleen.

He olivat taas veden partaalla. Johnny ponnistautui polvilleen. "Lopeta", hän huohotti, "tai tyttö kuolee."

Fred nousi hitaasti ja katsoi kalpeiden kasvojen kehää. Sammakko tuijotti Johnnyä, mutta kivääri uhkasi naisia.

Johnnyn alkaessa kömpiä pystyyn Fred huitaisi pitkän koukun, joka lennätti hänet rähmälleen maahan kohti Bettyä. Johnny nousi istumaan verta valuen. "Ammu se nainen", hän huusi toverilleen. "Ammu hänet, ammu hänet."

"Herran tähden, ei", Barbara huusi ja veti Bettyn taakseen. Fred seisoi huohottaen uskaltamatta liikkua.

"Ammu hänet, helkkari soikoon", Johnny karjaisi. Hän tavoitteli asetta.

Sammakko veti kiväärin hänen ulottuviltaan. Hänen silmänsä olivat pyöreät pelosta.

Heidän tapellessaan kivääristä Fred veti Johnnyn Sammakon luota ja iski tätä leukaan kaikin voimin, mitä häneltä vielä suinkin löytyi. Johnny rojahti maahan kuin tukki.

Melkein minuutin Fred seisoi kumarassa koettaen saada hengityksensä tasaantumaan. Sitten hän suoristautui hitaasti ja taputti Sammakkoa vaisusti olalle. "Hyvin tehty", hän sanoi.

Sammakko ravisti päätään kuin selvittääkseen aivojaan ja katsoi häntä. "Kivääriä ei enää tarvita", Fred sanoi käsi odottavasti ojol-

la. "Me saimme tämän tyypin viimeinkin."

"Ei." Sammakko kivahti ja osoitti Frediä kiväärillä. "Mene tuonne naisten joukkoon."

"Mutta tämähän on meidän tilaisuutemme", Fred sanoi. "Sinun ja meidän kaikkien."

"Ei. Et sinä minua naruta. Mene nyt tuonne."

Silmät kivääriin naulittuina Fred käveli hitaasti naisten luokse. "Oletko kunnossa?" hän kysyi Bettyltä, joka nyt kyhjötti Barbaran ja rouva Spencerin välissä.

"Lakatkaa puhumasta", Sammakko huusi.

"Kuule", Fred sanoi, "jos annat hänen taas ottaa ohjat. . ."

"Suu poikki." Sammakon ääni oli kimeä. "En minä ole mikään hölmö. Tiedän kyllä mitä te tekisitte minulle, jos antaisin kiväärin teille. Nyt saa puhuminen riittää."

Fred kääntyi Barbaran puoleen katseessaan epätoivoa. "Voi hyvä Jumala", hän sanoi. "Mikä hölmö. Mikä sokea kirottu hölmö."

TIM SANDERSON käveli Etadunnan asuntotilalle kaksi tuntia pimeäntulon jälkeen ruumis hellänä ja uupuneena.

Hän kertoi Denzil Learylle ja tämän perheelle peilissä olleesta viestistä. Leary ehdotti hätäkutsua radiolla, mutta Sanderson oli toista mieltä. "Fred ja ne toiset saattavat olla Clifton Hillsissä tänä iltana ja kukaties kuulla viestin", hän sanoi. "Emme voi ottaa sitä riskiä. Voisimmeko ottaa sinun autosi ja ajaa Marreehen?"

Rouva Leary puhui. "Totta kai. Den lähtee kanssasi. Mutta ensin sinun täytyy saada jotain suuhun pantavaa."

Sanderson nyökkäsi. "Vilkaisisitko koiraa ja katsoisitko tarvitseeko se jotain purtavaa. Koira selviytyi hädin tuskin."

Kymmenen minuuttia yli puolenyön Denzil Learyn pölyinen Plymouth rämisi Marreehen. Hän ja Sanderson näkivät valon palavan postitoimistossa ja ylikonstaapeli Eric Wallisin Land Roverin sen ulkopuolella.

John Black tuli avaamaan ovea heidän koputtaessaan. Wallis istui pöydällä toisen miehen vieressä. "Mitä te täällä teette tähän aikaan vuorokaudesta?" hän kysyi. "Asian täytyy olla tärkeä."

"Se on." Sanderson kertoi postiautosta ja kahdesta tuntemattomasta miehestä ja huulipunaviestistä, rikotusta radiosta ja jalkapatikastaan Etadunnaan. Väsyneen näköinen Wallis kuunteli tarkasti.

Sandersonin lopetettua Wallis kirosi ääneen. "Ei ihme ettemme löytäneet niitä tyyppejä. Puolet Adelaiden etsiväkunnasta oli täällä

toissapäivänä. Haravoimme joka siunatun paikan tien ja rautatien varrella. Panimme vieläpä tämän Gusin tässä lentelemään ympäriinsä." Hän osoitti toista pöydällä istuvaa miestä. "Ai niin, tehän ette ole tavanneet. Tämä on Gus Cochrane. Lentää Cessnaa."

Cochrane nyökkäsi tervehdykseksi.

"Sisar on varmasti ollut epätoivoinen, kun hän kirjoitti sen viestin", Wallis jatkoi. "Meidän täytyy tehdä jotakin nopeasti." Hän sulki silmänsä kuvitellen mielessään Birdsvillen tien. "Katsotaan, tänä iltana heidän pitäisi olla Clifton Hillsissä tai jossain niillä main. Sitten Birdsvillessä huomenna –" hän katsoi kelloaan –, "toisin sanoen tänään. Meille ei jää paljon aikaa. John", hän sanoi postimestarille, "lähetetään viesti sikäläiselle konstaapelille."

Leary pudisti päätään. "Ei kannata. Birdsvillen radio on ollut mykkä siitä myrskystä saakka. Lentokenttäkin on yhä suljettu."

Gus Cochrane nousi. "Se poistaa minut kuvioista", hän sanoi. "Ajattelin tässä, Eric, että ehkä minä voisin heittää sinut sinne aamulla."

"Hetkinen", Wallis sanoi. "Vaikka et voikaan laskeutua Birdsvilleen, voisit luultavasti laskeutua jollekin kuivuneelle lammenpohjalle."

"Kyllä varmaan", Cochrane sanoi. Hän kääntyi Sandersonin puoleen. "Tiedätkö onko itse tien varrella satanut paljon?"

"Radion mukaan Birdsville ja siitä pohjoiseen sai eniten."

"No, kannattaa yrittää", Wallis sanoi. "Lähdemme Gusin kanssa liikkeelle varhain aamulla. Heti kun näemme Fredin auton, laskeudumme jonnekin lähistölle." Hän kääntyi postimestarin puoleen. "John, koeta saatko yhteyden Adelaideen. Heidän on hyvä tietää, mitä on tapahtunut. On onnenpotku, että meillä on Gusin lentokone."

"Me olemme Ericin kanssa vanhoja kavereita", Cochrane selitti. "Minä vain poikkesin tänne matkalla Adelaideen. Vein vähän tavaroita yhteen geologien leiriin lähelle rajaa."

"Heille juuri Fred vei niitä isoja renkaita", Wallis sanoi. "He ovat jossain Clifton Hillsin tienoilla. No niin, suunnitelmani on tämä. Gus ja minä lähdemme aamunkoitteessa. . ."

Sanderson keskeytti. "Voisitteko jättää minut meille? Olen vähän huolissani Kathista. Hän odotti minua takaisin eilen illalla."

"Hyvä on", Wallis sanoi. "Jätämme sinut Mulkaan. Ehkä meidän pitäisi poiketa myös Mungeraniessa."

"Ei tarvitse", Leary sanoi. "He eivät pysähtyneet siellä. Harry valitti siitä radiossa. Fred ajoi vain ohi."

Wallis sanoi: "Oletteko kuulleet mitään Clifton Hillsistä?"

"Emme. Kuulisimme heistä tavallisissa oloissa vasta huomenna, tai oikeastaan tänä aamuna. Siellä on tällä hetkellä ainoastaan rouva Spencer ja hänen miniänsä."

"Siinä tapauksessa me jätämme Timin kyydistä ja poikkeamme sitten Clifton Hillsiin. Pystyt varmaan laskeutumaan jonnekin siellä, Gus." Lentäjä nyökkäsi ja Wallis jatkoi: "Lähetämme viestin, jos heidän radionsa yhä toimii. Lennämme kunnes näemme kuorma-auton ja laskeudumme sitten sen etupuolelle, ikään kuin väijyisimme heidät. Sopiiko?"

He nyökkäsivät. Suunnitelma oli hänen, ja hänen tehtävänsä oli katsoa että se onnistuisi.

"Varmuuden vuoksi panen Albert Pantanjeelan ajamaan sinne Land Roverilla. Hän voi lähteä liikkeelle jo ennen päivän valkenemista."

"Se on se sinun jälkienetsijäsi", Sanderson sanoi epäilevällä äänellä. "Luuletko että hän pääsee sinne yksin?"

"Hän tuntee tämän maan hemmetin paljon paremmin kuin useimmat meistä." Wallis puolusti kipakasti apulaistaan.

"Totta kai, totta kai", Sanderson vastasi kiireesti. "Haluatko että lähden hänen mukaansa hänen tultuaan Mulkaan?" hän kysyi halusten innokkaasti lepyttää Wallisin. "Voisin ottaa kiväärini. Kaksi olisi parempi kuin yksi."

"Hyvä ajatus, Tim. No niin, nyt te kaverit voitte yhtä hyvin mennä nukkumaan. John, sinä voisit ottaa minulle sen yhteyden Adelaideen. Käyn vain kaivamassa Albertin vuoteesta."

Ulkona raikas yöilma karkotti hänen väsymyksensä melkein kokonaan. Nyt hän odotti innokkaasti aamunkoittoa.

8. LUKU

JOHNNY tuli tajuihinsa ja nousi istumaan. Lyhdyn kirkas valo sai hänet räpyttelemään silmiään. Lyhdyn lähellä hän näki Sammakon, joka nojasi kumarassa kivääriin.

"Missä hän on?" Johnny mutisi. Sammakko osoitti talon suuntaan, ja Johnny näki Fredin, joka tarkkaili heitä tiukasti. "Entä muut?"

"Lähetin heidät sisälle." Sammakko liikahti auttaakseen Johnnyn jaloilleen.

"Kuinka kauan sitten? Kuinka kauan he ovat olleet sisällä?"

"Ehkä minuutin. Tytön oli kylmä. Miten niin?"

Johnny suoristautui vaivalloisesti. "Senkin iso lihava idiootti Radio! Kuule", hän sanoi ojentaen kätensä, "anna minulle se kivääri."

Sammakko peräytyi. "Enpä taida antaa."

"Miten niin et taida antaa?" Johnny riuhtaisi aseen Sammakon otteesta. "Ota tuo lyhty ja seuraa minua. Sinä, posteljooni, painu sisälle ja sassiin." Johnny tökkäsi aseen piipun Fredin lapaluiden väliin.

Kuistilla ja keittiössä ei ollut ketään, ja Johnny juoksi olohuoneen läpi. Radion ääressä ei ollut ketään. Hän hakkasi laitetta kiväärin perällä, kunnes se särkyi palasiksi ja putosi lattialle perässään erivärisiä johtoja. Hän kääntyi ja juoksi käytävään. Sen perällä hän näki naiset ryhmittyneinä avoimen komeron luokse. "No niin", hän huusi, "tulkaa tänne koko sakki."

Rouva Spencer siirtyi kohti komeroa, jossa näkyi jotakin kiiltävää. Johnny juoksi käytävää pitkin rouva Spencerin alkaessa tähdätä häntä haulikolla, ehätti vanhan naisen luo ja potkaisi aseen tämän käsistä.

"Senkin kiero vanha ämmä", Johnny sähähti katse nauliutuneena rouva Spenceriin. Hän pani kiväärin nojalleen seinää vasten ja otti haulikon maasta piipusta pitäen. Sitten hän loikkasi äkkiä kyyrystä asennostaan ja heilautti haulikkoa alaspäin suuntautuvassa kaaressa. Ase paukahti lattiaan rouva Spencerin jalkojen edessä. Henkeään haukkoen tämä hypähti taaksepäin ja törmäsi Barbaraan. Betty, joka oli kääriytynyt huopaan, kirkui.

Johnnyn suu vääntyi hymyyn. "Aioitte siis osoitella minua aseella, isoäiti", hän hönkäisi. Kiepahtaen nopeasti ympäri hän huitaisi aseella lähintä ikkunaa. "Tätä mieltä minä olen teistä ja haulikoistanne." Hän hakkasi haulikon puista perää seinään, kunnes se oli pirstaleina. Sitten hän iski siitä vielä viimeisen sälön ja heitti perättömän haulikon ulos ikkunasta.

Raskaasti huohottaen hän kumartui ottamaan .303-kaliiperisen kiväärin. "Jos te kerran sitä haluatte", hän sanoi, "osaan minäkin olla raaka."

Rouva Spencer astui Bettyn eteen. "Te olette pelkkä hullu koira. Ja aseista te ette ymmärrä yhtään mitään."

Johnny pysähtyi naisen äänensävystä hämmästyneenä.

"Tuo haulikko oli ladattu", rouva Spencer sanoi. Illan tapahtumat olivat hänelle ennen kokemattomia, mutta aseen varomaton käsittely oli Australian sisämaiden asukkaalle synti. "En ole koskaan nähnyt kenenkään tekevän mitään niin typerää. Se olisi saattanut laueta milloin hyvänsä. Ja te piditte sitä piipusta. Olisitte saattanut ampua päänne hajalle."

Rouva Spencer torui Johnnyä kuin kansakoulun opettaja. Johnnyn viha kuohahti taas. Hän kääntyi katsomaan, että rouva Spencer varmasti näki hänet, ja lähti sitten pitkin käytävää iskien rikki jokaisen ikkunan. "Näettekö", hän sanoi virnuen vanhalle naiselle voitonriemuisesti, "tätä mieltä minä olen teistä."

Äkillisestä mielijohteesta hän pyörähti ympäri. Sammakko ja Fred seurasivat hänen touhujaan olohuoneesta. "Hyvä on", hän sanoi. "Kaikki yhdessä tuonne." Hän huitaisi kiväärillä ilmaa merkiksi siitä että toisten piti toimia nopeasti.

Barbara käveli hänen ohitseen, sitten Betty, joka painautui peloissaan vasten seinää. Johnny tyrkkäsi häntä hänen mennessään ohi.

Fred siirtyi käytävään. "Leikki on lopussa", hän sanoi. "Älä tyrki naisia."

"Takaisin", Johnny sanoi Fredille. "Mieleni tekisi ampua sinut kahtia heti, mutta olen suunnitellut sinun varallesi vähän parempaa." Hän virnisti. "Sinun vuorosi tulee huomenna. Mutta älä ärsytä minua liikaa, muuten saatan unohtaa ja ampua aivosi tohjoksi näiden naisten nähden."

"Olette hullu – raivohullu", Barbara sanoi kylmästi.

"Voi, sisar hyvä, tiedättehän ettei se ole totta." Johnny oli taas rauhallinen. "Kysymys on siitä, että minulla on pelissä paljon rahaa ja minun täytyy varjella sijoitustani. Eikö näin ole, Sammakko?"

Lihava mies katsoi häntä vaivautuneena. "Entä minun osuuteni?"

"Kuule, Sammakko, älä ole huolissasi. Jos pysymme yhdessä, meillä ei ole hätää. Minä huolehdin sinusta."

Hän tyrkki ryhmän olohuoneeseen, ohi pirstaksi hakatun radion.

"Vauva itkee, Betty", Barbara sanoi tyrmistyneelle tytölle.

"Antakaa sen itkeä", Johnny sanoi. "Me asetumme kaikki tänne. Pidä heitä silmällä, Sammakko, sillä välin kun minä haen erinäisiä tavaroita."

Johnny palasi mukanaan kaksi olutpulloa ja pitkä, teräväkärkinen lihaveitsi. Hän antoi toisen pullon Sammakolle.

"Minä jotenkin kaipaan sitä pikku pyssyä. Ajattelin että tämä voisi olla kätevä." Hän pyöritteli veistä kädessään. Hänen sormissaan oli porakaivon tulikuuman veden aiheuttamia punaisia laikku-

ja, mutta hän ei välittänyt niistä. "Näyttää mukavalta ja terävältä vai mitä? Tämä on huomista varten, sisar, jos emme pääse Birdsvilleen." Hän vilkaisi ohimennen Frediä. "Mitä siitä sanot?"

Aamunkoitteessa rouva Spencer laittoi taas liharuokaa, ja he söivät aamiaista. Kukaan ei puhunut. Johnny kosketti vähän väliä veistä, jonka hän oli kunnioittavasti asettanut pöydälle lautasensa viereen.

Pian seitsemän jälkeen he kaikki menivät ulos. Koira oli yöllä kuollut ja makasi portaiden vieressä. Johnny potkaisi sen kauemmaksi ja meni kuorma-auton luokse. Hän kehotti veitsellä uhaten Barbaraa nousemaan ohjaamoon. Sammakko kiipesi taas lavalle, mutta Johnny piti kiväärin.

Fred pumppasi polttoainetta säiliöön, täytti jäähdyttimen, käynnisti moottorin ja kapusi istuimelleen. "Rouva Spencer", hän huusi moottorin jyrinän yli, "hoitaisitteko Ivanille kunnon hautajaiset? Hän on hyvin matalassa kuopassa. Ooroowilaniessa."

Rouva Spencerin silmät räpyttelivät lasien takana hänen nyökätessään.

Fred peruutti tielle ja kohotti kätensä liikkumattomaksi tervehdykseksi Bettylle. Barbara huomasi eleen, kuin viimeisen tervehdyksen. Sitten auto nytkähti liikkeelle ja hän katsoi kuinka Betty seisoi yksin, käsivarret ristissä rinnallaan, nuorena säälittävänä hahmona.

Barbara asettautui taas istuimelleen ja näki Fredin katsovan häntä. Häntä nolotti, että Fred oli nähnyt hänen tuijottavan Bettyä. "Hän ei näytä hyväkuntoiselta", Barbara sanoi. "Hän on kokenut syvän järkytyksen."

"Kyllä hän siitä yli pääsee", Fred sanoi tunteettomasti ja näytti keskittävän huomionsa ajamiseen.

Hän ajatteli kuitenkin Betty Spenceriä. Betty ehkä pääsisi tämän kokemuksen yli, mutta Fred epäili, muuttuisiko tyttö. Hän ajatteli usein Clifton Hillsistä lähtiessään Bettyä. Mutta tänään, kaiken tapahtuneen jälkeen, hän uskoi ymmärtävänsä asian. Betty oli heikko. Hän oli hauskan näköinen ja pystyi kiihottamaan miestä kävelytavallaan tai katseellaan, mutta hän ei hallinnut itseään paremmin kuin kulkukissa. Kohtasipa hän kenet miehen hyvänsä, kenet hyvänsä, hänen oli pakko kokeilla, pystyisikö hän viettelemään tämän. Hän flirttaili, loi mieheen houkuttelevan katseen, ja kun mies tuli, hän hylkäsi tämän ja odotti seuraavaa. Olet heikko, Betty, hän

ajatteli ja sääli ensimmäisen kerran Bettyä enemmän kuin itseään.

Tie oli tässä kohtaa erityisen rosoinen. He poukkoilivat paljaaksi huuhtoutuneiden soraisten alueiden yli ja Barbara lensi melkein kattoon. "Pidä kiinni", Fred huusi ja otti häntä polvesta. Barbara laski kätensä Fredin kädelle, ja he ajoivat sillä tavoin useita minuutteja. Viimein Fred sanoi: "En voi antaa sinun taittaa niskaasi", ja irrotti kätensä Barbaran kädestä tarttuakseen ohjauspyörään.

He poukkoilivat tietä pitkin tunnin ja tulivat tienhaaraan, jossa tie jakaantui kolmia. Fred kääntyi oikealle.

"Tämä on uloin märän kelin tie", Fred sanoi. Johnny heilautti veistä merkiksi siitä, että oli kuullut. Hän vaikutti tänä aamuna hyväntuuliselta. Hän leikitteli veitsellä, pyöritti sen kahvaa kädessään tai tuikki istuinta sen kärjellä.

Barbara istui niin kaukana hänestä kuin suinkin Frediä vasten painautuneena. Päivä kävi yhä helteisemmäksi heidän täristellessään itään kohti Sturtin kivierämaata.

Kauan ennen kuin Cessna ehti Clifton Hillsiin Eric Wallis näki savun, joka likasi taivaan kuin nokitahra. Ensin hän pelkäsi asuntolan palavan, mutta sitten hän näki öljynmustan savupatsaan kohoavan rakennusten takaa. Koukkaus matalalta rakennusten yli paljasti liekehtivän rengaspinon ja rouva Spencerin käsivarsiaan heiluttavan hahmon.

Gus Cochrane laskeutui talon lähelle, ja Wallis juoksi rouva Spencerin luokse.

"En keksinyt mitään muuta", tämä sanoi. Hän ei ollut lainkaan niin rauhallinen kuin oli ollut illan mittaan. "Raahasin tuonne muutaman renkaan ja kaadoin niiden päälle palolöljyä. Kasa syttyi hirvittävästi humahtaen." Hän kosketti korventuneita hiuksiaan. "Meillä ei ollut radiota eikä autoa. Minun oli pakko tehdä jotain. Tuossa kasassa on pari uuttakin rengasta", hän lisäsi kuin anteeksi pyytäen. "En olisi halunnut polttaa niitä, mutta tarvitsimme lisää savua."

Betty Spencer seisoi kuistilla lasimurskan keskellä lapsi sylissään. Wallis oli kauhistunut.

Rouva Spencer kertoi poliisille illan ja yön tapahtumista. "En osannut odottaa kenenkään tulevan lentämällä", hän sanoi yhä järkyttyneenä. "Panin toivoni porausmiehiin." Hän peitti silmänsä molemmin käsin. "En uskaltanut sanoa sitä eilen, kun pelkäsin mitä se tyyppi tekisi, mutta heidän on määrä tulla minä päivänä

hyvänsä hakemaan isoja renkaitaan. Sytytin tulen kiirehtiäkseni heitä."

Äkkiä hän puhkesi hillittömään itkuun. Ja mustaa savua tupruisi taivaalle.

USEITA kertoja aamupäivän mittaan Fred pysäytti auton jäähdyttääkseen renkaita ja moottoria. Helle oli niin ankara, että he kaikki laskeutuivat maahan ja Fredin tarkistaessa ajoneuvon istuivat auton varjossa ja panivat vesileilin kiertämään.

Vähitellen tie kaartui taas pohjoiseen, ja auringon noustua lakikorkeuteensa he lähtivät ylittämään Kuolleen miehen tasankoa. Siellä näkyi merkkejä rankkasateista: vesilammikot olivat kuivuneet kupruisiksi liejukerroksiksi, ja välistä pyörät upposivat pehmeään saveen.

Johnny oli avannut paitansa napit antaakseen lämpimän tuulenvireen nuolla hänen hikoilevaa ruumistaan. Aika ajoin hänen silmänsä painuivat kiinni ja hänen päänsä retkahti taakse.

Aluksi Barbara tarkkaili miestä vaanien tilaisuutta tehdä jotain. Tyrkätä hänet ulos. Tai siepata veitsen. Mutta polttava paahde ja moottorin käryt saivat hänet pelkäämään, että hän alkaisi voida pahoin. Hän antoi päänsä painua Fredin olkapäätä vasten huolimatta alituisesta tärinästä tämän ohjatessa ja vaihtaessa.

He olivat ylittäneet tasangon ja tulleet pitkälle, kapealle jonolle hiekkakukkuloita. Fred kiersi kaukaa useita lammikonpohjia. Ne näyttivät kuivilta, mutta ohut kuori kätki alla olevan tahmean liejun, ja hän tiesi että auto vajoaisi akselia myöten, jos hän yrittäisi ylittää ne. Hän harkitsi ajaa auton tahallaan juutuksiin. Sitten hän kuvitteli veitsellä aseistautuneen Johnnyn reaktiota ja ajoi edelleen.

Kuullessaan lentokoneen surinan hän ajatteli ensin äänen kuuluvan auton moottorista. Sitten hän huomasi pienen yksitason, joka teki matalan kaarroksen heidän vasemmalla puolellaan, hyvin lähellä.

Barbara oli torkkunut ja heräsi hätkähtäen. Johnny näki lentokoneen ja karisti heti velttouden yltään. Hän kumartui ottamaan kiväärin käteensä. Lentokone katosi näkyvistä hiekkakukkulan taakse, ja Johnny katsoi jokea. "Kuka se oli?" hän kysyi.

Fred nuoli kuivuneita huuliaan ennen kuin vastasi. "Ei aavistustakaan. Sikäli kuin minä tiedän, täällä ei ole ainoatakaan lentokonetta."

"Sen täytyy olla joku, joka tuntee sinut. Se kävi niin matalalla."

"Se ei merkitse mitään. Jokainen lentäjä tulisi matalalle katsomaan. Olemme ainoa ajoneuvo viidensadan kilometrin säteellä."

Johnny tarttui Barbaran käsivarteen ja veti tytön lähelle itseään. "Kuule, jos tämä on jokin juoni, jota yrität minua vastaan. . ."

"Pidä se veitsi kaukana tytöstä", Fred sanoi. "Rauhoitu. Se on todennäköisesti joku maastoa kartoittava geologi."

Johnny höllensi otettaan Barbaran käsivarresta. Hän laski kiväärin takaisin lattialle ja heristeli veistä. "Jos jokin, mikä hyvänsä, menee vikaan, tyttö saa veitsen kylkiluidensa väliin. Tajuatko?"

Auto töyssähteli taas uuden hiekkakukkulan harjalle. Lentokonetta ei näkynyt jälkeäkään. Johnny tähyili taivaalle. Fred vaihtoi ja seurasi mutkittelevaa polkua kohti toista pientä lammikonpohjaa.

"Minnehän se on voinut mennä?" Johnny kysyi. Hän kurkotti ulos ja katsoi auton taakse nähdäkseen oliko kone lentänyt kehää. "Aja varovasti seuraavalle kukkulalle. Haluan katsoa kunnolla sen huipulta."

Lähellä pitkän, mutkittelevan ylämäen loppua Johnny käski Frediä pysähtymään. "Sinä jäät tänne", hän sanoi. "Minä nousen tuon kumpareen laelle katsomaan mitä on näkyvissä. Tyttö tulee kanssani." Hän hyppäsi alas kivääri kädessä ja viittasi Barbaraa nousemaan autosta.

"Mitä nyt, Johnny?" Sammakko kysyi. Hän luisui maahan ja lysähti hiekkaan auton varjoon.

"Näin lentokoneen." Johnny katsoi lihavaa miestä, joka oli kierähtänyt selälleen. "Etkö sinä nähnyt sitä? Mikä sinua vaivaa?"

"Voin pahoin", Sammakko valitti. "Johtuu kuumuudesta."

"Juo vettä. Tulkaa, sisar. Menkää edellä." Hän osoitti edessäpäin olevaa korkeaa hiekkakumpua. Kummun juurella hän pisti veitsen vyönsä alle, tarttui Barbaraa ranteesta ja alkoi kiivetä kiskoen tyttöä raa'asti perässään.

He lähestyivät huippua, ja Johnny kurkisti harjan yli. Hän puhalsi sihisten ilman keuhkoistaan. Alhaalla toisella, paljon isommalla lammikonpohjalla oli lentokone. Sen pyörät olivat painuneet laskeutumisyrityksessä pintakuoren läpi ja kone oli keikahtanut nokalleen. Potkurinlavat olivat vääntyneet ja liejuiset. Toisen siiven varjossa makasi mies selällään. Toinen, hänen puoleensa kumartunut mies vilkaisi huolestuneesti tien suuntaan. Hänellä oli kivääri.

"Vai ette te tienneet mitään lentokoneesta", Johnny mutisi.

"Emme tienneet, vannon sen", Barbara sanoi.

"Miksi miehellä sitten on ase?" Johnny kohotti kiväärin ja tähtäsi.

"Mitä aiotte tehdä?" Barbara sanoi. "Ettehän te voi ampua heitä."

"Olkaa hiljaa tai katkaisen kurkkunne."

Hän veti liipaisimesta. Kivääri pamahti kovaa, ja mies, jolla oli kivääri, pyörähti ympäri ja tähyili tutkivasti kukkuloita. Johnny laukaisi uudelleen, ja mies heittäytyi maahan kumppaninsa viereen.

"Te siellä alhaalla", Johnny huusi. "Kuuletteko minut?"

Ääni leijui alhaalta heidän kuuluviinsa. "Kuka olette? Näyttäytykää."

"Tiedätte kyllä, kuka minä olen", Johnny huusi. "Nyt teette kuten minä sanon, tai muuten posteljooni ja tyttö saavat kärsiä."

"Missä he ovat?" ääni huusi.

"Juuri siellä missä minä haluan heidän olevan. Me jatkamme matkaa. Ymmärrättekö?"

Pitkä tauko. Sitten: "Mistä tiedän, että sisar on teidän hallussanne?"

Johnny kääntyi Barbaran puoleen. "Nouskaa ylös", hän käski. Barbara seisoi kukkulan laella.

"Oletteko kunnossa, neiti Dean?" ääni huusi. "Täällä on Eric Wallis." Barbara heilutti kättään, ja ele oli pikemmin epätoivoinen kuin rauhoittava.

"Siinä näitte", Johnny huusi. "Lasketteko nyt meidät läpi vai haluatteko että katkaisen hänen kurkkunsa nyt heti?"

"Yritätte hämätä", Wallis huusi.

"Hämätäkö?" Johnny tarttui Barbaraa hiuksista ja väänsi tämän pään taaksepäin. Barbara kirkaisi.

"Hän kyllä tietää, että minä en hämää." Johnny kuuli takaansa ääntä. Fred oli kukkulan juurella. "Takaisin autoon", Johnny käski, "tai tyttö kuolee heti."

"Neiti Dean?" Wallis huusi.

"Hän on kunnossa. Nyt te ja kaverinne nousette ja kävelette koneen etupuolelle."

Hän näki Wallisin nousevan hitaasti jaloilleen. "Toverini ei pysty liikkumaan. Hän menetti tajuntansa, kun. . ." Hän teki eleen osoittaen konetta.

"No, te liikutte sitten. Pudottakaa kiväärinne."

Wallis epäröi. "Liikettä", Johnny huusi, ja kivääri putosi Wallisin jalkoihin. "Kävelkää nyt lammikon toiselle puolelle."

Hän seurasi kuinka Wallis ylitti askeliaan varoen halkeilleen pinnan. Kun Wallis oli puolen kilometrin päässä tiestä, hän sanoi Barbaralle: "Tulkaa. Meidän on aika lähteä liikkeelle."

He palasivat kuorma-auton luokse. Fred nojasi siihen. Moottori oli tyhjäkäynnillä. "Oletko kunnossa, Barbara?" hän kysyi.

"Ei tässä ole aikaa juoruilla", Johnny sanoi. "Nouskaa autoon molemmat. Ja sinä, posteljooni, sinä panet tämän hökötyksen liikkeelle." Hän tunki Barbaran ohjaamoon ja oli alkanut itse kiivetä ylös, kun hän muisti Sammakon. "Oletko sinä siellä takana?" hän huusi. Ei kuulunut vastausta.

Hän hyppäsi alas ja juoksi perään. Lihava mies makasi yhä hiekalla auton alla silmät raollaan.

"Sammakko, nouse ylös. Meidän on päästävä pois täältä."

"Voin pahoin", Sammakko mutisi. "En usko että pystyn nousemaan."

Johnny pudotti kiväärin, kiskoi Sammakon pystyyn ja nosti miestä, kunnes vain hänen jalkansa olivat lavan ulkopuolella.

Äkkiä auto nytkähti eteenpäin. Johnny tarttui kivääriin ja juoksi ohjaamoa kohti, jonne hän hyppäsi juuri kun auton vauhti alkoi kiihtyä. "Vai niin", hän ärähti, "yritit jättää minut."

Hän veti Barbaran lähelleen ja painoi veitsenkärjen tämän selkään. "Posteljooni, aja seuraavan kukkulan laelle niin kovaa kuin pääset. Jos yrität jotain, tämä veitsi painuu niin syvälle että näet sen tulevan ulos tytön vatsasta."

Auto ylitti kummun ja Fred näki ensimmäisen kerran rikkoutuneen Cessnan ja sen vieressä makaavan tajuttoman miehen. Hän erotti Eric Wallisin seisomassa kaukana lentokoneesta. He jyristivät rinnettä alas ja hän kääntyi vasemmalle, lammikon lujan reunan ympäri. Hänen mielensä myllersi. Apu oli niin lähellä, ja tässä hän ajoi siitä poispäin.

"Lujempaa", Johnny karjui heidän lähestyessään seuraavaa hiekkakukkulaa. Fred törmäsi kukkulaan sellaisella vauhdilla, että auton perä nousi ylös ja he kaikki lensivät istuimiltaan.

Fred kuuli huudon takaa. "Se on kaverisi", hän huusi Johnnylle. "Mitä on tapahtunut?"

Johnny kurkotti ulos ja katsoi taakse juuri kun Sammakon ote irtosi ja hän kellahti hiekkaan. "Putosi kyydistä", hän sanoi.

Vaistomaisesti Fred kevensi kaasujalkaansa.

Johnny vilkaisi kuivuneen lammikon poikki. Lentokoneen vieressä oleva mies oli noussut istumaan, ja toinen mies juoksi häntä kohti. Johnny näki Sammakon yrittävän nousta seisomaan jalkansa pidellen.

”Aja edelleen”, hän sanoi. Fred tuijotti häntä epäuskoisesti. ”Sanoin että aja edelleen.” Hän katsoi taas taakse. Sammakko huusi ja heilutti käsiään yrittäessään hypellä auton perässä.

Äkkiä Johnnyn mieleen tuli ajatus. ”Hän puhuu”, hän sanoi ja tarttui kivääriin. Hän kiertyi oviaukosta ja tähtäsi. Auto töyssähti ja laukaus meni ohi. Sitten he kääntyivät mutkasta ja Sammakko katosi näkyvistä.

Sammakko katsoi auton loittonemista. Hän yritti hypellä kukkulan rinnettä ylös, mutta hänen nilkkansa oli loukkaantunut ja hänen täytyi käydä istumaan.

Hän kuuli huudon ja katsoi taakseen. Toinen lentokoneessa olleista miehistä oli lähellä lammikon reunaa kivääri ampumavalmiina. ”Kädet ylös”, mies huusi ja alkoi kiivetä rinnettä ylös.

Kyynelet valuivat pitkin Sammakon poskia, kun Eric Wallis ehti hänen luokseen. ”Nouskaa seisomaan”, Wallis sanoi.

”En pysty”, Sammakko nyyhkytti. ”Olen nyrjäyttänyt nilkkani.” Hän katsoi yläpuolellaan seisovaa miestä. ”Hän. . . hän ei pysähtynyt ottamaan minua mukaan.”

Sammakko tuijotti särkynyttä lentokonetta ja heitä ympäröivää hiekkakehää. ”Kuolemmeko me tänne?”

Wallis urahti. ”Ette te vielä kuole. Tietä pitkin on tulossa Land Rover. Saattaa kyllä kestää päivän pari.”

Hän auttoi loukkaantuneen miehen lentokoneen luokse. Hän oli pahalla päällä epäonnistumisensa vuoksi. Korkean hiekkaharjanteen olisi pitänyt antaa hänelle täydellinen suoja väijytystä varten, hän oli järkeillyt. Mutta pehmeä lieju oli tarttunut koneen pyöriin ja imaissut potkurin mutaan. Mieletön maa. Siihen ei voinut koskaan luottaa.

Sammakko makasi lentokoneen varjossa pidellen nilkkaansa ja valittaen. Wallis ei piitannut hänestä. Cochrane istui lentokoneen runkoon nojaten nenäliina murtuneen nenänsä päällä.

Juuri silloin tuli idästä, tien sivulta, matalan pensaikon läpi esiin kuorma-auto, joka pysähtyi lammikon reunalle. Se oli iso valkoinen Leyland, jota Wallis ei ollut ennen nähnyt. Ohjaamossa oli kaksi miestä.

”Onko tästä turvallista ajaa sinne?” kuljettaja huusi.

Wallis lähti juoksemaan ontuen, koska hänen toinen jalkansa oli kipeä. Hän heilutti käsiään osoittaen lammikonpohjan toista puolta. ”Pysytelkää reunalla. Täällä on petollista.”

Miehet katsoivat Wallisia, sitten lentokonetta. Se lojui aukealla lakeudella kuin särkynyt lelu.

”Kukaan ei ole pahasti loukkaantunut”, ylikonstaapeli sanoi. ”Lentäjän nenä on murtunut, mutta muuten olemme kunnossa.”

”Näimme teidän laskeutuvan. Olimme kahdenkymmenen kilometrin päässä”, vanhempi mies viittasi peukalollaan olkansa yli, ”yhdellä harjanteella. Onneksi, muuten emme olisi havainneet teitä. Olemme ajaneet tiettömän maaston halki.”

Hänen puhetapansa oli amerikkalainen. Hänen tukkansa oli harmaa ja lyhyeksi leikattu, niin ettei ainoakaan hius voinut osoittaa minnekään muualle kuin suoraan ulospäin. Hänen päänsä näytti keritystä harjalta, Wallis ajatteli.

”Oletteko öljyleiristä?” poliisi kysyi.

”En tiedä onko siellä öljyä, mutta yritämme kyllä löytää sitä”, mies sanoi ja hymyili. ”Olimme matkalla Clifton Hillsiin.” Hän katsoi lentokonetta. ”Moottoriongelmiako?”

”Ei. Yritimme laskeutua. Kerron teille koko jutun. Mikä teidän nimenne on?”

”Ross. Frank Ross.”

”Kuule, Frank, tässä on kysymys elämästä ja kuolemasta. Minä olen Eric Wallis, Marreen poliisin ylikonstaapeli. Haluan että jätät kaverisi tänne valvomaan tilannetta ja viet minut tietä eteenpäin. Meidän täytyy tavoittaa toinen kuorma-auto ennen kuin se ylittää Diamantinan.”

”Mitä tapahtuu, jos emme tavoita sitä?” Mutta Wallis kiiruhti jo lentokonetta kohti hakeakseen vankinsa ja kertoakseen Gus Cochranelle saaneensa kyydin Birdsvilleen.

Kello neljältä postiauto ylitti Queenslandin rajan ajaessaan lahoavassa aidassa olevasta aukosta. Viime vuosisadalla tässä oli sijainnut tulliasema, tarkastuspiste laidunmailta pohjoiseen siirtyville karjalaumoille. Karjaa tuli yhä jonkin verran, mutta tullimiehet olivat aikaa sitten menneet liittovaltiomuodon tarpeettomiksi tekeminä. Vain aita oli jäljellä.

Fred olisi nyt ilahtunut tullimiesten näkemisestä. Tai kenen hyvänsä, ei sen puolesta. Jouduttuaan ajamaan poispäin Eric Wallisista tappio oli alkanut tuntua hänestä väistämättömältä. Ei ollut ketään muuta, johon hän saattoi turvautua. Carl Davis, Birdsvillen poliisi, ei tiennyt heidän ahdingostaan. Hyvällä onnella hän tai joitakin muita kaupunkilaisia olisi ehkä joenrannalla odottamassa hei-

tä. Ajatus paisui hänen sisimmässään herättäen uutta toivoa. Se oli todella mahdollista. Kaupungissa vallitsi varmasti sellainen uutisnälkä että ihmisiä saattaisi tulla häntä vastaan toivottamaan uuden sisaren tervetulleeksi.

Mitä hän silloin tekisi? Hän ei ollut siitä varma, mutta väkijoukon näkeminen joenrannalla varmasti rassaisi Johnnyä. Ja ainakin hänellä olisi mahdollisuus selviytyä.

Fred vilkaisi sivulleen. Johnny näytti olevan näännyksissä. Hän kyhjötti istuimella pää takakenossa ja tuijotti lasittunein silmin kattoon. Hänen hengityksensä kulki sihisten yhteenpurtujen hampaiden välistä. Fred oli tottunut tähän kuumuuteen, joka poltti keuhkojen pohjalle saakka. Johnny ei ollut, ja hän kärsi siitä. Mutta hän piti Barbaran käsivartta rinnallaan poikittain veitsi ranteella.

Barbara. Jos Fred vain saisi hänet pois tieltä. Hän puristi turhautuneena ohjauspyörää ja tajusi kuinka syvästi huolissaan hän oli tytöstä. Yhtäkkiä ajatus, että jotain tapahtuisi Barbaralle, muuttui todelliseksi ja pelottavaksi asiaksi.

Barbara pysytteli niin kaukana Johnnystä kuin tämän ote suinkin salli, niin että hän kosketti Fredin olkapäätä jokaisella töyssähdyksellä. Hän vaihtoi hiukan asentoa ja nojautui sitten taas Frediin, ja hänen ojennettu kätensä peitti hellästi tämän ohjauspyörää puristavan käden. Hän antoi sen olla siinä kauan, kunnes se sormi sormelta lipsui pois.

Auto jyristeli eteenpäin kohti laajaa metsikköä, ja Fred tiesi Diamantinan lähestyvän. He ylittivät matalan harjanteen. Kaukana taivaanrannassa hän näki katon välkähdyksen ja tuulimyllyn siivet. Birdsville. Matkan pää.

Hän tavoitteli Barbaran kättä, ja tämä kohotti katseensa häneen. ”Birdsville”, hän sanoi hiljaa jotta Johnny ei kuulisi. Barbara nyökkäsi katsoen eteenpäin, mutta he olivat laskeutuneet harjanteen laelta ja kaupunki oli joenrannan puiden takana piilossa.

Johnny liikahti ja hänen päänsä kiertyi vasemmalle.

”Osaatko uida?” Fred kysyi Barbaralta muodostaen sanat äänettömästi huulillaan. Barbaran silmät kapenivat ja hän nyökkäsi. ”Ole valmiina”, Fredin huulet sanoivat.

Auto nousi loivan rinteen laelle, ja siinä oli Diamantina, viisikymmentä metriä leveä ruskea virta, joka pyörteili ja kuohui kivisessä uomassaan. Eroosion kuluttama tie vei alas veteen ja kohosi toisella puolella murenevien hiekkapengerten keskellä.

Barbara puristi Fredin kättä ja katsoi häntä toiveikkaasti. Selvä.

Jos Barbara oli halukas, Fred oli valmis yrittämään.

Johnnyn pää oli yhä kääntynyt poispäin. Fred kurkotti Barbaran editse liu'uttaen kättään tämän käsivartta pitkin, kunnes sai lujan otteen veitsen uhkaamasta ranteesta. Hän vilkaisi Barbaraa, ja tämä nyökkäsi.

Kahdenkymmenen metrin päässä vedestä Fred katkaisi virran ja polkaisi jarrun pohjaan. Samalla hetkellä hän kiskaisi Barbaran käsivarresta.

Äkkipysähdys paiskasi Johnnyn kojelautaa vasten. Veitsi putosi hänen kädestään ja hän kohotti kätensä suojakseen. Fred kierähti ovesta ulos vetäen Barbaran mukanaan. ”Juokse”, hän huusi ja raahasi tyttöä jokea kohti.

Johnny kömpi kiireesti ulos autosta tavoitellen kivääriä.

He olivat nyt vedessä, mutta se oli liian matalaa, jotta siihen olisi voinut sukeltaa, ja ruskean veden peittämät kivet olivat liukkaita. He kaatuivat molemmat rähmälleen. Fred nousi seisomaan vaatteet vettä valuen. Johnny oli saanut kiväärin käteensä ja juoksi heitä kohti. Heillä ei ollut enää mitään pelastumisen mahdollisuutta. Ei molemmilla.

Barbara oli reittä myöten vedessä. ”Mene”, Fred huusi, ”mene virran mukana. Pysyttele veden alla.” Hän kääntyi Johnnyä vastaan.

Johnny seisoi vedenrajassa heiluttaen kivääriä ja huutaen. Fred tiesi silloin kohta kuolevansa. Hän oli uhrannut henkensä Barbaran vuoksi eikä hän päätöksen tehtyään pelännyt kuolemaa. Jos hän pystyisi kiinnittämään Johnnyn huomion itseensä muutaman minuutin ajan, Barbara ehtisi syvään veteen ja voisi huuhtoutua turvaan.

Johnnyn kasvot olivat punaiset suuttumuksesta ja kuumuudesta. ”Käske hänen tulla takaisin”, hän huusi Fredille.

Miehet seisoivat toisiaan tuijottaen. Fred alkoi pyrkiä kiviä varoen rantaan. Hän kaatui niin että loiskahti, kierähti kyljelleen odottaen kiväärin pamahdusta. Liikkuessaan hän näki Barbaran katsovan taakseen heitä.

Johnny tähtäsi kiväärillä Frediä selkään. ”Tulkaa nyt takaisin”, hän huusi, ”muuten poikaystävänne on mennyttä.” Barbara empi vesi kuohuen vyötäisillään.

Fred alkoi nousta pystyyn. ”Mitä väliä sillä on? Sinähän tapat minut joka tapauksessa.” Viimeisen sanan sanottuaan hän ponkaisi Johnnyn kimppuun. Hän tiesi, että yritys oli turha, mutta hän pon-

kaisi. Johnny näki hyökkäyksen tulevan ja iski häntä kiväärinperällä niskaan. Fred lysähti hänen jalkoihinsa ja jäi makaamaan liikkumatta.

"Te siellä", hän huusi Barbaralle, "tulkaa ylös sieltä, niin en ammu häntä."

Barbara tuijotti häntä epäuskoisena. Hän meloi käsillään vettä yrittäen säilyttää tasapainonsa. "Kuinka voin luottaa teihin?" hän huusi.

Johnny laski kiväärin alemmaksi, niin että sen piippu kosketti Fredin selkää. "Teillä ei ole muuta vaihtoehtoa."

Barbara alkoi kahlata rantaa kohti. Vesi pyörteili korkealla hänen ympärillään. Löydettyään tukevamman jalansijan hän huusi: "Mitä aiotte tehdä meille?"

Johnny viittasi hänelle kutsuvasti. "Jätän teidät tähän rannalle. Elävinä. Tulkaa nyt takaisin tänne." Hän hengitti kevyemmin.

Hitaasti, uskaltamatta irrottaa silmiään Johnnystä, Barbara kompuroi matalan rantaveden läpi märkä mekko vartaloonsa liimautuneena. Johnny peräytyi maassa makaavan Fredin luota Barbaran polvistuessa tutkimaan postimiestä.

"Se siitä", Johnny sanoi yhä peräytyen. "Pysykää siinä. Älkää toista kertaa yrittäkö karata." Ja hän meni auton luokse.

Hän palasi mukanaan pitkä käytössä likaantunut köysi, jonka hän viskasi Barbaralle. "Sitokaa hänet", hän sanoi.

"Mutta miksi? Sanoitte että jättäisitte meidät tänne vahingoittumattomina."

"Tehkää vain niin kuin minä sanon. Jos ette sido häntä, hän yrittää taas käydä kimppuuni. Silloin minun täytyy joko lyödä tai ampua häntä."

Barbara tuijotti köyttä. "Mitä aiotte tehdä minulle?"

Johnny hymyili hänelle. "Sidon vain teidät molemmat ja ajan tieheni."

"Mutta ette voi noin vain jättää meitä tänne. Entä jos ketään ei tule?"

"Sisar, ette ole siinä asemassa että voisitte väitellä." Hän kohotti kivääriä.

Fredin suu alkoi liikkua, ja Barbara tiesi että hän tulisi pian tajuihinsa. Hän asetti Fredin ranteet ristikkäin ja köytti ne yhteen. "Nyt hänen jalkansa", Johnny sanoi. "Viekää köysi alas ja sitokaa ne yhteen." Barbara teki työtä käskettyä.

"Hyvä", Johnny sanoi. "Menkää tuonne." Hän viittasi kuormurin

sivulle. Barbaran mentyä hän meni Fredin luokse, tarttui köyteen hänen ranteidensa alapuolelta ja raahasi hänet pois tieltä. "En millään haluaisi ajaa hänen ylitseen", hän sanoi jättäen Fredin Barbaran lähelle.

Hän otti Fredin jaloista lähtevän köyden vapaan pään ja alkoi vyyhdetä sitä. "Käykää istumaan poikaystävänne viereen."

"Ihanko varmasti jätätte meidät tänne?" Barbara sanoi.

"Saatte siitä sanani." Johnny hymyili. "Toimeksi nyt", hän sanoi terävämmin. "Ei minulla ole aikaa kinata tässä koko päivää. Istumaan." Hän astui askelen Barbaraa kohti, ja tämä istahti kiireesti.

Kiepauttaen Fredin jalat Barbaran jalkojen viereen Johnny sitoi nopeasti hänen nilkkansa ja ranteensa. Sitten hän astui askelen taaksepäin ja katsoi heitä. Hän nauroi.

9. LUKU

JOHNNY ei kuullut ensimmäistä laukausta. Sen ääni hukkui veden jylinään. Toinen laukaus osui hänen lähelleen lokasuojaan. Hän kääntyi ja tuijotti epätietoisena. Kesti hetken, ennen kuin hän tajusi, että joku ampui häntä.

Hän pyörähti ympäri. Tie oli tyhjä.

"Heittäkää aseenne maahan." Ääni tuli oikealla olevasta vehmaasta eukalyptuslehdosta. Sen toisella puolella oli hiekkaharjanne, ja jalanjäljet kaartuivat rinnettä alas. Hyvin hitaasti Johnny laski kiväärinsä maahan tutkien katseellaan lehtoa.

Eric Wallis astui esiin lähimmän eukalyptuksen täplikkään rungon takaa. Hän oli noin sadan askelen päässä, ja häntä oli vaikea erottaa varjoista puunkuorta vasten. Hän piti kivääriä molemmin käsin. "Oletko kunnossa, Fred?" hän huusi.

"Ei, ei hän ole!" Barbara huusi. "Tämä mielipuoli kävi hänen kimppuunsa." Hän raahautui lähemmäksi tajutonta postimiestä.

"Oletteko te kunnossa, sisar?" Wallis lähti etenemään puun luota, empi sitten. Hän halusi miehen kauas kahdesta uhristaan ennen kuin itse poistuisi puiden suojasta. Ja se oli hänen virheensä.

Vain Johnny Parsons näki toisen miehen. Nojaten raskaasti paksuun keppiin tämä nilkutti hiekkarinnettä alas poliisin takana.

Wallisin huomio oli kiinnittynyt joen rannalla oleviin ihmisiin. Fred liikkui, tempoi ranteitaan sitovia köysiä. Poliisi heilutti kivääriään Johnnylle. "Te", hän huusi, "tulkaa tänne päin."

”En kuule”, Johnny valehteli. Hän seurasi lumoutuneena toisen miehen etenemistä tämän ontuessa puun suojasta seuraavan suojaan. Oli mahdotonta erottaa, kuka hän oli, koska hän oli kumarassa ja tukeutui raskaasti keppiinsä, mutta oli ilmeistä että hän yritti pysytellä poissa poliisin näkyvistä.

”Kyllä te kuulette”, Wallis jyrähti. ”Väistykää kauemmaksi niiden ihmisten luota.” Paikat arkoina ja jäykkinä lentokoneen putomistärähdyksestä hän oli kiiruhtanut yli puoli kilometriä tänne paikasta, jonne amerikkalainen Ross oli pysäköinyt ison Leylandin. Hänen nyt seistessään siinä hänen toista jalkaansa särki armottomasti.

Johnny Parsons hidasteli. Keppimies oli melkein poliisin takana.

”Liikettä”, Wallis jyrisi. ”Väistykää kauemmaksi niiden ihmisten luota.” Samassa hän kuuli takanaan olevan miehen. Hän ehti kääntyä, kohottaa toisen käsivartensa ja huudahtaa hämmästyksestä.

Hellauttaen keppinä käyttämäänsä oksankarahkaa mies antoi Wallisille hirvittävän iskun. Poliisin vartalo taittui kuin pitkä, pehmeä pielus, jota joku on iskenyt keskikohtaan, ja hän liukui hervottomana puunrunkoa pitkin maahan.

Toinen mies oli kaatunut. Hänen nilkkaansa koski ja hän huusi tuskasta. Hän makasi maassa peläten että poliisi liikkuisi.

Lopulta mies nousi työläästi seisomaan ja nilkutti Wallisin kivääriä kainalosauvana käyttäen varjoista.

”Sammakko”, Johnny huudahti ällistyneenä, kun mies näkyi selvästi auringonvalossa. Lihava mies hyppeli häntä kohti. Hänellä oli kiire, mutta hänen kasvoillaan ei ollut hymyn häivää.

Johnny otti oman aseensa maasta. ”Miten helvetissä sinä pääsit tänne? Ja kuka tuo oli?”

”Marreen jepari. Hän oli siinä lentokoneessa.”

Barbara yritti nousta seisomaan. ”Tapoitteko te hänet?” hän huusi.

Sammakko oli keskittynyt vain Johnnyyn. ”Tulin kuorma-autossa”, hän sanoi silmät sokista lasittuneina. ”Miksi sinä jätit minut sinne?”

Johnny ei ollut kuulevinaan kysymystä. ”Missä se auto on nyt?”

”Mitä? Jaa, kukkulan toisella puolella.” Sammakko astui lähemmäksi. ”Siinä oli toinen tyyppi, mutta iskin häntä päähän.” Hän vaikeni haastaen kumppaninsa vastaamaan. ”Sinä jätit minut vastaamaan kaikesta!”

Johnny heilautti kättään väitteelle. Hänen ajatuksensa risteilivät

salamoina hänen yrittäessään sulattaa tilanteen. ”Onko tuo tyyppi kuollut?” Hän osoitti puun juurelle lyyhistynyttä hahmoa.

Sammakon ajatukset kompastuivat kysymykseen. Hänen mielensä viipyi yhä hylkäämisessä. ”Jepariko? Ei, en usko. Jessus, että minun jalkani on kipeä. Nyrjäytin nilkkani.” Sammakko vaihtoi painoa jalalta toiselle ja nojautui raskaammin kivääriin, jonka tukki oli hänen kainalossaan. ”Se sattui kun putosin kuormurista. Mikset pysähtynyt odottamaan minua?”

Johnny Parsons käänsi hänelle selkänsä. Hän ei pystynyt ajattelemaan tuon lihavan hölmön ahdistellessa häntä. Postimies oli tullut tajuihinsa ja yritti nousta istumaan. Tyttö oli polvistunut hänen viereensä ja katsoi häntä huolissaan. Johnny raapi päätään ikään kuin arvelisi sen virkistävän hänen aivojaan. Se, mitä hänen pitäisi tehdä, oli ollut hänelle niin selvää, ja nyt Sammakko oli palannut rampana ja kykenemättömänä liikkumaan nopeasti. Ja poliisi puun juurella ja toinen mies jossain kukkulan takana.

”Millainen se toinen kuorma-auto on?” hän kysyi kääntyen. ”Kulkeeko se paremmin kuin posteljoonin romu?”

”Kulkee, ja olen piilottanut avaimen, mikäli ajattelet taas jättää minut.” Sammakon äänessä oli uhmaa, jollaista Johnny ei ollut ennen huomannut.

Johnny yritti nauraa. ”Hei, kuule, puhu järkeviä. Me olemme tässä yhdessä, muistat kai? Katsos, meidän ongelmamme on se, että joka puolella on ihmisiä.” Hän heilautti kättään painottaakseen sanojaan. ”Joen takana on kaupunki. Sinne odotetaan postimiestä. Joku tulee pakostakin joskus tänne. Todennäköisesti pian.”

Hän siirtyi lähemmäksi Sammakkoa käsi ojolla. ”Luuletko että pystyt kävelemään takaisin ja tekemään jotain niille tyypeille, jotka lintasit tajuttomiksi? Olisi ehkä hyvä ajatus upottaa luoti kumpaankin.” Hän esitti ajatuksen muina miehinä, kuin olisi ehdottanut lounaalle lähtöä.

Sammakko tuijotti häntä ja pudisti päätään. ”Minä tiesin että sinä olet tällainen. En vain halunnut uskoa sitä. Sinä yritit ampua minut, etkö vain? Sinä olet mätä paskiainen. Sinä olet valmis tappamaan kenet tahansa. Sinä jätit minut kun putosin autosta, ja sitten yritit ampua minut.”

Hän vaihtoi painonsa terveelle jalalleen ja kohotti kiväärin. Johnny vaihtoi otettaan omasta .303-kaliiperisestaan.

”Fred ei suostunut pysähtymään”, Johnny sanoi. ”Minkä minä mahdoin? Ja minä tähtäsin sitä lentäjää. Miksi minä olisin yrittä-

nyt ampua sinut? Olisin tullut hakemaan sinut saatuani selville Birdsvillen tien. No, tuo tuolla joen toisella puolella on Birdsville. Näetkö? Olen köyttänyt nuo kaksi, jotta voisin palata hakemaan sinut."

"Aioit vain pyytää jeparilta, ja hän olisi luovuttanut minut, vai?" Sammakko melkein huusi.

"Olisin vaihtanut tytön sinuun."

"Miksi olet sitten kytkenyt hänet postimieheen?"

"Etkö jo lakkaa riitelemästä? Mikä sinua vaivaa? Jalkasiko?" Johnny ojensi kätensä. "Kas niin, anna minulle aseesi, niin minä hankin sinulle kunnon kävelykepin. Sisar hoitaa sinut pian kuntoon."

"Pidät minua varmaan typeränä", Sammakko sanoi ja hyppeli metrin taaksepäin. "Tulin tänne saadakseni oman osuuteni opaaleista. Oikeastaan minun pitäisi ottaa ne kaikki. Olen saanut tarpeekseni olemisesta sinun narrattavanasi ja siitä, että ihmiset kohtelevat minua kuin hölmöä. Minä teen kaiken tässä keikassa, sinä aiheutat kaikki hankaluudet ja teet parhaasi sotkeaksesi minut tappoihisi, ja sitten vielä aiot livistää kaikkien rahojen kanssa. Pidät varmaan minua hulluna. Haluan opaalit. Olen ansainnut ne." Se oli Francis Raymond Gardinerin elämän pisin puhe.

Kuin riidan paikalle houkuttelemana kaartoi joen vastarannalta kirkuva kakaduparvi ja suuntasi kuin liehuva valkoinen nauha kohti kahlaamon lähellä kohoavan kuolleen puun oksia. Linnut laskeutuivat oksille äänekkäinä aaltoina. Keltaiset harjat ja valkoiset sulat välkähtelivät. Useiden lumottujen hetkien ajaksi ne muuttivat puisen luurangon eläväksi, kukkivaksi puuksi.

Joenrannalla Sammakko menetti tasapainonsa ja kaatui valittaen.

Oksilta kuului varoittava rääkäisy, ja parvi lehahti lentoon puusta. Lintujen mekastus oli ensimmäinen ääni, jonka Fred tajusi. Hän yritti liikuttaa käsiään, mutta köysi kiskoi hänen sidottuja nilkkojaan. Linnut kirkuivat ja tuttu ääni tihkui hänen aivojaan ympäröivän sumun läpi.

"Miltä tuntuu?" Se oli Barbara, joka oli niin lähellä häntä että hän hätkähti hämmästyksestä.

"Tulit takaisin", hän sanoi. "Sinun piti päästä pakoon."

"En voinut jättää sinua", Barbara kuiskasi.

Fred liikutti hitaasti päätään. Hänen koko ruumistaan tuntui särkevän, mutta niska tuntui pahimmalta. Hän toivoi että voisi koskettaa sitä käsillään. Hän ihmetteli, kuinka kipua saattoi lievittää jollain niin mitättömällä kuin kosketuksella. Miten typerä ajatus! Tässä hän oli köytettynä kuin riistalintu, ja hänen ajatuksensa harhailivat.

"Oletko kunnossa?" Barbara kysyi.

Hän nyökkäsi ja näki ensimmäisen kerran noin viidenkymmenen askelen päässä olevat miehet. Sammakko makasi maassa toisen kyynärpäänsä varassa. Fredin katsoessa Sammakko kampeutui istumaan ja yritti nousta seisomaan, mutta Johnny sysäsi hänet kiväärillä takaisin maahan.

"Kuinka tuo toinen pääsi tänne?" Fred kysyi.

"En tiedä. Ylikonstaapeli Wallis on tuolla noiden puiden luona. Sammakko löi häntä." Barbaran ääni uhkui kauhua. "Hän ei ole liikkunut, mutta kuulin noiden sanovan ettei hän ole kuollut. He riitelivät hänestä. Voi, Fred." Hän puhkesi taas itkuun.

Fred kiemurteli ympäri ja tarjosi hänelle ranteitaan. "Yritä avata nämä solmut", hän sanoi katsoen miehiä. "He ovat unohtaneet meidät toistaiseksi. Piristy, emme me vielä ole kuolleita."

Kiväärinlaukaus oli selkeä ja terävä. Se hukutti kaikki äänet lukuun ottamatta virran tasaista kohinaa: Barbaran nyyhkytys hänen kamppaillessaan hankalien solmujen kimpussa; Fredin jalkojen kahahdus kiviä vasten; riitelevät äänet. Kaikki pysähtyi. Ei ollut muuta kuin joki ja laukauksen kiirivä kaiku.

Johnny Parsons seisoi hievahtamatta. Hänen jalkojensa juuressa kuoleva Sammakko Gardiner nytkähti viimeisen kerran kouristuksenomaisesti.

Johnny kääntyi ja huomasi vankinsa. Hänen kävellessään heitä kohti Barbara siirtyi kauemmaksi Fredistä ja piti kätensä selvästi näkyvissä.

Johnny katsoi virrassa ohi kelluvaa risua. Äkkiä hän kysyi Frediltä: "Mihin tuo menee? Mitä joen alajuoksulla on?"

Kysymys ällistytti Frediä. "Ei siellä ole mitään", hän sanoi hitaasti. "Se saattaa kulkeutua Goyder Lagooniin, kenties jopa Eyrejärveen."

"Eikä matkalla ole mitään? Ei kaupunkeja eikä karjatiloja?"

Fred pudisti päätään ja sävähti tuskasta. "Ei", hän vastasi.

Johnny käveli joenrantaan, laski kiväärin maahan ja palasi Sammakon luokse. Hän tutki kuolleen miehen taskut, vilkaisi vielä kerran puun suuntaan, jonka juurella Wallis yhä makasi. Sitten hän tarttui Sammakon ruumista kantapäistä, raahasi sen joen rantaan ja tyrkkäsi sen kaikin voimin päävirtaan. Se kellui hetken pinnalla

poukkoillen ja pyörien ja katosi sitten.

Johnny palasi hakemaan kiväärinsä ja meni sidottujen vankiensa luokse. ”Kuvitelkaa tuota vesimäärää”, hän sanoi. ”Millaista se on, sisar?” Hän puhui katsomatta Barbaraa. ”Te olette ainoa, joka on uinut. Tietysti lukuun ottamatta tuota lihavaa sikaa, mutta hän ei kerro sitä minulle.” Hän nauraa hihitti. Barbara ei vastannut, ja Johnny kääntyi. ”Minä kysyin, millaista se on?”

Barbara pudisti päätään Johnnyn leppoisuudesta niin peloissaan että sai vaivoin puhutuksi. ”Mukavaa”, hän sanoi viimein.

”Aah”, Johnny sanoi. ”No, minä aion nyt mennä veteen. En viivy kauan, joten älkää menkö minnekään.” Taas hän nauraa hihitti. Hän pani kiväärin isolle kivelle ja kahlasi sitten varovasti jokeen.

”Kuinka solmujen avaaminen sujuu?” Fred kysyi. ”Jos hän viipyy tuolla kyllin kauan, saatamme päästä vapaaksi.”

Barbara kiemurtautui lähemmäksi. ”Ole kiltti äläkä yritä mitään”, hän sanoi. ”Hän sanoi päästävänsä meidät menemään. Anna hänen ajaa tiehensä.”

”En tiedä pystyisinkö minä edes yrittämään mitään”, Fred sanoi virnistäen. ”Minulla on joka paikka kipeä. Miehen ei tarvitse tapella kymmeneen vuoteen, ja sitten hän joutuu tällä matkalla tappeluun kerran päivässä. Ja saa enimmäkseen tällejä päähänsä. Kuule, tiedän että se on typerää, mutta etkö hieroisi niskaani? Kaipaan vain kosketusta”, hän lisäsi kun Barbara alkoi hieroa häntä sormillaan. Hän huokaisi tyytyväisenä. Mikä on masokistin vastakohta? hän ajatteli ja mietti, mahtoiko hänen sanakirjansa yhä olla ehjänä kuorma-autossa.

”Särkeekö sitä kovasti?” Barbara kysyi huolissaan.

Fred nyökkäsi. ”Nyt on hyvä. Takaisin solmuihin. Hän ei viivy kauan.”

Johnny Parsons oli istuutunut polviin asti ulottuvaan veteen. Kuohuva virta murtui hänen hartioihinsa. Rannalta katsoen hänen päänsä näytti tasapainoilevan hopeanhohtoisella ruskealla keulaaallolla. ”Hän viihtyy vedessä”, Barbara sanoi.

”Saattaa olla että hän hukkuu”, Fred sanoi. ”Kuinka sinä pärjäät köyden kanssa?”

”Hitaasti. Eikä se poliisi hievahdakaan. Hän on varmaan pahasti loukkaantunut. Kunpa voisin mennä katsomaan häntä.”

”Menemme heti kun olemme selviytyneet tästä.” Fred oli vähällä sanoa ”jos”. Hän lisäsi: ”Jos saamme tilaisuuden erota toisistamme, pyri syvään veteen ja anna virran viedä sinut mukanaan. Pidä

pääsi alhaalla. Päästyäsi hänen näkyvistään nouse vastarannalle ja kävele Birdsvilleen. Sinne on joelta noin puolitoista kilometriä. Teethän sen?”

”Entä sinä?” Barbara näpelöi solmuja.

”Unohda minut. Jos kannamme huolta toisistamme, hän tappaa meidät molemmat.”

”Hän sanoi ettei hän tapa meitä.”

”En usko häntä.” Fred näki Barbaran silmistä kuvastuvan hämmennyksen ja lisäsi lempeämmin: ”Ehkä hän ei tapakaan, mutta pakene, jos saat tilaisuuden.” Hän ajatteli jälleen yötä, jona Ivan kuoli.

”Muistatko kun sanoin sinulle taannoin että pidän sinusta? Muistatko?” Fred käänsi päätään lukeakseen vastauksen Barbaran silmistä. ”Niin, minä tarkoitan sitä. Halusin vain sinun tietävän. Olen vähäpuheinen, ja vähäpuheinen ihminen otaksuu herkästi että toiset ymmärtävät, mitä hän ajattelee. Olen kulkenut elämäni läpi ilmaisematta ihmisille asioita. Ymmärrätkö? Minä pidän jostakusta, mutta en kerro sitä hänelle. Ihmiset muuttavat pois tai kuolevat, enkä minä ole koskaan kertonut heille, mitä tunnen. Ivan oli kunnon kaveri ja olisin tehnyt hänen vuokseen mitä hyvänsä. Jaoin hänen kanssaan eräitä elämäni parhaita aikoja enkä kuitenkaan koskaan kertonut sitä hänelle.”

”Hän tiesi.”

”Mutta minä en kertonut sitä hänelle. Se siinä on väärin. Ihmiset eivät kerro toisilleen asioita. Tämä on kurja hetki ja minä sanon tämän kömpelösti, mutta halusin sinun tietävän, mitä tunnen. Miten sen köyden kanssa menee?”

Barbara keskittyi siteisiin täydet kymmenen sekuntia ennen kuin kysyi: ”Et varmaan usko että me selviydymme?”

”Kuulostivatko ne tosiaan viimeisiltä sanoiltani?” Fred yritti hymyillä. ”Ehkä ne olivatkin. Minulla ei todellakaan ole aavistustakaan siitä, mitä tuo hullu mielipuoli aikoo tehdä.” Barbara ei vastannut, ja hiljaisuus oli niin syvä, että Fred kääntyi.

Johnny seisoi Barbaran takana. Vaatteet riippuivat märkinä hänen yllään. Hiukset peittivät hänen otsansa takkuisina klimppeinä. ”Ketä sinä nimittelet hulluksi mielipuoleksi?” hän vaati saada tietää.

Barbara katsoi Frediä huolestuneena.

”Ah, helvettiin koko juttu”, Fred puuskahti yrittäen kaikin voimin nousta istumaan. ”Sinä olet hullu. Seinähullu.” Hän ei enää

välittänyt siitä, mitä hänelle tapahtuisi. Jos hän osoittautuisi tarpeeksi hankalaksi, Barbara saattaisi päästä pakoon. Hän ei kyllä-kään keksinyt, kuinka. Hänen päätään särki hirveästi. Sitten hän pyörtyi.

"Hänellä on aivotärähdys." Barbara huusi sanat polvistuessaan Fredin viereen. "Hän ei tiennyt, mitä sanoi. Löitte häntä kiväärillä, hänellä saattaa olla jopa kallonmurtuma."

Johnny tarkkaili näytelmää uteliaana. "Hän näyttää ihan kaulan katkaisua odottavalta kanalta", hän sanoi.

"Sanoitte että ette vahingoita meitä", Barbara sanoi.

"Sanoin etten ammu teitä. Aioin vain sitoa teidät tuolla tavalla ja ajaa tieheni joen yli. Ja niin juuri minä aion tehdä."

Barbara pysyi kyyryllään Fredin vieressä.

"Minä tarkoitan sitä", Johnny sanoi sipaisten housuissaan olevaa niljaista tahraa. "Aion tehdä kuten sanoin."

Hän tökki Frediä kiväärillä. "Hei, herää." Hän puhui hiljaisella, suostuttelevalla äänellä, kunnes köysissä oleva mies liikahti. "Sinä et saisi nukkua, kun vieraasi on lähdössä. Nouse istumaan." Hän työnsi kovemmin, ja Fred nousi toisen kyynärpäänsä varaan.

"Aika hyvästellä, Fred", Johnny sanoi. "Aion ottaa sinun autosi ja ajaa joen poikki."

"Se on syvä." Fredin ääni oli tukkoinen.

"Ei liian syvä. Sinä aioit itse ajaa sen poikki. Äläkä syötä minulle sitä roskapuhetta, etten muka pysty ajamaan autoasi. Menihän se aikansa. Sinä huvitit minua anelullasi." Hän tyrkkäsi Fredin takaisin selälleen painottaakseen sanojaan. "Anelit henkesi puolesta. No, sinä jäät nyt tähän ja minä jatkan matkaa."

"Et pääse minnekään", Fred sanoi väsyneesti.

"Kuka minua estää? Sinäkö? Tuo jepariko tuolla puun juurella? Jessus, olin ihan unohtanut hänet. Minun pitäisi upottaa häneen luoti."

"Hyvä ajatus", sanoi Fred. "Laukaise taas aseesi. Aiheuta melua. Hälytä ihmisiä joenrantaan."

Johnny vilkaisi hermostuneena joen yli. Hiekkapenkeret olivat yhä autiot. Kakaduparvi laskeutui kaukana olevaan puuhun. "Lintuja vain", hän sanoi ja kääntyi toisiin päin. "Olemme keskellä autiomaata. Tämä ei ole mikään normaali maailman kolkka. Tämä on ei missään. Sillä mitä teet täällä ei ole mitään väliä."

Hän otti lopun köyden ja lähti autoa kohti. Sen luo päästyään hän alkoi sitoa köyttä sen taka-akseliin.

Äkkiä Barbara henkäisi: "Voi, ei."

Hänen äänensävynsä sai Fredin kääntymään. Hän näki Johnnyn tekevän jotain auton perän alla. Tyttö katsoi toiseen suuntaan. "Mitä nyt?" Fred sihahti.

"Poliisi. Hän liikahti."

Fred kiertyi nähdäkseen paremmin. Eric Wallis oli polvillaan puun juurella. Heidän katsoessaan hän kohottautui hitaasti kunnes istui selkä puun runkoa vasten.

"Hän on hengissä", Barbara sanoi toivoa äänessään.

"Rukoile ettei hän liikahda uudelleen vähään aikaan", Fred sanoi. "Hän ei ole siinä kunnossa että pystyisi auttamaan meitä. Jos tuo tyyppi näkee Ericin liikkuvan, hän ampuu hänet. Mitä pirua hän nyt puuhaa?"

Johnny Parsons sai köyden sidottua ja nousi seisomaan pyyhkien rasvaa käsistään. "No niin", hän sanoi, "koska te molemmat olette niin hanakoita uimaan, ajattelin että päästän teidät uudelleen veteen." Hän otti kiväärin ja heitti sen ohjaamoon.

"Joko olette järkeilleet, mitä nyt tapahtuu?" Hän esitti kysymyksen kepeästi. "Minä ajan yli ja kun köysi kiristyy, te seuraatte minua. Teidän pitäisi pysyä pinnalla kyllin kauan nähdäksenne minut terveenä ja hyväkuntoisena toisella rannalla. Sitten annan teidän viettää pari minuuttia veden alla, irrotan köyden ja häivyn."

Hän tuli lähemmäksi ja heristi Fredille sormeaan. "Nyt, postel-jooni, katsotaan kuinka kova sinä olet. Katsotaan kuinka menet tuon köyden päässä veteen. Mitä aiot tehdä tuolle mimmille? Seistä hänen päänsä päällä voidaksesi hengittää?" Hän laski jalkansa Fredin olkapäälle ja painoi hänet maahan. "Hyvästi, sankari", hän sanoi ja jätti heidät.

"Ei", Barbara huusi hänen peräänsä.

Fred kierähti kyljelleen ja työnsi kätensä Barbaran eteen. "Nopeasti", hän sanoi. "Koeta saatko höllennetyksi sitä solmua vielä vähän. Pidä kiirettä."

Johnny oli ehtinyt kuorma-auton luokse. Hän kiepautti käynnistyskampea kolme kertaa ja kapusi ohjaamoon heihin katsomatta. Hän survoi vaihteen ykköselle ja ryntäytti moottoria, ja auto nytkähti liikkeelle kohti edessäpäin kuohuvaa vettä.

"En saa solmua auki", Barbara huusi epätoivoissaan. Auto pulahti veteen kiskoen lipeilevää köyttä perässään. Fred yritti kiskaista ranteensa erilleen. "Sinä pahennat asiaa", Barbara kirkaisi.

Fred piti ranteensa liikkumatta ja katsoi kuinka köysi mateli jo-

keen. Auton pyörät katosivat ruskeaan virtaan ja moottori jyrisi. Liikaa kierroksia, Fred ajatteli. Barbara, joka venytti solmun yhtä silmukkaa, keskittyi huultaan purren.

Postiauto painui kohti ylityspaikan syvintä kohtaa keinuen ja pärskyen kuin jokin virtaa vastaan kamppaileva jättimäinen eläin. Vauhti on liian kova, Fred ajatteli. Osa köydestä ponnahti ylös vedestä nostattaen pärskeryöpyn. Fred tunsi nilkoissaan terävän nykäyksen. Auton eteneminen pysähtyi hetkeksi. Köysi painui pinnan alle ja ilmestyi taas värisevänä näkyviin ja nyki heitä jaloista.

He alkoivat liukua jalat edellä jokea kohti. Liike raastoi heitä erilleen, ja Fred tarttui Barbaraan. "Solmu", hän huusi. "Sait sen melkein auki jo."

Sitten he olivat vedessä, rämpivät matalikossa ja raahautuivat liukkaiden kivien yli. Barbara tarttui Fredin käsivarteen ja yritti hampaita apunaan käyttäen löysätä köyden väljää silmukkaa.

Auto pysähtyi hetkeksi, ja samoin heidän tuskallinen liukunsa. Moottori yski. Vettä tulpissa. Niin, minähän sanoin että ajat liian kovaa, Fred ajatteli. Särjet moottorin. Jessus, toinen huoltaa autoa vuosikaudet, ja sinä hyppäät rattiin ja romutat sen.

"Nyt se aukesi", Barbara sanoi ja alkoi kuumeisesti purkaa köyttä hänen ranteidensa ympäriltä.

Moottori yski ja paukahteli Johnnyn yrittäessä saada sen käymään tasaisesti. Veden paine keikutti paikallaan seisovaa autoa. Sitten moottori kiljaisi, kun kaikki tulpat sytyttivät.

"Olet vapaa!"

Fred kumartui vapauttaakseen nilkkansa. Mutta hänen kumartuessaan auto ampaisi eteenpäin kiristäen köyden ja vetäen hänet suoraksi. He molemmat painuivat veden alle ja nousivat pärskien pintaan.

He eivät pystyneet vähään aikaan tekemään muuta kuin pitämään kiinni toisistaan ja yrittämään pitää kasvonsa vedenpinnan yläpuolella. Sitten virta alkoi viedä kieputtaa heitä mukanaan ja suunnan muututtua köysi, joka kytki heidät autoon, höltyi. Fred yritti pysyä pystyssä jalat laahaten pohjaa, kunnes ne osuivat isoon, laakeaan kiveen. Hän koukkasi kenkänsä sen reunaan.

"Nouse seisomaan", hän huusi ja veti Barbaran viereensä nojautuen virtaa vastaan. Pinnalla kelluva köysi kaartui heitä kohti auton ponnistellessa syvässä vedessä pyörät kuopien pohjaa pitoa tavoitellen. Vesi löi auton lavan yli niin että ruskeita noroja virtasi laatikoiden ja häkkien välissä, ja Fred tiesi Johnnyn eksyneen suunnasta.

Auton nokka kohosi korkealle toisen etupyörän kynsiessä tiensä yli vedenalaisen kivenjärkäleen. Sitten nokka rysähti veteen takapyörän osuessa samaan kiveen, niin että auto luisui sivuttain. Sen nokka osoitti nyt kahlaamon poikki virran kuluttamaa hiekkapengertä. Köysi alkoi oieta kiristyessään auton jyrrätessä eteenpäin.

Fred tavoitteli köyttä toisella kädellään samalla kun hapuili toisella Barbaran ojennettua kättä veden lyödessä hänen ylitseen. Hän nousi vedestä ravistellen päätään kuin uitettu koira.

"Pidä kiinni köydestä", hän huusi ja koukkasi käsivartensa Barbaran käsivarteen, koukisti polviaan ja kiilasi kenkänsä lujemmin kiven reunaan. Barbara seurasi hänen esimerkkiään. Vesi kuohui heidän ympärillään kaartuen korkealle ja poispäin kuin nopean laivan keula-aalto.

"Annetaan vanhukselle kunnon tärsky", Fred huusi ja lisäsi pikemmin itsekseen: "Katso minne tuo idiootti yrittää viedä sen."

Auto suuntasi suoraan kohti syöpynyttä hiekkapengertä. Sen etupää oli melkein kokonaan ylhäällä vedestä. Johnny kurkotti ohjaamon poikki ja katsoi taakseen nähdäkseen missä he olivat.

Etupyörien noustessa ylös joesta Johnny käänsi ohjauspyörän tiukasti vasemmalle välttääkseen hiekkaesteen. Fred jännitti vartalonsa vedenalaista kiveä vasten. Köysi värisi ja hirvittävä voima kiskoi hänen käsivarttaan. Köysi tanssi joen pinnalla roiskuttaen vettä väristessään kireänä. Barbaran jalat lipesivät. Fred näki hänen painuvan upoksiin ja nousevan taas pintaan henkeään haukkoen yhteen sidotut kädet yhä lukittuneina hänen oman käsivartensa ympärille. Minä repeydyn kahtia, hän ajatteli. Barbara huuhtoutui hänen taakseen. Auto kuopi hakien pitoa, etupää pyrkien hiekalle, takapyörät pyörien tyhjää matalassa vedessä.

Sitten kuului räsähdys kuin kaukainen kiväärinlaukaus, ja köyden hirvittävä veto hellitti. Räsähdystä seurasi melkein samassa täysillä kierroksilla käyvän moottorin hillitön ujellus.

"Bukefalos", Fred huusi ja Barbara katsoi häntä ymmärtämättä. Hän veti Barbaran lähelleen varmistaakseen että tämän pää pysyi vedenpinnan yläpuolella, mutta hänen tarkkaavaisuutensa oli keskittynyt autoon. "Hyvä hevonen", hän sanoi huohottaen sanat suustaan, sillä hänen voimansa alkoivat olla lopussa.

Auto alkoi vyöryä takaisin jokeen. Se törmäsi kiveen ja kallistui sivulle. Tynnyreiden ja kartonkien kieriessä lavalta se pysyi hetken paikallaan pyörät korkealla ilmassa.

Johnny Parsons putosi ohjaamosta ja kuorma-auto kaatui hänen

päälleen voimakkaasti loiskahtaen. Ruskea aalto paisui paikalla. Moottori yskähteli katkonaisesti ja sammui.

Fred mylväisi voitonriemuisena.

"Mitä tapahtui?" Barbaran silmät olivat suuret järkytyksestä.

"Vaihde ponnahti pois päältä", Fred sanoi. "Me saimme sen aikaan." Hän oli hengästynyt ja hänen oli vaikea puhua. "Kun voimansiirtoa rasittaa, käy noin. Se olisi pitänyt korjata vuosia sitten."

Kuorma-auton pyörät riippuivat ilmassa. Lava työntyi virtaan muodostaen aallonmurtajan, ja pahvilaatikoiden, pullojen, murskautuneen puutavaran ja tyhjän tynnyrin muodostama rojuvirta kellui köysissä olevaa paria kohti. Virta tarttui laajenevaan öljyläikkään.

Kaatuneen auton ohjaamo keinui hiljaa ja liejuisesta vedestä kaion vieressä kohosi käsivarsi, joka huitoi vettä.

"Hän on auton alla", Barbara huusi.

Fred veti heitä köyden avulla kohti autoa. Hänen särkevää päätään raastoivat ristiriitaiset ajatukset. Mies hukkui hänen silmiensä edessä. Hän vihasi tuota miestä eikä välittänyt siitä, vaikka tämä kuolisi. Kuitenkin ajatus hänestä itsestään – kenestä hyvänsä – tuollaisessa loukussa tuntui jännittävän hänen lihaksensa räjähdyspisteeseen. Auto keinui. Johtuiko se veden voimasta vai sen alle juuttuneen miehen kamppailusta? Fred yritti edetä nopeammin, mutta auton perän ympärillä kuohuva virta ryöpsähti hänen ja Barbaran ylle. Hän nielaisi suun täydeltä öljyistä vettä.

Käsivarsi oli lakannut huitomasta ja kohosi suoraan ylöspäin.

Fred ja Barbara ponnistelivat kiven päältä matalampaan veteen. Kuorma-auto kohosi heidän yläpuolellaan säälittävän kuluneet renkaat ja kolhiintunut alusta paljaina kohti paahtavaa aurinkoa.

Äkkiä käsivarsi valahti veden alle eikä tullut enää näkyviin. Ja sillä hetkellä Fred Crawford, joka vihasi tuota miestä ja rakasti autoaan, tunsi syvää surua kummankin vuoksi.

Vesi virtasi vapaasti ohjaamon läpi.

Fred ei pystynyt liikkumaan. Hän ajatteli Johnnyä kuorma-auton ja Ivania surkean kivikasan alla, kaikkea mitä oli tapahtunut viimeksi kuluneina päivinä, ja hän tunsi voimiensa ehtyvän. Hän vaipui polvilleen ja antoi joen kuohua ylitseen. "Olen kauhean väsynyt", hän sanoi katsoen ylös Barbaraan. "En jaksanut nostaa tuota autoa. Minä yrittäisin, jos sinä olisit tuolla veden alla, mutta tuon miehen vuoksi en pystynyt."

Barbara istuutui hänen viereensä. "Olisimme ehkä voineet aut-

taa, jos hän ei olisi sitonut meitä tällä tavalla."

Fred nyökkäsi ja kohotti valtavasti ponnistaen kätensä alkaakseen vapauttaa Barbaran ranteita. "Kosto", hän sanoi hiljaa huolellisesti ääntäen. "Pahantekijälle oikeutetusti koituva paha."

Osa auton kuormasta lipui heidän ohitseen. Hän tunnisti joitakin omia tavaroitaan. "Taidan tarvita uuden sanakirjan", hän sanoi ja yritti hymyillä.

Barbara tarttui hänen käteensä. "Minusta sinä tulet hyvin toimeen ilmankin. Sen sijaan tarvitset ehkä uuden kuorma-auton."

Voin korjata sen, Fred ajatteli ja tiesi että hän olisi hyvin ylpeä korjatessaan auton taas ajokuntoon. "Tämä on mukavaa", hän sanoi puristaen Barbaran käsiä, "mutta en pysty avaamaan köysiä ranteistasi tällä tavalla."

"Älä yritä vähään aikaan. Lepää hetkinen."

"Meidän pitäisi mennä katsomaan, onko Eric kunnossa."

"Tiedän. Mutta odota kuitenkin hetkinen, ole kiltti." Fred piti lujasti hänen käsistään, ja heidän päänsä lähenivät toisiaan kunnes ne koskettivat.

Joenrannan takana parvi valkoisia kakaduja lehahti ilmaan puusta ja lähti lentämään pitkin Diamantinaa.

Evan Green

Kirjailija tuntee hyvin Australian takamaat, joita hän niin elävästi kuvaa ensimmäisessä romaanissaan *Epäonnen taival*. Vuonna 1965 hän johti nelimiehistä ryhmää, joka ensimmäisenä ylitti Australian idästä länteen maitse halki manteren keskustan. Nyttemmin hän on ajanut maan halki tai ympäri ainakin kolmekymmentäneljä kertaa.

Kirjailijan innostus autoilua kohtaan on peräisin hänen ensimmäisestä työpaikastaan pienessä australialaisessa sanomalehdessä. Pyrkiessään lisäämään nuoren reportterin liikkumista kustantaja antoi hänen käyttöönsä vanhan moottoripyörän ja lähetti hänet tekemään juttua. Se oli alkusysäys uralle, joka vei Greenin vuonna 1953 joksikin aikaa *Sydney Morning Heraldin* moottoritoimittajaksi. Selostaakseen Redex Round-Australia Reliability Trialsia Green päätti osallistua kestävyysajoon kilpailijana ja pääsi silloin ralliurheilun makuun. Vuosien mittaan hän on osallistunut ralleihin eri puolilla maailmaa, ja hänen saavutuksensa ovat mittavia: hän on ajanut autolla halki Etelä-Amerikan, ylittänyt Saharan autolla ja ajanut Englannista Australiaan neljä kertaa. Hänen tililleen on myös viety nopein automatka Australian ympäri, 15 000 kilometriä kuudessa vuorokaudessa seitsemässätoista tunnissa ja kahdessakymmenessäkolmessa minuutissa.

Green esiintyi ensimmäisen kerran televisiossa 1950-luvulla Australian ympäriajon selostajana. Nykyään hänen työhönsä samaisessa viestimessä kuuluu kirjoittaminen, tuottaminen ja dokumenttielokuvien esittäminen. Hän on kirjoittanut neljä tietokirjaa, jotka on julkaistu ennen kuin hän päätti koettaa kykyjään kaunokirjallisuuden alalla.

Autiomaaseikkailuillaan kirjailijalle on kehittynyt vahva kiinnostus Australian historiaan ja hän on suosittu luennoitsija aiheesta – eikä liioin ole yllätys, että tämä kokenut matkailija on synnyinmaansa tutkimuksen arvostettu asiantuntija.

Dominique Lapierre

ILON KAUPUNKI

Lyhennelmä teoksesta "La cité de la joie"

Suomennos: Anna-Maija Viitanen

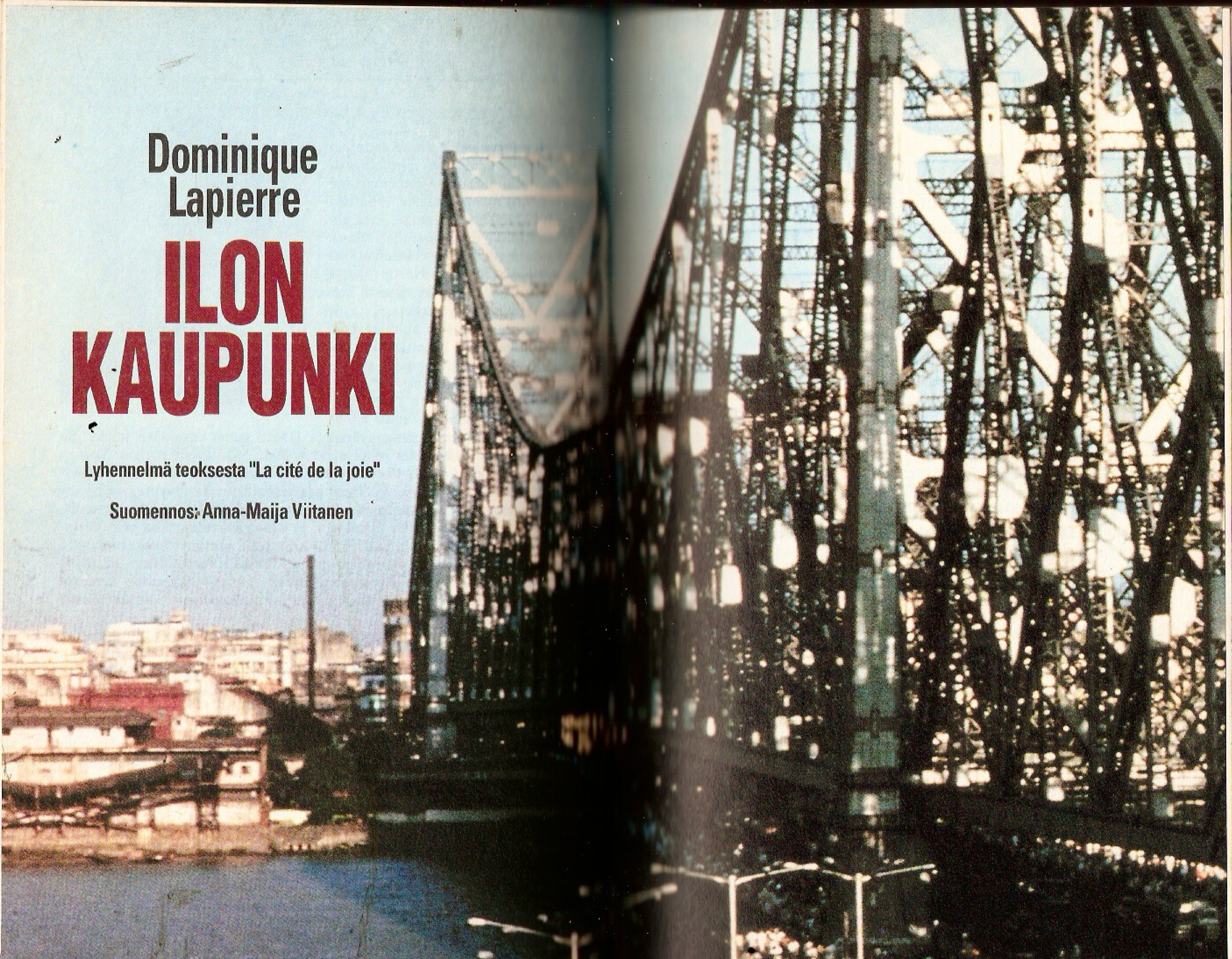

Kalkutan kaupungissa elää satojatuhansia ihmisiä kadulla, paljaan taivaan alla. Siellä on myös täyteen ahdettuja slummeja, joista yksi on nimeltään Anand Nagar, "Ilon kaupunki".

Kirjailija Dominique Lapierre tahtoi tietää millaista siellä oli elää ja hän halusi välittää kokemuksensa muillekin. Hän löysi kurjasta hökkelikylästä enemmän rohkeutta ja lähimmäisenrakkautta, enemmän onneakin kuin monesta vauraasta länsimaisesta kaupungista. Hänen kertomuksensa on ylistyslaulu elämälle, todistus toivon ja hymyn voimasta.

ENSIMMÄINEN OSA

Te olette maailman valo

Se mitä ei anneta pois menee hukkaan.

– Intialainen sananlasku

1.

PAKSU kiharapörrö, alaspäin kaartuviin viiksenkärkiin yhtyvät pulisongit, lyhyt vanttera varsi, lihaksikkaat käsivarret ja hiukan väärät sääret tekivät kolmekymmentäkaksivuotiaasta Hasari Palista mongolisoturin näköisen. Talonpoika hän kuitenkin oli, yksi niistä viidestäsadasta miljoonasta intialaisesta, joiden toimeentulo riippui noina vuosina Maan jumalattaren suopeudesta. Hänen olkikattoinen savimajansa sijaitsi lähellä Bankulin kylää Intian koillisosassa Itä-Bengalin osavaltiossa. Hänen vaimonsa Aloka oli puhdashipiäinen lempeän näköinen nuori nainen, jonka sierainta koristi kultainen rengas ja nilkkoja kilisevät renkaat. Aloka oli lahjoittanut miehelleen kaksi lasta. Kaksitoistavuotias Amrita-tyttö oli perinyt isänsä mantelisilmät ja äitinsä kauniin persikkaihon. Kuusivuotias Šambu oli pörrötukkainen tanakka poika, joka jahtasi mieluummin liskoja ritsalla kuin paimensi puhveleita perheen riisipellolla. Samassa taloudessa asuivat Hasarin isä Prodip, kuivakka voimakaspiirteinen mies, hänen äitinsä Nalini, kumara, ryppyinen vanha nainen, sekä kaksi nuorempaa veljeä perheineen – kuusitoista henkeä kaiken kaikkiaan.

Talon kahden puolen oli valkoisten ja punaisten ihmeköynnösten varjostama kapea veranta. Aloka istui katonlappeen suojassa polkemassa riisinkuorijaa, puisen kiikkulaudan näköistä laitetta, johon

oli kiinnitetty varsta. Amrita työnsi polkimen nakutuksen tahdissa jyviä varstan alle, ja isoäiti keräsi ja lajitteli kuoritun riisin.

Talon ympärillä levittäytyivät silmänkantamattomat riisipellot, joiden kullasta siellä täällä erottui mangopuiden tumma, palmujen latvojen kirkas, bambujen hento vihreä. Kastelukanavat ruuduttivat aukeaa maata kuin taivaan sineä heijastava läikkyvä pitsiverkko. Kun auringonjumala Surjan punainen kiekko painui taivaanrantaan paahtavan päivän jälkeen, mereltä saapui virkistävä tuulenhenki. Valtavalta lakeudelta kohosi illan tulosta riemuitsevien lukemattomien lintujen viserrys.

Hämärä toi tullessaan "lehmipölyn hetken". Karja palasi laitumelta ja ihmiset riisipelloilta ja kanat kävivät yöpuulle. Hasari Pal oli nostanut puuvillaisen lannevaatteensa kulman jalkojen välistä helpottaakseen kulkuaan ja asteli kotiin vihellellen, puinen aura olkapäällään. Tamarindimetsikössä aloittelivat mainalinnut, Intian varpuset, meluisaa konserttiaan. Kaksi viirullista oravaa vilisti papaijapuuhun. Haikarat kiiruhtivat pesilleen. Sitten riisinkuorin naksutti viimeisen kerran. Pian rupesivat sammakot kurnuttamaan kuorossa.

Tropiikin yö laskeutui maan ylle viidessä minuutissa. Kuten joka ilta lempeä Aloka puhalsi simpukkatorvella tervehdyksen yön jumalattarelle. Perheen kaksi lehmää ja vesipuhveli kytkettiin yöksi navetan virkaa tekevään hökkeliin ja, kun kaikki oli kunnossa, Hasari sulki pihan piikkilankaportilla pitääkseen ketut ja sakaalit loitolla.

Naisten valmistaessa ruokaa ulkona saviuunissa Hasari ja hänen kaksi veljeään asettuivat istumaan verannalle isänsä viereen. He istuivat hiljaa omissa mietteissään, ja Hasarin isä vaipui haaveisiinsa.

Prodip Pal ei enää tiennyt, miten monta lootuspolvea oli kukkinut lammessa hänen syntymänsä jälkeen. Sen hän kuitenkin muisti, että oli aikoinaan ollut varakas talonpoika. Hän oli omistanut kuusi täyttä vilja-aittaa ja neljä hehtaaria hedelmällistä maata. Hän oli kyennyt takaamaan pojilleen hyvän tulevaisuuden ja tyttärilleen runsaat myötäjäiset, joilla pääsi kunnon naimisiin. Vanhuudenvaraksi vaimolleen ja itselleen hän oli jättänyt isältään perimänsä maatilkun ja talon. "Täällä me kaksi voimme elää rauhassa kunnes kuolleiden jumala Jama saapuu meitä noutamaan", hän oli luvannut.

Toisin oli käynyt. Hänen isänsä oli saanut palstan *zamindarilta*, suurmaanomistajalta, palkaksi uskollisesta palveluksestaan. Eräänä päivänä hyväntekijän poika vaati sitä takaisin. Kiista vietiin tuomioistuimeen ja, koska nuori *zamindar* oli lahjonut tuomarin, Prodip Pal joutui luovuttamaan talonsa ja maansa ja maksamaan oikeudenkäyntikulut. Niistä selviytyäkseen hän joutui käyttämään nuorimman tyttären myötäjäisiksi varatut rahat ja myymään kahden nuoremman pojan maat. Onneksi vanhin poika Hasari oli voinut ottaa koko perheen kattonsa alle. Hasari oli hyvä poika. Hän kohteli isäänsä niin kuin tämä olisi edelleen ollut perheen pää, ja vanhuksella oli kaikkea mikä intialaiselle talonpojalle edustaa rikkautta: riisiaitta, heinäauma, kaksi lehmää ja puhveli, pelto, hiukan viljaa ruukuissa pahojen päivien varalta, jopa muutama rupiakin säästölippaassa. Köyhiä Palit toki olivat, mutta köyhyydestään huolimatta onnellisia. Sadonkorjuun aika, toivon aika saapui aina.

Vanhaa Prodip Palia ja hänen läheisiään odottivat kuitenkin uudet koettelemukset. Maakiista *zamindarin* kanssa oli jättänyt Paleille vain neljänneshehtaarin hyvää peltoa, joka tuotti viisi–kuusisataa kiloa riisiä. Määrä kattoi vain neljänneksen perheen ruuantarpeesta. Kun riisi loppui, syötiin kolmen kookospalmun pähkinöitä, kurpitsoita ja jättiretiisejä sekä vähään veteen tyytyviä vihanneksia kuten kurkuntapaisia käärmekurpitsoita, jotka saattoivat kasvaa kahdenkin metrin pituisiksi. Näin Palin perhe tuli joten kuten toimeen kaksi vuotta.

Kolmantena vuonna vastoinkäymiset iskivät taas. Hyönteiset tuhosivat riisin kesken parhaan kasvun. Selvitäkseen katastrofista Prodip Pal meni kylän rahanlainaajan, *modžahanin* puheille ja lainasi perheen peltoa vastaan kaksisataa kiloa riisiä sillä ehdolla että toisi heti ensimmäisestä sadosta kolmesataa kiloa takaisin. Se oli ankara vuosi Palin perheelle, ja toinen Hasarin veljistä joutui pestautumaan maatyöläiseksi. Eikä helpotusta näkynyt. Myrsky pudotti kaikki mangot ja kookospähkinät. Oli myytävä puhveli ja toinen lehmä niin välttämättömiä kuin ne olisivatkin olleet maatöissä.

Eläinten mukana Palit menettivät osan tärkeästä päivittäisestä maitoannoksesta ja ennen kaikkea lannasta, josta olkiin sekoitettuna kuivattiin kakkuja polttoaineeksi. Hasarin tyttären Amritan ja tämän serkkujen oli käytävä keräämässä lehmänkakkaroita muualta. Sambu kiersi perheen muiden poikien kanssa etsimässä mitä hyvänsä syötäväksi tai myytäväksi kelpaavaa. He keräsivät luonnosta hedelmiä ja marjoja. He kokosivat risuja ja intialaisten hammas-

tikkuina käyttämiä okia. He valmistivat köynnöksiä luonnonkukista. Saaliinsa he myivät markkinoilla, jotka pidettiin kahdesti viikossa kahdentoista kilometrin päässä heidän kotoaan.

Oli toukokuu, sydänkesä Bengalissa. Ilma tuntui väreilevän kuumuudesta hehkuvien peltojen yllä. Taivaalle alkoi ilmestyä riikinkukon sulkien sävyjä. Brahmaani ennusti suotuisaa vuotta, jota eivät vaivaisi kuivuus, heinäsirkat eivätkä muutkaan koettelemukset.

Oli aika kylvää riisi. Hasari ja hänen isänsä ja veljensä asettuivat pienen alttarin ääreen pellon laidalla kasvavan banianpuun alle. "Uhraan tämän jyvän sinulle, Gauri", isä messusi asettaen riisinjyvän Šivan puolison ja talonpoikien suojelijattaren kuvan eteen. "Suo meille paljon vettä ja anna sata jyvää tätä yhtä vastaan."

Kolme päivää myöhemmin armeliaat ukkossateet kastelivat kylvöksen. Palin perheen miehet menivät joka aamu pellonlaitaan ja katselivat tyytyväisinä hennonvihreiden versojen kasvua. Monsuuni oli ilmoitettu alkavaksi perjantaina 12. kesäkuuta. Perjantai ei ole kaikkein suotuisimpia päiviä hindukalenterissa, mutta mitäpä tuosta: monsuuni on monsuuni ja sen tulo joka vuosi jumalten lahja Intian ihmisille.

Kaikki – miehet, naiset, lapset, jopa eläimetkin tutkailivat taivasta. Perjantai kesäkuun 12. tuli ja meni kuitenkin ilman pienintäkään pilvenhattaraa. Seuraavat päivät taivas hehkui valkoisena. Muutaman viikon kuluttua riisinversot alkoivat kellastua. Hasarin oli pakko vuokrata kastelupumppu. Se maksoi kokonaista kuusi rupiaa tunnilta. Kuusi tuntia moottorin sykähdykset valuttivat välttämätöntä elämännestettä Palien pellolle. Versot saivat kauniin vihreän värinsä takaisin ja venyivät kymmenen senttiä. Kylän vanhukset miettivät milloin monsuuni oli aikaisemmin odotuttanut tällä tavoin itseään. Joku muisti, että Mahatma Gandhin kuolinvuonna se oli tullut vasta heinäkuun 2. päivänä. Ja silloin kun Kiinan kanssa oli käyty sotaa, sateita ei oikeastaan ollut saatu lainkaan.

Toiveikkaimmatkin alkoivat huolestua. Palit ja heidän naapurinsa menivät brahmaanin luo ja pyysivät pappia suorittamaan hartausmenot, jotta sateita vihdoin saataisiin. Brahmaani halusi maksuksi palveluksistaan kaksikymmentä rupiaa, ja kaikki lainasivat lisää rahaa *modžahanilta.* Pappi poltti suitsuketikkuja onnenjumala Ganešan patsaan edessä ja luki *mantroja* talonpoikien kuunnellessa kunnioittavasti.

Silti Ganeša sen paremmin kuin muutkaan jumalat eivät kallista-

neet korvaansa rukouksille. Heinäkuun alussa kylän vesivaraston pinta alkoi laskea. Heinäkuun 23. päivänä kyläläisten oli viimein kerättävä mudassa räpiköivät kalat ja jaettava ne perheiden kesken. Palien riisipellon kirkas vihreä väri muuttui ensin harmahtavaksi, sitten keltaiseksi. Korret taipuivat, kuihtuivat ja kuolivat viimein. Hasari kävi istumaan verannalle isänsä ja veljiensä viereen. Hän kuuli äitinsä nostelevan kansia varastoruukuista. Palien piti selviytyä riisillä seuraavaan satoon asti. Suljettuaan ruukut vanhus sanoi tyynellä äänellä: "Riisiä riittää hyvinkin neljäksi kuukaudeksi. Sen jälkeen syödään vihanneksia."

Monilla kyläläisillä ei ollut enää mitään. Ensimmäinen merkki siitä oli kaikkein köyhimpien, kastittomien, katoaminen. Tänä vuonna ei olisi pudonneita tähkiä poimittavaksi, ja niinpä he olivat lähteneet suureen Kalkutan kaupunkiin sadan kilometrin päähän. Seuraavaksi olivat vuorossa isät tai vanhimmat pojat niistä perheistä, joiden riisiruukut olivat tyhjiä. Sitten lähtivät kokonaiset perheet taivaltamaan kaupunkiin.

Kesä kului miltei sateitta ja tuli talvikylvöjen aika. Kun ei ollut vettä, ei voitu kylvääkään. Ei papuja, ei bataatteja, ei talviriisiä. Palien ainoa lehmä oli pelkkää luuta ja nahkaa. Eräänä aamuna Hasari näki lehmän makaavan maassa kyljellään, kieli suusta roikkuen ja hän ymmärsi että kaikki karja menehtyisi pian. Lähikaupunkien karjakauppiaat riensivät paikalle kuin haaskalinnut ja ostivat lehmiä viidelläkymmenellä rupialla kappale autot täyteen.

Marraskuu meni. Lehmien mukana oli mennyt ainoa polttoaineen lähde: enää ei ollut lantapaakkuja millä kuumentaa ruokaa. Ei ollut myöskään maitoa, ja lasten vatsat pullistuivat kuin ilmapallot. Monet kuolivat.

Tammikuun loppupuolella ruvettiin säännöstelemään vettä. Viranomaisten oli asetettava pampuilla aseistetut vahdit vartioimaan ainutta kaivoa, joka ei vielä ollut kuivunut kokonaan. Pellot olivat enää halkeilleen kuoren peittämiä kalvakoita aukeita. Puut eivät olleet selvinneet sen paremmin. Pensaat olivat kärventyneet jo kauan sitten.

Palien voimat olivat lopuillaan. Eräänä iltana vanha isä pyysi koko perheen koolle. Hän kaivoi *dhotinsa* liepeeseen kietaistusta solmusta käärön, jossa oli viisi kymmenen rupian seteliä ja kaksi rupian kolikkoa ja ojensi ne Hasarille. "Ota nämä rahat, esikoiseni, ja lähde perheesi kanssa Kalkuttaan. Suuresta kaupungista löydät työtä. Lähetät meille sen minkä voit. Sinä olet tässä tilanteessa

ainoa toivomme nälkäkuolemaa vastaan."

Hasari polvistui isänsä eteen ja kosketti tämän jalkoja. Vanhus painoi kämmenensä ensin pojan päälaelle ja sitten olkapäälle. Naiset itkeä tihuuttivat syrjemmällä.

Seuraavana aamuna Hasari Pal ja hänen vaimonsa ja lapsensa lähtivät matkaan heti auringonjumala Surjan ensimmäisten säteiden valaistessa taivaanrantaa eivätkä taakseen katsoneet. Hasari Pal ja Amrita kulkivat edellä, vihreään sariin pukeutunut Aloka ja Šambu-poika heidän jäljessään. Hasarin olalla riippui kangaspussi, jonne Aloka oli pakannut hiukan vaatteita sekä miehelle myötäjäislahjana tulleet sandaalit. Ensimmäistä kertaa tämä maalaisperhe lähti nyt kotikylästään. Lapset olivat täynnä iloista jännitystä ajatellessaan edessä odottavaa seikkailua. Hasarin oli kuitenkin myönnettävä itselleen, että häntä pelotti.

2

HIUKAN ennen Palin perheen lähtöä nousi eurooppalainen mies junasta ihmisiä kuhisevalle Howrahin asemalle Kalkutassa. Hänen rento käyntinsä ja olemuksensa toivat mieleen amerikkalaisen näyttelijän Jack Nicholsonin. Yllään hänellä oli farmarihousut ja intialainen paita, jalassa lenkkitossut ja olalla kangasreppu. Vain rinnalla nyörissä riippuva musta risti viittasi hänen kutsumukseensa. Kolmekymmentäkaksivuotias Paul Lambert oli katolinen pappi.

Kalkutta oli päätepiste pitkälle matkalle, jonka Paul oli aloittanut syntymäkaupungistaan Douaista Pohjois-Ranskassa. Hänen isänsä ja isoisänsä olivat olleet kaivosmiehiä, ja hänen lapsuudenkotinsa oli sijainnut lähellä kaivoskuilua, jonne isä joka aamu laskeutui. Kerran lakon aikana Lambertien talon eteen pysähtyi illalla ambulanssi. Paul näki isänsä nousevan autosta kahden miehen tukemana, pää siteissä. Kaivosmiehet ja virkavalta olivat ottaneet rajusti yhteen; Paul Lambertin isä oli saanut palovammoja kasvoihin ja menettänyt näön toisesta silmästään. Katkera kokemus muutti rauhallisen ja syvästi uskovaisen miehen. Hän nousi kiivaaseen, raivokkaaseen, repivään taisteluun. Hän sekaantui vakaviin selkkauksiin. Puhuttiin sabotaasista ja hänet pidätettiin. Muutaman päivän kuluttua kaupungin pormestari tuli ilmoittamaan Paulin äidille, että tämän mies oli hirttäytynyt sellissään.

Isän itsemurha järkytti poikaa syvästi. Hän kieltäytyi syömästä

ja sulkeutui tuntikausiksi huoneeseensa, missä hän mietiskeli isältä rippilahjaksi saamansa Torinon käärinliinan kuvan ääressä. Eräänä aamuna hän ilmoitti äidille kouluun lähtiessään: "Minusta tulee lähetyssaarnaaja."

Paul opiskeli kolme vuotta Lillessä pappisseminaarissa. Jatkaessaan opintojaan Juvisyn seminaarissa hän tapasi ihmisen, joka antoi lopullisen suunnan hänen matkalleen. Isä Ignacio Fraile oli San Vincenten veljeskunnan jäsen. Siihen kuului luostariveljiä ja maallikkoveljiä, jotka tekivät köyhyyden, siveyden ja kuuliaisuuden lupauksen "mennäkseen köyhimpien ja vähäosaisimpien pariin ja elääkseen ja kuollakseen heidän kanssaan".

Saatuaan pappisvihkimyksen Paul Lambert matkusti jo samana päivänä Douaihin viettääkseen muutaman tunnin kuolemansairaan äitinsä luona sairaalassa. Ennen kuin he syleilivät viimeisen kerran, äiti antoi Paulille mustan metalliristin, johon oli kaiverrettu kaksi päivämäärää: syntymäaika ja papiksivihkimispäivä. "Pidä tämä risti aina mukanasi, poikani", äiti sanoi. "Se suojelee sinua minne hyvänsä menetkin."

Veljeskunta halusi lähettää Paulin Kalkuttaan Intiaan. Intoa täynnä hän haki oleskeluviisumia. Siitä alkoi pitkä piinallinen odotus. Viiden vuoden ajan intialaiset viranomaiset lupailivat kuukaudesta toiseen toimittaa paperin. Oleskelulupa vaati kuitenkin ulkoministerin vahvistuksen toisin kuin lyhytaikainen turistiviisumi. Koska Lambertin anomuksessa luki "pappi", syntyi vaikeuksia. Intia oli jo jonkin aikaa evännyt ulkomaalaisten lähetyssaarnaajien pääsyn alueelleen.

Viisumia odotellessaan Paul Lambert asettui ensin algerialaisten slummiin Marseillessa, sitten siirtolaisten asuntolaan Pariisin lähelle. Veljeyden aatteelleen uskollisena hän jakoi heidän kanssaan kaiken: raskaan ja kehnosti palkatun työn, ankeitten asuintilojen olkipatjat, yhteiskeittiöiden viheliäiset pöperöt. Hän työskenteli vuoronperään koneenkäyttäjänä, asentajana, sorvarina, valimotyöläisenä ja varastotyöläisenä.

Viidentenä vuonna Paul Lambert päätti, että odotus oli kestänyt kyllin kauan. Esimiestensä suostumuksella hän haki tavallista turistiviisumia. Ammatin kohdalle hän kirjoitti "tehdastyöläinen". Seuraavana päivänä hän saattoi hakea passinsa ja kallisarvoisen viisumin. Viisumi salli vain kolmen kuukauden oleskelun Intiassa, mutta Paulin elämän suuri seikkailu saattoi alkaa. Kalkutassa hän yrittäisi vaihtaa turistiviisumin pysyvään oleskelulupaan.

Asemalta Paul Lambert meni tapaamaan Kalkutan piispaa. Tämä asui keskustan ulkopuolella kauniissa siirtomaatyylisessä talossa suuren puutarhan keskellä. Olemukseltaan majesteettinen piispa oli viisikymmenvuotias englantilais-intialainen mies, jolla oli valkoinen kaapu, violetti kalotti ja piispansormus.

"Tulin tänne elääkseni köyhien parissa", ranskalainen pappi selitti.

"Heitä kyllä löytyy yllin kyllin", prelaatti sanoi huokaisten. "Täällä on köyhiä kaikkialla!"

Sitten hän antoi Paul Lambertille suosituskirjeen vietäväksi joen toisella rannalla sijaitsevan köyhälistökorttelin katoliselle papille.

Kirkon kaksi valkoista tornia näkyivät kauas. Se oli vaikuttava rakennus: ikkunoissa värikkäitä lasimaalauksia, sisällä paljon pyhimyksenkuvia ja kolehtilippaita, seurakunnan penkkien yläpuolella suuret tuulettimet. Kirkon nimi loisti koko julkisivun leveydeltä suurin valokirjaimin: Pyhän neitsyen suojelukirkko.

Isä Alberto Cordeiro oli kotoisin Goasta Intian länsirannikolta. Hänellä oli tumma iho ja huolellisesti suitut hiukset. Pyöreät posket ja tahrattoman valkoisen kaavun alla pönköttävä vatsakumpu toivat mieleen paremminkin paavillisen kuurian *monsignoren* kuin köyhien seurakunnan kirkkoherran. Yllättäen paikalle ilmestynyt farmarihousuinen, lenkkitossuinen ulkomaalaispappi hämmensi häntä.

"Ettekö käytä papinkauhtanaa?" isä ihmetteli.

"Se nyt ei olisi kaikkein käytännöllisin matkustusasu varsinkaan näin kuumassa ilmanalassa", Paul Lambert selitti ystävällisesti.

"Niinpä niin", kirkkoherra huokasi. "Teitä länsimaalaisia kunnioitetaan ilmankin. Teillähän on valkoinen iho. Meille intialaisille papeille kauhtana on samalla viran merkki ja suojapanssari. Se varmistaa meille erikoisaseman." Piispan viestin luettuaan hän kysyi: "Aiotteko tosiaankin mennä asumaan slummiin?"

"Sitä varten olen tullut."

Kunnon kirkkoherran mieleen ei ollut ikinä tullut asua slummissa, mutta hän osoittautui ymmärtäväiseksi ja antoi Lambertille oppaaksi apulaisensa, joka etsisi asunnon suuresta Anand Nagarin slummista, "Ilon kaupungista".

Vuonna 1960 Kalkutassa eli kolmesataatuhatta ihmistä kadulla. Toiset olivat ahtautuneet sen kolmeentuhanteen slummiin, sokkelöisiin savesta ja laudanpätkistä kasattuihin hökkelikyliin, joissa eli pelkästään maaseudulta tulleita pakolaisia. Toisin kuin muualla maailmassa Kalkutan slummien asukkaat eivät kaikki olleet hylky-

väkeä. Entiset talonpojat olivat kaupunkiin jouduttuaan säilyttäneet kylämäisen elämänmuotonsa. Paljossa oli tietysti pitänyt mukautua, paljosta luopua, mutta köyhyyskin oli muuttunut omalla tavallaan kulttuuriksi. Kalkutan köyhät eivät olleet juurettomia. He kuuluivat tiiviiseen yhteisöön, jonka yhteiskunnallisia ja uskonnollisia arvoja he kunnioittivat. Ja mikä tärkeintä: he tiesivät ettei köyhyys ollut heidän omaa syytään vaan johtui heidän kotiseutuaan ajoittain tai pysyvästi kohdanneista koettelemuksista.

Yksi Kalkutan vanhimmista slummeista oli ahtautunut rautatien, Delhin maantien ja kahden tehtaan väliin. Joko ajattelemattomuuttaan tai piruuttaan juuttitehtaan omistaja, joka vuosisadan alussa osoitti työläisilleen asuinpaikaksi entisen rämeen, antoi alueelle nimeksi Anand Nagar, Ilon kaupunki. Tehdas oli sittemmin suljettu, mutta alkuperäisestä työläiskaupunginosasta oli kasvanut todellinen kaupunki kaupungin sisälle. Yli seitsemänkymmentätuhatta ihmistä asui kylki kyljessä hädin tuskin kolmen jalkapallokentän kokoisella alueella. Muslimeja oli kuusikymmentäkolme prosenttia, hinduja kolmekymmentäseitsemän prosenttia. Lisäksi oli pienempiä sikhien, kristittyjen ja buddhalaisten yhteisöjä sekä joitakin parseja eli tulenpalvojia ja jainalaisia, jotka peittävät suunsa, jotta eivät vahingossa tuhoaisi elävää elämää nielemällä epähuomiossa jonkin hyönteisen. Mosaiikki jäisi vajanaiseksi, jos unohdettaisiin mainita pieni eunukkiyhteisö ja paikallinen mafia. Mafian sana oli laki jopa perheasioissa. Mafia määräsi sakot, keräsi lahjoitukset uskonnollisia juhlia varten, hoiti avioliittoneuvottelut, erot, adoptiot, perinnöt, rankaisi tottelemattomia. Se sääteli jokaisen asukkaan elämään vaikuttavia riittejä ja tapoja kehdosta hautaan: jollei sille maksettu kymmenyksiä, oli muslimin mahdoton saada hautapaikkaa tai hindun polttohautausta.

Ilon kaupunki piti hallussaan kyseenalaista ennätystä: siellä asui satakolmekymmentätuhatta asukasta neliökilometrillä äärimmäisen köyhissä oloissa. Yhdeksän asukkaan kymmenestä oli selvittävä päivässä yhdellä rupialla, jolla sai kolmesataa grammaa riisiä. Se oli oma maailmansa joka eli erossa maailmasta.

Kello oli viisi iltapäivällä, kun Paul Lambert ja hänen oppaansa saapuivat slummin portille. Harmahtava höyryverho himmensi laskevan auringon punan. Tulen ja savun tuoksu ujuttautui talojen sekaan sitä mukaa kun joka puolella sytytettiin pieniä siirreltäviä *chula*-uuneja, joilla iltaruoka valmistettiin. Kapeat kujat olivat täynnä kitkerää utua, joka poltti kurkkua ja keuhkoja. Kaiken

muun metelin ylitse kohosi yskänpuuskien hakkaava rytmi.

Fakir Bhagan Lane 19. Osoite oli maalattu kahdesta laudasta naulattuun oveen, joka johti tuskin metrin levyiseen ja parin syvyiseen ikkunattomaan kopperoon. Lattia oli poljettua maata ja bambukaton raoista näkyi taivas puuttuvien kattotiilten kohdalta. Huonekaluja ei ollut eikä lamppuakaan. Juuri tällaisen huoneen tarvitsen, Lambert ajatteli valmiina aloittamaan elämänsä köyhyydessä. Eikä ympäristö olisi voinut olla sopivampi. Oven editse kulki avoviemäri ääriä myöten täynnä iljettävää mustaa liejua. Viemärin päälle rakennetulla pienellä korokkeella oli bambukatoksen suojaama pikkuruinen teehuone.

Asunnon omistaja, länsimaalaisittain pukeutunut vatsakas bengali, kuului slummin rikkaimpiin miehiin. Hän omisti taloryhmän kadun päässä, lähellä kaivoa ja käymälää. Hän tilasi teehuoneesta sokeroitua maitoteetä, joka tarjoiltiin pienistä punasavikupeista.

"Haluatteko tosiaan asua täällä?" mies kysyi tarkastellen vierasta epäuskoisena.

"Haluan", Paul Lambert vastasi. "Paljonko vuokra on?"

"Kaksikymmentäviisi rupiaa kuukaudessa. Ja se maksetaan etukäteen."

"Kaksikymmentäviisi!" isä Cordeiron apulainen huudahti närkästyneenä. "On ryöväystä vaatia niin paljon tästä ikkunattomasta kopperosta."

"Sopii", Paul Lambert keskeytti ja otti rahat taskustaan. "Tässä on kuukauden vuokra." Hän huomasi pian olevansa varsin etuoikeutettu: naapurikopeissa eli toistakymmentä ihmistä samassa tilassa.

Kun asia oli sovittu, isä Cordeiron lähetti kiirehti esittelemään ranskalaisen papin slummin harvoille kristityille. Eräässä pihassa lankesi nuori nainen polvilleen. "Siunatkaa lapseni, isä", hän sanoi ja nosti sylissään kantamansa lapsen lähemmäs vierasta. "Ja siunatkaa meidät kaikki sillä emme ole arvollisia saamaan pappia kattomme alle." Kaikki polvistuivat ja Lambert piirsi ristinmerkin kumartuneiden päiden ylle. Kun he kuulivat että pappi jäisi heidän pariinsa, he toivat lahjoja, kuka ämpärin, kuka olkimaton, öljylampun, peiton. Mitä köyhempiä he olivat, sitä auliimmin he antoivat. Lambert palasi illalla asuntoonsa lahjoilla lastattujen seurakuntalaisten kulkue perässään.

Näin alkoi Lambertin ensimmäinen ilta Intiassa. "Oli jo pimeä", hän kertoi kirjeessään veljeskunnan priorille. "Sytytin erään perheen lainaaman öljylampun. Levitin saamani olkimaton lattialle,

kävin sille istumaan ja tyhjensin vanhan reppuni. Otin sieltä partanajokoneen, partasudin, hammasharjan, tehtaalaisilta lähtiäislahjaksi saamani pienen matka-apteekin, vaihtoalusvaatteet ja Raamattuni, eli kaiken omaisuuteni. Raamatun välissä oli isän aikoinaan lahjoittama kuva Torinon käärinliinasta. Kun kiinnitin sitä saviseinään kahdella tulitikulla, ovelle ilmestyi paljasjalkainen pikkutyttö, jolla oli rääsyiset vaatteet mutta silti kukka palmikon päässä. Hän kantoi alumiinivatia, joka oli täynnä riisiä ja vihanneksia. Hän asetti vadin eteeni, liitti kätensä intialaiseen tervehdykseen otsan eteen, kumarsi, hymyili ja pinkaisi tiehensä. Kiitin Herraa tuntemattomien veljien lähettämästä ateriasta. Sitten söin sormin kuten hekin tekevät."

Kohta keskiyön jälkeen Ilon kaupunkiin laskeutui hiljaisuus. Puhe ja rukoukset olivat tauonneet, samoin yskintä ja lasten itku. Anand Nagar oli vaipunut uneen. Paul Lambert taitteli paitansa ja housunsa tyynyksi ja paneutui pitkäkseen olkimatolle. Silloin hän huomasi että huone oli täsmälleen yhtä pitkä kuin hän: satakahdeksankymmentäkaksi senttiä. Vilkaistuaan vielä kerran pyhän käärinliinan kuvaa hän puhalsi lampun sammuksiin ja ummisti silmänsä onnellisempana kuin kertaakaan sitten viisi vuotta tapahtuneen pappisvihkimyksensä.

Silloin alkoi hillitön mekastus hänen yläpuolellaan. Hän sytytti tulitikun ja näki rottien ajavan takaa toisiaan katon bambukehikossa ja vilistävän seinillä korviasärkevästi kirkuen. Hän hyppäsi pystyyn ja rupesi jahtaamaan tunkeilijoita kenkä aseenaan. Kun yhden sai ajetuksi pois, tuli toinen heti tilalle katonkolosta. Lambertin ei auttanut kuin luovuttaa. Niin inhottavalta kuin ajatus yhteiselosta tuntuikin, hän ymmärsi sen kuuluvan erottamatta tähän uuteen elämään. Hän kävi uudelleen levolle. Pian hän tunsi, että hänen hiustensa seassa mönki jotain. Hän ravisti päätään ja näki valtavan tuhatjalkaisen tipahtavan lattialle. Vaikka hän ihailikin suuresti Mahatma Gandhia ja tämän väkivallattomuuden oppia, hän rusensi ötökän säälittä. Myöhemmin hän kuuli, että otus oli skolopendri, jonka pisto saattaa olla yhtä myrkyllinen kuin skorpionin. Hän kävi uudestaan levolle ja yritti rukoilla. Siihen hän ei kuitenkaan kyennyt. Hän tunsi itsensä aivan turraksi. Asioiden selkiintyminen vaatisi aikaa.

3.

KÄVELTYÄÄN koko aamupäivän, töyssytettyään monta tuntia huojuvassa autossa ja yön meluisassa kolmannen luokan junanvaunussa Hasari Pal ja hänen perheensä saapuivat Howrahin asemalle. Heidän silmiensä eteen levittäytyvä näky pyörrytti päätä. Vellova meri, jossa ihmiset tulivat ja menivät, kulit rahtasivat matkatavaroiden ja pakettien vuoria, kaupustelijat tarjosivat myytäväksi kaikkea mahdollista tavaraa, sulki heidän tiensä. He eivät olleet ikinä nähneet moista yltäkylläisyyttä: appelsiineja, sandaaleja, kampoja, saksia, munalukkoja, silmälaseja, laukkuja isoina kekoina; pinokaupalla huiveja, sareja, *dhoteja*; kaikenlaisia lehtiä, ruokia ja juomia. Kengänkiillottajat, korvanpuhdistajat, suutarit, kirjurit, astrologit tarjosivat palveluksiaan.

Tovin tungoksessa kierreltyään he huomasivat aseman nurkkaan asettautuneen perheen – biharilaisia talonpoikia, jotka kuivuus oli ajanut kotoa kuten heidätkin. Nämä ymmärsivät hiukan bengalia. Perhe oli asunut asemalla jo monta viikkoa. Tiukkaan käärittyjen nyyttien viereen oli levitetty muutama astia ja tarvekalu sekä *chula*. Hasari kyseli uusilta tuttavilta töiden saannista. Hekään eivät olleet vielä löytäneet mitään. He tunnustivat että olivat joutuneet lähettämään lapset kadulle kerjäämään, jotta eivät olisi kuolleet nälkään. Vanhempien kasvoilta kuvastui häpeä.

Hasari selitti että Prem Kumar heidän kylästään työskenteli kulina suurilla Barra Bazarin markkinoilla. Hän aikoi etsiä tämän käsiinsä. Biharilaiset lupasivat pitää huolta Alokasta ja lapsista sillä aikaa kun hän etsisi tuttavaansa. Ventovieraiden ihmisten ystävällisyys rohkaisi Hasaria ja hän kävi ostamassa pinon *samosa*-piiraita, kolmionmuotoisia hienonnetulla lihalla tai vihanneksilla täytettyjä leivonnaisia, ja jakoi ne uusille ystäville ja vaimolleen ja lapsilleen, jotka eivät olleet syöneet mitään sitten kotoa lähdön. Sitten hän meni ulos kadulle.

Kuulakynien, makeisten, arpojen ja satojen muiden tavaroiden kaupustelijat kävivät oitis Hasarin kimppuun. Kerjäläiset kiirehtivät ojentamaan käsiään. Spitaaliset tarttuivat raajantyngillään hänen vaatteisiinsa. Aseman liepeillä kieppui hulluna pyörteenä kuorma-autoja, busseja, takseja, työntökärryjä, skoottereita, polkupyöräriksoja, moottoripyöriä, polkupyöriä. Ajoneuvot etenivät sikin sokin; kaaos ja meteli oli kammottava. Pakettipyörien ja kuorma-

autojen torvet räikyivät, moottorit jyrräsivät, bussit töötöttivät, raitiovaunujen kellot kilisivät, kovaääniset pauhasivat: se voitti josta lähti eniten meteliä. Hasari huomasi kuhinan keskellä poliisin, joka yritti tyynenä ohjailla liikennettä. Hän pujotteli tämän luo ja kysyi tietä basaariin. Poliisi kohotti pamppunsa kohti aukion toisessa päässä kohoavaa teräspalkkien rykelmää. "Sillan toisella puolen."

Kalkutan ja Howrahin kaupungit erottavan Hooghlyjoen yli kulkee yksi ainoa silta; siksipä siellä varmasti vallitseekin maailman pahin tungos. Toista miljoonaa ihmistä ja monta sataatuhatta ajoneuvoa vyöryy päivittäin sen yli huumaavana vastustamattomana virtana. Kurimus nielaisi Hasari Palin sisuksiinsa ihmisten työntyessä molempiin suuntiin jalkakäytävän reunassa kyykköttävien kaupustelijoiden ohi. Kuudella kaistalla seisoi vieri vieressä ajoneuvoja tiiviinä massana, jonka loppua ei näkynyt. Kuorma-autot pyrkivät moottori ärjyen ohittamaan raitiovaunujen ja punaisten kaksikerroksisten bussien jonot. Täpötäysien bussien kyljissä roikkui ihmisiä, ja ne kulkivat niin vinossa että sai pelätä niiden keikahtavan kumoon milloin hyvänsä.

Sillan toisella puolen ruuhka vain paheni. Hasari pelkäsi eksyvänsä. Silloin hän huomasi kaksipyöräiset rattaat, joiden kyydissä istui kaksi ihmistä. Aisojen välissä kulki mies. "Täällä Kalkutassahan on ihmishevosiakin!" Hasari kauhisteli. Hän oli juuri nähnyt ensimmäisen rikšansa. Mitä lähemmäs basaari tuli, sitä tiheämmin tuli vastaan noita erikoisia pikku ajoneuvoja.

Rikšat on kielletty entisissä siirtomaakaupungeissa, koska ne edustavat riistoa alistavimmillaan. Kalkutta on kuitenkin poikkeus: siellä noin satatuhatta rikšan eteen valjastettua orjaa taittaa päivittäin enemmän kilometrejä kuin Intian kotimaan lentoliikenteen koneet yhteensä. Ne kuljettavat joka päivä yli miljoona matkustajaa eikä kukaan haaveksi näiden muinaisjäännösten sulkemisesta museoon. Kalkutassa käytetään maailman halvinta energianlähdettä, ihmishikeä.

Rikšat kehitti eräs länsimainen lähetyssaarnaaja viime vuosisadan lopulla Japanissa. Rikša-nimi tulee japaninkielisestä ilmauksesta *jin rik ša*, "ihmisvoimalla liikkuva ajoneuvo". Rikšat ilmaantuivat Intiaan vuoden 1880 paikkeilla ja yleistyivät nopeasti. Moni kaupungista turvaa hakenut talonpoika sai kiittää niitä toimeentulostaan. Kukaan ei tiedä miten paljon rikšoja nykyisin kaduilla ja kujilla risteilee viimeisessä kaupungissa missä niillä on vielä sijansa. Virallisesti niitä on alle kymmenentuhatta. Puolivirallisissa tilas-

toissa luku on viisinkertainen, sillä neljä rikšaa viidestä kulkee ilman lupaa, tekaistulla numerolla. Kukin viidestäkymmenestätuhannesta rikšasta elättää kaksi kulia, jotka vuorottelevat aisoissa auringonnoususta seuraavaan auringonnousuun. Sadantuhannen pakkotyöläisen hiellä ruokitaan suuret perheet; rikšojen varassa on arvioiden mukaan noin miljoonan hengen päivittäinen riisiannos.

Barra Bazarin teiden, katettujen kujien, satojen pikkukauppojen, työpajojen ja myymälöiden reunustamien käytävien verkko oli kuin kiirettä kihisevä mehiläispesä. Hasari lähti kulkemaan kaarikäytävää, jonka kymmenissä kojuissa myytiin pelkästään hajuvesiä. Sitten hän tuli korumyymälöiden reunustamalle katetulle kadulle, jossa lasi ja kulta kimmelsivät. Sen päästä alkoi kangas- ja sarikauppiaiden alue. Siellä oli paljon naisia katselemassa upeaa tavarapaljoutta, varsinkin kultaa ja paljetteja kiilteleviä häähienouksia. Hasari tutki silmä tarkkana jokaisen kulin ja kauppiaan kasvot, kyseli tuttavaansa kantajilta. Ihme olisi kuitenkin tarvittu, jotta hän olisi löytänyt Prem Kumarin siitä ihmisvilinästä. Hasari kierteli kujia iltaan asti. Hän osti neljä banaania ja kysyi tietä suurelle sillalle. Lapset hyökkäsivät banaanien kimppuun kuin nälkäiset linnunpojat, ja koko perhe kävi levolle aseman lattialle.

Seuraavana aamuna Hasari otti Šambun mukaansa. He haravoivat toisen Barra Bazarin korttelin, ensin kupari- ja peltiseppien alueen, sitten ne kulmat missä kymmenet miehet ja lapset käärivät yläruumis paljaana aamusta iltaan *biidejä*, ohuita intialaisia savukkeita. Hasari antoi ystävänsä nimen ja tuntomerkit jokaiselle joka välitti kuunnella. Mutta yhtä hyvin olisi voinut etsiä riisinjyvää olkikasasta! Barra Bazarissa oli varmasti satoja samannäköisiä kuleja, joiden nimi oli Prem Kumar. Illalla Hasari osti taas banaaneja. Ne jaettiin nälkäisen ja rahattoman naapuriperheen kanssa.

Kolmannen etsintäpäivän jälkeen Hasarilla ei ollut enää rahaa banaaneihin, joten hän joutui nöyrtymään ylpeälle talonpojalle kovin vaikeaan tekoon. Ennen asemalle palaamista hän keräsi mukaansa niin paljon perkeitä ja tähteitä kuin vain löysi. Illalla vanhemmat lähettivät raskain mielin Amritan ja Šambun kerjäämään rikkailta, jotka saapuivat asemalle taksilla tai yksityisautolla.

Seuraavana päivänä Hasari lähti taas Barra Bazariin. Hänen ohittaessaan työpajaa, jonka edustalla kulit lastasivat rautatankoja pitkille käsikärryille, yksi miehistä rupesi yskimään verta. Toverit asettivat hänet makuulle maahan. Hasarin katsellessa näkyä tyr-

mistyneenä pajan omistaja tuli vihaisena ulos, koska kärryt olivat yhä paikalla. Hasari tarjoutui kiireesti sairastuneen tilalle. Omistaja epäröi, mutta koska tavara oli saatava matkaan, hän tarjosi työstä kolme rupiaa.

Hasari asettui yhdeksi kärryjen viereen, ja miehet pinnistivät kuorman liikkeelle. Määränpää oli sillan toisella puolen sijaitseva tehdas. Osa matkaa oli ylämäkeä. Mäen puolivälissä kärryt pysähtyivät eivätkä suostuneet hievahtamaankaan vaikka kulit ponnistelivat kuin riivatut. Hasari pelkäsi kaulasuontensa repeävän. Poliisi tuli heristelemään miehille pamppuaan, koska he tukkivat liikenteen. Vanhin kuleista painui kyyryyn. Hän nojautui koko painollaan toiseen pyörään ja kiljaisi tovereilleen käskyn nykäistä kärryt liikkeelle.

Hasari oli näännyksissä palatessaan illalla asemalle. Aloka ja lapset olivat kadonneet. Naapuriperhe samoin. Lopulta hän löysi heidät täyttömaalta linja-autoaseman takaa. ”Poliisit ajoivat meidät pois patukoilla”, Aloka selitti itkien. ”Ne sanoivat että joudumme vankilaan, jos meidät tavataan sieltä uudestaan.”

Paleilla ei ollut enää paikkaa minne mennä. He kävelivät kohti keskustaa kunnes tulivat aukiolle. Aloka näytti surkealta maalaisnaisen sarissaan; pojan hän oli nostanut syliinsä ja talutti tyttöä kädestä. Jalkakäytävällä makasi vieri vieressä rääsyihin kääriytyneitä nukkujia. Löydettyään vapaan paikan Palit pysähtyivät hengähtämään. Lähelle oli leiriytynyt perhe, jonka äiti paistoi *chapati*-leipiä. Nämä ihmiset olivat kotoisin Madrasista, ja ihmeenä kangastava Kalkutta oli houkutellut heidätkin kotoa. He antoivat Paleille lämpimäisen ja lakaisivat puhtaaksi pätkän jalkakäytävää, jotta vastatulleet voisivat asettua heidän viereensä. Vieraan perheen ystävällisyys lämmitti Hasarin sydäntä. Täällä hänen perheensä olisi turvassa sillä aikaa kun hän etsisi työtä. Hasari oli oppinut iltapäivällä ankaran läksyn. Koska ihmiset kuolivat tässä armottomassa kaupungissa työnsä ääreen, olisihan merkillistä jollei hän vielä onnistuisi saamaan jonkun kuolleen paikkaa.

Paul Lambertille jäi ensimmäisestä yöstä kaksi selkeää muistoa. Niillä ei ollut mitään tekemistä naapureiden kuorsauksen eikä kasvojen yli vilistäneiden rottien tai torakoiden kanssa, ei kulkukoirien louskutuksen eikä nukkujiin kompastelevien juoppojen manausten kanssa. Hänen muistoissaan olivat päällimmäisinä painajaisten ahdistamien lasten huudot. Niiden välissä soperretuista lauseenpätkis-

hurrasivat täyttä kurkkua. Yleinen innostus tempaisi Lambertinkin mukaansa. Silloin taivaalle ilmestyi toinen leija. Viereisestä muslimipihasta oli lähetetty kilpailija.

Nyt leikki muuttui niin vakavaksi ettei sitä voinut uskoa lasten käsiin. Aikuiset hyppäsivät katolle. He riistivät narun pojalta. Voittajan tekijä oli lyötävä hinnalla millä hyvänsä. Lisää pihan miehiä kapusi katoille. Syntyi hurja kaksinkamppailu, jota kannatusjoukkojen huudot tahdittivat. Leikistä tuli ottelu. Pitkään aikaan ei tiedetty kumpi voittaisi. Joukkueet yrittivät kaikkensa saadaksen kilpailijan narun tarttumaan lankoihin. Äkkiä tuuli vaihtoi suuntaa ja Lambertin kotikujan joukkue pääsi estämään muslimien leijan nousun. Kiukkuiset muslimit kävivät hindujen kimppuun. Tiilet alkoivat lennellä joka suuntaan. Katoille kiipesi lisää miehiä. Naiset kannustivat taistelijoita alhaalta pihoilta. Leijat törmäsivät toisiinsa, niiden narut sotkeutuivat, ja lopulta ne tipahtivat sähkölangoille kuin kuolleet lehdet. Mutta katoilla jatkui rähinä; rotatkin vilistivät sieltä laumoittain pakoon. Armoa ei annettu. Lambert katseli avuttomana leijan omistajaa. Poika tuijotti silmät pyöreinä aikuisia, jotka olivat vieneet hänen lelunsa ja tappelivat kuin villipedot.

Palatessaan ämpäreineen kotiin pappi näki ihmisjoukon ovella odottamassa. Siinä olivat kristityt, joita isä Cordeiron lähetti oli vienyt hänet tapaamaan. Nuori äiti joka oli pyytänyt siunausta lapselleen ojensi papille *chapatin* ja pienen pullon.

"Minä olen Margareta", nainen sanoi ystävällisellä äänellä. "Minä ja naapurini arvelimme, ettei teillä ole ehtoollisaineita. Toimme leipää ja viiniä."

Paul Lambert katseli vieraitaan hämmentyneenä. Ruokaa heillä ei ehkä ole, mutta he ovat silti tuoneet leipää ja viiniä ehtoollista varten, hän mietti.

"Olemme pystyttäneet pöydän pihallemme", nuori nainen lisäsi ja hymyili hiukan ujosti.

"Minä tulen mukaan", Lambert sanoi ilosta säteillen.

Hakijat kuuluivat muutaman kristityn perheen yhteisöön, joka eli Ilon kaupungissa hindujen ja muslimien keskellä. He olivat tietysti köyhiä, mutta tulivat toimeen hiukan paremmin kuin muut. Pienessä ryhmässä on aina helpompi saada apua tarvitseville. Sitä paitsi kristittyjen uskonto ei opettanut tyytymään annettuun osaan. Hindujen ajattelussa onnettomuudet olivat edellisissä inkarnaatioissa tehtyjen tekojen seurausta, ja ihmisen täytyi hyväksyä "karmansa", jotta hän voisi syntyä uudelleen parempien tähtien alla. Kristityt, joilla ei ollut painolastinaan tällaisia tabuja, saattoivat siis vapaammin pyrkiä kohentamaan olojaan.

Paul Lambertin ensimmäiseen messuun Anand Nagarin hökkelikaupungissa oli kokoontunut parikymmentä henkeä, enimmäkseen äitejä sylilapsineen sekä muutama vanhus. Lähes kaikki perheenpäät puuttuivat, mikä oli merkki yhteisön erikoisasemasta: muut pihat olivat täynnä työttömiä miehiä.

Paul Lambertin mieleen piirtyi lähtemättömästi näky, jonka hän kohtasi astuessaan kristittyjen korttelin pihaan. Kahden laatikon varaan oli asetettu hohtavanvalkoisella liinalla peitetty lauta ja laudan kumpaankin päähän kynttilä. Öylättiastioiden virkaa tekivät kiiltävä teräksinen kuppi ja lautanen. Tilapäisalttaria koristamaan oli asetettu puinen ristiinnaulitunkuva ja keltainen kehäkukkaseppele.

Paul Lambert seisoi pitkän tovin mietteissään ja ajatteli ihmettä, jonka hän pian suorittaisi ympärillään: *chula*-liesien savu, katoilla kuivuvat rääsyt, ojissa hippaa leikkivät resuiset lapset, äänitorvet, laulut, huudot, elämän koko meteli. Happamaton ohut *chapati*, samankaltainen kuin Jeesuksen viimeisellä aterialla jakama leipä oli ollut, muuttuisi hänen kädessään itsekseen Luojaksi. Lambert ajatteli että se oli ihmeellisin mullistus minkä ihminen saattoi saada aikaan.

Lambertin jakaessa ehtoollista pihan poikki juoksi kolme kulkukoiraa, jotka ajoivat haukkuen takaa lähes itsensä kokoista rottaa. Kukaan ei kiinnittänyt huomiota niin tavalliseen näkyyn. Sen sijaan ilmapallokauppias joka kulki ohi kesken evankeliumin lukua käänsi monen katseen. Värikäs rypäle etääntyi ja Lambertin lämmin ääni kohosi kuulijoiden ylle. Pappi oli valinnut huolellisesti hyvän sanomansa. Hän katseli hellästi laihoja kasvoja ja toisti Jeesuksen omat sanat:

Autuaita ovat hengellisesti köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta.
Autuaita ovat murheelliset, sillä he saavat lohdutuksen.
Autuaita ovat ne, jotka isoavat ja janoavat vanhurskautta, sillä heidät ravitaan.

Hetken hiljaisuuden jälkeen Lambert levitti kätensä kuin syleilläkseen uusia veljiään ja sisariaan. Sitten hän lausui Kristuksen sanoilla: "Älkää peljätkö, sillä te olette maailman valo."

Palatessaan pumpulta ranskalainen pappi oli vaistonnut selvästi naapureiden varautuneisuuden, huomannut jopa pari vihamielisiä katsetta. Muutama nainen oli kiireesti vetänyt sarinliepeen kasvojensa suojaksi, kuulapeliä leikkivät lapset olivat sännänneet pakoon kuin kaniinit. Vain syöpäläiset eivät tuntuneet vieroksuvan häntä. Rottien, tuhatjalkaisten ja yöhyttysten jälkeen oli kärpästen vuoro osoittaa mielenkiintoaan. Niitä oli satamäärin. Vihreitä, harmaita, isoja ja pieniä. Ne saapuivat parvittain valmiina tarrautumaan pienimpäänkin paljaaseen paikkaan. Ne tunkeutuivat korviin, sieraimiin, silmiin, jopa nieluun suupalojen mukana. Niitä ei lannistanut mikään. Hätistelyistäkään ne eivät piitanneet, siirtyivät vain hiukan syrjemmälle sen sijaan että olisivat lentäneet pakoon. Piinasta päästäkseen Paul Lambert yritti kääntää ajatuksensa onnellisiin muistoihin.

Silloin isä Cordeiron apulaisen iloiset kasvot ilmestyivät oviaukkoon. Mies oli tullut ottamaan selvää miten ranskalaisen ensimmäiset tunnit slummissa olivat sujuneet.

"Kirkkoherra pyysi sanomaan, että teille on mukava huone pappilassa", mies sanoi. "Voittehan te silti tulla tänne milloin vain haluttaa. Muuttakaa toki. Tämä ei ole sopiva paikka papille."

Huomattuaan puhuvansa kuuroille korville mies kaivoi kangaspussista kaksi isoa kirjaa, jotka isä Cordeiro oli pyytänyt tuomaan Lambertille. Toinen oli bengalin kielioppi, toinen Raamattu hindiksi. Lambert kiitti lahjoista mielissään. Hän ei osannut slummin asukkaiden puhumia kieliä ja tiesi että kirjat olisivat oivaksi avuksi hänen yrittäessään murtaa äänettömyyden muuria uudessa elinpaikassaan.

Haravoituaan taas päivän Barra Bazaria palasi Hasari Pal perheensä luo ainoina tuomisinaan kaksi kuumassa hiekassa kypsennetyllä riisillä täytettyä paperitötteröä. Kurttuiset, kovat jyväset olivat köyhien viimeinen turva nälkää vastaan. Koska niitä oli pureskeltava pitkään, ruokaa tuntui riittävän kauemmin.

Lapset ja vanhemmat jauhoivat riisiä tovin hiljaa. "Ota sinä nämä", Hasari sanoi ja antoi loput annoksestaan pojalle, joka oli katsellut häntä anovasti.

Aloka katseli miestään sydän kivistäen. Intian köyhissä perheissä oli leivänhankkijalla aina etuoikeus ruokaan. Hasari oli laihtunut heidän lähdettyään kotoa. Viiksien molemmin puolin kulki syvät vaot. Onpa hän vanhentunut! nuori vaimo ajatteli katsellessaan, miten mies paneutui pitkälleen paljaalle asfaltille. Hän muisteli ensimmäistä kertaa, jolloin oli nähnyt Hasarin seisovan komeana ja vantterana kotimajan edustalle pystytetyn koristeellisen vihkikatoksen alla. Hasari oli tullut omasta kylästään kantotuolilla vanhempiensa ja ystäviensä saattamana. Yllään hänellä oli ollut hohtavanvalkoinen uusi tunika ja sahraminkeltainen turbaani. Aloka muisti oman pelkonsa, kun äiti ja tädit olivat vihkiseremonian jälkeen jättäneet heidät kaksin. Hän oli ollut vain viidentoista ja Hasari hädin tuskin kolme vuotta vanhempi. Vanhemmat olivat järjestäneet heidän liittonsa eivätkä he olleet vielä koskaan tavanneet. Hasari oli katsonut häntä kiinteästi ja kysynyt hänen nimeään. Ja sitten hän oli sanonut: "Sinä olet kaunis tyttö enkä tiedä kelpaanko minä sinulle." Aloka oli tyytynyt hymyilemään, sillä vaimon ei vihkipäivänä sopinut puhua vapaasti miehelleen.

Lasteni isä oli silloin vankka ja voimakas kuin iso banianpuu kylämme portilla, Aloka muisteli. Ja nyt jalkakäytävälle käpertynyt mies näytti laihalta ja hauraalta.

Ankeimmatkaan olot, edes äärimmäinen puute ja paljas Kalkutan jalkakäytävä, eivät kyenneet muuttamaan maailman puhtaimman kansan tapoja. Heti kun ensimmäiset raitiovaunut alkoivat kirskahdella Hasari Pal nousi ja meni kadun toisella puolen virtaavalle avoviemärille. Hän nosti lannevaatettaan ja kyykistyi ojan partaalle. Muut miehet tekivät samoin jalkakäytävän reunalla. Aloka ja muut naiset olivat hoitaneet asiansa jo aikaisemmin, ennen miesten heräämistä. Sitten Hasari meni jonottamaan pesuvuoroa palopostille. Kun Hasarin vuoro tuli, hän kyykistyi, kaatoi purkilla vettä päälleen ja saippuoi itsensä saven ja tuhkan sekoituksella, köyhien saippualla. Katukäytävien väki nuorimmista vanhimpiin suoritti ikivanhan puhdistautumisriitin joka aamu yhtä hartaasti ja huolellisesti.

4.

Kalkutta, jonka Hasari pian luokitteli "epäinhimilliseksi", kangasteli kultaisena ihmisten mielissä, ja yhden sukupolven aikana oli nälkä ajanut kuusi miljoonaa hänen kaltaistaan etsimään sieltä elantoa perheelleen. Kalkutta on kolmannen maailman vilkkaimpia ja vauraimpia kaupunkeja. Sataman, metalli-, lääke- ja kemianteol-

lisuuden, suurten myllyjen sekä juutti- ja puuvillatehtaiden ansiosta sen bruttokansantulo asukasta kohden on Intian korkeimpia. "Intian Ruhriksi" nimitetty Kalkutta imee tehtaisiinsa ja varastoihinsa luonnonvaroja laajalta alueelta ympäristöstään: kuparia, mangaania, kromia, asbestia, bauksiittia, grafiittia, kiillettä, hienoa puutavaraa Himalajalta, teetä Assamista ja Darjeelingista sekä lähes puolet koko maailman juuttivaroista.

Sisämaasta kulkee Kalkutan toreille ja basaareihin joka päivä lakkeamattomana virtana elintarvikkeita: viljaa ja sokeria Bengalista, hedelmiä Kašmirista, tupakkaa ja beteliä Patnasta, juustoa Nepalista. Kaupungin basaareissa myydään yli kahtasataa kangaslaatua, ja sarien värisävyjä on yli viisituhatta. Matkallaan suureen teollisuuden ja kaupan keskukseen kauppatavarat kulkevat laajojen, usein hyvin köyhien alueiden halki, missä miljoonat Palien kaltaiset pikkuviljelijät kiskovat ankaralla työllä leipänsä laihoista maatilkuista. Ihmekö siis, jos lukemattomien vähäosaisten ajatukset kääntyvät onnettomuuksien kohdatessa samalle tielle. Biharia 15. tammikuuta 1934 koetellut maanjäristys jätti jälkeensä satojatuhansia kuolleita ja ajoi kokonaisia kyliä Kalkuttaan. Kuusi vuotta sen jälkeen nälänhätä tappoi kolme ja puoli miljoonaa pelkästään Bengalissa ja sadat lähtivät pois kotiseuduiltaan. Vuonna 1947 Intian itsenäistyminen ja jako hallinnollisiin alueisiin työnsivät Kalkuttaan vielä nelisen miljoonaa Biharista ja Itä-Pakistanista ajettua muslimia ja hindua. Vuonna 1962 tapahtunut selkkaus Kiinan kanssa, sitten Pakistania vastaan käyty sota 1965 toivat satojatuhansia pakolaisia lisää. Vuonna 1965 hirmumyrsky, jonka voima olisi tehnyt selvää kolmesta New Yorkin kokoisesta kaupungista, ja sen jälkeen hirvittävä kuivuus toivat Kalkuttaan taas kokonaisia yhdyskuntia. Uusi kuivuus ajoi sinne tuhansia nälkiintyneitä maalaisia kuten Palitkin.

Kuusikymmenluvulla Kalkutan toreilla, kaduilla ja kujilla kuhisi vuorokaudet ympäriinsä tuhansia, satojatuhansia, miljoonia ihmisiä. Jokaiselle jalkakäytävälle oli leiriytynyt koditon perhe. Niinpä liikenne oli sanoinkuvaamatonta kaaosta, onnettomuuksien määrä ennätyksellinen, ruuhkat mielipuolisia. Yleisten käymälöiden puutteessa sadattuhannet joutuivat tekemään tarpeensa kaduille.

Seitsemän perheen kymmenestä oli tultava toimeen parilla rupialla päivässä, mikä ei riittänyt edes riisikilon ostoon. Kalkutta oli tosiaankin Palien kohtaama "epäinhimillinen kaupunki", jossa ihmiset saivat kuolla kadulle kenenkään välittämättä.

Kaupunki oli tuhon partaalla. Tehottoman jätehuollon takia kaduille kerääntyi päivittäin tuhat kahdeksansataa tonnia saastaa, joka houkutteli kärpäsiä, moskiittoja, rottia, torakoita ja muita otuksia. Kesällä niiden sikiäminen toi mukanaan kulkutautivaaran. Kolera, maksatulehdus, aivokalvontulehdus, lavantauti ja vesikauhu tappoivat paljon ihmisiä Kalkutassa.

Tautien, nälän ja selkkausten lisäksi kaupunkia koetteli ankara ilmasto. Kahdeksana kuivana kuukautena kuumuus pehmensi asfaltin ja laajensi Howrahin sillan teräsrakenteita niin että se oli päivisin puolitoista metriä pitempi kuin yöllä. Kalkutta muistutti monessa suhteessa hirveää Kali-jumalatarta, jota miljoonat siellä palvoivat. Kali on pelon ja kuoleman vertauskuva, jonka silmissä on hyytävä katse ja kaulassa käärmeistä ja ihmiskalloista punottu koru.

Hasari Palille ja slummeihin ja jalkakäytäville ahtautuneille pakolaisille Kalkutta merkitsi kuitenkin toivoa vielä yhden päivän ravinnosta. Miljoonakaupungista löytyi aina murunen talteen otettavaksi. Kuivuuden karrelle paahtamasta tai monsuunin liejujärveksi muuttamasta kylästä ei löytynyt edes sitä murusta.

SEITSEMÄNNEN päivän aamuna Hasari lähti poikansa kanssa Barra Bazariin. Hän jätti Šambun penkomaan torin jätekasoja ja lähti tarjoamaan palveluksiaan kauppiaille ja tavarankuljettajille. Monta kertaa hän seurasi suurta kuormaa kiskovaa kulia siinä toivossa että tämä uupuisi ja hän voisi asettua aisoihin. Vatsa nälästä kiljuen, tyhjin ja toivottomin mielin entinen talonpoika lysähti nojaamaan seinään. Hänen turtumukseensa tunkeutui miehen ääni. "Tahtoisitko ansaita muutaman rupian?"

Silmälasipäinen kysyjä näytti paremminkin toimistotyöläiseltä kuin basaarikauppiaalta. Hasari katseli lyhyttä miestä kummissaan ja nyökkäsi.

"Tule sitten mukaani. Menemme paikkaan jossa sinusta otetaan vähän verta. Saat siitä kolmekymmentä rupiaa. Viisitoista sinulle ja viisitoista minulle."

"Kolmekymmentä rupiaa verestä!" Hasari toisti hämmästyneenä. "Kuka nyt haluaisi verta tällaiselta hylyltä ja antaisi vielä rahaakin?"

"Typerys! Veri on verta!" mies tiuskahti. "Samaa ainetta tulee se sitten upporikkaan *marvarin* tai tuollaisen köyhimyksen suonista."

Miehen sanat tehosivat, ja Hasari ponnistautui liikkeelle.

Tuntematon kuului hyvin yleiseen ammattikuntaan. Kalkutassa

pienikin ansion mahdollisuus kerää runsain määrin välikäsiä, jotka vievät päältä omat kymmenyksensä. Tämä mies hankki luovuttajia yhdelle kaupungin lukemattomista yksityisistä veripankeista. Hän käytti aina samaa menetelmää. Hän norkoili varastojen, tehtaiden ja kauppapaikkojen liepeillä, kaikkialla mistä tiesi löytävänsä työtömiä, jotka suostuisivat muutamasta rupiasta mihin hyvänsä. Koska uskonto kielsi muslimeita luovuttamasta vertaan, hän oli kiinnostunut vain hinduista.

Kalkutan kaltaisen miljoonakaupungin sairaaloissa tarvitaan vuosittain tuhansia litroja verta. Viralliset veripankit eivät pysty täyttämään kysyntää, joten yksityiset yrittäjät pyrkivät osille.

Veripankin saattoi perustaa kuka tahansa. Riitti kun taivutteli yhteistyöhön jonkun lääkärin, lähetti Terveysministeriöön anomuksen hänen nimissään, vuokrasi huoneiston, hankki jääkaapin, muutaman ruiskun, pipetin ja pullon ja palkkasi laborantin. Tuloksena oli miljoonien vuosittainen liikevaihto.

Hasari seurasi silmälasipäistä "hyväntekijäänsä" liikekorttelin halki. Veripankin "vastaanotto" sijaitsi vanhassa autotallissa. Ennen kuin Hasari ja välittäjä ehtivät sisään heitä lähestyi laiha mies, jonka suun betelmälli oli värjännyt punaiseksi. "Vertako tulitte luovuttamaan?" mies kuiskutti.

Välittäjä nyökkäsi. "Tulkaa sitten minun mukaani", mies sanoi ja iski silmää. "Tiedän paikan jossa maksetaan neljäkymmentä rupiaa. Viisi minulle, loput teille. Sopiiko?"

Tämäkin mies oli välittäjä ja houkutteli luovuttajia parin kadun päässä sijaitsevalle kilpailevalle veripankille. Sen tarjoamat kymmenen lisärupiaa eivät suinkaan olleet hyväntekeväisyyttä, vaan verta otettiin kolmesataa millilitraa tavallisen kahdensadanviidenkymmenen sijasta. Tosin luovuttaja sai maksun lisäksi banaanin ja kolme glukoosikeksiä, mikä nälkäisen ihmisen silmissä oli ruhtinaallinen etu.

Hasaria pyydettiin istumaan jakkaralle. Mieshoitaja kiristi kumihihnan olkavarren ympärille ja toinen pisti neulan kyynärtaipeeseen. Kumpikin katseli ihastuneena punaisella nesteellä täyttyvää pulloa.

Liekö syynä ollut ruuanpuute vai ajatus, että hän tyhjeni kuin Barra Bazarin vesikauppiaan leili, mutta Hasaria alkoi heikottaa. Hänen katseensa sumeni, iholle nousi suuria hikipisaroita, vilu puistatti ruumista. Hoitajien äänet tulivat jostain kaukaa oudon kellonkuminan takaa. Sitten kaikki pimeni. Hasari oli pyörtynyt.

Avatessaan silmänsä Hasari näki unelmien näyn: valkopukuinen mies tarjosi hänelle banaania.

"Syöhän tuo!" hoitaja sanoi ystävällisesti. Sitten hän veti taskustaan kuittivihon ja kysyi Hasarin nimeä. Hän sutaisi paperille muutaman sanan, kiskaisi lehden irti ja komensi: "Nimi tuohon!" Hasari piirsi ristin paperille ja pisti neljäkymmentä rupiaa taskuunsa välittäjien katsellessa ahnaina vieressä. Rahat jaettaisiin ulkona. Hasari ei kuitenkaan tiennyt, että oli kuitannut neljänkymmenenviiden rupian summan. Sairaanhoitaja oli ottanut siitä oman osansa.

Hasari harhaili oudoissa kortteleissa tuntikausia pää pyörällä ennen kuin löysi vaimonsa ja lapsensa. Hän oli saanut välittäjiltä seitsemäntoista ja puoli rupiaa ja päätti käyttää niistä viisi juhliakseen palkkiota omaistensa kanssa. Hän osti puoli kiloa herkullista bengalilaista nugaata sekä muutaman kahvihernejauhosta ja sokeroidusta maidosta valmistetun keltaisen *mansour*-makeisen. Niiden lisäksi hän osti parikymmentä tötteröä paahdettua riisiä, tarpeeksi naapuriperheellekin.

VERESTÄ saaduilla rahoilla Palin perhe tuli toimeen viisi päivää. He elivät lähinnä banaaneilla ja sillä mitä lapset keräsivät Barra Bazarista isän etsiessä työtä. Kaikkein viimeiset killingit käytettiin neljään lantakakkuun, joilla keitettiin naapurien *chulalla* vihoviimeinen padallinen kasvisten jätteitä ja naatteja. Kun mitään ei enää ollut, Hasari teki urhoollisen päätöksen. Hän menisi myymään taas vertaan.

Terveyden kannalta katsoen se oli tietysti mieletöntä. Monet äärimmäisessä ahdingossa elävät käyvät kuitenkin joka viikko veripankeissa. He elävät harvoin vanhoiksi. Heitä tapaa anemiaan menehtyneinä kaduilta tai äiti Teresan kuolevien talon sängyistä.

Veripankin ovella oli sinä aamuna tungosta. Kilpailevien laitosten välittäjät olivat tulleet sinne norkoilemaan. Hasarin luo tuli heti mies, jolla oli kaksi kultaista etuhammasta.

"Neljäkymmentä rupiaa", mies supatti. "Kymmenen minulle, kolmekymmentä sinulle."

Kolmekymmentä rupiaa, melkein puolet enemmän kuin viimeksi, Hasari ihmetteli mielessään tietämättä, että veren hinta vaihteli sen mukaan miten hyvin välittäjät osasivat arvioida uhrinsa kokemattomuuden ja ahnehtia palkkiosta oman osuutensa. Kultahampainen mies oli ensi silmäyksellä huomannut Hasarin kyynärtaipeessa ammattilaisen merkin.

Veripankki oli sävytetty vaaleanpunaiseen ja sisustettu mukavasti ja se sijaitsi Kalkutan uudenaikaisimpiin ja kalleimpiin kuuluvan, rikkaiden kauppiasperheiden käyttämän klinikan siivessä. Tahrattomaan puseroon ja hilkkaan sonnustautunut sairaanhoitaja, joka otti verenluovuttajat vastaan, nyrpisti nenäänsä nähdessään tarjokkaan surkean olemuksen. Hasari istutettiin säädettävään tuoliin, mutta hänen ihmeekseen hoitaja pisti häntä vain sormenpäähän ja puristi pisaran verta lasilevylle. Kultahampainen mies käsitti kyllä, mistä oli kysymys. "Tuo nirppanokka pilaa kaiken", hän murisi.

Arvaus osui oikeaan. Neitonen ilmoitti pian kohteliaasti, ettei asiakkaan veri täyttänyt heidän vaatimuksiaan. Syynä oli liian alhainen hemoglobiini – samalla perusteella olisi voinut hylätä puolet Kalkutan slummien väestä.

Hasarille se oli kova isku. "Etkö tiedä mitään toista paikkaa?" hän kysyi seistessään taas kadulla kultahampaisen välittäjän kanssa. "Minulla ei ole enää rahaa ostaa edes banaaneja lapsilleni."

"Näiden asioiden kanssa ei voi leikkiä, ystävä hyvä. Sinun suonissasi virtaa nyt pelkkää vettä. Mutta tule niin saat lahjan."

Mies vei Hasarin lähimpään apteekkiin ja osti pilleripakkauksen. Tuotetta valmistavan sveitsiläisen laboratorion kemistit tuskin arvasivat mihin kolmannen maailman osattomat sitä käyttäisivät.

"Kas tuossa", välittäjä sanoi ja ojensi Hasarille pullollisen rautatabletteja. "Otat kolme päivässä ja ilmestyt tähän samaan paikkaan tasan viikon päästä." Sitten hän lisäsi uhkaavasti: "Ja muistakin tulla tai litku virtaa suonistasi ihan ilmaiseksi."

Jo seuraavana päivänä veripankin välittäjä näki Hasari Palin astelevan luokseen päättäväisin askelin.

"Terve, vanha veli!" Hasari huikkasi iloisesti.

"Mitä on tapahtunut? Oletko voittanut arpajaisissa?"

"Taisinpa löytää töitä. Tulin palauttamaan sinulle nämä verenparannuspillerit. Nyt voit syöttää ne jollekulle toiselle."

Onni tuntui viimeinkin hymyilleen bengalilaiselle talonpojalle. Hän oli taas kerran hakeutunut Barra Bazarin reunamille, missä valmistettiin osia rautatievaunuihin. Juuri siellä hän oli ansainnut kolme rupiaa sairaskohtauksen saanutta kulia tuuraamalla. Tällä kertaa kaksi miestä lastasi erään pajan edustalla teräsjousia käsirattaille. Toinen kompastui kiveen ja pudotti kantamuksensa. Raskas kappale murskasi hänen jalkansa. Hasari juoksi kiireesti apuun. Hän repäisi palan lannevaatteestaan ja kääri sen loukkaantuneen

jalan ympärille tukahduttamaan verenvuotoa.

Kalkutassa ei riittänyt ambulansseja tällaisiin tapauksiin. Pajan omistaja kutsui siis rikšan paikalle. Hän kaivoi vastahakoisesti pari viiden rupian seteliä vyöstään. Yhden hän pisti loukkaantuneen miehen käteen, yhden antoi rikšankuljettajalle. Nähdessään Hasarin kantavan kulia kärryihin hän ojensi tällekin kaksi seteliä.

"Pidä toinen itselläsi. Toisella voitelet sairaalan ovenvartijan niin että pääsette sisään."

Huomatessaan että Hasari Pal epäröi nousta kärryihin rikšanvetäjä ihmetteli: "Etkö ole ikinä istunut rikšan kyydissä?"

"En ole", Hasari myönsi ja asettui ujostellen loukkaantuneen miehen viereen.

Ihmisjuhta tarttui aisoihin ja nykäisi kärryt liikkeelle. Harmaista hiuksista ja parkkiintuneista hartioista saattoi päätellä ettei hän ollut kovin nuori. Rikšakuli on tosin harvoin ikäisensä näköinen. Rattaita kiskoessa vanhenee nopeasti.

"Et taida olla täkäläisiä", mies sanoi päästyään hyvään vauhtiin.

"Minä olen Bankulista."

"Bankulista!" rikšanvetäjä sanoi ja hidasti äkkiä vauhtia. "Meillähän on sinne vain kolmekymmentä kilometriä!"

Hasarin teki mieli hypätä kesken kaiken halaamaan miestä. Vihdoinkin hän oli löytänyt jonkun joka oli kotoisin samalta seudulta. Hän yritti olla näyttämättä liian iloiselta jottei olisi loukannut vierustoveriaan, jonka valitus paheni joka töyssähdyksellä. Rikšakuli, joka oli kertonut nimensä olevan Ram Chandra, juoksi sairaalalle päin minkä väärät sääret kantoivat. Tuon tuostakin hän joutui vauhtia hiljentääkseen heittäytymään taaksepäin jottei olisi törmännyt tietä tukkivaan bussiin tai kuorma-autoon.

Kalkutan keskussairaala oli itsekin kuin kaupunki. Siihen kuului useita ränsistyneitä, loputtomien käytävien yhdistämiä rakennuksia ja pihoja, joille oli leiriytynyt kokonaisia perheitä. Rikšanvetäjä suuntasi kulkunsa suoraan päivystysovelle. Siellä oli jo pitkä jono odottajia. Kuului huutoa, kinastelua. Moni lapsi oli niin heikko ettei jaksanut edes itkeä äitinsä sylissä. Välillä kulki ohi kukilla koristellut ruumispaarit, joita kantajat veivät polttopaikalle rukouksia messuten. Hasari livautti pajan omistajalta saamansa setelin ovenvartijan käteen. Se tepsi. Mies ei häätänytkään heitä pois kuten monia muita vaan käski heidän kantaa toverinsa sisälle. Miehet laskivat loukkaantuneen kulin paareille, joilla näkyi vielä edellisen potilaan verta. Salissa leijui väkevä desinfiointiaineen haju.

”Turha jäädä odottamaan”, hoitaja sanoi, ”jalka täytyy leikata.”

Ram Chandra ja Hasari Pal hakivat rikšansa pihasta ja menivät kadulle. He kävelivät hetken ääneti. Risteyksessä rikšanvetäjä kaivoi paitansa kätköistä kolikon ja pisti sen liikennettä ohjaavan poliisin käteen.

”Tämä tulee halvemmaksi kuin se että joutuu kiikkiin luvatta toimimisesta”, mies selitti suu virneessä. ”Kärry ei ole rekisterissä.” Sitten hän siveli aisoja käsillään ja kysyi: ”Tekisikö mielesi kiskomaan tällaista peliä?”

Kysymys yllätti Hasarin. Miten muka hänenlaisensa kurjimus voisi ikinä päästä rikšakuliksi? Yhtä hyvin olisi voinut kysyä halusiko hän lentokoneen ohjaimiin. ”Minulle kelpaisi mikä homma hyvänsä”, hän sanoi liikuttuneena toisen osoittamasta kiinnostuksesta.

”Kokeile sitten”, rikšanvetäjä sanoi ja pysähtyi niille sijoilleen. ”Käyt tähän aisojen väliin, painat selän kyyryyn ja nykäiset kärryt liikkeelle. Mutta älä kuvittelekaan että näitä häijyläisiä on helppo liikutella. Puhvelin voimat siihen tarvitaan! Ja vauhdissa ne vasta pirulliset ovat. Niitä ei niin vain pysäytetäkään. Ne kulkevat ihan itsestään niin kuin elävä otus. Ja äkkipysäys hätätilanteessa vaatii tosi taitoa. Kyydittävien kanssa sinulla on parisataa kiloa hoideltavana.”

Rikšanvetäjä näytti paljaaksi kuluneita kohtia aisoissa. ”Tärkeintä on löytää kuormalle tasapainopiste. Kädet pitää laittaa täsmälleen oikeaan paikkaan.”

Hasari teki nöyrästi niin kuin oli neuvottu. Hän ei ollut uskoa, että joku saattoi olla häntä kohtaan niin ystävällinen ja kärsivällinen. Onhan tässä kaupungissa inhimillisyyttäkin, hän mietti luovuttaessaan rikšan sen omistajalle. Hän pyyhki otsaansa lannevaatteen liepeellä. Ponnistus oli vienyt häneltä kaikki voimat.

”Tämä on sinulle suuri päivä!” rikšanvetäjä sanoi. ”Mennään juomaan lasi *banglaa!* Tiedän halvan paikan aseman takana.” Hänen ihmeekseen Hasari ei vaikuttanut kovin innostuneelta.

”Vaimolla ja lapsilla ei ole mitään syötävää”, Hasari sanoi ja näytti pajan omistajalta saamaansa viiden rupian seteliä. ”Minun täytyy viedä heille jotakin.”

”Älä huoli, minä tarjoan.”

Toverukset painelivat matalien rakennusten muodostamaan korttelin, missä ikkunat ja kapeat kujat olivat täynnä ihmisiä. Kovaääniset pauhasivat musiikkia, räystäillä kuivui pyykkiä, siellä täällä

liehui bambukepin päässä vihreä viiri. Puhvelit, lehmät, koirat, kanat, siat kuljeskelivat leijaa lennättävien lasten seassa. Kattojen yllä liisi narujensa varassa kaikenvärisiä leijoja ikään kuin kaikki toivo paeta savista, savuista, meluista, kurjuuden vankilaa olisi keskittynyt taivaalla loistaviin paperinpaloihin.

Tiilikaton ja lauta-aidan suojaamalla kuistintapaisella istui mies jalat ristissä, likainen ihopaita yllään. Hän oli kapakan isäntä. Rikšanvetäjä viittasi Hasaria istumaan ainokaisen pöydän ääreen. Ympärillä tuntui vahva viinanlemu. Isäntä läiskäytti käsiään. Kohta kiikutti resuinen pikkupoika asiakkaille kaksi lasia ja pullon, jossa ei ollut sen paremmin etikettiä kuin korkkiakaan. Se oli täynnä pienten valkoisten hiutaleiden samentamaa harmahtavaa nestettä. Kuli kaivoi esiin seitsemän rupian seteliä. Hän teki niistä siistin käärön ja ojensi sen isännälle. Sitten hän täytti Hasarin lasin. ”Lasi *banglaa* se vasta pistää tiikerin tankkiin!” Ram Chandra huudahti Kalkutan seinillä komeilevaa mainosta mukaillen.

”Totta puhut!” vahvisti Hasari. Hän irvisti ja hieroi vatsaansa. ”Tämä vain tuppaa murisemaan sisuksissa.”

Miksipä ei olisi murissut. Toverusten kurkkuihinsa kaatama aine oli vaarallisimpia sekoituksia mitä ihmiset koskaan ovat tislanneet. Sitä valmistettiin läpi vuoden Kalkutan kaatopaikan laitamilla sijaitsevassa kylässä. Kaikenlaisten jätteiden, eläinten sisälmysten ja sokeriruokomehun annettiin käydä kuukauden verran haisevan lammikon pohjalle upotetuissa sammioissa. Sanomalehtien pikku-uutisissa kerrottiin tuon tuostakin tämän myrkkyjuoman uhreista: siihen kuoli vuosittain yhtä paljon ihmisiä kuin malariaan. Ainoa hyvä puoli oli halpa hinta.

Ystävykset kulkivat palan matkaa yhdessä. Pian Ram Chandra sai kuitenkin asiakkaan, valkoista leskensaria kantavan tukevan iäkkään rouvan. Hasari auttoi naisen vaunuihin, ja Ram hölkötti tiehensä. Katsellessaan etääntyvän rikšan perään Hasari ajatteli, että ystävä oli todellakin onnenpoika, koska saattoi tehdä työtä.

Ennen eroamistaan miehet olivat sopineet tapaavansa seuraavana päivänä. Ram Chandra oli luvannut, että yrittäisi esitellä ystävänsä rikšojen omistajan edustajalle. ”Hyvällä onnella ja sopivilla juomarahoilla saattaa hyvinkin löytyä jokin vehje sinulle vedettäväksi”, hän oli arvellut toiveikkaana.

Oli jo pimeä, kun Hasari vihdoin näki tutun katukäytävän. Siellä seisoi ihmisjoukko, ja joku kuului itkevän. Hasari pisti juoksuksi peläten että hänen vaimolleen ja lapsilleen oli sattunut jotain. Huu-

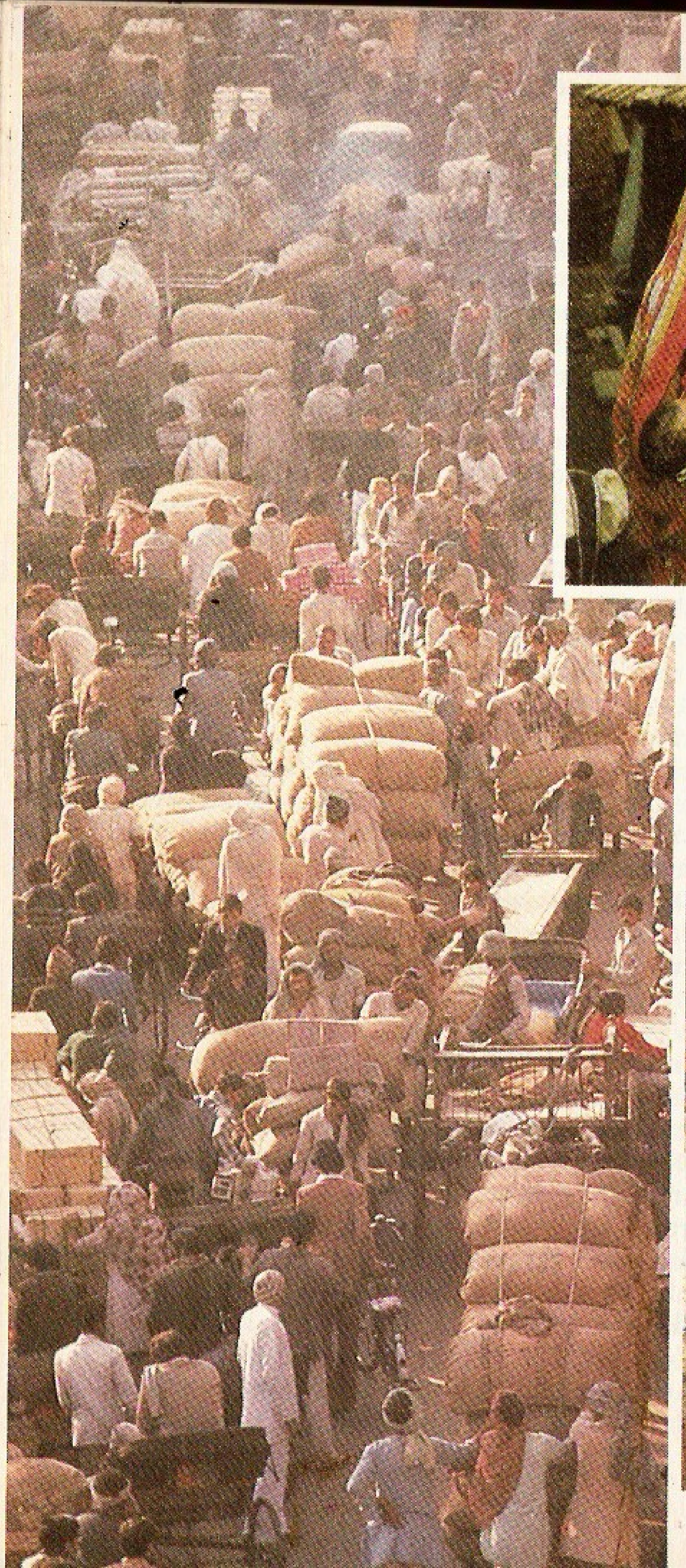

Vasemmalla: Kalkutassa vallitsee painajaismainen ihmisten ja ajoneuvojen tungos. Yllä: Kirjailija Lapierre sanoo: "Missään en ole nähnyt lapsia rakastettavan niin kuin tässä kaupungissa." Alla: Slummin teehuone.

Yllä: Tässä ahtaassa pihassa asuu yli sata ihmistä vailla sähköä ja juoksevaa vettä.
Oikealla: Aamusuihku käy näppärästi.
Alla: Ihmiset eivät aina ole raskaimpia kyydittäviä.

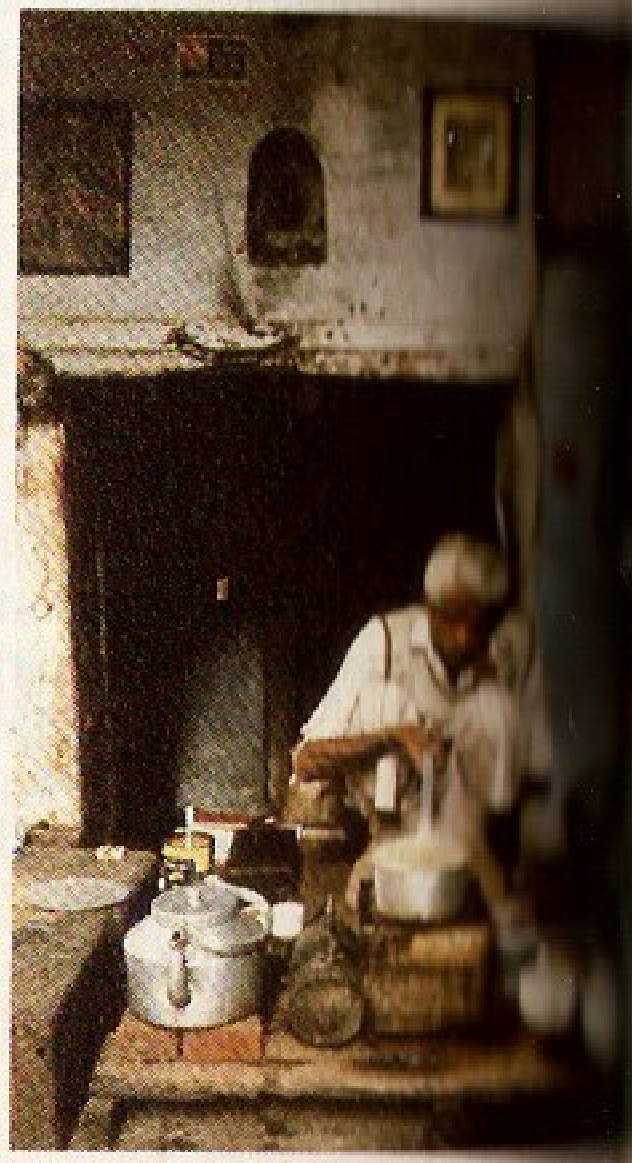

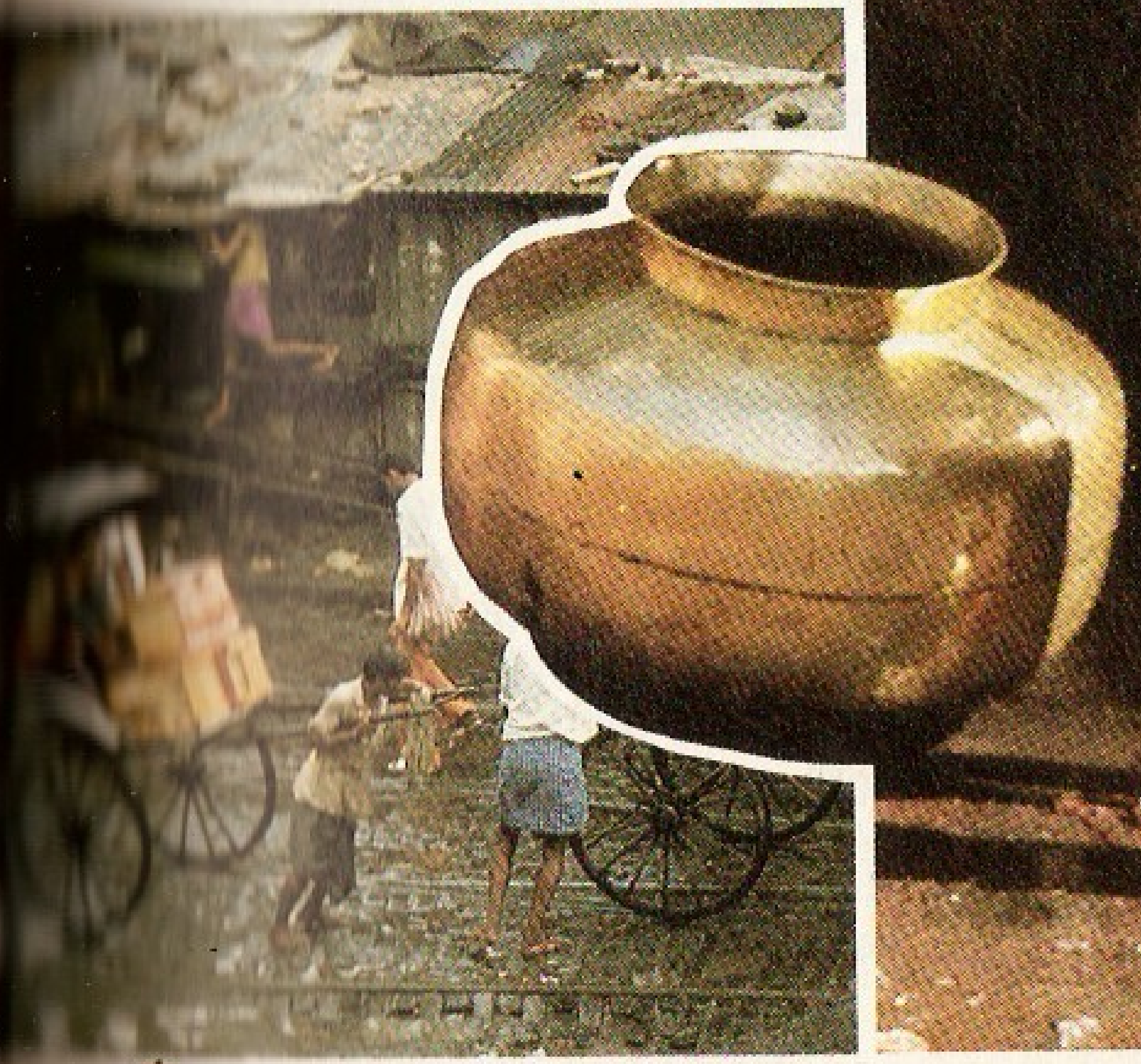

taja oli naapurivaimo. Naisen kasvot olivat tuhriintuneet vereen ja käsivarsissa näkyi mustelmia. Hänen miehensä oli tullut kaupungilta juovuksissa. Heille oli tullut riitaa, ja mies oli hakannut häntä rautaputkella. Sitten mies oli kerännyt ryysynsä ja lähtenyt huudellen manauksia perheelleen. Siinä naisparka nyt istui katukäytävällä kolme alaikäistä lasta helmoissaan, yksi kohdussa.

Onneksi Hasarin lapset olivat löytäneet keruuretkellään kurpitsankappaleita ja muutaman nahistuneen nauriin. He olivat ylpeitä saavutuksestaan, sillä kilpailu oli kova. Vihanneksista keitettiin soppa, josta riitti naapuriperheellekin.

Se alkoi joka ilta yhdentoista maissa. Ensin kuului nyyhkettä, sitten yhä kiivaampaa valitusta, joka tunkeutui seinän takaa Paul Lambertin huoneeseen. Naapurin kymmenvuotias muslimipoika menehtyi hitaasti luutuberkuloosiin. Pojan nimi oli Sabia.

Aluksi Lambert oli antanut periksi pelkuruudelle. Hän oli tukkinut korvansa päästäkseen kuulemasta surkeaa ääntä. Kului monta iltaa ennen kuin hän saattoi kuunnella tuskissaan voihkivaa lasta. Ja vielä monta iltaa lisää ennen kuin hän kuuli itkun sydämellään eikä vain korvillaan. Usko ja kapinamieli raastoivat häntä kahtaalle. Oliko hänellä oikeutta olla onnellinen, oikeutta ylistää Jumalaa, kun pieni lapsi kärsi hänen lähellään sietämättömiä tuskia? Ilta illan jälkeen hän rukoili pyhäinkuvansa edessä kunnes valitus lakkasi.

Sabian sairaus paheni ja tuskanhuudot kävivät yhä raastavammiksi. Koska poikaa ei voinut parantaa, Lambert halusi edes lievittää hänen kärsimyksiään. Vihdoin pappi ajoi bussilla Howrahin sairaalaan.

"Minä tarvitsen aivan välttämättä ruiskun ja annoksen morfiinia", hän sanoi sairaala-apteekin hoitajalle ja antoi tälle kolmekymmentä rupiaa.

Äkäiset katseet pommittivat Lambertia, kun hän pysähtyi Sabian kotihökkelin ovelle. Miksi vääräuskoinen pyrki kuolevan muslimipojan luo? Sitäkö sanomaan, että Allah ei ollut oikea Jumala? Sabian äiti tervehti pappia kuitenkin lempeällä hymyllä. Hän lähetti vanhimman tyttärensä hakemaan kupin teetä vanhalta hindulta ja kehotti Lambertia astumaan sisään.

Sabia lepäsi rääsypatjallaan käsivarret ristissä. Iho oli täynnä haavoja. Lambert meni pojan luo. Lapsi avasi silmänsä. Hänen katseensa säteili iloa. Paul Lambert hämmentyi. Miten pienestä

kärsivästä ruumiista saattoi uhota niin suuri rauha? Hänen sormensa puristivat morfiiniampullia.

"*Salam*, Sabia", hän sanoi hymyillen.

"*Salam*, isoveli", lapsi vastasi heikolla äänellä. "Mitä sinulla on kädessä? Makeisiako?"

Lambert hämmästyi kysymyksestä niin että ampulli kirposi hänen kädestään ja räsähti lattialle. Sabia ei tarvinnut morfiinia. Hänen kasvoiltaan kuvastui rauha. Sairaus oli runnellut hänen jäsenensä, mutta hänen rohkeuttaan se ei ollut vienyt. Tämä lapsi on antanut minulle suurimman kaikista lahjoista, Lambert ajatteli, valon pimeydessä, rajattoman toivon ja uskon.

Miten monta Sabian kaltaista valon veljeä ja sisarta Paul Lambertilla oli tässä kärsimysten kaupungissa? Satoja, kenties tuhansia. Hän otti tavakseen käydä aamumessun jälkeen muutaman apua tarvitsevan luona ja viedä heille ruokaa, lääkkeitä tai vain läsnäolonsa lohtua.

Itse hän tunsi saavansa eniten käydessään tapaamassa vanhaa sokeaa spitaalista naista, joka asui radanvarressa. Vanhuksesta säteili suuri rauha ja tyyneys, vaikka hänen ruumiinsa oli sanoinkuvaamattomasti runneltunut. Hän saattoi rukoilla päivän ikkunattoman tunkkaisen hökkelinsä nurkassa. Ei riittänyt että hän oli sokea, vaan spitaali oli kalvanut hänen kätensä tyngiksi ja kasvonsa muodottomiksi. Avuttoman naisen ympärille oli kuitenkin kutoutunut keskinäisen avunannon ja ystävyyden verkosto, joka teki Ilon kaupungista siunatun paikan. Kaikkein merkittävintä siinä oli, että melkein kaikki naisen naapurit olivat hinduja, joiden pitäisi oikeastaan pysyä loitolla spitaalin saastuttamasta. Siitä huolimatta he toivat hänelle joka päivä ruokaa ja auttoivat peseytymisessä ja siivoamisessa. Kaikesta epäinhimillisyydestään huolimatta slummilla oli antaa sellaista mistä hienoissa sairaaloissa vain haaveillaan: lähimmäisenrakkautta.

Nainen aavisti aina Lambertin tulon niin kuin hänellä olisi ollut kuudes aisti. Hän suki hiuksiaan kädentyngillään ja järjesti viereensä repaleisen tyynyn istuimeksi vieraalleen. "Isä, toivoisin niin että hyvä Jumala hakisi minut vihdoinkin pois. Pyytäkää te sitä häneltä."

"Jos Jumala pitää teitä luonamme, hän tarvitsee teitä vielä", Paul Lambert sanoi. Sitten hän kertoi nuoresta Sabiasta. Nainen kuunteli tuijottaen häntä sokeilla silmillään.

"Kertokaa hänelle, että rukoilen hänen puolestaan."

Pappi etsi repustaan puhtaan nenäliinan, johon hän oli kietonut palan aamumessussa siunaamaansa leipää. Hän antoi ehtoollisleivän sairaalle ja tämän kasvoille syttyi ilo. Kun hän nousi, nainen kohotti rukousnauhansa kuin hyvästelläkseen. "Kertokaa kaikille kärsiville, että rukoilen heidän puolestaan."

Illalla Paul kirjoitti päiväkirjaansa: "Tämä sairas nainen tietää, ettei hän kärsi turhaan. Jumala haluaa käyttää häntä välikappaleena auttaakseen muita kestämään oman kärsimyksensä. Siksi en voi enää rukoilla hänen puolestaan surun rukouksia. Hänen tapaamisensa on minulle voiman lähde. Anand Nagarissa ei voi vaipua toivottomuuteen. Se on totisesti ansainnut nimen Ilon kaupunki."

5.

Hasari Pal lähti tapaamaan uutta ystäväänsä Park Circusin aukiolle, kuten edellispäivänä oli sovittu. Rikšanvetäjä ei kuitenkaan ollut paikalla. Hasari päätti odottaa. Ram Chandra saapui vasta puolenpäivän jälkeen, ilman rikšaansa ja murheellisen näköisenä.

"Veivät kärryni", hän valitti. "Olin menossa kotiin kaikessa rauhassa, kun yksi poliisi käski pysähtyä. Oli jo pimeää. 'Missä lamppusi on?' se sika kysyi. Minä pyytelin anteeksi. Sanoin että se oli unohtunut aamulla kotiin. Poliisi ei ollut kuulevinaan. Hän ehdotti tavallista järjestelyä."

"Mikä se sellainen on?" Hasari ihmetteli.

"No poliisi sanoi että viisitoista rupiaa käteen, tai tulee matka kamarille. Turha siinä oli uikuttaa, ettei minulla ollut sellaisia summia. Hän pakotti minut pampullaan läimien kamarille asti. Ja siellä kärryni pistettiin varastoon ja minun käskettiin ilmestyä seuraavana päivänä tuomarin puheille. Aikovat maksattaa vähintään kolmenkymmenen rupian sakot." Ram imi kämmeniensä suojassa pitkät henkoset savukkeestaan. "Mennään haukkaamaan jotain", hän sanoi sitten. "Täydellä vatsalla koettelemukset on helpompi kestää."

Ram vei Hasarin pieneen kuppilaan, kantapaikkaansa. Pienessä matalassa huoneessa oli viisi marmoripintaista pöytää. Isäntä, paljasrintainen vatsakas musulmaani istui mahtavana patojensa takana. Hänen takanaan seinällä riippui tummunut etsaus Mekassa sijaitsevasta Kaaban pyhäköstä, jossa säilytetään islamilaisten pyhää mustaa kiveä. Katossa kolahteli ikivanha tuuletin, jonka lavat uhka-

sivat pysähtyä joka pyörähdyksellä. Paistinrasva haisi. Nuori poika toi kaksi lautasellista riisiä ja kulhollisen paksua linssimuhennosta, dalia. Ystävykset kaatoivat muhennoksen riisin päälle ja sekoittivat ruuan sormin. He söivät ääneti. Hasari nautti. Se oli hänelle ensimmäinen kunnon ateria Kalkuttaan tulon jälkeen. Saatuaan vatsansa täyteen Ram Chandra näki maailman paljon valoisampana.

"Tämän kaupungin rikkaudet riittäisivät täyttämään kaikki vatsat! Usko pois vain", hän sanoi Hasarille joka siveli hämmentyneenä viiksiään. "Pian sinäkin tunnet kaikki metkut."

Ram Chandra jätti pöydälle kolme rupiaa, ja he lähtivät tapaamaan Musafir Prasadia, Kalkutan suurimman rikšanomistajan uskottua miestä.

Uurastettuaan kaksikymmentä vuotta rikšan aisoissa Prasad oli siirtynyt pääoman puolelle. Neljäkymmentäkahdeksanvuotiaana tämä Biharista muuttanut entinen talonpoika oli toisten "pomo". Aivot sinappiöljystä kiiltelevien hiusten alla raksuttivat kuin laskukone. Hän johti kolmensadanneljänkymmenenkuuden rikšan ja noin seitsemänsadan rikšanvetäjän valtakuntaa. Hän keräsi rikšakuleilta päivittäiset maksut. Olipa sitten paahtava helle tai kaatosade hän polki nitisevällä pyöränrämällään päivittäin monta kymmentä kilometriä.

Musafirin työ vaati kivisydäntä. Hän tiesi hyvin, että moni joutui kieltäytymään moneksi päiväksi ruuasta saadakseen rahat kokoon. Joka päivä lyyhistyi rikšanvetäjiä kadulle. Ja aina kun joku jäi nousematta, piti Musafirin hankkia toinen mies tilalle. Tarjokkaita toki riitti! Musafir otti kuitenkin vain sellaisia joilla oli hyvät suositukset. Hänellä oli siihen hyvät syyt. Omistaja halusi pysyä erossa politiikasta. Vaatimukset, kiristys, uhkailu, lakkoilu olivat hänen painajaisiaan. "Minä en tahdo kiviä riisiini", hän sanoi usein Prasadille. Rikšanvetäjillä oli näet omat etujärjestönsä ja monet vaativat että vetäjien olisi pitänyt saada työväline omakseen.

Näitä Musafir mietti nähdessään Ram Chandran astelevan luokseen kaksi kymmenen rupian seteliä kädessä. Ram Chandra ei varmasti tullut tarjoamaan hänelle kahtakymmentä rupiaa sitä varten että hän kävisi vaatimassa takavarikoidun rikšan takaisin. Ram Chandra halusi saada töitä toverilleen.

"Saanko esitellä miehen kotipuolesta", Ram Chandra sanoi. "Meidän sukumme on tuntenut hänen sukunsa monen polven ajan. Hän on rehellinen eikä pelkää työtä. Antakaa hänelle rikša äitimme Kalin rakkauden tähden."

Musafir otti rahat ja tarkasteli miestä, joka oli jäänyt hiukan syrjemmälle. Laihahan tämä oli, mutta hartiat ja käsivarret vaikuttivat vantterilta. Hän pyysi tarjokasta kohottamaan lannevaatetta nähdäkseen missä kunnossa tämän sääret ja reidet olivat. Pitkään harkittuaan hän sanoi: "Teillä oli onnea. Yksi vetäjä kuoli yöllä."

HASARI PAL seisoi pitkään tuijottamassa rikšaa ikään kuin hänen edessään olisi ollut itse Ganeša-jumala; norsunpäinen Ganeša, köyhien auttaja, onnentuoja ja esteiden poistaja. Hän meni hitaasti kärryjen luo ja siveli vetoaisoja. Sitten hän kosketti sydänalaansa ja otsaansa.

"Nämä kärryt tässä ovat jumalten lahja", hän sanoi Ram Chandralle. Ja kuitenkin siinä seisoi vanha rikšanrämä, jolla ei ollut edes ajolupaa. Maali lohkeili liuskoina laidoista, tekonahkapenkin palkeenkielistä pursui täyteolkia, moni kuomun tukikaarista oli katkennut ja pyörien kumirenkaat olivat niin kuluneet, että puu näkyi altä. Korin takana metallilaatassa oli riksan numero: 1999. Se oli keksaistu, mutta mitäpä tuosta. Intialaisen kalenterin mukaan luvun jokainen numero oli suotuisa.

Hasari asettui rikšan aisojen väliin, nosti ne varovasti maasta ja tarttui sileäksi kuluneeseen paikkaan – vasta äsken siitä olivat kirvonneet sen onnettoman kädet, jolle numero 1999 ei ollut tuonut onnea. Hasari painautui etukenoon, nykäisi kokeeksi ja kuuli pyörien kirskahtavan. Hänen mieleensä nousi riisimyllyn rauhoittava kitinä. Miten silloin olisi voinut olla uskomatta jumalien siunaukseen?

Ram oli jo vihkinyt Hasaria ammatin saloihin. "Asiakkaita on kaikenlaisia", Ram oli sanonut. "Mukavia ja kieroja. Jotkut komentavat juoksemaan, toiset sanovat ettei ole kiirettä. Jotkut yrittävät tinkiä maksusta monta *paisaa*. Mutta jos onnistaa ja šaat ulkomaalaisen kyytiin, voit ottaa isomman hinnan."

Hän oli varoittanut hulttioista, jotka perillä häipyvät maksamatta. Ja lisännyt: "Kannattaa hankkia sinappiöljyä, jolla voit voidella kivistävät paikkasi. Alkuun reidet, käsivarret ja selkä tuntuvat siltä kuin kaikki Kalkutan kytät olisivat katkoneet niihin pamppunsa."

"Siinä minä sitten seisoin aivan yksin", Hasari kertoi vaimolleen. "Yksin kummallisen ajoneuvoni kanssa keskellä väkeä kuhisevaa outoa kaupunkia. Minua pelotti. Miten ikinä onnistuisin

pujottelemaan suurten kuorma-autojen, bussien, henkilöautojen seassa?"

Ramin neuvojen mukaan Hasari veti rikšansa Park Circusin asemalle ja jäi odottamaan ensimmäistä asiakasta. Park Circus oli vilkas risteys, jonka kautta kulki monen bussin ja raitiovaunun reitti. Sen liepeillä oli paljon pieniä työpajoja, kouluja, opistoja ja iso tori, missä hyvätuloiset kävivät ostoksilla. Siellä seisoi jatkuvasti pitkä jono rikšoja.

Jono lyheni nopeasti. Hasarin vuoro lähestyi. Mitä lähemmäs se tuli, sitä kovemmin hänen sydämensä hakkasi. Hän aivan lamaantui ajatellessaan että olisi sukellettava hurjaan liikennevirtaan. Saadakseen voimia hän kävi ostamassa lasillisen sokeriruokomehua. Se vaikutti kuin tankillinen bensaa moottoriin. Lämmin aalto valahti vatsasta reisiin. Hasarista tuntui että hän olisi kiskonut kärrynsä vaikka Himalajan huipulle.

Kuin unessa hän kuuli jonkun huutavan: "Rikša!" Pitkälettinen tyttö, jolla oli koulupuku, kiipesi kyytiin ja ilmoitti osoitteen. Kun hän huomasi, ettei vetäjällä ollut siitä harmainta aavistusta, hän neuvoi minne mennä.

Hasari ei koskaan unohtanut, miten pelottavalta tuntui äkkiä olla keskellä liikennevirtaa. Aivan kuin hän olisi hypännyt veteen tiikereitä pakoon ja huomannut päätyneensä keskelle krokotiililaumaa. Bussikuskit ja kuorma-autonkuljettajat pelottelivat rikšoja huvikseen, ajoivat ihan läheltä äänitorvea huudattaen. Hasari ei uskaltanut kulkea kävelyvauhtia nopeammin. Hän yritti saada tuntumaa kärryjen tasapainoon, löytää käsille sen pisteen missä paino jakautui parhaiten. Se oli helpommin sanottu kuin tehty kuluneilla kaduilla kuoppien, kolojen, urien avointen viemäriaukkojen ja raitiotiekiskojen seassa. Hän toivoi että Ganeša johdattaisi hänet perille.

"Mitä olen velkaa?" tyttö kysyi vaunuista noustessaan.

Hasarilla ei ollut aavistustakaan. "Antakaa mitä tahdotte."

"Tässä on kolme rupiaa. Se on enemmän kuin tavallisesti, mutta toivon että se tuo onnea."

Hasari otti setelit ja kiitteli tyttöä vuolaasti. Setelit antoivat toivoa, varmuutta siitä että tekemällä kovasti työtä hän pystyisi lähettämään apua omaisilleen kotikylään.

Ensimmäisestä kyydistä ansaitut rahat hän halusi kuitenkin käyttää vaimonsa ja lastensa hyväksi. Hän osti lähimmältä katukauppiaalta öljyssä keitettyjä piiraita ja hölkötti piiraspaketti ainoana

kyydittävänään perheensä luo. Hänen tulonsa keräsi heti paikalle suuren joukon. Koko kadulla tiedettiin kohta että kodittomasta pakolaisesta oli tullut rikšakuli. Miehet kokeilivat aisojen painavuutta, naiset katselivat Hasaria ihaillen ja kateellisina. Hän oli näille riisipelloiltaan paenneille köyhille elävä todiste siitä ettei toivoa saanut koskaan heittää.

Hasari päätti käyttää osan rahoista siihen että ostaisi itselleen rikšanvetäjien tunnuksen, pienen kellon, joka houkuttelee kilinällään asiakkaita. Hän osti kellon kahdella rupialla eräältä Park Circusin rikšakulilta. Siinä oli hieno nahkalenkki, johon hän työnsi sormensa. Sellaisen koristeen omistajan oli vaikea olla uskomatta suotuisaan karmaan.

Hasari palautui pian maan pinnalle. Aamulla herätessä hänen käsiään, jalkojaan, selkäänsä ja niskaansa särki niin että seisomaan nousu oli yhtä tuskaa. Ram Chandra oli varoittanut häntä. Miehestä ei tule hevosta yhdessä päivässä. Vetämisen ponnistus, rajut tärähdykset, tasapainoilutemput ovat melkoista höykytystä elimistölle, kun ei ole kuukausiin saanut kunnolla syödäkseen. Vaikka Hasari hieroi ruumiinsa sinappiöljyllä päästä jalkoihin, hän ei kyennyt nostamaan rikšansa aisoja. Hänen teki mieli itkeä. Hän jätti perheensä vahtiin ja laahautui Park Circusin rikša-asemalle. Viiden rupian päivämaksu oli vietävä Prasadille millä hinnalla hyvänsä. Siinä oli kyse elämästä ja kuolemasta: tuhannet nälkiintyneet talonpojat olivat valmiina viemään hänen rikšansa.

Ramkin oli Park Circusin asemalla. Hän oli saanut kärrynsä takaisin poliisin kanssa sattuneen selkkauksen jälkeen. Häntä nauratti kun Hasari kulki köyryssä kuin vanha ukko.

"Vielä et ole nähnyt mitään", hän kiusoitteli. "Kolmen kuukauden päästä on sinunkin sylkesi punaista."

Silloin Hasari sai tietää, että hänen vahvan näköisen ystävänsä keuhkot olivat sairaat. "Syötkö siihen lääkettä?" hän kysyi.

Ram katsoi häntä hämmästyneenä. "Et kai sinä ole tosissasi? Oletko nähnyt mitkä jonot apteekkien ovella on? Jos menet aamulla, odotat vuoroa vielä illallakin. Paras vain kustantaa itselleen *pan*-mällit silloin tällöin."

"Mitä varten?"

"Sitä varten tietysti, ettei miettisi synkkiä. Kun sylkee ei tiedä onko punainen väri verta vai beteliä. Ei hirvitä niin paljon."

TOINEN OSA

Ihmishevoset ja heidän tulivaunuunsa

1.

PAUL LAMBERTIN huoneen viereisessä hökkelissä asui muslimiperhe — kolme lasta ja kolme aikuista hädin tuskin kolmen neliön huoneessa. Perheen pää oli nimeltään Mahbub. Hän oli noin kolmikymmenvuotias pieni lihaksikas mies, jonka silmät katsoivat valppaina ja haastavina paksujen kulmakarvojen ja otsalle työntyvän paksun kiharan tukan alta. Vaikka Mahbubin vaimon Seliman raskaus oli jo pitkällä, tämä puuhasi koko päivän taloustöissä: lakaisi lattioita, kuurasi astioita, laittoi ruokaa, pesi pyykkiä. Mahbubin melkein sokea äiti asui heidän luonaan. Häntäkin oli hoidettava. Esikoinen, kymmenvuotias Nasir-poika työskenteli kromauspajassa. Vanhempi tytöistä kävi koraanikoulua. Kolmivuotias nuorimmainen leikki kujalla. Perhe tuli toimeen kohtalaisen hyvin, sillä Mahbub oli kolmattatoista vuotta päivätyöläisenä laivatelakalla Kalkutan itäpuolella.

Paul Lambertin ja naapurien kanssakäyminen rajoittui monta viikkoa pelkkään kohteliaaseen tervehdykseen aamuin illoin. Muslimiperhe näytti katselevan karsaasti sitä että vierasmaalainen katolinen pappi oli asettunut naapurustoon.

Jään mursi vasta järkyttävä tapahtuma. Eräänä iltana Mahbub tuli kotiin töistä masentuneen näköisenä. Laivatelakan kaikki päivätyöläiset oli pantu pois. Näin oli alettu tehdä sen jälkeen kun laki oli velvoittanut siirtämään työläiset kuukausipalkalle muutaman kuukauden työsuhteen jälkeen. Jotta väkeä ei olisi tarvinnut vakinaistaa, sanottiin koko joukko irti säännöllisin välein. Sitten tehtiin uudet pestit. Niinpä tuhannet saivat alituiseen pelätä, ettei seuraavana päivänä olisikaan enää työtä. Kun mies oli ollut samassa työpaikassa kolme–neljätoista vuotta eikä vakinaistamista enää voinut siirtää, hänet sanottiin irti lopullisesti. Paul Lambertin naapurille oli käynyt juuri näin.

Muutamassa viikossa vanttera Mahbub alkoi silmin nähden heiketä. Vatsa nälästä kurnien hän kiersi päivästä toiseen Kalkutan teollisuusalueita minkä tahansa työn toivossa. Kuusihenkisen perheen oli tultava kuukausi toimeen niillä kahdellakymmenellä ru-

pialla, jotka Nasir ansaitsi kromauspajassa. Poika kastoi kuulakynän holkkeja kromiastiaan kaksitoista tuntia päivässä hengittäen sisäänsä hengenvaarallisia höyryjä.

Lambert halusi auttaa perhettä, mutta ulkomaalaisen joulupukin rooliin hän ei halunnut ruveta. Keittäessään kerran riisiä petrolikeittimellään hän poltti kätensä. Kömpelyytensä varjolla hän pyysi, että Selima valmistaisi vastedes hänen ateriansa. Maksuksi hän tarjosi ruhtinaallisen summan, kolme rupiaa päivässä, ja vaati että hänelle tehtäisiin samaa ruokaa jota perhekin söi. Paul Lambert saattoi nyt todella elää samaa elämää kuin intialaiset veljensä, sillä nälkää voi ymmärtää vain se joka on kokenut sen itse.

Seuraavana päivänä Seliman tytär toi Lambertille päivän ateriansa: kauhallisen riisiä, vähän kaalia ja nauriita sekä pikkuisen *dalia*, linssimuhennosta, joka on hyvä valkuaisen lähde. Eurooppalaisen ruokahalulla varustettu Lambert kuvitteli hotkaisevansa lounaan parissa minuutissa. Selima oli kuitenkin noudattanut intialaisen keittiön perinteitä ja lisännyt ruokaan tulisia mausteita. Paulin oli pureskeltava jokainen suupala hitaasti ja juotava paljon vettä päälle. Mausteissa on myös se hyvä puoli että ne nostavat hien pintaan, kiihdyttävät verenkiertoa, nopeuttavat ruuan sulamista ja vievät nälän tunteen. Puhumattakaan siitä että punapippurin voimalla pilaantunutkin ruoka menee kurkusta alas!

Lambert kesti uutta ruokavaliotaan urheasti kaksi päivää. Tuntiessaan vatsanväänteitä hän meni ostamaan kupin sokeroitua maitoteetä vanhalta hindulta kujan toiselta puolen. Kolmantena päivänä hänen vatsaansa kuitenkin kouristeli rajusti, iholle kihosi kylmä hiki, päätä pyörrytti. Hän yritti rukoilla, mutta pää tuntui yhtä tyhjältä kuin vatsa. Häntä hävetti. Tuntui nöyryyttävältä olla täysin voimaton, vaikka saman kurjuuden jakavat lähimmäiset kiskoivat rikšoja ja raahasivat kantojuhdille sopivia taakkoja. Muutaman päivän kuluttua vaivat kuitenkin katosivat ja nälkä lakkasi piinaamasta. Lambertin ruumis oli sopeutunut uuteen tilaan. Hän ei enää kärsinyt, hän tunsi voivansa suorastaan hyvin.

Sitten hän teki kohtalokkaan erehdyksen. Eräs Ranskasta saapunut tuttava oli tuonut tuliaisiksi purkillisen lihapullia ja camembertjuustoa. Lambert vei heti kotimaansa herkut köyhille naapureilleen. Mahbub suostui ottamaan lahjan vastaan vain jos naapuri osallistuisi ateriaan. Maistettuaan taas toisenlaista ruokaa Lambert ei kyennyt enää hillitsemään ruokahaluaan. Pahoinvointi, krampit, hikoilukohtaukset, huimaus iskivät kahta pahempina. Lambert tun-

si heikkenevänsä päivä päivältä. Hänen lihaksensa hupenivat silmissä. Hänelle tuotti vaikeuksia pysytellä jalkeilla puolta tuntia. Hän näki harhoja. Paul Lambert oli saavuttanut saman tilan kuin enemmistö Anand Nagarin asukkaista. Hän näki nälkää.

SAISIPA nukkua! Nukkua viisitoista, kaksikymmentä tuntia yhteen menoon. Sementillä rottien, tuhatjalkaisten ja skorpionien seurassa, missä hyvänsä, kunhan vain saisi nukkua! Haave nukkumisesta oli kasvanut Paul Lambertin aivoissa pakkomielteeksi. Uuvuttavaa päivää seuraava yö kutistui kolmeen suhteellisen hiljaiseen tuntiin, joiden rauhaa katkoivat keuhkotautisten yskänkohtaukset. Puoli viideltä eunukkien kukko kohottautui kannuksilleen ja kajautti kiekuntansa.

Yllättävä juhla oli paljastanut Paul Lambertille mikä rooli värikkäällä eunukkijoukolla oli hökkelikylässä. Naapuripihasta kajahti iltahämärissä äkkiä vastasyntyneen itku. Silmäpuolen hindun vaimo oli saanut pojan. Isoäiti ja muut naiset kiiruhtivat heti pyytämään eunukeilta, että he tulisivat siunaamaan lapsen. Eunukit ehostivat kiireesti kasvonsa, sonnustautuivat juhlasareihinsa ja koruihinsa, pujottivat nilkkoihinsa monta kilisevää rengasta ja ripottivat punaista jauhetta *dholakeilleen*, pikku tamburiineilleen, jotka heillä oli aina mukana. Näin varustautuneina he lähtivät matkaan tamburiinejaan paukuttaen ja laulaen römeällä äänellään: "Uusi ihmisenalku on ilmestynyt maailmaan. Olemme tulleet sitä siunaamaan. *Hirola! Hirola!*"

Joukon vanhin oli käkkärätukkainen, riippuposkinen eunukki nimeltään Bulbul – Satakieli. Hehkuvanpunainen hame ja liivi yllään, kultarengas sieraimessa, kultakorut korvissa hän johti menoja lanteitaan keinutellen. Hän oli ryhmän guru, sen johtaja tai "äiti". Opetuslapset hypähtelivät laulaen hänen jäljessään.

"Tuo lapsesi luoksemme, sisar", Bulbul lauloi. "Me haluamme osallistua iloonne. *Hirola! Hirola!*"

Isoäiti kävi hakemassa lapsen. Eunukki otti pikku olennon varovasti syliinsä ja alkoi tanssia kellojen kilistessä, hypähdellen ja tamburiinien rytmikkään paukkeen tahdissa pyörähdellen ja keinuen.

Toisten jatkaessa tanssia guru Bulbul kävi keräämässä eunukkijoukon palveluksista suuren rahasumman, joka maksetaan napisematta, sillä kukaan ei halua joutua heidän kiroamakseen.

"Meidän vastasyntyneemme on vahva kuin Šiva", tanssijat julistivat, "ja me pyydämme että kaikkivoipa jumala sälyttää meidän

kannettavaksemme kaiken minkä hän on tehnyt väärin edellisissä elämissään."

Tämä pyyntö oli avain eunukkien rooliin yhteisössään. Mystinen Intia oli pyhittänyt kastittomista alhaisimmat antamalla heille syntipukin osan.

Guru sipaisi etusormeensa punaista jauhetta tamburiinin pinnasta ja piirsi merkin lapsen otsaan. Tällä vertauskuvallisella eleellä hän siirsi vastasyntyneen menneet virheet itselleen ja koko salaperäiselle *hidžrojen* kastille.

"Hän kuolee kadulle", Hasari Pal ajatteli pelästyneenä. Ram Chandra yritti kiskoa ilmaa keuhkoihinsa rinta äärimmilleen pingottuneena. Hänen kylkensä olivat lommolla, kasvot vihertävän kalpeat, suu aukeili kuin hukkuvalla. Loputtoman tuntuinen yskänpuuska ravisteli häntä otteessaan. Hän rupesi sylkemään verta. Hasari auttoi ystävänsä rikšan istuimelle ja lupasi vetää hänet kotiin. Ram ravisteli sinappiöljystä kiiltelevää harmaata hiuspehkoaan. "Tämä vihonviimeinen kylmyys se vain", hän rauhoitti. "Kyllä tämä ohi menee."

Bengalin talvi oli sinä vuonna hyytävä. Himalajan tuulet olivat painaneet lämpömittarin yhdeksään asteeseen, mikä tuntui napaseudun pakkasilta kalkuttalaisista, jotka elivät suurimman osan vuotta kuin höyrykaapissa. Rikšanvetäjiä kylmyys koetteli pahiten. Heidän nälkiintynyttä elimistöään rasitti suuresti se että he hikeen juostuaan joutuivat odottamaan pitkiä aikoja kylmässä. Monia kuoli.

Ramin suuri unelma oli palata kauppiaaksi kotikylään. "Sitä saisi istua koko päivän paikoillaan tarvitsematta jalkaansa liikauttaa", hän haaveksi. Paratiisissaan hän eläisi kuin kuningas *dal*- ja riisisäkkiensä, huumaavasti tuoksuvien mausteidensa, sinappiöljyastioidensa keskellä katsellen hyllyjen saippuatankoja, suitsuketikkuja, keksejä, makeisia. Eläisi oman rauhan ja vaurauden maailmansa liikkumattomana keskuksena.

Ennen unelmansa toteuttamista Ram Chandran oli kuitenkin täytettävä muuan lupaus. Hän oli pantannut suvun pellon voidakseen kustantaa isänsä hautajaiset, ja jollei lainaa maksettaisi, pelto menetettäisiin. Ram oli uurastanut viisi vuotta saadakseen summan kokoon, ja viimeinen erä piti suorittaa muutaman viikon kuluessa. Sairastelustaan huolimatta hän paiski töitä kuin hevonen – sananmukaisesti. Hasari oli nähnyt Ramin kerran aamulla Park Streetin

postin luona. Tämä oli menossa lähettämään kuukausimaksuansa ja kaivoi *longhinsa* kätköistä hämmästyttävän paksun setelikäärön.

"Oletko sinä ryöstänyt pankin?" Hasari huudahti.

"En suinkaan", Ram vastasi vakavan näköisenä, "mutta tässä kuussa on lähetettävä kaikki. Muuten pelto on mennyttä."

Kaikki! Se tarkoitti että Ram oli kuukauden verran elänyt nälkärajalla, syönyt päivässä muutaman leivän ja lasillisen teetä tai sokeriruokomehua.

Hasari tiesi heti mistä oli kyse, kun hän näki naapurin pikkupojan juoksevan luokseen. Tieto levisi nopeasti alueen kaikille rikšamiehille, ja Ram Chandran pieneen vajaan kokoontui kolmisenkymmentä kulia. Hän lepäsi samalla lankulla, jolla oli nukkunut Kalkutassa viettämänsä viisi vuotta. Harmaa hiuspehko kehysti kasvoja kuin sädekehä. Silmät olivat raollaan, huulilla karehti pahanilkinen hymy. Ihan kuin hän olisi ollut mielissään, kun oli tehnyt niin ovelan tempun. Puuseppä joka asui samassa vajassa sanoi, että Ram oli kuollut nukkuessaan. Edellisiltana tämä oli yskinyt kovasti ja sylkenyt vertakin. Sitten tämä oli nukahtanut. Eikä ollut enää herännyt.

Oli järjestettävä hautaus. Ramin ystävät keräsivät keskuudestaan kolehdin. Muutama naapurikin antoi osuutensa, sillä Ramista oli pidetty kovasti.

Hasari ja kolme muuta rikšanvetäjää lähti torille hankkimaan hautajaismenoissa tarvittavia tavaroita. He ostivat paarit, joilla ruumis vietäisiin joenrantaan polttopaikalle, suitsuketikkuja, ruukullisen *ghiitä* – rituaaleissa tarvittavaa voidetta, viisi metriä valkoista puuvillakangasta, valkoisia jasmiiniseppeleitä ja savikupin, jolla kaadettaisiin Gangesin vettä vainajan suuhun.

Rikšanvetäjät pesivät ruumiin ja käärivät sen kankaaseen niin että vain kasvot ja jalkaterät jäivät näkyviin. Sitten he nostivat Ramin paareille. Hän ei painanut paljon edes rikšanvetäjäksi. Loppuaikoina hän oli joutunut kieltäytymään liian painavista asiakkaista.

Matka kaupungin halki kesti yli tunnin. Saattajat lauloivat hymnejä. *Ghatissa*, polttopaikalla, paloi rovioita ja ruumispaarit odottivat vuoroaan. Paikan valvoja kuului *domien* kastiin, joka on erikoistunut ruumiiden polttamiseen. Hän pyysi kaksikymmentä rupiaa maksuksi puista. Hautarovion puut olivat kalliita, ja siksi kaikkein köyhimmät ja yksinäiset pistettiin virtaan polttamatta.

Hasari haki virrasta vettä savikuppiin, ja jokainen saattajista

kaatoi muutaman tipan Ramin huulille. Brahmaani lausui mantroja ja sitten ruumiis nostettiin roviolle. Sen peitoksi lisättiin puita.

Sytytyshetken lähestyessä alkoi itku kuristaa Hasarin kurkkua ja kyynelet kirvellä silmiä. Hänen mieleensä muistui miten Ram ja hän kohtasivat Barra Bazarissa ja veivät loukkaantuneen kulin sairaalaan. Miten he joivat yhdessä ensimmäisen *bangla*-pullon. Miten he kävivät pyytämässä hänelle rikšaa Prasadilta. Ram oli ollut hänen veljensä Kalkutan kirotussa kaupungissa ja ilman veljeään hän tunsi olevansa orpo.

Koska Ramilla ei ollut sukulaisia Kalkutassa, brahmaani pyysi Hasaria sytyttämään rovion. Hasari suoritti riitin ja toivoi mielessään Ramille hyvää matkaa. Jospa ystävä saisi seuraavalla kerralla paremman karman ja syntyisi vaikkapa *zamindariksi* tai rikšojen omistajaksi. Kun jäljellä oli enää savuava tuhkakasa, sen päälle kaadettiin Gangesin vettä. Saattajat kokosivat tuhkat saviastiaan ja menivät alas virran rantaan levittääkseen tuhkat veteen, jotta ne kulkisivat merten äärettömyyteen. Sitten he puhdistautuivat virrassa ja lähtivät pois.

Vain yksi tehtävä oli jäljellä. Polttohautausalueen liepeillä on lukemattomia kapakoita, jotka ovat auki yötä päivää. Miehet menivät yhteen niistä ja tilasivat muutaman pullollisen *banglaa*. Sen jälkeen mentiin joukolla syömään oikea juhla-ateria: riisiä, dalia, jogurttia ja makeita leivonnaisia. Rikkaiden ateria köyhän kuoleman kunniaksi.

Jo kaksi päivää olivat Ilon kaupungin muslimikorttelien naiset purkaneet esiin huolellisesti pakattuja juhlavaatteita. Kujien poikki ripustettiin kirjavia paperiköynnöksiä ja sähkömiehet asensivat paikoilleen kovaäänisiä ja värillisiä lamppuja. Slummin muslimit unohtivat köyhyytensä ja valmistautuivat viettämään profeetta Muhammedin syntymäjuhlaa.

Köyhät koristautuivat juhlia varten kuin kuninkaalliset. Hindunaiset auttoivat naapureitaan valmistamaan perinteisiä ruokia. Toiset kampasivat hiuksia kammat, harjat, kukat ja nauhat apunaan. Toiset toivat keltaista ja punaista värijauhetta ja hennapulveria koristaakseen ystävättäriensä kasvot, käsivarret ja jalat taidokkain kuvioin. Lapset puettiin erityisen hienosti. Silmissään paksut kajalrajaukset, laihan vartensa verhona läikkyvät silkkitunikat ja musliiniharsot, jaloissa kippurakärkiset tohvelit he näyttivät astuneen ulos *Tuhannen ja yhden yön* saduista.

Ilon kaupungin suuren moskeijan Jama Masjidin edustalle oli kokoontunut iloinen ihmispaljous, joka muodosti kulkueen. Sen johtoon asettui sokea mullah, kunnianarvoisa patriarkka, jolla oli päässään valkoinen silkkiturbaani. Päiden yläpuolella liehui ja lepatti lukemattomia pieniä vihreitä ja valkoisia lippuja, islamilaisen puolikuun koristamia punaisia viirejä. Kovaäänisin varustetusta rikšasta kajahtivat tuhansien äänten toistamat suuranjakeet lähtömerkiksi kulkueelle. Tuon tuostakin mullah pysähtyi, tarttui mikrofoniin ja huusi siihen rukouksen, joka sähköisti koko uskovien joukon. Kulkue kiemurteli pian hökkeleiden välissä yli kilometrin mittaisena ihmeellisenä värivirtana, joka edetessään virvoitti elävällä uskollaan ja korealla kimmellyksellään koko saastaisen slummilabyrintin.

Lambert katseli kulkuetta omalta oveltaan. ”Miten tästä kurjuuden pesästä voi pulputa noin paljon kauneutta?” hän mietti. Lapsia hän erityisesti ihasteli. Heidän pukujensa ruusunpunainen, sininen ja kulta muodostivat kulkueelle viehkeän, värikkään reunuksen. Pappi tunnisti joukosta naapurinsa Mahbubin. Juhla oli muuttanut nälkiintyneen työttömän miehen uljaaksi Profeetan soturiksi. Lasten parvessa kulkivat Mahbubin esikoispoika Nasir sekä Sabian siskot hienoina kuin kaksi prinsessaa.

Silloin joku puhutteli häntä. Se oli Sabian äiti. ”Isoveli Paul, voisitko tulla siunaamaan poikani ennen kuin hänet viedään pois.” Sabia oli kuollut Profeetan kulkueen ohittaessa hökkeliä, jonka suojissa hän riutui.

Sabian äiti säilytti surussaankin ihailtavasti arvokkuutensa. Valkoiseen vaatteeseen kiedottu poika lepäsi paareilla kimppu keltaisia kehäkukkia rinnan päällä, kasvoilla rauha ja tyyneys. Paul Lambert piirsi peukalollaan ristin pojan otsalle. ”Näkemiin, urhea pikku veljeni”, hän kuiskasi.

Sabian kuoleman jälkeen naapuruston muslimit alkoivat suhtautua Paul Lambertiin toisella tavoin. Epäluuloisimmatkin tervehtivät häntä kohteliaasti. Lapset kiistelivät siitä kuka saisi kantaa hänen ämpäriään vedenhakumatkalla. Lopullisen muutoksen sinetöi eräs toinen tapaus. Muutaman oven päässä Lambertista asui viisitoistavuotias tyttö, jolta paha tulehdus oli vienyt näön. Hänen silmänsä märkivät ja niitä pakotti niin että tyttö vihasi koko maailmaa. Hänen nimensä oli Banu. Kerran tytön äiti tuli Lambertin luo ja rukoili kädet ristissä: ”Tohtori, auta pikkuistani armollisen Jumalan nimessä.”

Miten äkäisen tulehduksen voisi parantaa kun lääkevalikoimassa oli vain muutama aspiriinipakkaus, pieni pullo vatsakipua lievittävää lääkettä ja putkilo jotain salvaa? Lambert päätti kuitenkin sivellä salvaa tytön silmiin. Kolmen päivän kuluttua tulehdus hävisi ihmeellisesti ja viikon päästä Banu-tyttö näki jälleen. Uutinen levisi kulovalkean tavoin. "Naapurustossa asuu valkoinen poppamies."

Tapauksen ansiosta Lambert hyväksyttiin joukkoon lopullisesti. Häntä puhuteltiin hellästi *dadah* Pauliksi, isoveli Pauliksi. Hänen huoneestaan etsittiin apua kaikkein suurimpaan hätään. Se oli jatkuvasti täynnä väkeä.

2.

Sokean tytön parantuminen teki Lambertista joulupukin, johon osattomimmat voivat kohdistaa toiveensa, jonka luona he saivat kokea ystävällisyyttä ja hyvää tahtoa. Hän huomasi äkkiä että pieninkin suotuisa tapaus pistettiin hänen tiliinsä, aina siitä lähtien että kunta päätti teettää kuusi uutta kaivoa siihen että alkutalven sää oli poikkeuksellisen lauha.

Slummissa kaikki tapahtui jonkun välityksellä. Jollei tuntenut oikeaa ihmistä, oli miltei mahdotonta saada asioitaan hoidetuksi sen paremmin virastoissa, poliisiasemilla kuin sairaaloissakaan. Lambertista tuli alueensa hyljeksityille ja halveksituille "se joku", ihminen joka kykeni kaikkeen valkoisen ihonsa, rinnallaan riippuvan Jumalan miehen ristin ja kukkaronsa ansiosta, sillä mitään omistamattomasta se näytti paksulta kuin miljonäärin lompakko.

Lambert koki maineensa rasittavaksi. Hän ei halunnut olla joulupukki, ei sosiaalihuolto eikä Sallimuskaan vaan köyhä köyhien joukossa. Hänen tavoitteenaan oli valaa heihin itseluottamusta, jotta he eivät vaipuisi surkeuteensa vaan haluaisivat itse parantaa olojaan.

Hänen toiveensa näytti toteutuvan. Eräänä iltana Lambertin ovelle ilmaantui pieni joukko lähiseudun asukkaita johtajanaan Margareta, nuori leski joka oli tuonut hänelle leipää ensimmäistä ehtoollista varten. Muut olivat Šanta ja Ašiš Ghoš, Lambertin hyvin tuntema nuori hindupariskunta, englantilais-intialainen kristitty mies, islaminuskoa tunnustava työmies sekä parikymmenvuotias assamilainen nainen. Kuusi köyhää jotka halusivat "rakentaa yhteisvoimin". Šanta ja Ašiš olivat komeita, terveitä, älykkäitä. Punainen

kukkakuvioinen vaate päänsä suojaksi nostettuna Šanta näytti aivan renessanssin madonnalta. Hän oli perheensä vanhin tytär. Hänen isänsä oli ollut maaton mies, joka oli hankkinut elannon kahdeksalle lapselleen keräämällä villimehiläisten hunajaa viidakosta. Kerran isä oli jäänyt palaamatta. Hänet oli vienyt yksi niistä ihmissyöjätiikereistä, jotka surmaavat vuosittain yli kolmesataa hunajankerääjää.

Reippaanoloiseen parrakkaaseen, kiharapäiseen mieheensä Šanta oli tutustunut jo kyläkoulun pienessä maalattiaisessa luokassa. Kaksikymmentäviisivuotias Ašiš – Toivo – kuului päiväpalkalla raatavan maatyöläisen yksitoistapäiseen katraaseen. He olivat poikkeuksellinen pari, sillä he olivat solmineet rakkausavioliiton. Perinteiden uhmaaminen oli aiheuttanut sellaista närkästystä, että he olivat joutuneet pakenemaan kotikylästä Kalkuttaan. Kärsittyään vuoden nälkää Ašiš oli päässyt ohjaajaksi äiti Teresan perustamaan vammaisten lasten koulutuskeskukseen. Šanta oli opettaja.

Englantilais-intialaisella oli komealta kalskahtava nimi: Aristotle John. Hänellä oli surulliset kasvot kuten niin monella kohtalotoverillaan, joita syrjitään pahoin nyky-Intiassa. Hän oli vaihdemiehenä asemalla. Muslimi Saladdin oli viidenkymmenenkahden. Hänellä oli lyhyet viikset ja päässä kirjailtu kalotti. Hän oli paennut maan jakamisen aikana syntyneitä verilöylyjä ja asui nyt kolmen mullahin talorähjässä heidän kokkinaan.

Rakentaa yhteisvoimin! Tässä slummissa missä seitsemänkymmentätuhatta ihmistä kamppaili päivittäisestä olemassaolosta, tässä tuberkuloosin, spitaalin, punataudin, paiseiden ja kaikenlaisten puutostautien kalvamassa paikassa, joka oli niin saastunut että tuhannet onnettomat menehtyivät ennen neljättäkymmenettä elinvuottaan, ei muuta ollutkaan kuin rakennettavaa. Tarvittiin neuvola ja spitaalisairaala. Aliravitsemukseen menehtyville lapsille oli jaettava maitoa, oli järjestettävä juomavesikaivoja, lisättävä käymälöitä. Puuttui niin paljon tarpeellista.

"Ehdotan että kukin kyselee naapureidensa tarpeista, jotta saadaan selville mikä ihmisistä on tärkeintä", Lambert sanoi.

Yhteenveto tehtiin kolme päivää myöhemmin. Tiedustelujen tulokset olivat yhteneväiset. Ilon kaupungin asukkaat toivoivat ravintoa lapsilleen, mutta eivät heiveröisen ruumiin vaan sielun vahvistukseksi. Ensimmäisellä sijalla toivomuslistassa oli iltakoulu, jossa lapset voisivat opetella lukemaan ja kirjoittamaan. Lapset rupesivat tekemään työtä kohta kävelemään opittuaan. Työläisiä pestattaessa

asetettiin lapset miltei aina etusijalle: heidän pienet sormensa olivat näppärämpiä ja he tyytyivät pienempään palkkaan. Kovin monta kertaa vain lasten ylpeinä kokoon raatama kurja summa erotti perheen nälästä.

Lambert valtuutti Margaretan etsimään sopivan luokkahuoneen asiasta kiinnostuneiden perheiden kanssa ja lupasi osallistua kahden opettajan palkkaamiseen.

Kaikki halukkaat olivat tervetulleita Lambertin huoneessa pidettäviin kokouksiin. Slummiin levisi nopeasti sana, että siellä kuunneltiin köyhiä. Lambert otti tavaksi aloittaa jokaisen kokouksen lukemalla evankeliumia. Ja mikäpä kertomus olisikaan paremmin sopinut Ilon kaupungin elämään kuin Kristuksen lohduttavat sanat ahdingossa eläville aikalaisilleen. Hindut, muslimit, kristityt, kaikki mieleltään alttiit näkivät yhteyden Kristuksen sanoman ja oman vaikeuksien täyttämän elämänsä välillä, Kristuksen ja niiden ihmisten välillä jotka halusivat jatkaa täällä hänen työtään.

Syvimmin sen näytti tuntevan assamilaistyttö, joka oli tullut tarjoamaan apuaan jo ensimmäisenä iltana. Selkään ulottuva palmikko, vinot silmät ja punaiset posket tekivät hänestä kiinalaisen nukennäköisen. Hänen nimensä oli Bandona, 'Ylistys Jumalalle'. Hän oli alkujaan buddhalainen, mutta oli kokenut evankeliumin sanoman omakseen.

Bandonan isä oli viljellyt pientä maatilkkua Pohjois-Bengalissa, Himalajan reunavuorten juurella. Peltopengermiensä tuotolla hän pystyi elättämään vaimonsa ja neljä lastaan, kunnes kalkuttalaiset puutavarayhtiöt alkoivat hakata metsiä. Talonpojat joutuivat etsimään polttopuuta ja uutta viljelymaata yhä kauempaa. Kun kasvillisuus ei enää ehtinyt uudistua ennen monsuunisateita, eroosio tuhosi maan. Seutu muuttui muutamassa vuodessa aavikoksi. Asukkaiden oli pakko lähteä kaupunkiin, joka oli riistänyt heidän elinehtonsa.

Bandona oli nelivuotias perheen hakeutuessa Kalkuttaan. Isä kuoli tuberkuloosiin viiden vuoden kuluttua. Äiti kasvatti neljä lastaan keräämällä jätekasoista metalliesineitä, jotka hän myi romukauppiaalle. Bandona oli aloittanut ansiotyön kaksitoistavuotiaana, ensin kartonkitehtaassa, sitten sorvarina kuorma-auton osia valmistavassa pajassa. Äidin sairastuttua vuorostaan tuberkuloosiin tytöstä tuli perheen elättäjä. Hän lähti kotoa viideltä aamulla ja palasi kymmenen maissa illalla matkustettuaan kaksi tuntia linja-autossa ja käveltyään sen jälkeen kolme kilometriä. Joskus Bandona ei tullut

lainkaan kotiin, sillä koneet pysähtyivät usein sähkökatkosten takia, ja hän joutui nukkumaan sorvinsa vieressä ottaakseen kiinni menetetyn ajan. Hänen palkkansa oli neljä rupiaa päivässä, millä hän sai juuri ja juuri maksetuksi kodin vuokran ja hankituksi yhden riisiannoksen äidilleen ja veljilleen.

Euroopasta saamiensa avustusten turvin Paul Lambert saattoi palkata Bandonan täyspäiväisesti komiteansa palvelukseen. Kukaan ei osannut kuunnella ihmisten huolia yhtä hyvin kuin Bandona, ja hän osasi esittää asiansa niin että kaikki ovet aukenivat. Muutaman kerran viikossa assamilaistyttö vei sairaita Kalkutan sairaaloihin. Oli melkoinen suoritus johdattaa noita onnettomia ensin pelottavasti ärjyvässä liikennevirrassa ja opastaa heidät sitten täpötäysien käytävien ja odotushuoneiden lävitse oikeaan paikkaan. Ilman saattajaa köyhällä oli vähäiset mahdollisuudet päästä tutkimushuoneeseen saakka. Ja vaikka hän olisi siinä onnistunutkin, ei hän olisi kyennyt selittämän vaivojaan eikä ymmärtämään hoito-ohjeita, sillä yhdeksässä tapauksessa kymmenestä hän ei osannut lääkärien käyttämää bengalia vaan jotain Kalkuttaa ympäröivän laajan maaseudun kahdesta–kolmestakymmenestä murteesta tai kielestä. Bandona vaati, raivosi, työntyi ovista väkisin, taisteli kuin naarasleijona saadakseen suojateilleen ihmismäisen kohtelun ja varmistaakseen heille oikean hoidon. Hänestä oli jo muutaman viikon jälkeen tulossa Naapuriapukomitean sielu ja tukipylväs. Hänen päässään oli slummin epäkohtien kortisto. Katseellaan, hymyllään, rakkaudellaan hän sai pian lempinimen Ilon kaupungin enkeli.

Palattuaan kerran illalla retkiltään Bandona tuli Paul Lambertin luo. Hän kertoi, että lääkärien mukaan eräs odottava äiti sairasti vaarallista ihotautia. Se parantuisi vain Englannissa valmistettavalla seerumilla. "Sinun on hankittava kiireesti lääkettä tai äiti ja lapsi kuolevat", hän sanoi.

Lambert meni heti seuraavana päivänä lähettämään sähkösanoman veljeskuntansa vastaavalle. Hyvällä onnella lääke tulisi kymmenessä päivässä. Yhdeksän päivän kuluttua saapui tosiaankin ilmoitus, että Paul Lambert voi tulla noutamaan pakettinsa tullista.

Kalkutan tulli, ravistunut rakennus, jonka porraskäytävä löyhkäsi virtsalta, oli varsinainen byrokratian pyhättö. Heilutellen saapumisilmoitusta kädessään kuin taikakalua Paul Lambert työntyi sisään ensimmäisen toimistohuoneen ovesta. Muutaman askelen otettuaan hän jähmettyi paikoilleen. Hänen eteensä levittäytyi taakkansa alla

notkuvien vanhojen pöytien ja hyllykköjen meri. Siellä oli kasoittain koirankorville kääntyneitä kansioita, joista vyöryi kellastuneita, jotenkuten nuoranpätkällä sidottuja papereita; pinottain rottien ja torakoiden jyrsimiä tilikirjoja. Halkeillut sementtilattia oli sekin täynnä papereita. Liitoksistaan aukeilevista laatikoista roikkui sekalaisia lomakkeita.

Kaaoksen keskellä istui nelisenkymmentä *dhotiin* sonnustautunutta virkailijaa, ja tuuletinpatteri hämmensi kosteaa ilmaa niin että paperit lentelivät. Toisten säntäillessä papereiden perässä kuin perhosjahdissa toiset naputtelivat ikivanhoja kirjoituskoneita yhdellä sormella ja pysähtyivät jokaisen lyönnin jälkeen tarkistamaan olivatko osuneet oikeaan näppäimeen. Jotkut lukivat sanomalehtiä tai siemailivat teetä. Jotkut nukkuivat pöydälle levitetyt paperit tyynynään. Pölyinen Gandhin kuva katseli kaaosta alistuneesti. Vastapäisellä seinällä ylisti haalistunut juliste yhteistyön voimaa.

Ulkomaalainen asiakas ei tuntunut kiinnostavan ketään. Lopulta Lambert keksi paljasjalkaisen miehen, joka kantoi teetarjotinta. Tämä heilautti leukaansa kohti silmälasipäistä virkailijaa, joka naputti konettaan yhdellä sormella. Pappi harppoi miehen luo kansiopinojen ylitse ja ojensi tälle ilmoituslapun. Virkailija suoristi lasejaan ja tutki paperia pitkään. Hän mittaili vierasta katseellaan ja kysyi: "Haluatteko teehen maitoa?"

"Kyllä kiitos", Lambert vastasi hiukan kummissaan.

Mies kilkutti soittokelloa, kunnes teenkantaja saapui paikalle. Hän tilasi vieraalleen kupillisen. Sitten hän katsoi kelloonsa ilmoituslappua hypistellen.

"Kello tulee pian kaksitoista. Silloin alkaa lounasaika. Sen jälkeen ei enää ehdi etsiä teidän pakettianne ennen kuin me suljemme. Tulkaa huomenna takaisin."

"Mutta kun se on erittäin tärkeä lääkelähetys", Lambert intti. "Se tulee eräälle kuolemansairaalle naiselle."

Virkailija otti myötätuntoisen ilmeen. "Odottakaa teetänne", hän sanoi osoittaen ympärillään kumpuilevia paperikasoja. "Yritämme parhaamme että pakettinne löytyy pian." Tämän kohteliaan vakuutuksen jälkeen hän nousi ja poistui.

Seuraavana aamuna Lambert oli paikalla tasan kello kymmenen, jolloin valtionvirastot avataan Intiassa. Jonossa seisoi jo kolmisenkymmentä ihmistä. Hetkistä ennen vuoroaan Lambert näki tutun virkailijan nousevan ja poistuvan kuten edellispäivänäkin. Oli lounasaika. Lambert juoksi miehen kiinni. Virkailija tyytyi näyttä-

mään hänelle kelloaan edelleen kohteliaasti hymyillen: oli puolipäivä. Turhaan Lambert pyysi ja aneli, mies ei taipunut. Ranskalainen päätti jäädä odottamaan virkailijan paluuta. Tämä ei kuitenkaan tullut enää työpaikalleen sinä iltapäivänä.

Onnettomuudeksi seuraava päivä oli kuukauden toinen vapaa lauantai. Lambert joutui odottamaan maanantaihin asti. Jonotettuaan taas kolme tuntia hän seisoi uudelleen silmälasipäisen virkailijan edessä.

"Hyvää huomenta, isä!" mies toivotti ystävällisesti ja kysyi sitten tapansa mukaan: "Haluatteko teehenne maitoa?"

Sitten virkailija nousi ja meni metallisen kaapin luo. Hän kiskaisi kahvasta monta kertaa ennen kuin sai oven auki. Kun ovi kääntyi saranoillaan, kaappi sylkäisi ulos kansioiden, tilikirjojen, vihkojen ja sekalaisten painotuotteiden vyöryn, joka oli haudata epäonnisen virkailijan alleen. Lambert olisi purskahtanut nauruun, jollei ihmishenki olisi ollut kyseessä.

Virkailija alkoi tutkia kaapista pudonneita kansioita lehti lehdeltä. Äkkiä hänen sormensa pysähtyi. Lambert ei ollut uskoa silmiään. Papereissa luki hänen nimensä.

Löytö lähetti virkailijan toiselle puolen paperimerta, joka uhkasi nielaista hänet minä hetkenä hyvänsä. Taitavasti kuin helmenkalastaja hän vetäisi keltakantisesta kansiosta paperin, johon Lambert taas kirjoitti nimensä. Voitto! Vielä hiukan kärsivällisyyttä, ja Bandonan suojatti saisi ensimmäisen pelastavan pistoksen. Kaksi loistavaa saalista tuottanut kalastusretki oli kuitenkin ilmeisesti uuvuttanut virkailijan. Hän katsoi kelloaan ja huoahti: "Jatkamme lounaan jälkeen."

Lounaan jälkeen virkailijalla oli synkeä ilme. "Kansion tiedot eivät täsmää teidän saamanne lapun kanssa", hän ilmoitti. "Meidän täytyy tarkistaa muualta."

Kuudes ja seitsemäs päivä kuluivat, mutta oikeaa kansiota ei vain löytynyt. Kahdeksantena päivänä virkailija pyysi Lambertilta neljäkymmentä rupiaa siirtääkseen kaksi lisämiestä etsimään oikeita tietoja. Kului vielä viikko. Parhaatkin aikomukset upposivat byrokratian hetteikköön.

Paul Lambert oli jo menettänyt kaiken toivonsa, kun viiden viikon jälkeen saapui uusi kehotus noutaa paketti kiireesti tullista. Bandonan suojatti oli ihme kyllä edelleen elossa.

Virkailija tervehti Lambertia iloisena kuin ainakin vanhaa tuttavaa. Hän pyysi vielä kolmekymmentä rupiaa, tällä kertaa leima-

merkkejä varten. Sitten hän otti liimapurkin ja siveltimen, jossa oli jäljellä muutama karva. Hän suti reippaasti liimaa merkeille varattuun kohtaan. Sillä välin tuulettimien pyörre oli siepannut merkit. Ne olivat kadonneet jäljettömiin, ja Lambert joutui maksamaan uudet kolmekymmentä rupiaa kolmesta merkistä. Sen jälkeen hänen oli täytettävä joukko tullimaksulomakkeita. Summa oli pöyristyttävä: kolmesataakuusikymmentäviisi rupiaa, lähes neljä kertaa enemmän kuin oli merkitty lääkkeen hinnaksi, mutta ihmishengen pelastamista ei voinut arvioida rahassa.

Puristaen kuittia rintaansa vasten Lambert seurasi virkailijaa kaksi kerrosta alempana sijaitsevaan tullivarastoon, joka pullisteli joka puolelta maailmaa saapuneita paketteja ja laatikoita. Virkailija pyysi virkapukuista tullimiestä hakemaan lääkelähetyksen. Pian Lambert näki vihdoinkin kallisarvoisen paketin. Se oli lupaus ihmeestä, se kertoi elämästä ja toivosta. Hän ojensi kätensä pakettia kohti.

"Ikävä kyllä en voi luovuttaa tätä teille", tullimies valitteli ja osoitti takanaan olevaa ovea, jossa luki: "Tavaroiden poltto". "Lääke meni vanhaksi kolme päivää sitten. Joudumme tuhoamaan sen. Kansainväliset määräykset vaativat niin."

Virkailija syöksyi miehen luo ja tarttui tätä paidanliepeestä. "Tämä pappi on pyhä mies ja tekee työtä köyhien hyväksi", hän huudahti. "Hän pelastaa sillä lääkkeellä intialaisen naisen hengen. Vanhentunutta tai ei, hänen on saatava se."

Virkapukuinen tullimies katseli Lambertin kuluneita lenkkitossuja. "Tekö autatte köyhiä?" hän kysyi kunnioittavasti.

Lambert nyökkäsi. Hän näki tullimiehen tarttuvan siveltimeen ja mustaavan sanan "Vanhentunut" paketin kyljestä.

"Pitäkää tämä omana tietonanne. Ja Jumala teitä siunatkoon."

Paul Lambert kuuli uutisen kotiin palattuaan. Hänen naapurinsa Mahbubin vaimo Selima, joka oli seitsemännellä kuukaudella, oli kadonnut.

Muuan naapurinvaimo oli kolme päivää sitten tullut puhuttelemaan Selimaa kaivolla. Rokonarpinen matroona Mumtaz Bibi oli salaperäinen henkilö. Hän oli naimisissa tavallisen tehtaantyöläisen kanssa mutta asui silti kujan ainoassa tiilitalossa, ja asunnon katossa riippui harvinainen koriste: sähkölamppu. Sanottiin että hän omisti lähitienoilla monta asuntoa, mutta kukaan ei tiennyt mistä hän sai rahansa.

"Minulla on sinulle mielenkiintoinen ehdotus."

Selima totteli. Naisparka oli kuihtunut varjoksi entisestään sen jälkeen kun hänen miehensä oli jäänyt työttömäksi. Hänen kauniit kasvonsa olivat lakastuneet ja hän käveli kuin vanhus, vaikka hän oli aina kantanut vanhaa sariaan arvokkaasti ja ryhdikkäästi. Vain hänen vatsansa oli yhä suuri ja komea, ja siitä hän oli ylpeä. Se oli hänen ainoa aarteensa. Kahden kuukauden kuluttua hän synnyttäisi uuden lapsen.

Mumtaz Bibi oli valmistanut kaksi kupillista maitoteetä ja laittanut tarjolle makeita leivonnaisia. Hän pyysi vierastaan istumaan sängylleen.

"Oletko ajatellut pitää lapsen?" hän kysyi yllättäen. "Jos myyt sen minulle, voimme tehdä hyvät kaupat."

"Ettäkö möisin lapseni teille?" Selima änkytti tyrmistyneenä.

"Et lastasi", matroona kiirehti korjaamaan, "vaan tuon mikä sinulla on nyt vatsassa. Ja varsin mukavan summan sinä siitä saisit. Kaksituhatta rupiaa."

Mumtaz oli varoissaan, sillä hän harjoitti uusinta Kalkutan luvattomista ammateista: hän välitti ihmissikiöitä. Kaupan olivat panneet alulle kansainväliset ostajat, joiden verkosto ulottui kaikkialle kolmanteen maailmaan. He hankkivat lääketehtaiden laboratorioille ja geenitutkimuslaitoksille ihmissikiöitä tieteellistä työtä tai nuorentavien tuotteiden valmistusta varten. Kysyntä oli synnyttänyt tuottoisan salakaupan, jonka keskuksiin Kalkutta kuului.

Mumtaz vaihtoi sävynsä äidilliseksi. "Mietihän asiaa hiukan, tyttöseni. Sinulla on jo kolme lasta. Miehesi on työtön eikä teillä kuulemma riitä ruokaa pöytään joka päiväksi. Kannattaakohan ottaa uutta suuta ruokittavaksi. Kahdellatuhannella rupialla täyttää sen sijaan lautasen riisillä monta kertaa."

"Mitä mieheni sanoo, jos tulen kotiin mukanani kaksituhatta rupiaa mutta ilman. . .?"

Mumtaz Bibi hymyili tietävästi.

"Et saisikaan koko summaa kerralla vaan vähitellen. Miehesi ei huomaa mitään, ja sinä saat perheelle syötävää."

Sitten naiset hyvästelivät.

Ehdotus vaivasi Seliman mieltä koko päivän ja seuraavan yön. Jokainen kohdussa tuntuva liikahdus oli kuin vastalause hirvittävää kauppaa vastaan. Yöllä Selimaa kuitenkin piinasivat toiset äänet. Hänen kolmen lapsensa nälkäinen itku. Aamulla hän teki päätöksensä: vastedes lapset eivät itkisi. Luovutus sovittiin tehtä-

väksi kahden päivän päästä. Lääkärin vastaanotto, jonne välittäjä vei Seliman, ei juuri ansainnut klinikan nimeä. Siihen kuului yksi väliverholla jaettu huone. Etuosa oli varattu potilaiden tutkimusta, takaosa toimenpiteitä varten. Leikkausvarustus oli alkeellinen: teräspöytä, neonputki katossa, hyllyllä pullollinen spriitä, toinen eetteriä.

Selima lysähti istumaan ainoalle jakkaralle. Hän oli täysin apaattinen. Miehustan ja ihon välissä tuntuivat ensimmäiset setelit: kolmekymmentä rupiaa jotka riittivät kolmeentoista riisikiloon. "Illalla Mahbub ja lapset saavat ruokaa", hän ajatteli.

Paikalle hankittu kirurgi oli noin viisikymmenvuotias otsalta kaljuuntuva mies. Hän käski Seliman käydä pitkäkseen pöydälle ja teki tutkimuksen. "Mikä teitä viivyttää?" kärsimätön ostaja kyseli hänen takanaan.

Kirurgi otti lääkärinlaukkunsa esiin, puki ylleen takin, kaatoi eetteriä isoon pumpulituppoon ja asetti sen Seliman nenän ja suun peitoksi ja tarttui veitseensä. Kahdenkymmenen minuutin kuluttua hän nosti sikiön kauppiaan käsiin.

Murhenäytelmä alkoi napanuoran katkaisusta. Seliman kohdusta purskahti punainen suihku. Sementtilattia peittyi hetkessä vereen. Kirurgi yritti turhaan tyrehdyttää verenvuodon. Hän kokeili pulssia. Seliman ranteessa tuntui enää heikkoja, säännöttömiä sykähdyksiä. Ovi kolahti. Kauppias oli poistunut saaliineen. Mumtaz Bibi seurasi esimerkkiä siepattuaan ensin kolmekymmentä rupiaansa uhrinsa miehustan alta. Kirurgi peitti Seliman ruumiin sarilla. Sitten hän riisui verisen takkinsa ja meni menojaan.

Seliman seuraan jäi vain "klinikan" ainoa työntekijä, pieni äijänkäppyrä, jolla oli paksut kulmakarvat ja iso kotkannenä. Hän tiesi hyvän osoitteen. Nimettömät ruumiit leikeltiin siellä luurangoiksi, jotka myytiin maasta ulos.

Paul Lambert oli hankalassa tilanteessa. Hänen turistiviisuminsa oli vanhentunut jo kauan sitten, ja kaikki yritykset pysyvän oleskeluluvan hankkimiseksi olivat valuneet hukkaan. Suurin este oli loppujen lopuksi hänen asuinpaikkansa. Yksikään virkamies ei halunnut uskoa, että maailman vauraimpiin kuuluvan maan kansalainen jakaisi vapaaehtoisesti ja omaksi ilokseen slummiasukkaiden kurjuuden ja puutteen. Hänellä täytyi olla muita syitä.

Niinpä Lambertin oven taakse saapui eräänä kauniina aamuna neljä Kalkutan poliisilaitoksen eurooppalaisittain pukeutunutta si-

viiliasuista rikospoliisia. Poliisien tulo aiheutti kiihtymystä. Tieto levisi hetkessä koko naapurustoon. Kymmeniä ihmisiä kiirehti paikalle. Jotkut olivat ottaneet kättä pidempää mukaansa siltä varalta että poliisit yrittäisivät viedä isonveljen pois.

Joukon johtaja riisui hyvien tapojen mukaan sandaalinsa ennen kuin astui sisään. Hänellä oli pulleat posket ja betelin punaamat hampaat. Paidantaskusta pisti kolme kuulakynää.

"Täälläkö te asutte?" hän kysyi yrmeällä äänellä ja vilkaisi ympärilleen paljonpuhuvasti.

"Täällä."

Poliisi huomasi pyhän käärinliinan kuvan. Hän meni lähemmäs epäluuloisen näköisenä.

"Kuka tuo on?"

"Minun herrani."

"Teidän isäntännekö?"

"Voihan sen niinkin sanoa", Paul Lambert myönsi tahtomatta mutkistaa asioita.

Poliisi ei ollut selvästi leikinlaskutuulella.

"Missä teidän tavaranne ovat?" hän tiukkasi.

Paul Lambert näytti erään kristityn perheen lainaamaa metallikantista matkalaukkua, jossa hän säilytti ehtoollistarpeita, pientä lääkevarastoaan ja vähäisiä vaatteitaan. Etsivä penkoi laukun sisältöä. Torakat vilistivät joka suuntaan.

"Tässäkö kaikki?" poliisi ihmetteli.

"Muuta en omista."

Miehen ilme oli niin epäuskoinen, että Lambertia säälitti ja hänen teki mieli pyytää köyhyyttään anteeksi.

Poliisi otti taskustaan muistikirjan ja ryhtyi piirtämään kuvaa huoneesta. Siihen meni kauan, sillä yksikään kynä ei toiminut kunnolla. Sitten sattui yllättävä keskeytys. Naapurit olivat kiidättäneet sanan Bandonalle, joka syöksähti sisään. Hänen vinot silmänsä salamoivat. Hän tarttui poliisia käsivarresta ja talutti miehen ovelle.

"Menkää ulos!" assamilaistyttö huusi. "Tämä mies on Jumalan lähettämä köyhä. Jumala rankaisee teitä, jos kiusaatte häntä."

Poliisi hämmästyi niin, ettei edes yrittänyt vastustella. Kuja oli täynnä ihmisiä.

"Bandona on oikeassa!" joku huusi. "Jättäkää meidän isoveljemme rauhaan."

Poliisi tuntui olevan pyörällä päästään. Lopulta hän kääntyi pappiin päin, liitti kätensä intialaiseen tervehdykseen ja sanoi: "Suokaa

anteeksi. Maalleni on suuri kunnia saada ottaa vastaan teidänlaisianne pyhiä miehiä.”

Ulkoapäin rautatienvarteen asettunut pieni siirtokunta näytti aivan samanlaiselta kuin muutkin slummikorttelit. Samat neliömäisen pihan ympärille rakennetut hökkelit, samat pyykit katoilla kuivumassa, samat haisevat avoviemärit. Se oli kuitenkin erityinen, eristetty yhteisö. Siellä elivät Ilon kaupungin kuusisataa spitaalista. He saivat kyllä kulkea vapaasti, mutta sanaton laki kielsi heitä menemästä terveiden taloihin tai pihoihin. Pyytäessään kantamaan itsensä Paul Lambertin luo jalaton Anvar oli rikkonut tätä sääntöä ja vaarantanut henkensä. Monia oli jo lynkattu joko pahan silmän tai tartunnan pelosta. Intialaiset antavat spitaalisille almuja parantaakseen karmaansa, mutta pitävät tautia jumalien rangaistuksena.

Paul Lambert tiesi, että Anvar, jonka tauti oli kehittynyt hyvin pitkälle, kärsi valtavia tuskia. Häntä ei voinut enää auttaa, sillä koko hermosto oli jo spitaalin saastuttama. Kun tuskat kasvoivat sietämättömiksi hän kuljetutti itsensä papin luo saamaan morfiinipistosta. Tämän oli onnistunut hankkia muutama ampulli tuota tehokasta kivunlievittäjää kaikkein pahimpia tapauksia varten.

Kerran Anvar tuli lankkurattaillaan Lambertia vastaan huolestuneen näköisenä.

”Mikä hätänä?” Lambert kysyi.

”Eihän minulla mitään hätää ole, mutta naapurillani Saidilla on. Tulisit katsomaan häntä.”

Paul Lambert lupasi tulla iltapäivällä.

Se oli pelottava matka. Lambert tunsi tulleensa kauhukabinettiin. Maassa tai saastaisilla vuoteilla virui luurangoksi laihtuneita märkähaavaisia raukkoja. Näky oli mieltäkääntävä mutta haju vielä hirveämpi. Roskien ja jätteiden seassa leikkivät iloisesti nauravat lapset kuulapeliä.

Anvarin ystävä Said oli alle nelikymmenvuotias. Hänellä ei ollut enää käsiä eikä jalkoja. Spitaali oli syövyttänyt hänen nenänsä ja silmänsäkin. Anvar esitteli vieraan. Said käänsi sokeat kasvonsa pappiin päin. Lambertista tuntui että hän hymyili.

”Isoveli Paul! Eihän sinua olisi pitänyt vaivata minun takiani. Voin aivan hyvin.”

Lambert tarttui Saidin kädentynkään ja tarkasteli sitä lähempää. Haava oli visvainen ja vihertävä. Luu paistoi esiin ja sen ympärillä kihisi kärpäsentoukkia. Pappi puhdisti haavan parhaansa mukaan,

sitoi kääreen sen suojaksi, etsi kovasta halkeilleesta ihosta suonen ja antoi morfiinipistoksen. Enempää hän ei voinut tehdä.

Saidin lähellä makasi nainen huojuvalla sängyllä vauva vierellään. Lapsi, komea poika, heilutteli pulleita käsivarsiaan. Lambert kumartui ja otti lapsen syliinsä. Hän yllättyi miten terhakasti pieni käsi tarttui hänen peukaloonsa.

”Vahva poika tästä tulee”, Lambert sanoi muistamatta, että Intiassa lapsen kehumisen pelättiin tuottavan onnettomuutta.

Nainen käänsi katseensa pois. Lambert kuvitteli hänen loukkaantuneen. Hän meni lähemmäs ja tarjosi lasta äidille. Nainen ei tehnyt elettäkään ottaakseen lapsen vastaan. Hän itki. Vihdoin hän työnsi sivuun lakanan, joka oli peittänyt hänet leukaan asti. Hänellä ei ollut enää sormia. Lambert laski lapsen varovasti äidin kainaloon. Sitten hän liitti kätensä yhteen intialaisten tavalla, kumarsi ja meni ulos hämmennyksestä sanattomana.

Kujalla odotti rampojen, sokeiden, käsipuolten, jalkapuolten joukko. Kaikki olivat kiiruhtaneet katsomaan isoaveljeä, joka oli uskaltautunut heidän loukkoonsa.

Anvar vei vieraan naapuripihaan, missä katusoittajat pitivät hänelle konsertin huiluillaan ja tamburiineillaan. Mitä pidemmälle he menivät, sitä enemmän väkeä kerääntyi. Anvar kulki edellä, lykki lankkurattaitaan kahta tarmokkaammin, sillä hän oli ylpeä saadessaan opastaa isoveli Paulia.

”Tule tänne istumaan”, Anvar sanoi ja osoitti juuttisäkkimattoa, jonka muuan nainen oli levittänyt valmiiksi yhdelle pihalle.

Lambertin molemmin puolin asettui spitaalisia. Silloin hänelle valkeni, että hänet oli kutsuttu aterialle.

Lambert oli kuvitellut tottuneensa kaikkeen kurjuuteen, mutta hän ei voinut mitään sille, että häntä inhotti ajatus syödä samassa pöydässä kuin kaikkein rujoimmat hänen veljistään. Miten paljon minulta vielä puuttuu rakkautta! Miten pitkä matka minulla on vielä kuljettavana! hän ajatteli. Hän kätki vaivautuneisuutensa niin hyvin kuin taisi, ja pian isäntien lämmin vieraanvaraisuus pyyhki sen pois kokonaan. Naiset kantoivat syöjien eteen höyryävää riisiä ja karrilla maustettuja vihanneksia, ja ateria alkoi. Lambert yritti unohtaa sormettomat kädet, jotka tavoittelivat riisipalloja ja kurpitsanpaloja. Hänen isäntänsä tuntuivat olevan onnesta ja kiitollisuudesta tolaltaan. Yksikään ulkomaalainen ei ollut tätä ennen halunnut osallistua heidän ateriaansa. Nämä spitaaliset tarvitsivat rakkautta muita kipeämmin. He olivat paarioita paarioiden joukossa.

Vaikka Lambert tunsikin myötätuntoa, häntä suututti että ihmiset päästivät itsensä niin toivottomaan kuntoon. Spitaali ei ole tappava sairaus. Jos sitä hoidetaan ajoissa, se parantuu helposti ja ilman jälkitauteja. Sinä päivänä, julmasti runnellut ihmiset silmiensä edessä, hän teki päätöksen. Hän perustaisi Ilon kaupunkiin kodin spitaalisille. Oikean hoivapaikan jossa olisi taudin hoitoon perehtyneitä asiantuntijoita.

Seuraavana päivänä Paul Lambert matkusti Etelä-Kalkuttaan esittämään suunnitelmansa ainoalle ihmiselle, jonka avulla sen kykenisi toteuttamaan.

Kuin aurinkoon kurottautuva kukka Kalin temppelin kupoli kohoaa kujien, porvaristalojen, hökkeleiden, myymälöiden ja pyhiinvaeltajien levähdyspaikkojen sekamelskasta. Hindulaisuuden pääpaikka, Kalkutan suosituin pyhäkkö, on rakennettu lähelle erästä Gangesjoen haaraa, jonka rannalla vainajat poltetaan. Uskovien massat tungeksivat yötä päivää sen harmaiden seinien sisällä ja ympärillä.

Vastapäätä temppeliä on pitkä matala rakennus, jonka ikkunoita suojaavat pitsimäiset kipsikoristeet. Komeasta veistoksin koristellusta pylväskatoksesta sisään johtava ovi ei ole koskaan lukossa. Se on auki jokaiselle kaikkina vuorokauden aikoina. Puisessa kilvessä lukee englanniksi ja bengaliksi: "Kalkutan kaupunki – Nirmal Hridaj (Puhtaan sydämen talo) – Hoivakoti hyljätyille kuoleville".

Paul Lambert kiipesi muutamat porrasaskelmat ja meni rakennuksen sisäpuolelle. Pitkässä hämärässä salissa leijui lemu, jota desinfiointiainekaan ei pystynyt peittämään. Seinällä oli kehystetty mietelause. Se oli hinduruno. Lambert luki sen äänen:

Jos sinulla on kaksi leipäpalaa,
anna toinen köyhille,
myy toinen ja osta hyasintteja
sieluasi ravitsemaan.

Lambert erotti kolme ohuilla vihreillä patjoilla varustettua pukkisänkyriviä. Rivien välissä liikkui äänettömiä hahmoja. Vuoteilla makasi laihoja kuolemaa tekeviä miehiä mikä missäkin asennossa. Toinen samanlainen sali oli varattu naisille. Lambert aisti heti paikassa vallitsevan suuren rauhan. Sinne kerätyt onnettomat olivat päässeet ahdistuksen, yksinäisyyden, hylkäämisen, osattomuuden piinasta. He olivat löytäneet rakkauden ja rauhan.

Puhtaan sydämen talon satakymmenen hoidokkia saivat kiittää rauhastaan väsymätöntä pikkuista naista, jonka Paul Lambert näki salin perällä kuolevan miehen vuoteen ääressä. Koko maailma alkoi tuntea nimeltä valkoiseen sinireunaiseen sariin pukeutuneen pyhimyksen, joka keräsi Kalkutan kaduilta hylättyjä lapsia ja yksinäisiä kuolevia. Hän oli äiti Teresa.

Agnes Bojaxhiu syntyi Skopjessa Jugoslaviassa. Hänen vanhempansa olivat albanialaissyntyisiä, isä varakas urakoitsija. Agnes kiinnostui jo varhain Intian lähetyssaarnaajien elämästä. Kahdeksantoistavuotiaana hän otti nimen Teresa ranskalaisen pyhimyksen mukaan ja liittyi Loreton nunnakuntaan. Tammikuun 20. päivänä 1931 hän tuli höyrylaivalla Kalkutan satamaan. Seitsemäntoista vuotta hän opetti maantiedettä bengalilaisten porvarien tytöille yhdessä Kalkutan hienoimmista luostareista. Matkustaessaan vuonna 1946 junalla Himalajan rinteellä sijaitsevaan Darjeelingiin hän kuuli kutsun. Jumala käski hänen muuttaa mukavasta luostarista köyhistä köyhimpien pariin. Anottuaan paavilta lupaa hän pukeutui vaatimattomaan valkoiseen sariin ja perusti nunnajärjestön, jonka tehtävänä oli lievittää köyhien ja osattomien hätää.

Puhtaan sydämen talo, jonne Lambert oli saapunut, oli saanut alkunsa äiti Teresaa syvästi koskettaneesta tapauksesta.

Heinäkuussa 1952 monsuunisateet jymisivät kalkuttalaisten niskaan kuin maailmanloppu olisi tullut. Kumara hahmo kulki rankkasateessa sairaalan pihamuurien viertä. Äkkiä kulkija kompastui vesilammikossa viruvaan vanhaan naiseen. Naisen rinta kohoili hädin tuskin. Rotat olivat kalunneet hänen varpaansa luuhun asti. Äiti Teresa nosti naisen syliinsä ja lähti kiiruhtamaan sairaalaan päin. Hän etsi päivystysoven, meni sisään ja laski kuolevan paareille. Kohta ilmestyi vahtimestari hänen viereensä. "Viekää tuo ihminen heti pois", mies komensi. "Täällä ei voida tehdä mitään hänen hyväkseen."

Äiti Teresa nosti naisparan syliinsä. Hän tiesi lähistöllä toisen sairaalan ja lähti sinne juoksujalkaa, suojattiaan tyynnytellen. Äkkiä hän kuuli rahisevan hengenvedon. Sairas jäykistyi hänen sylissään. Oli liian myöhäistä. Hän laski taakkansa maahan ja sulki naisparan silmät, teki ristinmerkin ja rukoili hetken vainajan vierellä. "Täällä kohdellaan koiriakin paremmin kuin ihmisiä", hän ajatteli.

Seuraavana päivänä äiti Teresa meni kaupungintalolle ja ryhtyi piirittämään virastoja. Valkosarisen eurooppalaisen nunnan sinnik-

kyys herätti hämmästystä. Yksi apulaiskaupunginjohtajista otti hänet vastaan.

"On häpeällistä että tämän kaupungin asukkaat joutuvat kuolemaan kadulla", äiti Teresa pauhasi. "Hankkikaa minulle paikka jossa voin auttaa kuolevia kohtaamaan Herran arvokkaasti ja rakkauden keskellä."

Pari päivää myöhemmin kaupunki antoi hänen käyttöönsä entisen hindupyhiinvaeltajien levähdyspaikan, joka sijaitsi suuren Kalin temppelin lähellä. Äiti Teresa riemuitsi. Kun valkosariset ristiinnaulitunkuvilla koristautuneet sisaret ilmaantuivat Kalin palvonnalle pyhitettyyn kortteliin, he herättivät aluksi uteliaisuutta. Pian puhdasoppiset hindut alkoivat kuitenkin ärsyyntyä. Huhuttiin että äiti Teresa ja sisaret yrittivät käännyttää kuolevia kristinuskoon. Sattui välikohtauksia. Kerran ropisi tiili- ja kivisade kadulta kerättyjä kuolevia tuovan ambulanssin kylkiin. Äiti Teresa heittäytyi polvilleen mielenosoittajien eteen. "Tappakaa minut!" hän huusi ja kohotti kätensä kuin ristille. "Niin pääsen nopeammin taivaaseen!"

Se teki vaikutuksen ja väki perääntyi. Kiihotus kuitenkin jatkui. Lähetystöt kävivät vaatimassa poliisipäälliköltä, että "ulkomaalainen nunna" ajettaisiin pois. Poliisipäällikkö lupasi täyttää pyynnön, mutta päätti ensin käydä itse paikan päällä. Hän meni kuolevien hoivakotiin ja näki äiti Teresan sairasvuoteen ääressä. Luurangon laiha mies oli juuri tuotu kadulta. Mies oli sanoinkuvaamattoman likainen ja hänen paisuneet jalkansa olivat täynnä märkiviä haavoja. "Miten hän kykenee tuohon?" poliisi mietti. Äiti Teresa puhdisti ja sitoi kauheat haavat, puhui lempeästi onnettomalle, vakuutti että tätä rakastettiin, ettei ollut mitään hätää, ettei tarvinnut pelätä. Kuolevan kasvoille levisi outo rauha. Poliisipäällikkö tunsi hämmentyvänsä. Silloin äiti Teresa tarjoutui esittelemään taloa.

"Kiitos, mutta siitä on turhaa vaivaa", poliisipäällikkö sanoi.

Porrastasanteella odottivat nuoret intoilijat.

"Lupasin häätää tämän ulkomaalaisen naisen alueelta", poliisipäällikkö sanoi, "ja pidän kyllä lupaukseni. Mutta vasta kun olette taivuttaneet äitinne ja sisarenne tulemaan hänen tilalleen."

Asia ei silti ollut loppuun käsitelty. Kiihkomielisimmät viskelivät edelleen kiviä. Eräänä aamuna äiti Teresa näki ihmisjoukon Kalin temppelin edessä. Hän meni lähemmäs. Maassa makasi mies, yksi temppelin papeista. Kukaan ei uskaltanut koskea häneen – hänellä oli kolera. Äiti Teresa kumartui, nosti brahmaanin syliinsä ja kantoi miehen hoivakotiin. Hän hoiti pappia yötä päivää. Mies pelastui. Kerran tämä sitten huudahti: "Olen palvonut kivistä Kalia kolmekymmentä vuotta. Nyt palvon Kalia, joka on lihaa ja luuta."

Tieto äiti Teresan uroteosta levisi kaupunkiin. Ambulanssit ja poliisiautot toivat joka päivä lastin kurjia hänen ja sisarten luo. Pienet valkosariset sisaret saivat kulkea rauhassa.

Yksinään kuolemaan jätettyjen ihmisten auttaminen oli äiti Teresalle vasta ensimmäinen etappi. Olihan eläviäkin: vastasyntyneet joita päivittäin löytyi jätekasoista, katuojista, kirkonportailta. Šišu Bhavan eli Lasten talon ensimmäinen asukki, sanomalehtikäärössä jalkakäytävällä lojunut vauva, saapui 15. helmikuuta 1953. Lapsi painoi hädin tuskin puolitoista kiloa. Sitä oli syötettävä nenäletkulla. Äiti Teresa ei antanut periksi. Hän saavutti ensimmäisen voittonsa uudessa rakkauden ja laupeuden satamassa. Pian kehdoissa ja leikkikehissä oli kymmeniä lapsia. Uusia tuli viisi tai kuusi päivässä. Äiti Teresan ystävät, nunnasisaret ja rippi-isä huolestuivat. Mistä elanto niin suurelle joukolle? Kuolevien kodin onnettomat mukaan lukien ruokittavana oli monta sataa suuta. Äiti Teresa vastasi kysymykseen valoisasti hymyillen: "Herra huolehtii!"

Ja niin tapahtui. Avustuksia virtasi. Rikkaat lähettivät autonkuljettajansa tuomaan täyden lastin riisiä, vihanneksia, kalaa.

Oman onnensa varaan jätettyjen kuolevien ja lasten jälkeen olivat vuorossa ihmisistä kurjimmat, spitaaliset. Laupeuden enkeli pystytti rautatieyhtiön luovuttamalle maakaistaleelle vaatimattoman aaltopeltikattoisen tiilirakennuksen. Hän sijoitti sinne vaikeimmat tapaukset, toi joka päivä sidetarpeita, lääkkeitä, lohdutusta. Pian tämän rakkauden keitaan ovella tungeksi kymmeniä, satoja rampoja. Se oli vasta alkua. Äiti Teresa lähetti intialaisia sisaria liikkuvien lääkitysasemien mukana kaikkialle kaupunkiin. Laupeuden lähettiläiden tunnuksin varustetut valkoiset pakettiautot partioivat valtavaa aluetta vieden apua kaikkein köyhimmille.

Paul Lambert toivoi että muutama sisar voisi tulla käynnistämään pienen spitaalisiirtolan, jonka hän aikoi perustaa Ilon kaupungin vanhaan koraanikouluun. Hän oli tullut esittämään asian äiti Teresalle.

Lambert kulki sänkyjen välissä ja näki äiti Teresan pesemässä nuorta miestä, joka oli laiha kuin natsien keskitysleireistä löytyneet elävät ruumiit. Äiti vaistosi jonkun seisovan takanaan ja kääntyi. Hän huomasi papin ristin.

"Mitä voin tehdä hyväksenne, isä?" hän kysyi nöyrästi.

Paul Lambert esittäytyi.

"Olen tainnut kuulla teistä!" nunna sanoi lämpimästi.

"Tulin pyytämään teiltä apua."

"Minultako?" äiti Teresa osoitti kattoa. "Apua on pyydettävä Jumalalta. Minä olen arvoton."

Paul Lambert kertoi suunnitelmastaan.

"Totta kai saatte sisaret", äiti Teresa sanoi hauskalla englannillaan, jossa tuntuu slaavilainen ja bengalilainen korostus. "Te teette Jumalalle mieluista työtä. Lähetän kolme sisarta, jotka ovat tottuneet hoitamaan spitaalisia." Hän katseli makaavien ihmisten täyttämää salia ja lisäsi: "Heiltä saa moninkertaisesti sen minkä antaa."

Äiti Teresan luokse tuli nuori sisar, joka sanoi jotain hiljaisella äänellä. Häntä tarvittiin muualla. "Näkemiin, isä. Tulkaa pitämään meille aamumessu lähipäivinä."

Paul Lambert tunsi mielensä hämmentyneeksi. "Ollos siunattu, Kalkutta, sillä sinun kurjuudestasi sikiää pyhimyksiä."

Valot ja äänitorvet ohjaustangossa, isot punaisen ja vihreän kirjavat pyörät, hopeisena välkähtelevä bensiinitankki ja pantterinnahalla päällystetty istuin – moottoripyörän varustus oli kuin suoraan elokuvista. Sen ajaja pärisytti pitkin Ilon kaupungin lokaisia kujia yllään tiukat nahkahousut, paksupohjaiset kengät ja silkkipaita. Kaikki tunsivat vantteran mustalasisen nuoren miehen, joka jakeli tervehdyksiä ja hymyjä kuin poliitikko vaalikiertueella. Hän oli Ašoka, paikallisen mafiapomon vanhin poika.

Ilon kaupungissa oli seitsemänkymmentätuhatta asukasta mutta ei kaupunginjohtajaa, tuomareita eikä poliisikuntaa. Tyhjiön oli pian täyttänyt mafia, joka nyt hallitsi, johti, rahasti ja jakoi oikeutta. Kukaan ei asettanut sen valtaa kyseenalaiseksi. Mafiaan kuului monta kilpailevaa perhettä, mutta vaikutusvaltaisin "kummisetä" oli noin kuusikymmenvuotias paksuja silmälaseja käyttävä hindu. Hän asui poikineen, vaimoineen ja klaaneineen valtavassa nykyaikaisessa nelikerroksisessa talossa toisella puolen Delhin valtatietä. Hänen nimensä oli Kartik Babu Šivan pojan, sodanjumalan mukaan.

Hän omisti slummin salakapakat. Hän valvoi myös huumekauppaa ja prostituutiota. Lisäksi hän saattoi kerskua olevansa Anand Nagarin suurimpia kiinteistönomistajia. Vuokralaisensa hän oli valinnut taiten. Pakolaisperheiden sijasta hän oli ottanut mieluummin lehmiä ja vesipuhveleita. Suurin osa Ilon kaupungin kahdeksantuhannen sarvipään navetoista oli hänen. Tämä eläinlauma, jota saa-

tiin kiittää lemuista, miljoonista kärpäsistä ja avoviemäreihin päiväittäin valuvista lantavesivirroista, oli peräisin siltä ajalta jolloin kaupunki oli häätänyt navetat keskustasta hygieenisyyssyistä. Oli mainostettu suureen ääneen, että Kalkutan liepeille perustettaisiin meijereitä. Pelkiksi puheiksi se kuitenkin jäi; eläimet sijoitettiin vain Ilon kaupunkiin. Kummisetä keräsi operaatiosta suurimman hyödyn: oli paljon edullisempaa pitää vuokralaisena lehmää kuin yhdeksänhenkistä perhettä. Kuten Kartik Babu sanoi: "Sama tila ja sama vuokra eikä kukaan valita."

Kaikki tiesivät että kummisedällä oli muitakin tulolähteitä. Hän valvoi verkostoa, joka osti ja myi edelleen rautatievaunuista varastettua tavaraa. Sen lisäksi hän keräsi huomattavat tulot riistämällä armottomasti Anand Nagarin spitaalisia. Hänelle ei riittänyt että suurin osa heistä maksoi hänelle vuokraa kurjista hökkeleistään, vaan hän vaati jokaiselta päivittäin yhden tai kaksi rupiaa "suojelusta" ja oikeudesta kerjätä aseman liepeillä. Ilman vaikutusvaltaisten poliitikkojen tukea kummisetä ei olisi voinut harjoittaa vapaasti kiristystoimiaan. Huhuttiin että hän avusti hallitsevaa puoluetta avokätisesti ja oli sen innokkain ääntenkerääjä. Ilon kaupungin vaaliliput aina spitaalisten kädentyngissään pitelemiä myöten olivat osa hänen pimeitä kauppojaan.

Ilon kaupungin asukkaat olivat sopeutuneet tilanteeseen hämmästyttävän hyvin. Koska muuta kiistämätöntä auktoriteettia ei ollut, turvauduttiin usein kummisetään, josta tuli vääryyksien korjaaja. Yleensä hän ei tietenkään puuttunut itse asioihin vaan siirsi tehtävän esikoiselleen Ašokalle tai jollekin klaaninsa jäsenelle. Narut olivat kuitenkin hänen käsissään. Hän oli herra ja valtias.

Kummisedän pojan moottoripyörän ilmestyminen Paul Lambertin oven ulkopuolelle aiheutti melkoisen hälinän. Huhut alkoivat heti kiertää: "Kummisetä hankkii riitaa isoveli Paulin kanssa. . . Kummisetä haluaa ajaa isän pois. . ."

Aluksi näytti siltä että ihmiset hätäilivät turhaan. Mafiapomon sanansaattaja kumartui papin edessä maahan yhtä kunnioittavasti kuin olisi tervehtinyt Kali-jumalatarta. "Isä pyysi minua välittämään teille kutsunsa", poika sanoi. "Hän keskustelisi mielellään eräästä pikku asiasta. Aivan vähäpätöisestä."

Lambert tiesi, ettei mikään ollut vähäpätöistä mafian kummisedälle. Hän katsoi parhaaksi olla mutkistamatta tilannetta. "Selvä. Minä lähden mukaan."

Ašoka heilutti torjuvasti nahkahansikkaiden verhoamia käsiään.

"Ei vielä! Ei isän luo voi mennä mihin hyvänsä aikaan. Hän odottaa teitä huomenna kello kymmeneltä. Minä tulen hakemaan."

Matka Ilon kaupungin halki perintöprinssin pärisevän isokuutioisen moottoripyörän kyydissä torvet räikyen oli Paul Lambertille hupaisa kokemus. Hän mietti millaiseksi kunnon kirkkoherran naama mahtaisi venähtää jos tämä näkisi hänet. Siinä riittäisikin puimista!

Anand Nagarin kummisetä otti ranskalaisen vastaan kuin kuningas. Hänen asuntonsa oli oikea palatsi. Oven edustalle oli pysäköity kolme radioantennein ja ikkunaverhoin varustettua henkilöautoa sekä useita moottoripyöriä, jotka olisivat kelvanneet vaikka valtiovieraan poliisisaattueeseen. Pohjakerroksen aulasta päästiin suureen huoneeseen, jossa oli iso itämainen matto ja mukavia istumatyynyjä. Huoneen nurkkaa koristi pieni alttari lukuisine jumalankuvineen. Siellä täällä paloi suitsuketikku. Kummisetä istui valtaistuinta muistuttavalla leikkauksin koristellulla tuolilla, jonka puuosiin oli istutettu helmiäis- ja norsunluukuvioita. Hänellä oli valkoinen kalotti, pitkä valkoinen puuvillapaita ja musta samettiliivi. Paksut tummennetut linssit peittivät silmät näkyvistä, mutta tuuheiden kulmakarvojen kiivaat rypistykset kielivät mitä hän ajatteli.

Ašoka viittasi vierasta istumaan tyynylle hänen isänsä eteen. Turbaanipäiset palvelijat toivat teetä ja kylmää sitruunajuomaa sekä bengalilaisia leivonnaisia. Kummisetä tyhjensi juomapullon ja alkoi sitten naputella tuolinsa käsinojaa isolla topaasilla, joka koristi hänen etusormeaan.

"Tervetuloa talooni", hän sanoi kohteliaasti, "olkaa kuin kotonanne." Odottamatta vastausta hän rykäisi ja ruiskautti komean syljen oikean isonvarpaansa vieressä kiiltelevään kuparipyttyyn. Silloin Lambert huomasi että isännän sandaalien nauhat oli koristeltu jalokivin.

Yksi palvelijoista toi heille sikaaritarjottimen. Mafiapomo tarjosi Lambertille, mutta tämä kieltäytyi. Sitten hän valitsi itselleen sikaarin ja sytytti sen kiirettä pitämättä.

"Olen kuullut että olette pyytänyt pysyvää oleskelulupaa", hän sanoi viimein ja pölläytti ilmaan savupilven.

"Te olette asioista hyvin perillä", Lambert sanoi.

"Ilmoittakaa minulle jos viranomaisten vastaus sattuisi viipymään. Minulla on suhteita."

"Kiitoksia vain, mutta minä turvaan Herraan."

Kummisetä ei uskonut korviaan: joku uskalsi kieltäytyä hänen avustaan. Hän jatkoi vihjaavasti: "Olen kuullut outoja huhuja. . . Vaikuttaa siltä kuin aikoisitte perustaa Anand Nagariin spitaalikeskuksen. Onko se totta?"

"'Spitaalikeskus' on kovin suurellinen sana. Lähinnä on kyse lääkintäasemasta, jossa vakavimpia tapauksia voitaisiin hoitaa. Pyysin äiti Teresalta muutamaa sisarta avuksi."

Kummisetä loi pappiin ankaran katseen. "Teidän pitäisi tietää, että kukaan ei saa koskea Anand Nagarin spitaalisiin ilman minun lupaani."

"Miksette sitten kiireesti ryhdy auttamaan heitä? Apunne olisi hyvin tervetullutta."

Kummisedän kulmakarvat rypistelivät kiivaasti silmälasien yläpuolella. "Ilon kaupungin spitaaliset ovat olleet kaksitoista vuotta minun korkeassa suojeluksessani, mikä on heille äärettömän suuri onni. Ilman minua slummin asukkaat olisivat häätäneet heidät jo aikaa sitten." Hän kumartui ja hymyili Lambertille tietävästi. "Isä hyvä, oletteko miettinyt, miten naapurit mahtaisivat suhtautua 'lääkintäasemanne' potilaisiin?"

"Luotan veljieni armeliaisuuteen", Lambert vastasi.

"Vai armeliaisuuteen! Myötätunnon sijaan syntyisi kapina. Ihmiset tuikkaisivat asemanne tuleen ja lynkkaisivat spitaalisenne."

Paul Lambert puri hampaat yhteen ja jätti mieluummin vastaamatta. Varsinainen roisto mieheksi, hän ajatteli, mutta puhuu ilmeisesti totta.

Kummisetä sytytti sikaarinsa uudelleen ja imaisi savut pää takakenossa. "Ilmeisesti on vain yksi tapa estää hankaluudet. . ."

"Mikähän se olisi?"

"Että te teette suojelusopimuksen."

"Suojelusopimuksen!"

"Se maksaa teille vain kolmetuhatta rupiaa kuukaudessa. Meidän taksamme ovat yleensä paljon korkeammat. Mutta te olette Jumalan mies, ja meillä Intiassa kunnioitetaan pyhyyttä." Kummisetä taputti käsiään vastausta odottamatta. Ašoka tuli kiireesti heidän luokseen.

"Isä ja minä teimme ystävyyssopimuksen", mafiapomo ilmoitti tyytyväisen näköisenä. "Te voitte sopia tarkemmat ehdot."

Kummisetä oli ylhäinen mies. Hän ei vaivannut päätään pikkuasioilla.

Vasemmalla: Leijan lennätys on suosittu leikki.
Alhaalla vasemmalla: Tämä rikšanvetäjä ei ole viittäkymmentäkään. Poika on hänen ainoa aarteensa.

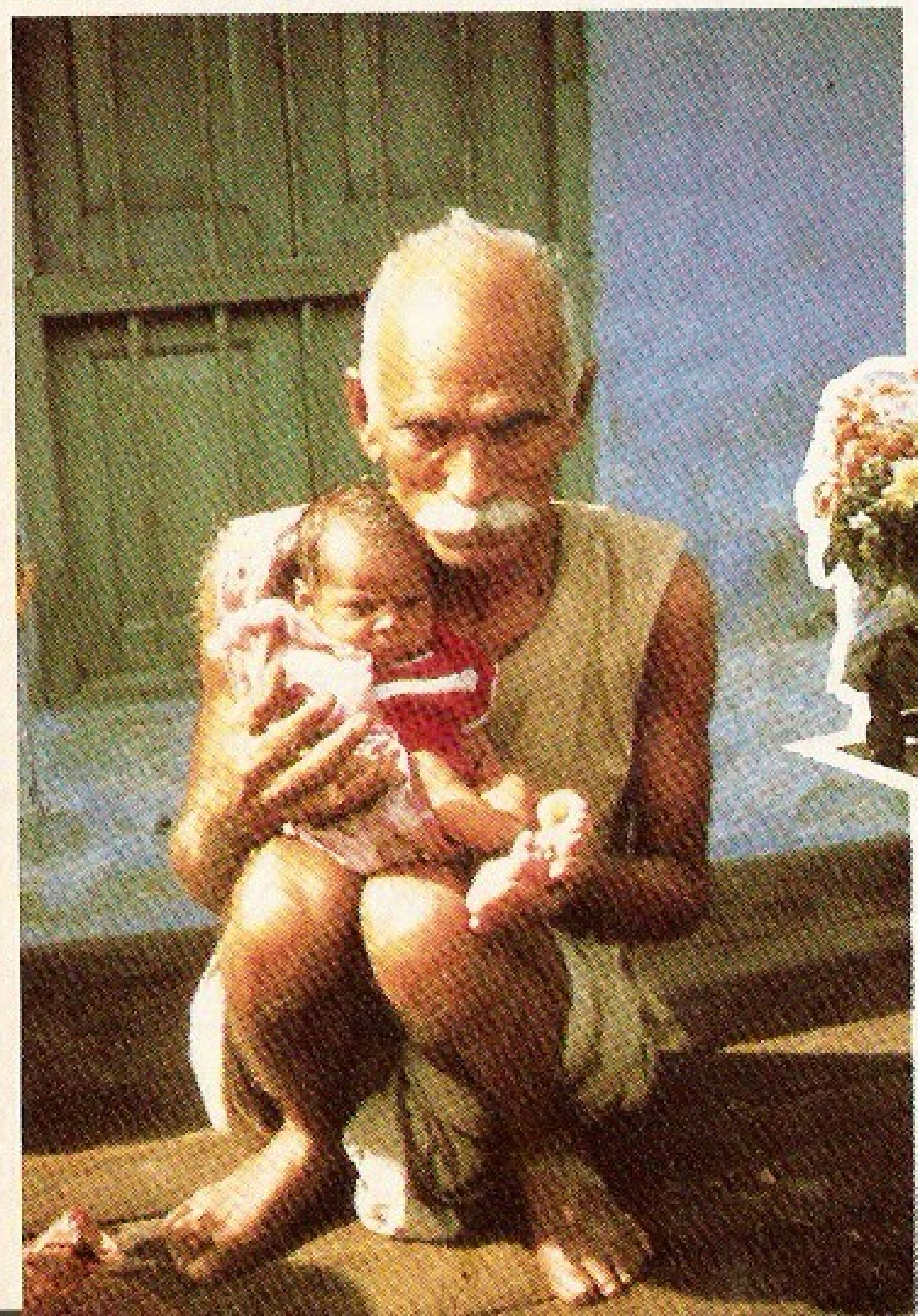

Alla: Hautajaissaatto matkalla polttopaikalle.

Yllä: Rikšat odottavat asiakkaita monsuunisateessa.
Vasemmalla: Äiti Teresa sisarineen huolehtii sadoista osattomista kuolevista.

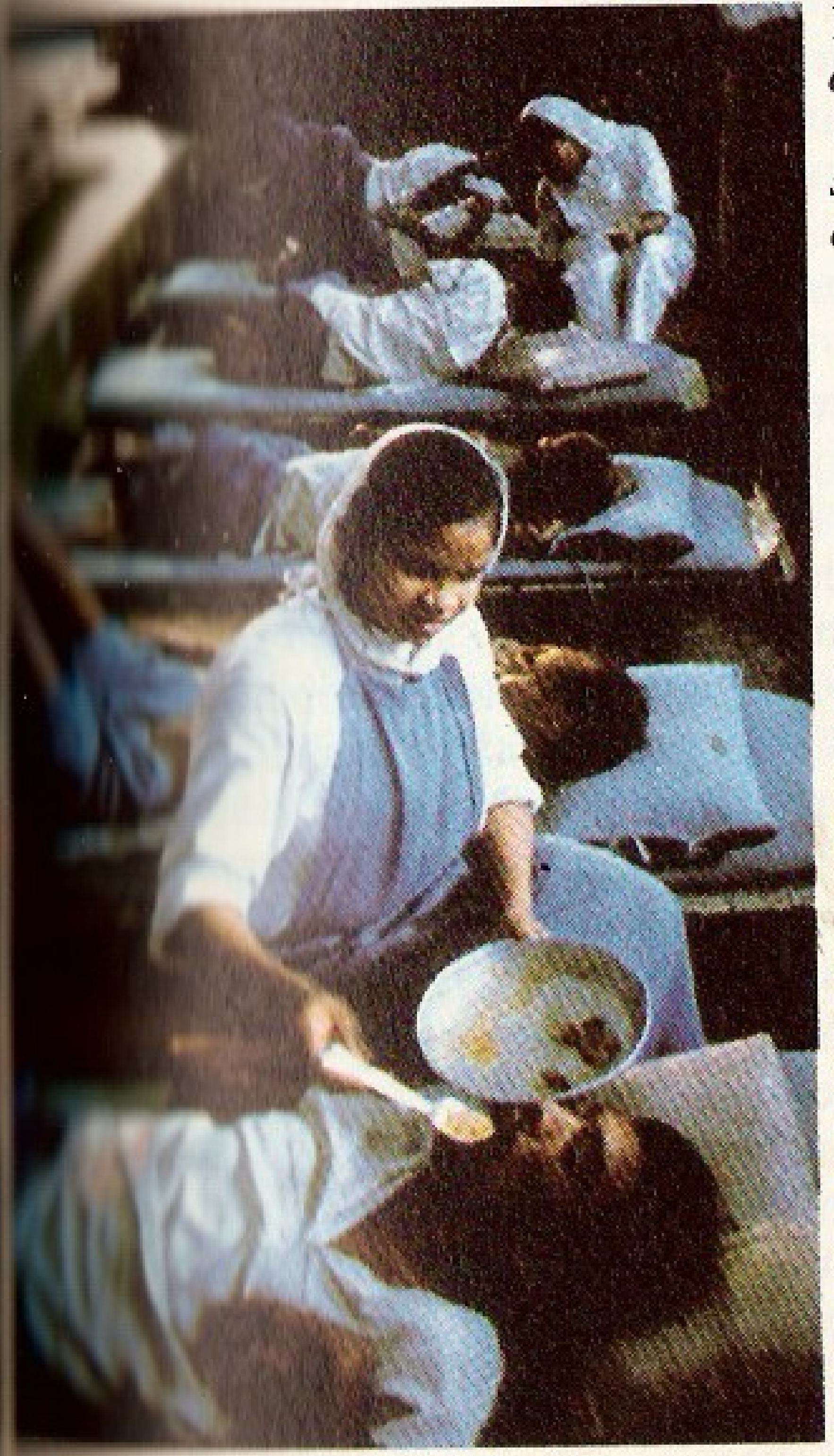

Alla: Lapset leikkivät kaupungin rapaisilla kujilla ja haisevissa avoviemäreissä.

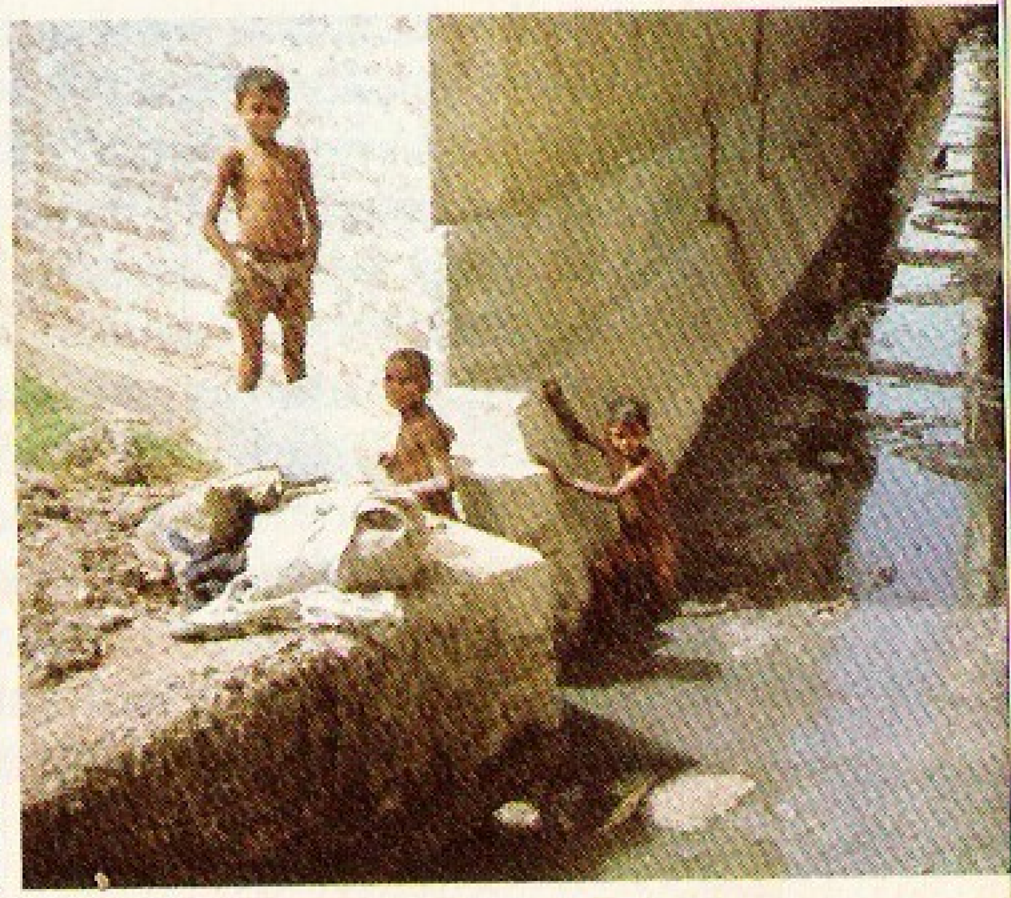

ILON KAUPUNGIN Naapuriapukomitean perustajat kokoontuivat illalla Paul Lambertin huoneeseen pohtimaan kummisedän uhkavaatimusta.

"Kummisedällä on valta mihin tahansa", vanha muslimi Saladdin sanoi. "Kannattaako tuikata ruutia tuleen rahan takia? Parasta maksaa vain."

"Kolmetuhatta rupiaa siitä oikeudesta että saa hoitaa spitaalisia!" Margareta tiuskaisi. "Pöyristyttävää."

"Summako sinua suututtaa vain periaate?" Lambert kysyi.

"Summa tietysti!"

Kaikki muut olivat samaa mieltä Saladdinin kanssa – muut paitsi Bandona. "Jumala kirotkoon sen paholaisen!" tyttö huudahti. "Me petämme kaikki vähäosaiset jos suostumme maksamaan rupiaakaan."

Lambert innostui. "Bandona on oikeassa", hän sanoi. "Täytyy ryhtyä vastarintaan, täytyy taistella. Nyt jos koskaan me voimme osoittaa Ilon kaupungin ihmisille, etteivät he ole yksin."

Kummisedän esikoisen pärisevä ajokki pysähtyi Lambertin huoneen eteen hyvissä ajoin seuraavana aamuna. Ašoka oli tullut keskustelemaan "sopimuksen" maksumuodollisuuksista. Tapaaminen oli kuitenkin lyhyt. Pappi ilmoitti vain nuorelle roistolle kieltäytyvänsä kunniasta. Ensimmäisen kerran joku uhmasi Ilon kaupungin mafiapäällikön arvovaltaa.

Viikkoa myöhemmin lääkitysasema oli valmis ottamaan vastaan ensimmäiset spitaaliset. Bandona ja muutama vapaaehtoinen lähtivät hakemaan niitä kuutta, joiden Lambert arveli kipeimmin tarvitsevan hoitoa. Lambert haki puolestaan äiti Teresan luota kolme sisarta, joiden oli määrä hoitaa potilaita.

Moskeijan kohdalla Bandonan joukon eteen ilmestyi pampuilla aseistautuneita rettelöitsijöitä. "Tästä ei mennä!" huusi näppylänaamainen nuorukainen, jolta puuttui kaksi etuhammasta.

Bandona aikoi jatkaa matkaa, mutta pampuniskut pysäyttivät hänet. Samaan aikaan saapuivat Lambert ja sisaret vastakkaisesta suunnasta. Pappi kuuli voimakkaan mäjähdyksen ja kovaa huutoa. Toinen joukkio oli ryhtynyt hajottamaan hakuin ja rautakangin vanhaa koulua, jonne spitaaliset oli ajateltu majoittaa. Lähikauppiaat rupesivat peloissaan peittämään näyteikkunoitaan. Delhin valtatien suunnalta kantautui kimeää kirskunaa, kun kymmeniä metalliverkkoja veivattiin alas suurella kiireellä. Katu tyhjeni vilauksessa. Jopa kaikkialle ehtivät lapset ja koiratkin katosivat.

Korttelia tutisutti sarja räjähdyksiä. Äiti Teresan valkosariset sisaret rukoilivat ääneen Lambertin vierellä. Pappi vei heidät Surjan teehuoneeseen turvaan. Sitten hän lähti juoksujalkaa räjähdysten suuntaan. Joku huusi häntä nimeltä. Hän kääntyi: Margareta juoksi hänen perässään. "Älä Jumalan nimessä mene sinne, isoveli Paul. Ne tappavat sinut!"

Silloin ilmestyi näkyviin kirjava kulkue, jonka lipuissa ja banderolleissa vaadittiin hindiksi, urduksi ja englanniksi: "Me emme halua spitaalikeskusta Anand Nagariin." Kulkueen kärjessä marssiva mies huusi megafoniin iskulauseita, joita takanatulevat toistivat. He eivät olleet korttelin omaa väkeä, mutta siinä ei ollut mitään kummallista, sillä Kalkutassa on valtavasti ammattimaisia mielenosoittajia. Viidellä tai kuudella rupialla päivässä saattoi vuokrata tuhansia ihmisiä minkä tahansa aatteen taakse. Sama väki joka aamulla karjui vallankumouksellisia iskulauseita punaisten lippujen alla, marssi illalla tai seuraavana päivänä valtiovallan puolesta.

Kun kommunistien paikallisosaston puheenjohtaja näki kongressipuolueen tunnukset mielenosoittajien banderolleissa, hän katsoi velvollisuudekseen käydä vastaiskuun. Hän kävi kokoamassa toverinsa omien lippujen alle.

Mikään ei tuntunut hillitsevän tuhansia mielenosoittajia, jotka rynnistivät vihan vimmassa slummin lävitse. Kulkueet kohtasivat Delhin valtatien risteyksessä. Ensin käytettiin nyrkkejä, sitten alkoi katoilta sataa tiilenkappaleita ja molotovincocktaileja. Paul Lambertin mieleen nousivat isän veriset kasvot silloin kun poliisi ja kaivoslakkolaiset olivat ottaneet yhteen Pohjois-Ranskassa.

Lambert ja Margareta olivat keskellä pahinta kaaosta. Tappelu kiihtyi hurjaksi. Joka puolella lojui loukkaantuneita. Lambert näki neli–viisivuotiaan lapsen poimivan viemärin reunalta polttopullon. Se räjähti ja repäisi pojan käden irti. Samassa Lambert näki rautakangen välähdyksen Margaretan pään yllä. Hän ehti juuri ja juuri syöksyä väliin. Joku toinen aikoi jo heidän kimppuunsa veitsi kädessään. Juuri kun mies valmistautui iskuun, Lambert näki käden tarttuvan hyökkääjän kaulukseen ja viskaavan tämän sivuun. Hän tunnisti entisen naapurinsa Mahbubin, jolla oli itselläänkin rautakanki kädessä. Seliman kadottua Mahbub oli jättänyt poikansa Nasirin huolehtimaan isoäidistä ja pikkusiskoista ja kadonnut jäljettömiin. Ja nyt hän oli ilmestynyt takaisin kummisedän käskyläisenä.

Sitten Lambert huomasi väkijoukon takana Ašokan vantteran hahmon ja mustat lasit. Kummisedän esikoinen jakeli käskyjä, ja

verilöyly loppui kuin taikaiskusta. Hyökkääjät kokosivat aseensa, kääntyivät kannoillaan ja lähtivät kotiin. Elämä palasi hetkessä ennalleen. Vain loukkaantuneiden valitus, ajotielle kasaantuneet tiilet ja roju ja kitkerä savunhaju kielivät, että äsken oli tapeltu.

Kummisetä oli tyytyväinen. Hän oli osoittanut Paul Lambertille, että Ilon kaupungissa ei kukaan vastustanut häntä rankaisematta.

3.

Kiihtymys ei olisi voinut olla suurempi vaikka Kalkutan jokaisen viidenkymmenentuhannen rikšan alla olisi räjähtänyt pommi. Rikšanomistajat olivat ilmoittaneet, että vetäjien päivämaksua korotettaisiin. Rikšan vuokra olisi seuraavasta päivästä lähtien seitsemän rupiaa viiden sijasta.

Päätös oli pahin rikšanvetäjien kokema isku sitten vuoden 1948, jolloin omistajat olivat vaatineet, että kaikkien tuli maksaa eri maksu päivältä ja yöltä. Silloin vetäjät olivat ryhtyneet ensimmäiseen lakkoonsa, joka oli päättynyt voittoon ja tärkeään saavutukseen: syntyi yksi maailman erikoisimmista ammattiyhdistyksistä, järjestö ihmiskasvoisille kuormajuhdille, jotka olivat päättäneet nousta puolustamaan oikeuksiaan yhteisvoimin.

Nyt kohtuuton korotus lankesi heidän ylleen uutena kirouksena. Kaupungissa alkoi kummallinen konsertti, joka eteni kadulta kadulle, aukiolta aukiolle. Suurkaupunkia vasaroi aisoihin kalahtelevien kellojen ahdistava ääni. Se kaikui huumaavana korvissa. Tuntui kuin miljardit heinäsirkat olisivat hanganneet siipiään yhtä aikaa. Oli tullut vihan hetki.

"Jotkut puolustautuvat veitsi kädessä. Tai tarttuvat aseeseen. Meillä oli vain luumun kokoiset kuparipallot", Hasari Pal kertoi myöhemmin Alokalle. "Ne vähäpätöiset kellot olivat Kalkutan rikšanvetäjien ääni. Meidän äänemme. Ja aikamoisen metelin ne synnyttivätkin, koska omistajien edustajat katsoivat parhaaksi tulla selittämään meille, miksi isännät olivat päättäneet korottaa maksuja. Meidän isäntämme vasalli Musafir tuli puhuttelemaan minua kaikkien nähden. Hänen oli huudettava kaikin voimin, jottei kellojen kalina olisi peittänyt hänen ääntään. 'Tiedätkö sinä miten kalliiksi nykyisin tulee uusi pyöränpuola? Tai uusi kuomu!' "

Syntyi väittely, mutta kukaan ei saanut ääntään kuuluville, kun kaikki karjuivat täyttä kurkkua. Meteli hiljeni vasta kun ammat-

tiyhdistyksen sihteeri saapui paikalle. Hän oli pieni kuin pesästä pudonnut varpusenpoika, mutta piti puolensa uskottuja miehiä vastaan. "Menkää kertomaan isännillenne, että korotus on peruttava. Muutoin Kalkutan kaduille ei jää ainuttakaan rikšaa!"

Se oli kehotus lakkoon. Uskotut miehet häipyivät selostamaan tilannetta isännilleen. Rikšanvetäjiä saapui joka puolelta kaupunkia. Park Circusin puistokatu oli pian niin tukossa, etteivät bussit ja raitiovaunut päässeet lävitse. Sitten tuli poliiseja selvittämään sumaa. Mutta eivät he mahtaneet mitään niin isolle joukolle.

Kun vasallit palasivat, heidän harmistuneet ilmeensä kertoivat enemmän kuin mitkään sanat: isännät pitivät kiinni vaatimuksestaan. Yhdistyksen sihteeri nousi rikšaan megafoni kädessään. Hän sanoi että valtaosa miehistä oli menettänyt maansa, ja jos heiltä nyt riistettäisiin mahdollisuus ansaita elantonsa rikšaa vetämällä, olisi edessä hengen heitto. Hän sanoi, että näin iso ja vahva joukko pystyisi pakottamaan omistajat perääntymään.

Sitten hän pyysi lakon kannattajia nostamaan kätensä. Rikšanvetäjät katselivat toisiaan hiljaisina. Ketäpä ei olisi hirvittänyt ajatella yhtäkin rahatonta päivää. Katkaiseeko lintu oksan jolla istuu? He laihtuisivat luurangoiksi ennen kuin omistajien möhömahoista katoaisi poimun poimua. Silti heillä ei ollut valinnanvaraa. Hasarin vieressä seisova mies nosti kätensä. Häntä sanottiin Arpinaamaksi, koska poliisin patukka oli merkinnyt hänen poskensa. Hän yski niin kuin Ram. Varmaan hän ajatteli että sama se nääntyikö lakkoon vai muuhun.

Nousi lisää käsiä. Ja vieläkin lisää. Lopulta oli kaikkien käsi pystyssä, Hasarinkin. Jokaista elähdytti sama mahtava tunne: he näyttäisivät riistäjille! Suuri Kalkutan kaupunki kuului heille. Heille joita taksien, bussien ja kuorma-autojen kuljettajat solvasivat ja halveksivat. Ne joita poliisit rahastivat ja pamputtivat, joita asiakkaat yrittivät pettää maksuissa, olivat äkkiä kaupungin valtiaita. Keskustan liikenne oli jumissa, koska tuhannet kärryt tukkivat tiet.

Ammattiyhdistyksen miehet olivat jakaneet banderolleja, joissa sanottiin että rikšanvetäjät eivät suostuisi vuokranmaksun korotuksiin. Ohikulkijat katselivat kummissaan. He eivät olleet ikinä nähneet yhtä paljon rikšoja kerralla.

Marssiessaan rikšanvetäjät huusivat iskulauseita ja kilisyttivät kellojaan. He olivat kuin humalassa. He huusivat sanoja ajattelematta. He huusivat koska olivat köyhiä ja olivat liittyneet yhteen huutaakseen.

Määränpäänä oli Sahid Minarin mahtava pylväs joka tuntuu nousevan pilviin asti. Sen juurella oli punaisten lippujen koristama koroke. Puheenjohtaja Abdul Rahman oli tulossa. Hän oli tukeva miekkonen. Moni rikšanvetäjä ajatteli, että kovin usein hänen ei ollut tarvinnut rikšanaisoihin tarttua, jollei sitten edellisissä elämissään. Hänellä oli saattajinaan kymmenisen miestä jotka hätistivät ihmisiä syrjemmälle. Kulkiessaan puheenjohtaja vilkutti väelle. Hänellä oli monta kultasormusta ja niiden kalliit kivet säkenöivät auringossa. Hän asettui korokkeelle ja ryhtyi sitten puhumaan. Hän sanoi, että omistajat veivät rikšanvetäjiltä ruuan suusta ja rikastuivat heidän hiellään ja verellään ja että se loppuisi vasta kun hallitus pakkolunastaisi rikšat ja antaisi ne niille jotka niitä vetivätkin. Lopuksi hän pyysi väkeä laulamaan kanssaan työläisten laulun. Hasari ei tuntenut sitä, mutta tuhannet äänet yhtyivät siihen. Laulun nimi oli *Kansainvälinen.*

LAKKO lamaannutti Kalkutan suosituimman liikkumamuodon. Lakko on kuitenkin rikkaille edullinen ase. Parhaatkin päätökset raukenevat ennen pitkää, kun nälkä kouristaa vatsaa. Omistajanroikaleet tiesivät sen varsin hyvin. Kahden päivän päästä muutamat vetäjät tarttuivat jo aisoihin. Pian kaikki olivat palanneet kaduille ja tinkivät jopa taksoista, jotta olisivat pikemmin päässeet ostamaan ruokaa. Ja korotetut vuokrat oli pakko maksaa.

"He hämäsivät meidät täysin kauniilla puheillaan, lupauksillaan ja punalipuillaan", Hasari Pal sanoi sen jälkeen kun vaalit olivat nostaneet vasemmiston valtaan Bengalissa. Heti alkuun he äänestivät voimaan lain, joka määräsi takavarikoimaan kaikki toimiluvattomat rikšat ja päälle päätteeksi tuhoamaankin ne.

Rikšanvetäjät pohtivat selitystä tapahtuneeseen. Arpinaamalla oli yksi: valtion *babujen* into polttaa ilman lupaa liikkuvat rikšat johtui siitä, etteivät he pitäneet kilpailusta. *Babuilla* oli kuulemma omat rikšansa. Ammattiyhdistyksen sihteeri esitti omat arvelunsa. Vainoon olivat syypäitä kunnanhallinnon virkamiehet, joiden mielestä tulevaisuuden Kalkutassa ei ollut sijaa rikšoille. Heidän Kalkutassaan oli vain autoja eikä ihmisjuhtia. Viidellätuhannella uudella taksilla tai bussilla kaikki kulkisivat paremmin kuin sadantuhannen köyhän hiellä.

Olivatpa perustelut mitkä hyvänsä, laki tuli voimaan ja luvattomia kärrynrämiä ruvettiin takavarikoimaan. Vetäjät eivät uskaltaneet enää käyttää valtaväyliä, missä poliisi valvoi liikennettä. Polii-

sit odottelivat kuitenkin myös asemilla.

"Näytä lupasi", konstaapeli sanoi jonon ensimmäiselle.

"Minulla ei ole lupaa", vetäjä sanoi ja kaivoi muutaman rupian *longhinsa* poimuista.

Tällä kertaa poliisi ei ollut näkevinään seteleitä. Hänellä oli tiukat määräykset.

Poliisi käski miehen vetää rikšansa lähimmälle poliisiasemalle. Jalkakäytäville oli jo koottu tiukasti limittäin pitkät jonot kärryjä, joiden pyörät oli kahlehdittu yhteen. Kuin kalat katiskaan. Niin kauan kuin ne seisoivat siinä saattoi kuitenkin toivoa että ne palautettaisiin tuomaan vetäjille leipää. Sekin toivo haihtui pian. Oikeus määräsi takavarikoidut rikšat tuhottaviksi kuten laki vaati. Eräänä iltana ne lastattiin kaupungin jäteautoihin ja vietiin tuntemattomaan paikkaan. Ammattiyhdistyksen sihteeri oli kuitenkin älynnyt lähettää autoille varjostajan, ja niin vetäjät saivat tietää että kärryt oli viety kaupungin kaatopaikalle. Luultavasti poltettavaksi.

Ei kulunut tuntiakaan, kun koossa oli mahtava kulkue, joka lähti marssimaan kaatopaikalle huutaen: "Rikšat ovat riisimme!"

Näin marssittiin monta kilometriä. Esikaupungin viimeisten talojen jälkeen miesten edessä levisi silmänkantamattomiin kuvottavasti lemuava maavuori: Kalkutan kaatopaikka. Kuorma-autot ja kauhakuormaajat siirtelivät paksua jätekerrostumaa nostattaen ilmaan etovan pölypilven. Mätänevien jätteiden yllä kierteli parvittain korppikotkia ja korppeja. Niitä oli niin paljon että taivas tummui.

Rikšat oli kasattu kaatopaikan perimmäiseen kolkkaan pitkäksi valliksi, josta sojotti pyöriä ja aisoja. Miten jumalat olivat voineet sallia heidän leipäpuunsa sysäämisen tällaiseen paikkaan, Hasari mietti. Seuraavat tapahtumat syöpyivät hänen mieleensä painajaisena. Rikšojen takana piilossa oli kolme kuorma-autollista poliiseja. Kun kulkue nousi maavalleille, kypärin, pampuin ja kilvin varustautuneet mellakkapoliisit syöksyivät katkaisemaan heidän tiensä. Poliisit etenivät pyssyt tanassa. Vetäjät eivät hievahtaneetkaan.

Silloin murhenäytelmä alkoi. Yksi poliiseista sytytti soihdun ja heitti sen rikšankoriin. Liekit hulmahtivat penkkiin ja kuomuun ja levisivät sitten viereisiin kärryihin. Hetken kaikki katselivat näkyä typertyneinä, sitten kulkueen ensimmäiset syöksyivät poliisiketjun kimppuun. He aikoivat työntää palavat kärryt alas vallin reunalta, jotta loput edes pelastuisivat. Poliisien muuri kuitenkin piti.

Silloin Hasari huomasi Arpinaaman kavunneen toisen miehen harteille. Arpinaama karjaisi ja onnistui kuin onnistuikin loikkaamaan poliisiketjun yli. Toverit näkivät miten hän heittäytyi liekkeihin ja yritti sysätä palavat kärryt alas. Se oli mieletöntä. Poliisit olivat jähmettyneet paikoilleen. Hasari erotti miehen käden kiertyvän aisan ympärille. Sitten kaikki peittyi savuun ja jätteiden lemuun sekoittui palavan lihan käry.

Jätevuorelle laskeutui hiljaisuus. Kuului vain liekkien rätinää kun ne nielivät rikšoja. Virkavalta oli voittanut.

Kun tuli oli sammunut, Hasari etsi tyhjän säilykepurkin, johon hän kokosi hiilloksesta hiukan Arpinaaman tuhkaa. Tovereineen hän veisi sen Hooghlyjokeen, pyhän Gangesvirran haaraan.

Rikšanvetäjien olot huononivat huononemistaan. Liikenne jumiutui tuon tuostakin mahdottomiksi pullonkauloiksi. Tiettyihin aikoihin oli täysi työ päästä edes askel eteenpäin. Kaikkialla parveilevat jalankulkijat vaativat oman osuutensa ajotiestä, joka monesti oli kaivettu auki haljenneen vesijohdon tai tukkeutuneen likaviemärin takia. Oli asiakkaita jotka painoivat puukonkärjen mahanahkaan ja vaativat päivän kassan itselleen, juoppoja jotka maksoivat matkansa nyrkiniskuin, tyylikkäitä *memsahibeja* jotka pimittivät summasta muutaman paisan.

Useimmat taksikuskit olivat kopeita herroja, joilta ei riittänyt myötätunnon häivää ihmisjuhdille. He toivat ylemmyytensä esiin joka käänteessä. Kerran yksi taksi työnsi ruuhkassa Hasarin vaunuineen katuojaan. Silloin tapahtui ihme. Taksinkuljettaja, vanhanpuoleinen laihahko mies, pysähtyi ja tuli pyytämään anteeksi. Hänkin oli bengalilainen, kotoisin Bandelin kylästä, josta oli Hasarin kotiseudulle kolmisenkymmentä kilometriä. Hän halusi välttämättä auttaa Hasaria irrottamaan kärryt ojasta ja ehdotti että he menisivät yhdessä juomaan pullon *banglaa*.

Taksinkuljettajan nimi oli Manik Rai. Aluksi hän oli ajanut linja-autoa, mutta eräänä yönä joukko maantierosvoja oli pysäyttänyt hänet. Rosvot olivat ajaneet matkustajat ulos autosta, takavarikoineet kaiken arvokkaan ja viiltäneet sitten kaikilta kurkun auki. Kuin ihmeen kautta Manik oli löytynyt seuraavana päivänä elossa. Muistona onnettomasta yöstä hänen kaulansa poikki kulki vaikuttavan näköinen rosoinen arpi. Seikkailunsa kunniaksi hän oli saanut liikanimen Chomotkar – Ihmeen poika.

Manik Raista tuli Hasarin silmissä todellakin ”ihmeen poika”,

mutta toisesta syystä. Palatessaan kerran Park Circusin rikšaasemalle Hasari kuuli äkkiä auton jarruttavan renkaat kirskuen. Se oli Ihmeen poika.

”Olen etsinyt sinua”, Manik huikkasi ystävälleen. ”Minulla on mainioita uutisia, mutta ensin saat tarjota lasillisen.”

Manik vei Hasarin salakapakkaan. Hän tilasi kaksi pulloa *banglaa*. Tyhjennettyään yhden lasillisen hän katsoi Hasariin silmät tuikkien.

”Yksi naapuriperhe aikoo muuttaa takaisin kotikyläänsä”, hän sanoi viimein. ”Asunto jää tyhjäksi, ja minä ajattelin heti sinua. . .”

Illalla Hasari meni postiin lähettämään rahaa isälleen. Hän pyysi virkailijaa lisäämään lomakkeeseen pienen viestin: ”Me voimme hyvin. Minusta on tullut rikšankuljettaja.” Ylpeänä siitä että oli vihdoinkin pystynyt täyttämään omaistensa odotukset hän lähti kiidättämään vaimolleen ja lapsilleen uutista siitä, että heille oli löytynyt asunto Anand Nagarista.

Hökkelikylä ilman vettä tai viemäriä ei ollut kovin houkutteleva asuinpaikka, mutta parin kuukauden kuluttua alkaisivat monsuunisateet, ja silloin oli parempi saada mikä hyvänsä katto pään päälle kuin elää taivasalla.

Ašiš ja Šanta Ghoš, nuori hindupariskunta, tuli eräänä iltana tapaamaan Lambertia.

”Isä, meillä on jotain kerrottavaa”, nuori mies sanoi sivellen partaansa hermostuneesti. ”Sinä saat tietää tämän ensimmäisenä.”

Lambert pyysi nuoret istumaan.

”Olemme päättäneet palata kotikylään.”

Šanta tarkkaili pappia kukallisen huntunsa suojasta. Miten tämä suhtautuisi uutiseen?

Hyvä Jumala! Lambert ajatteli. Näin hienoa uutista en ole kuullut koko sinä aikana jonka olen viettänyt tässä kurjuuden pesässä. Jos ihmiset rupeavat palaamaan kyliinsä, olemme pelastuneet! Hän ei kyennyt peittämään iloaan.

”Mikä teidät sai. . .?”

”Olemme säästäneet kolme vuotta kaiken liikenevän”, Šanta selitti, ”ja nyt olemme ostaneet kylän läheltä hehtaarin hyvää maata eräältä hindulta, joka tarvitse rahaa tyttärensä myötäjäisiin.”

”Kaivatamme lammikon ja kasvatamme kaloja”, Ašiš sanoi.

”Ja vedellä voimme kastella peltoa kuivana aikana ja saada toisen sadon”, Šanta lisäsi.

Lambertista tuntui että hän oli todistamassa ihmettä. Siitä ihmeestä uneksivat miljoonat nälkäiset, jotka olivat joutuneet lähtemään kotikonnuiltaan ja etsimään apua Kalkutasta. Nuoren naisen kauniit tummat silmät säihkyivät varjosta. "Toivoisimme että paluumme toisi jotain uutta ja hyvää kyläläisten elämään. . ."

"Uusia tuulia", Ašiš jatkoi. "Minä yritän pistää pystyyn osuuskunnan."

"Ja minä käsityöpajan naisille."

Lambert kuunteli ihastuneena. "Jumala teitä siunatkoon", hän sanoi viimein, "sillä kerrankin saapuu slummista valoa ja toivoa."

"Ettäkö pitäisimme lähdön salassa?" Ašiš Goš huudahti. "Tässä muurahaispesässä missä kaikki vakoilevat toisiaan! Mahdotonta."

Ihmeen poika nyökytteli. Hän tiesi toisen puhuvan totta. Slummi on kuin pata jossa ihmiset muhivat koko vuoden samassa liemessä. Kaikki elämän toimet ja puuhat, yksityisimmätkin, ovat toisten tiedossa. Manik Rai halusi kuitenkin Ghošien huoneen ystävälleen Hasari Palille maksoi mitä maksoi. Kaikkein viisainta olisi ollut neuvotella vaihdosta omistajan kanssa ennen kuin ulkopuoliset olisivat kuulleet muutosta, mutta yhtä hyvin olisi voinut estää päivää nousemasta!

Pian ei puhuttu mistään muusta kuin siitä että Ghošit pian lähtisivät ja asunto vapautuisi. Vuokralaisehdokkaita tulvi joka puolelta, ja lopulta itse isäntä ilmestyi paikalle. Hän oli vatsakas bengalilainen, jonka hiukset kiilsivät kuin voidellulla Višnun patsaalla. Rähjäisimmälläkin hökkelillä oli laillinen omistaja, joskus neljäkin: jokaisella seinällä omansa. Ja moni vuokraisäntä omisti useita asuntoja.

Ei ennusta hyvää että se paksu bengalilainen tuli itse paikalle, Ihmeen poika mietti mielessään. Ja pian hänen pelkonsa kävi toteen. Omistaja ilmoitti korottavansa vuokran kaksinkertaiseksi – kolmestakymmenestä rupiasta kuuteenkymmeneen. Huikea summa kopperosta jossa ei ollut edes sähköjä eikä ikkunaa; joka tapauksessa liian korkea köyhän rikšanvetäjän maksettavaksi. Manik Rai ei aikonut antaa periksi.

"On pyydettävä kummisetä apuun", Ihmeen poika ilmoitti Hasarille. "Kukaan muu ei pysty alentamaan sen ryövärin vaatimuksia."

"Luuletko sinä että kummisetä vaivautuu näin mitättömän ihmisen takia?" Hasari hätäili.

"Miksei vaivautuisi? Hänhän sanoo olevansa 'pienten puolustaja', 'leskien ja orpojen suojelija', 'köyhien guru'."

Ihmeen poika pyysi siis päästä kummisedän puheille. Kahden päivän kuluttua kummisetä lähetti noutajan. Ensiksi tultiin aulaan, jossa henkivartijat pelasivat dominoa. Sieltä kummisedän esikoispoika vei vieraan suureen vastaanottosaliin. Manik Rai katseli ympärilleen silmät suurina. Kummisetä istui salin perällä kalliarvoisin kivin koristetussa tuolissaan kuin itse suurmoguli. Manik kuitenkin ajatteli, että slummin valtias näytti vanhalta rupikonnalta roikkuposkineen ja mustine laseineen. Kummisetä nyökäytti sanaa sanomatta leuallaan merkin, että taksinkuljettajan sopi puhua.

Manik Rai esitti asiansa. Kummisetä vinkkasi karvaisella sormusten koristamalla kädellään poikansa lähemmäksi ja supatti tämän korvaan palveluksen hinnan.

Saattoihan Kummisetä olla "köyhien ja riistettyjen suojelija", taksinkuljettaja ajatteli, mutta kaura-annoksensa hän tarvitsi siinä kuin kilpahevonenkin. Tällä kertaa ei kuitenkaan ollut kyse rahasta. Kummisetä käski poikansa ilmoittaa, että jos hänen miehensä pistäisivät ahneen vuokraisännän kuriin, hän perustaisi kortteliin salakapakan. Vastustelu ei tullut kysymykseenkään. Siltä joka antaa katon pään päälle ei evätä vieraanvaraisuutta.

Ghošien lähtöpäivänä paksu vuokraisäntä ilmaantui pihaan puolenkymmentä tarkoitukseen palkattua apuria vanavedessään. Hänellä oli mukanaan valtava munalukko, jolla hän aikoi sulkea vapautuneen huoneen oven. Juuri kun hän oli asettamassa sitä paikoilleen, johti kummisedän esikoispoika pihaan pampuin aseistautuneen joukkion. Tulijat tönivät vuokraisännän miehineen kauemmas ja asettuivat vartioon ovelle. Syntyi käsikähmä. Naiset pakenivat kirkuen.

Silloin saapui kummisetä henkivartijoineen vitivalkoinen *dhoti* yllään, jalassa kullatut sandaalit, kädessä norsunluupäinen keppi. Tappelu katkesi siihen. Kummisetä lähestyi huoneen omistajaa, ojensi keppinsä yhdelle seuralaisistaan, nosti kätensä otsan korkeudelle ja liitti ne tervehdykseen. Sitten hän otti kepin takaisin ja osoitti sillä munalukkoa, jota lihava bengalilainen piteli yhä kädessään. Hän nyökäytti huomaamatta, ja yksi henkivartijoista takavarikoi lukon. Vuokraisäntä ei vastustellut. Hän päinvastoin hyvästeli kummisedän kunnioittavasti ja poistui seuralaisineen. Kummisetä kiersi pihan voitostaan nauttien. Ohimennessään hän taputteli pikkulapsia poskelle.

Ihmeen poika riemuitsi. Hän oli taas kerran osoittautunut nimensä veroiseksi. Tosin voitto oli tullut kalliiksi, mutta tulos oli uhrauksen arvoinen: Hasari pääsi lopultakin pois kadun kurjuudesta ja saattoi muuttaa perheineen lähelle hänen asuntoaan alueelle, jonka mökit oli rakennettu savesta ja tiilistä ja varustettu oikealla katolla. Puhumattakaan siitä että naapurissa asui aito valkoihoinen Jumalan mies.

Palit lähtivät jalkakäytävältä huomaamatta, pimeän tultua. He olivat tuskin ehtineet kasata vähäisen omaisuutensa rikšaan ja kääntyä kadunkulmasta, kun tyhjäksi jääneeseen paikkaan asettui uusi pakolaisperhe.

Ihmeen poika odotti Hasaria ja tämän perhettä uuden asunnon ovella. Naapurit kerääntyivät hiukkasen hämmentyneiden tulokkaiden ympärille ja taksinkuljettaja suoritti esittelyt. Hän oli ostanut kummisedän salakapakasta monta pullollista *banglaa*. Lasit kiersivät kädestä käteen. Pihan vanhin toivotti Palit tervetulleiksi ja kilisti lasia Hasarin kanssa, joka ihmetteli ihmettelemästä päästyään ystävällistä vastaanottoa.

Paul Lambert osallistui pikku juhlaan siinä missä muutkin. Palit olivat nyt hänen naapureitaan ja hänen sisuksensa olivat selviytyneet niin monesta koetuksesta, että kestäisivät varmasti muutaman kulauksen myrkkylientä. Kaikki eivät kuitenkaan olleet yhtä vahvoja. Lambert näki, miten Hasarin silmäterät laajenivat. Ennen kuin kukaan ehti tehdä mitään rikšanvetäjä horjahti ja lysähti maahan. Hänen kaulansa ja poskensa pullistuivat kuin oksennuksen edellä. Lambert polvistui ja kohotti Hasarin päätä. Tämän suupieliin ilmestyi punaista vaahtoa. Pihan asukkaat tajusivat ettei uusi naapuri ollut antanut ylen tervetuliaisjuomaa. Hänkin oli saanut punaisen kuumeen.

Kun auringon kiekko illalla katosi Ilon kaupunkia peittävän savuverhon alle, torven törähdykset havahduttivat pyhän kuvan edessä mietiskelevän Lambertin. Hasari oli heti tajuihinsa palattuaan päättänyt suorittaa hartausmenot uuden asunnon kunniaksi. Hän oli pistänyt suitsuketikkuja ovensaranoihin ja huoneen nurkkiin. Ja niin kuin lukemattomat intialaiset olivat tehneet ihmiskunnan aamunkoitosta asti, hän oli puhaltanut simpukkatorveen, jotta "yön lempeät henget" olisivat tulleet suojaamaan häntä ja hänen perhettään. Lambert rukoili että pyyntö kuultaisiin. Tuntui vain siltä että slummin jumalat olivat kuuroutuneet jo kauan sitten.

KOLMAS OSA

Kalkutta rakkaani

1.

Sinä vuonna kesä räjähti kerralla. Päivä muuttui hetkessä yöksi. Slummin asukkaat ryntäsivät kauhistuneina kujille. Paul Lambert oli juuri lajittelemassa lääkkeitään oviaukossa, kun hän näki uskomattoman ilmiön. Valtava keltainen hiekkaseinämä eteni ilmassa huimaavaa vauhtia. Lambert ei ehtinyt hakeutua suojaan. Tornado tuhosi kaiken tielleen osuvan, irrotti kattoja, heitti ihmiset kumoon ja villiinnytti navettojen asukit pelosta. Slummi peittyi hetkessä keltaiseen hiekkavaippaan. Sitten pimeyttä halkoivat kirkkaat salamat. Ensin pommitti raemyrsky hökkeleitä, sitten tuli vettä vyörymällä. Kun sade lakkasi ja aurinko ilmestyi näkyviin, lämpö nousi hetkessä viidestätoista asteesta neljäänkymmeneen. Ilon kaupungin seitsemänkymmentätuhatta asukasta käsittivät että talvinen hengähdystauko oli päättynyt. Tämän maailmankolkan asukkaille kesä merkitsi sanoinkuvaamattomia kärsimyksiä. Ikkunattomissa hökkeleissä, joihin ahtautui viisitoistakin henkeä, armottoman auringon korventamilla kapeilla kujilla, joilla ilma seisoi, olivat monsuunia edeltävät kesäkuukaudet nälkään verrattavaa kärsimystä.

Kalkutan kadunristeyksissä seisovilla liikennepoliiseilla oli vyöhön kiinnitettävä päivänvarjo, joka jätti kädet vapaiksi. Kellä ei ollut sateenvarjoa, suojautui auringolta parhaansa mukaan sanomalehdellä, kangassäkillä, sarin tai *dhotin* liepeellä. Kuumuuden lisäksi saattoi ilman suhteellinen kosteus kohota välillä sataan prosenttiin. Pienikin liike – muutaman porrasaskelman nouseminen – pisti hien valumaan virtanaan. Hehkuva liikkumaton ilma lamaannutti ihmiset ja eläimet. Sulanut bitumi repi paljaista jalkapohjista ihonriekaleita. Rikšan kiskominen polttavaa tulimattoa pitkin oli urotyö. Suojatakseen haavaisia ja palaneita jalkojaan Hasari Pal veti ensi kertaa elämässään jalkaansa Alokan myötäjäisinä tuomat sandaalit. Onnettomastihan siinä kävi. Kengänpohjat liimautuivat kohta pehmeään bitumiin ja repesivät irti.

Anand Nagarin asukkaat pitivät pintansa viikon verran; sitten he alkoivat kuolla. Paljon sylilapsia ja tuberkuloosin ja astman vaivaamia menehtyi keuhkoja polttavaan kuumuuteen. Kaikki Naapu-

riapukomitean jäsenet kiersivät slummia auttamassa kaikkein onnettomimpia. Kummallista kyllä ranskalainen pappi tuntui alkuun kestävän pätsissä parhaiten tulikuuma metalliristi paljaalla rinnallaan, puuvillainen *longhi* vyötäisillään, päässään kirkkoherralta saatu olkihattu. Kymmenentenä päivänä vanhan hindun teehuoneen lämpömittari näytti neljääkymmentäneljää astetta varjossa. Kun otti huomioon ilman kosteuspitoisuuden, se vastasi yli viittäkymmentäviittä astetta auringossa. Jatkuva hautova kosteus synnytti pian epidemioita, ja paljon ihmisiä kuoli. Oli malariaa, koleraa ja lavantautia. Eniten uhreja vaativat kuitenkin suolistotulehdukset. Ne tappoivat ihmisen vuorokaudessa.

Paiseet, pernarutto ja sienitaudit iskivät aaltona kaupunkiin. Koska ei ollut salvoja eikä antibiootteja, ihotaudit levisivät salamannopeasti. Lambertin naapurissa olivat Mahbubin lapset kaulataaltaan haavoilla. Kotiinsa palannut Mahbub sairastui puolestaan tuskalliseen pernaruttoon ja pappi joutui puhkomaan hänen paiseitaan puukolla.

Huhtikuun lopulla lämpö kohosi entisestään, ja nähtiin yllättävä ilmiö. Kärpäset rupesivat kuolemaan. Sitten olivat vuorossa hyttyset, sillä niidenkin munat kuivuivat ennen kuoriutumista. Tuhatjalkaiset, skorpionit, hämähäkit ja torakat hävisivät. Ilon kaupungin syöpäläiskokoelmasta selvisivät hengissä vain luteet. Niitä sikisi uskomattomat määrät.

Ajaessaan kerran aamulla partaansa Lambert koki järkytyksen. Peilistä katsoi kuoppaposkinen mies, jolla oli syvät juonteet suun ympärillä. Ihossa oli vahamainen sävy. Se peitti luita kuin kiiltävä vanha vahakangas.

Huhtikuussa Lambertin kainaloita ja vatsaa alkoi eräänä yönä syyhyttää. Kutina levisi muutamassa tunnissa koko ruumiiseen. Se äityi niin sietämättömäksi, ettei hän voinut olla raapimatta raivokkaasti. Pian koko iho oli verillä. Lambert makasi lattialla voimattomana, henkeä haukkoen. Slummi on kuitenkin erilainen kuin läntiset lähiöt, joissa ihminen voi kuolla kenenkään huomaamatta. Mahbubin esikoinen Nasir huolestui aamulla ensimmäisenä, kun Lambertia ei alkanut näkyä. Hän juoksi kertomaan Bandonalle. Pian koko kortteli tiesi että isoveli Paul oli sairas.

Vain sieltä missä eletään kuoleman naapurina voi löytää näin paljon rakkautta ja yhteisvastuuta, pappi mietti nähdessään Surjan, vanhan hindun astuvan ovesta kannullinen maitoteetä ja lautasellinen keksejä mukanaan. Pian sen jälkeen Sabian äiti toi vadillisen okria,

ainoita vihanneksia joihin köyhillä oli varaa. Tehdäkseen annoksesta maukkaamman hän oli pistänyt mukaan palan kurpitsaa ja muutaman nauriin – tuhlannut suorastaan. Sitten tuli Bandona, joka tunnisti vaivan heti. Pappia piinasivat pienet punkit, jotka tunkeutuvat ihon alle ja aiheuttavat tuskallisen ihosairauden. "Isoveli Paul, sinulla on syyhy", Bandona tirskahti veitikkamaisesti hymyillen.

Huhtikuun lopussa lämpömittari nousi vielä muutaman asteen. Varikset, Anand Nagarin ainoat linnut lakkasivat raakkumasta. Niiden raatoja alkoi löytyä katoilta. Lintujen nokasta juoksi kapea verinoro: kuumuus oli halkaissut niiden keuhkot.

Kaiken kukkuraksi toukokuu päättyi monsuunisateita ennakoivaan hurjaan ukkosmyrskyyn. Avoviemäreiden pinta nousi puoli metriä yhdessä yössä. Saastainen tulva-aalto kuljetti rottien ja koirien raatoja. Näkyipä seassa vuohia ja vesipuhveleitakin. Likavesi työntyi lähes kaikkiin slummin asuntoihin ja muutti ne kuvottavasti haiseviksi likakaivoiksi. Syvimmästäkin kauhusta ja kurjuudesta nousi silti ihme.

Miamiin Floridaan on Kalkutasta linnuntietä kaksitoistatuhatta kilometriä, mutta kaupunkien todellinen välimatka on valovuosien pituinen. Asuuhan Miamissakin köyhiä ihmisiä, mutta siellä on myös niin ylellisiä kaupunginosia, etteivät edes Kalkutan hyväosaisimmat osaisi uneksia sellaisesta loistosta ja rikkaudesta. Eräällä palmupuiden ja jakarandaryhmien suojaamalla väljällä ranta-alueella oli upporikkaiden upeita huviloita. Niihin kuului omat uima-altaat, tenniskentät ja yksityislaiturit, joihin ankkuroitujen isojen moottoriveneiden joukossa oli muutama pienen matkustajalaivan kokoinen. Kauneimpia taloja oli meksikolaistyyppinen valkoinen rakennus patioineen, suihkulähteineen ja pylväskatoksineen. Sen omisti kuuluisa kirurgi Arthur Loeb. Hän omisti myös hengityselinten sairauksiin erikoistuneen hienon yksityissairaalan. Hänellä oli kaksikymmentäviisivuotias poika Max, isänsä tavoin pitkä ja punatukkainen. Max lopetteli opintojaan New Orleansissa. Amanuenssivuoden jälkeen hänen oli määrä erikoistua rintakirurgiaan. Arthur Loeb oli mielissään: näytti siltä että poika jatkaisi hänen jälkeensä sairaalan johdossa.

"Isä, minä lähden ulkomaille."

Arthur Loeb seisautti tammansa ja kääntyi poikaansa päin. Maxin kasvot olivat ilmeettömät. "Miten niin lähdet?"

"Menen vuodeksi Kalkuttaan."
"Entäs opinnot?"
"Olen pyytänyt lykkäystä."
Isä hellitti ohjista. Hevoset lähtivät hölköttämään hiljaista ravia. "Ja mistä tämä yllätys?" isä kysyi hetken päästä.
Max ei ollut huomaavinaan ärtyistä sävyä. "Minua on pyydetty sijaiseksi eräälle lääkintäasemalle", hän sanoi.
"Tietääkö äiti?" Arthur Loeb kysyi.
"Tietää."
"Ja kannattaa lähtöä?"
"Ei nyt suorastaan. . .mutta kyllä hän näytti lopulta ymmärtävän."
"Entäs Sylvia?"
Maxin morsian Sylvia Paine oli kaksikymmentäkolmevuotias. Hänen vanhempansa omistivat naapuritalon.
"Olen kertonut hänellekin", Max vastasi.
"Ja mitä mieltä hän on?"
"Hän halusi lähteä mukaan!"
"Pikku typerys!" Arthur sihahti, mutta tamman hirnahdus peitti sanat Maxin korvilta. Hevoset olivat nähneet tallinsa rhododendronkujan päässä.
Puolitoista kuukautta ratsastusretken jälkeen Max Loeb oli valmis lähtemään Kalkuttaan. Viimeisen illan hän vietti morsiamensa kanssa. Hän vei Sylvian suosittuun ranskalaiseen ravintolaan, joka sijaitsi hienolla Boca Ratonin rannalla Miamin pohjoispuolella. Max tilasi pullollisen mielisamppanjaansa; Sylvia ehdotti maljaa tehtävän onnistumiselle ja Maxin pikaiselle paluulle. Sylvialla oli ruusunpunainen avokaulainen leninki ja yksinkertaiset helmet. Hiukset oli koottu helmiäiskammalla nutturaksi, joka korosti kauniisti kaulaa ja pään ylvästä asentoa. Max ei saanut silmiään irti tytöstä.
"Miten tulen toimeen ilman sinua, kun olet noin kaunis?"
"Intialaiset naiset ovat monta kertaa kauniimpia. Odotahan vain. Kuulemma he osaavat valmistaa tehokkaita lemmenjuomia."
Max ajatteli slummia jota Paul Lambert oli kuvannut kirjeissään, mutta hänestä oli hauska kiusoitella morsiantaan. "Yritän opiskella ahkerasti, että voin tehdä sinut vielä onnellisemmaksi", hän sanoi silmää iskien.
Max ei ollut kertonut morsiamelleen päätöksensä pohjimmaisia syitä. Hän oli ajatellut, ettei ihmisen tarvinnut selitellä kaikkia tekojaan. Silti hän päätti kertoa totuuden nyt viimeisenä iltana ravintolan lempeässä hämärässä. Hän ajatteli, että jos hänen kävisi huonosti, muiden pitäisi tietää ettei hän ollut lähtenyt pelkästä päähänpistosta. Hän kertoi, että hänen silmiinsä oli yliopiston kirjastossa osunut jonkin hyväntekeväisyysjärjestön lehden kansikuva. Siinä pieni, korkeintaan kuusivuotias intialaispoika istui kalkuttalaisen slummihökkelin rapistuneen seinän vieressä. Suurimman vaikutuksen Maxiin oli tehnyt lapsen valoisa rauhallinen hymy, joka paljasti neljä vitivalkoista maitohammasta ja painoi poskiin hymykuopat. Poika oli ilmeisen köyhä, sillä hän oli alasti ja puristi sylissään rääsyihin kiedottua muutaman päivän ikäistä vauvaa.

"Hän piteli pikkuista niin ylpeänä, hymynsä alla niin vakavana ja vastuustaan tietoisena, etten saanut silmiäni kuvasta muutamaan hetkeen", Max selitti.
Poika oli Ilon kaupungin asukkaita ja vauva hänen pieni veljensä. Kuvan ottanut reportteri kuvaili artikkelissa käyntiään slummissa ja siellä tapaamaansa "länsimaalaista pappia joka oli tullut asumaan köyhistä köyhimpien pariin". Pappi – Paul Lambert – oli kertonut toivovansa, että joku lääkäri voisi tulla vuodeksi Anand Nagariin ja auttaa luomaan hoitoverkoston slummiin, missä nyt oli mahdoton saada apua.
"Kirjoitin hänelle", Max sanoi lopuksi, "ja hän pyysi tulemaan heti kun voisin."

Äkillisen jarrutuksen voimasta Max painui vasten istuinvyötä. Boeingin siipi kallistui alas ja paljasti näkyviin suunnattoman, loppumattomiin jatkuvan kaupungin. Sitä halkoi ruskehtava joki, jolle ankkuroidut alukset näyttivät kivettyneiltä linnuilta. Talojen yllä riippuva savuverho häivytti kaupungin rajat näkymättömiin.
Lentoemännän laulava ääni ilmoitti, että laskeuduttaisiin Kalkuttaan. Max erotti goottilaisen kellotornin, punaisia kaksikerroksisia busseja puistokadulla. Lopulta kone laskeutui.
Heti kun ovet avattiin, pätsimäinen kuumuus työntyi ulkoa koneeseen. "Tuntui kuin olisi puhallettu jättikokoisella hiustenkuivaimella", Max kirjoitti myöhemmin Sylvialle. "Peräännyin ja yritin saada hengen kulkemaan. Kun vihdoin uskaltauduin portaille, aurinko häikäisi niin että oli otettava tukea kaiteesta."
Hetken päästä Max erotti tulohallin tungoksesta päiden yläpuolella heilahtelevan keltaisen kukkaköynnöksen. Lambert oli ostanut sen toivottaakseen vieraan tervetulleeksi intialaiseen tapaan. Miehet tunnistivat toisensa heti. He tervehtivät toisiaan lämpimästi mutta lyhyesti.

"Ajattelin viedä sinut Grand Hoteliin", Lambert sanoi kun he nousivat taksiin. "Se on kaupungin hienoin majoituslaitos. En ole käynyt siellä koskaan, mutta eiköhän se liene Ilon kaupunkia helpompi paikka tutustua rakkaan kaupunkimme todellisuuteen. Jollet sitten halua tehdä äkkisukellusta", hän jatkoi silmää iskien.

Max hikoili yhä pahemmin. Lambert oli epäilemättä oikeassa: kannatti totutella vähitellen eikä syöksyä upporikkaiden paratiisista suoraan slummiin.

Tovin päästä Max kääntyi äkkiä vierustoveriinsa päin. "Loppujen lopuksi teen sittenkin mieluummin äkkisukelluksen", hän sanoi. "Tulen mukaasi."

Tuntia myöhemmin uudet ystävykset istuivat vastatusten slummiruokalan pöydän ääressä, lepattavan kattolampun valossa.

"Onko tämä puhvelimuhennosta?" amerikkalainen kysyi katsellen oudonnäköistä sekoitusta, jonka tarjoilijapoika oli asettanut hänen eteensä.

"Tässä ei ole lihaa", ranskalainen selitti tyhjentäen lautastaan halukkaasti, "pelkkää kastiketta vain. Mutta luut, kamara ja ydin ovat muhineet siinä niin kauan, että se kihisee valkuaisaineita. Et kai sinä odota että kolmellakymmenellä paisalla saa ankkapateeta?"

Max nyrpisti nenäänsä paljonpuhuvasti.

"Ja ajattele että onnistuimme saamaan pöydänkin", Lambert jatkoi. "Tämä on seudun paras paikka."

Paikan omisti kalju lihava muslimi Nasser, joka istui höyryävän patansa ääressä mahtavana kuin Buddha uhritulen takana. Pahinkaan kuumuus ei saanut häntä hievahtamaan tarkkailupaikaltaan, josta hän komensi kymmentä alaistaan. Viisi oli slummin lapsia, vanhin heistä tuskin kolmentoista ikäinen. He työskentelivät aamuseitsemästä keskiyöhön ja saivat palkaksi päivittäisen ruuan ja kymmenen rupiaa kuussa. Paljasjaloin ja ryysyt yllään he juoksivat hakemassa vettä pumpulta, pesivät pöydät, hätistelivät kärpäsiä, tarjoilivat ruuan. Kolme muuta puhdisti vihanneksia. He olivat vajaamielisiä, jotka Nasser oli poiminut valtatien varresta kerjäämästä. Tiskaajina oli kaksi miestä, toinen sokea, toinen silmäpuoli.

Miten voisi muutamassa tunnissa perehdyttää intialaisen slummielämän hienouksiin amerikkalaisen, joka oli tullut kuin toiselta planeetalta? Se olisi vaikeaa ja veisi kauan.

Ensimmäisenä iltana oli kuitenkin sattuva tapaus, joka joudutaisi asioita ja sinkauttaisi Max Loebin kerralla kaiken keskelle. Lambert kehotti juuri toveriaan maistamaan jälkiruokaa, *barfia*, herkullista bengalilaista nugaata, kun sisään ryntäsi mies. Hän tuli suoraan Lambertin luo ja selitti jotain bengaliksi kädet anovasti yhdessä. Max Loeb pani merkille, että mieheltä puuttui monta sormea kummastakin kädestä.

"Tunnetko synnytysoppia?" Lambert kysyi pöydästä noustessaan.

Amerikkalainen kohautti harteitaan. "Sen verran kuin koulussa opetetaan. En siis erityisen hyvin."

"Sekin on parempi kuin ei mitään. Eräät ystäväni ovat näköjään järjestäneet sinulle tervetuliaisyllätyksen."

Miehet harppoivat täyttä vauhtia pohkeisiin ulottuvassa lokavellissä. Silloin tällöin jalkoihin osui jotain pehmeää, kai koiran tai rotan ruumis. Tropiikin maissa tulee varhain pimeä, ja yö oli sysimusta.

"Pää alas!"

Varoitus esti amerikkalaista iskemästä kalloaan paksuun bambupalkkiin. "Saat luvan totutella kulkemaan kumarassa. Mutta sehän vain auttaa pysymään nöyränä!"

Max taivutti pitkän vartensa ja astui pihaan. Se oli täynnä ihmisiä, jotka puhuivat suureen ääneen. Ulkomaalaisten tulo vaimensi meteliä hiukkasen. Amerikkalainen erotti kynttilänvalossa nenättömiä kasvoja, kädentynkiä. Hän ymmärsi tulleensa spitaalisten kortteliin. Harmaahiuksinen vanhus opasti Lambertin ja tämän toverin hökkeliin, josta kantautui heikkoa valitusta. Joku toi kynttilän ja valaisi pitkät kalvakat kasvot ja syvälle painuneet silmät.

"Mita!" Lambert huudahti ällistyneenä.

Mita oli Itä-Pakistanista paenneen savenvalajan nuorin tytär. Seitsentoistavuotiaana, kun hänen oli pitänyt mennä naimisiin, hän oli huomannut oikeassa poskessaan pienen vaalean tunnottoman täplän. Muutaman viikon epäröityään hän oli mennyt jonottamaan lääkärille. Tuomio tuli heti: poskessa oli spitaaliläikkä. Vanhempien silmissä Mita oli Jumalan kiroama. He ajoivat tyttärensä kotoa, sillä muuten olisivat naapurit saattaneet karkottaa koko perheen. Mitan oli pakko ruveta kerjäämään, ja hänet korjasi kadulta muuan bengalimies, joka myi hänet ilotaloon. Kun omistaja huomasi, että uusi asukki sairasti spitaalia, hän mukiloi tytön ja heitti tämän ulos. Lumpunkerääjät löysivät hänet ja veivät hänet henkihieverissä äiti Teresan hoiviin, missä hän toipui. Jalaton Anvar otti hänet suojelukseensa. Vuoden kuluttua he menivät naimisiin.

Mita näytti uupuneelta. Hän avasi hitaasti silmänsä. Kun hän

tunnisti kasvot, hänen huulilleen nousi heikko hymy. "Isoveli Paul!" hän kuiskasi ja ojensi kätensä.

Max veti syrjään rääsyt, jotka oli asetettu painamaan vatsaa. Mitan reisien välissä näkyi pieni verinen päälaki. Lapsi oli juuttunut puolitiehen. Äiti ei jaksanut ponnistaa sitä ulos.

"Onko sinulla jotain sydäntä vahvistavaa?" Max kysyi ja tunnusteli nuoren naisen pulssia.

"On minulla hiukan Coraminia."

Max irvisti. "Eikö ole mitään vahvempaa? Suoneen pistettävää sydänlääkettä?"

Kysymys oli niin suhteeton, että Paul Lambert purskahti nauruun. "Miamilaiseksi apteekkiksiko sinä reppuani kuvittelet?"

Amerikkalainen hymyili anteeksipyytävästi vaikka hiukan väkinäisesti, ja Lambert pyysi mukillisen vettä ja kaatoi lääkettä sekaan. Hän polvistui Mitan viereen, kohotti tytön päätä ja juotti hänelle hitaasti lääkeseosta.

"Käske hänen työntää niin lujaa kuin pystyy", Max komensi.

Lambert käänsi sanat bengaliksi. Mita jännitti huohottaen lihaksensa. Tuskankyynelet valuivat hänen poskiaan pitkin.

"Ei tuolla tavalla! Käske vetää ensin keuhkot täyteen ja ponnistaa sitten samalla kun hengittää ulos."

Max oli likomärkä. Hän kuivasi kasvonsa ja kaulansa. Kurkkuun nousi kitkerä maku. Kuumuudestako se johtui vai sopimattomasta illallisesta vai hajuista vai kaikista rujoista jäsenistä? Maxia alkoi oksettaa. Nähdessään toverinsa valahtavan kalpeaksi Lambert tyhjensi lopun Coraminin mukiin, josta spitaalinen Mita oli äsken juonut. "Niele tämä äkkiä!"

Max hätkähti. "Oletko sinä hullu!"

"Ei ole valinnanvaraa. Kaikki katsovat. Nuo voivat suuttua jos näytät inhosi. Spitaalisista ei koskaan tiedä." Amerikkalainen kalpeni entisestään ja Lambertin kävi häntä sääliksi. "Ei tarvitse pelätä, tuo ei ole tarttuvaa lajia."

Max nosti mukin huulilleen, sulki silmänsä ja nielaisi annoksen kerralla. Hänen olonsa parani. Hän kumartui tutkimaan synnyttäjää ja huomasi että lapsi oli poikittain. Näkyvissä ei ollutkaan päälaki vaan niska. Oli vain yksi keino: lapsi oli käännettävä toiseen asentoon.

"Luuletko että lapsi on vielä elossa?" Lambert kysyi.

"Vaikea sanoa ilman stetoskooppia." Max painoi korvansa äidin vatsalle. "Pulssia ei kuulu. Mutta se ei todista vielä mitään. Lapsi

on väärinpäin. Käske herran tähden hänen ponnistaa kovempaa!"

Coramin alkoi vaikuttaa. Mitan supistukset voimistuivat. Max tajusi että voimanpuuskaa oli käytettävä hyväksi, sillä uutta mahdollisuutta tuskin tulisi.

"Minä yritän kääntää lapsen. Hiero sinä samalla hänen vatsaansa alhaalta ylös niin autat työntöä", Max sanoi Lambertille.

Lambert teki työtä käskettyä, ja lääkäri ujutti kätensä varovasti lapsen niskan taakse. Mita voihkaisi. Juuri kun Maxin käsi tavoitti lapsen hartiat, katosta tipahti hänen silmiensä editse kaksi karvapalloa suoraan äidin vatsalle – kaksi rottaa jotka olivat selvinneet hengissä lämpöaallosta. Ne olivat kissankokoisia. Max säikähti ja vetäisi kätensä pois. Äkillisestä liikkeestäkö se johtui vai eläinten aiheuttamasta tärähdyksestä? Varmaa kuitenkin oli että lapsi kääntyi oikeaan asentoon.

"Ponnista, ponnista äkkiä!" Max kiljaisi synnyttäjälle.

Hetkistä myöhemmin hänen käsissään oli komea poika, joka painoi vähintään kolme kiloa. Hän näki vauvan keuhkojen täyttyvän ja suun avautuvan huutoon, joka kajahti riemukkaasti pihan seinistä. Varttuneen ikäinen nainen katkaisi napanuoran ja sitoi sen juuttinsäikeellä. Joku toinen toi vadin lapsen ja äidin pesemistä varten. Maxia kuvotti kun hän näki vuodevaatteiden värin. "Nämä ihmiset ovat tosi vankkaa tekoa", hän ajatteli.

Brahmaanit eivät suostuneet astumaan jalallaan spitaalisten pihaan, joten Paul Lambert sai kunnian suorittaa syntymäriitin. Hän tunsi jonkun koskettavan jalkaansa ja näki Anvarin istuvan pyörälavallaan kädentyngät kunnioittavasti otsan edessä. Ramman kauniilla kasvoilla oli riemukas ilme. "Isoveli Paul! Sinä olet antanut minulle pojan. Pojan!"

Mitan mies oli pysytellyt pelosta lamaantuneena syrjässä tähän voitokkaaseen hetkeen asti. Nyt hän oli tuonut uhrilahjaksi täyden riisikulhon, jonka hän nosti kädentyngillään papille.

"Laita sinä tämä riisi poikani viereen, jotta jumalat suovat hänelle pitkää ikää ja rikkautta."

"EIHÄN tämä mikään Miamin Hilton ole", Lambert sanoi anteeksipyydellen, "mutta muista että täällä elää kymmenen tai viisitoistakin ihmistä puolta pienemmissä kopeissa."

Max Loeb katseli nyrpeänä asuntoa, jonka ranskalainen oli löytänyt hänelle keskeltä Ilon kaupunkia. Silti sen varustus oli suorastaan ruhtinaallinen: vaatekappi, pöytä, kaksi jakkaraa, ämpäri ja

saviruukku. Ja seinälle oli ripustettu mainoskalenteri, josta katseli pulleaposkinen vauva. Kadunpuoleisessa seinässä oli pieni ikkunakin. Sitä paitsi lattiaa oli korotettu kolmisenkymmentä senttiä, mikä suojasi periaatteessa sateen ja viemäreiden aiheuttamilta tulvilta.

Bandona saapui tervehtimään vierasta. Maxista hän oli hyvin viehättävä.

"Tervetuloa Anand Nagariin, tohtori", Bandona sanoi ujosti ja ojensi Maxille jasmiinivihkon.

Max hengitti kukkien vahvaa tuoksua. Hetkeksi hän unohti karun huoneen, metelin, saviuunien pistävän savun. Hän oli tuhansien kilometrien päässä. Tuoksu toi hänen mieleensä kukat, jotka keväisin sulostuttivat heidän kotinsa terassia Floridassa.

Muutamassa minuutissa Bandona järjesti Maxin huoneen viihtyisämmäksi. Äänettömästi kuin kissa hän levitti olkimaton, sytytti monta öljylamppua ja suitsuketikkua ja asetti kukat pöydälle kuparіastiaan. Lopetettuaan hän nosti katseensa ylös kattoon. "Ja te siellä ylhäällä, antakaa tohtorin nukkua rauhassa. Hän tulee toiselta puolelta maailmaa ja on hyvin väsynyt."

Näin Max sai tietää, ettei hän ollut huoneen ainoa asukas. Silloin kuului muutama kimeä kirahdus. Bandona laski kätensä Maxin käsivarrelle ja siristi ilosta mantelisilmiään. "Kuuntele, tohtori," hän riemuitsi korviaan höristäen. "Tuo on *tšik-tšik*. Se tervehtii sinua."

Max käänsi katseensa kattoon ja näki vihreän liskon katselevan sieltä pallosilmillään.

"Se on parhaista parhain enne", Bandona sanoi. "Sinä elät tuhatvuotiaaksi!"

Maxin asunnosta tuli Ilon kaupungin lääkintäasema. Tuo yksi ainoa huone palveli slummin asukkaiden vastaanottona, odotushuoneena, tutkimushuoneena, toimenpidehuoneena ja leikkaussalina aamuseitsemästä iltakymmeneen ja joskus myöhempäänkin.

Pöytää ja vuodetta käytettiin tutkimuksiin ja hoitoihin. Sterilisointivälineet puuttuivat ja instrumenteiksi oli muutamat pinsetit ja skalpellit. Sidetarpeita oli sen sijaan kohtalainen varasto. Eräs belgialainen nainen oli lahjoittanut Lambertille useita pakkauksia steriilejä siteitä palovammojen hoitoon. Pappi oli puhunut tullimiehiä kolme päivää ympäri päästäkseen maksamasta neljääsataa rupiaa tulleina ja lahjuksina. Kipeimmin Max kaipasi lääkkeitä.

Puskaradio toimi tehokkaasti. Tuskin lääkintäasema oli avattu, kun siitä tiedettiin jo koko slummissa. Kaikki puhuivat rikkaasta amerikkalaisesta, joka oli tullut lievittämään köyhien hätää. Lambert pisti Bandonan Maxin apulaiseksi. Ja nokkelaa ihmistä tarvittiinkin erottamaan tosisairaat teeskentelijöistä, poimimaan joukosta hätätapaukset.

Äidit toivat lääkintäasemalle lapsia, joita vaivasivat äkämät, paiseet, pernarutto, kaikki mahdolliset märkätaudit, joita Ilon kaupungissa kuhisevat stafylokokit vain saivat aikaan. Vähintään kahdella lapsella kolmesta oli loisia tai maha- ja suolistotulehduksia. Ja kaupanpäällisiksi oli monia tauteja, joista lännessä ei tiedetty juuri mitään. Max ei olisi pystynyt edes tunnistamaan niitä ilman Bandonan apua.

"Näetkö nuo liituviivat pupillissa?" Bandona kysyi ja näytti Maxille pikkupojan silmiä. "Sen tekee silmän kuivetustauti. Parin vuoden kuluttua poikarukka on sokea. Teidän maassanne ei ole koko tautia."

Max Loeb oli ymmällään, avuton, eksyksissä. Ei mikään koulutus ollut valmistanut häntä siihen ihmisruumiin kurjuuteen jonka hän kohtasi slummissa. Tautien määrittämistä haittasi se, että naiset ja nuoret tytöt värjäsivät kämmenensä ja jalkapohjansa keltaisella tai punaisella okralla ja että monet pureskelivat beteliä pitääkseen näläntunteen loitolla. Oli hankala tietää milloin iho oli muuttanut väriä sairauden takia, milloin taas suun ja kurkun limakalvot olivat tulehtuneet.

Onneksi oli huvittaviakin tapauksia. Muuan mies esitti monta vuotta vanhan lääkemääräyksen, josta Bandona luki, että potilas sairasti pitkälle edennyttä syöpää, joten tämän oli otettava kuusi aspiriinitablettia päivässä. Muuan toinen taas kantoi paikalle kahdenkymmenen vuoden takaisen röntgenkuvansa hartaasti kuin pyhän esineen – hänen keuhkonsa olivat siinä täynnä nyrkinkokoisia tuberkuloosin aiheuttamia onteloita.

Suurin osa oli silti surullisia tapauksia. Kerran tuotiin pieni tyttö joka oli palanut kauttaaltaan pahasti. Veturi oli laskenut tulista höyryä hänen päälleen, kun hän oli ollut keräämässä hiilenkappaleita radanvarresta. Vaikeinta oli katsella riisitautisia pikkulapsia, joiden vatsa oli paisunut palloksi. Vuoden tai puolentoista ikäisinä he painoivat hädin tuskin kolme kiloa. Puutteellisen ravinnon takia puolella lapsista oli henkisiä ja hermostollisia vaivoja.

Eräänä päivänä mustaan tunikaan ja huntuun pukeutunut nuori

musliminainen laski vauvansa Maxin pöydälle. Hän katsoi lääkäriä vauhkosti, aukaisi tunikansa, paljasti rintansa ja puristi ne kouriinsa.

"Ne ovat kuivat!" hän huusi. "Kuivat! Kuivat!"

Hänen katseensa osui seinäkalenteriin. Pulleaposkisen vauvan nähdessään hän kiljaisi, syöksyi amerikkalaisen luo ja työnsi vauvan väkisin tämän syliin.

"Ota hänet!" nainen vaikersi. "Vie hänet omaan maahasi! Pelasta hänet!"

Samana iltana Kalkutta tarjosi Maxille toisen unohtumattoman muiston. Iltalehden otsikot julistivat suurin kirjaimin: Kalkutan lääkärit saattoivat maailmaan koeputkilapsen.

Äiti Teresa lähetti joka keskiviikko Ilon kaupunkiin kolme sisarta ja ambulanssin, jonka Lambert oli ristinyt "Spitaalibussiksi". Kun spitaalikeskusta ei voitukaan avata, ei Lambert ollut keksinyt muuta keinoa vaikeimpien tapausten auttamiseksi. Jotta ei olisi jouduttu vaikeuksiin kummisedän kanssa, ambulanssi pysäköitiin turvallisen matkan päähän slummista, asemalle johtavan puistokadun jalkakäytävälle.

Äiti Teresan sisaret toimivat kuin luonnonvoima. Ryhmän vanhin, kookas kaunis vaaleaihoinen tyttö, joka kantoi arvokkaasti sinireunaista sariaan, oli vasta kahdenkymmenenneljän. Hänen nimensä oli Paulette. Hän oli kotoisin Mauritiukselta ja puhui ranskaa saarelaisten laulavalla nuotilla. Tuntui kuin sisar Pauletten ääni olisi viskonut kimmeltäviä viinipisaroita likaan ja saastaan. Keskiviikon vastaanotot olivat näet koettelevia tilaisuuksia.

Ryntäys alkoi joka viikko heti kun japanilaisten ystävien äiti Teresalle lahjoittama punavalkoinen ambulanssi saapui paikalle. Kaikkialta saapui spitaalisia, kuka kainalosauvoilla, kuka pyörälavalla, kuka lankun varassa. He tungeksivat kolmen kokoontaitettavan pöydän ympärillä jotka sisaret olivat pystyttäneet jalkakäytävälle. Yhdeltä jaettiin lääkkeitä, toiselta sidetarpeita, kolmatta käytettiin leikkauspöytänä. Sisar Paulette järjesti lempeästi mutta lujasti tulijoita parempaan jonoon. Maxin ja Lambertin saapuessa rampojen jono oli vähintään kolmenkymmenen metrin pituinen. Max leikkasi, vuoli, viilasi kirurginveitsi, pihdit ja saha ainoina työvälineinään. Kärpäset pörräsivät ympärillä, pöly pyörteili, kosteus tukahdutti ja Max valui hikeä. Sisar Paulette toimi avustajana. Hänellä ei ollut mitään millä lievittää tuskallisia amputointeja. Ei mitään muuta kuin rakkautensa. Maxin mieleen piirtyi ikuisesti

kuva tuosta intialaisesta naisesta, joka puristi spitaalisen syliinsä ja hyräili tälle tuutulaulua hänen leikatessaan miehen jalkaa irti.

Max oli jo työskennellyt useita tunteja, kun kaksi spitaalista laski pöydälle jalattoman parrakkaan miehen, jonka hiuspörröä peitti tuhka. Lääkkeitä jakeleva Lambert tunnisti vanhan ystävänsä.

"Max, se on Anvar! Sama Anvar jonka vaimoa autoit synnytyksessä tuloiltanasi."

Anvar-paran asiat näyttivät olevan huonosti. Hänen silmänsä olivat kiinni ja laiha rintakehä kohoili heikosti huohottavan hengityksen tahdissa. Maxin oli vaikea löytää pulssia.

"Kuolio", Lambert sanoi katseltuaan haisevaa sidettä, joka peitti Anvarin olkavarren kyynärpäähän asti.

Sisar Paulette auttoi heitä irrottamaan siteen. Kun paljas liha tuli esiin kankaan alta, mätänevä käsivarsi, liikenteen melu, Lambertin ääni ja kaikki värit alkoivat kieppua hurjasti Maxin päässä. Kuului tömähdys. Max Loeb oli pyörtynyt.

Sisar Paulette ja Lambert tarttuivat amerikkalaiseen ja kantoivat hänet ambulanssiin. Lopulta Max avasi silmänsä. "Missä minä olen?" hän kysyi.

"Kalkutassa jalkakäytävällä katkomassa spitaalisten käsiä ja jalkoja", Lambert vastasi kuivalla äänellä. Maxin pyörtyminen oli ärsyttänyt häntä, vaikka hän katui heti tunnettaan. "Ei mitään hätää. Kuumuus varmaan väsytti."

Pian Max tarttui uudestaan sahaan ja pihteihin. Hänen oli irrotettava Anvarin käsivarsi. Sahan hampaat pureutuivat rutisten olkavarrenluuhun. Max tunsi jalkojensa pettävän taas. Hän tiukensi otettaan sahasta ja painoi kaikin voimin. Voidakseen olla ajattelematta, tuntematta, kuulematta, näkemättä hän hoki mielessään: Sylvia, minä rakastan sinua, ja samalla hänen kätensä liikkui edestakaisin kuin robotin käsi.

2.

Hasarin rikšaa veti toisena nuori kiharapäinen biharilainen muslimi nimeltään Ramatullah. Hän piti kaulaketjua, josta roikkui pikkuinen Koraani. Hän työskenteli kello kuudestatoista puoleenyöhön ja myöhempäänkin, jos asiakkaita riitti. Saadakseen säästöön mahdollisimman paljon perheelle lähetettäväksi hän nukkui kärryn aisojen välissä niin että pää ja jalat retkottivat vastakkaisilla puolilla.

Se oli tietysti epämukavaa, mutta rikšaa ei ainakaan pystytty varastamaan hänen nukkuessaan. Ramatullah oli tovereista parhain. Siitä lähtien kun hän oli huomannut Hasarin yskivän verta, hän oli tehnyt monenmoisia palveluksia ystävälleen. Jos Hasaria ei kuulunut aamulla sovittuun aikaan, hän lähti juoksujalkaa hakemaan lapset, jotka Hasarin oli määrä viedä joka päivä kouluun. Tällaisen tavoitellun sopimuksen menettäminen olisi nimittäin ollut katastrofi. Iltapäivisin Ramatullah tuli hiukan aikaisemmin säästääkseen Hasarin viimeisen matkan rasitukselta. Ja hän antoi aina toverilleen tämän sijaisena ansaitsemansa rahat.

Kun Hasari sinä päivänä saapui Park Circusin rikša-asemalle, Ramatullah näytti niin huolestuneelta, että Hasari arvasi olevansa huonon näköinen. Ramatullah tutkaili ystävänsä kasvoja osanottavasti. "Sinun täytyy mennä heti lääkäriin", hän sanoi lopulta. "Naamasi vihertää kuin raaka sitruuna. Kiipeähän kyytiin. Tänään saat sinä olla päivän ensimmäinen *marvari*!"

"Sinun onneksesi höyhenenkeveä!" Hasari sanoi ja asettui penkille.

Muslimi Ramatullah vei hinduystävänsä perinteistä intialaista lääketiedettä harjoittavan parantajan luo. Kapean huoneen penkillä istui jo kaksi odottajaa. Lääkäri, harmaapäinen, vitivalkoiseen *dhotiin* pukeutunut mies, istui nojatuolissa huoneen perällä kuin hallitsija vastaanottosalissaan. Huonetta kiertävillä hyllyillä oli yrteillä ja jauheilla täytettyjä pulloja ja purkkeja. Tutkittuaan potilaan lääkäri nousi, valikoi muutaman purkin ja istuutui vaa'an ääreen. Hän punnitsi ainekset tarkasti ja sekoitti niistä lääkkeet omien reseptiensä mukaan.

Kun Hasarin vuoro tuli, lääkäri katseli häntä rapsuttaen niskaansa mietteliäänä. "Tämä alkoi niin että minua väsytti hirveästi ja luita kolotti", Hasari Pal selitti. "Sitten ilmestyi rintaan kummallinen kuumotus. Levätessäkin se pisti hikoamaan päästä jalkoihin. Rikšaa vetäessä piti vähän väliä hiljentää, ettei olisi pakahtunut. Kerran pelästyin toden teolla. Kulkiessani kaupan ohi vilkaisin ikkunaan. Hetken mietin, kuka oli se lommoposkinen, sänkinaamainen mies, jonka päätä peitti valkoinen tukka. Ihan saman näköinen kuin isä siunatessaan minut lähtöaamuna.

"Menin nopeasti huonommaksi. Kerran jouduin pysähtymään kesken matkan ja laskemaan aisat. Rinnassa oli jokin möhkäle enkä saanut henkeä. Lysähdin polvilleni. Asiakas oli kunnon mies. Hän ei ruvennut viittomaan toista rikšaa vaan yritti auttaa läiskimällä minua selkään. Tunsin että kurkkuun pulpahti jotain lämmintä.

Syljin. Asiakas katsoi veristä sylkijälkeä ja irvisti. Hän antoi minulle viiden rupian setelin ja siirtyi paketteineen toisen vetäjän kyytiin.

"Vaimoni purskahti itkuun, kun kerroin mitä oli tapahtunut. Hän pyysi että menisin heti parantajan puheille."

Lääkäri haki hyllyltä kymmenkunta purkkia. Kesti pitkään ennen kuin hän sai sekoituksensa valmiiksi. Maksuksi hän pyysi kaksikymmentä rupiaa. Katupuoskarin lääkkeet olisivat tulleet halvemmiksi, mutta Ramatullah vakuutti ystävälleen, että tämä oppinut mies tunsi parhaat rohdot punaiseen kuumeeseen. Hän tiesi ainakin kaksi jotka lääkäri oli parantanut.

Palin perhe oli niin suuri, etteivät kaikki mahtuneet nukkumaan ulkona talon edessä, ja monsuunia edeltävät viikot olivat niin hautovia, ettei sisällä saanut unta. Isoveli Paul ehdotti että Hasari ja Sambu tulisivat hänen luokseen.

Ensimmäinen vierekkäin vietetty yö piirtyi Lambertin muistiin. Ei vain Hasarin masuunin lailla rahisevan hengityksen vuoksi vaan myös sen takia mitä hän sai kuulla. He olivat tuskin ehtineet pitkälleen, kun Hasari kääntyi pappiin päin. "Älä nuku vielä, isoveli", hän pyysi, "minulla on puhuttavaa."

Lambert oli tottunut näihin pyyntöihin. "Minä kuuntelen", hän sanoi lämpimästi.

Hasari epäröi. "Tiedän että *chakrani* lakkaa pian pyörimästä tässä elämässä", hän sanoi.

Lopun aavistuksesta kertovat sanat olivat tuttuja Lambertille. Hän vastusteli muodon vuoksi, mutta tiesi hyvin, ettei kukaan voisi pelastaa hänen naapuriparkaansa.

"Kuolemaa en pelkää", Hasari jatkoi. "Olen aika varma –" hän epäröi "– aika varma että karmani on nyt kevyempi ja saan syntyä parempaan osaan."

Auttaessaan slummin kuolevia Lambert oli kuullut monen puhelevan samaan tapaan. Toivo paremmasta elämästä tyynnytti heidän mieltään. Sinä iltana Hasaria askarruttivat kuitenkin muut asiat.

Entinen talonpoika kohottautui kyynärpäittensä varaan. "Minä en halua kuolla ennen kuin. . . "Raju yskänpuuska katkaisi lauseen. Lambert takoi häntä selkään. Kului monta pitkää minuuttia. Joka puolelta kantautui nukkuvien tuhinaa ja kuorsausta. "Isoveli Paul, minä en voi kuolla ennen kuin olen löytänyt tyttärelleni miehen."

Huoli tyttären naittamisesta painaa jokaista intialaista isää. Aloka oli valmentanut Amritaa pienestä pitäen tämän elämän ainoaan

kohokohtaan, hääjuhlaan jolloin köyhä tyttö olisi kokonaisen päivän vähäosaisten kohtalotoveriensa ihailun kohde. Palit tiesivät että heitä, kuten kaikkia intialaisia vanhempia arvioitaisiin kerran sen mukaan miten heidän tyttärensä käyttäytyisi aviomiehensä kotona. Ja koska vain tottelevaisuus ja toisten tahtoon alistuminen oli sallittua, Amrita oli opetettu luopumaan omista mieliteoistaan ja leikeistään ja palvelemaan vanhempiaan ja veljeään, minkä hän oli aina tehnyt hymysuin. Hän oli pikkutytöstä kasvanut intialaiseen avioliittoon.

"Tyttäreni ei kuulu minulle", Hasari sanoi Lambertille. "Jumala on antanut hänet minulle lainaksi siihen asti kun hän menee naimisiin. Hän kuuluu tulevalle aviomiehelleen."

Jotta siunattu päivä koittaisi pian, oli Hasarin kiireesti ratkaistava muuan pulma. Kuten hänen isänsä aikoinaan, kuten miljoonien muiden intialaisten isien oli hänenkin kerättävä myötäjäiset. Indira Gandhi oli kieltänyt vanhan tavan, mutta se eli ja hallitsi armottomana.

"Enhän minä voi antaa tytärtäni halvaantuneelle tai sokealle tai spitaaliselle!" Hasari sanoi Lambertille. Sillä vain hyljeksityimmät suostuivat ottamaan vaimoksi tytön, jolla ei ollut myötäjäisiä. Hasari teki jos jonkinlaisia laskelmia ja päätyi aina samaan mahdottomaan summaan: viisituhatta rupiaa. Niin paljon hänen olisi kerättävä ennen kuin vaatimatonkaan sulhasehdokas hyväksyisi hänen tyttärensä. Viisituhatta rupiaa. Kahden kokonaisen vuoden tulot rikšan aisojen välissä. . .

Lambert uskoi Hasarin Maxin hoitoon. Nuori lääkäri antoi hänelle vahvan annoksen antibiootteja ja vitamiineja. Koska Hasarin elimistö oli täysin tottumaton lääkkeisiin, ne vaikuttivat uskomattoman tehokkaasti. Yskänpuuskat harvenivat ja voimat palautuivat niin että Hasari saattoi taas ruveta vetämään rikšaa monsuunia edeltävässä kosteassa pätsissä. Mutta viittätuhatta rupiaa ei silläkään kerätty kokoon.

Silloin onni osutti paikalle yhden niistä "välittäjistä" jotka korppikotkien lailla kiertävät etsimässä rahanansaitsemistilaisuutta. Uupunut Hasari seisoi SAS:n toimiston edessä tuotuaan sinne kaksi naista ja heidän painavat matkatavaransa. Yskänpuuska ravisteli häntä kuin myrskytuuli ruokoa, ja kaksi muuta rikšanvetäjää juoksi auttamaan voimattoman ystävänsä pitkälleen kärrynistuimelle.

Äkkiä Hasarin kasvojen yläpuolelle ilmestyivät rokonarpiset kasvot, joista katsoivat myötätuntoiset silmät. "Ystäväparka", tuntematon sanoi, "eipä taida mennä kovin hyvin."

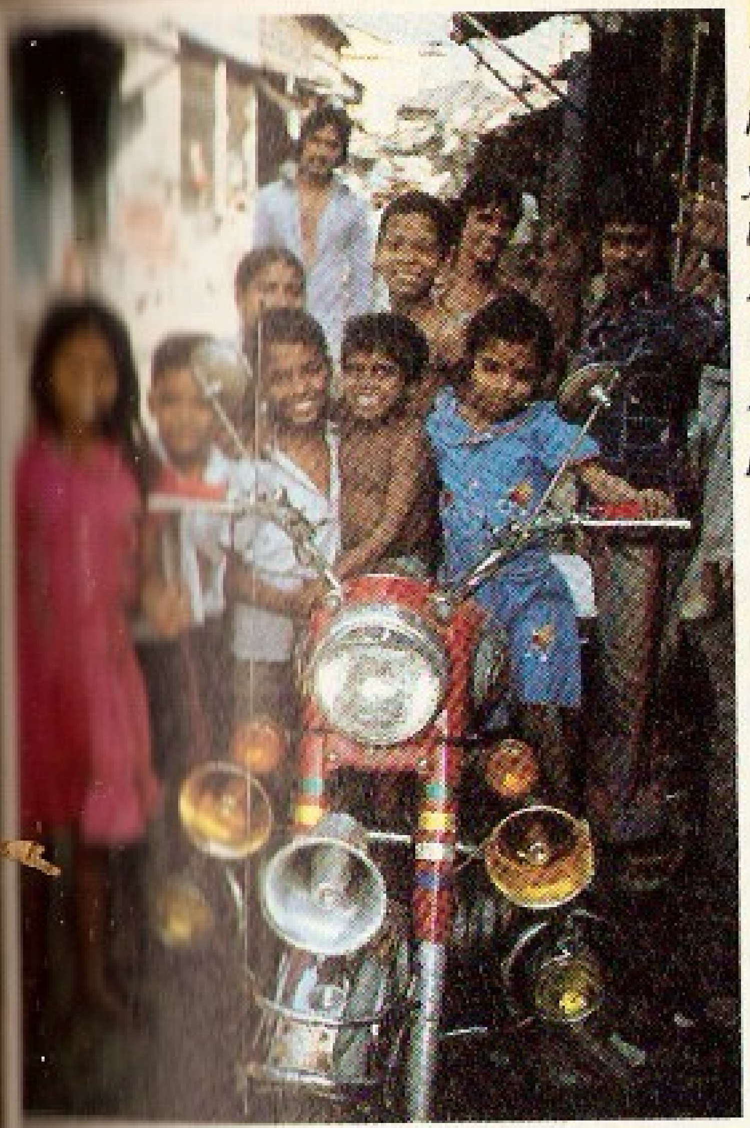

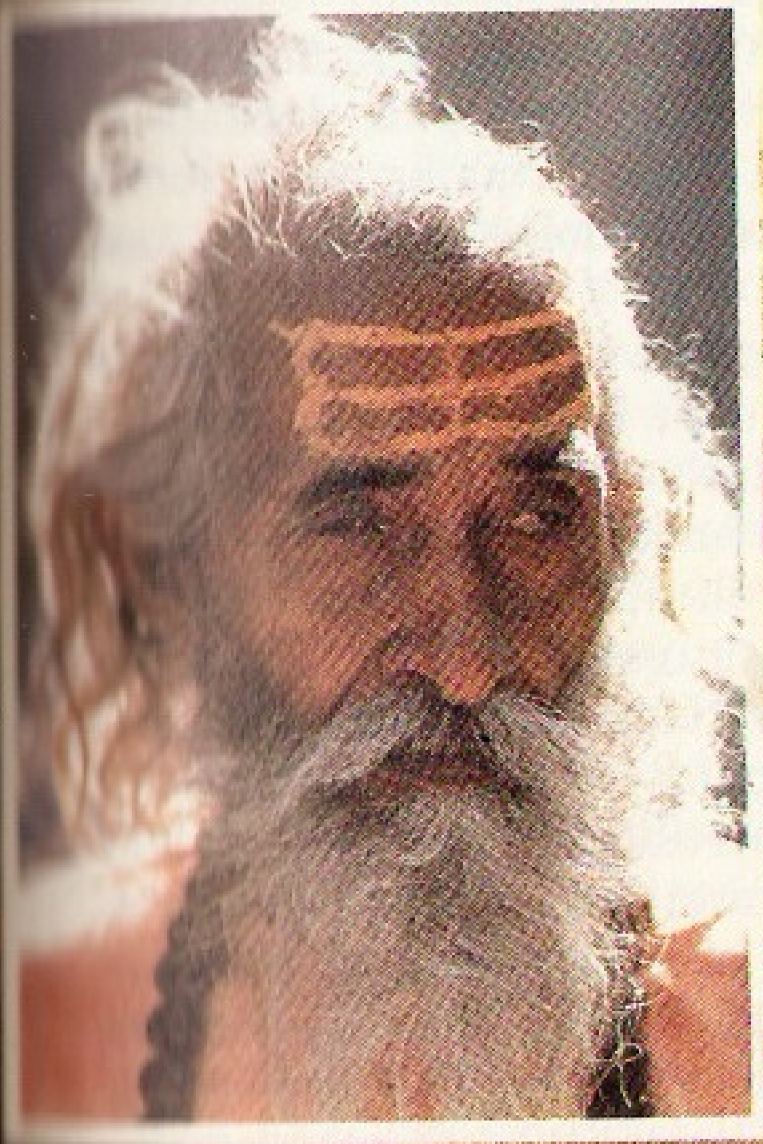

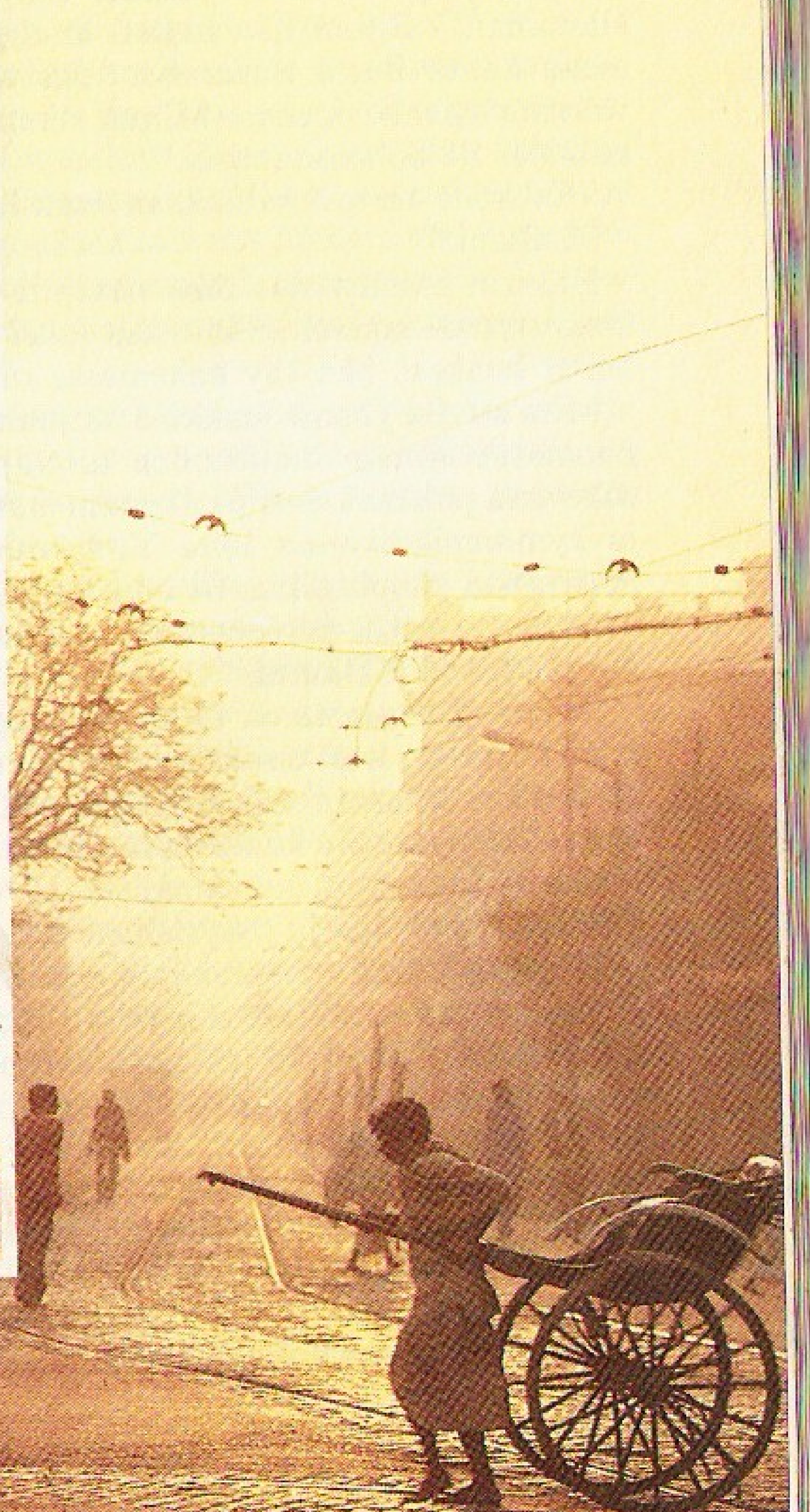

Vasemmalla: Ašokan moottoripyörä kerää aina ympärilleen ihailijajoukon.
Alhaalla vasemmalla: Višnun pappi.
Alla: Rikšanvetäjän päivä alkaa varhain.

Ystävälliset sanat rauhoittivat Hasaria – useimmiten suurkaupungissa sai tylyn kohtelun. Tuli uusi yskänpuuska, ja Hasari sylki verta.

"Vetäminen ei mahda olla herkkua, kun yskii keuhkot pihalle!" mies säälitteli. "Mitäs sanoisit jos kertoisin miten saat kotona istumalla yhtä paljon rahaa kuin kahdessa kuukaudessa tuossa aisojen välissä?" tuntematon kysyi.

"Yhtä paljon kuin –" Hasari änkytti. "Sanoisin että olette itse Hanuman." Sitten hän muisti miehen, joka oli tullut puhuttelemaan häntä Barra Bazarissa. "Jos teitä kiinnostaa vereni, olette valinnut väärän miehen. Minun vereni ei kelpaa enää edes korppikotkille. Se on saastunutta."

"En minä vertasi haluakaan vaan luitasi."

"Luitani?"

Hasarin kauhistunut ilme nauratti välittäjää. "Mennään tapaamaan työnantajaani. Hän ostaa luusi viidelläsadalla rupialla. Kun heität henkesi, hän käy hakemassa ruumiin ja ottaa luurankosi."

Mies kuului yhtenä lenkkinä ketjuun, joka teki Intiasta maailman huomattavimman ihmisluiden tuottajan. Maasta lähti joka vuosi tukevissa pakkauksissa parikymmentätuhatta kokonaista luurankoa ja kymmeniätuhansia luita Yhdysvaltojen, Euroopan, Japanin ja Australian yliopistoihin. Se oli erittäin kannattavaa kauppaa, jonka vuosituotto nousi puoleentoista miljoonaan dollariin. Kaupan keskuspaikka oli Kalkutta.

Se että Kalkutasta oli tullut luukaupan keskus ei johtunut slummien korkeista kuolleisuusluvuista. Kauppa kukoisti, koska kaupungissa eli muutaman sadan hengen suuruinen yhdyskunta hyvin alhaiseen *dom*-kastiin kuuluvia ihmisiä. Heidät oli syntymästä saakka määrätty huolehtimaan vainajista. He elivät hautausmailla tai ruuminpolttopaikoilla ja pysyttelivät erossa muista. He olivat luukaupan pääasiallisia tavaranhankkijoita. Tapoją oli monenlaisia. Hooghlyn rannalta kerättiin virran tuomat ruumiit ja luut. Sen lisäksi *domit* pysäyttivät polttopaikan portilla köyhät, joilla ei ollut varaa pappiin, ja lupasivat hoitaa hautajaismenot halvemmalla. Ihmisparat eivät tienneet, että heidän sukulaisensa maalliset jäännökset paloiteltaisiin pian läheisessä mökissä ja luut myytäisiin. Sairaaloiden ruumishuoneiltakin saatiin tavaraa. Pelkästään Momimpurista joutui vuosittain yli kaksi ja puolituhatta ruumista domien käsiin.

Vielä yksi tapa oli varata luuranko etukäteen ostamalla ihminen

"seisovilta jaloilta". Se takasi rajattomat varastot, sillä Kalkutasta ei köyhiä ja kuolevia puuttunut.

"Viisisataa rupiaa!" Summa kieppui Hasarin päässä. Välittäjä oli osunut oikeaan. Hän tunnisti sopivat uhrit yhdellä silmäyksellä. Hasari ei sanonut mitään. Välittäjä ei patistellut. Hän oli tottunut odottamaan – ihminen ei äärimmäisessä hädässäkään myy ruumistaan noin vain.

"Viisisataa rupiaa eikä yhtään vähempää! Mitäs sanot?"

Hasari ihmetteli toverilleen Ramatullahille uskomatonta tarjousta, joka hänelle oli tehty. Hän oli pyytänyt miettimisaikaa seuraavaan päivään. Ramatullah oli muslimi. Hänen mielestään vainajan ruumista ei saanut silpoa millään tavalla. Hänen uskontonsa kielsi jopa elinten luovutuksen. Tarjouksen suuruus häikäisi silti hänetkin.

"Kyllä sinun täytyy suostua", Ramatullah sanoi viimein. "Jumalasi antaa sinulle anteeksi. Hän tietää että sinun on saatava mies tyttärellesi."

Hasaria piinasi ajatus, että hän loukkaisi teollaan jumalia. Hindulaisuuden mukaan ruumis oli poltettava tuhkaksi puhdistavalla tulella, jotta sielu voisi siirtyä kuoleman jälkeen uuteen asuntoon. Hasari päätti uskoutua Lambertille.

Kurjuuden keskellä vietetyt vuodet olivat opettaneet Lambertin sopeutumaan elämän tosiasioihin. "Minun mielestäni sinun tulisi tarttua tilaisuuteen, jotta voit täyttää tehtäväsi täällä maan päällä", pappi sanoi.

Välittäjä koputti varastorakennuksen ovelle. Hetken päästä ovenrakoon ilmestyivät ovelan näköiset kasvot. Välittäjä osoitti Hasaria. "Toin asiakkaan", hän sanoi.

Ovi aukeni kokonaan, ja portinvartija viittasi miehiä astumaan sisään. Heitä vastaan löyhähti tukehduttava, pyörryttävä haju. Hasari epäröi, mutta toveri sysi häntä eteenpäin.

Hasari oli tullut paikkaan, jonka vain Danten tai Dürerin mielikuvitus olisi kyennyt luomaan. Uskomattoman katakombin seinänvierillä seisoi vieri vieressä kaikenkokoisia luurankoja kuin valintamyymälässä. Tuhannet kallot, selkärangat ja muut luut peittivät pöytiä ja hyllyjä. Jokaiseen luurankoon ja luuhun oli kiinnitetty lappu, johon hinta oli merkitty dollareina. Opetuksessa käytettävä aikuisen luuranko, jossa oli teräsnivelet ja liikuteltavat luut, maksoi 230–350 dollaria koon mukaan. Neljälläkymmenellä dollarilla sai

täydellisen rintakehän, kuudella pääkallon. Yhtiöllä oli useita luiden käsittelyyn erikoistuneita työläisiä, jotka kaapivat, kuorivat, kokosivat ja maalasivat tuotteita myyntikuntoon. Joskus heidän käsistään lähti todellisia taideteoksia kuten amerikkalaisen hammaslääketieteellisen korkeakoulun tilaamat nivelöidyt pääkallot, joiden leuat ja hampaat saattoi irrottaa.

Varaston perällä oli toimistokoppi ja siellä mies, joka neuvotteli "elävien" luurankojen ostosta. Hän istui pöytänsä ääressä valkoinen takki yllään, mahtavan näköisenä, edessään sekalaisia paperikasoja, joita pitelivät paikoillaan vastasyntyneiden kallot.

Mies katseli rikšanvetäjää tutkivasti. Hasarin solisluut olivat työntyneet ulos, rintakehä oli painunut sisään, jokainen kylkiluu erottui ihon alta. Selvä tapaus: tämän piruparan maallisia jäännöksiä ei tarvitsisi odottaa kauan. Mies vinkkasi tyytyväisenä silmää välittäjälle. Sitten laadittiin asianmukainen sopimuspaperi. Hasari saisi sataviisikymmentä rupiaa etumaksua. Loput annettaisiin sitten kun hänen elimistönsä antaisi lopullisesti periksi.

3.

KALKUTASSA monsuunia odotettiin vieläkin kiihkeämmin kuin maaseudulla, sillä kuumuus kohosi välillä tukahduttavaksi. Hasari Pal näki ensimmäisen vesipisaran tipahtavan taivaalta iltapäivällä. Se oli valtavan suuri, mutta lämpö haihdutti sen heti kun se osui asfalttiin. Entiselle talonpojalle, jonka kuivuus oli ajanut kotoa, oli tämä ensimmäinen pisara taivaallista mannaa, todiste siitä että jumalat pystyivät yhä itkemään ihmisten murheellista osaa maan päällä.

Ensimmäinen monsuunisade oli tavattoman raju. Vesi hakkasi maata kuin miljoonien sormien takomat rummut. Hasari nosti kiireesti rikšansa kuomun ja antautui onnellisena nauttimaan elvyttävästä vuosta. Pian alkoi lämpimän sateen lävitse puhaltaa vilvoittavasti hyväilevä tuulenhenki. Ihmiset eivät suinkaan hakeutuneet suojaan vaan juoksivat sateeseen. Lapset tanssivat ja nauroivat alasti. Naiset antoivat sarinsa kastua ja liimautua ihon pintaan. Jopa puut, jotka vielä äsken olivat muistuttaneet pölyisiä vanhuksia, kiilsivät nyt raikkaina ja nuorina.

Anand Nagarissa Max ei ollut uskoa silmiään. Ihmiset, jotka hetki sitten olivat viruneet puolikuolleina, virkosivat kuin taikaiskusta iloon, riemuun, elämään. Kujan päässä erottui vaalea hahmo.

Lambert tanssi yhdessä muiden kanssa riehakasta ilontanssia. Metalliristi heilahteli papin märällä rinnalla kuin tahtia antamassa. Itse Neptunus siinä ilakoitsi taivaallisen suihkukaivon vedessä!

KOLME päivää satoi kaatamalla, eikä Bengal ollut kokenut vuosiin sellaista vedentuloa. Pian Ilon kaupungin kapeita kujia kiiri sana, joka on kummitellut intialaisten mielissä ensimmäisestä monsuunista pitäen: "*Barha!* – tulva!" Ensi riemun mentyä ihmiset keräsivät hädissään sateenvarjoja, kankaan-, pahvin-, muovinpalasia, mitä vain millä saattoi paikata kattoa ja torjua sisään pyrkivän veden. Vettä pulppusi maastakin sillä Ilon kaupunki oli rakennettu suolle. Lopulta oli haalittava tiilenpalasia ja laudankappaleita korottamaan narusänkyjä, jotka tarjosivat vielä turvaa hökkeleiden asukkaiden lapsille ja vähäisille tavaroille. Bandona oli kiinnittänyt Maxin huoneen katonnurkkiin lakanan pelastaakseen maitopakkaukset ja lääkearkun. Tilanne paheni nopeasti. Veden loiske kohosi muun metelin ylitse. Tulva oli saanut käymälät, viemärit, navetoiden virtsakaivot vyörymään yli äyräidensä.

Ulostevelli, löyhkä ja kosteus saivat pian seurakseen nälän. Lehmänlantakakut liukenivat veteen, joten naiset eivät pystyneet enää keittämään ruokaa. Ja sade jatkui jatkumistaan. Veden pinta kohosi.

Koko Kalkutta oli saman painajaisen vallassa. Tuhannet asukkaat olivat joutuneet pakenemaan suin päin kodeistaan tai etsimään turvaa katoilta. Hämärä peitti kaupungin: vesi oli turmellut muuntajat ja sähköjohdot. Junat eivät päässeet asemille. Tieliikenne oli kokonaan poikki. Elintarvikkeista alkoi olla pulaa. Kaupungin liikennevälineet eivät toimineet, mikä oli onnenpotku rikšanvetäjille.

Hasari riemuitsi, sillä hän arveli saavansa Amritan myötäjäiset kokoon tulvapäivinä. Hän ei enää ollut halveksittu, haukuttu kurjimus, jolta perillä pimitettiin osa sovitusta hinnasta. Nyt ihmiset tappelivat, tarjosivat kaksin-, kolmin-, jopa nelinkertaista maksua päästäkseen ainoiden Kalkutan merta kyntävien alusten kosteille penkeille.

Lyhytkin matka tuotti pienen omaisuuden. Se vaati kuitenkin hintansa. Veden kätköissä esteet muuttuivat vaarallisiksi ansoiksi. Elimistölle on pahaksi, jos ihminen hikoilee sateessa pystymättä välillä kuivattelemaan. Koska rikšanvetäjät joutuivat jatkuvasti liottamaan jalkojaan saastaisessa vedessä, monet saivat ihosairauksia. Joidenkin jalat olivat täynnä haavoja. Vaarallisinta oli kuitenkin toistuva hikoilu ja palelu. Keuhkokuume vei Hasarilta monta työtoveria.

Kun Hasari näytti kahden ensimmäisen päivän saaliin taksikuskiystävälleen, jolta tulva oli vienyt työn, tämä huudahti ihailevasti: "Sinulle sitä ei taivaasta tipukaan vettä vaan kultajyviä!"

Hasarin ilo oli kuitenkin lyhyt. Seuraavana päivänä hän etsi turhaan Ramatullahia Park Circusin asemalta. Silloin eräs rikšanvetäjistä sanoi: "Ystäväsi on kuollut. Hän tipahti miesluukkuun. Jo kolmas hukkunut eilisen jälkeen. Joku *babu* on näköjään käskenyt poistaa viemäriaukoista kannet, jotta ne vetäisivät paremmin."

Naapuriapukomitean intialaiset jäsenet odottivat Lambertia Maxin huoneessa. Vesi ulottui kaikkia polviin. Tunnelma oli synkkä. Kuului vain sateen ropina, veden loiske ja koloistaan pakenevien rottien kirkuna. "Isoveli Paul, nyt on hätätilanne", vanha Saladdin ilmoitti. "Ihmiset pakenevat kodeistaan joka puolella. Isossa moskeijassa on jo vähintään viisisataa henkeä."

Suuri Perjantain moskeija, Jama Masjid, oli slummin ainoa monikerroksinen rakennus.

"Ja tämä on vasta alkua", vakuutti Margareta, jonka märkä sari liimautui ihoon. "Ganges tulvii minä hetkenä hyvänsä."

"Riittää huonoja uutisia!" Aristotle John keskeytti. "Emme me ole tulleet voivottelemaan vaan miettimään miten voisimme auttaa."

"Aristotle on oikeassa!" Lambert sanoi. Hänen veden täyttämistä lenkkitossuistaan nousi kuplia.

Tuli hiljaista. Kaikki tiesivät miten valtava tehtävä oli edessä. Max aukaisi suunsa ensimmäisenä. "Täytyy ruveta kiireesti rokottamaan. Kolera, lavantauti. . .ties mitkä pirulliset kulkutaudit uhkaavat."

"Eikö pitäisi mieluummin järjestää hätäruokinta", Saladdin ehdotti. "Pian ovat tuhannet ilman ruokaa ja vettä."

Silloin kuultiin Bandonan lempeä mutta luja ääni. "Isoveli Paul, aivan ensimmäiseksi on pelastettava vanhukset ja sairaat, jotka eivät pääse pois kotoaan. Monet hukkuvat jollemme hae heitä turvaan."

Assamilaistytön sanat muistuttivat Lambertin mieleen vielä suuremmassa hädässä olevan joukon. "Spitaaliset!" pappi huudahti. "Äkkiä spitaalisten luo!" Hän osoitti Bandonaa, Maxia ja Saladdinia. "Te kolme menette sairaiden ja vanhusten luo. Margareta, Aristotle ja minä menemme spitaalisten kortteliin. Keräännymme sitten kaikki Jama Masjidiin!"

Spitaalisten pieni siirtokunta sijaitsi ratapenkeren alapuolella ja

oli täysin veden vallassa. Silti kukaan ei ollut lähtenyt pakoon. Vanhemmat olivat käskeneet lapsien kavuta katoille ja hyväkuntoisimmat olivat kasanneet sänkyjä päälletysten, jotta sairaat ja huonokuntoiset saatiin turvaan. Lambertin tullessa Anvar kökötti tällaisen puoliksi veteen uponneen pyramidin päällä. Rampa oli toipunut amputoinnista. Hän hymyili.

"Anvar, vanha veli, tulin hakemaan sinua", hengästynyt pappi huohotti.

"Minkä takia? Ei meiltä ensi kertaa jalat kastu!"

Spitaalisen tyyneys, hyväntuulisuus ja leikinlaskun kyky kaaoksen ja vaaran keskellä hämmästytti Lambertin taas kerran.

"Sade jatkuu. Te voitte hukkua." Lausuttuaan nämä sanat pappi tajusi, miten toivoton hänen yrityksensä oli. Miten he voisivat pelastaa nämä onnettomat, kun he itse olivat monta kertaa olleet upota mustan veden pyörteisiin? Oli haettava lisävoimia. Lisävoimia? Siinä tukalassa tilanteessa ajatus melkein nauratti. Silloin hänen mieleensä kohosi kuva mafiapomosta. Hän huusi Margaretan ja Aristotlen luokseen.

"Minä menen kummisedän luo", hän selitti. "Häntä ilman emme saa kaikkia täältä pois."

Tukevasti muuratut seinät, tiiliset portaat ja kiviset parvekkeet tekivät kummisedän talosta linnakkeen, joka kohosi vankkana vedestä. Voimakas generaattori valaisi sen ja ikkunoista lankesi kirkas heijastus seiniä nuoleville pyörteille.

Kummisetä istui helmiäisellä ja norsunluulla koristellussa tuolissaan yhtä ilmeettömänä kuin ennenkin, välittämättä siitä mitä ulkona tapahtui.

"Hyvää iltaa, isä", kummisetä toivotti pihisevällä äänellään ja katseli vanhaa vastustajaansa. "Mikä suotuisa tuuli tuo teidät luokseni tällaisella ilmalla?"

"Spitaaliset", Lambert sanoi.

"Hekö taas?" kummisetä ihmetteli ja kurtisti kulmiaan. "Ilmeisesti saan kunnian tavata teitä vain spitaalisten takia. Mistä on kysymys?"

"He hukkuvat kaikki, jollei heitä kuljeteta heti pois. Tarvitaan miehiä ja vene."

Lambert ei tiennyt aiheuttiko sen pelko tuottoisan rahalähteen menettämisestä vai inhimillisyyden puuska, mutta Ilon kaupungin mafiapomo toimi näyttävästi. Hän nousi ja taputti kiivaasti käsiään. Esikoispoika Ašoka, ison moottoripyörän ylpeä omistaja, ryn-

täsi sisään, ja hänen jäljessään tuli lisää miehiä. Kymmenen minuutin kuluttua vene lähti matkaan Lambert ja joukko mafiosoja matkustajinaan.

Ensimmäisten aironvetojen kiidättäessä venettä pimeyteen, josta kantautui huutoja, Lambert kuuli uudelleen kummisedän pihisevän äänen. Hän kääntyi ja näki lyhyen, vantteran hahmon valaistussa ikkunassa. Sateeseen kajahtavat sanat painuivat hänen mieleensä ikuisiksi ajoiksi: ”Ašoka”, kummisetä huusi, ”tuo spitaaliset tänne. Tänä yönä meidän taloomme mahtuvat kaikki onnettomat.”

KUN ENSIMMÄISET spitaaliset saapuivat kummisedän talolle, tapahtui rakkaudentekoja, joita edes Lambertin avara sydän ei olisi osannut kuvitella. Pappi näki Ašokan nostavan ramman Anvarin syliinsä ja kantavan tämän varovasti omalle sängylleen. Hän näki talon naisten-riisuvan musliinihuntunsa ja hierovan niillä kylmästä täriseviä alastomia lapsia – lämpötila oli pudonnut äkkiä kymmenen astetta. Hän näki kummisedän vaimon, rehevän matroonan, kantavan tannerenkaat kilisten nälkäisille höyryävän padallisen riisiä ja lihaa. Ja yksi näky pyyhki olemattomiin kauheat kuvat hänen spitaalisairaalansa luona räjähdelleistä polttopulloista: itse kummisetä ojensi kultasormusten koristamat kätensä pakolaisille, auttoi heitä maihin, kuivasi heidän rujoja jäseniään, tarjosi heille teetä ja herkullisia leivonnaisia.

MAX OLI auttanut koko yön Bandonaa pelastustoimissa ja kuljettanut lääkearkkua paikasta toiseen korkealla käsillään kannatellen estääkseen sitä kastumasta. Assamilaistytön päässä ja sydämessä oli täydellinen luettelo niistä joiden hätä oli suurin. Joukko nuoria miehiä oli tarjoutunut heidän avukseen ja he olivat kahlanneet hökkeliltä hökkelille pelastamaan veden armoilta sokeita, halvaantuneita ja keuhkosairaita, jotka eivät kyenneet liikkumaan omin voimin. Vain kerran he tulivat paikalle liian myöhään. Kun he astuivat sen sokean spitaalitautisen naisen majaan, jonka Lambert oli kantanut joka viikko ehtoolliselle, kellui valkoisen leskensarin verhoama laiha ruumis vedessä. Nyrkki puristi mustaa rukousnauhaa ja rujot kasvot näyttivät oudon tyyniltä.

”Nyt hänen kärsimyksensä ovat päättyneet”, Bandona sanoi hiljaa nostaessaan Maxin kanssa ruumista laudan päälle. ”Jumala kuuli vihdoin hänen rukouksensa ja otti hänet luokseen.”

MAXILLA oli takanaan elämänsä rankin yö, kun hän palasi aamuhämärissä huoneeseensa. ”Minähän näen näkyjä!” hän ajatteli ja hieroi silmiään. Hahmo seisoi edelleen mustassa vedessä keskellä kujaa. ”Isä!” Max huudahti.

Pitkä punatukkainen hahmo oli tosiaankin Arthur Loeb. Amerikkalainen kirurgi oli käärinyt housunlahkeensa polviin. Hän näytti ravunpyytäjältä. Isä ja poika seisoivat hetken kasvokkain saamatta sanaakaan suustaan. Lopulta Arthur ojensi kätensä ja Max syöksyi isänsä syliin.

”Tämäkö sinun sairaalasi on?” Arthur Loeb kysyi paljonpuhuvan näköisenä katsellessaan huoneen ovella tungeksivaa jonoa.

Max nyökkäsi ja Arthur Loebin ilme jähmettyi. Hän ei pystynyt irrottamaan katsettaan syöpyneistä kasvoista, luurangonlaihoista sylilapsista, kuopparintaisista keuhkotautisista, jotka odottivat vuoroaan yskien ja syljeskellen. ”Millaisia potilaita”, hän änkytti lannistuneena.

”Ikävä kyllä en arvannut järjestää vastaanottokomiteaa”, Max sanoi. ”Jos olisit ilmoittanut tulostasi olisin järjestänyt tanssijoita, eunukkeja, kukkaköynnöksiä, tervetuliais*tilakin*!”

”Minkä ihmeen *tilakin*?”

”Se on punainen merkki joka laitetaan otsaan silmien väliin symboloimaan kolmatta silmää, jonka avulla ihminen näkee todellisuuden ulkokuoren takaa.”

”Näky on aika musertava”, Arthur Loeb sanoi. ”Kai tässä kaupungissa on joku iloisempikin paikka, jossa voimme juhlia jälleennäkemistä?”

”Mitä sanoisit pandžabilaisesta illallisesta? Se on Intian parasta ruokaa. Ja paras ravintola on sinun hotellissasi. Grand Hotelissahan sinä asut?”

Arthur nyökkäsi.

”Tavataan sitten kahdeksalta!” Max osoitti kärsivällisesti odottavia sairaita ja rampoja. ”Ja huomenna tulet tänne auttamaan. Eivätkös hengityselinten sairaudet ole erikoisalaasi? Täällä sinua oikein hemmotellaan niillä.”

MAXIN valitseman ravintolan turbaanipäinen hovimestari oli löytänyt magnumpullon samppanjaa, joka herätteli nopeasti isän ja pojan ruokahalut.

Arthur kohotti lasinsa. ”Pikaiselle kotiinpaluullesi!”

”Juodaan ensin sille että sinä löysit Kalkuttaan!” Max ehdotti ja

kilautti lasinsa isän lasiin.

He joivat muutaman kulauksen.

"Se aamuinen oli hitonmoinen järkytys", Arthur Loeb sanoi.

"Silti et nähnyt mitään toden teolla järkyttävää."

Kirurgi näytti epäuskoiselta.

"Voiko olla jotain vieläkin pahempaa?"

"Sitä voi olla vaikea käsittää, kun tulee Miamin paratiisista", Max sanoi muistellen isänsä loisteliasta klinikkaa. "Kenenkään on mahdoton tajuta missä oloissa slummiasukkaat täällä elävät. Todellisuus aukeaa vain sille joka elää heidän parissaan kuten se ranskalainen pappi, josta olen kertonut kirjeissäni. Tai minä omalta vähäiseltä osaltani."

Arthur kuunteli poikaansa hämmästyneenä ja kunnioittavasti. Ilon kaupunki oli tehnyt tästä toisen ihmisen. Isä halusi ymmärtää mitä oli tapahtunut.

"Eikö mielesi tehnyt rynnätä suin päin pakoon, kun tipahdit tähän haisevaan mutalätäkköön?" Arthur kysyi pojaltaan.

"No varmasti!" Max vastasi epäröimättä. "Kun se Lambertin sadisti oli vielä varannut minulle pirunmoisen yllätyksen. Sain avustaa yhden hänen spitaalisen ystävänsä synnytyksessä. Olisitpa nähnyt naamani!"

Tarjoilijat kantoivat pöytään tuoksuvia ruokavateja: oranssinväristä kanaa ja lammasta. Arthur Loeb irvisti.

"Voit olla ihan rauhassa, tämä on tyypillistä pandžabilaista ruokaa", Max selitti. "Liha marinoidaan ensin jogurtissa, johon on sekoitettu runsaasti mausteita. Sitten palaset kieritellään punapippuritahnassa. Siitä tulee tuo väri. Sitten ne paistetaan *tandurissa*. Se on syvä saviuuni. Maista, se vie kielen mennessään."

Arthur Loeb teki työtä käskettyä. Max näki miten hänen isänsä posket karahtivat punaisiksi. Sitten tämä huohotti jotain. Miespalka pyysi samppanjaa sammuttaakseen suussaan leimuavat liekit. Max täytti kiireesti isänsä lasin ja tilasi happamattomasta taikinasta paistettuja litteitä *nan*-leipiä, jotka lievittävät mausteiden polttoa. Miehet söivät hetken ääneti.

"Mitäs jos minä ostaisin sinun Ilon kaupunkisi?" Arthur Loeb laukaisi yllättäen.

Max oli tukehtua kananluuhun. "Ostaisit koko kaupungin?"

"Aivan niin. Voisimme pistää sen matalaksi ja rakennuttaa koko roskan uudestaan, asennuttaa vesijohdot, viemäriputket ja sähköt. Ja lahjoittaa talot asukkaille. Mitäs sanot?"

Max tyhjensi lasinsa hitaasti, mietteliään näköisenä. Hän kuvitteli mielessään, miltä kaupunginhallituksen *babut* näyttäisivät kuullessaan, että amerikkalainen *sahib* aikoi ostaa yhden Kalkutan slummeista. "Ajatus on loistava", hän sanoi viimein. "Siinä on vain se huono puoli ettemme ole Miamissa. Täällä tuollaista projektia voisi olla vaikea toteuttaa."

"Kaiken voi tehdä, kun vain sovitaan hinnasta", Arthur vastasi hiukan ärtyneellä äänellä.

"Totta. Mutta täällä raha ei yksin aina riitä. On otettava huomioon monta muutakin seikkaa. Ensinnäkään ulkomaalaiset eivät voi omistaa kiinteistöjä. Se on vanha intialainen laki."

Arthur heilautti väheksyvästi kättään. "Minä käytän intialaisia välittäjiä. Tärkeintähän on lopputulos."

Maxilla oli painavampikin syy. Hänen käsityksensä siitä miten rikkaiden tuli ratkoa köyhien pulmia olivat muuttuneet paljon sen jälkeen, kun hän oli sukeltanut kolmannen maailman kurjuuteen.

"Ensimmäisiä asioita minkä Lambert selitti minulle oli erään brasilialaisen piispan ajatus. Tämä kamppaili köyhien rinnalla ja väitti, että apu tekee köyhät entistä riippuvaisemmaksi ulkopuolisesta avusta, jollei samalla juurita pois köyhyyden syitä."

"Tarkoitatko että olisi turha siirtää heitä hökkeleistä kunnollisiin asuntoihin?" Arthur Loeb ihmetteli.

Max nyökkäsi apeasti. "Olen oppinut erikoisen totuuden", hän sanoi. "Slummissa riistäjästä on enemmän hyötyä kuin joulupukista." Isä näytti niin hämmästyneeltä, että hän lisäsi: "Riistäjä pakottaa toimimaan, mutta lahjojen tuoja lamaannuttaa."

Kesti monta päivää ennen kuin Arthur Loeb ymmärsi mitä Max oli tarkoittanut. Hän ajoi joka aamu rikšalla poikansa luo slummiin. Assa-Bandona oli eristänyt hänelle nurkkauksen Maxin huoneesta. Assamilaistyttö valikoi potilaat. Hänen erehtymätön silmänsä erotteli pahimmat tapaukset, yleensä pitkälle edennyttä keuhkotautia sairastavat, Arthur Loebin luo ohjattaviksi. Loeb ei ollut nähnyt koko uransa aikana niin huonossa kunnossa olevia ihmisiä. Hänen silmissään he olivat kuolleita. Mutta siinä hän erehtyi. Nämä haamut elivät. He töniskelivät toisiaan, kiistelivät, nauroivat. Ilon kaupungin ihme oli, että elämä tuntui aina olevan väkevämpi kuolemaa.

Päivittäinen sukellus intialaisen slummin kurjuuteen opetti Arthur Loebin ymmärtämään, millä tasolla apu oli tehokkainta. Hän oli ollut valmis käyttämään miljoona dollaria ostaakseen kokonaisen

slummin ja rakentaakseen sen uudelleen, vaikka loppujen lopuksi tarvittiin kipeimmin maitoa riisitautisille lapsille, rokotuksia kulkutautivaaran uhkaamille ihmisille, tehokas eristys tuhansille keuhkotaudin levittäjille. Tämä kokemus avasi hänen silmänsä näkemään erään perustotuuden. Yhteistunteen osoitukset ovat arvokkaimpia ja tehokkaimpia ruohonjuuritasolla. Vilpitön hymy voi olla yhtä arvokas kuin kaikki maailman rahat.

TULVA, suuri katastrofi, oli tehnyt Ilon kaupungin asukkaista veljiä keskenään. Muslimiperheet ottivat hinduja kattonsa alle, nuoret kantoivat vanhoja harteillaan hukkumavaaran uhallakin, rikšanvetäjät kuljettivat sairaita ilmaiseksi kärryissään, joiden koria vesi hipoi. Tulva koetteli onnettomia kalkuttalaisia vielä monta päivää. Kolera ja lavantauti alkoivat levitä kuten Max oli pelännyt. Mielettömintä oli että vaikka kaikki ui ja likosi, ei juomavettä ollut pisaraakaan. Ihmiset yrittivät kerätä sadevettä räsyihin ja sateenvarjoihin. Jotkut joutuivat sammuttamaan janonsa saastuneella tulvavedellä. Ruokatilanne oli yhtä onneton. Silti vapaaehtoiset pelastuspartiot tekivät ihmeitä. Vanha Saladdin oli löytänyt veneen ja kaksi valtavaa pataa. Hän meloi viimeisillä voimillaan kuppilasta kuppilaan, kerjäsi padat täyteen riisiä ja jauhovelliä ja toi aarteensa moskeijaan pelastautuneille. Taivaan viha kesti yhdeksän päivää ja yhdeksän yötä, ja sitten sade taukosi. Vesi alkoi laskea pikkuhiljaa, mutta vasta kuukauden kuluttua maa oli kuivunut kokonaan. Toivo alkoi elpyä Kalkutassa vähitellen.

4.

HASARI ei osannut ajatella enää mitään muuta kuin tyttärensä myötäjäisiä ja teki lakkaamatta laskelmia. "Luista tulee viisisataa rupiaa ja siihen lisätään ne kahdeksansataa jotka ansaitsin rämpimällä monsuuniliejussa. Jos Šambu tuo parisataa keräämällä romua, siitä tulee yhteensä – tulee yhteensä –" punaiseen kuumeeseen sairastuttuaan Hasari oli alkanut laskea hitaammin "melkein kaksituhatta rupiaa!" Hasari näki jo brahmaanin liittävän hänen tyttärensä käden aviomiehen käteen.

Nissar, laiha kaksitoistavuotias poika, lähti joka aamu keräämään rojua kaatopaikalta. Hän lupasi ottaa Hasarin pojan Šambun mukaansa.

Kukon kiekaistua ensimmäisen kerran Nissar vei Šambun ja neljä muuta lasta suurelle Howrahin sillalle. Hän näytti matkustajia pullistelevaa bussia ja käski Šambun kavuta takapuskurin päälle. Kymmenettuhannet matkustivat päivittäin samalla menetelmällä ilmaiseksi Kalkutan julkisissa liikennevälineissä. Helvetillisessä liikennemylläkässä puskurilla tasapainoilu oli vaarallista leikkiä. Lähes viikoittain joku salamatkustaja rusentui kuorma-auton pyörien alle tai sai tappavan sähköiskun raitiovaunusta.

"Hypätkää kyydistä!" kajahti Nissarin komento. Lapset pudottautuivat asfaltille. Tie kulki laajan soisen tasangon halki. Nissar asettui joukon johtoon ja pojat kävelivät kilometrin verran kaatopaikalle. Valtavalla maapengermällä oli jo paljon miehiä, naisia ja lapsia puhumattakaan korppikotkista ja lehmistä jotka tonkivat jätteitä.

Nissar pysäytti joukkonsa vähän ennen jäteautojen ramppia. "Täytyy toimia nopeasti", hän sanoi. "Tänään tuodaan kuormat hotelleista ja sairaaloista."

Kunnan kippiautot kiersivät nämä laitokset kerran viikossa. Kuormien tulo aiheutti hurjan ryntäyksen. Ja ihmekö tuo, sillä jätteiden seasta löytyi usein todellisia aarteita: pulloja, siteitä, ruiskuja, ruuanjätteitä.

"Sinä piiloudut tuonne", Nissar sanoi Šambulle ja näytti ojaa. "Heti kun huomaat auton ikkunassa punaisen kankaanpalan vihellät minulle, sillä se merkitsee että kuorma tulee sairaalasta tai hotellista." Nissar kaivoi vyöstään viiden rupian setelin. "Minä juoksen auton luo ja näytän tätä seteliä. Kuljettaja hiljentää vauhtia ottaakseen rahan. Silloin meidän pitää hypätä kyytiin. Kuljettaja ajaa johonkin kaukaiseen nurkkaan ja kippaa kuormansa nopeasti. Sitten me pistämme töpinäksi ennen kuin muut ehtivät osille."

Jokainen juoksi omalle paikalleen odottamaan kuorma-autojen tuloa. Ensimmäinen keltainen kuormuri jurrasi näkyviin, sitten toinen, kolmas, mutta yhdessäkään ei ollut sovittua merkkiä. Hasarin poika oli pudottaa silmänsä. Ikinä hän ei ollut nähnyt mitään tämän kaltaista. Lauma paljasjalkaisia naisia ja lapsia kaivoi jätekukkulaa koukku ja juurikori varusteinaan. Naiset ja tytöt olivat suojautuneet auringolta ja pölyltä käärimällä päänsä ja kasvonsa kirkasvärisiin resuihin, niin että he näyttivät haaremiprinsessoilta. Pojat huopahattuineen ja isoine kengänrajoineen toivat mieleen valkokankaan surullisen pikku kulkurin. Šambu näki korppikotkan syöksyvän torpedona kohti pientä poikaa ja sieppaavan lihapalan

tämän kädestä. Siat, lehmät, vuohet, kulkukoirat ja yöllä jopa sakaalit ja hyeenat viihtyivät kaatopaikalla. Puhumattakaan miljardeista pikkueläimistä ja hyönteisistä.

Uuden auton tulo synnytti aina kuumeisen mylläkän. Kaikki ryntäsivät sen perään. Vielä mielettömämpi kuhina kävi jätekasoja tasoittavien kauhakuormaajien liepeillä. Lapset pujahtivat rohkeasti valtavien koneiden alle päästäkseen ensimmäisenä tutkimaan millaisia aarteita teräskauha oli kääntänyt esiin. Kuinkahan moni oli mahtanut tukehtua tiiviiseen massaan, rusentua katerpillarin telojen alle? Šambu tunsi kylmän hien valuvan selkäänsä pitkin.

Tielle ilmestyi neljäs auto. Šambun sydän hypähti, sillä hän näki taikakalun ikkunassa. Hän vihelsi sovitun merkin. Nissar syöksyi saman tien esiin pölypilvestä, loikkasi astinlaudalle ja ojensi setelin kuljettajalle. Mies hiljensi vauhtia. Pojat livahtivat liukkaasti kuin sisiliskot jätteiden täyttämälle lavalle.

Auto kaasutti luiskaa ylös. Kuljettaja ei ohjannutkaan kauhakuormaajien luo vaan vastakkaiseen suuntaan. Se kuului "sopimukseen". Nissar ehtisi tovereineen tonkia kasaa hetken ennen kuin muut ehtisivät osille.

Auto pysähtyi äkisti. Pojat loikkasivat maahan ja kuorma vyöryi lavalta. Viisikko kaivoi, tonki, valikoi, noukki kiireimmän kaupalla. Resuiset juuttisäkit täyttyivät vilauksessa. Oli häivyttävä ennen kuin raivostunut lauma ehtisi heidän kimppuunsa.

Aarteenetsinnän kiihko oli saanut Šambun valtoihinsa ja hän sukelsi löyhkäävään kasaan vielä kerran. Hän huudahti. Roskien ja jätteiden seasta välkähti jotain. Šambu kuvitteli sitä kolikoksi ja kaivoi hätäisesti saadakseen sen ajoissa irti. Kasasta nousi rannerengas. Ja renkaaseen oli kiinnitetty kello.

HASARI PAL otti esineen kämmentensä väliin ja nosti sen liikuttuneena korvalleen. Koko piha hiljeni. Hasari seisoi pitkään liikkumatta, sanattomana ikään kuin koriste, jonka tikitys sulautui hänen sydämensä lyönteihin, olisi lumonnut hänet. Kyynelet sumensivat hänen silmänsä. "Nyt voin kuolla rauhassa", hän sanoi. "Tämän kellon, monsuunisateiden ja luitteni ansiosta tyttäreni saa hyvän aviomiehen."

HARI GIR, heiveröinen vaaleaihoinen mies, oli Anand Nagarin *pudžari* eli hindupappi. Eräänä iltana hän ilmestyi Hasarin kotiin kysymään mihin kellonaikaan ja minä päivänä tämän tytär oli synty-

nyt. "Tuon teille pian hyviä uutisia", hän lupasi.

Parin päivän kuluttua hän palasi. "Tunnen pojan jonka horoskooppi sopii mitä parhaiten yhteen tyttärenne horoskoopin kanssa", pappi ilmoitti ylpeänä Hasarille ja Alokalle. "Hän kuuluu savenvalajien kastiin. Perheellä on kaksi myyntikojua lähitienoilla. Hyvin kunnollista väkeä. Pojan isä tahtoisi tavata teidät pian."

Hasari mykistyi liikutuksesta. Hän kumartui koskettamaan papin paljaita jalkoja ja nosti sitten tämän kädet päänsä päälle. Pelkät kiitokset eivät kuitenkaan *pudžarille* riittäneet.

Papin vierailusta alkoi monivaiheinen tragikomedia, jossa Lambertkin näytteli tärkeää osaa olosuhteiden pakosta. Vaikka pitkät ja tarkat avioliittoneuvottelut käydään yleensä pihoilla kaikkien kuullen, sovitaan raha-asiat mieluimmin suojaisessa paikassa.

Osapuolet tapasivat siis Lambertin huoneessa Pyhän käärinliinan kuvan alla. Amritaa tai tämän puolisoehdokasta ei paikalla näkynyt, sillä he saivat tavata vasta hääiltana. Läsnä olivat pojan isä, Hasari, brahmaani sekä Lambert.

"Minun poikani kaltaisia on hyvin harvassa", isä ilmoitti ujostelematta. "Hänen on saatava veroisensa vaimo."

"Minun tyttäreni yltää kyllä hänen rinnalleen", vakuutti Hasari joka ei halunnut jäädä huonommaksi.

"Sellaiselle helmelle te olette varmasti varannut runsaat myötäjäiset", pojan isä sanoi.

"Olen täyttänyt velvollisuuteni", Hasari vakuutti.

"Katsotaanpa sitten", pojan isä sanoi ja sytytti *biidi*-sätkän.

Intialaisen tytön myötäjäiset jakautuvat kahteen osaan. Kapiot ja korut pysyvät periaatteessa hänen omistuksessaan. Niiden lisäksi hän tuo lahjoja uudelle perheelleen. Hasarin luettelemassa listassa oli kaksi puuvillasaria, kaksi puvun yläosaa, huivi, erilaisia taloustavaroita, monenlaisia koruja ja koristeita. Sulhasen perheen lahjat olivat kaksi *dhotia*, kaksi aluspaitaa ja yksi *pandžabi*, polviin ulottuva korkeakauluksinen napitettava tunika. Köyhän myötäjäisethän ne olivat, mutta jokainen esine oli vaatinut niin monta matkaa rankkasateessa, niin paljon kieltäymystä, niin monia uhrauksia että rikšanvetäjä tunsi tarjoavansa lihaansa ja vertansa.

Pojan isä rypisti kulmiaan. Hetken hiljaisuuden jälkeen hän kysyi hyisellä äänellä: "Siinäkö kaikki?"

Hasarin ylpeys ei taipunut anelemaan sääliä. "Tyttäreni ominaisuudet korvaavat puutteet moninkertaisesti."

"Ehkäpä, mutta pari varvassormusta ei liene liikaa vaadittu",

pojan isä marisi. "Eikä kultainen nenäkoriste. Ja mitä perheen lahjoihin tulee. . ."

"Brahmaani keskeytti hänet muitta mutkitta. "Minä haluaisin että sovimme palkkioni ennen kuin jatkatte kauppojanne."

"Olen varannut teille kaksi *dhotia* ja vaimollenne sarin", Hasari vastasi.

"Kaksi *dhotia* ja sarin!" pappi puuskahti. "Ette kai ole tosissanne?"

Lambert näki hikipisaroiden helmeilevän ystävänsä otsalla. Nehän kynivät miesparan putipuhtaaksi, hän ajatteli.

Asiaa vatvottiin kaksi tuntia mutta kukaan ei perääntynyt kannastaan. Intiassa avioliitosta neuvotellaan perinteisesti pitkään ja hartaasti.

Seuraava tapaaminen järjestettiin kolme päivää myöhemmin. Hasari hengitti aina vain työläämmin. Maxin tehokkaat lääkkeet olivat pitäneet yskänpuuskat kurissa jonkin aikaa, mutta nyt ne olivat alkaneet uudelleen. Hasari pelkäsi kuolevansa kesken kaiken ja oli valmis suostumaan mihin tahansa.

Brahmaani avasi tulen. Hän esitti kuitenkin niin ylettömiä vaatimuksia, että isät olivat kerrankin yhtä mieltä. He tekivät tenän.

"Siinä tapauksessa minä lähden", brahmaani uhkasi.

Oltiin umpikujassa. Hasaria tärisytti kuumekohtaus. Pappi liikahti kuin noustakseen. Hasari tarttui miestä ranteesta. "Jääkää", hän pyysi.

"Vain siinä tapauksessa että saan heti sata rupiaa ennakkoa."

Isät katsoivat toisiinsa avuttomina. Sitten kumpikin kaiveli *longhiaan*.

"Siinä on", Hasari tokaisi ja viskasi setelikäärön papin polville.

Pappi oli heti sulaa hymyä. Neuvottelut saattoivat jatkua.

Kahden köyhän slummin asukkaan liitosta hierottiin kauppaa ankarammin kuin konsanaan kuninkaallisten mennessä yksiin. Vuoroin itkettiin, vuoroin uhkailtiin, riitaannuttiin ja tehtiin sovinto. Koko ajan tipahteli uusia vaatimuksia. Yhtenä päivänä pojan isä vaati kaiken muun lisäksi polkupyörää; seuraavana hän halusi transistoriradion, ylimääräisen *dhotin*.

Tämä maratoni vei Hasari-paralta voimat. Nykäistyään eräänä aamuna rikšan liikkeelle hän tunsi maan vajoavan jalkojensa alta. Hän oli pyörtynyt. Kun Hasari avasi silmänsä, hänen yläpuolellaan häilyivät päällysmiehen kasvot. Tämä oli maksunkeräyskierroksellaan.

"Hei, veikkonen! Onko tullut maistetuksi liikaa?" päällysmies kysyi leppoisasti.

Hasari näytti rintaansa. "Paremminkin moottori reistailee."

"Vai moottori." Mies valpastui. "Jos sinulla tosiaan on moottorissa vikaa, joudut luovuttamaan kärrysi takaisin. Tiedäthän sinä miten tiukka omistaja on näissä asioissa. Hän sanoo aina: 'Minä haluan aisojen väliin kunnon puhveleita enkä vanhoja luuskia.' "

Hasari nyökytteli. Hän ei ollut surullisen eikä vihaisenkaan näköinen. Hänen kasvoiltaan kuvastui täydellinen kohtaloon tyytyminen. Hasari muisteli Ram Chandraa ja kaikkia muita, joiden hän oli nähnyt kuolevan rikšojensa ääreen. Hän katseli hellästi vanhojen vaunujensa kahta suurta pyörää ja mustaa koria, katseli kahta kidutuspaalua, joiden välissä hän oli kärsinyt. Miten monta tuhatta kilometriä hänen haavaiset jalkansa olivat tarponeet sulalla asfaltilla tässä haaveiden kaupungissa? Ei hän sitä tiennyt. Hän tiesi vain, että jokainen askel oli ollut tahdonponnistus ja vienyt kohtalon *chakraa* vielä yhden pyörähdyksen verran eteenpäin. Ja nyt *chakra* pysähtyi ainiaaksi.

Hasari kohotti katseensa omistajan uskottuun mieheen, joka istui hajareisin pyöränsä satulassa. "Ota kärrysi", tämä sanoi, "ne tekevät jonkun pian onnelliseksi."

Hasari nousi ja veti rikšan 1999 viimeisen kerran Park Circusin asemalle. Hyvästellessään tovereitaan hän näki päällysmiehen huikkaavan yhdelle jalkakäytävän reunalla kyyköttävistä nuorista miehistä. Kuivuus oli taas koetellut maaseutua ja ajanut nämäkin talonpojat maanpakoon. He odottivat kärsivällisesti että pääsisivät vuorollaan rikšan aisojen väliin. Hasari meni päällysmiehen valitseman tarjokkaan luo ja hymyili tälle. Sitten hän irrotti kuparikellon sormestaan. "Ota kelloni, poika, se tuottaa sinulle onnea ja suojaa sinua vaaroilta."

Hasari poikkesi kotimatkalla luurankokauppiaan luo ja pyysi toista ennakkomaksua. Kassanhoitaja tutkaili vierastaan tarkkaan. Tämä vaikutti niin heikkokuntoiselta, että hän arveli voivansa antaa lisää rahaa.

Vasta kolmen päivän kiihkeiden keskustelujen jälkeen päästiin yksimielisyyteen Amritan myötäjäisistä. Perinteen mukaan sopimus sinetöitiin Palien pihassa pidetyllä juhlalla, jossa kaikki naapurit olivat todistajina. Jotta *pudžari* voi suorittaa menot ja lukea mantrat, hankittiin kookospähkinöitä ja suitsukkeita ja maahan levitettiin paksu kerros banaaninlehtiä. Hasari kutsuttiin esiin ja hän il-

moitti antavansa tyttärensä avioon ja luetteli tämän myötäjäiset. Se johti uusiin seuraamuksiin. Sulhasen perhe vaati todisteen sen ja sen korun hinnasta, väitti vihkiäissaria liian vaatimattomaksi, moitti matkaradiota surkeaksi. Jokainen syytös lisäsi ahdistusta Hasarin rinnassa.

Vihkiäisten aattona näyteltiin uusi draama. Sulhasen isä, sedät ja muutama ystävä tulivat tarkastamaan, miten juhlavalmistelut edistyivät.

"Meitä on ainakin sata", isä ilmoitti, "ja haluamme varmistaa että ruokaa ja juomaa riittää."

"Satako!" Hasari huudahti. "Mehän sovimme että teitä on korkeintaan viisikymmentä."

Ja taas kiisteltiin naapureiden seuratessa menoa huvittuneina. Vieraat pilkkoivat ruokalistaa, vaativat lisäämään vihannesta tänne, leivonnaista sinne. Hasari-parka yritti pitää puoliaan.

"Olkoon sitten jos vähennätte vieraistanne kaksikymmentä henkeä", hän lupasi lopuksi.

"Kaksikymmentä! Ei ikinä! Korkeintaan kaksitoista!"

"Olkoon sitten kaksitoista", Hasari huokasi päästäkseen rauhaan.

Koettelemukset eivät kuitenkaan olleet lopussa. Mutkikkaiden astrologisten laskelmien takia intialaiset parit vihitään useimmiten keskiyöllä.

"Missä generaattori on?" sulhasen isä kysyi. "Pimeässä pidetyt häät eivät ole oikeat häät."

Hasari tunsi, miten maa alkoi taas vajota jalkojen alta. Kasvot, katot, äänet sekoittuivat usvapyörteeksi. "Ei tule mitään", hän vikisi. "Ne haluavat viedä minulta Amritan häät."

Tämä vaatimus oli kuitenkin perusteltu. Koska slummissa oli sähköt vain harvoilla, ihmiset joutuivat elämään hämärässä. Siksi piti juhlissa olla valoisaa. Hasari näytti tyhjiä kouriaan apeasti nyökytellen. Hän oli vienyt rahanlainaajalle vaimonsa myötäjäisiin kuuluvat kaksi sormusta ja pienen riipuksen sekä kellon, jonka Šambu oli löytänyt kaatopaikalta. Hän oli raatanut itsensä melkein hengiltä. Hän oli myynyt luunsa. Hän oli tehnyt enemmän kuin oli mahdollista. Ja nyt hänen oli alistuttava kaikkein suurimpaan nöyryytykseen.

"Jos te ette luovu vaatimuksestanne ei ole muuta neuvoa kuin peruuttaa häät", hän sanoi pysähtyen vetämään henkeä joka sanan jälkeen. "Minun rahani ovat lopussa."

Häihin oli enää neljätoista tuntia, ja oltiin umpikujassa. Välirikko uhkasi. Lambert päätti puuttua asioihin. "Tiedän tässä lähellä pihan, jossa on sähköt. Sieltä on helppo vetää tänne johto. Neljällä tai viidellä lampulla saadaan jo komea valaistus."

Lambert muistaisi loppuikänsä Hasarin sanomattoman kiitollisen ilmeen. Mutta vielä oli mutkia matkassa. Seitsemän tuntia ennen juhlaa tilanne kiristyi uudestaan. Tällä kertaa syy oli Hasarin. Hän kysyi millä välineellä sulhasen isä aikoi tuoda poikansa morsiamen kotiin. Kurjassa slummissakin tämä matka tehdään yleensä kullan ja sametin koristamalla ratsulla.

"Rikšalla", sulhasen isä vastasi.

"Minun tyttäreni ei ota miestä joka tulee häihinsä rikšalla", hän pauhasi. "Taksi sen on oltava."

Sallimus kutsui vielä kerran Ihmeen pojan apuun. Saatuaan kuulla uusimmasta erimielisyydestä hän tarjosi oman taksinsa sulhasen seurueen käyttöön.

Parin tunnin kuluttua Hasari näki vihdoinkin ihmeellisen näyn joka palkitsi kaikki hänen kärsimyksensä. "Katso miten kaunis tyttäreni on!" hän kuiskasi haltioissaan Paul Lambertille.

Amritalla oli kirkkaanpunainen kultatähdillä kirjottu sari ja kasvojen peittona ohut musliinihuntu. Hänen paljaat jalkansa oli hennattu punaisiksi ja varpaissa, nilkoissa ja ranteissa kilisivät myötäjäiskorut. Äiti ja muut pihan naiset veivät häntä parhaillaan olkimatolle, joka oli levitetty keskelle pihaa pyhän ikuisen tulen ääreen. Hasari nautti silmät onnesta suurina elämänsä kauneimmasta näystä. Ihmeellinen kuva pyyhki pois painajaisnäyt: nälkäinen viluinen Amrita itkemässä talviöinä jalkakäytäväleirissä; Amrita kaivelemassa Grand Hotelin jätekasoja pikku käsillään, kerjäämässä pylväskäytävissä. . .Voittoisa riemukas hetki, lopullinen voitto viheliäisestä karmasta.

Torvet törähtivät, kuului laulua, huutoja. Tanssijat johdattivat hääkulkueen pihalle.

Paljeteista kimaltelevine pahvikruunuineen, brokaditunikoineen, lasihelyin koristeltuine tohveleineen sulhanen toi mieleen hoviväen ympäröimän maharadžan. Ennen kuin sulhanen saattoi asettua paikalleen suoritettiin *parda*-riitti, hunnun laitto, jotteivät morsiamen silmät näkisi hänen kasvojaan ennen liturgian määräämää hetkeä. Sitten *pudžari* antoi hänelle merkin istua Amritan vierelle. Pitkät ja värikkäät vihkimysmenot alkoivat.

Hääväki oli huomannut, että sulhaspojan paikka morsiamen oikealla puolen oli tyhjä. Hasari oli tarjonnut tätä arvojärjestyksen ylintä paikkaa veljelleen kurjuudessa, naapurihökkelin isoveljelle,

papille joka oli Ihmeen pojan kanssa ollut hänen kaitselmuksensa, ystävänsä, uskottunsa. Mutta Lambert oli joutunut jäämään pois. Sulhasen seurueen saapuessa pihaan oli rikšanvetäjä saanut rajuja rintakouristuksia. Hääväki ei ollut huomannut mitään. Kummisetä oli lähettänyt juhliin *banglaa*, joten monet olivat jo humalassa. Lambert oli syöksynyt sairaan avuksi ja kantanut hänet huoneeseensa. Äsken vielä riemusta loistaneet kasvot olivat vääristyneet tuskanirvistykseen. Hasarin huulet sinersivät, mikä oli selvä merkki hengitysvaikeuksista. Lambert ryhtyi painelemaan ystävänsä rintakehää kaikin voimin. Rintalasta ja kyljet rutisivat hänen sormiensa alla. Sulhaspojan valkoinen *pandžabi* kostui hiestä hänen ponnistellessaan. Ihme! Lopulta laihasta ruumiista kohosi pienoinen huokaus. Hasari avasi silmänsä. Hänen rintansa kohoili heikosti. Hän näytti tajuavan juhlan hälyn, soiton, äänet. Hän hymyili vaisusti ja katsoi anoen Lambertiin. Pappi ymmärsi että kuoleva pyysi häntä pitämään huolta vaimostaan ja pojastaan. Hän yritti lohduttaa ystäväänsä, sillä loppu oli selvästi lähellä.

Sitten kaikki kävi nopeasti. Viiden maissa aamulla Hasari sai rajun kohtauksen. Sitten hänen huulensa raottuivat ja ulos roiskahti kupliva verisuihku. Kohta kuului korinaa ja rintakehä painui. Loppu oli tullut. Pappi sulki ystävänsä silmät ja luki vainajien rukouksen. Hasari käärittiin valkoiseen kankaaseen ja hänen kaulaansa laitettiin keltainen kehäkukkaseppele. Lambert ja Ihmeen poika valvoivat ystävänsä maallisten jäännösten ääressä. Ei ehtinyt kulua tuntiakaan kun ovelle koputettiin. Taksikuski meni avaamaan. Hämärästä erottui kahdet tummat kasvot. "Me olemme *domeja*", vanhempi miehistä sanoi. "Vainajalla oli sopimus. Tulimme hakemaan hänen ruumiinsa."

"Veljet, sisaret, kuunnelkaa!"

Paul Lambert nosti sormensa kellojen kumahdusten suuntaan ja sulki silmänsä, jotta savuisen taivaan halki kiirivät kristallinkirkkaat äänet olisivat saaneet täyttää hänen tajuntansa. "Vapahtajamme on syntynyt", kaiuttivat kirkkaasti valaistun Pyhän neitsyen suojeluskirkon neljä kelloa. Toiset kellot veivät uutista miljoonakaupungin laidalta toiselle. Kristittyjä oli Kalkutassa hyvin pieni vähemmistö, mutta Jeesuksen syntymää juhlittiin siellä yhtä hartaasti ja loistavasti kuin konsanaan Krišnan, Buddhan tai Muhammedin. Joulu oli yksi virallisista juhlapyhistä lukemattomien uskontojen kaupungissa.

Anand Nagarissa liehui viirejä ja koristeköynnöksiä kaikkialla missä asui kristittyjä. Kovaäänisistä tulvi lauluja ja virsiä. "Mitä loistoa kurjuuden keskellä", ihmetteli Max Loeb, joka oli tullut elämänsä ensimmäiseen joulumessuun. Ilon kaupungin kristityille oli kaunein ihmeiden yön symboli varmasti valtava tähti, joka hohti valoa bambukepin päässä Lambertin huoneen katolla. Hindu Surja ja muslimi Saladdin olivat keksineet nostaa sen slummin taivaalle kertomaan kaikille murheellisille: "Älkää pelätkö. Te ette ole yksin. Tänä Jumalan pojan synnyinyönä vapahtaja on jo meidän keskuudessamme."

Kyseinen "vapahtaja" jakoi lämpimään huiviin kääriytyneenä ehtoollista puolelle sadalle uskovalle, jotka olivat kerääntyneet Margaretan pihaan kylmänä jouluyönä. Lambert tunsi selvemmin kuin koskaan, että täällä slummissa eli selvimpänä tieto siitä että Jumala oli tullut ihmiseksi pelastaakseen ihmiskunnan. Ilon kaupunki ja Betlehem olivat yksi ja sama paikka. Ennen kuin hän kohotti taivasta kohti happamattoman leivän palasen joka teki öylätin virkaa hän halusi puhua seurakunnalle:

"Jokaisen on helppo huomata maailman rikkaudet ja ylistää niitä, mutta vain köyhä näkee köyhyyden rikkauden. Vain köyhä tietää kärsimyksen rikkauden. . .Ja koska vain köyhät tuntevat tämän rikkauden, he yksin pystyvät nousemaan maailman kurjuutta vastaan, epäoikeudenmukaisuutta, viattomien kärsimystä vastaan. Kristus halusi syntyä köyhien pariin siksi että juuri he kertoisivat maailmalle hänen hyvän sanomansa, kertoisivat että hän rakastaa ihmisiä. Veljeni ja sisareni Ilon kaupungissa, nyt kannatte te toivon soihtua. Minä vakuutan teille teidän veljenänne: on tuleva päivä jolloin tiikeri istuu lapsen viereen, jolloin kobra nukkuu kyyhkyn vierellä, jolloin kaikkien maiden asukkaat tuntevat olevansa veljiä keskenään."

Hasari Palin leski Aloka toi eräänä päivänä Paul Lambertille keltaisen kuoren, joka oli täynnä leimoja. "Isoveli Paul, sinulle tuli aamulla kirje."

Lambert tunnisti sisäministeriön leiman. Hän avasi kuoren. "Viranomaiset ovat tietysti päättäneet antaa minulle lähtöpassit", hän kauhistui. Hän silmäili läpi erilaisten leimojen koristaman tekstin. Äkkiä hänen katseensa osui sanoihin, jotka hänen oli tankattava moneen kertaan ennen kuin niiden merkitys kirkastui hänelle.

"Intian hallitus myöntää täten hakija Paul Lambertille maan

kansalaisuuden", luki virallisessa paperissa.

Lambertista tuntui kuin koko Ilon kaupungin sydän olisi sykähtänyt hänen rinnassaan. Häntä huimasi ja hän nojautui seinään silmät kiinni. Avattuaan silmänsä hän tarttui kaulassaan riippuvan ristiin ja jäi katselemaan sitä. Äiti oli kaiverruttanut siihen hänen syntymäpäivänsä ja papiksivihkimispäivänsä. Silmät onnenkyyneleistä sumeina hän katsoi pientä tyhjää tilaa itse kaiverruttamansa intialaisen nimen edessä. Premanand tarkoittaa sekä hindiksi että bengaliksi Jumalan rakastamaa. Nimeen sisältyi koko se yhteisyys jota hän tunsi Ilon kaupungin vähäosaisia, köyhiä, rujoja kohtaan. Se olisi vastedes hänen sukunimensä ja tänään hän kaiverruttaisi sen eteen päivän jolloin hänestä ja hänen intialaisista veljistään tuli lopullisesti samaa perhettä. Se oli hänen elämänsä kolmanneksi tärkein päivä.

ILON KAUPUNGIN asukkaiden elinolot ovat parantuneet suuresti.

Ranskasta saatujen varojen turvin on vähitellen perustettu lääkintäasema, koti aliravituille lapsille, synnytyslaitos, ruoka-asema vanhuksille ja sairaille, käsityöpaja aikuisille. Bandona, Saladdin, Margareta, Aristotle ja noin kaksi ja puolisataa sosiaalityöntekijää, sairaanhoitajaa ja opettajaa sekä muutamat bengalilaiset lääkärit ja ulkomailta tulleet vapaaehtoiset pitävät käynnissä verkostoa, joka tuo ihmisille apua, hoitoa ja oppia.

Bengalin osavaltion ja Kalkutan kaupungin hallintoviranomaiset kantavat oman kortensa kekoon. Maailmanpankki on myöntänyt varoja laajaan ohjelmaan, jolla parannetaan slummin asuinoloja.

MAX LOEB palasi Yhdysvaltoihin. Hän meni naimisiin Sylvian kanssa ja perusti yhdistyksen, joka lähettää Naapuriapukomitealle lääkkeitä ja hoitotarvikkeita. Kalkutassa käy edelleenkin kaikkialta maailmasta nuoria lääkäreitä, jotka lahjoittavat muutaman kuukauden elämästään Ilon kaupungin asukkaille.

Dominique Lapierre

Ranskalaissyntyinen Dominique Lapierre on tuntenut vetoa seikkailuihin nuoresta pitäen. Seitsentoistavuotiaana hän liftasi Pohjois- ja Etelä-Amerikan halki kolmekymmentä dollaria taskussaan. Tästä 32 000 kilometrin matkasta hän kirjoitti ensimmäisen kirjansa. Kaksikymmenvuotiaana hänet lähetettiin sotakirjeenvaihtajaksi Koreaan, ja vuotta myöhemmin hän meni naimisiin. Lapierret viettivät kiertelevää elämää, työskentelivät milloin myyjinä San Franciscossa, reporttereina Meksikossa, autonpesijöinä New Orleansissa, luennoitsijoina Kabulissa Afganistanissa. Pääsivätpä he metsästämään tiikereitäkin erään maharadžan kanssa. Vuonna 1956 Dominique Lapierre sai ensimmäisenä länsimaisena lehtimiehenä luvan kiertää Neuvostoliittoa omalla autollaan.

Dominique Lapierre on kirjoittanut yli viisitoista vuotta arvostettuun *Paris Matchiin* ajankohtaisista maailmantapahtumista Yhdysvalloista Neuvostoliittoon, Brasiliasta Japaniin. Yhdessä amerikkalaistoimittaja Larry Collinsin kanssa hän on kirjoittanut useita menestysteoksia, kuten *Joko Pariisi palaa? Oi, Jerusalem, Vapaus tulee keskiyöllä* ja *Viides ratsastaja.*

Vuonna 1981 Lapierre ja hänen vaimonsa – muuten myös Dominique – asettuivat asumaan kalkuttalaiseen slummiin. He viettivät siellä elämänsä kolme mullistavinta vuotta.

"Vedin rikšaa, käärin sätkiä paikalliseen tapaan. . .mutta ennen kaikkea opin olemaan kiitollinen vähästäkin, lakkasin pelkäämästä kuolemaa, ymmärsin ettei koskaan saa vaipua epätoivoon", hän sanoo.

Ilon kaupunki on ilmestynyt yhdeksässätoista maassa ja saanut viisi kirjallisuuspalkintoa. Sitä on myyty kolme miljoonaa kappaletta, ja kirjailijalle on tullut sen tiimoilta 40 000 kirjettä ympäri maailmaa.

Dominique Lapierre on perustanut yhdistyksen, joka auttaa Kalkutan spitaalisairaiden lapsia. Hän on lahjoittanut sen toimintaan puolet kirjoista saamistaan palkkioista ja lukijoiden lähettämät avustukset.

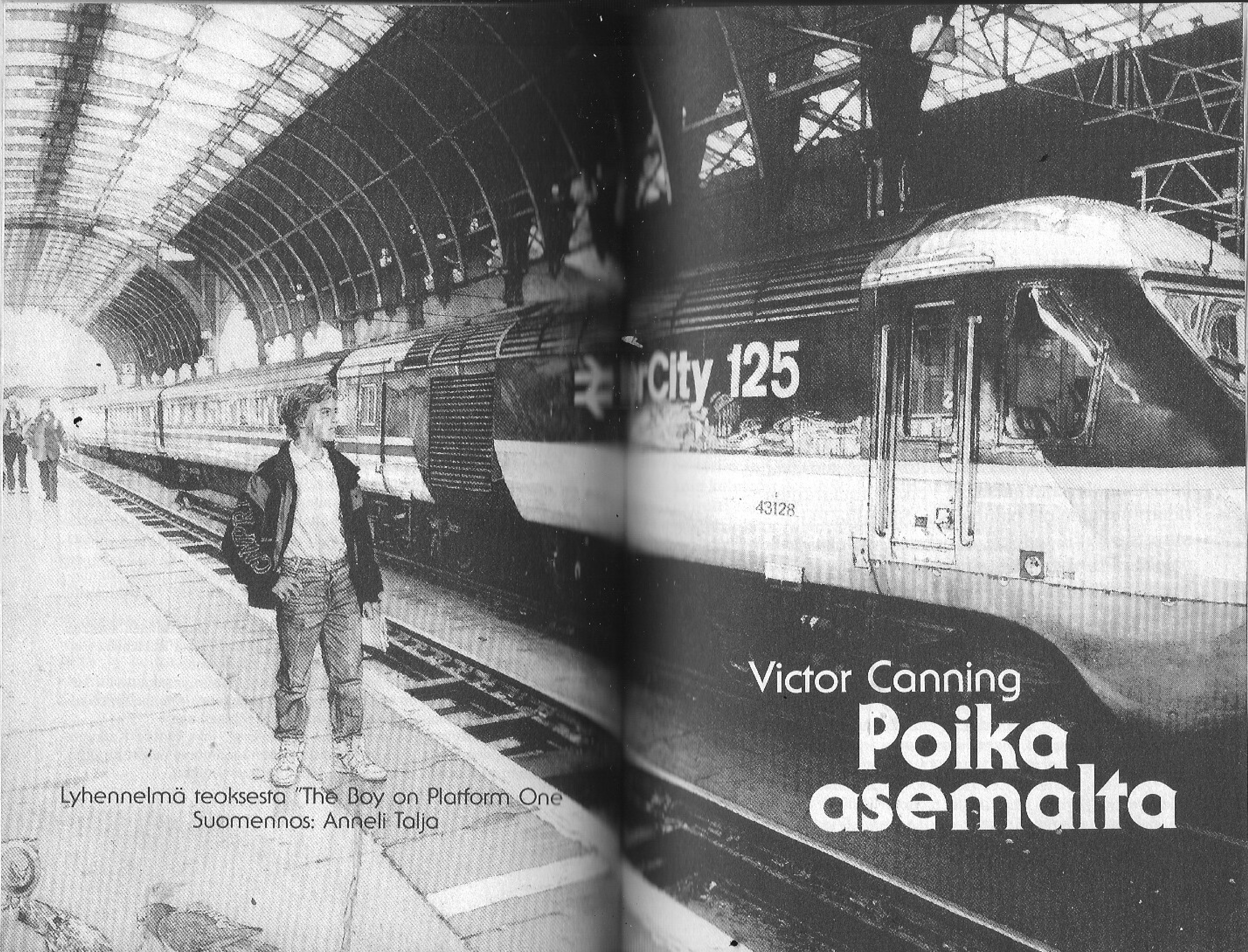

Victor Canning

Poika asemalta

Lyhennelmä teoksesta "The Boy on Platform One"
Suomennos: Anneli Talja

Lahjakas lapsi on vanhempiensa ylpeyden aihe, mutta vanhempien on myös vastuu. Tämän Frank Courtney oppii, kun hän yrittää hyötyä poikansa Peterin poikkeuksellisesta muistikyvystä. Aluksi kaikki vaikuttaa aivan harmittomalta, suorastaan hauskalta, leikinomaiselta – eikä ylimääräinen rahantulokaan ole pahitteeksi. Sitten leikki muuttuu äkkiä todeksi, hauskuus huoleksi ja peloksi. Frank tajuaa tehneensä kauhistuttavimman virheen, minkä kukaan isä voisi kuunaan tehdä.

Ensimmäinen luku

Poika, joka seisoi Paddingtonin aseman laiturilla yksi, katseli tyhjien raiteiden poikki, kuinka erikoispikajuna lähti liikkeelle raiteelta kaksi. Se oli Swindonin, Bristolin ja Newportin kautta Cardiffiin menevä juna. (Junanvaihto Swindonissa Stroudiin, Gloucesteriin ja Cheltenhamiin meneville.) Peter Courtney oli jo melkein kolmentoista. Silti hän ei ollut koskaan käynyt – paitsi satunnaisesti isovanhempien luona Irlannissa – Lontoosta kauempana lännessä kuin Maidenheadissa. Sinne hänen isänsä oli kerran vienyt hänet viettämään päivän joella. Eivät he tosin olleet päässeet vesille ruuhella tai jollalla tai syömään voileipiään kaikessa rauhassa jonkin riippuvaoksaisen pajun katveeseen ankkuroituneena. Oli satanut koko päivän, ja he olivat menneet elokuviin ja syöneet teatterin takarivissä. Hänelle se ei ollut silti ollut pettymys. Oli jo tarpeeksi iso ilonaihe viettää päivä isän kanssa, sillä sitä ei tapahtunut usein. Ja olihan Lontoo tapahtumien keskipiste. Kuka maaseutua kaipasi?

Aseman kyyhky lensi laiturille aivan hänen lähelleen. Hän heitti sille pienen palan kuivaa leipää, jota hänellä yleensä oli varalla tuulipuseronsa taskussa. Linnulla oli rengas toisessa jalassaan, ja hän tiesi, että se oli varmaan karannut jostakin kyyhkyslakasta, kenties matkojen päästä Lontoosta, kaukaa maaseudulta.

Hän kääntyi ja vaelteli takaisin pääaulaan ja pysähtyi makeiskioskin luona. Keski-ikäinen nainen hymyili hänelle kioskista ja sanoi: "Hei, Peter. Sattuisiko olemaan varajalkoja mukana? Minun jalkani ovat ihan poikki."

Poika virnisti. "Valitettavasti ei ole, May. Annoin juuri viimeisen parini Blackie Timmsille. Hän sanoi, että ne olivat vähän pienet, mutta saivat kelvata. Hän kävelee paljon, kun lakaisee asemalla roskia."

"Minä taas seison paljon. Pane minut seuraavaksi listallesi." Nainen heitti pojalle minttukaramellipötkön ja poika hänelle lentosuukon, ennen kuin kääntyi ja lähti kävelemään pois. Aika erikoinen poika, nainen ajatteli. On täällä joka lauantai. Aina yksinään. Ja ilman muuta fiksumpi kuin useimmat häiskät, jotka norkoilevat asemalla. Vähän herrasmiehen vikaa, eikä mene kuin jokunen vuosi, niin nuo siniset silmät, kullankeltaiset hiukset ja herkässä oleva hymy saavat jonkun tytön sydämen pamppailemaan.

Peter lähti asemalta ja käveli Praed Streetiä pitkin oikeastaan huomaamatta sen rähjäisyyttä. Siitä lähtien kun hän oli ollut yhdeksänvuotias hän oli tuntenut tämän seudun, ja hänet tunnettiin ja hyväksyttiin, vaikkei hän kuulunut sinne. Tölkistä olutta juova värillinen nuorukainen virnisti hänelle ja sanoi: "Moi, Pete. Miten menee?"

"Moi, Fernie. Onko isäukko jo vapaalla jalalla?"

"Pääsee ensi viikolla. Silloin pidetään isot juhlat. Tuletko?"

"En, kiitos vain, mutta sano hänelle minulta terveisiä."

Hän jatkoi matkaansa, mutta pysähtyi, ennen kuin kääntyi lehtikauppaan hakemaan isälleen iltapäivälehden. Lentokone jätti kirkkaan höyryvanan korkealle huhtikuun tummenevalle taivaalle. Hän katseli, kuinka tuuli sekoitti vanan terävät laidat ja mietti, millaista olisi istua tuolla ylhäällä ja katsella alas.

Hän meni kauppaan, otti isälleen *Evening Standardin* ja kaiveli sitten housuntaskustaan rahaa maksaakseen kuukauden lehtilaskun. Rouva Harper hymyili hänelle tiskin takaa. "Haluaisitko sarjakuvalehden, Peter? Ilmaiseksi."

Poika pudisti päätään. "Ei kiitos." Hän piti tauon, hymyili sitten ja sanoi: "Teillä on uusi rintaneula. Se on kaunis."

Nainen nauroi. "Sinulta ei sitten mikään jää huomaamatta. Pieniä aitoja helmiä ja turkoosia. Vaihteeksi yksi mieheni hevosista voitti, ja hän joi niin paljon, että muuttui anteliaaksi."

"Minä pidän herra Harperista."

"Niin minäkin – joskus enemmän, joskus vähemmän."

Poika virnisti. "Mutta rouva Harperista pidän vielä enemmän."

Hän meni ulos ja naisen nauru vaimeni hänen takanaan. Käveltyään katua vähän matkaa hän kääntyi oikealle ja muutamaa minuuttia myöhemmin hän saapui kotikadulle Radnor Placelle, jonka siistit hyvin hoidetut talot olivat eristäytyneet maailmasta valkoisten ikkunaverhojensa taakse. Courtneyn talossa oli useimpien muiden tapaan kukkia ja saniaisia amppelissa etuoven luona sekä kukkalaatikot ikkunoiden alla. Kapealla etupihalla oli kaksi ruukkua, joissa kasvoi pienet laakeripuut.

Peterin äitipuoli Joan päästi hänet sisään. Joan oli pieni ja sievä vaalea nainen, iältään hieman alle neljänkymmenen. Hän oli huoliteltu ja vähän turhamainen ulkonäöstään. Enimmäkseen hän oli leppoisa, mutta kun hän sitten menetti malttinsa, iski puuska yhtä yllättäen ja raivoisana kuin trooppinen myrsky. Hän oli usein yksin, sillä viikolla Peter oli koulussa ja hänen miehensä Frank oli antikvariaatissaan Tottenham Court Roadilla.

Hän suuteli Peteriä otsalle ja sanoi: "Ruoka on valmiina keittiön pöydällä. Mene sitten yläkertaan vaihtamaan vaatteet – olen ottanut ne esiin. Isäsi tulee kolmen vartin kuluttua." Nainen hymyili. "Niin hän sanoi, mutta hänet tuntien meille tulee kiire, kiire, kiire." Hän laski kätensä kevyesti pojan olkapäälle ja johdatteli tätä eteiskäytävää pitkin kohti keittiötä.

Joan oli ollut naimisissa Peterin leskeksi jääneen isän kanssa kolme vuotta. Hän rakasti poikaa, mutta välillä hän huomasi ihmettelevänsä isää. Mutta oli hän toisaalta ihmetellyt ensimmäistä miestäänkin, hän ajatteli ryhtyessään touhuamaan keittiössä, joten ehkä se oli samanlaista kenen miehen kanssa tahansa.

Joan katseli Peterin syömistä ja sanoi: "Sain tänään kirjeen Chris-enolta. Hän kertoi, että hänen laivansa saattaa tulla pian kotiin. Sinähän pidät Chris-enosta, etkö pidäkin?"

"Pidän. Oikein paljon. Missä hän oli, kun hän kirjoitti?"

"Jossakin ulkomailla. . .Persianlahdella, missä se sitten lieneekin."

Kun Peter söi liha-munuaispiirastaan, Joan jutteli hänelle. Hän piti Joanista, mutta tämä ei ollut suinkaan vienyt hänen oikean äitinsä paikkaa. Joskus kun hän makasi valveilla myöhään yöllä, äiti tuli ilmielävänä ja todellisena hänen mieleensä. Hän kuuli, kuinka äiti sanoi: "Tiesin, ettet sinä nukkunut. Kerronko sinulle siitä, kun me teimme mummolassa vattuhilloa ja se kiehui yli?" Ja siinä äiti sitten oli ja kertoi hänelle tarinaansa vähän esi-isiensä tapaan irlantilaisella nuotilla.

Syötyään Peter nousi pöydästä. Korjatessaan astioita äitipuoli sanoi: "Onko sinusta hauska tehdä sitä, mitä isäsi kanssa teet?"

"Mikäs siinä. Hän haluaa, että minä teen sitä."

"Tiedätkö itse, miten sen teet?" Joan meni tiskipöydän luokse.

"En tiedä. Se vain tapahtuu. Luulen, että jonakin päivänä se katoaa. Ihan niin kuin siltä koulukaveriltani, joka änkytti. Hän kaatui ja löi päänsä – ja kun hän nousi pystyyn, hän ei enää änkyttänyt."

Nainen nauroi. "Tuon sinä keksit omasta päästäsi."

"Ei hän änkyttänyt läheskään yhtä pahasti kuin ennen."

Yläkerran makuuhuoneessa poika puki ylleen vaatteet, jotka äitipuoli oli ottanut esille: tummansinisen puvun, valkoisen paidan ja sinisen solmion. Sitten hän kävi istumaan ja tuijotti ulos ikkunasta isää odotellessaan, mutta hän ajatteli äitipuolensa veljeä, Chris-enoa, joka oli öljytankkerilla. Se oli hassua elämää. . .koko ajan liikkeessä. Hänelle itselleen se ei oikeastaan sopisi. Hän halusi olla siellä, minne hän kuului, tutuissa paikoissa ja tuttujen ihmisten parissa. Jonakin päivänä hän kai auttaisi isäänsä kaupassa. Kirjat. Hänen äitinsä oli ollut hulluna niihin. . . Kirjoihin, runouteen. Hän kuuli nytkin äitinsä äänen, kun tämä lausui hänelle runoja. Hän vaipui unelmiinsa.

Sitten hän kuuli isän huutavan alakerrasta: "Peter! Tule jo – me olemme myöhässä."

HÄN istui isänsä vieressä autossa. He ajoivat pitkin Hyde Park Streetiä, ja kun he kääntyivät vasemmalle Bayswater Roadille, Peter kysyi: "Minne me olemme menossa tänään?"

"Hampsteadiin. Se on kirjallinen seura."

"Ai. . ."

Isää nauratti. "Sinä taidat pitää enemmän herraseuroista."

"Ei sillä ole minulle väliä. Ei oikeastaan."

"Etkä sanoisi, vaikka olisikin. Ei meillä mene tänään myöhään. Sinä olet ohjelmassa ensimmäisenä, ja me aloitamme esityksemme. Sitten he pitävät kokouksensa, sinä tulet takaisin ja hoidat jutun loppuun, ja sitten me lähdemme. Millainen olo sinulla on?" Isä ojensi kätensä ja kosketti hätäisesti pojan poskea.

"Hyvä." Peter vetäytyi omiin maailmoihinsa, mikä oli Frank Courtneylle tuttua. Ehkä se oli jonkinlaista valmistautumista, jota poika tarvitsi, ennen kuin pystyi esiintymään. Olipa se mitä tahansa, se tehosi.

Frankia huolestutti Peterin lahja pojan itsensä vuoksi. Poikien pitäisi olla tavallisia. Ei mitään kummajaisia. Hänen ensimmäinen

vaimonsa Sarah ei olisi ikinä antanut hänen käyttää sitä hyväkseen.

Joitakin asioita ei pitäisi ikinä tehdä, mutta silti niitä teki. Ja sitten sitä vain ihmetteli, kuinka kummassa tällaiseen loukkuun oli itsensä järjestänyt.

Talo oli suuri ja se sijaitsi puistotien varrella Haverstock Hillin lähellä. Courtney löysi pysäköintipaikan, seuran sihteeri otti hänet vastaan ovella ja ohjasi heidät suureen huoneeseen, jonka toisessa päässä oli pieni esiintymiskoroke. Kaksi–kolmekymmentä ihmistä istui ympäri huonetta. Peter istuutui yhdelle korokkeella olevista tuoleista, kun hänen isänsä piti tavanomaisen pikku puheensa, ennen kuin kokous alkoi.

"Minun on sanottava, että poikani erityislahjan löytyminen oli täydellinen sattuma. Itse asiassa sen havaitsi ensimmäinen vaimoni. . ."

Niinhän se oli. Peter muisti sen hyvin. Peiteltyään hänet vuoteeseen äiti oli joka ilta kertonut jonkin tarinan lapsuudestaan Galwayssa tai lukenut hänelle runon. Eräänä iltana, kun äiti oli päässyt runon loppuun ja hän torkkui melkein nukahtamaisillaan, äiti oli sanonut: "Peter, ethän sinä ole kuunnellut lainkaan. Minkä runon minä juuri luin?"

"En minä tiedä. Miten se alkoi?"

Lievä ärtymys äänessään äiti oli antanut hänelle ensimmäisen rivin – *Nousen ja menen nyt, määränpäänä Innisfree. . .* Ja siitä hän oli aloittanut ja toistanut Yeatsin runon kokonaan, ja hänellä oli ollut sellainen outo tunne, että varmastikin joku muu puhui. Hän ei tiennyt, kuinka hän sen teki. Hän vain rentoutui ja antoi jonkun muun lukea hänelle, niin että sanat ikään kuin hyökyivät hänen ylitseen. Ja jos joku sitten myöhemmin antoi hänelle ensimmäiset rivit, hän muisti koko jutun. Se oli oikeastaan aika hölmöä, se sai hänet tuntemaan itsensä vähän omituiseksi.

Nyt hän istui pää alas painettuna kyynärpäät polvilla ja tuki sormenpäillään kumartunutta päätään. Osa hänen isänsä teatraalista esitystä oli antaa kaikille sellainen kuva, että hän vaipui johonkin toiseen maailmaan, vaikka hän oli koko ajan oma itsensä ja kuuli, kun isä sanoi: "En koskaan salli kerralla kuin muutaman katkelman. Sitten poikani menee tunniksi toiseen huoneeseen, jossa joku teidän keskuudestanne valitsema voi valvoa, ettei mitään vilppiä tehdä. Kun hän palaa, kyseiset henkilöt toistavat katkelmiensa ensimmäiset rivit ja poikani. . ."

Papattaa sen kokonaan kuin papukaija. . . Peteriä hymyilytti.

Niin äiti oli kerran sanonut. Runous oli tarkoitettu lausuttavaksi kunnolla. Mutta jos isä sai tästä rahaa, niin miksipä ei. Kirjakauppa ei menestynyt järin hyvin ja äitipuolen tuhlailusta riideltiin usein, hän kun osteli koko ajan uusia vaatteita ja kävi kampaajalla.

Ensimmäisenä vuorossa oli pitkä tummatukkainen nainen, jolla oli hullunkurinen pitkän mallinen vihreä puku ja avonaiset sandaalit. Hän julisti: "Haluaisin lukea nuorelle ystävällemme itse kirjoittamani runon, jota hän ei lainkaan pysty ymmärtämään." Peterin ilme ei värähtänytkään. Jotkut ihmiset lukivat omaa tekstiään, jota hänen oli täysin mahdotonta tuntea sitä.

Nainen aloitti:

"Liikuttumaton, liikkumaton, liikuttamaton,
ajaton, ajoittamaton, rakastamaton,
unohdettu, päivät unohtava. . ."

Frank Courtney tukahdutti huokauksen ja vaipui haaveisiin, tilannetta toki tarkkaillen, kunnes runoilijatar lopetti vaimeiden kättentaputusten saattelemana. Myös Peter tukahdutti huokauksensa. Hän nousi seisomaan ja sanoi: "Kiitos, rouva."

"Kiitos itsellesi, Peter. Toivottavasti pidit siitä."

Poika sanoi kohteliaasti: "Luulen pitäneeni", ja kaikki nauroivat.

Puheenjohtaja sanoi: "Ja nyt pyytäisin herra Rundellin tänne."

Peter katseli, kun esiin astui tukeva keski-ikäinen mies, jolla oli hiirenharmaa puku ja kanariankeltainen liivi. Herra Rundellilla oli suuret pulleat kasvot ja veltto kaksoisleuka, mikä sai hänet näyttämään ystävälliseltä vihikoiralta. Hän sanoi: "Hyvää iltaa, Peter."

"Hyvää iltaa."

Herra Rundell kääntyi Frankin puoleen. "Herra Courtney, en halua millään tavalla nolata teitä tai poikaanne, mutta minulla olisi teille pyyntö. Lukeeko poikanne koulussa ranskaa?"

"Lukee, mutta hän ei ole päässyt siinä vielä kovin pitkälle."

"Minulle tuli vain mieleen, että hänen erityislahjansa varmaankin liittyy enemmän sanojen äänneasuun kuin merkitykseen. Sallitteko, että luen Peterille runon ranskaksi?"

Peter huomasi, kuinka hänen isänsä ilme kiristyi ja että tämä ei luottanut mieheen. Hän kuuli kuitenkin itsensä sanovan: "Isä, kyllä se käy. Onhan se ainakin erilaista kuin. . ."

Hänen ei tarvinnut sanoa enempää, sillä huone alkoi raikua naurusta. Kun nauru laantui, kireät juonteet olivat kadonneet isän kasvoilta. "Minä suostun, jos sinä suostut", hän sanoi.

Herra Rundell säteili onnesta. "Se on erittäin ystävällistä." Hän veti taskustaan pienen pehmeäkantisen kirjan ja sanoi Peterille hymyillen: "Haluaisitko keskittyä hetken?"

"Ei kiitos. Minä olen valmis." Hän nojautui eteenpäin kyynärpäät polvilla ja kädet silmillä. Ranskaa, hän ajatteli. *Je suis, tu es. . .* Viime lukukautena hän oli ollut ranskan kielessä kolmanneksi huonoin.

Herra Rundell alkoi lukea selkeän ilmeikkäällä äänellä:

"Voici les lieux charmants, où mon âme ravie
Passait à contempler Sylvie. . ."

Kuunnellessaan ja murehtiessaan poikansa onnistumista Frank muisti, kuinka Sarah oli kerran sanonut, että jos Jumala antoi ihmiselle jonkin lahjan, oli hyvien tapojen vastaista käyttää sitä väärin. Sarahilla oli tapana puhua niin, että hän aina osui asian ytimeen. Jos Frank olisi löytänyt kaupan maalta tai merenrannalta, he olisivat siellä nyt ja Sarah olisi heidän kanssaan. Vaikkei Sarah ollut mitään sanonutkaan, Frank tiesi, että Lontoo oli vienyt hänen vaimonsa voimat. . . Tavallinen vilustuminen, rahiseva yskä ja kahdessa viikossa he olivat menettäneet hänet. Jos Sarah olisi vielä heidän luonaan, hän ei ikinä sallisi niitä hämäriä puuhia, joita Tottenham Court Roadin kaupassa nyt harjoitettiin.

Courtney ajatteli asiaa jälkeenpäin, kun istuskeli olohuoneessa ja siemaili yömyssyään Joanin mentyä vuoteeseen ja Peterin nukkuessa huoneessaan. Hän ei kyennyt millään päättämään, oliko pettynyt vai mielissään. Kun herra Rundell oli lopettanut lukemisen, Peter vietiin pieneen huoneeseen erään seuran jäsenen kanssa. Hän itse jäi kuuntelemaan, kuinka muut jäsenet lukivat teennäisyydestä, itsekeskeisyydestä ja lahjattomuudesta kieliviä teoksia. Ja sitten hänen hiivatin mainio Peterinsä tuli takaisin. Pojan kasvoilta heijastuivat äitinsä haamun kasvot, niin kuin aina tapahtui, kun poika oli väsynyt.

Sarah, sinä olisit hänestä ylpeä, vaikket touhusta pitäisikään. Peter istuutui paikoilleen tyynenä kuin viilipytty, sai ensimmäisen rivin Rundellilta ja jatkoi siitä. Ja voin vaikka vannoa, että hän osasi miehen sanat täydellisesti. Sarah rakas, mitä me olemme yhdessä saattaneet maailmaan? Toivon sydämestäni, että hänessä on paljon enemmän sinua kuin minua.

Ennen kuin he lähtivät, herra Rundell oli tullut hänen luokseen ja sanonut: "Tässä on käyntikorttini, herra Courtney. Uskomaton tuo teidän poikanne. Olisikohan teillä mitään sitä vastaan, että hän esiintyisi yksityisesti muutamille ystävilleni? Voin luvata teille sievoisen palkkion. . . Te siis suostutte? Loistavaa."

Courtney tuijotti pöydällä edessään olevaa korttia. E.C. Rundell, Park View House, Bayswater Road, Lontoo. Epäilemättä yläkerroksen huoneisto, josta näki esteettä Hyde Parkin poikki Serpentine-järven ja auringonlaskun koko komeudessaan.

Hänestä alkoi hiljalleen tuntua, että hän oli nähnyt miehen aikaisemminkin. Kaupassa kirjoja katselemassako? Ehkä herra Rundell oli samanlainen kuin muutamat muutkin kauppaa omiin tarkoituksiinsa käyttävät, jotka kävelivät lähes huomaamatta ihmiselle mittaamattomien sokkeloiden ja luolien poikki pimeälle merelle, jolla monenlaiset hiililotjat kuljettivat maailman synkkiä lasteja.

Eric Rundell seisoi selkä huoneeseen päin ja katseli ikkunasta Thamesille. Vuorovesi oli vaihtumassa ja vesi vetäytyi ruskeana virtana. Oikealla puolellaan hän näki vilahduksen Westminster Bridgea ja parlamenttitaloa. Hänen takanaan lordi Endsworth sanoi: "Kuulostaa epävarmalta yritykseltä, jos minulta kysytte. Eikö mieltymyksenne kummallisuuksiin saa teidät nyt menemään hieman liian pitkälle?"

"En olisi samaa mieltä. Olen varma, että poika pystyisi siihen. Ja tämä on ainoa keino, jolla me sen voimme saada. De Servaisin kreivi kieltäytyy kirjoittamasta mitään paperille tai nauhoittamasta sitä. En voi häntä siitä syyttää. Yksikin lipsahdus, niin hänen päänsä olisi pölkyllä."

Endsworth mutristi turpeita huuliaan, murahti ja kysyi: "Eikö joku vakituisista avustajistanne voisi hoitaa sitä?"

Rundell pudisti päätään. "Lähetänpä kenet tahansa, hän saattaa huomata olevansa listalla. Minne me sitten joutuisimme?"

"Luoja paratkoon, millaisessa maailmassa me elämme. Uskotteko te siihen poikaan?"

"Uskon toistaiseksi. Haluan kuitenkin järjestää toisen esityksen."

"Nauhoittakaa se, niin minä kuuntelen. Kuinka kauan hän pystyy pitämään nämä asiat mielessään?"

"Isän mukaan poika muistaa kaiken mieleen painamansa, kunnes hänelle annetaan ensimmäiset sanat, jotka laukaisevat muistin."

"Millainen isä on?"

"Ihan mukava, mutta vähän säälittävä tyyppi. Hänellä on antikvariaatti Tottenham Court Roadilla. Alakerrassa kaikki on avointa ja laillista, mutta yläkerrassa on yksityinen jättö- ja noutopiste. Asiakkaita on kaikenlaisia: rakastavaisia, joitakin alamaailman tyyppejä ja luullakseni joitakin meidän kaltaisiamme ulkomaiden suurlähetystöistä. Jos haluatte täydellisen selonteon hänestä, voin hankkia sen teille."

"Ei kiitos. Minun puolestani häntä ei ole olemassakaan – eikä tätä keskustelua ole koskaan käyty."

"Lordi Endsworth, saanko siis teiltä luvan ryhtyä toimeen?"

"Teillähän on tietenkin jonkinlainen käsitys siitä, mitä ranskalainen ystävänne haluaa niin kiihkeästi saada sydämeltään. Lieneekö se pientä silmäpeliä Gallian kukon ja Venäjän karhun välillä?"

"Luullakseni jotakin paljon merkittävämpää. Sanotaanko vaikka. . .joidenkin karhun omakseen ottamien nimet."

"Voi hyvänen aika. Kunpa olisin edes hämmästynyt. Joka tapauksessa, ryhtykää toimeen."

Sunnuntaiaamuisin Courtneyn perheen ohjelma harvoin muuttui. Peter ja hänen isänsä menivät aikaiseen messuun, sitten he ajoivat liikkeeseen. Se oli auki puoleenpäivään asti niitä asiakkaita varten, jotka eivät päässeet käymään viikolla. Peterin aamupäivä kului pölyjä pyyhkien ja siivoten, ja kun kauppa suljettiin, hän meni isänsä kanssa lounaalle pieneen italialaiseen ravintolaan. Sen jälkeen he menivät eläintarhaan tai lähtivät huviristeilylle Greenwichiin Thamesia pitkin. Tämä oli se päivä viikosta, jolloin he olivat yhdessä, eivät puhuneet paljon, mutta nauttivat toistensa seurasta.

Sunnuntai oli miellyttävä päivä myös Joan Courtneylle. Kun molemmat miehet olivat poissa, oli mukava kulkea joutilaana aamutakki päällä, juoda kahvia ja lukea lehtiä kenenkään häiritsemättä.

Tänään puhelin kuitenkin soi lounaan aikoihin. Hän tunnisti heti äänen langan toisessa päässä. "Chris! Missä sinä olet?"

"Lontoossa. Tulin tänä aamuna. Pääkonttori kutsui minut paikalle. Luulen, että se tietää ylennystä ja uutta paikkaa. Olen juuri asettunut Strand Palace -hotelliin. Huomenna lähden aamujunalla pohjoiseen. Tulisit tänne, niin syötäisiin lounasta ja juteltaisiin."

"Voi, Chris – mikset sinä varoittanut? Hiukseni. . ."

"Ei sinun hiuksissasi ole mitään vikaa. Odotan sinua aulassa."

KUN JOAN lähti kotoa ja hyppäsi taksiin edelleen vähän hengästyneenä, Peter ja hänen isänsä istuivat lounaspöydässä. Lautasilla oli suuret spagettiannokset ja pöydällä viinikarahvi. Frank Courtney hymyili itsekseen katsellessaan, kuinka Peter kävi käsiksi ruokaan. "Mitä sinä haluat tehdä ruuan jälkeen?" hän kysyi.

"En minä tiedä. Mitä sinä teit oman isäsi kanssa viikonloppuisin?"

"Kesäisin me katsoimme krikettiä tai menimme joelle uimaan. Talvisin menimme katsomaan jalkapallo-ottelua tai pitkille kävelyretkille Downsin harjanteille. Siellä tapasin ensimmäisen kerran äitisikin. Hän oli harjanteiden laella isänsä kanssa – he olivat tulleet Irlannista sukulaisia tapaamaan. Se on uskomaton paikka, sieltä näkee kilometrikaupalla joka suuntaan. Kaikki oli heidän edessään kuin suurikokoinen kartta, ja he olivat eksyneet! Heillä oli huoleton taipumus eksyä helposti ja olla turhia murehtimatta."

"Äiti ei kai ollut silloin kovin vanha."

"Enkä minä liioin. Viidentoista." Enkä vakavasti vilkaissutkaan ketään toista naista, niin kauan kuin olimme yhdessä, Frank ajatteli.

Ensin he kirjoittelivat, sitten kävivät vuorotellen toistensa luona, ja sitten Sarah tuli Lontooseen mennåkseen taidekouluun. Kun hän neljän vuoden jälkeen tajusi selväjärkiseen tapaansa, ettei hän koskaan menestyisi taidemaalarina, hän meni apulaiseksi erääseen kustan liikkeeseen, ja he menivät naimisiin. Kun Sarah kuoli, koko maailmassa ei ollut Frankille ketään hänen vertaistaan. Frankilla oli kuitenkin poika, joten hän meni uudelleen naimisiin tuodakseen uuden naisen heidän elämäänsä. Kuten pyhä Paavali sanoi, parempi oli naida kuin palaa.

Peter sanoi yllättäen: "Haluaisin mennä Heathrown lentoasemalle katselemaan lentokoneita."

"Hyvä on, mennään." Frank kaatoi viinilasinsa täyteen. "Muuten – se mies, joka luki sinulle ranskalaisen runon, herra Rundell, haluaisi sinun esiintyvän kotonaan joillekin hänen ystävilleen. Olisiko se sinusta hauskaa?"

"Mikäs siinä." *Mikäs siinä.* Pojan puhetavassa oli jotakin, mikä huolestutti Frankia.

Tuntia myöhemmin he olivat Heathrown lentokentällä ja katselivat koneita. Poika nojasi kyynärpäitään kaiteeseen, mutta – Courtneysta tuntui – ei kovin innostuneesti. Mitä junissa ja Paddingtonissa oli sellaista, mikä sai pojan heräämään eloon? Hän oli kerran mennyt tapaamaan Peteriä asemalle ja nähnyt kokonaan toisen ihmisen, tunnetun, pidetyn ja vitsailevan. Pojan, jollaista hän harvoin näki kotona. Luoja paratkoon, hän oli tehnyt kaikkensa antaakseen pojalleen sen, mitä jokaisella pojalla pitäisi olla. Myös Joan teki parhaansa – ja onnistui joskus häntä paremmin. Joan eli kuitenkin jossain omassa unimaailmassaan. . .lehtien, kauneudenhoitoaineiden ja julkkistarinoiden maailmassa.

SAMAAN aikaan Joan Courtney ja Christopher Lang makasivat sängyssä rakastelun jälkeen Strand Palace -hotellissa. Liikenteen melu kantautui vaimeana suljettujen ikkunoiden läpi. Joan tuijotti kattoa, jolla ulkopuolelta autojen ikkunoista heijastuvat valonvälähdykset liikkuivat kuin merkilliset epämuodostuneet linnut. Hän huokaisi. "Minä en pidä tästä, Chris. Meidän pitäisi olla rehellisiä ja selvittää koko asia."

Chris sanoi unisena: "Voi, Joan, älä taas aloita tuota! Sehän musertaisi miesparan kuin maanjäristys. Entä poika? Sitäpaitsi sinähän olit leski melkein vuoden, ennen kuin minä taas ilmestyin kuvaan. Kaikki työnantajaa myöten olivat jättäneet minut pois laskuista. Sitten tulin takaisin ja totesin, että sinä olit mennyt uusiin naimisiin. On kaikkien kannalta paras, että jätämme tilanteen ennalleen."

"Entä omatuntosi?"

"Kyllähän se joskus soimaa, muttei kovin usein. Lyön vaikka vetoa, että Frank unelmoi koko ajan ensimmäisestä vaimostaan. Ja mitä poikaan tulee, olen hänelle hyvä eno. Me tulemme mainiosti toimeen keskenämme."

Joan huokaisi. "Joskus minusta tuntuu silti, että Jumala. . ."

"Voi hyvänen aika!" Chris kääntyi kyljelleen ja veti Joanin lähelleen. "Kuule, jos sinä rakastaisit Frankia, minä lähtisin ja pysyisin poissa. Mutta ethän sinä rakasta häntä. Äläkä vedä Jumalaa tähän mukaan. Hänellä on tarpeeksi hoideltavaa ilman meitäkin."

Joan käänsi kasvonsa poispäin, kun Chris alkoi suudella häntä. "Niinpä kai, mutta minä vain toivoisin. . .etten olisi näin typerä ihminen. Tyttönä minulla oli ihania unelmia ja ajatuksia. . .ja minä olin hyvä. Sinua lukuun ottamatta kukaan mies ei koskenut minuun, ennen kuin menin naimisiin."

Chris huokaisi. "Kuulehan nyt. . .elämä jakaa sinulle tietyt kortit, ja niillä sinun on pelattava parhaan taitosi mukaan."

Herra Rundellin huoneiston ikkunasta kerrostalon ylimmästä kerroksesta avautui hieno näköala puistoon. Päivänvalo alkoi kaikota ja katulamput oli jo sytytetty. Peter yritti sormellaan löysentää jäykkää irtokaulusta, jonka hänen isänsä oli pakottanut hänet laittamaan ylleen. Se ei ollut lainkaan isän tapaista. Kunhan Peter oli siisti, isä ei yleensä välittänyt, mitä hänellä oli yllään.

"Eikö olekin kauniit maisemat?" neiti Lloyd kysyi Peteriltä.

"Kyllä vain." Peter kääntyi ja hymyili naiselle. Neiti Lloyd oli tullut tänään paikalle ollakseen Peterin kanssa sillä välin, kun isä puhui miesten kanssa näytöksen ensimmäisen osan jälkeen. Peter piti neiti Lloydista. Nainen oli hyvin pitkä, hyvin tummatukkainen ja tyylikäs mustassa puvussaan kultainen rannerengas kädessään. Hän tuoksuikin hyvältä.

Neiti Lloyd sanoi: "Käytkö usein puistossa leikkimässä?"

"En käy."

"Minne sinusta on hauska mennä?" Neiti Lloyd ojensi kätensä ja suoristi hieman Peterin solmiota.

"Paddingtonin asemalle", Peter vastasi.

Peter odotti hänen nauravan, mutta hän sanoikin: "Kun minä olin pieni, olin hulluna siltoihin. Saatoin katsella niitä ja tuijottaa virtaavaa vettä loputtomiin."

"Vähän samanlaista se on minunkin kohdallani. Katselen lähteviä junia ja ihmisjoukkoja, se on kuin elokuvaa. Sitten jälkeenpäin ne yhtäkkiä palaavat ja näen kaiken."

"Niinkö sinun muistiesityksesikin toimivat?"

"En usko. En oikeastaan tiedä siitä mitään."

"Se on varmaankin hyvin hyödyllistä koulussa."

"Ei suinkaan. En voi tehdä sitä siellä. Minun pitää tehdä se... niin kuin jollekulle toiselle. Kuten isälleni. Ja olen tosi onnellinen, etten voi tehdä sitä koulussa. Minuahan pidettäisiin jotenkin kummallisena."

Nainen nauroi, ojensi kätensä ja silitti pojan poskea kätensä selkäpuolella. Peterillä ei ollut mitään sitä vastaan. Joidenkin ihmisten kanssa oli heti luonteva olla.

Samassa työhuoneen ovi aukesi ja herra Rundell tuli sisään. "Luulen, että voimme nyt aloittaa toisen osan", hän sanoi.

He palasivat avaraan olohuoneeseen, jonka ilma oli nyt hieman savuinen. Kuusi miestä, joiden joukossa oli myös Peterin isä, olivat asettuneet paikoilleen. Useimmilla oli lasi kädessään ja kaksi poltti tupakkaa. Peter istuutui taas pieneen nojatuoliin, kumartui

eteenpäin ja nojasi otsaansa harallaan oleviin sormenpäihinsä. Hän ihmetteli, miksi hänen isänsä oli niin hermostunut tästä näytöksestä.

Sopivan ajan kuluttua hän suoristautui ja sanoi: "Olen valmis."

"Mainiota, Peter. Otetaanpa nyt ensimmäinen lainaus."

Pää alas painettuna Peter antoi ensimmäisen rivin soljua ylleen: *Ennen kuin levolle laskeudun, salli, Luojani, minun rukoukseni lausua. . .*

Mies lopetti lukemisen, ja Peter jatkoi: *"Hyvä Jumala, varjele rakasta äitiäni"* – ja toisti runon loppuun: *"Että kuolonunen jälkeen, herään päivääsi ikuiseen. Aamen!"* Päästessään loppuun hän sai suopeat kättentaputukset. Hän piti siitä, vaikka koko asia ei oikeastaan mitenkään liittynyt häneen.

Seuraavana oli pitkä ja laiha vähän yli kaksikymmenvuotias mies, jonka pitkät mustat hiukset riippuivat toisen silmän päällä. Hän luki: *"He vetivät veneen reilusti vuorovesirajan yläpuolelle, ja varmuuden vuoksi hän sitoi pitkän köysilenkin painavaan lohkareeseen."*

Peter jatkoi: *"Hän kantoi keihästä kädessään ja lähetti koiran edellään. . ."* loppuun asti, jolloin hän sai toiset kättentaputukset.

Herra Rundell tuli hänen luokseen. "Peter, isäsi suostumuksella pyytäisin neiti Lloydia lukemaan sinulle jotakin nähdäkseni, muistatko jatkon. Tähän ei liity mitään kujetta. En halua selittää sitä tämän enempää."

Peter sanoi: "Minä koetan, herra Rundell."

Peterin vasemmalla puolella neiti Lloyd alkoi lukea:

Voici les lieux charmants, où mon âme ravie
Passait à contempler Sylvie. . .

Kun nainen lopetti, lainkaan hämmästymättä Peter alkoi toistaa lauseita, jotka hän oli kuullut Hampsteadissa lähes kaksi viikkoa aikaisemmin. Hän jatkoi loppuun saakka: *"Avez-vous oublié que vous ne l'aimez plus?"*

Kaikki taputtivat. Se nuori mies, jolla oli roikkuva otsakiehkura, tuli hänen luokseen ja sanoi: "Mainio suoritus, kaveri. Olen kuullut, että et koulussa ole erityisen hyvä ranskassa. En ollut minäkään. Siellä minut voisi vaikka myydä orjaksi." Mies nauroi, ja Peter nauroi hänen mukanaan.

Sitten isä tuli Peterin viereen. "Minun on jäätävä puhumaan vähän liikeasioista herra Rundellin kanssa", isä sanoi. "Neiti Lloyd on sanonut vievänsä sinut kotiin. Sopiiko se sinulle?"

"Tietysti se sopii."

Neiti Lloydilla oli kahden istuttava kermanvärinen Mercedes, ja koska puisto oli vielä auki, hän vei Peterin ensin ajelulle sen poikki.

Jonkin ajan kuluttua Peter kysyi: "Olivatko kaikki tänään tuolla olleet ihmiset ystäviänne?"

"Olivat. Kaikki vanhoja ystäviä."

"Minä pidin miehestä, jolla oli roikkuva tukka. Hän oli hauska."

Kun neiti Lloyd jätti Peterin kotinsa luokse, hän antoi pojalle hyvänyön suukon ja katseli sitten, kuinka tämä meni sisään.

Miehet olivat nyt kahden. Herra Rundell istui nojatuolissa konjakkilasi vierellään olevalla tyylikkäällä chippendale-pöydällä. Courtneyn vieressä oli toinen pöytä, jolla oli hänen viskilasinsa. Yhtäkkiä hän tunsi olevansa väsynyt, ei fyysisesti, vaan henkisesti. . . Jotenkin hän tunsi sisimmässään, että tämä päivä ja tämä hetki oli odottanut häntä Peterin ensimmäisestä esityksestä lähtien. Kyllä vain, kaikki oli erittäin sivistynyttä, eikä herra Rundell kertonut juuri mitään yksityiskohtia – paitsi sen, että hän oli varsin korkeassa asemassa ulkoministeriössä.

"Teidän täytyy vain toimia, kuten minä sanoin. Menette Ranskaan pojan kanssa – kahdeksi tai korkeintaan kolmeksi päiväksi. Neiti Lloyd hoitaa kaikki yksityiskohdat. Hauska matka. Mukavaa seuraa. Muuten – kuinka hyvin te osaatte ranskaa?"

Frankissa syttyi pienoinen närkästys. "Surkeasti. Kyllä kai te sen varmistitte", hän sanoi.

"Luonnollisesti. Samoin kuin muutamia muitakin asioita. Esimerkiksi liikkeenne yläkerran. . . Kuten varmasti arvaattekin, me voisimme aiheuttaa teille hankaluuksia." Hän naurahti. "En kuitenkaan usko, että meidän tarvitsee sellaiseen mennä. Teette tämän, teille maksetaan ruhtinaallisesti ja sitten teidät jätetään rauhaan. Tämä on ainutkertainen – sanoisimmeko – palvelus."

Courtney oli hetken hiljaa. Sitten, aivan kuin hän olisi kuullut jonkun toisen miehen puhuvan, kuin joku toinen minä olisi nostanut päätään ja ottanut vallan, hän sanoi: "Kuinka paljon?"

Rundell otti lasin käteensä. Hän heilutti siinä olevaa konjakkia varovaisesti, kohotti lasin ja laski alas juomatta. "Maksuja on kaksi. Te saatte kaksituhatta puntaa palattuanne Ranskasta. Poikanne saa toiset kaksituhatta, jotka pannaan säätiön valvontaan, kunnes hän on kaksikymmentäyksivuotias."

”Entä millainen vaara tähän liittyy?”

”Ei mitään, sen voin vakuuttaa. Yksityinen istunto yhden miehen kanssa, siinä kaikki. Te tulette takaisin ja poika toistaa, mitä hänelle on sanottu. Sitten te molemmat olette vapaita, teidät unohdetaan.”

”Entä jos kieltäydyn?”

Rundell hymyili. ”Me emme saattaisi mitään poliisin tietoon. Te voitte kieltäytyä – ja kävellä täältä vapaana miehenä. Jonakin päivänä epäonni kuitenkin kohtaisi teitä. Olkaa toki järkevä, herra Courtney. Teitä auttaakseni voin luottamuksellisesti sanoa, että me haluamme tehtäväksi sellaista, mikä on tämän maan parhaaksi.”

Courtney nousi. Hän sanoi töksähtäen: ”Hyvä on, me teemme sen.”

Hän palasi kotiin vähän yhdentoista jälkeen, ja Joan kuuli hänen tulevan yläkertaan. Hän meni huoneeseen, sulki oven hiljaa perässään ja kysyi vaimealla äänellä: ”Oletko hereillä?”

”Olen. Menikö kaikki hyvin?”

”Meni. Siellä oli asiakas, joka haluaa minun menevän Ranskaan arvioimaan joitakin harvinaisia kirjoja. Vain muutamaksi päiväksi. Ajattelin ottaa Peterin mukaan. Hän pitäisi siitä.”

”Entä Peterin koulu?”

”Minä hoidan sen. Matkailu avartaa. Ja Jensen voi hoitaa liikettä. Ei hän pahastu siitä, että tekee täysiä päiviä.” Hän kosketti vaimonsa poskea kämmenselällään. ”Nuku hyvin.”

”Kiitos samoin”, Joan vastasi syyllisyyden velloessa hänen sisässään.

Toinen luku

PETERIN mielestä oli oikeastaan aika vitsikästä, että he lähtivät Ranskaan, jotta hänen isänsä voisi arvioida jonkun linnassa asuvan ranskalaismiehen vanhoja kirjoja. Oli kivaa, että neiti Lloyd veisi heidät autolla sinne linnaan. Hän toivoi, ettei hänen tarvitsisi puhua ranskaa. . . ”Ettei minua myytäisi orjaksi”, kuten venyttelemällä puhuva pitkänhuiskea herra Tampion oli veistellyt herra Rundellin luona.

Peter ja hänen isänsä yöpyivät Cherbourgissa pienessä hotellissa, jossa isä maksoi suuresta kirjekuoresta ottamallaan käteisellä. He makasivat jonkin aikaa pimeässä jutellen. Isä sanoi: ”Mies, jonka luokse neiti Lloyd vie meidät, on kuullut, että sinä muistat asioita. Neiti Lloyd on tietenkin kertonut. Voisitko sinä esiintyä, jos se mies sitä pyytää?”

”Tietysti, jos neiti Lloyd niin haluaa.”

”Katkelma on ranskankielinen, muttei kovin pitkä.”

”Ranskaa tai ei – eihän sillä ole mitään väliä. Sehän on vain ääniä. Ikään kuin musiikkia. Luuletko, että neiti Lloyd voisi kotiin palattuamme joskus tulla meille kylään?”

”Mikä ettei. Kerroinko jo, että Chris-eno on tullut Englantiin?”

”Et. Miksei hän ole poikennut?”

”Hänellä on työasioita Glasgowissa. Hän soitti Joanille.”

”Sepä hauskaa. . .” Peter mumisi, ennen kuin uni otti vallan.

Neiti Lloyd tuli hakemaan heitä seuraavana aamuna. Tällä kerralla hänellä oli iso Renault 16. Peter oli vähän pettynyt, koska nainen ei ollut liikkeellä mersullaan. Pian poika kuitenkin unohti pettymyksensä, sillä neiti Lloyd pyysi häntä istumaan viereensä etupenkille ja vielä lukemaan karttaa. He menisivät Cherbourgin niemeä pitkin Avranchesiin ja sitten Lavaliin ja edelleen Angersiin.

Peter vietti isänsä kanssa kaksi päivää Angersissa, ja hänestä siellä oli tylsää. Isä vei hänet katsomaan kaupungin nähtävyyksiä, seitsentoistatornista linnaa, roomalaisia kaarikäytäviä ja katedraalia, mutta hän ei jaksanut niistä ihmeemmin innostua. Kahdesta hän kuitenkin piti. Toinen oli kävelyretki joen rannalle katsomaan kalassa olevia miehiä ja poikia. Toinen – ja erityisen mieluisa – oli Saint-Laudin asema hotellin lähellä. Se ei vetänyt vertoja Paddingtonille, mutta kyllä siellä selvästi oli oma tunnelmansa.

Hän tutustui lehtikioskissa työskentelevään naiseen, joka puhui englantia. Nainen kertoi, kuinka hän oli rakastunut englantilaiseen lentäjään, joka oli sodan aikana tehnyt pakkolaskun hänen kotitilansa pellolle. ”Hän on meillä vain kaksi viikkoa, mutta hän lähtee ja vie minun sydämen mennessään. Sen jälkeen menen kaksi kertaa naimisiin. Mutta ei siitä mitään tule. Minulla ei ole sydäntä, jonka annan. Kun sinä kasvat isoksi, ole kunnon mies – älä ota jonkun sydäntä ja katoa se mukanasi.” Sitten nainen iski silmää ja antoi hänelle ilmaiseksi sarjakuvalehden.

Kun he illalla olivat syömässä päivällistä pienessä ravintolassa, isä sanoi Peterille: ”Neiti Lloyd tulee hakemaan meitä aamulla, joten pane silloin pyhäpuku päällesi.”

Myöhemmin samana iltana neiti Lloyd soitti Courtneylle: ”Ker-

roin aikaisemmin, että menisimme tapaamaan de Servaisin kreiviä huomenna iltapäivällä. Juuri äsken hän kuitenkin soitti minulle ja kutsui meidät huomenna lounaalle. Haen teidät kymmeneltä. Käykö se?"

"Miksipä ei? Mitä nopeammin se on ohi, sitä parempi."

Lopettaessaan puhelun Frank ihmetteli, miksi ohjelmanmuutos tuntui ärsyttävän tai järkyttävän neiti Lloydia.

Seuraavana aamuna neiti Lloyd haki heidät, ja he ajoivat Loiren laaksoa pitkin. Keväinen aamu oli kuplivan raikas. Poppelit olivat hiirenkorvalla. Hedelmäpuiden hento ruusunpuna kertoi alkavasta kukinnasta, ja miehiä ja naisia oli töissä loivien rinteiden viiniköynnösrivistöissä.

Noin viidenkymmenen kilometrin ajon jälkeen vähäpuheinen neiti Lloyd käänsi auton pikkutielle ja he alkoivat nousta vehmaan laakson rinnettä ylös. Kymmenen minuutin kuluttua he saapuivat portille. Portin kivipylväitä koristivat kotkan tapaiset linnut, joiden siivet olivat hiukan kohollaan. Toisessa pylväässä luki de Servaisin linna. Ajotie teki pienen kaarteen metsikössä, ja sitten heidän edessään näkyikin linna – lukemattomia suuria ja pieniä liuskekattoisia torneja. Se oli kuin suoraan satukirjoista, joita äiti oli lukenut Peterille, kun tämä oli ollut pieni. Linnaa ympäröivä laaja nurmikenttä vietti kaislarantaiselle järvelle, jolla uiskenteli sorsia ja muitakin vesilintuja.

Kun he pysähtyivät portaille, jotka johtivat tasanteelle ja linnan pääovelle, isä sanoi Peterille: "Neiti Lloyd ja minä menemme ensin juttelemaan ystävämme kanssa. Sopiiko se sinulle?"

"Sopii, jos voin mennä katselemaan järveä."

"Mene vain, mutta älä putoa veteen", neiti Lloyd sanoi.

Kun he menivät sisään, Peter käveli rantaan ja istahti jonkinlaisen kivisen kappelin portaille. Hänestä oli mukavaa katsella järvellä uiskentelevia vesilintuja ja ilmassa taituroivaa pääskyä, joka lensi välillä aivan veden pinnan tuntumassa. Sitten takaa kuului miehen ääni: "Sinä olet varmaankin Peter Courtney."

Peter nousi seisomaan. "Aivan, minä olen Peter."

Mies ojensi kätensä. "Minä olen Alphonse Grubais. Koulussa pojat sanoivat minua Allu Kuraseksi, ja siinä oli totta toinen puoli. Noihin aikoihin en paljon peseytymisestä piitannut."

Herra Grubais ja Peter nauroivat molemmat, kun mies istuutui pojan viereen. Peter piti herra Grubaisista. Mies oli huoliteltu ja aika pienikokoinen. Hänellä oli tumma tukka, jossa oli siellä täällä harmaata, ja samanlaiset pienet viikset kuin Charlie Chaplinilla. Hänellä oli siniset housut, sininen silkkipaita ja kaulassa hänellä oli valkoinen huivi. Peter arveli, että mies oli melko vanha, sillä hänellä oli syvät uurteet kasvoissaan, ja kun hän ei hymyillyt, hänellä oli surullinen ilme.

Peter kysyi: "Onko tuo linna teidän?"

"On se. Katsos, sen lisäksi että olen Allu Kuranen, minä olen myös de Servaisin kreivi."

"Juuri teitä minun isäni sitten tulikin tapaamaan, eikö tullutkin?"

"Pitää paikkansa. Pyysin isääsi jäämään sisään neiti Lloydin kanssa katselemaan kirjoja, jotta me voisimme keskustella kahden."

"Haluaisitteko, että esitän teille muistinumeroni?"

De Servaisin kreivi nyökkäsi hymyillen. "Pitäisin sitä suurena palveluksena. Ystäväni herra Rundell on kertonut sinusta paljon. Jos minä lausuisin sinulle jotakin osittain ranskaksi ja osittain englanniksi – olen lähettänyt hänelle ensimmäiset rivit – niin voisitkohan sinä mennä isäsi kanssa herra Rundellin luokse ja esittää sen sitten hänelle?"

"Tietenkin, herra kreivi, kyllä minä sen voin tehdä."

"Mitä jos tekisimme sen heti? Sitten me voisimme syödä lounasta."

"Kuten haluatte."

Peter istahti uudelleen kappelin portaille ja nojasi päätään käsiinsä. Sormiensa välistä hän katseli, kuinka liejukana etsi ruokaa lumpeenlehtien joukosta. Sitten hän kohotti katseensa ja sanoi: "Minä olen valmis."

"Hyvä, aloitetaan."

"Il était une fois un Grand Ours qui avait un tas d'enfants. Quand ceux-ci grandirent ils s'en allèrent gagner leur vie dans différents pays. De temps en temps ils envoyaient à leur père des nouvelles sur des choses intéressantes qu'ils avaient vues et entendues." Tässä vaiheessa kreivi vaihtoi ranskasta englanniksi. "Tässä ovat nimet sekä osoitteet, joista heidät vielä löytää. Ranskassa on herra Louis Turbeau, osoite Rue des Poissons 13, Pariisi. Roomassa on herra Caspi, osoite Via dei Capuccini 10. Saksassa on. . ."

Hän mainitsi kuusi nimeä, ennen kuin lopetti. Pienen hiljaisuuden jälkeen Peter kohotti katseensa ja kysyi: "Siinäkö kaikki?"

"Kyllä vain, ystäväiseni. Kaikki tarpeellinen." Ääni oli pirteämpi ja helpottuneempi kuin aikaisemmin. Peter ajatteli, että aivan kuin

kreivi olisi saanut sydämeltään jotakin, mikä oli painanut häntä.

He menivät yhdessä linnaan ja sen jälkeen kaikki oli hyvin miellyttävää. He söivät lounasta suuressa talvipuutarhassa, jossa kasvit ulottuivat kattoon asti ja pienet trooppiset linnut lentelivät vapaina.

Peteristä tuntui, että neiti Lloyd oli kireä ja halusi kiihkeästi pois sieltä, sillä hän vilkuili kaiken aikaa kelloaan eikä syönyt paljon mitään. Peter puolestaan söi hyvällä ruokahalulla, ja kun he lähtivät, hän asettui auton takapenkille ja vaipui lopulta uneen.

Vieraiden lähdettyä de Servaisin kreivi käveli kappelille, jonka luona iltapäivän aurinko heitti nopeasti liikkuvia varjoja järven pintaan. Hän oli uupunut mutta helpottunut. Nyt hän oli tehnyt sen, mitä hän oli pitkään harkinnut. Nyt Rundell saisi sellaisten nimet, jotka pettivät maataan salaisten poliittisten vakaumusten vuoksi tai rikastuakseen.

Hän ajatteli poikaa. Ajatuksen peitti alleen muisto toisesta pojasta, hänen omastaan, joka oli usein istunut tässä hänen kanssaan ja uinut järvessä. Poika, josta oli kasvanut nuori mies ja josta oli tullut Ranskan tiedustelupalvelun agentti ja jonka venäläiset olivat kiduttaneet kuoliaaksi Itä-Berliinissä. Siitä lähtien de Servais oli tehnyt työtä ja odottanut pitkään kostaakseen Venäjän karhulle. Nyt hän oli sen tehnyt, ja hän tiesi pelkoa tuntematta, että jollei hänellä olisi erityisen hyvä onni, karhu tallustaisi hänen perässään ja löisi hänet hengiltä. Koska hänellä ei ollut mitään sinisen silkkipaitansa päällä, häntä vähän paleli viileässä tuulessa, joka oli alkanut puhaltaa järven poikki.

Sitten kappelin seinänviertä pitkin lähestyi mies, pysähtyi portaiden juureen ja katsoi häntä, ikään kuin he molemmat olisivat olleet vain tarkasti ajoitetun näytelmän näyttelijöitä. Hän ei ollut ennen nähnyt miestä, mutta tiesi, miksi tämä oli tullut. Syy oli vakaasti miehen oikeassa kädessä, ja se oli automaattipistooli.

Mies sanoi kohteliaasti: "Hyvää päivää, kreivi. Olen pahoillani, mutta te ette pysty ottamaan vastaan vieraitanne tänään iltapäivällä."

De Servaisin kreivi kohautti olkapäitään ja sanoi: "Sepä vahinko." Hän nosti kätensä ja teki ristinmerkin.

Mies laukaisi kahdesti, ja ääni pelästytti vesilinnut lentoon järveltä. De Servaisin kreivi lyyhistyi kokoon kappelin ylimmälle portaalle, ja valkoinen marmori punertui verestä samaan aikaan kun laukauksien kaiut vaimenivat etäällä metsässä.

Christopher Lang oli palannut pohjoisesta. Hän istui keittiön pöydän ääressä matkalaukku vieressään lattialla ja katsoi, kuinka Joan keitti kahvia. Hän sanoi iloisesti: "Vai Ranskassa? Mitä he siellä tekevät?"

"Menivät katsomaan joitakin kirjoja, joita hän saattaisi ottaa myyntiin." Joan toi miehelle kahvikupin. "En tiedä, milloin he palaavat. Frank sanoi, että hän soittaisi Southamptonista."

"Sehän on mukavaa. Me voimme olla hetken rauhassa. Jään Lontooseen kuukaudeksi."

"Kuukaudeksi!"

Mies nauroi. "Näkisitpä ilmeesi! Se on totta, yhtiöllä on jokin vanha kippo kunnostettavana Gourockissa. Kun se valmistuu, minä saan ylikonemestarin paikan. Siihen asti olen palkallisella lomalla. Hymyile siis leveästi ja ajattele tulevia onnenhetkiä."

Rundell istui ikkunan ääressä toimistossaan. Hän katseli Thamesille ja kuunteli Big Benin sointuvia lyöntejä, kun alkuillan liikenne virtasi Embankmentia pitkin. Ovelle koputettiin, ja kun hän pyysi käymään sisään, huoneeseen astui Teddy Tampion.

"Iltaa, Teddy." Rundell piti Teddy Tampionista. Hassuttelevan Tampionin kuoren alla oli tyystin toinen mies, jolla oli terävä äly, rautaiset hermot ja palava kunnianhimo.

"Tulin kertomaan tuoreimmat uutiset", Tampion sanoi. "Neiti Lloyd ilmoitti, että he hoitivat de Servaisin jutun iltapäivän sijasta tänä aamuna kreivin omasta pyynnöstä. Ja hyvä niin. Vähän aikaa sitten hän ilmoitti Ranskan radion kertoneen uutisissa, että de Servais murhattiin iltapäivällä."

"Hyvä luoja. . .miesparka."

"Poika ja hänen isänsä tulevat tänne huomenna. He eivät tiedä tapahtuneesta mitään, eivätkä mitkään jäljet onneksi johda heihin."

"Jos pojalle tapahtuisi jotakin, en ikinä antaisi sitä itselleni anteeksi", Rundell sanoi. Yllättäen hän päästi käheän naurahduksen. "Ehkä minun isäni oli sittenkin oikeassa. Hän halusi, että menisin kirkon palvelukseen." Rundell nousi seisomaan. "Minä lähden klubille."

"Se on rauhallinen suvanto maailman myrskyissä."

Viidentoista minuutin kuluttua siitä, kun Rundell oli lähtenyt toimistostaan, myös Tampion poistui paikalta. Hän käveli Vauxhallin sillan ylitse ja meni taksilla Knightsbridgeen. Knalli päässään ja moitteettomasti taiteltua sateenvarjoaan heilutellen hän käveli

Hyde Parkiin, etsi vapaan puistonpenkin Serpentinejärven läheltä, asetti sateenvarjon polviensa väliin ja ravisteli iltapäivälehtensä auki.

Hetken päästä maihinnousutakkiin ja ruskeisiin puuvillahousuihin pukeutunut mies tuli hiekkakäytävää pitkin ja istuutui hänen lähelleen. Mies otti taskustaan tupakkamassin ja kääri itselleen savukkeen. Hän nojautui selkänojaan ja alkoi poltella tuijottaen auringonlaskun punertamalla taivaalla hiljakseen kulkevia pilviä. Tuokion kuluttua hän sanoi: "Paikka löytyi. Kolme päivää sitten. Ensimmäisessä kerroksessa. Hyvä kulma. Olen melkein vastapäätä pojan kotia. Haluatteko, että hoidan molemmat?"

Tampion suoristeli lehteään ja käänsi sivua. Hän katsoi lehteen ja sanoi: "Hoitakaa ensin poika ja sitten isä. Me haluamme nimenomaan pojan."

"Milloin?"

"Huomenna. Milloin tahansa puolenpäivän jälkeen."

"Hyvä on."

"Kun nousen, huomaatte minun jättäneen teille jotakin."

Tampion ravisteli jälleen lehteään ja taittoi sen. Hän pani sen kainaloonsa, nousi seisomaan ja lähti sateenvarjoaan heilutellen. Mies kurottautui ottamaan kirjekuoren, jonka päällä Tampion oli istunut. Hän avasi sen. Siinä oli kuvat pojasta ja tämän isästä. Poika oli mukavan näköinen. Mistä kummasta tässä oli kyse? Tai mitäpä se hänelle kuului? Hän nousi seisomaan, pani valokuvat taskuunsa ja alkoi kävellä kohti Serpentinen ylittävää siltaa.

PETER oli mennyt isänsä kanssa päivälliselle. Kun he palasivat myöhään illalla, vastaanottovirkailija ojensi isälle viestin: *Soittakaa neiti Lloydille Hotelli Concordeen. Puhelin 886 319. Kiire.*

Isä jäi soittamaan, mutta Peter meni heidän huoneeseensa ja pujahti sänkyyn. Tullessaan isä näytti huolestuneelta. "Määräilevällä neiti Lloydillamme oli asiaa. Hän haluaa meidän lähtevän aikaisella lautalla Cherbourgista, joten hän tulee hakemaan meitä viideltä aamulla. Ilmeisesti hänen on mentävä sen jälkeen Pariisiin hoitamaan joitakin kiireellisiä asioita. Meitä odottaa Southamptonissa auto, joka vie meidät Lontooseen."

Jokin neiti Lloydin äänessä oli hermostuttanut Courtneytä. Nainen oli kuulostanut varsin rauhalliselta, mutta hän oli antanut ohjeensa tiukkaan sävyyn. Ikään kuin neidin olisi vain tarvinnut näpäyttää piiskalla, ja hän olisi Peterin kanssa alkanut tanssia. Kesti

pitkään, ennen kuin hän sai unen päästä kiinni.

Seuraavana aamuna neiti Lloyd ajoi kuin tuulispää. Hän osoitti, että hän pystyi keskittymään erittäin hyvin, otti silti aika ajoin riskejä, eikä selvästikään ollut juttutuulella. He saapuivat Cherbourgiin juuri yhdeksän jälkeen. Ennen kuin he nousivat lauttaan, Frank meni ostamaan lehden ja neiti Lloyd kääntyi juttelemaan Peterille: "Onko sinulla ollut hauskaa?"

"On minulla. Kaikki muu paitsi aikainen ylösnousu."

Naista nauratti. "Olen hyvin pahoillani siitä." Sitten hän puristi Peteriä hellästi nenästä. "No niin, toivon sinulle miellyttävää merimatkaa."

Jonkin ajan kuluttua, kun nainen katseli laivan irtautuvan laiturista ja suuntaavan kohti avomerta, hänelle tuli harvinainen tyytymättömyyden tunne. Voi hyvä luoja, kaikkea sitä ihminen joutuukin tekemään, hän ajatteli. Kuinka tämä oli tapahtunut hänelle? Jotenkin vähitellen, askel askelelta koko juttu oli vain kietoutunut hänen ympärilleen.

Tuuli puhalsi navakasti, kun Frank ja Peter totesivat laivan jo etääntyneen satamasta. Peter jäi kuljeskelemaan kannelle, mutta hänen isänsä meni salonkiin ja yritti lukea ostamaansa ranskalaista lehteä. Kun hän levitti lehden ja katsoi etusivua, järkytys sai hänet parahtamaan ääneen.

Otsikko kirkui kissankokoisin kirjaimin DE SERVAISIN KREIVIN PÖYRISTYTTÄVÄ MURHA. Lyhyessä artikkelissa kerrottiin joitakin yksityiskohtia, mutta Frank sai selville tarpeeksi tajutakseen, mitä oli tapahtunut. Hän nousi vapisten seisomaan, rutisti lehden ja pudotti sen roskakoriin. Neiti Lloyd oli siis kuullut asian eilen illalla – ja hänen ensimmäinen ajatuksensa oli ollut toimittaa heidät nopeasti pois maasta.

Itseinho painoi Frankin sydäntä kuin kivi. Hän oli suostunut näiden ihmisten tuumaan rahan vuoksi. Mitä hän voisi nyt tehdä? Vastauksesta ei ollut epäilystäkään. Hän ei voisi tehdä kerrassaan mitään. Koko jutussa oli vain yksi toivon kipinä – että sen jälkeen kun Peter olisi toistanut heille kreivin sanat, he toimisivat lupauksensa mukaisesti. Pulittaisivat rahat ja antaisivat hänen ja Peterin vaipua tuntemattomuuteen, josta he olivat tulleetkin.

VÄHÄN ennen puolta kuutta mies istahti yksinään pitsiverhoin suojattujen ikkunoiden ääreen Radnor Placen varrella. Yksi ikkuna oli parisenkymmentä senttiä raollaan, ja verho heilui hiljakseen

leudossa tuulessa. Kadun toisella puolella oli Courtneyn perheen talo, ja miehen huoneesta näki selvästi etuovelle johtavalle laattakäytävälle. Poika ensin, isä sitten, jos tämä olisi niin hölmö, että jäisi seisomaan kuin helppo maalitaulu. Poika kuitenkin ensin, siinä järjestyksessä. Ja sitten autolla Heathrown lentoasemalle ja Espanjan aurinkoon. Eikä tarvitsisi tehdäkään mitään muuta kuin nauttia elämästä, kunnes rahat loppuisivat – ja sitten sitä aina saisi samasta lähteestä lisääkin. Ei sen puistossa olleen knallipäisen ja sateenvarjoa heiluttavan kaverinkaan olisi luullut sekaantuneen tällaiseen. Mikään ei silti nykyisin hämmästyttänyt. Pyhimyksiä ja syntisäkkejä ei vaatteiden perusteella erottanut.

Hän istahti tuolille ikkunan eteen ja otti käteensä heidän antamansa kiväärin. Se oli halvanpuoleinen kunnostettu ase, mutta tarpeeksi hyvä tähän hommaan. Hänelle oli sanottu, että jos jokin menee vikaan, jos vaikka he eivät tulekaan, hänen pitäisi pysytellä aloillaan, kunnes hänelle soitettaisiin. Hän katsoi kelloa. Puoli kuusi. He luultavasti ilmestyisivät joskus neljän ja kuuden välillä – kuljettajan ajamalla virka-autolla, niin oli kerrottu.

Sitten hän näki sen vähän matkan päässä kadulla. Daimler. Kuljettaja ratissa. Tuo sen oli pakko olla. Hän asettui ampuma-asentoon ja odotti, kunnes auto pysähtyi talon eteen. Kuljettaja nousi avaamaan talonpuoleisen takaoven. Hän otti autosta matkalaukun, laski sen maahan, kaivoi sitten taskustaan kirjekuoren ja antoi sen miehelle, joka oli noussut autosta. Kun autonkuljettaja meni takaisin autoon, mies käveli laattoja pitkin ovelle, avasi lukon ja astui sisään laukku kädessään. Ovi sulkeutui miehen perässä ja Daimler lähti jatkamaan matkaansa.

Pyssymies oli edelleen polvillaan ikkunan ääressä ja kivääri koholla. Hänen sisunsa kuohahti yhtäkkiä ja hän sanoi: "Mitä hittoa? Missä se poika on?" Hänen ohjeensa olivat kuitenkin selkeät. Jos hän hoitaisi homman, hänen pitäisi häipyä ja nopeasti sittenkin. Jos jokin menisi vikaan, hänen pitäisi pysyä aloillaan. He soittaisivat jossakin vaiheessa, ja jos hän ei vastaisi puhelimeen, he tietäisivät, että tehtävä oli suoritettu. Tehtävää ei ollut vielä suoritettu. Ei vielä. Missä se kirottu poika oli?

Vastapäätä turhautunutta pyssymiestä Frank Courtney laski laukkunsa portaiden juureen ja meni keittiöön. Joania ei näkynyt. Oikeastaan hän oli iloinen. Hän sai aikaa tasaantua. Hänen teki mieli ottaa ryyppy, mutta hän vastusti kiusausta. Taskussa olevassa kirjekuoressa oli kaksituhatta puntaa, eikä niitä tarvinnut laskea. Kuori tuntui

siltä, että summan täytyi olla viidenkymmenen punnan seteleinä. Neljäkymmentä seteliä. . .ja de Servaisin kreivi oli kuollut. . .

Hän kääntyi takaisin kokolattiamaton peittämään käytävään, otti laukkunsa ja kiipesi portaat ylös. Väsymys piinasi häntä kuin sitkeä kipu. Hän laski matkalaukun kädestään makuuhuoneen ulkopuolelle ja meni sisään.

Nopeasti laskeva aurinko heitti pitkän valosuunnikkaan huoneen keskiosaan ja sängynpäätyyn. Hetken pari hän seisoi paikoillaan, ja vaikka hän tunsi suuttumuksen valtaavan mielensä, hän ei hämmästynyt. Kymmenet pikkutapahtumat ja epämääräiset puheenkatkelmat loksahtivat paikoilleen ja loivat todellisuuden, joka tuntui hänestä melkein hyväksyttävältä, ikään kuin hän olisi tiennyt siitä pitkään. Silti se kolautti hänen jo ennestäänkin kolhiintunutta omanarvontuntoaan ja satutti hänen pahasti kyseenalaiseksi joutunutta miehisyyttään.

He olivat kaksin vuoteessa ja peitto oli osittain liukunut heidän päältään. Chris makasi selällään ja Joan nukkui miehen vasemmassa kainalossa. Frankin mieleen tuli yksi ainoa sana: lumppu. . . Joan ei kuitenkaan ikinä menisi sänkyyn veljensä kanssa. Ei siinä veli ollut hänen kanssaan.

Frank ei herättäisi heitä, jotta ei joutuisi kuuntelemaan vuolaita selityksiä. Tämä oli tarun loppu. Hän ei ikinä voisi jäädä tänne eikä tuoda Peteriä tähän taloon. Hän lähti huoneesta äänettömästi kuin eläin, joka vetäytyy suojaan nuolemaan sieluunsa ja ylpeyteensä saamiaan haavoja. Joskus vielä koittaisi aika ajatella. Nyt hänen oli aika paeta – heitä, menneisyyttään, itseään. . .

Hän lähti talosta ja sulki oven hiljaa perässään. Hän käveli ensin katua eteenpäin matkalaukku kädessään ja kääntyi sitten Praed Streetille, sillä paluumatkalla Peter oli pyytänyt, että hänet jätettäisiin Paddingtonin asemalle. Taivaan onni, että hän tiesi Peterin tavallisen reitin ja kaikki poikkeamispaikat. Paddingtonin asemalla hän meni päähallin poikki ja pysähtyi Mayn kioskilla. "Oletko nähnyt Peteriä?"

May hymyili. "Olen, hän on täällä. Hän kertoili innoissaan siitä, miten ranskalaisilla asemilla asioita hoidetaan. Hän meni laiturille juttelemaan Blackie Timmsin kanssa."

"Kiitos, suurkiitokset", Frank sanoi.

Hän löysi heidät juttelemasta laiturin kauimmaisesta päästä. Peter hämmästyi nähdessään hänet ja kysyi: "Onko sattunut jotakin ikävää?"

Blackie Timms ei usein kohottanut katsettaan. "Voi kuule, koskas ei asiat menis päin seiniä? Lähde sinä vain isäs matkaan. Hänellä on huolia."

"Oletko sinä huolestunut?" Peter kysyi, kun isä otti häntä käsivarresta ja johdatti häntä poispäin.

"En oikeastaan, mutta kyllä jotakin on sattunut. Kerron siitä sinulle myöhemmin. Nyt haluaisin, että tekisit minulle palveluksen. Sinähän tiedät kaikki junat, jotka täältä lähtevät. Toivoisin, että valitsisit sellaisen, joka lähtee melko pian. Me lähdemme sillä."

"Ihan noin vain? Entä Joan?"

"Se on järjestyksessä. Me voimme lähteä, minkä paikan sitten valitsetkin. Niin pitkäksi aikaa kuin haluamme. Ei murehdita koulusta tai mistään muustakaan."

"Tarkoitatko, että voin valita minkä junan tahansa?"

"Voit, ja kerrankin me matkustamme ensimmäisessä luokassa."

Peter virnisti. "Mutta sehän on helppoa. Haluaisin mennä sellaisella erikoisnopealla junalla, vaikkapa Bristoliin tai Exeteriin tai vielä pidemmällekin." Hän piti pienen tauon. "Ensimmäisessä luokassa, sepä vasta jotakin!"

Courtney osti liput vain Exeteriin asti, sillä päivälle oli jo muutenkin kertynyt mittaa. Sitten he menivät asemahotelliin, ja kun he olivat juoneet kahvia ja syöneet keksejä, Courtney haki vastaanottotiskiltä paperia ja kirjekuoria ja kirjoitti kaksi kirjettä.

Ensimmäisessä hän kertoi Jensenille, että hänen piti taas mennä joksikin aikaa työmatkalle. Hän toivoi, että Jensen voisi hoitaa asioita vähän aikaa. Kyllä Jensen voisi, sillä hän asui leskeksi jääneen sisarensa kanssa ja kauppa oli hänen pakopaikkansa.

Toista kirjettä oli vaikeampi kirjoittaa:

> Tulin takaisin, ja löysin sinut ja Chrisin nukkumasta. Jos hän on veljesi, Jumala sinua armahtakoon. En kuitenkaan usko, että hän on. Pidä talo. En kerro Peterille tästä.

Hän pysähtyi hetkeksi miettimään ja jatkoi sitten:

> Jos Chris ei huolehdi sinusta, saat rahaa Jenseniltä kaupasta, kunnes saan asiat hoidetuksi kuntoon lakimiehen avulla. En halua, että me kumpikaan enää koskaan tapaamme sinua.

Hän allekirjoitti sen, osti postimerkit vastaanotosta ja pudotti kirjeet hotellin postilaatikkoon.

Kun Frank palasi Peterin luokse, poika sanoi: "Onpa ollut melkoinen päivä! Ensin ihan Ranskasta saakka ja nyt vielä tämä."

Frank hymyili katsellessaan poikaansa. Ainakin poika oli hänen. Omaa lihaa ja verta. Luottavainen, rakastava lapsi, joka tiesi, että isä huolehtisi ja suojelisi häntä. Ja nyt tämä samainen isä oli melkein pilannut kaiken lopullisesti.

Eric Rundell katseli joelle ikkunan vieressä olevan työpöytänsä äärestä. Joenvarren talojen valot heijastelivat tummasta vedestä ja jostakin kaukaa kuului ambulanssin pillin ääni. Elämän keskellä meitä vaanii kuolema. De Servaisin kreivi, jonka kanssa hän oli koulupoikana Wellingtonissa juonut monet mukit teetä, oli tiennyt sen ja ollut siihen varautunut.

Hän painoi sisäpuhelimensa nappia ja soitti Tampionille. "Teddy, oletko saanut mitään selville?"

"En ole. Autonkuljettaja sanoi, että poika jätettiin Paddingtonin asemalle. Tämä on hulluna niihin – juniin. Sitten kuljettaja oli vienyt Courtneyn kotiin, maksanut hänelle ja nähnyt hänen menevän sisään taloonsa. Soitimme kotinumeroon ja vaimo sanoi, että mies oli Ranskassa työmatkalla."

"Aina vain hullummaksi käy, kuten Liisa sanoi ihmemaassa. Me tiedämme, että hän meni sisään ja että vaimo oli kotona. Silti nainen väittää, ettei ole nähnyt miestään."

"Hyvä on. Annetaan asian olla toistaiseksi."

Omassa huoneessaan Tampion nojautui tuolinsa selkänojaan ja hymyili itsekseen ajatellen, että siitä vain. Anna asian olla. Minä en anna. Tuntia aikaisemmin hän oli käynyt ulkona puhelinkioskilla ja soittanut salaiseen puhelinnumeroon. Esittelemättä itseään muuten kuin sanomalla 'Myrskylintu täällä' hän oli sanonut: "Käske sen tyypin häipyä kadun toiselta puolelta ja hoida nopeasti mies Paddingtonin asemalle. Poika ja hänen isänsä saattavat olla lähdössä jonnekin junalla. Jos hän näkee heidät, käske hänen seurata heitä ja raportoida." Pannessaan kuulokkeen paikoilleen hän oli ajatellut, että olisin onnellinen mies, jos tietäisin, etten ole kreivin listalla.

Kolmas luku

HÄN HERÄSI aikaisin, mutta jäi makaamaan vuoteeseen. Auringonvaloa tulvi huoneeseen ja hän kuuli junan vihellyksen, kun se ajoi pysähtymättä hotellia vastapäätä olevan aseman ohitse. Ihana ääni, hän ajatteli. Hän makasi paikoillaan ajatellen junaa, jolla he olivat matkustaneet länteen – erikoispikajunaa, joka oli tullut suoraan Tauntoniin ja Exeteriin. Kaupunkien ja kylien valot olivat vain vilahdelleet ja junan pilli ulissut, kun he olivat kiitäneet pysähtymättä asemien ohitse. Se oli ihana ääni. Nytkin hänestä tuntui, että hän näki unta.

Jotakin on silti täytynyt tapahtua. Ihmiset eivät kerta kaikkiaan lähteneet tällä tavalla, ikään kuin se olisi täysin normaalia. Kun hän oli kysynyt isältä, tiesikö Joan, tämä oli vastannut, että tiesi ja että kaikki oli ihan kunnossa. Jotenkin hänestä tuntui, ettei kaikki silti ollut kunnossa. Luultavasti he olivat riidelleet. Aikuiset olivat aika outoja.

Isä heräsi ja sanoi unisena: "Mitä sinun päässäsi oikein liikkuu?"

"Ei kummempia. Minne me menemme tänään? Voimmeko me taas matkustaa junalla?"

"Miksemme voisi? Jos haluat, voimme mennä niin pitkälle kuin sillä pääsee, Penzanceen. Sieltä eteenpäin on käveltävä, kunnes putoaa mereen Land's Endin niemen kärjestä, johon maan ennen luultiin loppuvan. Sopiiko se sinulle?"

Peter nauroi. "Sopii, paitsi se mereen putoaminen."

"Katso sitten, millä junalla mennään. Ensin me kuitenkin syömme aamiaista."

CHRIS oli lähtenyt varhain aamulla varustamon Lontoon-toimistoon. Joan istui aamiaispöydässä aamutakki päällä ja tohvelit jalassa, sanomalehti hillopurkkia vasten ja kahvikuppi edessään. Hänellä oli rentoutunut ja levollinen olo, kun hän kuuli kirjeluukun kalahtavan ja ovikellon pirahtavan, mikä tiesi postinkantajan käyneen. Hän kietoi aamutakin tiukemmin ympärilleen, meni eteiseen ja poimi matolta sen yhden ja ainoan kirjeen ja vei sen keittiöön. Hän istuutui ja avasi sen.

Hän luki sen moneen kertaan ja istui sitten täysin liikkumattomana tuijottaen keittiön ikkunasta sateenharmaata taivasta. Lopulta häneltä pääsi tuskainen parahdus, joka kuulosti enemmän eläimen kuin ihmisen ääneltä. Sisimmässään hän oli tiennyt, että jonakin

päivänä se tapahtuisi. Nyt se päivä oli koittanut eikä hän voinut tehdä asialle mitään. Hän tunsi Frankin liian hyvin kuvitellakseen, että mies ikinä peruisi puheitaan. Frank ja poika eivät koskaan palaisi tähän taloon.

Hän meni makuuhuoneeseen ja pukeutui. Hän liikkui kuin robotti. Hän otti lakanat sängystä, koska oli pyykkipäivä. Hän ei ajatellut tulevaisuutta. Oli vain tämä päivä, joka olisi elettävä iltaan. Sitten tulisi Chris, jonka olisi pakko jakaa tämä hänen elämänsä suurin sotku.

Kun hän palasi alakertaan, ovikello soi taas. Hän avasi oven ja näki nuoren naisen, jolla oli tummien hiustensa peittona punainen baskeri ja yllään tyylikäs valkoinen popliinitakki, jossa oli vyö.

Vieras sanoi: "Rouva Courtney? Minä olen neiti Lloyd. Ehkä olette kuullutkin minusta."

Joania hämmästytti, että hänestä oli helpottavaa puhua jollekulle. "Olen toki. Peter oli hyvin ihastunut teihin – ja Ranskanmatkaan."

"Haluaisin puhua kanssanne. Voinko tulla sisään?"

"Tietysti." Hän johdatti neiti Lloydin olohuoneen poikki takan ääressä olevaan tuoliin. "Miten voin olla avuksi?"

"Tehän tiedätte, että olin Peterin ja miehenne kanssa Ranskassa. Joku toimistostamme soitti eilen illalla ja halusi puhua herra Courtneyn kanssa, mutta te sanoitte, ettei hän ollut kotona."

"Niin sanoin, ja. . ." hän epäröi ja tunsi, kuinka hänen huulensa alkoivat vapista.

"Ja mitä, rouva Courtney?" kysyi neiti Lloyd.

Joan sulki silmänsä hetkeksi ja yritti pidätellä kyyneliä. Sitten hän otti Frankin kirjeen taskustaan ja ojensi sen neiti Lloydille sanomatta sanaakaan.

Neiti Lloyd luki sen ja tunsi heti myötätuntoa naista kohtaan. Hän sanoi lempeästi: "Haluaisitteko kertoa minulle siitä?"

"Voi, haluaisin!" hän sanoi suorastaan kiihkeästi. "Minun on pakko kertoa siitä jollekulle, tai en koskaan pääse tasapainoon."

Sitten koko tarina tuli hätäisesti päivänvaloon. ". . .kuten näette kirjeestä. Hän löysi Chrisin ja minut sängystä. Mutta Chris ei ole minun veljeni. Hän oli. . .tai lain mukaan hän vieläkin on minun mieheni, ja hän todella rakastaa minua. Mennessäni Frankin kanssa naimisiin luulin, että Chris on kuollut. . ."

Neiti Lloyd meni Joanin luokse ja laski kätensä lohduttavasti hänen olkapäälleen. "Nyt minä alan hiljalleen käsittää. Minä olen

hyvin pahoillani teidän puolestanne."

Joan kohotti katseensa ja hymy kävi hänen huulillaan. "Siitä minä vain olen iloinen, että Peter ei ollut isänsä mukana. En käsitä, missä poika mahtoi silloin olla."

"He tulivat Southamptonista vuokratulla autolla. Kuljettaja jätti Peterin Paddingtonin asemalle. Ei teidän pidä olla pojasta huolissanne. Isähän hänestä huolta pitää." Hän tunnusteli takkinsa taskua, kaivoi esiin lompakon ja otti sieltä kortin. Ojentaessaan sitä Joanille hän sanoi: "Jos voin tehdä jotakin hyväksenne, soittakaa minulle. Lupaattehan soittaa?"

"Lupaan. Ja kiitos paljon", Joan sanoi ja hymyili yllättäen. "Minulla on paljon parempi olo, kun olen puhunut teidän kanssanne."

Ennen kuin neiti Lloyd kääntyi lähteäkseen, hän kysyi: "Onko teillä mitään aavistusta siitä, minne he ovat saattaneet mennä?"

"En minä tiedä. Kaikki hänen vaimonsa sukulaiset asuvat Irlannissa. Tietääkseni Frankilla ei heidän lisäkseen ole muuta sukua."

Herra Rundell seisoi katsomassa olohuoneensa ikkunasta illan liikennettä, joka jyräsi puistossa ja Bayswater Roadilla. Autoja, autoja, autoja, hän ajatteli. Palavasilmäisiä petoja, jotka syytävät päästönsä ilmaan, jota ihmiset hengittävät. Ehkä kehitys ajan myötä ottaisi kummallisen askelen ja kaikki ihmiset sopeutuisivat hengittämään häkää.

Hän kääntyi neiti Lloydin puoleen, joka kaatoi takan luona kahvia päivällisen jälkeen. "Mitä te arvelette? Koettakaa asettua Courtneyn asemaan."

"Minä en usko, että hän on asioita ihmeemmin ajatellut. Hänen on ollut pakko hakea poika Paddingtonilta. Hänellä oli kaksituhatta puntaa taskussa. Luulen, että he ovat menneet junalla vaikkapa Fishguardiin, josta pääsee laivalla Irlantiin."

"Ensimmäisen vaimonsa sukulaisten luokseko? Se on yksi mahdollisuus, mutta ei kovin varteenotettava. Ei toisen vaimon aiheuttamia murheita viedä paikkaan, jossa ensirakkauden muistot elävät. . . Silti me otamme senkin huomioon."

"Tai hän olisi voinut mennä minne tahansa. Yksi asia kuitenkin on varmaa. Heitä ei voi etsintäkuuluttaa ikään kuin he olisivat rikollisia."

"Voimme silti tehdä sen hienovaraisesti: levittää vaivihkaa sanaa poliisin keskuuteen. Meidän on pakko tehdä se. Pojan muistissa olevat tiedot ovat yhtä tulenarkoja kuin dynamiitti. Poliisi löytää

heidät viimeistään parin päivän kuluttua ja pitää heitä silmällä, kunnes me voimme jutella Courtneyn kanssa."

Seuraavana aamupäivänä vähän ennen lounasta Tampion soitti yhden puhelun. Kuunnellessaan hälytysääntä langan toisesta päästä hän katseli, kuinka liikenne pyöri Trafalgar Squaren ympärillä. Jalustaltaan katseli alas Nelson, joka oli sanonut: "Englanti odottaa jokaisen tekevän velvollisuutensa. . ." Niinhän se tietysti oli, jos oli vanhan kunnon Englannin puolella.

Sitten langan toisesta päästä kuului vastaus: "Vakuutusyhtiö Grayson, hyvää huomenta."

Tampion sanoi: "Tässä on Myrskylintu. Heille on viritetty verkko. Mitään ei ole tehtävissä toistaiseksi. Ilmoitan, kun tilanne muuttuu. Onhan asia selvä?"

"Kyllä on. Kuulemiin." Tampion asetti kuulokkeen paikalleen, lähti puhelinkioskista ja alkoi kävellä kohti Pall Mallin varrella olevaa klubiaan.

He menivät junalla Penzanceen, etsivät yösijan täysihoitolasta, ostivat itselleen hieman lisää vaatteita ja alkoivat tehdä linja-autoretkiä lähiympäristöön. Courtney ei vieläkään pystynyt ajattelemaan tulevaisuutta seuraavaa päivää pidemmälle. Hän kirjoitti kuitenkin herra Rundellille, mutta ei pannut kirjeeseen palautusosoitetta. Hän vei sen Penzancen asemalle ja lahjoi erään Lontoon-junan konduktöörin postittamaan sen Paddingtonilta. Kirjeessä luki:

> Peter ja minä olemme menneet pois vähäksi aikaa. En voi selittää enempää, mutta olen hyvin pahoillani. Minun on pakko ajatella asioita, etenkin tätä muistijuttua, joka ei mielestäni ole pojalle lainkaan hyväksi.

Samana iltana, sen jälkeen kun Peter oli mennyt nukkumaan, emäntä tuli heidän olohuoneeseensa ja sanoi: "Herra Courtney, voisimmeko me hieman jutella?"

Levottomuus valtasi Frankin. "Tietenkin. Mikä hätänä?"

Nainen sanoi: "En minä tiedä, onko mikään hätänä. Te ja teidän poikanne vaikutatte kunnon ihmisiltä, ja minä luotan omaan arvostelukykyyni." Hän istahti tuolin käsinojalle. "Kävin tänä aamuna tapaamassa ystävääni, jolla on pieni hotelli tuossa vähän matkan päässä. Hän sanoi, että tavallisiin vaatteisiin pukeutunut poliisi oli

käynyt siellä. Poliisi tutki hotelleja löytääkseen lontoolaisen herra Courtneyn ja tämän pojan. Pikapuoliin hän varmasti alkaa tutkia täysihoitoloitakin, eli hän tulee myös tänne. Voitteko te mitenkään selittää asiaa?"

"Se on ihan yksinkertaista. He saattavat etsiä meitä siksi, että me menimme poikani kanssa yhdessä matkalle, ja kun palasin odottamatta kotiin, löysin vaimoni sängystä toisen miehen kanssa. . ."

"Ei ikinä!"

"Valitettavasti niin juuri kävi. Onneksi poikani oli silloin ystäviensä kanssa. Olin niin poissa tolaltani, että minä vain lähdin pois, kävin hakemassa pojan, ja me lähdimme ensimmäisellä junalla. Se sattui tulemaan Penzanceen. Luulen, että vaimoni on pyytänyt poliisia etsimään meidät." Frank tiesi kuitenkin, että kyselijä oli ollut herra Rundell eikä suinkaan Joan.

Nainen nousi seisomaan. "Olen hyvin pahoillani teidän puolestanne, mutta teidän on paras etsiä itsellenne toinen paikka, oman itsenne vuoksi. Kun poliisi tulee, minun on pakko kertoa heille totuus."

"Tietenkin teidän on puhuttava totta. En halua, että teille koituu mitään hankaluuksia."

He lähtivät seuraavana aamuna linja-autolla – Peterin suureksi mieliharmiksi. He matkustivat itään Devonissa olevaan Tavistockiin asti. Siellä he löysivät itselleen paikan täysihoitolasta, joka oli kukkulalla kaupungin laidalla. Courtney kirjoitti lomakkeeseen keksityt nimet, herra Grady ja poikansa Peter.

Nyt oli viisainta kertoa asiat Peterille suorasukaisesti. Heti kun he olivat käyneet vuoteeseen ja ikkunasta loisti tähtivyö kirkkaalta taivaalta, hän sanoi: "Peter, haluan kertoa sinulle jotakin. Siitä, miksi tulin hakemaan sinut Paddingtonilta ja miksi me lähdimme sillä lailla matkaan. . . Katsos, kun menin kotiin, minulle selvisi, että Joan oli rakastunut toiseen mieheen eikä enää halunnut elää kanssani."

"Kuka se mies on?"

"Chris-eno, vaikken minä uskokaan, että hän on Joanin veli. Luulen, että se oli kaikki silkkaa valhetta."

Syntyi hetken hiljaisuus ja sitten Peter sanoi rauhallisesti: "En minä ikinä uskonutkaan, että hän olisi enoni. Sitä minä vain, että he aina suukottelivat ja halailivat toisiaan, kun he eivät tienneet minun näkevän – esimerkiksi silloin kun tulin koulusta vähän tavallista aikaisemmin."

"Mikset kertonut minulle?"

"En minä tiennyt, miten tuollaisen voisi kertoa. . ." Hän oli hetken hiljaa ja jatkoi sitten huolestuneena: "Tarkoittaako tämä, että me emme koskaan palaa Lontooseen?"

"Kyllä me joskus palaamme, mutta emme vähään aikaan."

"Entä se juttu herra Rundellin kanssa?"

Voi luoja, kuinka hän hoitaisi Rundellin jutun, Frank ajatteli. Neiti Lloydin kiire saada heidät pois Ranskasta de Servaisin kuoleman jälkeen tarkoitti sitä, että Peterin muistin kätköissä on jotakin hyvin tärkeää. Ja se puolestaan voisi merkitä, että poika on vaarassa. Hänen vatsaansa väänsi, sillä hän oli puolittain tiennyt sen alussa lähtien ja silti hän oli lähtenyt siihen mukaan. Saadakseen lisää aikaa hän kysyi: "Muistatko yhtään, mitä de Servaisin kreivi sanoi sinulle, kun teit hänen kanssaan sitä muistijuttua?"

"En, en minä muista. Kyllähän sinä tiedät, etten minä ikinä muista – paitsi että alku oli ranskaa. Liittyikö se jotenkin Joaniin?"

"Ei tietenkään. Kerroin sinulle Joanista, koska en halua hänen löytävän meitä vielä – ja hän saattaa pyytää poliisia etsimään meitä. Ajattelin, että meidän pitäisi vaihtaa nimeä, joten sanoin emännälle, että minä olen Frank Grady ja sinä olet Peter Grady. Miltä se sinusta kuulostaa?"

"Ei hassummalta. Peter Grady. Yritän muistaa sen. Olemmeko me pitkään poissa kotoa?"

"En minä tiedä, kuinka kauan. Se nähdään aikanaan."

"Jos meillä menee kauan, meidän pitäisi löytää kunnollinen asuinpaikka. Ihan oma. Sillä jos Joan pyytää poliisia etsimään meidät, he tarkastavat kaikki hotellit ja täysihoitolat. May Paddingtonin asemalta kertoi veljestään, joka oli autokorjaamolla töissä. Veli oli ottanut koko viikon tuoton ja lähtenyt rellestämään hotelleihin. Hänet saatiin kiinni, ennen kuin hän oli ehtinyt tuhlata rahoja. May sanoi, että veli olikin aina tyhmä kuin vasemman jalan saapas."

Courtney nauroi. "Yritähän nyt nukkua, niin me yritämme huomenna löytää itsellemme oman paikan."

Ei kulunut kauankaan, kun hän kuuli pojan hengityksen tasaantuvan ja hän tiesi tämän nukahtaneen. Maatessaan vuoteellaan Frank alkoi nyt ensimmäistä kertaa nähdä uhkan, joka leijui heidän päällään. De Servaisin kreivin murha tarkoitti, että muut kuin Rundellin ihmiset halusivat, etteivät pojalle välitetyt tiedot koskaan pääsisi julkisuuteen. He haluaisivat Peterin. . . Frank parahti. Tämä oli liikaa, tämä oli hänelle kerrassaan liikaa.

Ministerillä oli huoneessaan akvaario, jossa oli trooppisia kaloja. Puhuessaan Rundell katseli sen asukkaiden päämäärätöntä liikehdintää. Kalat olivat täysin varmoja, että heidän pienen maailmansa lisäksi koko maailmankaikkeudessa ei ollut mitään muuta. Ehkä niiden maailma ei pohjimmiltaan ollut kovin erilainen kuin hänen omansa. Niidenkin joukossa oli epäilemättä tappajia ja uhreja.

"He olivat Penzancessa", Rundell sanoi. "Sain isältä kirjeen, joka oli postitettu Lontoosta samana päivänä, kun poliisi sai selville, että he olivat olleet Penzancessa. Varmaankin joku rautatieläinen oli pannut sen postiin täällä. He olivat kuitenkin lähteneet aamulla. Isälle on tullut omantunnontuskia siitä, miten poikaa käytettäisiin hyväksi."

"Mikä teitä huolestuttaa?" Ministeri hymyili. "Vai luenko ajatuksianne väärin?"

"Ette suinkaan, herra ministeri. Se, mitä tapahtui kreiville voisi tapahtua pojalle, jos vastustajillemme selviäisi, että de Servais murhattiin heidän turvallisuutensa kannalta liian myöhään."

"Käsissänne on viattoman verta – ja teidän kauttanne myös minun käsissäni. Mitä nopeammin löydätte pojan ja saatte häneltä tiedot, sitä nopeammin me molemmat voimme nukkua yömme hieman levollisemmin. Te voisitte tehdä etsinnästä julkisen. . . Käyttää radiota ja televisiota jonkin joutavan peitetarinan varjolla."

"Ja mahdollisesti auttaa samalla vastapuolta?"

"Ei, ei tietenkään. Luoja meitä varjelkoon, mutta muuta me emme voi tehdä kuin rukoilla ja löytää hänet pian."

Sillä aikaa kun isä meni tupakkakauppaan ostamaan sanomalehteä Peter luki kaupan oven luona olevalle ilmoitustaululle kiinnitettyjä ilmoituksia. Laikullinen poni oli myytävänä, "soveltuu aloittelijalle". Sitten oli kortteja, joissa sanottiin "anna huippukoulutetun emännän huolehtia juhlistasi" ja "nuori mies etsii vastakkaisen sukupuolen seuraa. Harrastukset: musiikki ja lintujen tarkkailu." Sitten siellä oli postikortti: *Vuokrattavana täysin varusteltu asuntovaunu. Rauhallinen ja idyllinen paikka. Lisätietoja Hawkpitch Cottage, Sleadon (lähellä Launcestonia).*

Kun isä tuli ulos, Peter näytti hänelle ilmoitusta. "Miksemme kävisi katsomassa sitä? Kukaan ei tuntisi meitä siellä."

Courtney epäröi ja hymyili sitten. "Hyvä on."

He menivät Launcestonin-bussilla, mutta kuljettajan neuvosta jäivät pois ennen määräasemaa ja kävelivät sivutietä, joka johti

Tamarjoelle. Hawkpitch Cottage oli ensimmäinen neljästä mökistä, jotka muodostivat Sleadonin.

Luontevan oloinen maalaisnainen tuli ovelle pyyhkien jauhoisia käsiään esiliinaansa. Kun he selittivät asiansa, hän sanoi ystävällisesti: "Odottakaa hetki. Soitan Hightop Farmille ja kysyn, voiko rouva ottaa teidät vastaan. Jos hän voi, älkää pelästykö. Hän haukkuu, muttei pure, jollette te suututa häntä perin pohjin."

Nainen meni sisään mökkiinsä ja Courtney sanoi: "Tuo ei kuulosta järin lupaavalta, vai mitä mieltä olet?"

"Voi, ihmiset nyt sanovat kaikenlaista." Peter ei ollut lainkaan varma asiasta, mutta hänestä tuntui, että hänen oli pakko yrittää pitää isän mieliala korkealla. Se Joanin juttu oli ollut kamala järkytys.

Palatessaan ovelle nainen sanoi: "Rouva tulee tapaamaan teitä asuntovaunun luokse. Tässä on avain."

Kun Frank otti avaimen, Peter kysyi: "Kuka se rouva on?"

"Lady Diana Stormont. Hänen perheensä omisti ennen suurimman osan lähiseudun maista. Niistä ajoista ei ole juuri muuta kuin pelkkä muisto jäljellä. Ei sitä tosin hänen käytöksestään arvaisi. Antakaas kun neuvon, miten te sinne löydätte."

Naisen ohjeita noudattaen he kävelivät tietä pitkin ja kääntyivät vanhalle kylätielle, joka kaartui mäkeä ylös ikivanhojen tammien ja alppiruusujen lomassa. Toisella puolella vesi ryöppysi pienten kivenlohkareiden ylitse ja pyöri syvissä saniaisten reunustamissa suvannoissa. Mäen päällä, metsän laidassa tie kääntyi ja kulki villiintyneen niityn poikki toisella laidalla olevalle portille. Muutaman minuutin kuluttua he saapuivat pienelle aukealle lehtikuusia ja kuusia kasvavan metsikön laitaan. Heidän edessään maa vietti jyrkästi joelle, jonka toisella puolella rinteet olivat tiuhan metsän peitossa. Kapean joen törmällä, aukion laidalla oli asuntovaunu.

Se oli suuri asuntovaunu, joka oli nostettu vankoille tiilipylväille. Kaksi roskalaatikkoa oli nostettu pienen katoksen alle aukean laitaan, ja niiden lähellä oli hyvin korkea lippusalko. Sen lippunaruista lähti hiljainen läpsyttävä ääni, kun navakka tuuli sai ne iskeytymään salkoa vasten. Tasaisella nurmikolla asuntovaunun edessä oli pitkä karkeatekoinen retkipöytä, jonka molemmilla puolilla oli penkit.

"Pidätkö sinä siitä?" Peter kysyi. "Minusta se on tosi hyvä."

"Ehkä se olisi hyvä parille vuorikauriille."

"Älä nyt viitsi. . ."

Courtney virnisti. "Ei sentään, onhan se ihan hieno. Juuri sopiva meille." Sitten hän kääntyi, katseli laakson poikki ja ajatteli, että mitä hittoa me täällä teemme?. Ja sitten, kuinka Sarah olisi pitänyt tästä paikasta. . .

Kylätieltä kuului polkupyörän kellon ääni. Hetken päästä tuli näkyviin lady Diana Stormont vanhan polkupyörän selässä. Hän ajoi vaivalloisen näköisesti pitkin syville urille kuluneen tien keskustaa. Hän nousi pyörältä, antoi sen kaatua maahan ja käveli heidän luokseen hymyillen, heitti lakkinsa pöydälle ja ravisti päätään pöyhöttääkseen lähes tuhkanvaaleita hiuksiaan. Hänellä oli siniset silmät ja Peter ajatteli, että siinä oli kaunein nainen, minkä hän koskaan oli nähnyt. . .jollei hänen äitiään oteta huomioon. Naisessa oli jotakin erikoisen hienoa siitä huolimatta, että hänellä oli saviset saappaat, farmarit ja khakipaita, jonka hihat oli kääritty ylös niin että päivettyneet käsivarret näkyivät.

Hän sanoi iloisesti: "Herra Grady poikansa kanssa. Kasvot punaisina ja kuumissanne pitkästä kiipeämisestä. Oletteko katsoneet asuntovaunua?"

Courtney sanoi: "Emme vielä. Yritimme vasta saada hengityksemme tasaantumaan. Tässä on poikani Peter. Ja minä olen Frank Grady."

"Minä voin näyttää teille paikkoja. Vuokra on kymmenen puntaa viikolta ja vakuutena yhden kuukauden vuokra etukäteen."

Courtney sanoi: "Älkää huolehtiko rahasta. Minä maksan etukäteen. Me olemme muutaman viikon lomalla. Me olemme Lontoosta."

"Se onkin hyvä paikka, vaikka nuorempana en siitä juuri välittänyt. Ensinnäkin, joen vesi on juomakelpoista." Hän virnisti Peterille. "Varo vain, tähän aikaan vuodesta siellä on nuijapäitä. Pistä ne vain kohteliaasti syrjään. Vihanneksia ja sen sellaisia voitte ostaa kauppa-autosta, kun se pysähtyy Hawkpitch Cottagen luona."

Hän ohjasi heidät asuntovaunuun ja näytti, missä kaikki tavarat olivat. "Vuodevaatteet ja astiat ovat Hightop Farmilla. Minä tuon ne tänne. Muuten, olkaa kilttejä rouva Prestonille, niin hän tekee mitä tahansa teidän vuoksenne. Hän oli ennen vanhaan minun hoitajani tuolla suuressa talossa joen toisella puolella. Nykyisin talo on vanhainkotina." Hän otti kangaskäärön tiskipöy-

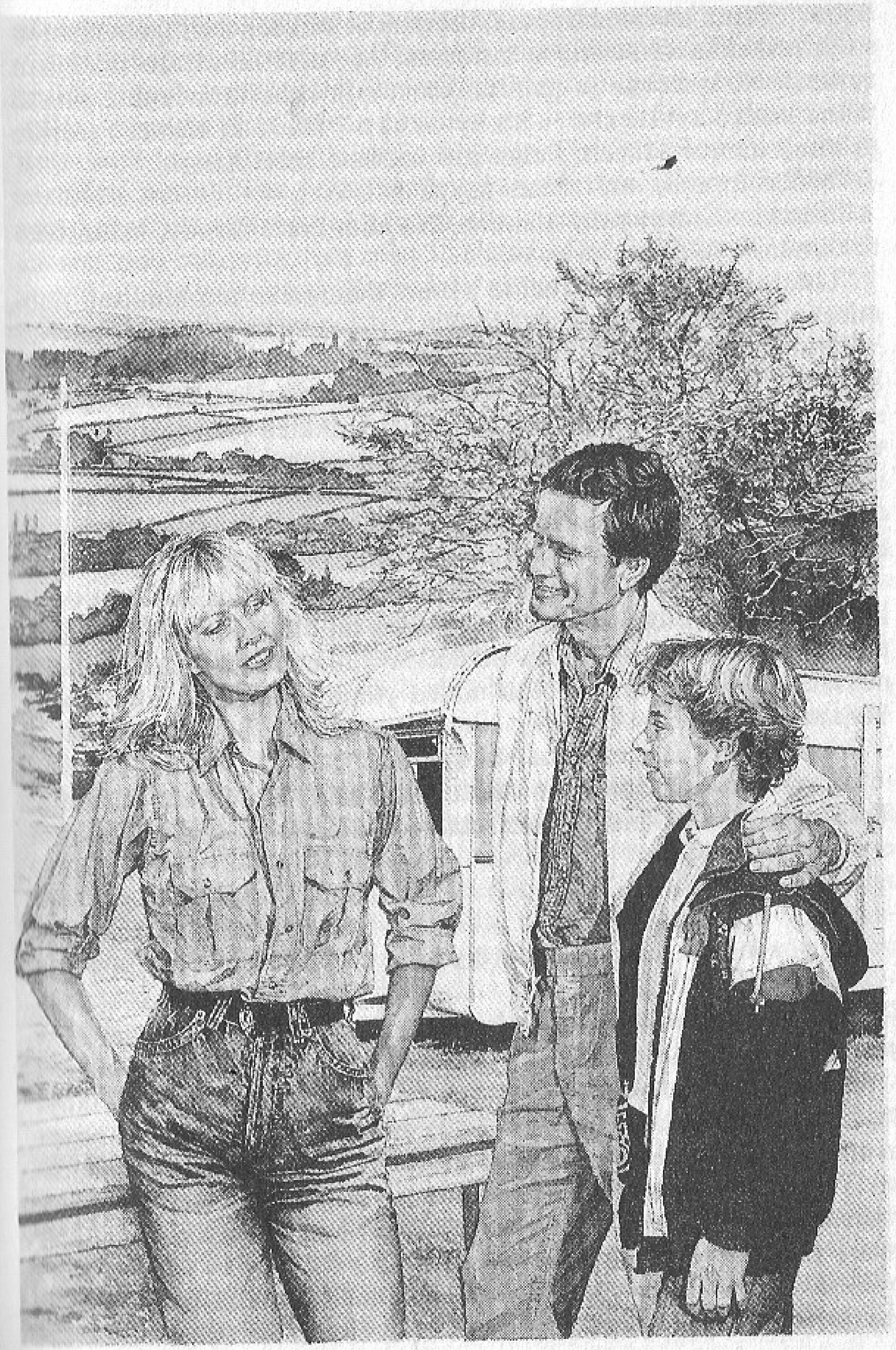

dältä. "Tämä on talon lippu. Nostakaa se salkoon auringon noustessa ja laskekaa se auringon laskiessa. Ja jos teille sattuu tulemaan vaikeuksia, laskekaa se puolitankoon, niin koko kreivikunta säntää tänne teidän avuksenne – jos hyvin käy." Hän iski silmää Peterille ja tämä nauroi ääneen. Poika piti naisesta melkoisesti.

"Mikä lippu se on?" Peter kysyi.

"Siinä on Stormontin vaakuna. No niin, herra Grady, haluatteko te tämän?"

"Uskon, että se sopii meille hyvin. Voimmeko me muuttaa huomisaamuna? Voisin maksaa nyt."

"Huomennakin ehtii, kunhan ensin saatte tavaranne sisään. Kaikki on siis sovittu. Nyt minun pitää rientää takaisin. Minun on lypsettävä Alice. Se on perheen lehmä, ja kaikkien jerseyrotuisten tavoin se on hyvin tarkka ajoista. Jos se joutuu odottamaan tunnin, maitoa tulee vain puolet. Näkemiin!"

Kun nainen lähti Peterin isä huokaisi syvään. "Kävikö joku meitä täällä tapaamassa, vai oliko se vain tuulenpuuska?"

Peter nauroi. Hän oli onnellinen siitä, että hänen isänsä oli hyvällä tuulella. Hän otti lipun, suoristi sen taitoksistaan ja levitti sen pöydälle. Sinisellä taustalla oli kaksi kullanväristä takajaloilleen noussutta uroshirveä ja kotka niiden yläpuolella. Alla luki: *Nosce Teipsum*.

Peter kysyi: "Isä, mitä tuo tarkoittaa?"

Isä pyöritti päätään. "En minä vain tiedä. Kysy lady Dianalta. Tule, mennään takaisin ja kerrotaan täysihoitolan emännälle, että me lähdemme pois."

Neljäs luku

Kaksi päivää myöhemmin Teddy Tampion tuli Rundellin huoneeseen ja laski muistion hänen pöydälleen. "Tämä tuli juuri."

Rundell luki sen. Se oli viesti Tavistockista. Poliisi oli löytänyt täysihoitolan, jossa Frank Grady ja hänen poikansa Peter olivat asuneet. Heidän tuntomerkkinsä kävivät yksiin Courtneyiden kanssa. Täysihoitolan emäntä kertoi, että he olivat lähteneet edellisaamuna, eikä hänellä ollut harmainta aavistusta, mihin he olivat menossa.

"Siitä onkin paljon apua", Rundell sanoi. "Ovat voineet ehtiä jo vaikka satojen kilometrien päähän. No, ilmoita etsijöille joka tapauksessa, että he saattavat käyttää Gradyn nimeä."

Palattuaan huoneeseensa Tampion jäi miettimään Frank Courtneytä. Nimen vaihtaminen kertoi miehen tajunneen, että häntä ja poikaa etsittiin. Kun takaa-ajo kiihtyisi, mies painuisi maan alle. Entä mitä tekisi Rundell, vanha leppoisa Rundell? Tampion ei olisi varmasti murehtinut pojasta piirunkaan vertaa ellei olisi tiennyt, että kreivi oli ehtinyt välittää pojalle viestin ennen kuolemaansa. Ei sen puoleen, että hän olisi itsekään ollut huolissaan, jos olisi voinut olla varma, ettei hänen oma nimensä ollut luettelossa. . .

Sinä iltana Tampion soitti Vakuutusyhtiö Graysoniin. Keskustelun lopuksi hän sanoi: "Tärkeintä on, että mies sulautuu maalaisympäristöön eikä pistä silmään kuin kanarialintu kottaraisparvesta."

Albert Ainsley Horsfell, siistiin mokkatakkiin pukeutunut pyöreä ja hyväntuulinen keski-ikäinen mies, kirjoittautui Royal-hotelliin Tavistockissa. Kun hän ensimmäisenä iltanaan jutteli baarissa ennen päivällistä, hän antoi ymmärtää olevansa lomaileva innokas lintuharrastaja. Hän mietti mielessään, mitä häntä palvellut haljun ja väsähtäneen oloinen vaalea nainen olisi tuumannut, jos hän olisi sanonut: "Neiti, jos totta puhutaan, tulin tänne nitistämään yhden räkänokan pojan – jos vain löydän hänet. Minulla on kätevä pikku kivääri Renault 14:n takapenkin alla, ja pystyn ampumaan ruiskukan lehmänläjästä sadan metrin päästä."

Hän meni syömään päivällistä ja otti mukaansa kiinteistönvälittäjän luettelon kalustettuina vuokrattavista taloista. Paikan pitäisi olla valmiiksi kalustettu. Isä ja poika eivät raahaisi huonekaluja mukanaan. Ja loitolla uteliaista naapureista. Yksinäinen piilopaikka metsän keskellä. Jos he olivat täällä, hän löytäisi heidät. Olisi kaksinkertainen nautinto yhdistää hyöty ja huvi. Linnut olivat hänen ilonsa. Hän erotti haukan haitarista. . .ei kuin haikarasta ja ruokokerttusen rytikerttusesta. Totta vieköön, tätä tehtävää hän odotti innolla. Kauan sitten ja kaukana täältä hän itsekin oli ollut poika – ja se vasta viheliäistä aikaa oli ollut. Äiti kiihkouskovainen ja isä synnynnäinen sadisti. Molemmat olivat nyt vainajia – mutta se isän loppu. . . Jaa, se vasta juttu onkin.

Bert Preston söi ilta-ateriaansa kuudelta. Hän oli viidenkymmenen, lyhyt ja tanakka mies, jolla oli pyöreät ja ulkoilman ahavoittamat kasvot. Hänen vaimonsa pani miehen eteen pöydälle annoksen liha-munuaisvanukasta ja tuoreita vihanneksia ja sanoi: "Kun veit

asuntovaunulle tänään ne tavarat, unohdit viedä lamppuöljyä lyhtyjä varten. Siellä he nyt istuvat pimeässä."

"No, olen joka tapauksessa menossa sinnepäin myöhemmin", Bert sanoi. "Vien öljyn samalla. Kalat ovat nousussa eikä salakalastajia ole näkynyt pitkään aikaan. Lordin isännöidessä tilalla oli oma kalapoliisi ja hänellä kolme apulaista. Vesialueiden nykyiset omistajat, arvon herrasmiehet, kuvittelevat yhden miehen pystyvän tekemään ihmeitä. Missä Judy on?"

"Nuorisotalon illanvietossa Launcestonissa. Meni polkupyörällä."

"Parkitsen tytön takamuksen, ellei häntä näy kotona yhteentoista mennessä."

"Vai niin – kyllähän sinä uhkailet, kun tyttö ei ole kuulemassa. Mutta yhdellä hymyllä Judy kietoo sinut pikkusormensa ympäri."

Syötyään Bert lähti autolla asuntovaunulle ja löysi miehen ja pojan istumasta kynttilänvalossa. Hän pyysi anteeksi unohdustaan ja täytti lamppujen säiliöt heidän puolestaan. Bertin lähtiessä poika, mukavan tuntuinen kaveri, saattoi hänet autolle. "Lontoostako te olette kotoisin?" Bert kysyi.

"Niin."

"Oletko koskaan kokeillut metsästystä tai kalastusta?"

"Olin kerran pari kalassa isoisän luona Irlannissa. En kyllä saanut mitään. Isoisän mukaan se johtui siitä, että olin pannut madon väärinpäin koukkuun."

Bert nauraa hekotti. "No, jos olette täällä tarpeeksi kauan, vien sinut jonakin päivänä kalaan."

Ajaessaan pimeään Bert pudisti päätään. Ei tyttäressä ollut valittamista, mutta pojan mies tarvitsi. Jonkun, joka jatkaisi siitä, mihin itse jäisi. Siitähän kaikki täälläkin kiikasti. . .lordi kuoli, sitten hänen vaimonsa, sitten meni kolme hienoa poikaa, yksi laivastossa ja kaksi ilmavoimissa. Enää oli jäljellä vain lady Diana, Hightop Farm ja sen muutamat hehtaarit, yksi lehmä ja pieni pala kivistä mäensyrjää ja nummea.

Albert Horsfell oli järjestelmällinen mies. Hän osti tarkan Tavistockin ja lähiseudun kartan ja piirsi kaupungin ympärille ympyrän, jonka säde oli viisitoista kilometriä. Hän jakoi ympyrän neljään lohkoon ja heitti kruunaa ja klaavaa nähdäkseen, mistä lohkosta aloittaisi – onni saattoi vaikka suosia. Sitten hän tutki valitsemansa alueen täsmälleen tietyn kaavan mukaan. Ensin hän kävi läpi kaikki kalustettuna vuokralle tarjotut talot ja mökit paikalliselta

kiinteistönvälittäjältä saamastaan listasta. Sitten hän kävi kaikissa kyläposteissa ja -kaupoissa etsimässä ilmoituksia kalustettuina vuokrattavista asunnoista. Ilmoitusten kiinnittäjät unohtivat ehkä poistaa ilmoituksensa.

Seuraavaksi olivat vuorossa pubit, hotellit ja kuka tahansa, jonka hän sai houkutelluksi puheisiin. "Yritän tavoittaa ystäviäni. Kertoivat vuokraavansa lomanviettopaikan näiltä tienoilta. Matkassa ovat isä ja noin kahdentoista ikäinen poika. Heidän nimensä on Grady." Se oli uuvuttavaa puuhaa, mutta jos häntä onnistaisi, palkkio olisi vaivannäön arvoinen. Sitä paitsi, kun homma alkaisi oikein kyllästyttää, voisihan hän aina käydä istumaan jonkin puron partaalle ja harrastaa hiljaista lintujen tarkkailua. Joka ilta hän soitti puhelinkioskista erääseen lontoolaiseen numeroon.

Hän oli aloittanut etsinnät ympyrän koillislohkosta ja hän eteni vastapäivään. Yhden neljänneksen perusteelliseen tutkimiseen kului häneltä vähintään kaksi päivää.

Asuntovaunu oli luoteisneljänneksessä.

Peterin isä oli jälleen oma itsensä – iloinen, ei enää murjotellut, ja alkoi jopa touhottaa asuntovaunun siisteydestä. Samoin kuin oli joskus touhottanut hyvästä järjestyksestä kirjakaupassa. Kaikki paikallaan ja paikka kaikella.

Aamuisin Peter veti lipun salkoon. Lady Diana oli näyttänyt hänelle, miten lippu kiinnitettiin lippunaruun, vedettiin ylös ja saatiin hulmuamaan tuulessa. Nainen oli selittänyt myös, että *Nosce Teipsum* tarkoitti "tunne itsesi". Siinä ei Peterin mielestä ollut mitään järkeä. Tottahan jokainen nyt itsensä tunsi! Huono homma, jos ei tuntenut.

Lipunnoston jälkeen Peterillä oli tapana kävellä Hightop Farmille hakemaan heille kannullinen maitoa. No, tilasta ei ainakaan voinut sanoa, että siellä olisi ollut kaikki paikallaan. Eihän siellä sennut sanoa, että siellä olisi ollut kaikki paikallaan. Eihän siellä sentään likaista ollut, mutta mikään tavara ei tuntunut olevan oikealla paikallaan. Tuoleilla oli kirjoja, keittiön pöydän alla saappaita, kalastusvälineet nurkassa yhdessä kasassa, ja jollei pitänyt varaansa, saattoi astua suoraan kissan maitokuppiin.

Eräänä aamuna lady Diana kysyi Peteriltä: "Joko sinun vointisi alkaa tuntua paremmalta? Isäsi sanoi tuoneensa sinut tänne, jotta saisit vähän väriä poskiisi."

Peter nauroi. "Minähän voin loistavasti. Olen aina voinut."

Lady Diana hymyili. "Toisin sanoen, isäsi ei tarkkaan ottaen

puhunut totta. Mihin ihmeeseen te kaksi oikein olette sekaantuneet?" Nainen istui keittiön pöydän toisella puolella, vastapäätä Peteriä, joka nökötti keittiöjakkaralla maitolasi ja kakunpala käsissään. "Vai onko juttu niin salainen, ettet voi kertoa minulle?"

Peter tiesi, ettei voisi kertoa lady Dianalle Joanista. "No, se johtui minun muistitempustani", Peter sanoi. "Esitin sitä eri puolilla aika paljon, koska isä sai siitä rahaa. Sitten menin Ranskaan ja tein siellä saman, ja kun tulimme takaisin, isä sanoi, että lähtisimme lomalle."

"Mikä ihme se sinun muistitemppusi oikein on?"

"No se, minkä minä esitän näytöksissä." Ja Peter selitti asian naiselle.

"Enpä ole moista kuullut eläessäni", lady Diana sanoi. "Ja pystyt samaan ranskaksi?"

"Niin. Sitä varten minä olin Ranskassa. Älä silti paljasta isälle, että kerroin sinulle. Se on ollutta ja mennyttä, eikä isä halua ihmisten tietävän siitä."

"En tietenkään. Olen silti iloinen, että kerroit minulle. Äitisi on kai sitten Lontoossa ja pitää huolta talosta."

"Äitipuoli. Äiti kuoli jo monta vuotta sitten. Häntä on ikävä vielä kin." Nainen näki pojan nipistävän huulensa yhteen. "Joan on kyllä tosi mukava."

"Sen uskon. Ja niin olet sinäkin. Näin meidän kesken: siinä asuntovaunussa ei ole koskaan ennen asunut yhtä mukavaa poikaa kuin sinä."

Nainen käveli pojan kanssa metsänreunaan saakka ja seurasi tämän menoa. Hän vaistosi, ettei äidin muisto haihtuisi koskaan pojan mielestä, ja pojan isälle kävisi samoin. Jotkut muistot eivät kuolleet koskaan. Niiden kanssa oppi elämään, mutta ei kulunut päivääkään ilman että jokin sävel, sana tai tapahtuma palautti mieleen menneet. Joka kerran, kun hän kuuli ilmavoimien suihkuhävittäjän lentävän ulvoen kohti laaksoa, riipaisevat ja tuskalliset muistot nousivat hänen mieleensä.

Itselleen suuttuneena nainen kääntyi palaamaan talolle. Mennyt oli mennyttä. Jos sitä jäi liikaa hautomaan, joutui kärsimään itse langettamaansa hyödyttömän itsesäälin elinkautista.

ASUNTOVAUNUN ulkopuolelta Peter huikkasi: "Isä, minä lähden nyt."

"Oletko varma, ettei minun tarvitse tulla?"

"Olen. Judy Preston lupasi auttaa."

"Hyvä on sitten." Frank seisoi oviaukossa seuraten poikansa kulkua veräjää kohti. Yllättävää kyllä, Peter näytti viihtyvän täällä. Tuntuihan toki rauhoittavalta katsella maailmaa täältä korkeuksista. Frankilla oli ollut aikaa ajatella, ei pelkästään Joania, vaan myös Rundellia ja koko Ranskan juttua. Hän oli joutunut pakokauhun valtaan ja lähtenyt pakoon kumpaakin tilannetta, mutta nyt pako saisi riittää. Pikapuoliin hän palaisi Lontooseen ja selvittäisi sotkut Joanin kanssa, mutta ennen sitä hänen olisi hoidettava Rundellin asia päätökseen. Mitä pikemmin se tapahtuisi, sitä parempi.

Hän palasi sisälle asuntovaunuun ja luki läpi kirjeen, jota hän oli alkanut sorvata:

> En tiedä, mikä salaisuus Ranskan juttuun oikein kätkeytyy. Arvelen kuitenkin, että Peterin muistin kätköissä on jotakin tärkeää, ehkä vaarallistakin. Tiedän, että kreivi murhattiin. En ikipäivänä olisi päästänyt poikaa hänen lähelleen, jos olisin aavistanut, miten likaisesta puuhasta on kysymys. Jatkon haluan sujuvan seuraavalla tavalla. Odotan, että ehditte saada tämän kirjeen ja sitten soitan teille kotiin jonakin iltana, niin että voin puhua. Keskustelen ainoastaan teidän kanssanne. Pyydän herra Archibaldia puhelimeen. Mikäli ette ole yksin, sanokaa vain, että olen soittanut väärään numeroon.

Frank tarttui kynäänsä ja kirjoitti jatkoksi:

> Teidän on tultava minun valitsemaani paikkaan, jos aiotte saada haluamanne. Emme pojan kanssa palaa Lontooseen, ennen kuin kaikki on selvää.

Hän allekirjoitti kirjeen, sulki sen kuoreen, etsi sitten Rundellin antaman käyntikortin ja kirjoitti osoitteen kuoreen.

Hän työnsi kirjeen taskuunsa ja astui asuntovaunusta iltapäivääaurinkoon. Joenvarressa kukkui käki. Hän kulki rauhattomin mielin pitkin metsänreunaa, kunnes Hightop Farm ilmestyi näkyviin kärrytien mutkan takaa. Hightopin päärakennus oli karu ja rumannäköinen graniittitalo. Eriskummallinen nainen. Mikä ihme oli saanut hänet kääntämään selkänsä maailmalle? Nainen oli häntä nuorempi, varmaan ainakin viisi vuotta nuorempi. Hyvän näköinenkin kaiken kukkuraksi. Naisen menneisyydessä oli varmasti jotakin, joka oli vienyt häneltä elämänhalun ja jättänyt jälkeensä surun.

Jossakin aivan lähellä pikkulintu viritti äkkiä kirkkaan, soljuvan

laulun. Kevätlaulu, kosinta, parinmuodostus, elämän väistämätön kiertokulku, eikä ainutkaan Luojan luoma pode tunnonvaivoja tai syyllisyyttä. Se taakka on annettu vain ihmiselle. . . Hän kuuli Saran sanovan selvästi, aivan kuin viereltään, että Jumala soi ihmisille niin monta mahdollisuutta kuin tämä halusi. Olivatpa Frankin erehdysten seuraukset millaisia tahansa, hänen olisi löydettävä keinot oikaista ne.

Isoja markiisikankaisia ostoskasseja kantaen Peter ja Judy Preston kääntyivät Sleadonin tieltä kylätielle ja lähtivät kipuamaan loivaa nousua metsän poikki. Peter piti Judystä. Tyttö oli häntä vuoden verran vanhempi; melko pitkä, hoikka mutta lihaksikas, ja mustat hiukset oli sidottu poninhännäksi. Judy ei ollut mikään kaunotar, mutta hänellä oli sievät kasvot ja lämpimät ruskeat silmät. Hän ei puhunut yhtä leveää murretta kuin vanhempansa, mutta länsienglantilaisen nuotin erotti kyllä. Peter arvasi, että Judy puhui entistä murteellisemmin huomattuaan, miten se nauratti poikaa. Tyttö oli varsinainen veijari.

Kun nuoret olivat kulkeneet metsikössä jonkin matkaa, he istuutuivat lepäämään kaatuneelle puunrungolle ja Judy kysyi: "Onko sinusta mukava asua Lontoossa?" Peterin nyökätessä Judy sanoi: "Mitä sinä puuhaat silloin kun et ole koulussa?"

"No, en paljon mitään. Joskus minä käyn Paddingtonin asemalla katselemassa junia ja juttelemassa ihmisten kanssa."

"Käyt vai?"

"Joo."

"Kuulostaa hölmöltä. Isä kävi kerran Lontoossa, muutama vuosi sitten, isossa reserviläisten juhlassa. . .Albert Hallissa. Sillä aikaa salakalastajat tyhjensivät kolme suvantoa. Kaikki täynnä upeita vastanousseita kaloja. Olisitpa kuullut, miten isä noitui kotiin palattuaan!"

"Minä en ole ikinä nähnyt lohta. Tarkoitan elävää lohta vedessä."

"Et vai?" Judy nousi pystyyn. "Tule. Näytän sinulle. Ei ole ikinä nähnyt lohta! Voi pikku ressukkaa."

He jättivät kassinsa maahan ja Judy edellä he painuivat metsään kapeaa polkua pitkin. Vähän matkan päässä polku laskeutui alas halki pienen tammimetsikön ja päätyi jyrkkärantaiselle aukeamalle joen rantaan. "Tästä on edettävä kontallaan, muuten kalat pelästyvät", Judy sanoi.

He konttasivat kanervikon poikki korkealle kivipaadelle, jolta

suvanto näkyi hyvin. Judy sanoi: "Katso tuonne, suvannon toiseen päähän, jossa vesi on ihan tyyni."

Veden pinnalla oli vaahtoa siinä kohdassa, missä joen vesi laski putouksena suvantoon, mutta alempana vesi oli kirkasta ja Peter erotti jopa pohjan. "En minä näe yhtään kalaa", Peter sanoi.

"No jo olet sokea." Judy poimi maasta pienen kiven ja nakkasi sen suvannon alajuoksun puoleiseen päähän. Silloin Peter erotti harmaanvihreät hahmot. Aika ajoin joku niistä ui suvannon toiseen päähän ja Peter saattoi nähdä välähdyksen hopeanhohtoisista kyljistä ja ison vahvan pyrstön äkkiheilahduksen.

Peter sanoi kuin itsekseen: "Ne on upeita. . . "

"Niin on", Judy sanoi. "Siitä jotkut vähät veisaa. Lohi on nykyään tosi kallista, tuossakin suvannossa on kaloja kolmensadan punnan arvosta. Pari kolme salakalastajaa pystyy tyhjentämään tämän suvannon verkoilla puolessa tunnissa." Judy poimi käteensä ison kiven ja sanoi: "Seuraavaksi on vuorossa katoamistemppu." Hän heitti kiven suvantoon ja kun loiskauksen aiheuttamat aallot olivat asettuneet, kaloista ei näkynyt jälkeäkään.

"Kaikki kalat hävisivät! Mihin ihmeeseen?"

Judy nauroi noustessaan pystyyn. "Siellä ne ovat edelleen. Niitä ei kyllä nyt näe vähään aikaan. Niillä on omat piilopaikkansa."

Kirje odotti Rundellia kotona, kun hän palasi töistä tiistai-iltana. Hän luki sen, pani sen sitten suureen lasiseen tuhkakuppiin ja sytytti tuleen.

Hän antoi kirjeen uudelleen käynnistämän ajatuskuvion edetä omia aikojaan loppuun asti. De Servaisin kreivi oli saattanut joutua tiensä päähän kymmenistä eri syistä. Yksi noista syistä – se jota Rundell oli useimmiten pohdiskellut – oli se, että hänen henkilökunnassaan oli joku, johon ei voinut luottaa. Se voisi olla neiti Lloyd. Tai Teddy Tampion. Tai joku salakirjoituksen taitajista. Tai ministeri itse. Hänen oli pakko olettaa, että kreivi murhattiin, koska joku oli tiennyt, mitä hän aikoi tehdä. Ja tämä joku odotti nyt tilaisuuttaan varmistaakseen, että Peterin muistissa olevat tiedot jäisivät iäksi lukkojen taakse – kuolema pitäisi siitä huolen. Vain yksi ainoa asia oli varma. Hän oli vastuussa pojan turvallisuudesta. Vastuu ei ollut niin raskas, etteikö hän tilanteen pakottamana voisi siitä koskaan laistaa. Se oli kuitenkin kyllin raskas herättääkseen häikäilemättömyyden ja kavaluuden, joita voimakkaampia intohimoja hän ei tuntenutkaan. Tästä lähtien hän hoitaisi Courtneyt itse.

Kolme päivää myöhemmin Frank soitti Rundellille. Hän oli kävellyt Prestonin mökille Peterin kanssa. Poika oli kutsuttu syömään illallista Judyn ja joidenkin tämän ystävien kanssa ja kuuntelemaan levyjä. Frank jätti poikansa Prestoneille ja käveli Tavistockin ja Launcestonin välisen tien varrella olevaan puhelinkioskiin. Hän valitsi Rundellin numeron. Kun Rundell vastasi, hän sanoi: "Onko herra Archibald paikalla?"

"Minä olen herra Archibald."

"Kuunnelkaa tarkoin. Ensinnäkin, jos te haluatte meistä jotakin, teidän pitää kutsua poliisit pois kintereiltämme."

"Hoidan sen heti kun me olemme lopettaneet tämän puhelun, mikäli te lupaatte tehdä järkevästi yhteistyötä."

"Sitähän minä juuri yritän tehdä. Kaipa te tiedätte kirjeessäni olleesta postileimasta, että me olemme Länsi-Englannissa. Jos tulette tänne ja asetutte johonkin hotelliin Plymouthissa, niin järjestän tapaamisen. Soitan uudelleen muutaman päivän kuluttua, ja te voitte kertoa minulle hotellin nimen ja saapumisaikanne."

"Sen teen. Entä mitä aiotte kertoa pojalle?"

"Minä keksin jotakin. Vielä yksi asia. Hän ei tiedä, että de Servais on kuollut, enkä halua hänen saavankaan sitä tietää."

"Sehän on päivänselvää. Muuten, ennen kuin suljette puhelimen, haluaisin kertoa teille jotakin vaimostanne ja hänen niin kutsutusta veljestään. Me olemme vähän tutkineet asiaa."

Courtney kuunteli, kun Rundell jatkoi, eikä hän hämmästynyt lainkaan. Kun Rundell lopetti, hän sanoi: "Kiitos. Tuo selvittää yhden näistä sekasotkuista. Kuulemiin."

Hän pani kuulokkeen paikoilleen ja astui ulos puhelinkioskista. Toukokuun ilta oli hämärtymässä ja pilvetön taivas oli täynnä kirkkaita tähtiä. Hän käveli Prestoneiden mökin ohitse ja kuuli, kuinka sisältä kantautui musiikkia. Hän laahusti pitkän matkan asuntovaunulle, ja puron solina täytti yön lempeällä musiikillaan. Hän oli helpottunut. Pian tämä juttu olisi ohi.

Viides luku

Kello oli kymmenen, kun Peter lähti Prestoneilta. Hänellä oli ollut hauska ilta. He olivat tanssineet nauhurilta tulevan musiikin tahdissa ja herra Preston oli esittänyt heille arvoituksia, kuten:

Mies, joka sen teki, ei sitä halunnut.
Mies, joka sen osti, ei sitä tarvinnut.
Mies, joka sitä käytti, ei sitä tiennyt.

Se oli tietenkin ruumisarkku. Ja niin Peter lähti kieltäydyttyään tarjouksesta, että joku saattaisi häntä osan matkaa – vaikka yöllä olikin vähän pelottavaa. Hän kulki hitaasti epätasaista kärrypolkua pitkin, kunnes hänen huomionsa kiintyi johonkin tähtitaivaan valossa kiiltävään aukealla tien vieressä. Hän käveli lähemmäksi ja huomasi hämmästyksekseen, että se oli auto. Muutama vanha säkki oli heitetty sen päälle, mutta hänen silmiinsä oli osunut heijastus etulyhdystä, sillä säkki oli siitä luiskahtanut paikaltaan. Hän tunnusteli jäähdytintä. Se oli yhä lämmin. Hän tiesi heti, mitä oli tekeillä, sillä auto oli pysäköity vastapäätä kohtaa, josta Judy oli kääntynyt viedessään häntä katsomaan lohia. Suvannolle oli varmasti mennyt salakalastajia.

Peter alkoi seurata kapeaa joelle viettävää polkua. Päästyään metsän rajaan joen rannassa hän laskeutui vatsalleen ja ryömi kanervikon poikki suvannon laidalla olevalle kivipaadelle. Miehiä oli neljä: kaksi vedessä märkäpuvuissa ja kaksi vetämässä verkkoa joen vastakkaisilta rannoilta. Hänen katsellessaan kaksi valtavaa lohta hyppäsi, ja vesi roiskui niistä tähtien loisteessa kuin hopea.

Peter ei jäänyt odottamaan nähdäkseen lisää, vaan ryömi takaisin metsikköön. Hetkeä myöhemmin hän alkoi juosta. Matka Prestoneiden mökille kesti runsaat parikymmentä minuuttia. Sitten kesti vielä jonkin aikaa, ennen kuin herra Preston tuli avaamaan oven housujaan paidan päälle nostellen.

"Voi hyvä luoja, poikaseni – mitä on tapahtunut?"

"Tuolla on salakalastajia. Siellä suurella suvannolla, jota Judy vei minut katsomaan. Heillä on siinä lähellä autokin."

"Vai niin on asiat? Sitten minä haen autoni ja lähden heidän peräänsä."

"Etkä lähde", sanoi rouva Preston tullessaan esiin miehensä takaa aamutakkiin pukeutuneena. "Heitä on varmaan ainakin neljä."

"Herra Preston voisi soittaa poliisille, sillä he eivät kauas pääse sillä vanhalla auton rämällään", Peter sanoi. "Minä painoin sen rekisterinumeron mieleeni – ja sitten tein vielä vähän muutakin. Joen rannalla oli vanha peltipurkki, joten minä otin purkillisen hiekkaa ja kaadoin sen bensatankkiin."

Rouva Preston meni Peterin luokse ja veti hänet sisälle mökkiin.

”Sinulla sitten vasta leikkaa! Bert, mene sinä hakemaan poliisit.” Sitten nainen jatkoi Peterin riemuksi: ”Ja käy sanomassa Peterin isälle, että minä haluan pojan jäävän tänne yöksi.”

Aamu toi mukanaan kehuja ja jännitystäkin. Pari poliisipartiota oli napannut salakalastajat, ja paikallislehden valokuvaava toimittaja tuli haastattelemaan Peteriä ja ottamaan kuvia. Sitten herra Preston vei Peterin autolla asuntovaunulle. Matkalla hän sanoi: ”Se ehtii huomiseen lehteen. Sinusta tulee sankari.”

Mutta kun Bert Preston kertoi Peterin isälle toimittajasta ja valokuvista, tämä näytti tyrmistyneeltä. Herra Prestonin lähdettyä Peter kysyi: ”Etkö sinä halunnut heidän ottavan minusta valokuvia? Sehän on vain paikallislehti.”

”Tokihan he saivat kuvata.” Hän kietoi kätensä Peterin ympärille. ”Minulle tuli vain mieleen, että ne varkaat olisivat voineet saada sinut kiinni ja tehdä sinulle pahaa. Olen hyvin ylpeä sinusta.”

Kun Peter meni Hightop Farmille myöhemmin hakemaan heidän päivittäistä maitoannostaan, lady Diana otti pojan iloisesti vastaan, sillä hän oli jo kuullut uutisen. ”Hyvin tehty, Peter! Nyt meillä on syytä juhlia. Kerro isällesi, että minulle olisi suuri kunnia, jos te kaksi tulisitte huomenna luokseni päivälliselle. Annan sinulle kyllikksi aikaa ehtiä takaisin asuntovaunulle ja kysyä häneltä, sitten kävelen metsänpuoleiselle veräjälle ja ammun kiväärillä. Te voitte vähän laskea lippua kahdesti vastataksenne myöntävästi.”

Peter sanoi virnistäen: ”Entä jos me emme olekaan tulossa?”

Nainen nauroi. ”Sitten voitte laskea lipun salosta, pakata laukkunne ja häipyä.”

Kun Peter kertoi isälleen kutsusta, hän puolittain odotti tämän haraavan hieman vastaan. Frank sanoi kuitenkin: ”Miksemme menisi? Seura tekisi meille hyvää.” Joten kun he kuulivat laukauksen kajahtavan, Peter juoksi salon luokse ja laski lippua hieman kaksi kertaa.

Peter ei ollut kauan poissa, mutta sen lyhyen tuokion aikana Frank Courtney ei niinkään tullut mihinkään johtopäätökseen, vaan pikemminkin löysi sen sisimmästään. Peterillä tuntui jo olevan tervettä järkeä. Se eilisiltainen varmasti sai hänet pakokauhun valtaan, mutta pelätessäänkin hän oli kyennyt ajattelemaan. Oli aika kertoa hänelle totuus Joanista ja Chrisistä.

Peter palasi sisään, istuutui ja sanoi: ”Siitä tunnuslauseesta, tunne itsesi. Miten voi olla tuntematta itseään?”

Courtney oli hetken hiljaa. Sitten hän sanoi: ”Käsittääkseni se

tarkoittaa sitä, että tietää tarkasti, millainen on ihmisenä. Esimerkiksi kun sinä näit salakalastajien auton, sinä olisit voinut sanoa, ettei asia kuulunut sinulle, tulla kotiin ja olla ihan hiljaa.”

”Ne miehethän olivat viemässä herra Prestonin lohia! En minä voinut sulkea siltä silmiäni. Hänelle kalat ovat tosi tärkeitä.”

”Tiedän sen. Ja se, mitä juuri sanoit, on osa itsensä tuntemista. Sinulle selvisi, että sinä olet sellainen ihminen, joka ei halua seisoa toimettomana vieressä, kun toisia kohdellaan kaltoin. Kuule, minä olen yrittänyt olla tuntematta itseäni, kun olen halunnut tehdä minua kiehtovia asioita.”

”Millaisia?”

”Sellaisia kuin se sinun muistitemppusi. . . Olen suorastaan saattanut sinut vaaraan ryhtymällä siihen.”

”Mitä vaaraa siinä voisi olla?”

Hetken ajan Courtney harkitsi jatkavansa. Mutta eihän hänellä ollut mitään oikeutta sälyttää omaa taakkaansa pojan harteille. Peittääkseen epäröintinsä hän nauroi ja jatkoi: ”Eihän siinä mitään vaaraa olekaan. Halusin vain kertoa sinulle, että herra Rundell maksoi minulle paljon rahaa, ja minun mielestäni. . .en voi pitää hänen rahojaan, jollet sinä tapaa häntä ja hoida juttua loppuun.”

”Tietenkään et voi muuten pitää niitä.”

”Minun oli pakko soittaa hänelle ja selittää lähtömme. Hän kysyi, että jos hän matkustaisi Plymouthiin, esittäisitkö sinä hänelle sen lopun siellä.”

”Sehän on selvää. Minusta olisi mukava käydä Plymouthissa. Voiko Judy tulla meidän kanssamme?”

”Eiköhän.” Eniten hän kuitenkin halusi selvittää Joanin tapauksen. ”Haluan puhua sinulle toisestakin jutusta. Minä en ollut koskaan virallisesti naimisissa Joanin kanssa.”

Frank yllättyi, kun Peter alkoikin nauraa. ”Sinä yrität vetää minua nenästä. Minähän olin itse vihkiäisissä siinä hassussa vanhanaikaisessa rakennuksessa.”

”Aivan, mutta Joan oli jo naimisissa Chrisin kanssa. Hän luuli, että mies oli kuollut, pudonnut mereen vuotta aikaisemmin. Chris olikin selvinnyt, ja kun hän tuli takaisin, Joan esitteli hänet veljenään.”

”Voi pojat, kunhan May kuulee tästä. Hän takuulla nauraa sille makeasti.” Peter oli vähän aikaa hiljaa ja sanoi sitten vakavana: ”Sehän vain tarkoittaa sitä, että me voimme mennä takaisin Lontooseen. Nyt kun Joanin oikea aviomies on palannut, niin eihän sil-

lä ole merkitystä, etsiikö Joan meitä."

Koko juttu oli valunut Peteristä kuin vesi hanhen selästä. "Eipäs sentään kiiruhdeta asioiden edelle", Frank sanoi. "Meidän on ensin tavattava herra Rundell."

ALBERT HORSFELLIN into tätä tehtävää kohtaan alkoi haihtua. Hän tuli yhä vakuuttuneemmaksi siitä, että huikaiseva palkkio jäisi saamatta. Hän ajatteli, että muutaman päivän kuluttua he kutsuisivat hänet pois. He olivat aina kärsimättömiä eivätkä sietäneet rahojensa menevän hukkaan.

Hän söi aamiaista hotellin ruokasalissa. Tarjoilijalla oli likainen esiliina ja silmäpako sukkahousuissa. Kun nainen kaatoi hänelle kahvia, hän kysyi, olivatko Lontoon lehdet jo saapuneet. Nainen pudisti päätään: "Valitettavasti poika ei ole vielä tuonut niitä. Ehkä teitä kiinnostaisi eilisen paikallinen iltapäivälehti." Nainen meni pois ja toi ruttuisen sanomalehden.

"Oi, kiitos."

Horsfell tasoitteli lehteä hieman ja vilkaisi etusivua. Hän ajatteli, että hän voisi sukeltaa hetkeksi Tavistockin elämään, ennen kuin lähtisi riistanpyyntiin.

Yhtäkkiä hänen silmiinsä osui kuva pojasta puutarhan portin luona. Otsikko kirkui: LOMALAINEN PYSÄYTTI SALAKALASTAJAT. Ja kuvan alla luki: *Nuori Peter Grady, joka viettää isänsä kanssa lomaa asuntovaunussa lähellä Sleadonia auttoi neuvokkaalla toiminnallaan saamaan varaskoplan kiinni. . .*

Horsfell luki koko artikkelin, rentoutui hetkeksi ja pudisti päätään onnellisen ihastuneena. Maailma ei ollutkaan yhtä kaaosta. Joskus pimeyden voimat olivat hyviä.

Tuntia myöhemmin hän kääntyi päätieltä ja ajoi Sleadoniin ja mäkistä tietä ylös. Tuokion kuluttua hän näki portin, joka johti vihvilää kasvavalle niitylle. Portinpielessä oli kilpi: HIGHTOP WOODS. PYSYKÄÄ POLULLA. Hän heitti kiikarin hihnan kaulaansa, lukitsi auton ja lähti astelemaan rinnettä.

Tiedusteluun käytetty aika meni hyvin harvoin hukkaan. Ja sitä paitsi oli ihana aamu.

Hän ei tietenkään hoitaisi hommaansa tänään. Ei hyvänen aika. Kun sen hetki koitti, kaiken piti sujua täsmällisesti suunnitelmien mukaan ja hänellä piti olla turvallinen pakoreitti mielessään.

Hän kulki niityn poikki vanhalle kärrypolulle ja ohitti asuntovaunun vilkaisten sitä vain pari kertaa. Se riitti. Ovensuussa seisoi

mies ja poika – siis juuri se etsitty poika – tuli purolta vesisankoa kantaen. Hän vilkutti heille. Mies nyökkäsi ja poika vilkutti takaisin. Korkealla yläpuolella lippu liehui verkkaisesti leppeässä tuulessa.

Horsfell asteli kärrytieltä kalamiesten käyttämälle polulle. Hän oletti, että jossakin näillä main se sankarillinen salakalastajien taltutus oli tapahtunut. Kun polku nousi jyrkkäseinämäiselle kivipaadelle suvannon laidassa, hän istuutui ja pyyhki kiikarinsa. Puolisen tuntia hän istui ja nautti elämästään. Hän näki koskikaran, kuningaskalastajan, heinäsorsan ja harmaahaikaran, joka laskeutui liidellen ja asettui tavanomaiseen kalastusasentoonsa suvannon matalikolle.

Kun hän ajatteli jatkaa matkaa, pimeyden voimat antoivat hänelle uuden lahjan. Hänen vasemmalta puoleltaan kuului liikettä. Poika tuli polkua metsän poikki kivipaadelle. Nuorten mutkattoman ystävälliseen tapaan hän tuli Horsfellin luokse ja sanoi: "Enkö minä juuri äsken nähnyt teidät? Te kävelitte asuntovaunun ohitse."

"Pitää paikkansa. Oletko lomalla?"

"Olen, isäni kanssa. Mitä te teette tuolla kiikarilla? Tarkkailetteko te lintuja?"

"Pitää paikkansa. Tuossa oli äsken harmaahaikara, mutta se lähti kuullessaan sinun tulevan."

"No, en minä jää kauemmaksi niitä säikyttelemään. Olen oikeastaan menossa kauppa-autolle. Käyn siellä joka toinen päivä. Näkemiin."

Ja niin poika katosi. Albert Horsfell istui hetken verran tuumaillen. Sitten hän käveli polkua takaisinpäin ja löysi viimeinkin haluamansa paikan. Alppiruusupensaiden kätköstä hän pystyisi hoitelemaan kivipaaden ylälaidan, missä hän oli jutellut pojan kanssa. Viitisenkymmentä metriä. Eikä kukaan ihmeemmin kiinnittäisi huomiota laukauksen kajahdukseen näillä kulmilla. Aina joku metsänvartija jahtasi kaneja tai muita tuholaisia.

Kävellessään takaisin autolleen Horsfell päätti käyttää suunnitteluun kaksi päivää. Samana iltana hän soitti Lontooseen puhelinkioskista. "Olen paikallistanut pojan. Se tapahtuu kahden päivän kuluttua."

"Hyvä. Ilmoittakaa meille, kun se on tehty." Hän ajatteli, että keskustelut hänen työnantajiensa kanssa olivat aina lyhyitä. Rahaa tuli rutkasti, ja olihan siinä muitakin myönteisiä puolia. Kävellessään metsän poikki hän oli hetkeksi saanut kiikariinsa ampuhau-

kan. Hurmaava olento... Hän ei ollut nähnyt sellaista yli kahteen vuoteen. Tuolloin se oli ollut nummella kasvavassa kuusessa Sandhurstin lähellä.

RUNDELL oli ministerin huoneessa Whitehallissa. Ministeri oli juhla-asussa ansiomerkit rinnassa, sillä hän lähtisi pian päivälliselle Lontoon pormestarin virka-asuntoon. Hän hymyili Rundellille. "Hyväksyn sen, että te menette Plymouthiin, mutta minun mielestäni meidän pitäisi ryhtyä varotoimiin. Eikö teistäkin?"

"Tietenkin, herra ministeri. Olisi tyhmää olettaa, että sisäiseen turvallisuutemme voisi luottaa – ei de Servaisin kreivin kuoleman jälkeen. Jossakin on vuoto. Olisi vahinko, jos minulle sattuisi jotakin matkalla Plymouthiin, koska minä olen ainoa, joka tietää kreivin lausunnon ensimmäiset rivit."

"Voi luoja, millainen maailma nykyisin on. Joskus toivon, että olisin ryhtynyt suurliikemieheksi, kuten isäni toivoi. Mitä te siis ehdotatte?"

"Mielestäni voin ehdottaa vain yhtä asiaa: että luotan ainoaan henkilöön, joka ei ole antanut minulle pientäkään aihetta epäillä rehellisyyttään."

"Oletan, että tarkoitatte minua. Mutta tehän tiedätte, että minulla on kamalan huono muisti."

Rundell nauroi. "Ehkä, mutta teillä on erittäin varma kassakaappi. Olen nauhoittanut sen jutun teille. Siinä on vain muutama rivi tekstiä." Hän veti taskustaan pienen kasetin ja laski sen pöydälle ministerin eteen.

Ministeri otti sen käteensä. "Tottahan te otatte jokun mukaanne Plymouthiin?"

"En ollut ajatellut ottaa."

"Parahin Rundell, tuo ei ole lainkaan teidän tapaistanne. Poika lavertaa kaiken teille, mutta jos kohtalo puuttuu peliin – te jäätte linja-auton alle tai joudutte junaonnettomuuteen... Mihin me sitten joudumme? Teidän täytyy ottaa joko Tampion tai neiti Lloyd." Hän huokaisi ja jatkoi vielä: "Rundell, muistakaa ensi kerralla kaikkien näyttelijöiden perussääntö – koskaan ei pidä sekaantua esitykseen, jossa on mukana pieniä lapsia tai eläimiä."

PÄIVÄLLINEN Hightop Farmilla oli jo lähes syöty, ja Peter nautti olostaan. Keittiötä lukuunottamatta talo ei vastannut hänen ennakkokäsitystään. Kaikki oli puhdasta ja hohtavaa. Hienoja vanhoja

huonekaluja ja paljon metsästysaiheisia maalauksia, maisemakuvia ja Stormontin suvun muotokuvia. Lady Diana näytti melkein eri henkilöltä, sillä hänellä oli musta puku, kultaiset korvakorut ja hänen hiuksensa oli kammattu eri tavalla. Judylla oli sinivalkoraitainen puku ja rannekoru, josta riippui pieniä hopeakoristeita. Hän joi lasillisen viiniä ja oli vähän hilpeällä tuulella.

Peter näki, että hänen isällään oli hauskaa. Hänen mielessään käväisi, että koska Joan ei nyt mitenkään kuulunut heidän joukkoonsa, olisi todella hienoa, jos isä menisi jonkun lady Dianan kaltaisen kanssa naimisiin. Lady Diana ei tosin varmastikaan haluaisi olla pelkkä rouva Courtney.

Kahvin jälkeen Judy sanoi, että Peter ja hän korjaisivat pöydän ja tiskaisivat astiat. Peteristä se meni vähän liian pitkälle, mutta hän auttoi kantamaan kaiken ruokailuhuoneesta. Judy tiesi tavaroiden oikeat paikat. Tyttö oli aika komentelevainen, ikään kuin talo olisi ollut hänen kotinsa. Hän sanoi Peterille, mitä tämän pitäisi tehdä ja minne tavarat piti panna.

Kun he olivat saaneet kaiken tehdyksi, Judy sanoi: "Tiedätkö mitä? Lady Diana pitää sinun isästäsi. Se ei ole tavallista – hän ei ole yleensä seurasta piitannut. Ei sulhasensa kuoleman jälkeen. Mies oli ilmavoimissa ja kuoli lento-onnettomuudessa. Siinä oli varsinainen monitaituri. Minun isäni sanoi, että hän ei ollut ikinä nähnyt parempaa hevosten, kalastusvälineiden tai aseiden käsittelijää."

"Lady Diana oli varmaan hyvin surullinen. Minun äitinihän on myös kuollut. Ikävöin häntä valtavasti, mutta siitäkin toipuu. Ei kokonaan, mutta tarpeeksi. Mitä me nyt teemme, kun saimme homman hoidetuksi?"

"Annetaan heidän jatkaa jutteluaan. Minä lainaan kasettisoittimen ja opetan sinut tanssimaan."

"Et takuulla opeta."

"Kyllä takuulla opetan. Mitä sinä sitten teet, jos rakastut johonkin tyttöön etkä voi viedä häntä tansseihin, katsoa suoraan silmiin ja sanoa: 'Voi kulta pieni, sinua kauniimpaa ei koskaan ole maan päällä kulkenut'?"

Peter nauroi, mutta maksoi samalla mitalla takaisin. Kun Judy näytti, miten musiikin mukaan pitää liikkua, hän pysähtyi yllättäen, katsoi Judya silmiin ja sanoi: "Voi kulta pieni, sinua kauniimpaa ei koskaan ole maan päällä kulkenut." Sitten he molemmat nauroivat.

Kuullessaan musiikkia ja naurua lady Diana sanoi: "Tuollaista

tässä talossa ei ole kuultu aikoihin. He tulevat hyvin toimeen keskenään, eikö vain?"

"Peter on sellainen. Hän tulee aina hyvin toimeen ihmisten kanssa."

Lady Diana oli hetken hiljaa. Hän piti Courtneystä. Mies oli puoleensavetävä. Oli miellyttävää, kun vieraana oli sellainen, joka hyväksyi hänet eikä koskaan edes luonnollista uteliaisuuttaan ylittänyt hyvän maun rajaa ja esittänyt hänelle arkaluonteisia kysymyksiä. Sellainen, joka oli yhä kyllin nuori ja salonkikelpoinen vedotakseen häneen – sen hän saattoi nyt täysin levollisesti myöntää itselleen.

"Pahastutko, jos teen toisenkin huomion?" hän sanoi lopulta. "Peter näyttää viihtyvän täällä, mutta en muista koskaan nähneeni miestä, joka nauttii lomasta vähemmän kuin sinä. Olenko oikeassa?"

"Se on mahdollista." Frank hymyili. "Mutta en pahastu huomiostasi."

"Miksemme me sitten vähän rupattelisi siitä? Minä olen aina sännännyt aitojen ylitse. Jos antaa itselleen aikaa ajatella, ei ikinä hyppää. Niin minulle tapahtui. Menetin rakastamani miehen ja vetäydyin kuoreeni. Nyt tiedän, että se oli virhe, mutta siitä on tullut tapa – kuin mukavan lämpöinen takki talven viimaa vastaan. Ei sitä koskaan tajua, että kesä on taas tullut eikä takkia enää tarvita."

Frank katsoi naista hiljaa hetken pari ja ehkä ensimmäistä kertaa näki tämän todellisen minän. "Miksi minun pitäisi ikävystyttää sinua ongelmillani?"

"Kyllä minä sanon, jos ne alkavat kyllästyttää."

Silloin Frank sai sellaisen vaikutelman, että nainen oli suunnattoman paljon viisaampi ja ymmärtäväisempi kuin hän. Kuinka monta kertaa hänelle olikaan tullut sama tunne Sarahin kanssa? Toisaalta mikään hänen sanomansa ei vahingoittaisi ketään muuta kuin häntä itseään. Naisella ei jälkeenpäin olisi hänestä kaksinen kuva. "Tätä kertomusta ei voi kauniiksi mainita", Frank sanoi.

Nainen nyökkäsi Frankin vieressä olevaa karahvia kohti. "Ota lisää konjakkia." Kun Frank kaatoi, lady Diana ajatteli toista miestä, joka oli usein istunut samassa paikassa – tummatukkaista hoikkaa miestä, jonka silmät aina nauroivat. Courtneyn puhuessa nainen tajusi, että vaikkei mies ollutkaan vetäytynyt kuoreensa samalla tavoin kuin hän itse, tämä oli löytänyt oman tapansa tallettaa menneisyys visusti mieleensä.

"Ja niin minä Peterin vuoksi menin uusiin naimisiin, mutta sydä-

meni ei ollut siinä mukana. Annoin myös kirjakaupan mennä hunningolle. Se voisi olla erittäin kannattava. Ja sitten tämä Peterin muistitemppu tuli mukaan kuvioihin." Hän selitti sitä hieman tarkemmin. "Suoraan sanottuna ajauduin niin pitkälle, että käytin häntä hyväkseni oman turhamaisuuteni ja rahan vuoksi." Ja sitten kaikki asiat suorastaan ryöppysivät päivänvaloon: Ranska, de Servaisin kreivin kuolema, kotiinpaluu, vieras mies vaimon sylissä ja pako Lontoosta. Lopuksi hän sanoi: "Soitan Rundellille varmistaakseni, milloin hän tulee Plymouthiin, ja sitten selvitän koko jutun. Peter ei ole sitä ennen turvassa. Enkö minä olekin ollut hieno isä?" Hänen suunsa kääntyi inhon virneeseen.

Nainen näki, että Frank ripittäytyi. "Et pääse siitä vähällä, mutta tuo kaikki on mennyttä. Sinä pystyt saattamaan asiat oikealle tolalle. Juo nyt konjakkisi loppuun ja kaada meille molemmille uudet lasilliset."

Kun kaikki olivat lähteneet, lady Diana meni istumaan olohuoneen takan ääreen. Hän ajatteli, kuinka helppoa olikaan päästää elämänsä luiskahtamaan väärille raiteille. Eikä vain vääriin tekoihin, vaan myös väärään ajatteluun. Joskus ennen hän olisi halveksinut Courtneytä, mutta ei nyt. Jotenkin hän tiesi, ettei mies jäisi väärille teille. Ja olihan hän itsekin joutunut harhateille, mutta täysin eri tavalla. Kymmenen vuoden kuluttua häntä sanottaisiin Hightop Farmin noidaksi.

PETER makasi seuraavana aamuna vuoteellaan asuntovaunussa. Kuullessaan isänsä kääntyilevän hän sanoi: "Lady Diana näytti eilen upealta." Hän haukotteli ja venytteli. "Kuule, kun Joan ei enää ole sinun vaimosi, sinun täytyy harkita uuden hankkimista. Kuka muuten tekee ostokset ja huolehtii pyykinpesusta? Sinä olet kaupassa ja minä koulussa."

"Olet täysin oikeassa. Mitäs sanoisit lady Dianasta?"

Peteriä nauratti. "Kaikkea sinä toivotkin! Sinunhan pitäisi olla siniverinen."

"Mistä tiedät, etten ole? Isäni sanoi aina, että me Courtneyt tulimme Englantiin Vilhelm Valloittajan mukana."

"Kerro toinenkin vitsi!" Peter nauroi makeasti. Asuntovaunun yläpuolella olevassa metsäisessä rinteessä kävelevä Albert Horsfell kuuli sen ja ajatteli, kuinka miellyttävästi ääni kantautui varhaisaamun kuulaudessa.

Oli ihanan kirkas päivä. Leivot ja niittykirviset lauloivat. Hän

oli purkanut kiväärinsä osiin, kietonut sen huolellisesti öljyriepuihin ja vedenpitävään kankaaseen ja piilottanut sen tiheän alppiruusupensaan keskelle. Huomisaamuna hän asettuisi sellaiseen paikkaan, että siitä näkyi esteettä polulle, jota pitkin Peter meni suvannon luona olevan kivipaaden luokse. Kunpa huomenna olisi kaunis aamu. Toisaalta, satoi tai paistoi, ei sillä ollut väliä. . . *Työskentelee missä tahansa – tekee mitä tahansa – äärimmäisen huomaamaton – hinnassa ei tinkimisen varaa.* Hän hymyili itsekseen.

SAMANA iltana Courtneyt kävelivät Sleadoniin, ja Peter näytti isälleen suvannon sivuitse kulkevan oikotien. Oli ihana ilta: punertuva aurinko oli matalalla ohuen usvan takana. ”Viivytkö pitkään?” Peter kysyi.

”En kovin pitkään. Menen mäen päällä päätien varressa olevaan puhelinkioskiin. Sinä voit jutella Judyn kanssa sillä aikaa kun minä olen poissa.”

Hän jätti Peterin mökille ja käveli kioskille ajatellen, että pian tämä koko juttu selviäisi. Sitten hän aloittaisi alusta. Maalauttaisi liikkeen etuosan ja pistäisi sen tuottamaan mukavasti. Ottaisi haltuunsa yläpuolella olevan huoneiston.

Hän valitsi numerot, ja kun hän tunnisti Rundellin äänen, hän sanoi: ”Herra Archibald, oletteko te lyönyt ajan lukkoon?”

”Olen, olen toki. Ensi sunnuntaina. Asun Plymouthin Holiday Innissä. Sopiiko teille iltapäivällä kolmen aikoihin?”

”Sopii toki.”

”Hienoa. Mitä pojalle kuuluu?”

”Ihan hyvää, kiitos. Nähdään sunnuntaina.” Hän asetti kuulokkeen takaisin paikoilleen.

TEDDY TAMPIONIN salkku oli avoimena hänen vieressään. Hän iski silmää esimiehelleen. ”En haluaisi olla tunkeileva, mutta puhutte Plymouthista ja siitä pojasta. . . Vedänkö oikeat johtopäätökset? Onko verkko sulkeutumassa?”

”On todellakin. Sen vuoksi oikeastaan pyysinkin sinua käymään. He ovat Länsi-Englannissa. Courtney haluaa antaa pojan hoitaa esityksensä loppuun, saada kaiken tunnoltaan ja elää onnellisena elämänsä loppuun asti.”

Tampion nyökkäsi. Elämä olisi helppoa, jos moinen olisi mahdollista, hän ajatteli. ”On hyvä saada selville, mitä de Servaisin

kreivi sanoi. Palaatte mukananne mahtava lasti, mikäli saan hieman liioitella.”

Rundell otti sikarin laatikosta ja sanoi: ”Moni alus on uponnut kotisataman edustalle. Sen vuoksi haluan sinut mukaan tähän kokoukseen. Jos menisin yksin ja nauhoittaisin pojan viestin. . .kuka tietää, mitä saattaisi tapahtua. Juna voisi joutua paluumatkalla onnettomuuteen ja nauha katoaisi. Tietävinkään ruumis ei pysty kertomaan.”

”Me voisimme molemmat olla siinä kovan onnen junassa.”

”Emme voisi. Kuljemme eri matkaa. Kreivin luettelossa olevat nimet on saatava Lontooseen. Niinpä sinä teet oman listasi ja vähennät jo ennestäänkin pientä todennäköisyyttä matkustamalla ilman minua.”

”Selvä juttu. Entä miksi minä eikä neiti Lloyd? Tehän luotatte häneen erittäin paljon.”

”Kuinka yleensäkään pystyy valitsemaan kahdesta henkilöstä? Vaistonvaraisestiko? Kumman sinä olisit valinnut, jos olisit ollut minun asemassani?”

”Hatarien pohjatietojen vuoksi valinta olisi hyvin vaikea. Jos oletetaan, että hänen nimensä on luettelossa ja hän tiesi tai arvasi sen, hän olisi voinut järjestää de Servaisin kuoleman. Voi taivas, kuinka epäreilulta tämä kuulostaa, mutta itsehän kysyitte.”

”Ja kuuntelen erittäin kiinnostuneena. Entä sinä? Kun tikari painuu lihaan, käännynkö ja sanon: *'Sinäkin, Tampion'*?”

Tampion nauroi. ”Totta, minä olisin yhtä hyvin voinut järjestää murhan tietämättä sitäkään, että kreivi muuttaisi tapaamisaikaa. Olisin vain istunut onnellisen ja petollisen tietämättömänä siitä, että arvokas lastinne oli selvinnyt myrskystä, ja sitten iloinnut saamastani hengähdystauosta, kun Courtney katosi pojan kanssa kuin tuhka tuuleen. Siinä ne kaksi tilannetta nyt ovat, neiti Lloydin ja minun. Olen iloinen, että teidän piti valita meistä kahdesta. En kysy, teittekö valintanne rajallisten tosiasioiden perusteella vai kristallipalloon kurkistamalla.”

Rundell nauroi. ”Heitin kolikolla ja sinä voitit.”

Kävellessään takaisin klubilleen Hyde Parkin toiselle puolelle Tampion ei ollut täysin tyytyväinen tilanteeseen. Hän näki itsensä istumassa hotellihuoneessa, kun hänen oma nimensä tulisi muistitaituripojan huulilta. Entä sitten? Pojan, isän ja Rundellin pitäisi kaikkien kuolla. Kolme laukausta ja sitten kiireetön kävely hissille. Kyllä hän sellaisenkin tilanteen pystyisi hoitelemaan, mutta hänen

pitäisi kotimatkalla pyytää hieman neuvoja. He närkästyivät aina suunnattomasti, jos teki jotakin keskustelematta asiasta heidän kanssaan.

Hän tuli puistosta Hyde Park Cornerissa ja käveli puiden alla Buckinghamin palatsiin. Kuningattaren ja isänmaan puolesta. . . Niinhän se olisi voinut olla, jollei nuoren miehen ihastus olisi hekumallisesti muuttunut rakkaudeksi vuosia sitten. Niinpä Kirke oli ottanut viattoman ja hurmaantuneen nuorukaisen lihan iloja käyttäen. . . Se oli ikivanha tarina. Antautunut hänelle ja maksanut hänen suunnattomat velkansa ja vähä vähältä tehnyt hänestä Karhun käskyläisen. Totuuden nimessä hänen oli kuitenkin myönnettävä todenneensa, että tällainen elämäntapa ja vaaran mukanaan tuoma kiihko sopivat hänelle erittäin hyvin.

Hän soitti klubin puhelinkioskista Vakuutusyhtiö Graysoniin. Esittäydyttyään "Myrskylintu täällä" hän kertoi, mitä halusi tehdä ja miksi. Kun hän lopetti, ääni langan toisessa päässä pyysi odottamaan hetken.

Hän tunsi äänet, jotka vastasivat hänen puheluihinsa. Joskus hän yritti kuvitella myös niihin liittyvät hahmot. Tämä oli se nainen, jolla oli haaleanharmaa ääni. Hän kuvitteli, että nainen oli vähän surullinen, lohduttava ja äidillinen. Nainen tuli takaisin puhelimeen ja sanoi: "Myrskylintu, voin ilokseni kertoa, ettei siihen ole mitään tarvetta. Toinen osasto hoitelee pikku ystävänne lopullisesti huomisaamuna."

Hän meni kevyin askelin ja iloisin mielin baariin. Olihan hienoa kuulla, että joku toinen tekisi työn hänen puolestaan. Hän sanoi baarimikolle: "Tuplaviski, kiitos. Mitäs emännälle kuuluu? Joko hän on parantunut flunssasta?"

Kuudes luku

Albert Horsfell söi aamiaista aikaisin. Päivästä tulisi aurinkoinen, hän pani tyytyväisenä merkille. Hän söi hyvällä ruokahalulla ja pohti mielessään aamupäivän tulevia tapahtumia. Hän söisi aamiaisen, maksaisi laskun ja ajaisi sitten lyhyenpuoleisen matkan Sleadoniin. Puolessavälissä mäkeä oli vanha levike, johon kunnan tiemestari varastoi soraa teiden kunnostusta varten. Siihen mahtuisi hyvin pysäköimään. Hän vaihtaisi auton väärennetyt rekisterikilvet toisiin väärennettyihin. Sitten hän kävelisi metsän halki

aikaisemmin valitsemaansa paikkaan.

Oli perjantai. Puoli yhdeltätoista poika menisi noutamaan tavarat kauppa-autolta, ja hänen käyttämänsä polku kulkisi viidentoista metrin päässä alppiruusupensaikosta, jossa Horsfell piileskelisi. Asia hoituisi yhdellä laukauksella, minkä jälkeen hän häipyisi paikalta.

Horsfell jätti tarjoilijalle reilun juomarahan, ja mietti, mahtoiko tämä raaskia ostaa itselleen uudet sukkahousut. Hotellin vastaanotossa virkailija toivoi vieraan viihtyneen ja neuvoi, miten tämä pääsisi länteen Cornwallin Falmouthiin johtavalle tielle, jota hän oli tiedustellut. Horsfell tuskin kuunteli, sillä hänen aikomuksensa oli palata Lontooseen. Hän ajoi tiehensä ja päästyään kaupungin ulkopuolelle hän yllättyi iloisesti nähdessään varpushaukan syöksyvän orapihlaja-aidan yläpuolelle salamannopeasti ja äänettömästi ja sieppaavan peukaloisen lennon siitä juurikaan häiriytymättä. Se oli kaunis näky. Reilu tunti myöhemmin hän oli asettunut asemiin parimetrisen alppiruusutiheikön katveeseen.

Peter kampasi tukkaansa asuntovaunun pikkuruisen peilin edessä ennen Prestoneille lähtöään ja kysyi isältään: "Pitäisikö minun poiketa kysymässä lady Dianalta, haluaako hän jotakin kauppa-autosta? Kauppiaalla on aina varalla ylimääräistä tavaraa tilatun lisäksi."

"No, kyllähän se olisi ystävällistä."

Niinpä Peter käveli ostoskori käsivarrella Hightop Farmille, jossa lady Diana oli juuri heittelemässä jyviä kanoille. Kun Peter kysyi, halusiko hän kauppiaalta jotakin, tämä vastasi: "En taida tarvita, kiitos vain." Sitten hän hymyili Peterille. "Sen sijaan haluaisin kyllä jotakin muuta. Esittäisitkö minulle joskus muistitemppusi?"

"No. . ." poika epäröi. "Olin oikeastaan ajatellut, etten enää välittäisi esittää sitä. Sehän on jotenkin luonnotonta."

"Enpä nyt tiedä. Luoja suo eri ihmisille erilaisia lahjoja. Jotkut osaavat soittaa pianoa ja toiset piirtää ja maalata. Jos on saanut luojalta erikoislaatuisen lahjan, olisi kiittämätöntä olla iloitsematta siitä."

"Niinpä kai. Toivon silti, että hän olisi antanut minulle mieluummin. . .soittamisen ja piirtämisen lahjan. Se ei olisi näin luonnotonta. Tajuan kyllä, mitä tarkoitatte. Totta kai esitän sen teille joskus, jos haluatte."

"Se olisi ystävällistä."

Lady Diana hymyili seuratessaan pojan menoa. Sitten hän päästi

vienon huokauksen ajatellessaan: minäkin olisin voinut mennä naimisiin ja saada Peterin kaltaisen pojan. . . Tuntiessaan itsesäälin heräävän hän kääntyi pois ja jatkoi kanojen ruokkimista.

Albert Horsfell kuuli pojan laskeutuvan mäkeä takanaan. Vihellely peitti alleen puron solinan synnyttämän musiikin. Anna hänen mennä ohi ja laskeutua kivipaadelle, Horsfell ajatteli. Sitten, jos onni suosii, hän suistuu jokeen, ja jos onni suosii vielä enemmän, kestää tunteja, ehkä kokonaisen päivän, ennen kuin hänet löydetään. Se merkitsisi pakenevalle mukavaa etumatkaa.

Poika kulki ohitse kymmenen metrin päästä heiluttaen ostoskoria, tuulipusakka auki ja farmarin lahkeet käärittyinä, sandaalit jalassa. Poika olisi ampujalle helppo kohde. Horsfell tiesi sen, sillä pojan liikkuminen noudatti aina samaa kaavaa. Hän tuijottaisi jonkin aikaa liikkumatta veteen ja katselisi kaloja. Se olisi sopiva aika napata hänet.

Vatsallaan maaten Horsfell asetti kiväärin mukavaan ampuma-asentoon ja otti pojan tähtäimeen, kun tämä pysähtyi polun päähän ja kumartui poimimaan maasta muutaman kiven. Horsfell oli nähnyt pojan tekevän samoin joka kerran. Kivet poika nakkasi jokeen, luultavasti nähdäkseen kalojen pakenevan vilauksessa piilopaikkoihinsa. No, hän soisi pojalle tämän viimeisen nautinnon. Kun kivet olisi heitetty, hän hoitelisi pojan. Hän makasi aloillaan ja näki käden vilahtavan sivuittain, kun kivet heitettiin veteen. Kun viimeinenkin kivi oli heitetty, poika seisoi liikkumatta ja katsoi tiiviisti suvantoon.

Sormi liipaisimella Horsfell veti syvään henkeä ja päästi ilman hitaasti ulos keuhkoistaan. Kylmä hurmio kulki hänen lävitseen ja hänen etusormensa puristui liipaisinta vasten hellästi hyväillen. . .

Naisen ääni sanoi hiljaa hänen takaansa: "Teepä se, niin pamautan aivosi pellolle!"

Horsfell ei liikahtanutkaan. Ääni sanoi lähes kuiskaten: "Kivääri maahan ja liikkumatta, kunnes poika on poistunut paikalta."

Horsfell laski kiväärin viereensä maahan seuraten yhä poikaa katsellaan, mutta hänen ajatuksensa askaroivat tämän sopimattoman keskeytyksen aiheuttajassa. Poika lähti löntystelemään kivipaadelta koriaan heilutellen ja katosi kapeaa metsäpolkua myöten näkyvistä. Horsfell kuuli tiltaltin laulun metsästä.

Horsfell odotti ikuisuuden naisen äänen palaamista. Lopulta hän kuuli sen. "Nouse hitaasti pystyyn ja pysyttele selin minuun."

Horsfell nousi nelinkontin, ja lähtiessään liikkeelle hän kouri käsiinsä irtosammalta sekä multaa ja tarttui ainoaan mahdolliseen keinoon selviytyä tilanteesta. Päästyään jaloilleen hän kääntyi nopeasti ja paiskasi maan ja pikkukivet käsistään naista kohti.

Yllättyneenä nainen kompuroi muutaman askelen taaksepäin, päästi pienen voihkaisun ja alkoi nostaa haulikkoaan. Mies kääntyi, kiersi alppiruusutiheikön ympäri ja suunnisti ylämäkeen metsän poikki. Päästyään ison tammen luokse pari metriä alppiruusujen takana hän pujahti rungon taakse juuri kun haulit vihelsivät ohitse ja osa iskeytyi puun sitkeään kaarnaan. Sitten mies jatkoi juoksuaan ja nainen näki hänen katoavan pensaiden ja puiden joukkoon. Kun nainen ampui uudestaan, Horsfell kuuli haulien menevän reilusti ohi oikealta puolelta.

Horsfell juoksi vanhan kärrytien poikki, loikkasi puron ylitse ja ehti tielle ja siinä olevalle levikkeelle. Hän nousi autoonsa ja ajoi nopeasti tiehensä. Hänestä alkoi tuntua vahvasti siltä, että vaikka päivä oli mennyt pieleen, kaikki ei ollut vielä kuitenkaan menetetty. Hän ajaisi pohjoista kohti, yöpyisi Barnstaplessa, hylkäisi autonsa sinne, ja matkustaisi seuraavana päivänä junalla Lontooseen.

Myöhemmin samana iltapäivänä hän pysäköi autonsa kaupungin keskustaan, jossa se hänen puolestaan saisi homehtua rauhassa. Laukku kädessä hän käveli joen rannalla sijaitsevaan hotelliin, otti itselleen huoneen ja kävi kylvyssä. Tappion nieleminen ei ollut hänelle helppoa, mutta paljon muuta ei ollut tehtävissä, kun Onnetar oli kääntänyt selkänsä. Hän pukeutui, tällä kertaa eri pukuun, ja lähti alakertaan, ensin puhelinkioskiin soittamaan tiedonannon työnantajilleen ja sen jälkeen baariin.

Laskeuduttuaan alas muutaman portaan hän kompastui kokolattiamatossa olleeseen palkeenkieleen. Hän putosi yli puoli kerrosta portaita ja löi alhaalla päänsä porraskaiteen pylvääseen. Hänet tuotiin sairaalaan puoli tuntia myöhemmin. Hänellä oli aivotärähdys ja murtunut jalka. Hän poti aivotärähdystä seuraavat kaksi päivää.

Lady Diana nosti kiväärin maasta ja vei sen Hightop Farmille. Oli Kaitselmuksen johdatusta, että hän oli yleensäkään mennyt metsään. Muutaman minuutin kuluttua Peterin lähdöstä sinä aamuna hänen mieleensä oli tullut pari kolme tavaraa, jotka hän tarvitsi kauppa-autolta. Hän oli lähtenyt pojan perään, koska tiesi tavoittavansa tämän suvannolta.

Tapansa mukaan hän oli ottanut haulikon mukaansa siltä varalta,

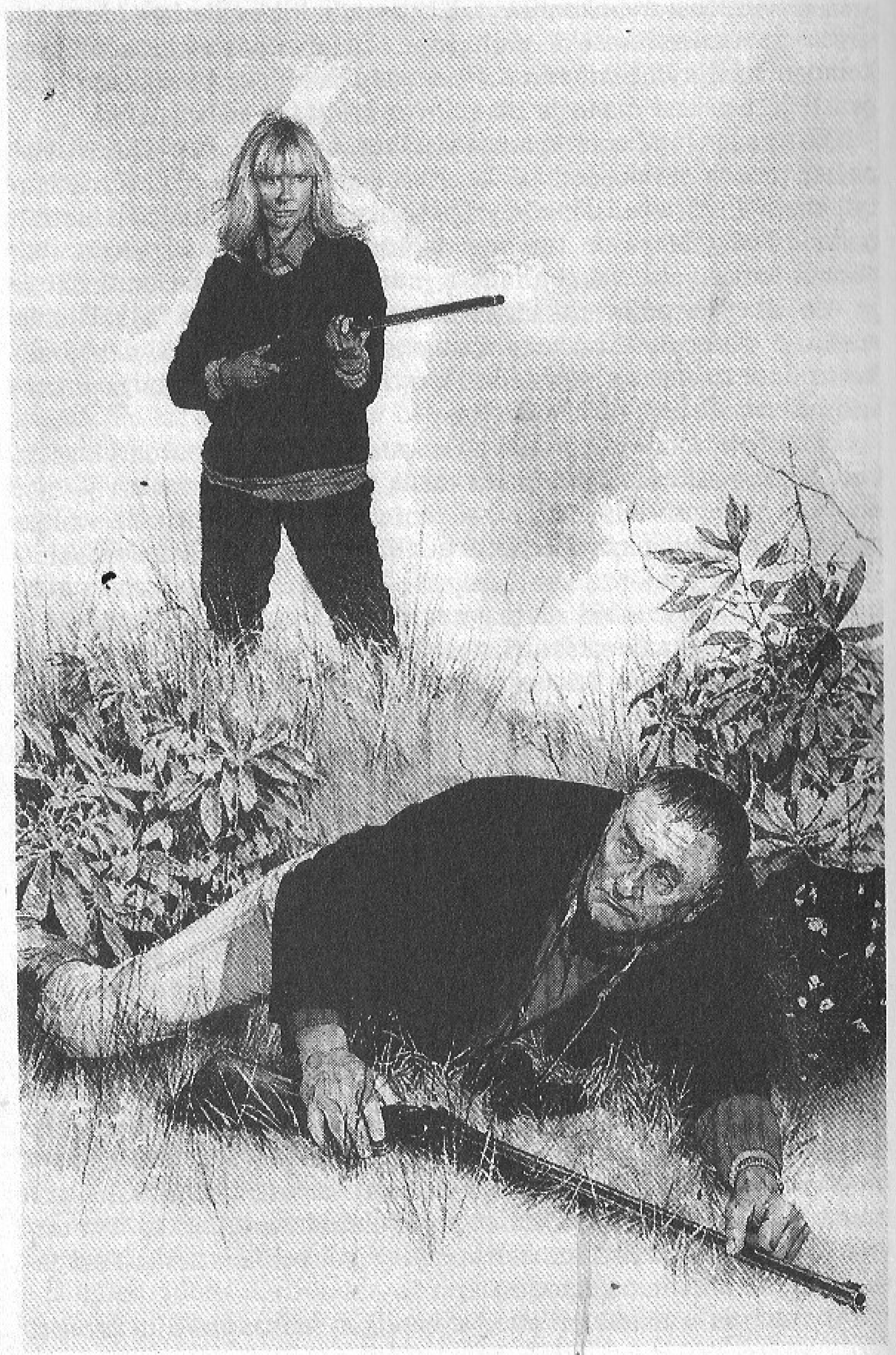

että saisi ammutuksi kanipaistin. Luojan kiitos, että oli ottanut.

Vielä nytkin hän oli huolen ja järkytyksen vallassa. Mitä hänen pitäisi tehdä? Siitä hänellä ei vielä ollut harmainta aavistusta. Hänen ensimmäinen ajatuksensa oli ollut kertoa Frank Courtneylle – mutta hän hylkäsi ajatuksen hyvin pian. Miehellä riitti muutenkin murehtimista ja hän odotti vain sitä, että saisi koko jutun selväksi sunnuntaina. Sitä paitsi, pakoon juossut mies ei todennäköisesti palaisi takaisin. Ilmeisesti hän luuli naisen jo usuttaneen poliisit peräänsä.

Murhayrityksen täytyi liittyä Peterin Ranskan-matkaan, nainen ajatteli. Yksi asia oli aivan varma: hän tarvitsee neuvoa ehdottoman luotettavalta taholta ja sellaiselta, joka kuuluu samaan maailmaan kuin Rundell ja muut.

Hän nousi pystyyn ja käveli olohuoneen ikkunaan. Länsitaivaalla näkyi nyt haalistuva iltarusko. Ajotien toisessa päässä Courtneyt varmaankin söivät päivällistään asuntovaunussa. Äkkiä nainen käännähti kannoillaan, meni puhelimen luo ja valitsi erään numeron Lontoossa. Kun soittoon vastattiin, hän sanoi: "Saisinko lady Endsworthin puhelimeen? Sanokaa, että Diana soittaa."

Hetken kuluttua naisen ääni sanoi iloisesti toisessa päässä: "Diana! Ystävä rakas, oletko Lontoossa?"

"En, Pat-kulta. Yhä edelleen kukkulani laella loitsuja lukemassa."

"Sinun on korkea aika lukea loitsu itsellesi ja tulla päivänvaloon. Tule ihmeessä meille kylään. Pitäisimme sinua täällä niin mielellämme."

"Tiedän sen. Saatan tulla hyvinkin pian."

"Saisit tulla vieläkin pikemmin, kultaseni. Jimmyn äitinä tiedän, ettei hän olisi halunnut sinun sulkeutuvan pois maailmasta. Riittäköön tämä kiusaaminen. Miten voin auttaa sinua?"

"Richard ei taida olla kotona juuri nyt?"

"Ei ole. Hän on parlamentin ylähuoneessa selostamassa muille lordeille, miten rauhaa ylläpidetään."

"Luuletko, että hän voisi ystävällisesti soittaa minulle kotiin palattuaan? Ihan miten myöhään tahansa."

"Totta kai hän soittaa. Hänhän on aina tehnyt mitä tahansa sinun vuoksesi."

Suljettuaan puhelimen Diana meni olohuoneeseen, heitti kourallisen sytykkeitä takkatuleen ja istui omiin ajatuksiinsa vaipuneena, kun liekit alkoivat nuoleskella kuivaa puuta. Ministerin soitto tuli

pian iltakymmenen jälkeen. Kun Diana oli selostanut ongelmansa ja esittänyt pyyntönsä ministerille, syntyi pitkä hiljaisuus. Sitten Endsworth sanoi: "Tietenkin tunnen asian läpikotaisin. Pyydät minulta sellaista, joka saisi tukkani nousemaan pystyyn – ellen sattuisi olemaan kalju. Joutuisin toimimaan monien selän takana ja he saisivat minusta marttyyrin, mikäli suunnitelma epäonnistuisi."

Diana sanoi lempeästi: "Vähältä piti, ettei täällä syntynyt marttyyriä jo tänä aamuna."

Lordi Endsworth huokaisi. "Täysosuma. Hyvä on, panen pääni pölkylle sinun tähtesi. Soitan sinulle vielä myöhemmin."

Tuntia myöhemmin lordi Endsworth soitti uudelleen ja melkein samaan aikaan puhelin soi Tampionin asunnossa. Naisen ääni sanoi: "Hylkäsimme vastikään henkivakuutushakemuksenne. Asiassa näyttää sattuneen väärinkäsitys. Voisitteko hakea tarvittavat lomakkeet paikalliselta asiamieheltämme, ennen kuin lähdette liikematkalle?"

"Kyllä, totta kai." Tampion sulki puhelimen ja veti syvään henkeä. Hän arvasi kertomatta jääneet yksityiskohdat. Joku idiootti oli möhlinyt ja hän oli taas omillaan. Jos hänen nimensä taiottaisiin esiin sunnuntaina, poika, isä ja Rundell olisi kaikki hoideltava pois päiviltä. Rundell ensin, sillä hän saattoi olla aseistettu. Sitten poika ja sen jälkeen isä, joka ei varmaan olisi uskoa silmiään.

Sunnuntaiaamuna Peter meni Hightop Farmille. Lady Diana lupasi istuttaa pojan vanhan poninsa selkään ja opettaa häntä ratsastamaan. Peter putosi kerran, kun poni kulki käyntiä epätasaisella laitumella, mutta hänellä oli hauskaa. Sitten he menivät keittiöön syömään välipalaa.

Heidän istuutuessaan lady Diana kysyi: "Peter... Pidätkö sinä minusta?"

"Mikä kysymys! Tietysti pidän. Minusta te olette loistotyyppi."

"Tekisitkö sitten minulle palveluksen? Tarkoitan muistitemppuasi. Lupasit esittää sen minulle joskus."

"Niin lupasin, mutta..."

"Peter, pyydän sinua tekemään jotakin, joka auttaa isääsi hyvin paljon. Tiedäthän, että pidän hänestä kovasti – ja tämä on asia, jota hän ei voi hoitaa itse. Ja asian on ehdottomasti pysyttävä meidän keskeisenä salaisuutena. Kuulostaako tämä vähän sekavalta?"

"Kuulostaa. Mutta jos tosiaan voitte auttaa isää, tietenkin teen mitä tahansa pyydätte."

"No, hyvä on. Annan sinulle alun jutusta, jonka olet kuullut ennen. Oletko valmis."

Peter kumartui eteenpäin ja laski päänsä käsivarsilleen. "Minä olen valmis", hän sanoi.

Edesmennyt kotiopettajatarkin olisi ollut ranskan kielen ääntämyksestä mielissään, kun lady Diana aloitti. *"Il était une fois un Grand Ours..."*

Naisen lopetettua Peter oli hetken vaiti ja jatkoi sitten siitä, mihin tämä oli jäänyt. *"De temps en temps..."* ja luetteli lopuksi kaikki kuusi nimeä, jotka de Servaisin kreivi oli maininnut.

Peterin päästyä loppuun lady Diana sanoi: "Sepä oli upeaa!"

"Enpä tiedä. Mistä sinä sait sen ranskalaisen tekstin?"

Nainen vastasi tyynesti: "Herra Rundellilta tietysti. Hän on ystäväni. Hän halusi, että järjestäisin sinulle harjoituksen. Lisäksi hän pyysi sinulta palvelusta huomenna."

Lady Diana selosti asian ja naisen päästyä loppuun Peter kysyi hämmentyneenä: "Senkö vain? Eikö muuta?"

"Ei muuta."

"No, totta kai – jos hän kerran haluaa."

Sinä iltana Teddy Tampion ja Eric Rundell söivät päivällistä hotellissaan Plymouthissa. Kun he joivat aterian jälkeen kahvia hotellin aulassa, Rundellia pyydettiin puhelimeen. Hänen poistuttuaan Tampion sytytti sikarin. Rundell-parka...toimisto ei suonut hänelle hetkenkään rauhaa.

Rundellin puhelu on äärimmäisen lyhyt.

"Rundell puhelimessa."

Naisääni sanoi: "Vastaukset kahteen kysymykseenne ovat *kyllä* ja *kyllä*."

Rundell kiitti soittajaa ja palasi Tampionin luo. "Siellä oli Courtney. Hän ja poika tulevat tänne kolmelta." Hän vilkaisi Tampioniin. "Et taida välittää tulla seurakseni kirkkoon huomisaamuna?"

"Kiitos kysymästä. Taidan mieluummin kuitenkin mennä kävelylle rantaan ja vetää Lontoon näännyttämät keuhkoni täyteen ihanan virkistävää meri-ilmaa. Sieluni autuutta ei enää turvaa mikään."

He nousivat varhain sunnuntaiaamuna. Päivä oli kirkas ja raikas tuuli puhalsi niin, että asuntovaunun lippu läpsytti ja kiemurteli

kuin jokin outo lintu pyrkiessään irti ansalangasta. Tänä päivänä hän ja Peter vapautuisivat, luojan kiitos, hänen itse asettamastaan ansasta.

Lady Diana tuli hakemaan heitä aamiaisen jälkeen. Hän halusi välttämättä viedä heidät Land Roverillaan Tavistockiin, josta he jatkaisivat matkaa linja-autolla. Matkan varrelta he poimivat mukaan Judyn, joka meni iltapäivällä tätinsä luo kylään Plymouthiin. Lady Diana oli pukeutunut harmaaseen takkiin ja hameeseen ja hänen puseronsa edustaan oli kiinnitetty helmirintaneula.

Peter sanoi: "Juku – olettepa te hieno! Onko teillä jokin erikoinen meno?" Nainen nauroi. "No, on tavallaan. Kun olen heittänyt teidät, menen Tavistockiin kirkkoon. Olen päättänyt aloittaa uuden elämän. Lakata elämästä täällä ylhäällä kuin erakko. Haluan vain kertoa siitä Jumalalle ja pyytää hänen apuaan."

"Tarkoitatteko, ettette enää asuisi täällä?"

"Asuisin kyllä. Mutta liikkuisin ja tapaisin ihmisiä entistä enemmän. Kävisin Lontoossa tapaamassa vanhoja ystäviä ja niin edelleen. . ."

"Ai, sehän on hyvä. Tehän voitte sitten tulla kirjakauppaan meitä katsomaan ja näytän teille paikkoja, jos haluatte."

"Tulen mielelläni." Peterin pään ylitse hän näki pojan isän silmät ja hymyn, jota hän ei ollut ennen nähnyt miehen kasvoilla, ikään kuin jokin lämmin tunne olisi herännyt tämän sydämessä. Sillä hetkellä monen vuoden tauon jälkeen hänet valtasi riipaisten kaipaus – tuntea miehen käsivarret ympärillään ja saada sulkeutua turvalliseen syliin.

Judy odotteli puutarhan portilla. Myös hän oli pukeutunut hienosti siniseen leninkiin ja vaaleanharmaaseen kesätakkiin. Heidän istuessaan Land Roverin takapenkillä matkalla Tavistockiin Peter sanoi Judylle: "Sinä näytät ihan oudolta."

"Minusta tuntuukin oudolta. Äiti sanoi kuitenkin, ettei hänen tyttärensä mene Tilly-tätiä tapaamaan minkä näköisenä tahansa. Tilly-täti on metodisti ja ankara kuin mikä. Isä sanoi, että kun Wilf-setä kuoli, täti mahtoi kaivata häntä hirveästi, kun hänelle ei jäänyt ketään komenneltavaa." Judy kumartui Peterin puoleen ja kuiskasi hänen korvaansa: "En ole koskaan nähnyt lady Dianaa noin hienona. Hän taitaa olla ihastunut sinun isääsi."

"Älä hölmöjä puhu. Hänhän on aatelisnainen."

Judy hihitti. "Ei se mitään merkkaa, kun rakkaus osuu kohdalle."

ENNEN lounasta Courtneyt ja Judy kävelivät ympäriinsä vanhassa kaupunginosassa. Aika monet kaupat olivat auki. Judy löysi tädilleen pienoismallin sir Francis Draken *Golden Hind* -aluksesta ja hän selitti: "Täti pitää siitä varmasti. Saapahan vaihtelua pölyjen pyyhintään."

He menivät lounaalle erääseen hotelliin aivan rannan tuntumaan ja saivat ikkunapöydän, josta näki merelle. Lounaan aikana Judy hauskutti heitä kertomalla maalaistarinoita murteella. Frank näki, että Peterillä oli hauskaa. Iltapäivän esitys ei näyttänyt hermostuttavan poikaa.

Lounaan jälkeen Judy lähti vastahakoisesti tätiään tapaamaan ja Peter käveli isänsä kanssa Holiday Inn -hotelliin. He kysyivät herra Rundellia ja hetken kuluttua Edward Tampion tuli alas heidän luokseen. Mies virnisti Peterille ja sanoi: "Vai ovat tuhlaajapojat palanneet? Tulkaa niin vien teidät Ison päällikön luo."

Eloonjääminen on kaikki kaikessa, Tampion ajatteli johdatellessaan heidät hissiin automaattipistooli visusti taskussaan. Jos asiat alkaisivat mennä vikaan, hänen autonsa oli valmiina kulman takana. Kahdeksan kilometrin päässä häntä odotti toinen auto kuljettajineen. . .myy sielusi paholaiselle, niin voit olla varma huippuluokan palvelusta.

Rundell odotti heitä. Hän kätteli heitä molempia ja sanoi Peterille: "Olin sattumalta tulossa Plymouthiin ja sain kuulla sinun olevan täällä. Joten ajattelin – mahtaako sillä pojalla olla yhtä hyvä muisti kuin luulen. Ei kai haittaa, jos panen nauhurin päälle esityksen ajaksi?"

"Ei haittaa."

Rundell käynnisti nauhurin, joka oli pikkupöydällä ikkunan luona. "Tiedän, että haluat keskittyä hetken aikaa. Kun olet valmis, voimme aloittaa."

Peter nojautui eteenpäin ja pani kädet kasvoille vähäksi aikaa. Sitten hän ojentautui hitaasti ja sanoi: "Olen valmis."

Rundell otti taskustaan paperinpalan ja luki hitaasti ja selvästi: "*Il était une fois un Grand Ours. . .*" Hänen lopetettuaan Peter nosti päänsä pystyyn ja alkoi puhua. Tampion istui sohvan käsinojalla ovensuussa, käsi pikkutakin taskussa ja sormeili automaattipistooliaan. Nyt tulevat nimet. Jos hänen nimensä mainittaisiin. . .

Poika puhui edelleen ja luetteli yhteensä viisi nimeä ja vaikeni sitten. Hetken hiljaisuuden jälkeen hän sanoi: "Siinä kaikki."

Rundell pysäytti nauhurin. "Loistavaa", hän sanoi. "Ja nyt, kii-

tokseksi tästä olen varannut sinulle lahjan. Et kuitenkaan saa avata sitä ennen kuin vasta asunnollanne." Sitten hän sanoi Peterin isälle: "Erittäin mielenkiintoista. Erittäin. . . Mitä mieltä sinä olet, Teddy?"

Tampion virnisti. "Mitä mieltä? Sitä mieltä, että esitys oli pirun hieno." Niinhän se olikin – sillä oli kieltämättä helpotus, ettei hänen nimensä ollut luettelossa. Palaa, poikakulta, ruusuisen viattomaan maailmaasi, hän ajatteli. Nauti siitä niin kauan kuin voit. Sen kaltaista et löydä, kun kasvat aikuiseksi.

Peter nousi seisomaan. "Sopiiko, että lähdemme nyt? Menemme Judya vastaa. Hän on ystäväni, joka tuli kanssamme. Hän meni tätiään tapaamaan, vaikka ei oikeastaan olisi välittänyt –"

"Peter." Isä tuli ja kietoi käsivartensa Peterin harteille. "Herra Rundell on tuskin kiinnostunut kuulemaan Judysta."

"Totta kai olen. Ehkä joskus toiste. No niin, saatan teidät ulos. Niin ja miksipä ei? Voin lähteä saattamaan teitä vähän matkaa. Missä te tapaatte Judyn?"

"Jossakin kirkossa. Luultavasti se oli pyhän Andreaan kirkko. Isä tietää, missä se on."

"Niin minäkin. Kävin siellä rukoilemassa tänä aamuna. Lähdetään sitten – äläkä unohda pakettiasi. Entä sinä, Teddy?"

"Kiitos ei. Olen täynnä happea tämänaamuisesta. Taidan lepuuttaa jalkojani puoli tuntia."

Tampion käveli hissille heidän kanssaan ja näki heidän menevän alas. Huoneessaan hän otti automaattipistoolin taskustaan ja lukitsi aseen matkalaukkuunsa. Hän oli iloinen, ettei ollut tarvinnut sitä – nyt hän saattoi myöntää sen itselleen. Vaikka hän ei ollut luettelossa, muita oli. Heitä olisi varoitettava ennen kuin Rundell palaisi. Hän alkoi valita lontoolaista puhelinnumeroa laulaen itsekseen Gilbertin & Sullivanin kappaletta: *Minulla on luettelo yhteiskunnan vihollisista. He voivat olla alla maan. He huomaamatta eivät jää.* Hänen hiljainen lauleskelunsa oli peittänyt äänen, joka syntyy yleisavaimen kiertyessä lukossa.

Sitten miehen ääni sanoi: "Herra Tampion, laskekaa se kädestänne." Hän kääntyi ja näki kaksi hänelle tuttua miestä, jotka eivät enää suhtautuneet häneen ystävällisesti. Molemmilla oli automaattipistoolit käsissään. "Olinko sittenkin luettelossa?"

"Olitte, herra Tampion."

"Poika vain jätti nimeni sanomatta?"

"Niin, herra Tampion."

Hän kohotti käsivartensa käsiään yhdessä pitäen miesten tunnustellessa, ettei hänellä ollut asetta. Kun ruumiintarkastus oli ohi ja hän laski kätensä alas, hän kuljetti oikean kätensä suun ohitse ja lipaisi kielelleen tabletin, jonka hän oli ottanut sinettisormuksestaan. Hän ehti sanoa vain: "*Sic transit gloria hiton mundi* – vai mitä?" ennen kuin myrkky ehti vaikuttaa ja hän tuupertui mahalleen.

Kun he palasivat Tavistockiin, lady Diana oli jo odottamassa. Kotimatkalla autossa hän sanoi: "Tulkaa kaikki meille syömään kanssani kylmää illallista. Kyllä se käy, Judy – olen sopinut, että jäät yöksi ja vien sinut aamulla kotiin, niin että ehdit ajoissa kouluun." Hän jätti Peterin ja hänen isänsä asuntovaunulle ja jatkoi Judyn kanssa Hightop Farmille.

Päästyään sisälle asuntovaunuun Courtney sanoi: "No niin, Peter. Nyt voit avata lahjasi."

Peter kuori lahjasta kääreen ja henkäisi sitten yhtäkkiä intoa ja onnea puhkuen: "Miten hän saattoi tietää? Miten ihmeessä?"

Paketissa oli lyijykynä- ja tussitekniikalla tehty, kevyesti väritetty piirros Paddingtonin asemahallista. Etualalla oli, kuten oikeassa elämässäkin, Blackie Timms keräämässä roskia, ja toisessa laidassa oli kioskissa Mayn näköinen nainen.

Frank Courtney hymyili. "Herra Rundell on etevä mies – ja hänellä on keinot ottaa asioista selvää."

Talvikuivat saarnihalot paloivat rauhallisesti Hightopin takassa Courtneyn istuessa rentona nauttimassa kahvia päivällisen jälkeen ja katsellessa sinivihreiden liekkien satunnaisia leimahduksia.

Ohimennen lady Diana mietti, pitäisikö hänen kertoa miehelle koko totuus siitä, mitä hän oli tehnyt lordi Endsworthin välityksellä – ja päätti miltei samassa olla kertomatta. Elämässä oli aika totuuden puhumiselle ja salassa pitämiselle, etenkin kun mies eli itsetutkiskelun aikaa. Miksi kuormittaa häntä vielä yhdellä menneisyyden taakalla? Lady Diana sanoi: "Te sitten lähdette pian?"

"Niin, ja sinä –" mies vaikeni ja hymyili. "– arvaanko oikein, että sinäkin lähdet?"

Nainen nyökkäsi. "Menen vanhojen ystävien luokse Lontooseen. Saatan hankkia sieltä jopa oman asunnon ja etsiä jotakin työtä." Hän hymyili juonikkaasti. "Olisiko minusta mitään hyötyä kirjakaupassa?"

Frank nauroi ja pudisti päätään. "Ei pienintäkään. Kukaan ei vaivautuisi vilkaisemaankaan kirjoja."

Keittiössä Judy pani uuden kasetin nauhuriin ja Straussin valssin alkutahdit täyttivät huoneen.

Peter sanoi: "Tämä ei ole sinun tyylistäsi musiikkia."

"Joskus on. Sinulla on minusta paljon opittavaa. Kuten muistakin ihmisistä."

"Keistä esimerkiksi?"

"Luulen, että isäsi havittelee lady Dianaa."

Peter nauroi. "Älä ole hölmö. Hän on isälle aivan liian hieno."

"Niinkö luulet? Lady Pillington Callingtonista nai autonkuljettajansa viime vuonna. Mitä lahjapaketissa oli?"

"Piirustus."

"Mitä se esittää?"

"Paddingtonin asemaa."

"Olipa eriskummallinen lahja."

"Minusta se on kiva."

Tyttö nauroi, ojensi äkkiä kätensä ja veti Peteriä nenästä sanoen: "Sinä vasta olet hassu pakkaus!"

Victor Canning

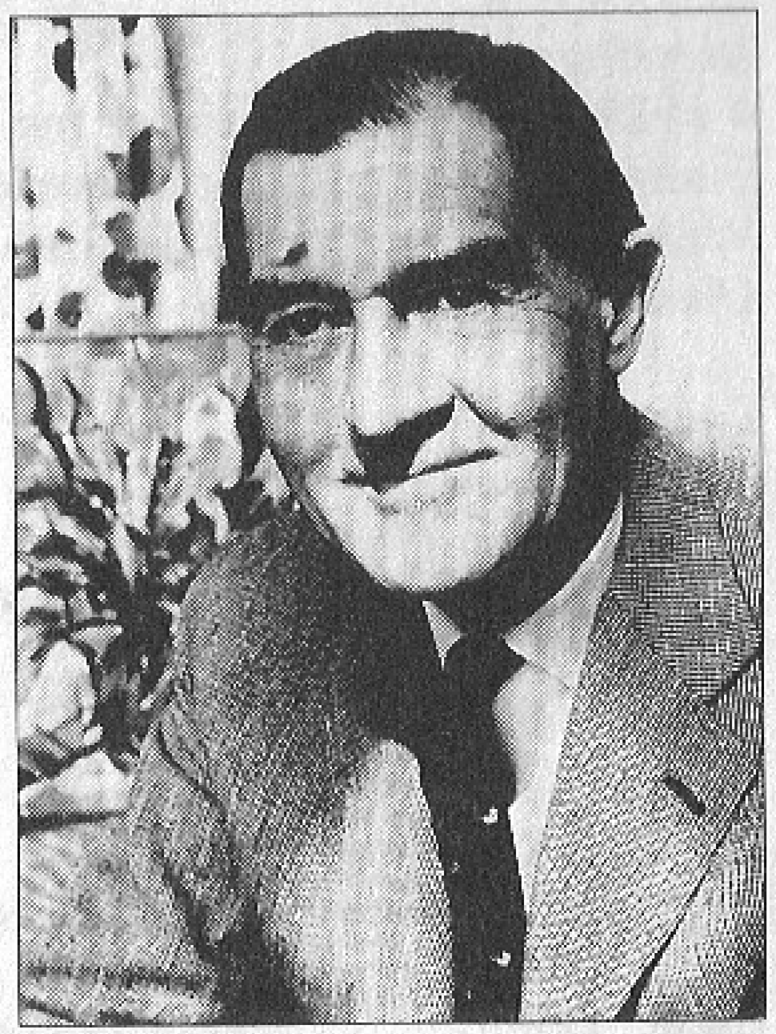

Edesmennyt Victor Canning on kiistatta ansainnut paikkansa jännityskirjailijoiden eturivissä. Yksistään hänen tuotantonsa laajuus – yli viisikymmentä romaania, toisen maailmansodan jälkeen kirja lähes joka vuosi – on kunnioitusta herättävä. Tärkeämpää hänen ihailijoilleen kautta maailman on kuitenkin tuotannon taso, joka pysyttelee vakaan korkeana kirjasta toiseen.

New York Timesin kirjallisuusarvostelija kuvaili kerran Canningin kirjojen ominaispiirteitä: "Victor Canning on päällisin puolin realisti, joka ei juuri harhakuvien luomista harrasta. Hänen ihmiskäsityksensä näkyy kuitenkin tiettynä tyyliin juurtuneena surumielisyytenä. Canningin henkilöhahmot eivät ole koskaan mustavalkoisia. Hänen kirjojensa ihmiset elävät." Syvällinen ihmiskäsitys ja lämmin tunne yhdistyvät myös teoksessa *Poika asemalta,* erityisesti Frank Courtneyn luonnekuvassa. Courtneyn onnellisesti päättyvä sisäinen kamppailu siitä, mikä on oikein, onkin yksi kirjan keskeisistä teemoista.

Victor Canning syntyi Plymouthissa Länsi-Englannissa vuonna 1911. Toisessa maailmansodassa hän palveli majurina tykistössä Pohjois-Afrikassa, Italiassa ja Itävallassa. Sen jälkeen hän asui koko loppuelämänsä maaseudulla Herefordshiressä Keski-Englannissa. Hän kunnosti ja entisöi 1600-luvulta peräisin olevan talonsa itse. Kirjoittamisen lisäksi hänen vaatimattomaan elämäntyyliinsä kuuluivat kalastus ja golfin peluu. Canningilla on neljä lasta ja kuusi lastenlasta. Hän kuoli vuonna 1986.

Belva Plain
Blessings
© 1989 Bar-Nan Creations, Inc.
Suomenkielisen alkuperäisteoksen julkaissut
Werner Söderström Osakeyhtiö 1989 nimellä
Unohda minut

Evan Green
Alice to Nowhere
© 1984 Evan Green
Alkuperäisteosta ei ole julkaistu suomenkielisenä

Dominique Lapierre
La cité de la joie
© 1985 Dominique Lapierre
Englanninkielinen laitos *The City of Joy*
© 1985 Pressinter S.A.
Suomenkielisen alkuperäisteoksen julkaissut
Kustannusosakeyhtiö Otava 1987 nimellä
Ilon kaupunki

Victor Canning
The Boy on Platform One
© 1981 Victor Canning
Alkuperäisteosta ei ole julkaistu suomenkielisenä

Kuvitus:
Unohda minut: Ellen Thompson
Epäonnen taival: Connell Lee
Poika asemalta: Gary Keane

Valokuvat:
Sivu 133: © Francesco Scavullo. Sivut 286–287: Roland ja Sabrina Michaud. Sivu 318 vas. ja alh. oik.: Roland ja Sabrina Michaud; oik. ylh.: Dominique Lapierre. Sivu 319 ylh. vas.: Dominique Lapierre; alh. vas. ja oik.: Roland ja Sabrina Michaud. Sivu 354 ylh. vas. ja alh. oik.: Roland ja Sabrina Michaud; alh. vas.: Dominique Lapierre. Sivu 355 ylh.: Roland ja Sabrina Michaud; alh. vas.: Sipa-Press/Sinh; alh. oik.: Dominique Lapierre. Sivu 383 ylh. vas.: Dominique Lapierre; alh. vas.: Roland ja Sabrina Michaud; alh.: The Photo Library, Australia. Sivu 405: © Ed. Laffont/D. Conchon. Sivu 479: julkaisulupa Penguin Books Ltd.

FN9176